~~AAA 777~~

L o . 44. f 2

L. O. 44.
f.a
f. 2.a

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Λόγος εἰς Ἀγησίλαον βασιλέα.

Λακεδαιμονίων Πολιτεία.

Ἀθηναίων Πολιτεία.

Συμπόσιον.

Ἱέρων ἢ Τυραννικός.

Περὶ ἢ περὶ ἱππικῆς.

ALEXANDRINA

Oxford, 1691

Ex ΘΕΑΤΡΟΥ ὁ ΟΞΟΝΙΑ

Ετει ᾳχξα.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΛΟΓΟΣ

Εἰς Ἀγησίλαον τὸν Βασιλέα.

ΚΕΦ. α'.

ΟΙΔΑ μέν, ὅτι τοῦ Ἀγησιλάου ἀρετῆς τε καὶ δόξης οὐ ῥᾴδιον ἄξιον ἔπαινον γράψαι, ὅμως δ' ἐγχειρητέον. οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, εἰ, ὅτι πολέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο * δὲ μείονων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων.

β'. Περὶ μὲν οὖν εὐγενείας αὐτοῦ, τί ἄν τις μεῖζόν τε καὶ κάλλιον εἰπεῖν ἔχοι, ἢ ὅτι ἔπι τε καὶ νῦν τοῖς ἀφ' ἡρώων ὀνομαζομένοις ἀπομνημονεύεται ὁποσοὶ ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο, καὶ τούτοις

XENOPHONTIS

ORATIO

De Ageſilao Rege.

CAP. I.

EQUIDEM ſcio non eſſe facile, laudationem Ageſilai virtute ac gloria dignam ſcribere; nihil tamen minus erit mihi hoc conandum. Non enim recte ſe res habeat, eum, quod vir conſummatæ virtutis fuerit, propterea minores laudes conſequi.

2. De ipſius igitur generis nobilitate, quid vel majus vel honeſtius dici poſſit, quam quod hac etiam tempeſtate commemoratur, quotus inter illuſtres majores ſuos ab ipſo Hercule fuerit; neque illos

τοις οὐκ ἰδιώταις, ἀλλ' οὐκ βασιλέων βασιλεῦσιν;

γ'. Ἀλλὰ μὴν ὑδὲ ταύτῃ γ' ἄν τις ἔχοι καταμέμφασθαι αὐτοὺς, ὡς βασιλεύσασι μέν, πόλεως δὲ ἧττον τυχούσης· ἀλλ' ὥσπερ ὁ γένος αὐτῶν ἡ πατρὶς ὀνομάτατον, ὅτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτη. ὥστε ὑ δυτέρων φρονεύσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύσι.

δ'. Τῇ δέ γε μὴν ἡ κοινῇ ἄξιον ἐπαινέσαι τὴν τε πατρίδα ἡ τὸ γένος αὐτῶν. ἥτε γὰ πόλις οὐδεπώποτε φθονήσασα ὑ πρεπεμπόσθαι αὐτοὺς, ἐπεχείρησε καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. οἵ τε βασιλῆς οὐδεπώποτε μειζόνων ὠρέχθησαν, ἢ ἐφ' οἷσπερ ἐξ ἀρχῆς τὴν βασιλείαν παρέλαβον. τοιγαροῦν ἄλλη μὲν ὑδεμία ἀρχὴ φανερὰ ὄτι ἀγαγενημένη ἀθανάτως, οὔτε δημοκρατία, οὔτε ὀλιγαρχία, οὔτε τυραννὶς, οὔτε βασιλεία· αὕτη δὲ μόνη ἀθανάτῳ συνεχὴς βασιλεία.

ε'. Ὡς γε μὴν ἡ πεῖν ἄρξαι ἄξιος ἡν βασιλείας ἐδόκει

certe privatos homines, sed reges ortos ex regibus?

3. Itidem ne hac quidem in parte eos quisquam vituperare potest, quod reges sane fuerint, at urbis obscuræ: sed quemadmodum eorum gens inter alias patriæ ornatissima est, sic & urbs ipsa in Græcia maxime est illustris. Quo fit ut inter secundas non primas obtineant, sed inter principes principe loco sint.

4. Hanc etiam ob causam æquum est una & patriam & gentem ipsius laudare. Quippe nunquam urbs invidia mota, quod eximiis fruerentur honoribus, evertere eorum imperium molita est; & reges nunquam majora concupivere, quam pro conditionibus, quibus initio regnum acceperant. Itaque nullum aliud imperium, non popularem civitatis statum, non dominationem paucorum, non tyrannidem, non regnum inconvulsum permansisse constat; quum solum hoc regnum perpetuum sit.

5. Quod autem Agesilaus, antequam regnaret, dignus regno videretur,

τῆς εἰ) Ἀγησίλαο, τάδε τὰ σημεῖα. ἐπεὶ γὰρ Ἀγις βασιλεὺς ὢν ἐτελεύτησεν, ἐρισάντων περὶ τῆς ἀρχῆς Λεωτυχίδα μὲ, ὡς Ἀγιδος ὄντος υἱοῦ, Ἀγησιλάου δὲ, ὡς Ἀρχιδάμου, κέρασα ἡ πόλις ἀνεπικλητότερον τῆς εἰ) Ἀγησίλαον ἐκ τοῦ γένους ἐκ τῆς ἀρετῆς, τοῦτον ἐξήσατο βασιλέα. καί τοι τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πόλει ὑπὸ τῶν ἀείστων κεῖσθαι κάλλιστον γέρας ἀξιωθῆναι, ποίων ἔτι τεκμηρίων προσλέγεται τις περὶ ἀρξας αὐτὸν ἀρετῆς;

γ'. Ὅσα μὲν ἐν τῇ βασιλείᾳ διεπράξατο, νῦν διηγήσομαι. ἀπὸ γὰρ τῶν ἔργων ἐκ τοὺς τρόπους αὐτοῦ κάλλιστα νομίζω καταδήλους ἔσεσθαι. Ἀγησίλαος τοίνυν ἔτι μὲ νέος ὢν ἔτυχε τῆς βασιλείας. ἅρπ δὲ ὄντος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐξηγγέλθη βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἀφεσίζων ἐκ ναυτικὸν ἐκ πεζὸν πολὺ στράτευμα, ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.

ζ'. Βουλομένων δὲ περὶ τούτων Λακεδαιμονίων ἐκ τῶν συμμάχων, Ἀγησίλαος ὑπέσχετο, ἐὰν δῶσιν αὐτῷ * πεντήκοντα μὲ Σπαρτιατῶν, * τετρακισχιλίους δὲ νεοδαμώδεις, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ

deretur, hæc sunt indicia. Nam quum rex Agis vivendi finem fecisset, contendentibus de regno Leotychida, ut Agidis, & Agesilao, ut Archidami filio, urbs ipsa, ubi Agesilaum tum genere tum virtute illustriorem dijudicasset, eum regem constituit. At vero quum in urbe potentissima dignus munere pulcerrimo judicatus fuerit, & quidem à viris optimis, cujusmodi ampliùs opus est argumentis virtutis, quæ in eo fuerit antequam imperaret?

6. Quas autem res in imperio suo gesserit, jam commemorabo. Nam de rebus gestis etiam mores ipsius, mea quidem sententia, optime indicari poterunt. Agesilaus itaque regnum adhuc juvenis consequutus est. Quumque recens imperio potitus esset, nuntiatum fuit, Persarum regem magnas tum navales tum terrestres copias adversus Græcos cogere.

7. Qua de re quum Lacedæmonii ac socii deliberarent, pollicitus est Agesilaus, se, si quinquaginta Spartanos sibi concederent, cum ter mille libertinis, & sex millium

δι' τὸ στράτευμα τ' συμμάχων, ἀφίξεσθαι εἰς τ' Ἀσίαν, καὶ παρέσεσθαι εἰρήνην ποιήσας, ἢ, ἂν πολεμεῖν βούλη ὁ βάρβαρος, ἀσχολίαν αὐτῷ παρέξειν τοῦ στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.

η'. Εὐθὺς μὲν οὖν πολλοὶ πάνυ ἠγάσθησαν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπιθύμημα, ἐπειδὴ ὁ Πέρσης παρῆν ἐπὶ τ' Ἑλλάδα διέβη, ἀντιπαρεσκευάσθαι ἐπ' αὐτόν· τό τε αἱρεῖσθαι ἐπιόντα μᾶλλον, ἢ ἐπιόντα, μάχεσθαι αὐτῷ. καὶ τὸ ταχείαν δαπανῶντα βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ τὰ τ' Ἑλλήνων, πολεμεῖν. κάλλιστον δὲ πάντων ἐκεῖνο, μὴ περὶ τ' Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ τ' Ἀσίας τ' ἀγῶνα καθίστασθαι.

θ'. Ἐπεί γε μὴν λαβὼν τὸ στράτευμα ἐξέπλευσε, πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν ὡς ἐστρατήγησεν, ἢ εἰ αὐτὰ διηγήσαιτο ἃ ἔπραξεν; ἐν τοίνυν τῇ Ἀσίᾳ ἥδε πρώτη πρᾶξις ἐγένετο.

ι'. Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν οὓς *πέμψοιεν πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, ἀφε-

agmine de ſociis coacto, trajecturum in Aſiam, operamque daturum, ut vel pacem faceret, vel, ſi quidem bellum gerere barbarus mallet, nullum ei præberet otium ad ducendum contra Græcos exercitum.

8. Confeſtim permulti vehementer illum admirabantur, quod hoc ipſum concupiſceret; quod quum rex Perſicus ante id temporis in Græciam trajeciſſet, ipſe adverſus illum vice verſa trajicere vellet, potiuſque putaret invadendo, quam ſuſtinendo, cum illo pugnandum, malletque facultates ejus, quam Græcorum, bello abſumendas. Longe autem pulcerrimũ eſſe judicabatur, quod non de Græcia, ſed de Aſia certamen inſtitueret.

2. Poſteaquam acceptis copiis enavigaſſet, quĩnam clarius demonſtrari poſſit, quo pacto ſe in imperatorio munere geſſerit, quam ſi ea commemorentur, quæ ſunt ab eo geſta? Primum igitur in Aſia facinus ejus hoc fuit.

10. Juraverat Ageſilao Tiſſaphernes, ſi ſecum inducias pangeret, donec nuntii, quos ad regem mitteret,

ἀφαιρεθέντα αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας. Ἀγησίλαος δὲ ἀντώμοσε, σπονδὰς ἄξειν ἀδόλως, ὁρισάμενος τῆς θεωρίας τρεῖς μῆνας.

ια'. Ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο. ἀντὶ γὰρ εἰρήνης θεωρεῖσθαι, στράτευμα πολὺ μᾶλλον βασιλέως, ἐφ' ᾧ τοῦτον εἶχε, μετεπέμπετο· Ἀγησίλαος δὲ, καίπερ ἀπατώμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε τοῖς σπονδαῖς.

ιβ'. Ἐμοὶ οὖν τοῦτο πρῶτον καλὸν δοκεῖ θεωρεῖσθαι, ὅτι Τισσαφέρνην μὲν ἐμφανίσας ἐπίορκον, ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν· ἑαυτὸν δ' ἀντιπαρέξας, πρῶτον μὲν ὅρκους ἐμπεδοῦντα, ἔπειτα σπονδὰς μὴ ψευδόμενον, πάντας ἐποίησε καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους πιστοὺς ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι, πρεσβεύεται Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπέλθοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι, καὶ Λακεδαιμονίων

teret, reverſi eſſent, impetraturum ſe ipſi, ut oppida Græci nominis in Aſia ſui juris eſſe permitterentur. Ageſilaus ab altera parte juraverat, ſervaturum ſe inducias ſine fraude, tribus menſibus ad rem conficiendam definitis.

11. Verum Tiſſaphernes quæ jurarat mox ementitus eſt. Nam pro facienda pace, ingentem præter eum quem prius habuit exercitum à rege arceſſebat. Hæc tametſi animadverteret Ageſilaus, nihilominus in induciis perſtitit.

12. Quamobrem mihi primum hoc feciſſe præclare videtur, quod dum Tiſſaphernem perjurum eſſe declararet, ſuſpectã ejus apud omnes fidem reddiderit: contra dum ſe primo jusjurandum conſtanter ſervare demonſtraret, deinde fœdera minime violare, perfecit ut omnes tam Græci quam barbari, fidentibus animis cum eo fœdus inirent, ſiquod ei viſum eſt [inire.]

13. Ubi vero Tiſſaphernes plurimum elatus ob deductum exercitum, bellum Ageſilao denunciaſſet, ni Aſia excederet; cum cæteri quidem ſocii, tum Lacedæmonii

ὁ πρόπτις, μάλα ἀχθεσθέντες φανερὰ ἐγένοντο, νομίζοντες μείονα τὴ παρῦσαν λύσαμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς εἶ. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγέλλει τῷ Τισσαφέρνῃ τὸς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλοῦ χάριν ἀποφέροι, ὅτι ὀμορκήσας αὐτὸς μὲ πολεμίους τὸς θεὸς ἐκτήσατο, τοῖς δὲ Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν.

ιδ'. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲ στρατιώτας πρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν· τὰς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ὅπι Καρίαι, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι, καὶ Αἰολεῦσι, καὶ Ἑλλησποντίοις, πέμπειν πρὸς αὐτὸν εἰς Ἔφεσον τὸς συστρατευσομένους.

ιε'. Ὁ μὲ γὰρ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἤχθετο αὐτὸν ὀργίζεσθαι ἀποφαίνει τὴ ἀπάτην, τῷ ὅτι νομίσας ὅπι τὴ αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν ὁρμήσειν αὐτὸν, ὃ μὲ πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἔκλεσε, τὸ δὲ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον πρεσήγαγε, νομίζων

qui aderant, vehementer manifesteque angebantur, quod Agesilaum putarent copias in præsentia habere apparatu regio minores. Agesilaus autem hilari admodum vultu renuntiare legatos Tissapherni jussit, habere se magnam ipsi gratiam, quod perjurio Deos sibi quidem infestos reddidisset, Græcis vero belli socios.

14. Deinde militibus mox imperat, ad expeditionem uti se accingerent: oppidis autem, ad quæ ipsum, in Cariam expeditionem facturum, accedere necesse erat, ut commeatum sibi pararent, denunciat. Etiam Ionibus, Æolensibus, Hellespontiis mandat, ut Ephesum ad se mitterent eos qui secum essent militaturi.

15. Tissaphernes, partim quod equitatu Agesilaus non esset instructus, & Caria equitatui esset incommoda, partim quod eum succensere sibi putaret ob fraudem, reipsa statuens, eum in Cariam ipsius sedem irrupturum, universum peditatum eo transportat, equitatum vero in Mæandri planitiem circumducit, quod existimaret

ζὼν ἱκανὸς εἶ) καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι.

ιϛ'. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀντὶ τῆς ἐπὶ Καρίαν ἰέναι, εὐθὺς ἀντιστρέψας ἐπὶ Φρυγίαν ἐπορεύετο. καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγε, καὶ τὰς πόλεις κατεστρέφετο, καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτως, παμπληθῆ χρήματα ἔλαβε.

ιζ'. Στρατηγικὸν οὖν καὶ τοῦτο ἐδόκει διαπεπρᾶχθαι, ὅτι, ἐπεὶ πόλεμος προερρήθη, καὶ τὸ ἐξαπατᾶν ὅσιόν τε καὶ δίκαιον ἐξ ἐκείνου ἐγένετο, παῖδα ἀπέδειξε τὸν Τισσαφέρνην τῇ ἀπάτῃ, φρονίμως δὲ καὶ τοὺς φίλους σῴζεσθαι ἔδοξε πλουτίσας.

ιη'. Ἐπεὶ γὰρ διὰ τὸ πολλὰ χρήματα εἰλῆφθαι, ἀντίφορτα τὰ πάντα ἐπωλεῖτο, τοῖς μὲν φίλοις προεῖπεν ὠνεῖσθαι, εἰπὼν, ὅτι καταβήσοιτο ἐπὶ θάλασσαν ἐν τάχει τὸ στράτευμα κατάγων· τοὺς δὲ λαφυραγώγους ἐκέλευσε χρυσοῦν ὁπόσου τι πρίαιντο, προῖεσθαι τὰ χρήματα· ὡς ὀλίγου πεπλήσαντες οἱ φίλοι αὐτοῦ,

maret satis sibi esse virium ad proculcandos equitatûs opera Græcos, priusquam ad loca equitibus non idonea perveniissent.

16. Agesilaus autem, omissa in Cariam profectione, statimque diversam in partem se flectens, Phrygiam petebat: & occurrentes in itinere copias secum sumens una ducebat, & occupabat oppida; quodque præter expectationem irruisset, magnam opum vim capiebat.

17. Atque hoc ipsius facinus dignum imperatore judicabatur: quod quum bellum esset denuntiatum, atque ex eo fraude uti fas & jus esset; non solum Tissaphernem puerum esse declaravit, sed etiam visus sit amicos singulari prudentia collocupletare.

18. Nam quia vili omnia pretio vendebantur, propterea quod magnæ opes captæ essent; præmonebat amicos ut emerent, se enim celeriter exercitû ad mare deducturum. Manubiarum vero venditoribus imperabat, ut quanti quid emerent, consignarent, simulque res illis traderent: quo pacto ejus amici,

τοῦ, οὐδὲ τὸ δημόσιον βλάψαντες, πάντες παμπληθῆ χρήματα ἔλαβον.

ιθ'. Ἐπ δὲ ὁπότε αὐτόμολοι (ὡς εἰκὸς) πρὸς βασιλέα ἰόντες χρήματα ἐθέλοιεν ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα ἐπιμέλετο ὡς ἀφ' τ φίλων * ἁλίσκοιεν, ὅπως ἅμα μὲ χρηματίζοιντο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γίγνοιντο. ἀφ' μὲ δὴ ταῦτα εὐθὺς πολλὴς ἐφρασὰς τῆς αὐτῦ φιλίας ἐποιήσατο.

κ'. Γιγνώσκων δὲ, ὅπ ἡ μὲ πορθμωθὴν καὶ ἐρημωμένη χώρα οὐκ ἂν δυνατο πολυ χρόνον φέρειν τὸ φόρον, ἡ δ' οἰκυμένη μὲ, ἀσφαλῶς δὲ, ἀέναον ἂν τ προφιὼ πρέχοι, ἐπεμέλετο ὑ μόνον ὅ βίᾳ χειρῶσθαι τὺς ἐναντίυς, ἀλλὰ καὶ ὅ ὡραότητι προσάγεσθαι.

κα'. Καὶ πολλάκις μὲ πεμπόρθησε τοῖς ἀπιστοῦσι, τὺς ἀλισκομένους μὴ ὡς ἀδίκως πωρῶσθαι, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπυς ὄντας φυλάττειν. πολλάκις δὲ, ὁπότε μετεστρατοπεδεύετο, εἰ ἄθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων, ἃ πολλοὶ ἐπώλουν, ἀφ' τὸ νομίζειν,

ei, nihil quicquam prius persolventes, absque detrimento publicæ rei, facultates ingentes universi consequerentur.

9. Præterea quoties transfugæ, ita ut fit, ad regem transeuntes, viam ad opes intervertendas commonstrare volebant; operam dabat ut opes eæ per amicos caperentur, quo illi simul & ditarentur, & majore in hominum essent opinione. Has ob causas statim perficiebat, ut amicitiam ipsius multi expeterent.

20. Quum autem intelligeret, regionem vastatam & ad solitudinem redactam, non posse diu militum copias sustinere, quum cultus ager, & qui seritur, victum perennem suppeditet: curam adhibebat, ut non vi tantum adversarios subigeret, sed etiam lenitate suas ad partes traduceret.

11. Militibus quoque sæpenumero denuntiabat, ut captivos non tanquam reos injuriarum plecterent; sed velut homines, servarent. Sæpe, quoties mutabat castra, si animadverteret parvos à mercatoribus relictos esse pueros, quos sane multi

ζειν, μὴ λιμώσεσθαι ἂν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν, ἐπεμέλετο καὶ τούτων, ὅπως συσκομίζοιντό ποι.

κβ'. Τοῖς δ' αὖ ἀφ' ἡγεμόνας καταλειπομένοις αἰχμαλώτοις παρέσταθεν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὡς μήτε ὑπὸ κυνῶν, μήτ' ὑπὸ λύκων ἀφανίζοιντο. ὥστε ὁ μόνον ἀπωδανόμενοι ζῶντα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἁλισκόμενοι εὐμενεῖς αὐτῷ ἐγίγνοντο. ὁπόσας δὲ πόλεις παρασαγγίζοι, ἀφαιρῶν αὐτῶν ὅσα ἡδέως δεσπότας ὑπηρετοῦσι, παρέσταθεν ὅσα ἐλεύθερος ἄρχουσι πείθονται. καὶ τὸ κράτος ἀναλώτων * τειχέων τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο.

κγ'. Ἐπεὶ μέντοι ἀνὰ τὰ πεδία, οὐδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ ἐθέλοι στρατεύεσθαι, ἀφ' ὧν Φαρναβάζου ἱππεῖον, ἔδοξεν αὐτῷ ἱππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ λεπτεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε.

κδ'. Περεῖπε

multi vendebant, quod existimarent eos se vehere ac nutrire non posse; curabat ut hi quoque simul aliquo deportarentur.

22. Si qui captivi ob senectutem relinquerentur, imperabat ut horum etiam haberetur cura, ne vel à canibus vel lupis discerperentur. Quo fiebat, ut non tantum illi, qui hæc audiebant, sed etiam ipti captivi, benevolo essent in eum animo. Quascunque vero civitates suas ad partes traduceret, eis adimebat ea ministeria quæ servi dominis suis præstant; & imperabat ut dicto audientes essent, in quibus homines liberi magistratibus parent. Etiam oppida quædam nulla vi expugnabilia, suam in potestatem clementia redigebat.

23. Cæterum quod in locis campestribus, nec in Phrygia cum exercitu, propter equitatum Pharnabazi, subsistere posset: visum est ei, copias quasdam equestres instruendas esse, ne inter fugiendum dimicare cogeretur. Itaque ditissimos quosque iis in urbibus delegit, qui equos alerent.

κδ'. Πεῖσαι δὲ, ὅστις παρέχοι τὸ ἱππικὸν, καὶ ὅπλα, καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὡς ἐξείη αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι. καὶ ἐποίησεν ὥστε ἕκαστον προθύμως μανθάνειν. ἔταξε δὲ καὶ πόλεις, ἐξ ὧν δεῖ τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθὺς καὶ φρονηματίαν μάλιστα ἂν ἕπεσθαι τὴν ἱππικὴν γενέσθαι. καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαθῶς ἔδοξε προεῖδαι, ὅτι κατεσκεύασε τὸ ἱππικὸν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἐῤῥωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν.

κε'. Ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ἐφαίνετο, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον, ἀσκῶν καὶ αὐτὸ βουλόμενος. ἆθλά τε προὔθηκε καὶ τάξεσιν, ἥπερ κράτιστα ἂν ἱππεύοι, καὶ τάξεσιν ὁπλιτικαῖς, ἥπερ ἂν ἄριστα σωμάτιον ἔχοι· καὶ πελτασταῖς δὲ, καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, οἵπερ κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοιντο. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια μεστὰ τῶν ἀνδρῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον ἱππέων ἱππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας ἐπὶ στοίχων ἰόντας.

κς'. Ἀξίαν

24. Prædixit etiam futurum ut quicunque ſuppeditaret equum, arma, & ſpectata virtute virum, immunis eſſet à militia. Qua re fecit, ut hæc quiſque lubenter ſibi conquireret. Conſtituit item, quibus ex urbibus equites parandi eſſent; quod exiſtimaret ex illis urbibus, quæ equorum erant altrices, mox etiam prodituros quoſdam in equeſtri re maxime animoſos. Quin & illud admiratione dignum feciſſe videtur, quod equitatum inſtituerit, qui & robore ſtatim, & rebus gerendis præſtabat.

25. Ineunte vere, copias univerſas Epheſum cogebat, ut eas exerceret. Proponebat autem turmis equeſtribus præmia, quæcunque ex iis equitandi artem optime teneret: itidemque pedeſtribus, quæcunque corporibus eſſet egregie exercitis: ſic & cetratis, & ſagittariis præmia proponebat, quicunque præclare ſuis functi muneribus eſſent. Secundum hæc videre erat gymnaſia plena viris ſeſe exercentibus, hippodromum equitibus equos agentibus, jaculatores ac ſagittarios per ſeries incedentes.

26. Sed

κϛ'. Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλῃ τ' πόλιν, οἷ ἦ λῷ, θέας ἐποίησεν. ἥ τε γὰρ ἀγορὰ μεστὴ λῷ παντοδαπῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων· οἵ τε χαλκοτύποι, καὶ ⓐ τέκτονες, καὶ οἱ σιδηρεῖς, καὶ σκυτεῖς, καὶ γραφεῖς, πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον. ὥστε τ' πόλιν ὄντως ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶ).

κζ'. Ἐπερράθη δ' ἄν τις κἀκεῖνα ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲ θρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στεφανωμένους τε, ὅπου ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἴοιεν, καὶ ἀναθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲ σέβοιεν, πολεμικὰ δὲ ἀσκοῖεν, πειθαρχίαν δὲ μελετῶεν, πῶς οὐκ εἰκὸς εἶναι πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶ);

κη'. Ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τ' πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβαλεῖν τοῖς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι, τοὺς ὑπὸ τ' λῃστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὁρῶντες οὖν ⓐ στρατῶται λευκοὺς μὲ, διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, πίονας δὲ καὶ ὑπόνους, διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ'

26. Sed & totam Ephesum, ubi tum degebat, spectatu dignam effecit. Nam forum omnis generis armis & equis venalibus plenum erat; & fabri ærarii, lignarii, ferrarii, sutores, pictores, omnes adeo bellica parabant arma, ut revera putasses, urbem belli officinam esse.

27. Confirmabat hoc quoque animum alicujus, quod primum ipsum Agesilaum, deinde milites cæteros sertis redimitos è gymnasiis discedere videret, ipsasque corollas Dianæ suspendere: Nam ubi homines religiose Deos venerantur, & bellicis in rebus exercentur, & debitum præstare obsequium curant, quî non istic consentaneum sit, optima spe cuncta plena esse?

28. Quum item existimaret, contemtum hostium robur quoddam in animis ad pugnandum excitare; præconibus edixit, ut capti à prædonibus barbari, nudi venderentur. Itaque milites, qui albos quidem eos esse cernerent, quod se nunquam exuere solerent; sed pingues, nulliisque laboribus exercitos,

ἐπ' ὀχημάτων εἶη), οἰόμενοι μηδὲν διοίσειν πόλεμον ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῦτο τοῖς στρατιώταις, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τῇ σωματωδεστάτῃ ὁδῷ τὰ κρέα τῆς χώρας, ὅμως αὐτόθεν * αὐτῷ τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην διεσκευάζοιντο, ὡς ἀγωνιούμενοι.

κθ'. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν οἰόμενος λέγειν αὐτὸν, πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν. τὸ, τε οὖν πεζὸν, καθάπερ τὸ πρόσθεν, εἰς Καρίαν διεβίβασε, καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προεῖπεν, * εὐθὺς τῆς Σαρδιανῆς τόπου ἐχώρησε· καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορεύσιμον, πολλὰ τὰ ὀπτήδεια τῇ στρατιᾷ παρεῖχε. τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς.

λ'. Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμών, διαβάντα τὸν Πακτωλὸν στρατοπεδεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ καταδύντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους

citos, quod vehiculis semper uterentur; bellum hoc non aliud fore putabant, atque si prælio cum fœminis decernendum esset. Prædixit etiam militibus, mox se ducturum ad opulentissimam regionis partem, via maxime compendiaria: ut sic hoc ipso tum corpora tum animi ad pugnam præpararentur.

29. Enimvero Tissaphernes hæc Agesilaum dicere putabat, qui rursum dolo se circumvenire vellet: quum tamen reapse jam impetum in Cariam facturus esset. Itaque peditatum, uti prius quoque factum erat, in Cariam traducit; equitatu in Mæandri planitie subsistere jusso. At vero Agesilaus, quod prædixerat, præstitit; ac recta Sardianam in regionem progressus est. Quumque triduum hoste nullo conspecto progrederetur, magnam rerum necessariarum copiam exercitui suppeditabat. Die quarto equites hostium aderant.

30. Eorum dux impedimentorum præfecto mandat, ut amne Pactolo trajecto, castra metaretur. Ipsi vero conspicati eos, qui Græcorum

θοις *ἐπιρρώγας καὶ ἁρπαγὴν, πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτειναν. ἀναθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος, βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι, ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπλήθεσι τοῖς ἱππέων τάξεσιν.

λα'. Ἐνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις ὕπω πρεπὸν τὸ πεζὸν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπεῖπε τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δυνατὸν εἴη. σφαγιασάμενος οὖν, τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ὡς τοὺς ἀντιπαρατεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε * πνὰς ἀφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελταστὰς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι. παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβαλεῖν, ὡς αὐτός τε καὶ παντὸς σὺν τρόπου ἑπόμενος.

λβ'. Τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν. ἐπειδὴ δὲ ἅμα * δεινὰ προσῄει ἐπ' αὐτούς, ἐκέκλιντο, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον,

corum agmen sequebantur, hinc inde palatos prædam agere; complures ex iis trucidant. Id animadvertens Agesilaus, equites suis opem ferre jubet. Persæ quum viderent copias his auxiliares summittere; colligunt sese, ac universas equestres turmas in aciem explicatas Græcis opponunt.

31. Ibi vero Agesilaus secum ipse cogitans, necdum hostibus peditatum adesse, sibi vero nihil eorum quæ ad bellum paraverat, deesse: opportune se pugnam commissurum arbitrabatur, si posset. Itaque cæsis victimis recta phalangem adversus instructos equites ducebat; mandans, ut ex peditibus armaturæ gravis, qui pubertatem excesserant, secum in hostem cursu ferrentur, & jussis itidem cetratis cursu subsequi; equitatui quoque denuntiat, ut impetum faceret; se, cum copiis universis, subsequuturum pollicitus.

32. Exceperunt impressionem equitum Persæ, quotquot erant viri fortes. At ubi simul imminere omnia terribilia vident, acie inclinata, partim recta in flumen decidunt,

σον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔφευγον. Ⓐ δὲ Ἕλληνες ἑπόμενοι αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν σκηνᾶται, ὥσπερ εἰκός, ἐφ' ἁρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἔχων κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια, διεστρατοπεδεύσατο.

λγ'. Ὡς δὲ ἤκουσε τοὺς πολεμίους παρασκευάζεσθαι, ἅμα τὸ αἰσθάνεσθαι ἀλλήλους ἅμα γιγνόμενον, εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ Σάρδεις. κἀκεῖ ἅμα μὲν ἔκαιε καὶ ἐπόρθει τὰ περὶ ἄστυ, ἅμα δὲ καὶ κήρυγμά τι ἐδίδου, τοὺς μὲν ἐλευθερίας δεομένους ὡς σὺν αὐτῷ πρᾶξαι· εἰ δέ τινες ἢ Λοίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται, πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν τοὺς ἁλισκομένους, οὐ ὅπλοις πρᾶξαι.

λδ'. Ἐπεὶ μέντοι οὐδεὶς ἀντεξήει, ἀδεῶς δὴ τὸ λοιπὸν τούτου ἐστρατεύετο, τοὺς μὲν πρόσθεν προσκυνεῖν Ἕλληνας ἀναγκαζομένους ὁρῶν πιμωμένους ὑφ' ὧν ὑβρίζοντο, τοὺς δ' ἀξιοῦντας καὶ τοῖς τῶν θεῶν πμαῖς χαρπουσθαι, τούτους ποιήσας μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς Ἕλλησι δύνασθαι, καὶ τῶν μὲ τῶν φίλων χώραν ἀλήωτον

dunt, partim fuga sibi consulunt. Eos subsequuti Græci, etiam castris hostium potiuntur. Tum vero cetrati, ut fit, ad prædas se convertunt. Agesilaus undique omnes tum hostium, tum suorum res, castris positis complectitur.

33. Quumque perturbari hostes audiisset, quod alter in alterum rei male gestæ culpam conferret; confestim Sardes exercitum ducit. Ibi simul ferro ac flamma quæ circum urbem erant vastabat, & proclamationem quandam edebat, ut quicunque liberi esse vellent, ad se tanquam opitulatorem accederent. Sin aliqui Asiam sibi vindicarent, ad liberandum eos, de quibus disceptaretur, armati adessent.

34. Posteaquam nemo adversus eum prodiret, libere metu posito deinceps bellum gerebat; quum quidem videret Græcos, qui prius summisse venerari Persas cogerentur, ab ipsis honore adfici, à quibus petulanter tractati fuerant: quum illos, qui antehac divinis frui voluissent honoribus, eo redegisset, ut ne quidem aspicere Græcos possent: quum denique effecisset, ut

amicorum

τον πρέχων, ἢ δὲ τ̃ πολεμίων οὕτω καρπούμενον, ὥστε ἐν δυοῖν ἐτοῖν πλέον τ̃ ἑκατὸν ταλάντων τῷ θεῷ ἐν Δελφοῖς δεκάτην ἀποθύσαι.

λε'. Ο μέντοι Περσῶν βασιλεὺς, νομίσας Τισσαφέρνην αἴτιον εἶ) τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτ̃, Τιθραύστην καταπέμψας, ἀπέπεμψε αὐτοῦ ἢ κεφαλήν. μετ̃ δὲ τοῦτο τὰ μὲ τ̃ βαρβάρων ἔτι ἀθυμότερα ἐγένετο, τὰ δὲ Ἀγησιλάου πολὺ ἐῤῥωμενέστερα. ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν ἐθνῶν ἐπρεσβεύοντο περὶ φιλίας, πολλοὶ δὲ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτὸν, ὀρεγόμενοι τ̃ ἐλευθερίας· ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμὼν ἦν Ἀγησίλαος.

λϛ'. Ἄξιόν γε μὴν καὶ ἐπαινεῖν ὑπερβάλλοντας ἄγαν αὐτοῦ, ὅτις ἄρχων μὲ παμπόλλων ἐν τ̃ ἠπείρῳ πόλεων, ἄρχων δὲ καὶ νήσων, ἐπεὶ καὶ ὁ ναυτικὸν προσῆψεν αὐτῷ ἡ πόλις, αὐξανόμενος καὶ εὐκλείᾳ καὶ δυνάμει, παρὸν δ' αὐτῷ πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς χρῆσθαι ὅ, τι ἐβούλετο, πρὸς δὲ τούτοις τὸ

amicorum ager minime vastaretur; dum ipse de hostili fructus eos percepit, ut intra biennium decumam Delphico Deo consecraret, centum talentis ampliorem.

35. Cæterum Persarum rex, arbitratus Tissaphernem in culpa esse, quamobrem res suæ male procederent; misso Tithrauste, caput ei præcidi jussit. Secundum ea barbari magis abjectis esse animis, Agesilai rebus multum roboris accedere. Nam legati ad amicitiam ineundam omnibus à nationibus mittebantur, & plerique ad eum deficiebant, libertatis desiderio ducti. Quare jam non Græcorum modo, sed multorum etiam barbarorum dux erat Agesilaus.

36. Æquum est etiam, ex hoc summa hominem admiratione prosequi; quod quum imperium teneret complurium in continente civitatum, atque etiam insularum, posteaquam ei classem quoque patria tradidit, jam succrescens famæ celebritate ac potentia, nanctusque potestatem utendi multis commodis, & quod maximum erat, jam volvens animo speque concipiens

eversio-

τὸ μέγιστον, ὑπνοῶν καὶ ἐλπίζων καταλύσειν τὴν τῆς Ελλάδα στρατεύσασαν πρότερον ἀρχήν, ὅμως ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐκρατήθη· ἀλλ' ὅπου ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῆς οἴκοι * πολῶν ..... βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπείθετο τῇ πόλει, οὐδὲν ἀφαιρούμενος ἢ εἰ ἐν τῷ * φορᾷ ἔτυχεν ἐσκηὼς μόνον καὶ τὰς πέντε· μάλα ἔνδηλον ποιῶν, ὡς ὅστε ἂν πᾶσαν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντὶ πατρίδος, οὔτε τοὺς ὑπηκόους ἀντὶ τῶν ἀρχαίων φίλων, οὔτε αἰσχρὰ καὶ ἀκίνδυνα κέρδη μᾶλλον, ἢ μετὰ κινδύνων τὰ καλὰ καὶ δίκαια.

λξ'. Ὅσον γε μὴν χρόνον ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἔμεινε, πῶς οὐκ ἀξιεπαίνου βασιλέως καὶ τοῦτ' ἔργον ἐπεδείξατο, ὅστις πολλαχοῦ πάσας πόλεις, ἐφ' ἃς ἄρχων ἐξέπλευσε, στασιαζούσας, διὰ τὰς πολιτείας κινηθῆναι, ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἀρχὴν ἔλιξαι, ἐποίησεν, ὥστ' ἄνευ φυγῆς καὶ θανάτων, ἕως αὐτὸς ἦρχεν, ὁμονόως πολιτευομένας καὶ εὐδαίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι;

λη'. Τοιγαροῦν οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ Ελληνες οὐχ ὡς ἄρχοντος μόνον,

eversionem ejus imperii, quod prius Græciam armis invaserat: nihilominus ab harum rerum nulla vinci se passus sit, sed ubi domo venisset ad eum quidam à magistratibus, qui eum opitulari patriæ juberet; parebat perinde reipublicæ, ac si tunc forte solus in Ephororum curia propter Quinqueviros constitisset. Qua quidem re insigniter declaravit, non se terram universam patriæ, nec posterius adquisitos amicis veteribus, nec turpia lucra, nullo cum periculo conjuncta, honestis ac justis, quæ periculum habeant, anteferre.

37. Qui non etiam hoc regis laude digni facinus sit, quod imperii sui tempore, quum civitates omnes, ad quas imperans domo navigaverat, intestinis dissidiis laborantes accepisset (quoniam essent mutatæ respublicæ, postea quam ademtum Athenienſibus imperium fuerat,) perfecerit ut absq; exiliis & cædibus, quam quidem diu aderat ipse, magna cum animorum concordia semper administrarentur, & felices essent?

38. Enimvero Græci, quotquot incolunt Asiam, non ejus ex

Asia

μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πατρὸς, καὶ ἑταίρου ἀποίχεσθαι αὐτῷ ἐλυπῦντο. καὶ τέλος ἐδήλωσαν, ὅτι ὑπὲρ πλείστην τὴν φιλίαν προέχοντες ἐθελοῦσιοι γοῦν αὐτῷ συνεστράτευσαν τῇ Λακεδαίμονι, καὶ ταῦτα, εἰδότες, ὅτι ὑπὲρ χείρονος αὐτῶν δεήσει μάχεσθαι. τὰ μὲν δὴ ἐν τῇ Ασίᾳ τοιάδε τέλος ἐγένετο.

ΚΕΦ. β'.

Διαβὰς δὲ τὸν Ελλήσποντον, ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ὧνπερ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ· καὶ ἣν αὐτοῦ στρατιὰν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Αγησίλαος. οὐ γὰρ ὡς ὑστερήσων τὸν πατρίδος ἐπορεύετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ διέβαινε Μακεδονίαν, εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο, Λαρισσαῖοι μέν, καὶ Κρανώνιοι, καὶ Σκοτουσαῖοι, καὶ Φαρσάλιοι σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοὶ, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ὄντες ἐτύγχανον, ἐκακούργουν ὅτι ἐφεπόμενοι.

Asia discessum, ceu principis tantum, sed etiam ut patris, ac sodalis dolebant, & tandem declarabant, non ei se fictitiam benevolentiam exhibere. Nam sponte cum eo profecti sunt ad ferendum suppetias Lacedæmoni, quum quidem scirent, sibi non adversus deteriores se pugnandum esse. Atque hic rerum in Asia gestarum finis fuit.

CAP. II.

CÆterum Hellesponto trajecto, per easdem nationes iter faciebat, per quas Persarum rex illo ingenti cum exercitu: & quæ via confecta totius anni spatio fuerat à rege barbaro, eam minori quoque quam mensis spatio, Agesilaus confecit. Non enim hoc propositum ejus erat animo, ut serius patriæ succurreret.

2. Posteaquam Macedonia peragrata, Thessaliam ingressus est; Lariſsæi, Cranonii, Scotusæi, Pharsalii, Bœotorum socii, omnesque adeo Thessali, exceptis qui tunc in exilio degerent, à tergo sequentes eum infestabant.

μῳοι. ὁ δὲ πῶς μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τὰς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τὰς ἡμίσεις δὲ ἐπ' ὀρθὰν ἔχων τῶν ἱππέων. ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας αὐτὸν ⓐ Θετταλοὶ ὀπιπτεύμενοι τοῖς ὄπισθεν, ἀπέπεμπε ἐπ' ὀρθὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ πεπηγυμένου στρατεύματος, καὶ τὸν περὶ αὐτόν.

γ'. Ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τὰς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν, πέμψαντες, βάλλων ἀπεχώρησαν· οἱ δὲ μάλ' ἀφρόνως ἐφέποντο. γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἐκάτεροι ἡμάρτανον, ἀπέπεμπε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις ἀπαγγέλλειν, καὶ αὐτὸς διώκειν κατὰ κράτος, καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. ⓐ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας· οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι, πλαγίους ἔχοντες ★ τοὺς ἵππους ἁλίσκοντο.

δ'. Πολύ-

Ducebat antehac Ageſilaus copias quadrato agmine, quum partem equitum dimidiam à fronte, dimidiam à tergo haberet. Verum poſteaquam Theſſali extremos adorti, quo minus in itinere pergeret, prohibebant: partem eorum qui primo erant in agmine, partem ſatellitum ſuorum ad agmen ultimum mittit.

3. Quumque acies eſſent utrinque inſtructæ, Theſſali non ſatis commode ſe prælio equeſtri congreſſuros cum gravis armaturæ peditibus arbitrati; terga dabant, ac pedetentim diſcedebant, illis imprudenter admodum eos perſequentibus. Ageſilaus, erratis utrorumq; animadverſis, equites, quos ſecum habebat, robuſtos admodum mittit; utque tum ipſi hoſtem ſummo perſequerentur impetu, nec convertendi ſe poteſtatem ei facerent, tum aliis idem denuntiarent, mandat. Eos quum Theſſali præter opinionem equos adigere viderent, hi quidem ſe non convertebant, illi vero id facere conati, ab equitibus, quos tranſverſos habebant, intercipiebantur.

4. Con-

δ'. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε, καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀπεθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ ἦν ἰσχυρὰ. ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ζῶντες ἁλίσκοντο. ἔστησαν δ' οὖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, * πλὴν ἢ ὅτι τῷ ὄρει τῷ Ἀνθηδονίων ἐγένοντο.

ε'. Καὶ τότε μὲν δὴ ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τε ἔστησατο μεταξὺ Πραντὸς καὶ * Ναρθακίου· καὶ αὐτοῦ κατέμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐφ' ἱππικῇ ἐνενικήκει σὺν ᾧπερ αὐτὸς ἐμπεπαίκει ἱππικῷ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη, τὴν λοιπὴν ἤδη πᾶσαν ἀφ' φιλίας ἐπορεύθη εἰς τὰ τῶν Βοιωτῶν ὅρια.

ϛ'. Ἐνταῦθα δὴ ἀνπεπαγμένους εὑρὼν Θηβαίους, * Ἀθηναίους, Κορινθίους, Αἰνιᾶνας, Εὐβοέας, καὶ Λοκροὺς ἀμφοτέρους, οὐδὲν ἐμέλλησεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀντιπαρέτασσε, Λακεδαιμονίων μὲν ἔχων μόραν καὶ ἥμισυ, τῶν δ' αὐτόθεν συμμάχων Φωκέας καὶ Ὀρχομενίους μόνους, τὸ τ' ἄλλο στράτευμα, ὅσῳπερ ἦγετο αὐτός.

ζ'. Καὶ

4. Convertit inter alios ſeſe Polycharmus Pharſalius, equitum magiſter, & una cum ſuis dimicans interfectus eſt. Quod ubi accidiſſet, ingens fuga facta fuit, ita ut alii occiderentur, alii vivi caperentur. Neque prius ſubſtitere, quam ad montem Narthacienſium perveniſſent.

5. Statuit tunc Ageſilaus tropæum inter Prantem ac Narthacium, & manſit ibi, mirifice delectatus hoc facinore; quod eos, qui ſe plurimū ob rem equeſtrem efferunt, viciſſet eo cum equitatu quem ipſe ducebat.

6. Ibi quum in acie ſtantes adverſus ſe reperiſſet Thebanos, Athenienſes, Corinthios, Ænianes, Euboenſes, Locros utroſque; nihil cunctatus, aperte ſtruebat aciem, quum cohortem ſecum Lacedæmoniorum unam cum ſemiſſe haberet, & ex ſociis, qui habitant iis in locis, ſolos Phocenſes & Orchomenios, cum reliquis copiis, quas ipſe ducebat.

 7. Nec

ζ'. Καὶ ὁ τοῦτο λέξων ἔρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους, πολὺ δὲ χείρονας ἔχων, ὅμως συνέβαλλεν· (εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἄν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν, καὶ ἐμαυτὸν μωρὸν, εἰ ἐπαινοίην τὸ τοὺς τῶν μείζων εἰκῇ κινδυνεύοντας) ἀλλὰ μᾶλλον τὰ δ' αὐτοῦ ἄγαμαι, ὅτι πλῆθός τε οὐδὲν μεῖον, ἢ τὸ τῶν πολεμίων παρεσκεύασατο, ὥπλισέ τε ὥστε, ὡς ἅπαντα μὲν χαλκὸν, ἅπαντα δὲ φοίνικα φαίνεσθαι.

η'. Ἐπεμελήθη δὲ, ὅπως οἱ τραπῶνται τὰς πόνους δυνήσονται ὑποφέρειν. ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς ὕβρεις δοῦναι μάχεσθαι. ἔτι δὲ φιλονεικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι φαίνοιντο. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν, ὡς πάμπολλα καὶ ἀγαθὰ ἔσοιτο, εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιντο· νομίζων οὐκ ἂν τοιούτων ἀνθρώπων πρόθυμότερα τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι· καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθη.

θ'. Διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ ἐγένετο

7. Nec jam hoc dicturus ſum, quod quum multo pauciores & imbecilliores haberet, nihilominus conflixerit; (quandoquidem id ſi dicam, videar Ageſilaum amentem, ac me ſtultum pronuntiare, qui hominem temere periclitantem de ſumma rerum laudem) ſed hoc apud me potius in admirationem venit, quod copias non minores hoſtilibus comparaverit, & ſic armis inſtruxerit, ut omnia merum æs, omnia eſſe mera purpura viderentur.

8. Dederat itidem operam, ut milites poſſent labores perferre; animoſque ipſorum ea compleverat ferocia, ut ad pugnandum adverſus quoſvis ſatis eſſent idonei. Præterea contentionem mutuam inter ſuos excitarat, ut ſinguli ſe præſtantiſſimos declararent. Spe denique repleverat omnes, ut univerſi multa bona adipiſcerentur, ſi viros ſe fortes gererent. Exiſtimabat enim, viros ejuſmodi promtiſſime in hoſtem dimicaturos. Quæ ſane ipſum opinio minime fefellit.

9. Pugnam quoq; narrabo, quod ejuſmodi

το οἴαπερ οὐκ ἄλλη τῆ ἐφ' ἡμῶν. συμμῖξαν μὲν γὰρ εἰς τὸ πρὸ τῆς Κορωνείας πεδίον, οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ, ἀπὸ τοῦ Κηφισσοῦ, οἱ δὲ σὺν τοῖς Θηβαίοις, ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. ἑώρων δὲ τάς τε φάλαγγας ἀλλήλων μάλα * ἰσομάλους· σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἦσαν ἑκατέρων ἰσοπληθεῖς. εἶχε δὲ ὁ Ἀγησίλαος μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ, Ὀρχομένιοι δὲ ἔσχατοι ἦσαν αὐτοῦ τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον.

ι'. Σωιόντων δὲ, πέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων. ἡνίκα δὲ ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι ὁρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων, ἀντεξέδραμον ἀπὸ τοῦ Ἀγησιλάου φάλαγγος, ὧν Ἡιππίδας ἐξηγεῖτο.

ια'. Ἦσαν δ' αὐτοὶ τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρατευσαμένων, καὶ τῶν * Κυρειέων τινὲς, καὶ Ἴωνες δὲ, καὶ Αἰολῆς, καὶ Ἑλλησπόντιοι ἐχόμενοι· καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγίνοντο, καὶ εἰς δό-

ρυ

ejuſmodi fuerit, qualis alia noſtro quidem ævo nulla. Nam in campum ad Coroneam convenerunt, Ageſilai quidem exercitus à Cephiſſo; Thebani vero cum ſuis, ab Helicone. Et videbant phalanges ſuas admodum prælio committendo pares, propeque multitudo equitum utrimque par erat. Ageſilaus dextrum cornu apud ſuos tenebat, in lævo poſtremi erant Orchomenii. Contrà, Thebani dextro ſuorum in cornu erant, in lævo Argivi.

10. Et hactenus dum congrederentur, utraque in parte magnum erat ſilentium. Quum vero à ſe invicem unius abeſſent ſtadii ſpatio, clamore Thebani ſublato, curſu in adverſos ferebantur. Ubi tria reſtarent inter utroſque plethra, de Ageſilai phalange adverſi ruebant, quos Herippidas ducebat.

11. Erant autem illi partim, quos domo ſecum in expeditionem duxerat; partim, qui Cyro militaverant, & Ioues, & Æoleuſes, & Helleſpontii, horum vicini. Hi omnes illorum erant in numero, qui una procurrebant; ac intra ictum haſtæ

ρυ ἀφικόμενοι ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτούς. Ἀργεῖοι μὲν οὐκ ἐδέξαντο τοὺς ἀμφ' Ἀγησίλαον, ἀλλὰ ἔφυγον ἐπὶ τὴν Ἑλικῶνα. καὶ ἔνθα δή τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον. ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἰσί. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους τοὺς τῷ Ἑλικῶνι περιλαβόντας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, ἐχώρουν ἐρρωμένως.

ιβ'. Ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφιλόγως, ὃς μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. ἐξὸν δὲ αὐτῷ πρέπτ τοὺς διαπίπτοντας, ἑπομένῳ χειρῶσθαι τοὺς ὄπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέβαλε τοῖς Θηβαίοις. καὶ συμβάλλοντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. καὶ κραυγὴ μὲν οὐδεμία πρὸ τοῦ, καὶ μὴν οὐδὲ σιγή· φωνὴ δέ τις ἦν τοιαύτη, οἵαν ὀργή τε καὶ μάχη προΐεται ἄν. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν ἀφ-

ſtæ quum veniſſent, hoſtes ſibi oppoſitos in fugam verterunt. Argivi quidem illorum impetum, qui apud Ageſilaum erant, haud ſuſtinuere; ſed ad Heliconem fuga ſe receperunt. Atque heic jam nonnulli hoſpites corona cingebant Ageſilaum, quum ei quidam nuntiat, Thebanos perruptis Orchomeniis ad impedimenta perveniſſe. Quapropter in eos evolutam phalangem ducebat. Thebani quum ſocios ſuos ad Heliconem fugiſſe viderent, magna vi pergebant, ut ad ſuos elaberentur.

12. Tum vero fortem virum fuiſſe Ageſilaum haud dubie dicere poſſumus, quanquam tutiſſima non eligeret. Nam quum dimiſſis illis, qui elabi conabantur, ſequi à tergo poſſet, & ultimos capere; non hoc fecit, ſed adverſa fronte cum Thebanis eſt congreſſus. Itaque collatis clypeis urgebantur, pugnabant, interficiebantur, interficiebantur. Nullus quidem excitabatur clamor, non tamen erat ſilentium: ſed ejuſmodi quædam vox, qualis ex ira prælioque proficiſci poteſt. Tandem Thebanorum alii

ad

ἀμπίπτουσι πρὸς τὴν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.

ιγ'. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν νίκη σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο, τετρωμένῳ δ' αὐτὸς * προσιὼν ἐχώρει πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς ὅπλοις ὑπὸ τῷ ναῷ εἰσι· καὶ ἠρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δὲ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων πάντοσε καὶ παντοίοις ὅπλοις, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο οὔπω, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ὅποι βούλοιντο ἐκέλευε, καὶ ἀδικεῖν οὐκ ἔνα, καὶ προπέμψαι ἐπέταξε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππεῖς ἕως τε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο.

ιδ'. Ἐπεί γε μὴν ἔληξεν ἡ μάχη, πρὶν δὴ θεάσασθαι, ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοις, τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην, νεκροὺς δὲ κειμένους φιλίους καὶ πολεμίους μετ' ἀλλήλων, ἀσπίδας δὲ διατετρυμένας, δόρατα συντετραυσμένα, ἐγχειρίδια γυμνὰ κουλεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν σώμασι, τὰ δ' ἔτι μὴν χερσίν.

ιε'. Τότε

ad Heliconem elabuntur, multi dum pedem referunt, interimuntur.

13. Posteaquam victoria cessit Agesilao, & ipse ad phalangem adlatus esset, accepto vulnere: quidam equites adactis equis ei dicunt, ex hostibus LXXX viros armatos esse sub fano, quidque de his faciendum esset, interrogabant. Ille vero, quanquam accepisset multa toto passim corpore vulnera, & ab omnis generis telis inflicta; non tamen numinis obliviscebatur, sed mandabat, uti copiam eis facerent abeundi quo vellent, nec unus quidem læderetur. Quin equitibus etiam suis imperabat, ut eos deducerent, donec ad loca tuta pervenissent.

14. Commisso jam prælio, videre erat illo in loco, quo congressi fuerant, terram sanguine conspersam, cadavera tam amicorum quam hostium sparsim inter se jacentia, pertusos clypeos, confractas hastas, pugiones vaginis nudatos, partim humi, partim in corporibus, partim ipsis in manibus hærentes.

15. Ac

ιέ. Τότε μὲ οὖν (ἐν δὲ τῷ ἤδη ὀψὲ) συνελκύσαντες τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἔξω φάλαγγος, ἐδειπνοποιήσαντο καὶ ἐκοιμήθησαν. περὶ δὲ ★ Γύλον τὸν πολέμαρχον ὠρθρισάξαι τε ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, καὶ στέφανον ἴσασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ, καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν.

ις'. Καὶ ὁ μὲ ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπέμψαν κήρυκα, ἐκφοροῦντες τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ ὅπου δὴ αἱ τε σπονδαὶ γίνονται, καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει, ἐλόμενος ἀντὶ τοῦ μέγιστος εἶναι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, οἴκοι τὰ νόμιμα μὲ ἄρχειν, τὰ νόμιμα δὲ ἄρχεσθαι.

ιζ'. Ἐκ δὲ τούτου καταγνόντας τοὺς Ἀργείους τὰ μὲ οἴκοι καρπουμένους, Κόρινθον δὲ προσειληφότας, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύει ἐπ' αὐτούς· καὶ λῃστὰς πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐκ τῆς ἐκεῖθεν ἐμβολῶν κατὰ τὰ στενὰ εἰς Κόρινθον, ἀφεῖλε τὰ ὅπλα ὃ Λέχαιον τεῖνοντα τεῖχη. καὶ ἀναπετάσας τὰς Πελοποννήσου πύλας, ὅπως οἴκαδε ἀπελθὼν εἰς τὰ Ὑακίνθια,

15. Ac tum quidem, quia vesper advenerat, tractis hostium cadaveribus intra phalangem, cœnaque sumta, quieti se dederunt. Postridie vero Gylum tribunum militum aciem mane jubet instruere, ac tropæum excitare, inque honorem Dei corollis omnes se redimire, tibicines denique omnes tibiis canere.

16. Interea dum hoc illi faciunt, Thebani præcone misso, mortuorum cadavera per induciàs ad sepulturam poscunt. Itaque fiunt induciæ, ac domum Agesilaus discedit; quum mallet domi potius legitime imperare, ac imperium legitimum pati, quam in Asia esse maximus.

17. Secundum hæc animadvertens, Argivos copia rerum domesticarum frui, & Corinthum adjecisse imperio suo, & bello delectari; expeditionem adversus eos suscipit, vastatoque omni eorum agro, mox inde superatis angustiis Corinthum versus, muros Lechæum usque pertinentes capit: & patefactis Peloponesi portis, domum revertens ad Hyacinthia, quo

κίνδια, ὅπως ἐπάχθη ὑπὸ τῶν χρημοτῶν, τὰ παιᾶνα τῷ θεῷ συνεπετέλει.

ιη'. Ἐκ τούτου δὲ ἀναθαρσήσαντες τοὺς Κορινθίους πάντα μὲν τὰ κτήνη ἐν τῷ Πειραίῳ σωζομένους, μέγιστον δὲ ἡγησάμενος, ὅτι Βοιωτοὶ ταύτῃ ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῖς Κορινθίοις συνεγίγνοντο, στρατεύει ἐπὶ τὸ Πείραιον. ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ὡς ἀπεδομένης τῆς πόλεως, ἐξ ἀείρου μετεστρατοπεδεύετο πρὸς τὸ ἄστυ.

ιθ'. Ἀναθόμενος δέ, ὑπὸ νύκτα βοηθήσας ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὴν πόλιν παντοδὴ, ὑποφέρας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, αἱρεῖ τὸ Πείραιον, ἔρημον εὑρὼν φυλακῆς· καὶ τἆλλα τὰ ἐνόντα λαμβάνει, καὶ τὰ * τείχη ἀνατετείχισται. ταῦτα δὲ ποιήσας, οἴκαδε ἀπεχώρησε.

κ'. Μετὰ δὲ ταῦτα πρεσβύμων ὄντων τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν συμμαχίαν, καὶ δεομένων συστρατεύειν αὐτοῖς εἰς Ἀκαρνανίαν, καὶ ἐπιθεμένων ἐν στενοῖς τῶν Ἀκαρνάνων, καταλαβὼν τοῖς ψιλοῖς τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, μάχην συνάπτει.

quo conſtitutus erat loco à chori magiſtro, pæana cum aliis Apollini abſolvit.

18. Poſt hæc certior factus, Corinthios omnia jumenta in Piræo cuſtodire, ac maximum quiddam eſſe ducens, quod illac Bœoti è Creuſi profecti, facile ſe cum Corinthiis conjungerent; Piræum copias ducit. Quod quum præſidio multorum teneri videret, à prandio mutatis caſtris ad urbem propius pergit, quaſi ea ſpectaret ad deditionem.

19. Sub noctem animadverſo, eos omnibus cum copiis è Piræo in urbem opis ferendæ cauſſa ſe contuliſſe; prima luce converſo itinere, Piræum capit à præſidio nudum, neque ſolum ea, quæ intus erant; ſed etiam illa caſtella, quæ iſtic inſtaurata fuerant. His rebus geſtis, domum rediit.

20. Poſt hæc quum Achæi lubentes ad ſocietatem ſemet offerrent, & ut ſecum in Acarnaniam expeditio ſuſciperetur, orarent; Acarnanes autem in anguſtiis viarum eos adgrederentur: occupatis per velites ſuperioribus locis, pugnam

συμμάχους· καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας αὐτῶν, τρόπαιον ἔστησε, καὶ τὸ τρίτον ἔλαξε, πρὶν τοῖς Ἀχαιοῖς φίλους ἐποίησεν Ἀκαρνᾶνας, καὶ Αἰτωλούς, καὶ Ἀργείους, ἑαυτῷ δὲ καὶ συμμάχους.

κα'. Ἐπειδὴ δὲ εἰρήνης ὑπεμίμνησαν οἱ πολέμιοι διαπρεσβεύοντο, Ἀγησίλαος ἀντεῖπε τῇ εἰρήνῃ, ἕως τοὺς ἀφ' Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων καὶ Θηβαίων ἠνάγκασε τοὺς πόλεις οἴκαδε καταδέξασθαι. ὕστερον δ' αὖ καὶ Φλιασίων τοὺς ἀφ' Λακεδαιμονίους φυγόντας κατήγαγεν, αὐτὸς στρατευσάμενος ἐπὶ Φλιοῦντα.

κβ'. Εἰ δέ τις ἄλλη τι ταῦτα μέμφεται, ἀλλ' οὖν φιλεταιρίας γε πρόχειρα φανερά ἐστι. καὶ γὰρ ἐπὶ τοὺς σὺν Θήβαις τῶν Λακεδαιμονίων κατέκτανον οἱ σύμμαχοι, βοηθῶν αὖ τούτοις στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Θήβας. εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἅπαντα, ὑπερβὰς τοὺς Κυνὸς κεφαλὰς ἐλήϊζε τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεος, πρέχων καὶ ἐν πεδίῳ καὶ ἀνὰ τὰ ὄρη μάχεσθαι Θηβαίοις, εἰ βούλοιντο. ἐστράτευσε δὲ καὶ πρὸ ὀπίσω πάλιν ἔτει ὕστερον ἐπὶ Θήβας. καὶ ὑπερβὰς τὰ κατὰ

Σκῶλον

cum ipsis conserit, ac multis interfectis, tropæum statuit; neque prius finem facit, quam Achæis Acarnanes, Ætolos, Argivos amicos, sibi fœderatos effecisset.

21. Cæterum pacem poscentibus per legatos adversariis, Agesilaus paci refragatus est, donec vi fecisset, ut ii ex Corinthiis & Thebanis, qui ob Lacedæmonios exulabant, à civitatibus suis domum reducerentur. Deinde Phliasios etiam, ob Lacedæmoniorum amicitiam patria pulsos, reduxit; ipsemet expeditione adversus Phliuntem suscepta.

22. Quod si quis hæc alia quadam ratione vituperat, certe in societatis ac amicitiæ gratiam gesta. esse constat. Nam quum Thebis Lacedæmonios adversarii necassent, ut eis succurreret, expeditionem adversus Thebas suscepit. Quumque fossa valloque munita cuncta reperisset, superatis Cynocephalis ad urbem usque vastabat agrum; facta Thebanis pugnæ copia, tam in planicie quam in montibus, si ita vellent. Rursum anno sequenti cum exercitu Thebas petit, superatisque vallis ac fossis ad

Scolum,

Σκῶλον, καυρώματα καὶ τάφρους, ἐδῄωσε τὰ λοιπὰ τῆς Βοιωτίας.

κγ'. Τὰ μὲν δὴ μέχρι τούτου κοινῇ αὐτός τε καὶ ἡ πόλις εὐτύχει. ὅσα γε μὲν μὴ τοῦτο σφάλματα ἐγένετο, οὐδεὶς ἂν εἴποι ὡς Ἀγησιλάου ἡγουμένου ἐπράχθη. ἐπεὶ δ' αὐτοῖς ἐν Λεύκτροις συμφορᾶς γεγενημένης, καταχαίρουσι τοὺς ἐν Τεγέᾳ φίλους καὶ ξένους αὐτοῦ οἱ ἀντίπαλοι σὺν Μαντινεῦσι, συνεσκότων ἤδη Βοιωτῶν τε πάντων, καὶ Ἀρκάδων, καὶ Ἠλείων, στρατεύει σὺν μόρᾳ, πολλῶν νομιζόντων οὐδ' ἂν ἐξελθεῖν Λακεδαιμονίους * πολλοῦ χρόνου ἐκ τοῦ αὐτῶν. ληΐσας δὲ τὴν χώραν τῶν κατακαινόντων τοὺς φίλους, ὕστερον αὖ οἴκαδε ἀπεχώρησεν.

κδ'. Ἀπὸ γε μὲν τούτου ὅτι τὴν Λακεδαίμονα στρατευσαμένων Ἀρκάδων τε πάντων, καὶ Ἀργείων, καὶ Ἠλείων, καὶ Βοιωτῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς Φωκέων, καὶ Λοκρῶν ἀμφοτέρων, καὶ Θετταλῶν, καὶ Αἰνιάνων, καὶ Ἀκαρνάνων, καὶ Εὐβοέων, πρὸς δὲ τούτοις ἀφεστηκότων μὲν τῶν ἄλλων, πολλῶν δὲ περιοικίδων πόλεων, καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν καὶ μειόνων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ

Scolum, reliquas Bœotiæ partes depopulatur.

23. Atque hactenus ipse cum patria communi felicitate fuit usus. Quicunque deinceps casus adversi acciderunt, hos Agesilai ductu contigisse, nemo est qui dixerit. Posteaquam ad Leuctra clades fuisset accepta, & amicos ac hospites ipsius Tegeæ necassent tum adversarii, tum Mantinei, jamque se conjunxissent Bœoti omnes, & Arcades, & Elei: unam cohortem eduxit, existimantibus multis, longo tempore Lacedæmonios extra fines suos non egressuros. Quumque vastasset agrum eorum, qui amicos ipsius occiderant; ita deinde domum se rursus recepit.

24. Secundum hæc Arcadibus universis, & Argivis, & Eleis, & Bœotis, quibus Phocenses aderant, & utrisque Locris, & Thessalis, & Ænianibus, & Acarnanibus, & Eubœensibus, cum infestis copiis Lacedæmonem profectis, quum servi præterea, multæque finitimæ civitates defecissent, ac Spartanorum non pauciores in commisso ad Leuctra prælio fuis-

μάχῃ ἢ λειπομένων, ὅμως διεφύλαξε τὴν πόλιν, καὶ ταῦτα ἀτείχιστον οὖσαν· ὅπου μὲν παντὶ πλεῖον ἂν εἶχον οἱ πολέμιοι, οὐκ ἐξάγων ἐνταῦθα, ὅπου δὲ οἱ πολῖται πλέον ἔξειν ἔμελλον, εὐρώστως διατεταγμένος· νομίζων, εἰς μὲν τὸ πλατὺ ἐξιὼν πάντοθεν ἂν περιέχεσθαι, ἐν δὲ τοῖς στενοῖς καὶ ὑποδεξίοις τόποις ἐπομένων, τῷ παντὶ κρατεῖν ἄν.

κε'. Ἐπεί γε μὴν ἀπεχώρησε ὁ στρατὸς, πῶς οὐκ ἂν φαίη τις αὐτὸν ἀξιολόγως εὐγνωμόνως ἑαυτῷ; ὡς γὰρ γε στρατεύεσθαι καὶ πεζῇ καὶ ἐφ' ἵππων ἀπεῖργεν ἤδη ὁ γῆρας, χρημάτων δὲ ἐώρα τὴν πόλιν δεομένην, εἰ μέλλοι σύμμαχόν τινα ἕξειν, ὅπῃ ὅ τι πλείζειν ταῦτα ἑαυτὸν ἔταξε. καὶ ὅσα μὲν ἐδύνατο, οἴκοι μένων ἐμηχανᾶτο· ἃ δὲ χωρὶς ἦν, οὐκ ὤκνει μετιέναι.

κς'. Οὐδ' ἠσχύνετο, εἰ μέλλοι τῇ πόλιν ὠφελήσειν, πρεσβυτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. ὅμως δὲ καὶ ἐν τῇ πρεσβείᾳ μεγάλου στρατηγοῦ ἔργα

sent interemti, quam superstites essent: nihilominus urbem tutatus est, quanquam ea careret moenibus. Neque tamen illac suos educebat, ubi rebus omnibus potiores erant hostes, sed ubi cives superiores futuri erant, magno cum animi robore suorum ibidem instruebat aciem. Existimabat enim, se, si spatiosa quædam in loca progressus esset, ab omni parte circumveniri posse: sin arctis & superioribus in locis se contineret, rebus omnibus hoste potiorem futurum.

25. Quum vero exercitus discessisset, cur non dixerit aliquis, eum egregie se gessisse? Nam quum senectus eum tam à militia pedestri quam equestri arceret, ac patriæ pecuniis opus fore cerneret, si quidem ea socium ullum retinere vellet: harum ipse parandarum onus in se recepit. Quicquid omnino poterat, domi manens moliebatur: & si quæ ferret occasio, in iis inquirendis minime segnis erat.

26. Quinetiam minime erubescebat, modo reipublicæ profuturus esset, pro Imperatore legatus ire. Veruntamē & in ipsa legatione, magni

Imperatoris

ἔργα διεπεράξατο. Αὐτοφραδάτης γάρ τε πολιορκῶν ἐν Ἄσσῳ Ἀριοβαρζάνῃ σύμμαχον ὄντα, δείσας Ἀγησίλαον, φεύγων ὤχετο. Κότυς δ' αὖ Σηστὸν πολιορκῶν, Ἀριοβαρζάνῃ ἐπὶ ξύσαν, λύσας καὶ ξένος τ' πολιορκίᾳ, ἀπηλλάγη· ὥστ' οὐκ ἀλόγως καὶ ἀπὸ τ προσβείας τέθριππον τ πολεμίων εἰσήκει αὐτῷ. Μαύσωλός γε μὴν κατὰ θάλασσαν ἑκατὸν ναυσὶ πολιορκῶν ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα, οὐκέτι δείσας, ἀλλὰ πεισθείς, ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

κζ'. Ἄξια θαύματος διεπεράξατο. οἵτε γὰρ εὖ πεπονθέναι νομίζοντες ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὃ φεύγοντες αὐτὸν, χρήματα ἀμφότεροι ἔδοσαν. ταχέως γε μὴν καὶ Μαύσωλος, διὰ τ' παρόδου Ἀγησιλάου ξενίαν συμβαλόμενος καὶ ὅτι χρήματα τῇ Λακεδαίμονι, ★ ἀπέπεμψαν αὐτὸν οἴκαδε, θεωρίαν δόντες μεγαλοπρεπῆ.

κη'. Ἐκ δὲ τούτου ἤδη μὲν ἐγεγόνει ἔτη ἀμφὶ τὰ ὀγδήκοντα. καίπερ νουθετῶν δὲ τ Αἰγυπτίων βασιλέα ὁπλομαχοῦντα τῷ Πέρσῃ πολεμεῖν, ᾗ πολλοὺς μὲν πεζούς, πολλοὺς δὲ ἱππέας, πολλὰ δὲ χρήματα

Imperatoris munera obibat. Nam quum Autophradates ad Assum Ariobarzanem fœderatum obsideret, Agesilaum veritus, fuga inde discessit. Cotys item, quum Sestum obsideret, urbem Ariobarzanis; & ipse soluta obsidione discessit: ita ut non abs re tropæum de hostibus etiam ex legatione statutum ei fuerit. Quinetiam quum Mausolus mari centum navibus utrumque locum hunc obsideret, non metu adductus, sed persuasione, domum cum classe abiit.

27. Dignas profecto res admiratione gessit. Nam & illi, qui ab eo se adfectos beneficio putabant, & qui fugiebant ipsum, utrique pecunias ei dabant. Atqui & Mausolus quum celeriter ob pristinum sibi cum Agesilao hospitium pecunias in usum Lacedæmoniis contulisset, eum remisit in patriam magna cum pompa deductum.

28. Erat jam annos natus LXXX. quumque animadvertisset, regem Ægyptiorum Persico regi arma inferre cupere, peditatu, equitatu, pecuniis amplissimis instructum:

χρήματα ἔχοντα, ἄσμενός τε ἤκουσεν, ὅτι μεταπέμποιτο αὐτόν· καὶ ταῦτα, ἡγεμονίαν ἐπαγγέλλοντος.

κθ'. Ἐνόμιζε γὰρ τῇ αὐτῇ ὁρμῇ καὶ μὲν Αἰγυπτίῳ χάριν ἀποδώσειν ἀνθ' ὧν εὐεργετήκει τὴν Λακεδαίμονα· τοὺς δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας πάλιν ἐλευθερώσειν· τῷ δὲ Πέρσῃ δίκην ἐπιθήσειν καὶ τῶν πρόσθεν, καὶ ὅτι νῦν σύμμαχος εἶναι φάσκων, ἐπέστειλε Μεσσηνίοις ἀφιέναι. ἐπεὶ μέντοι ὁ μεταπεμψάμενος οὐκ ἀπεδίδου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, ὁ μὲν Ἀγησίλαος, ὡς ὃ μέγιστον ἐξηπατημένος, ἐφρόντιζε τί χρὴ ποιεῖν. ἐκ τούτου δή, τοῦτοι μὲν οἱ δίχα στασιάζοντες τὸν Αἰγυπτίων ἀφίστανται τοῦ βασιλέως· ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀπέλιπον αὐτόν. καὶ αὐτὸς μὲν λείσας, ἀπεχώρησε φυγῇ εἰς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης· οἱ δ' Αἰγύπτιοι στασιάζοντες, δισσοὺς βασιλέας αἱροῦνται.

λ'. Ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαος γνοὺς, ὅτι εἰ μὲν μηδετέρῳ συλλήψοιτο, μαθὼν εὐδήπου λύσῃ τοῖς Ἕλλησιν, ἀργεῖν δὲ εὐδήπου πρέξει· ὁπότερός τ' ἂν κρατήσῃ,

ὕστος

ctum: perlubenter ab hoc arcessiri se audivit, præsertim quod Imperatoris ei munus polliceretur.

29. Existimabat enim, eadem profectione se gratiam Ægyptio pro collatis in Lacedæmonem beneficiis relaturum, Græcosque Asiaticos rursus in libertatem asserturum, & Persæ pœnam irrogaturum, cum ob injurias jam præteritas, tum quod tunc se socium esse professus, Messenem [Lacedæmonios] dimittere jussisset. Posteaquam vero ille, qui Agesilaum arcessiverat, munus Imperatoris ei non mandabat; maximopere deceptus, quid faciendum esset, cogitabat. Hinc Ægyptii, qui seorsum militabant, à regis fide deficiunt: mox & reliqui omnes eum deserunt. Rex ipse metuens sibi, Sidonem Phœniciæ fuga se recepit. Ægyptii, orta seditione, reges duos creant.

30. Atque heic Agesilaus, qui futurum intelligeret, ut si neutrum adjuvaret, neuter Græcis stipendiũ solveret, neuter rerũ venalium forum suppeditaret, & utercunq; superior

ὅτος ἐχθρὸς ἔσαι· εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συλλήψοιτο, ὅτός γε εὖ παθών, ὡς τὸ εἰκός, φίλος ἔσοιτο· ὅτω δὲ κείνας, ὁπότερος φιλέλλην μᾶλλον ἐδόκει εἶ), στρατευσάμενος μὴ τότε, ἢ μὴ μισέλλην μάχῃ νικήσας χειρῶται, καὶ δὴ ἕτερον συλλαβόντι, καὶ φίλον ποιήσας τῇ Λακεδαίμονι, καὶ χρήματα πολλὰ παρασκευάσας, ὅτως ἀποπλεῖ οἴκαδε, χαίρων μέσα χειμῶνος ὄντος, σπεύδων ὡς μὴ ἀργὸς ἡ πόλις εἰς τὸ ὕπαιθρον ἦρος πρὸς τοὺς πολεμίους γένοιτο.

ΚΕΦ. γ'.

ΚΑΙ ταῦτα μὲν δὴ εἴρηται, ὅσα τῶν ἐκείνου ἔργων μὴ πλείστων μαρτύρων ἐπεδέχθη. τὰ δὲ τοιαῦτα δὲ τεκμήρια παρασκευῆς, ἀλλ' ἀναμνῆσαι μόνον ἀρκεῖ, καὶ εὐθὺς πιστεύεται. νῦν δὲ τοῦτο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀρετὴν πειράσομαι δηλοῦν, δι' οὗ ταῦτα ἔπραττε, καὶ πάντων τ' καλῶν ἤρα, καὶ πάντα αἰσχρὰ ἐδίωκεν.

Β'. Αγη.

perior evaderet, is hostis esset: sin alteri suppetias ferret, eum, accepto beneficio, ceu par esset, amicum futurum: facto judicio, uter magis Græcorum studiosus esse videretur, ejusque militiam sequutus; alterum quidem illum Græcis iniquum, victum prælio capit, alterum vero in regno constituit. Eundem quum Lacedæmoni amicum fecisset, multasq; pecunias impetrasset, domum deinde navigat, quanquam media hyeme; idcirco festinans, ne sequenti æstate civitas adversus hostes otiosa foret.

CAP. III.

ATque hactenus de rebus ab eo gestis diximus, quæcunque plurimorum testimoniis confirmantur. Nam res ejusmodi argumentorum probationibus haud egent, adeoque satis est, tantum in memoriam eas redigi, quum ita mox fidem mereantur. Nunc quæ fuerit in ejus animo virtus, indicare conabor, qua & res hasce gerebat, & omnia honesta diligebat, aversatus omnia turpia.

2. Tanta

β'. Ἀγησίλαῳ γὰρ τὰ μὲν θεῖα οὕτως ἐσέβετο, ὡς καὶ οἱ πολέμιοι τοὺς ἐκείνου ὅρκους, καὶ τὰς ἐκείνου σπονδὰς πιστοτέρας ἐνόμιζον, ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν. * . . . . . μὲν ὄκνουν εἰς ἑαυτὸν ἰέναι, Ἀγησιλάῳ δὲ αὐτοὺς ἐνεχείριζον. ὅπως δὲ μή τις ἀπιστῇ, καὶ ὀνομάσαι βούλομαι τοὺς ἐπιφανεστάτους αὐτῶν.

γ'. Σπιθριδάτης μέν γε ὁ Πέρσης, εἰδὼς ὅτι Φαρνάβαζος γήμας μὲν τὴν βασιλέως ἔσχε θυγατέρα, τὴν δ' αὐτοῦ ἄνδρα γάμου λαβεῖν ἐβούλετο· ὕβριν νομίσας τοῦτο, Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε.

δ'. Κότυς δὲ ὁ τῶν Παφλαγόνων ἄρχων, βασιλεῖ μὲν οὐχ ὑπήκουσε δεξιὰν πέμποντι, φοβούμενος μὴ ληφθεὶς, ἢ χρήματα πολλὰ ἀποτίσῃ, ἢ καὶ ἀποθάνοι· Ἀγησιλάου δὲ καὶ αὐτὸς τοῖς σπονδαῖς πιστεύσας, εἰς τὸ στρατόπεδόν τε ἦλθε, καὶ συμμαχίαν ποιησάμενος, εἵλετο σὺν Ἀγησιλάῳ στρατεύεσθαι, χιλίους

2. Tanta erat in Ageſilao rerum divinarum reverentia, ut etiam hoſtes ſacramenta ejus & fœdera majorem mereri fidem arbitrarentur, quam ipſorum inter ſe amicitiam. Et ſuis quidem cum hominibus ad eundem locum convenire reformidabant, at Ageſilao in manus ipſimet ſe tradebant. Ut autem nemo ſit, qui fidem mihi non habeat: lubet eorum nomina recenſere, qui fuerunt imprimis illuſtres.

3. Spithridates Perſa, quum Pharnabazum ſciret id agere, ut filiam regis uxorem duceret, ac ipſius filia ſine legitimis nuptiis potiretur: ratus hoc inſigne ſibi fore dedecus, ſeipſum cum uxore, liberis, facultatibus in manus Ageſilao tradidit.

4. Et Cotys Paphlagonum princeps, regi quidem dextram mittenti non paruit, veritus ne ſi comprehenderetur, vel magnis pecuniis vel etiam morte multaretur: verum idem Ageſilai fœderibus fidem quum adhibuiſſet, in caſtra ejus venit, initaque ſocietate, cum Ageſilao militare maluit, quum quidem

χιλίους μὲν ἱππέας, διχιλίους δὲ πελτοφόρους ἔχων.

ε'. Ἀφίκετο δὲ καὶ Φαρνάβαζος Ἀγησιλάῳ εἰς λόγους, καὶ διωμολόγησεν, εἰ μὴ αὐτὸς πάσης τῆς ἀρχῆς τρατηγὸς καθισταθείη, ἀποχήσεσθαι βασιλέως· ἰὼ μύστοι ἐγὼ γένωμαι τρατηγὸς, ἔφη, πολεμήσω σοι, ὦ Ἀγησίλαε, ἕως ἂν ἐγὼ λυώμαι κράτιστα. καὶ ταῦτα λέγων, ὑπέσχετο μηδὲν ἂν ἧττον αὐτὸν παθεῖν. ὥστε μέγα καὶ καλὸν κτῆμα τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ ἀνδρὶ δὴ τρατηγῷ, τὸ ὅσιόν τε καὶ πιστὸν εἶναί τε, καὶ ὅτι ἐγιγνώσκετο. καὶ τοῦτο μὲν εὐσεβείας ταῦτα.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ γε μὴν τὰ εἰς χρήματα δικαιοσύνης ποῖα ἄν τις μείζω τεκμήρια ἔχοι τῶνδε; ἐκεῖνο γὰρ Ἀγησιλάῳ τέρεσθαι μὲν οὐδεὶς οὐδὲν πώποτε ἐνεκάλεσεν, εὖ δὲ πεποιῆσθαι πολλοὶ πολλὰ ὁμολογοῦσιν. ὅτῳ δὲ ἤδη τὰ αὐτῶν διδόναι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων, πῶς ἂν οὗτος ἐθέλοι τὰ ἀλλότρια

quidem equites mille, bis mille cetratos haberet.

5. Præterea Pharnabazus quoque cum Agesilao in colloquium venit, aperteque professus est, se, ni totius exercitus fieret Imperator, defecturum à rege. Sin Imperator ego creer, inquit, mi Agesilae, fortissime bellum adversus te geram, quam quidem diu potero. Atque hæc quum diceret, futurum credebat, ut ipsi contra fœdera nihil accideret. Tanta tamque præclara res est, cum in aliis universis, tum in Imperatore, religiosum esse, ac fidei servantem, talemque cognitum esse. Hæc de Agesilai pietate.

CAP. IV.

JUstitiæ vero in re pecuniaria qualia quis argumenta majora proferat, quam hæc sunt? Nemo unquam ab Agesilao se ulla re spoliatum esse questus est, quum multi multa faterentur ab eo se accepisse beneficia. Cui vero volupe est, sua hominum ad utilitatem largiri, quinam is aliena rapere

ἀλλότρια ἀποστερῶν, ἐφ' ᾧ κακόδοξος ἔσῃ; εἰ γὰρ χρημάτων ἐπιθυμοίη, πολὺ ἀσφαλέστερον τὰ αὐτῶν φυλάττειν, ἢ τὰ μὴ προσήκοντα λαμβάνειν.

β'. Ὃς δὲ δὴ καὶ χάριτας ἀποστερῶν μὴ ἐθέλοι, ὧν οὐκ εἰσὶ δίκαι πρὸς τὸ μὴ ἀποδιδόντα, πῶς ἄν γε νόμος κωλύει ἐθέλοι ἂν ἀποστερῶν; Ἀγησίλαος δὲ οὐ μόνον τὸ μὴ ἀποδιδόναι χάριτας ἄδικον ἔκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ πολὺ μείζους τὰς μείζω δυνάμενον.

γ'. Τὰ γε μὴν τῆς πόλεως κλέπτειν πῶς ἄν τις αὐτὸν εἰκότως ἀπάσαιτο, ὃς καὶ τὰς αὐτῷ χάριτας ὀφλισκανούσας τῇ πατρίδι καρπώσασθαι προδίδου; τὸ δ', ὁπότε βούλοιτο εὖ ποιεῖν ἢ πόλιν ἢ φίλους χρήμασι, λυσιτελῶν παρ' ἑτέρων λαμβάνοντα ὠφελεῖν, οὐ τοῦτο καὶ μέγα τεκμήριον ἐγκρατείας χρημάτων;

δ'. Εἰ γὰρ ἐπώλει τὰς χάριτας, ἢ μισθοῦ ὑπηρέτει, οὐδεὶς ἂν οὐδὲν ὀφείλειν αὐτῷ ἐνόμισεν. ἀλλ' οἱ πολῖται εὖ πεποιῆσθαι, οἵτοι ἀεὶ ἡδέως ὑπηρετοῦσι

velit, quo male audiat? Nam si pecuniarum cupidus sit, multo minori fit cum negotio, ut sua quis servet, quam ut aliena rapiat.

2. At qui non vult in iis ingratus esse, quibus poenæ nullæ constitutæ sunt, si quis gratiam non referat; quonam modo in aliis ille gratias non referat, in quibus lex ingratum esse vetat? Agesilaus autem non tantum injustum esse judicabat, non referre gratias; sed hoc etiam, si is qui plus posset, non majores quoque gratias referret.

3. Jam de peculatu qui possit aliquis eum insimulare merito, qui beneficia sibi debita patriæ fruenda concesserit? Itidem quod quum bene mereri vel de urbe aliqua, vel amicis, pecunias largiendo volebat, ab aliis eas accipiendo juvare poterat; annon ingens hoc est argumentum continentiæ ipsius in pecunia non adpetenda?

4. Nam si venderet beneficia, vel spe mercedis beneficus esset; nemo se quidquam ei debere statuisset. Nimirum qui gratis beneficium acceperunt, illi perlubenter auctori

τῶσι τῷ εὐεργέτῃ, καὶ διότι εὖ ἔπαθον, καὶ διότι πεπιστεύθησαν ἄξιοι εἶναι τῶν κατάδηλον χρείαν φυλάττειν.

ε'. Ὅτις δὲ ἠρέτο καὶ σὺν αὐτῷ γενναίῳ μειονεκτῆσαι, ἢ σὺν αὐτῷ ἀδίκῳ πλέον ἔχειν, πῶς ἂν οὗτος ἐκ ἂν πολὺ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἐφυγε; ἐκεῖνόν τοίνυν χρὴ εἰδέναι τὸ τῆς πόλεως ἅπαντα ἔχειν τὰ Ἀγησίου, τὰ ἡμίσεα τοῖς ἀπὸ μητρὸς αὐτῷ ὁμογόνοις μετέδωκεν, ὅτι πενομένους αὐτοὺς εἶδεν. ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, πᾶσα μάρτυς ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις.

ς'. Διδόντος δ' αὐτῷ πάμπολλα δῶρα Τιθραύστου, εἰ ἀπέλθοι ἐκ τῆς χώρας, ἀπεκρίνατο ὁ Ἀγησίλαος· Ὦ Τιθραύστα, νομίζεται παρ' ἡμῖν, τῷ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι τὸ φαίνειν, ἢ ἑαυτὸν πλουτίζειν, καὶ μᾶλλον τῶν πολεμίων λάφυρα, ἢ δῶρα λαμβάνειν.

ΚΕΦ.

auctori beneficii semet obsequentes præbent; partim quod adfecti sint beneficio, partim quod esse digni crediti sint, qui beneficii depositum custodiant.

5. Jám qui minus habere malebat, dum generosus esse posset, quam plus, cum nota injustitiæ; qui non ille à turpis lucri cupiditate multo magis abhorrebat? Agesilaus certe, quum civitatis judicio facultates Agidis omnes ipsi essent addictæ, semissem earum cum matris suæ propinquis communicavit, quod eos premi paupertate videret. Id vérum esse, testis universa Lacedæmoniorum est civitas.

6. Quum vero dona ei complura Tithrausten offerret, si suis finibus excederet: Existimatur apud nos, inquit, honestius Imperatori esse, Tithrausta, exercitum suum ditare, quam seipsum; & ab hostibus spolia potius, quam dona referre.

ΚΕΦ. ε'.

Ἀλλὰ μὴν ἥ γε ὅσαι γε ἡδοναὶ πολλῶν κρατοῦσιν ἀνθρώπων, ποίας οἴδε τις Ἀγησίλαον ἡττηθέντα; ὃς μέθης μὲν ἀπεχέσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ λαιμαργίας, σίτων δὲ ὑπὲρ χρείαν ὁμοίως ὡς καὶ * ἁμαρτίας. δὶς μοιρίαν γε μὴν λαμβάνων ἐν ταῖς θοίναις, οὐχ ἵνα αὐτὸς ἀμφοτέραις ἐχρῆτο, ἀλλὰ ἑταίρῳ αὐτῷ κατέλιπε· νομίζων βασιλῆ τοῦτο διπλασιαζθῆναι, οὐχὶ πλησμονῆς ἕνεκα, ἀλλ' ὅπως ἔχοι καὶ τούτῳ τιμᾶν, εἴ τινα βούλοιτο.

β'. Οὐ μὴν ὕπνῳ γε δεδούλωτο, ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐχρῆτο. καὶ εὐκλεὲς μὲν εἰ μὴ τῶν συόντων φαυλοτάτην ἔχοι, αἰδούμενός τε οὐκ ἄδηλος ἦν. ἡγεῖτο γὰρ ἄρχοντι πρέπειν, οὐ μαλακίᾳ ἀλλὰ καρτερίᾳ, τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι.

γ'. Τάδε μέντοι πλεονεκτῶν οὐκ ἠξίου, εἰ μὴ τῷ θήρᾳ,

CAP. V.

CÆterum à quanam earum voluptatum, à quibus multi vincuntur homines, Ageſilaum quis ſuperatum vidit? qui ab ebrietate perinde putabat abſtinendum, atque ab ingluvie: à cibis immodicis perinde, atque à grandi quodam flagitio. Quoties portionem duplicem in conviviis accipiebat, non utraque veſcebatur: ſed iis hinc inde miſſis, neutrum ſibi reliquam faciebat. Exiſtimabat enim, regi eam duplicari, non ſatietatis nimiæ cauſa: ſed ut ea poſſet, quem ipſe vellet, honorare.

2. Itidem ſomno, non ut domino, ſed eo qui negotiis ipſis pareret, utebatur. Quod ſi lectum inter familiares viliſſimum non haberet, non obſcurum erat, ipſum pudore adfici. Exiſtimabat enim Imperatorem decere potius, ut, tolerantia quàm mollitie, privatis hominibus præſtaret.

3. Non tamen eum pudebat in aliis hujuſmodi rebus majorem ſibi partem poſcere, nimirum per æſtatem,

θέρη, ὃ ἥλιν, οὐ δὲ τῷ χειμῶνι, ὃ ψύχος. ἢ μὴν εἴ ποτε μοχθῆσαι φαπᾷ συμβαίη, ἑκὼν ἑπόνει πρὸ τοὺς ἄλλους· νομίζων πάντα τοιαῦτα πρόσφορα εἶ τοῖς φαπώταις. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, Ἀγησίλαῳ πονῶν μὲ ἠγάλλετο, ῥᾳθυμῶν δὲ πάμπαν ἀ προσίετο.

ν'. Περί γε μὴν ἀφροδισίων ἐγκρατείας αὐτοῦ, ἆρ' ἂν ἔχοι, εἰ μή τι ἄλλο, ἀλλὰ θαύματος ἕνεκα ἄξιον μνησθῆναι; τὸ μὲ γὰρ ὧν μὴ ἐπεθύμησεν ἀπέχεσθαι, ἀνθρώπινον ἂν τις φαίη εἶ· τὸ δὲ, Μεγαβάτου τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς ἐρασθέντα (ὥσπερ ἂν ὃ καλλίστου ἡ σφοδροτάτη φύσις ἐραστής) ἔπειτα ἡνίκα (ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν ὃς ἂν πρῶσιν) ἐπεχείρησε καὶ ὁ Μεγαβάτης φιλῆσαι τὸν Ἀγησίλαον, διαμάχεσθαι ἀνὰ κράτος τὸ μὴ φιληθῆναι, ἆρ' οὐ τοῦτό γε ἤδη τὸ σωφρόνημα καὶ λίαν μανικόν;

ε'. Ἐπεὶ δὲ, ὥσπερ ἀπιμαθῆναι νομίσας, ὁ Μεγαβάτης τοῦ λοιποῦ οὐκέτι φιλεῖν ἐπειρᾶτο; προσφέρει τινὶ λόγον

æstatem, solis: per hyemem, frigoris. Quod si aliquando usu veniret, ut laborandum exercitui esset; sponte sua supra cæteros laborabat: quod arbitraretur, ejusmodi omnia militibus esse solatio. Denique summatim ut dicam, inter laborandum quidem exsultabat Agesilaus, otium vero nullum prorsus admittebat.

4. De ipsius in venereis rebus continentia, cur si non alia, saltem miraculi caussa dignum non sit mentionem fieri? Nam quod ab iis, quæ non expeteret, abstinuerit; id factum aliquis humanitus dicere possit: quod autem Megabaten Spithridatæ filium amans, (quemadmodum indolis acerrimæ natura formosissimum adamare possit) quum (recepto apud Persas more osculandi eos quos in honore haberent) etiam Magabates Agesilaum osculari adgrederetur, quominus id fieret, totis viribus repugnaverit; an non id insane pudicum quoddam facinus est?

5. Postea quum Megabates, quasi qui se ignominia putaret adfectum, non jam deinceps amplius

eum

λόγοι τ̃ ἑταίρων ὁ Ἀγησίλαος, πείθειν τ̃ Μεγαβάτῃ πάλιν τιμᾶν αὐτόν. ἐρομένῳ δέ τ̃ ἑταίρῳ, ἦ πείθῃ ὁ Μεγαβάτης, εἰ φιλήσοι, σιγῶντα ἀφροσιτήσας ὁ Ἀγησίλαος, εἶπεν ὑπόσοι· ὑδ' εἰ μέλλοιμί γε αὐτίκα μάλα καλλίστός τε, καὶ ἰσχυρότατος, καὶ τάχιστος ἀνθρώπων ἔσεσθαι μάχεσθαί γε μὴν τοι πάλιν τ̃ αὐτὸν μάχην, ὄμνυμι πάντας τοὺς θεοὺς μᾶλλον βούλεσθαι, ἢ πάντα μοι, ὅσα ὁρῶ, χρυσᾶ γενέσθαι.

ε'. Καὶ ὅτι μὲ δὴ ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα, οὐκ ἀγνοῶ· ἐγὼ μέντοι δοκῶ εἰδέναι, ὅτι πολὺ πλείονες τῆς πολεμίων, ἢ τῆς τοιούτων δυνάσθαι κρατεῖν· ἀλλὰ ταῦτα μὲ ὀλίγων εἰδότων, πολλοῖς ἔξεστιν ἀπιστεῖν· ἃ δὲ πάντες ὁρῶμεν, ὅτι ἥκιστα μὴ ἂν ὑποφαίνοιτο τῶν ἀνθρώπων λανθάνοιεν, ὅ, τι ἂν ποιῶσιν. Ἀγησίλαον δέ τι τοιοῦτον μὲ τοιοῦτον ὄντα ἰδεῖν πώποτε οὐδεὶς ἀνήκουσεν, οὔτε ἐπαΐοντα περὶ ἂν ἔδοξε λέγειν.

ζ'. Καὶ

eum osculari adgrederetur; quendam ex sodalibus ejus compellabat Agesilaus, qui Megabatæ persuaderet, ut rursum se honore adficeret. Eo quærente, si pareret Megabates, an ipsum osculaturus esset: tum vero subticuit Agesilaus, ac deinde, Minime, inquit, non si confestim & formosissimus, & robustissimus, & celerrimus omnium hominum futurus sim. Sed tamen pugnam eandem pugnare me malle, Deos omnes testor; quam omnia, quæ cerno, aurea fieri.

6. Atque horum fidem plerisque suspectam esse, non ignoro. Id quidem scire videor, multo plures posse in vincendis hostibus, quam ejusmodi rebus, superiores evadere. Quum autem pauci hæc habeant cognita, fieri potest ut fidem apud multos non inveniant. Id vero scimus omnes, quod quum minime occultum esse possit, quidquid homines illustrissimi agant; Agesilaum tamen aliquid hujusmodi designasse, nemo unquam vel viderit, vel dixerit; ac ne probabiliter quidem dicere visus sit, si ex conjecturis suspicaretur.

7. Nam

ζ'. Καὶ γὰρ εἰς οἰκίαν μὲν ἰδίαν οὐ καταμενεῖ ἀποδημίας χάριν, ἀεὶ δὲ ἢ εἰς ἱερῶν, ἔνθα δὴ ἀλώβητα τὰ τοιαῦτα τεθήξεται, ἢ εἰς φανερῶν, μάρτυρας τῶν πάντων ὀφθαλμῶν τῆς σωφροσύνης ποιούμενος. εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης, ἐκεῖνον μὲν ἐάσω ἐπαινῶν, ἐμαυτὸν δὲ ψέγω.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ἀνδρείας γε μὴν οὐκ ἀφανῆ τεκμήρια μοι δοκεῖ καταλελοιπέναι, ὑφιστάμενος μὲν ἀεὶ πολεμεῖν τοῖς ἰσχυροτάτοις τῶν ἐχθρῶν τῇ τε πόλει καὶ τῇ Ἑλλάδι, οὐ δὲ τοῖς τοῖς τούτοις ἀλλοις τροπαῖον μὲν ἑαυτῶν τάττων.

β'. Ἔνθα γε μὴν ἠθέλησαν αὐτοῖς οἱ πολέμιοι μάχην συνάψαι, οὐ φόβῳ τραπόμενος νίκης ἔτυχεν, ἀλλὰ μάχῃ ἀντιτύπῳ κρατήσας τρόπαιον ἔστησε, ἀθάνατα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς μνημεῖα καταλιπών, σαφῆ δὲ καὶ αὐτὸς σημεῖα ἀπενεγκάμενος τοῦ θυμῷ μάχεσθαι· ὥστ' οὐκ ἀκούον-

τας,

7. Nam in itineribus nullam in domum privatim divertebat, sed semper vel in fanum aliquod, ubi fieri non potest ut ejusmodi patrentur, vel in propatulo: quo suæ pudicitiæ testes omnium oculos faceret. Quod si hæc ego coram Græcia sciente mentior, non jam ipsum laudo, sed meipsum vitupero.

CAP. VI.

CÆterum fortitudinis documenta non obscura mihi quidem dedisse videtur, quum semper ad gerendum adversus hostes reipublicæ suæ ac Græciæ potentissimos bellum se obtulerit, & in præliis adversus eos prima se in acie collocarit.

2. Quod si hostes manum cum eo conserere vellent, non ipsis metu terga dare coactis potitus est victoria: sed adverso prælio superatis tropæum excitavit, immortalibus virtutis suæ monumentis relictis, [& signis haud obscuris secum ablatis, quod animose pugnaret: adeo quidem, ut non audiendo,

τας, ἀλλ' ὁρῶντας ἀξιῶ αὐτὸ τὴν ψυχὴν δοκιμάζειν.

γ'. Τρόπαια μὲν Ἀγησιλάου οὐχ ὅσα ἐστήσατο, ἀλλ' ὅσα ἐστρατεύσατο, δίκαιον νομίζειν· μείους μὲν γὰρ οὐδεὶς ἐχράπτει, ὅτι οὐκ ἤθελον αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχεσθαι, ἀκινδυνότερον δὲ καὶ συμφορώτερον τῇ τε πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι δὲ οὐδὲν ἧττον τοὺς ἀκοντι, ἢ τοὺς ἀφ' μάχης νικῶντας στεφανοῦσι.

δ'. Τὴν γε μὴν σοφίαν αὐτοῦ ποίαν τινὰ οὐκ ἄξιον ἐπιδεικνύναι; ὃς τῇ μὲν πατρίδι ὅπως ἐχρῆτο, ὥστε μάλιστα * πειθόμενον ἑπόμενος εὐθυμος ἦν, ἀπροφασίστους τοὺς φίλους ἐκέκτητο. τοὺς δέ γε στρατιώτας ἅμα πειθομένους καὶ φιλοῦντας αὐτὸν παρεῖχε. καίτοι πῶς ἂν ἰσχυροτέρα γένοιτο φάλαγξ, ἢ ἀφ' τὸ μὲν πείθεσθαι εὐτακτος οὖσα, ἀφ' δὲ τὸ φιλεῖν τὸν ἄρχοντα πιστῶς παρεῖσα;

ε'. Τοὺς γε μὴν πολεμίους εἶχε φέρειν μὲν οὐ δυναμένους, μισεῖν δὲ ἀναγκαζομένους. τοὺς γὰρ συμμάχους

do, sed intuendo liceret animum ipsius explorare.

3. Agesilai vero tropæa non ea solum esse, quæ ipse statuit, putari æquum est: sed quæ in expeditionibus promeruit. Nam propterea nihilo minorem reportabat victoriam, quod cum eo dimicare hostes nollent, sed magis expertem periculi, & cum reipublicæ tum fœderatis utiliorem: sicut in certaminibus nihilo minus ii qui sine labore, quam qui pugnando vincunt, coronantur.

4. Sapientiam autem Agesilai quæ illius actiones non demonstrant? qui sic erga patriam se gerebat, ut quum alacri animo aliis obsequeretur, amicos sibi promtissimos compararit. Milites autem non modo dicto audientes, sed etiam sui amantissimos effecit. Et quonam pacto phalanx esse firmior possit, quam si propter obediendi studium in officio se contineat, & propter amorem erga ducem fideliter ei præsto sit?

5. Hostes, quos habuit, vituperare quidem ipsum non poterant, odisse vero cogebantur. Semper enim

χρες ἀεὶ πλέον ἔχῃ αὐτῶν ἐμηχανᾶτο, ἐξαπατῶν μὲ ὅπου καιρὸς εἴη, φθάνων δὲ ὅπου τάχους δέοι, λήθων δὲ ὅπου τοῦτο συμφέροι, πάντα δὲ τἀναντία τοῖς τοὺς πολεμίους, ἢ τοῖς τοὺς φίλους ὠφελεῖν.

ς'. Καὶ γὰρ νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο, ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί· πολλάκις ἄδηλος γιγνόμενος ὅπου τε εἴη, ἢ ὅπου ἴοι, ἢ ὅ, τι ποιήσοι. ὥστε καὶ τὰ ἰσχυρὰ ἀνώχυρα τοῖς ἐχθροῖς καθίστη, τὰ μὲν πρίων, τὰ δὲ ὑποβαίνων, τὰ δὲ κλέπτων.

ζ'. Ὁπότε γε μὴν πορεύοιτο, εἰδὼς ὅτι ἐξείη τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι, εἰ βούλοιντο, συντεταγμένον μὲν ὅπως ἦγε τὸ στράτευμα, ὡς ἂν ὀφθαλμιᾶν μάλιστα ἑαυτῷ δοκοίη, ἡσύχως δὲ, ὥσπερ ἂν πρέπον ἡ σωφρονεστάτη, προβαίνοι· νομίζων ἐν τῷ τοιούτῳ τό, τε ἀτρεμὲς, καὶ ἀνεκπληκτότατον, καὶ ἀθορυβητότατον, καὶ ἀναμαρτητότατον, καὶ δυσεπιβουλευτότατον εἶναι).

η'. Τοιγαροῦν τοιαῦτα ποιῶν, τοῖς μὲν πολεμίοις δεινὸς ἦν, τοῖς

enim hoc moliebatur, ut fœderatis melius esset quam hostibus: quos quidem fraude circumveniebat, ubi ferret occasio: & antevertebat, si celeritate foret opus: delitescens etiam ubi hoc ex usu foret. Denique adversus hostes instituebat omnia illis contraria, quæ amicis præstaret.

6. Nam nocte perinde ac die utebatur; die perinde ac nocte: nonnunquam ubi esset, quo iret, quid faceret, non constabat. Quo pacto ex munitis hostium locis, non munita reddebat, vel præter-

eundo, vel superando, vel furtim intercipiendo.

7. Quoties iter faceret, quia sciret hostibus pugnandi potestatem esse, si vellent: ita instructum ducebat exercitum, ut sibi ipsi posset imprimis opitulari; & tranquille, instar pudicissimæ virginis, incederet. Existimabat enim, in hoc sitam esse quietem [exercitus,] & summam immunitatem ab omni terrore, perturbatione, peccatis, insidiis.

8. Quare dum ita se gereret, hostibus erat formidini, &

τοῖς δὲ φίλοις θάρσος καὶ ῥώμην ἐνεποίει. ὥστε ἀκαταφρόνητος μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διετέλεσεν, ἀζήμιος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἄμεμπτος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων, πολυεραστότατος δὲ καὶ πολυεπαινότατος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως γε μὴν φιλόπολις ἦν, καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ἃ καὶ ὑμεῖς τοῦτο σωτηρίαν. ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ὑπειλήφαμεν, ὅτι Ἀγησίλαος ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο. ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τοὺς ἄρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.

β'. Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει, φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις πειθόμενος. τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν

amicis fiduciam animique robur addebat. Quo factum, ut hostibus nunquam esset contemtui, ab civibus non multaretur, ab amicis non vituperaretur, ab hominibus denique universis plurimum & diligeretur & prædicaretur.

CAP. VII.

CÆterum quam patriæ fuerit studiosus, singulatim perscribere longum fuerit. Nam nihil ab eo gestum arbitror, quod eo non spectet. Atque, ut breviter dicam, scimus omnes, Agesilaum, ubicunque se profuturum patriæ putaret, non labores subterfugisse, non recusasse pericula, non pepercisse facultatibus, non corporis, non senectutis usum excusatione fuisse. Immo boni regis esse putabat, quamplurimis beneficiis subditos adficere.

2. Atque equidem in maximis commodis, quæ adtulit patriæ, hoc etiam pono: quod quum in republica plurimum posset, maxime tamen legibus se servire declararet. Nam quis tandem obedire

λησιν ἀπειθεῖν, ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ' ἂν ἡγεμόνα μειονεκτῆν, νεώτερόν τι ἐπεχείρησε ποιῆν, εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖν φέροντα; ὃς καὶ περὶ τὰς διαφορὰς ἐν τῇ πόλει, ὥσπερ πατὴρ περὶ παῖδας, διεφέρετο.

γ'. Ἐλοιδορεῖτο μὲν δὴ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴτι καλὸν διέπρασσεν, πρᾶξαι δ' εἴτις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγεμόνα πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σώζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ πᾶσι, εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε, ὅταν αἱ Ἑλλήνες σωφρονῶσιν.

δ'. Εἴγε μὴν καὶ καλὸν Ἕλληνα ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις εἶδεν ἄλλον στρατηγὸν ἢ πόλιν ὅλην ἐθέλοντα αἱρεῖν, ὅταν οἴηται παρδῆσαι; ἢ συμφορὰν νο-

μίζοντα

dire his noluiſſet, quum eis regem obtemperantem videret? quis novas res moliri tentaſſet, propterea quod ipſe inferiori eſſet loco, quum regem pati ſciret, ut ſibi legitime imperaretur? qui quidem etiam in illos, qui ab eo diſſentiebant in republica, non aliter ſe gerebat atque pater erga filios.

3. Nam ſi quid deliquiſſent, objurgabat: honore proſequebatur, ſi præclare quid geſſiſſent: ferebat auxilium, ſi qua accidiſſet calamitas: hoſtis loco civem nullum habebat: collaudare cupiebat omnes: ſervari omnes pro lucro ducebat; & è contrario, pro jactura, ſi quis etiam non magni pretii homo periiſſet. Quod ſi pacate in legibus permanerent, patriam uſque beatam fore plane arbitrabatur? tum vero potentem, quandocunque Græci frugi eſſent.

4. Jam ſi præclarum eſt Græcum hominem Græci nominis eſſe ſtudioſum: quiſnam alium imperatorem vidit, qui vel urbem capere nollet, ſi eam ſe vaſtaturum putaret, vel pro calamitate

μίζοντα τὸ νικᾶν ἢ πρὸς τοὺς Ἕλληνας πολέμῳ;

ε'. Ἐκεῖνος τοίνυν, ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ ✶ ..... μύριοι πεσοῖεν, οὐκ ἐφηδεὶς φανερὸς ἐγένετο, ἀλλ' εἶπεν ἄρα, φεῦ ὦ Ἑλλάς, ὁπότε ⓐ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας βαρβάρους.

ς'. Κορινθίων γε μὴν τῶν φυγόντων, λεγόντων ὅτι ἐπιδοῖτο αὐτοῖς ἡ πόλις, ἢν μηχανὰς ἐπιδεικνύωσιν, αἷς πάντες ἤλπιζον ἑλεῖν τὸ τεῖχος, οὐκ ἤθελε παρορᾶν, λέγων, ὅτι οὐκ ἀνδραποδίζεσθαι δεῖ Ἑλληνίδας πόλεις, ἀλλὰ σωφρονίζειν. εἰ δὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἔφη, ἡμῖν αὐτοῖν ἀφανίζομεν, ὁρᾶν χρὴ μὴ ὀλίγους ἔχωμεν μεθ' ὅτων τοὺς βαρβάρους κρατήσομεν.

ζ'. Εἰ δ' αὖ καλόν ἐστι μισοπέρσην εἶναι, ὅτι ὁ πάλαι ἐξεστράτευσεν ὡς Ἀγλαοσάμβους, ἢ ὁ νῦν συμμαχεῖ μὲν τούτοις, μεθ' ὁποτέρων ἂν οἴηται μείζω βλάψειν, δωρεῖται

ducere, in bello, quod cum Græcis gereretur, victoria potiri?

5. Agesilaus quidem certe, quum nuntium accepisset, in pugna Corinthia Lacedæmonios octo duntaxat, [hostium] vero propemodum innumeros periisse, nulla lætitiæ significatione data: Heu Græciam, inquit, nostram! hi sane, qui nunc interemti sunt, vivi barbaros omnes prælio vincere potuissent.

6. Idem, quum exsules Corinthii dicerent urbem deditionem facturam, ac machinas ostenderent, quibus mœnia se capturos sperabant omnes: copias tamen admovere noluit, quod diceret, Græci nominis urbes minime vastandas esse, sed castigandas. Quod si delinquentes, ait, è medio nostrum tollere volemus, cavendum est ne quo barbaros superemus, non habeamus.

7. Rursus si præclarum est, Persas odio prosequi, propterea quod is qui olim vixit [Rex Persicus,] exercitum eduxit, ut Græciam in servitutem redigeret; & qui nunc rerum potitur, auxilium fert iis qui-

ῥᾶτα δ' ἐκείνους, οὓς ἂν νομίζῃ λαβόντας, πλεῖστα κακὰ τοὺς Ἕλληνας ποιήσειν, εἰρήνῃ δὲ συμφέρῃ ἐξ ἧς ἂν ἥκιστα μάλιστ' ἂν ἡμᾶς ἀλλήλοις πολεμήσειν· (ὁρῶσι μὲν οὖν ἅπαντες ταῦτα) ἐπεμελήθη δέ τις ἀλλοτέποτε πλὴν Ἀγησίλαου, ἢ ὅπως τι φθόνου ἀποσήσεται τοῦ Πέρσου, ἢ ὅπως τὸ ἀποστῆναι μὴ ἀπόλῃ, ἢ τὸ ὠφελῆσαι ὡς χάριν βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ δώσῃ τοῖς Ἕλλησι πράγματα πρέχειν; ὃς καὶ πολεμήσας τὸ πατρίδος πρὸς Ἕλληνας, ὅμως τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἑλλάδι οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅ, τι δυνατὸ κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.

ΚΕΦ. η'.

Ἀλλὰ μὴν ἄξιόν γε αὐτοῦ καὶ τὸ εὔχεσθαι μὴ σιωπᾶσθαι. ᾧ γε ὑπῆρχεν μὲν τιμῆς, ὑπαρχόντος δὲ δυνάμεως, πρὸς δὲ τούτοις βασιλείας, καὶ ταύτης οὐκ ὀλιγαρχουμένης, ἀλλ' ἀγαπωμένης, ὃ μὲν μεγάλαυχον οὐκ ἂν εἰδέ τις,

quibuſcum conjunctus majus ſe damnum illaturum exiſtimat: munera dat illis quos putat eis acceptis Græcos maximo detrimento adfecturos: pax ut conſtituatur adjuvat, ex qua noſmet inter nos maxime bellum geſturos cenſet: (uti ſane fieri nemo non videt) an quis alius unquam, excepto Ageſilao, in hoc incubuit, ut vel aliqua natio à rege Perſico deficeret, vel quæ defeciſſet, non periret; vel omnino, ut rex malis preſſus, Græcis negotium faceſſere non poſſet? qui quidem patria ſua bellum adverſus Græcos gerente, nihilominus publicum Græciæ commodum non neglexit: ſed cum claſſe domo profectus eſt, barbarum illum pro ſuis viribus male multaturus.

CAP. VIII.

EST etiam operæpretium, comitatem ipſius ſilentio non præterire, qui quum honore, potentia, regno, eoque ſine inſidiis, omnium cum amore potiretur; à nemine obnoxius eſſe jactantiæ viſus

τις, τὸ δὲ φιλόστοργοι, καὶ θεραπευτικοὺς τῶν φίλων, καὶ μὴ ζητοῦσι κατιόησεν ἄν.

β'. Καὶ μὲν μετῆιξε μὲν ἥδιστα παιδικῶν λόγων, συνηδύλαζε δὲ πᾶσιν ὅ, τι δέοι φίλοις. Ἀφ' ἧς δὲ τὸ, εὔελπις, καὶ εὔθυμος, καὶ ἀεὶ ἱλαρὸς εἶναι, πολλοὺς ἐποίησε μὴ τοῦ ἀφαιρεῖσθαί τι μόνον ἕνεκα πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ σὺν ἥδιον διημερεύειν. ἥκιστα δ' ὢν οἷος μεγαλήγορεῖν, ὅμως τῶν ἐπαγομένων αὐτοὺς ὑπὸ βαρέως ἤκουεν, ἡγούμενος βλάπτειν οὐδὲν αὐτοὺς, ἐπισχεῖσθαι δὲ ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι.

γ'. Ἀλλὰ μὲν καὶ τῇ μεγαλογνωμοσύνῃ γε ὡς εὐκαίρως ἐχρῆτο, οὐ παραλειπέον. ἐκεῖνος γὰρ, ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ ὑπερόλα παρὰ βασιλέως, ἣν ὁ μετὰ Καλλίου τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἤνεγκε, περὶ ξενίας τε καὶ φιλίας αὐτοῦ, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἶπεν, ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ μὲν παρ' αὐτὸν οὐδὲν δέοι ὑπερόλας πέμ-

visus est, quum eum suorum amantissimum, & in amicis colendis studiosum esse, quivis vel aliud agens, animadvertere posset.

2. Perlubenter haberi secum verba de amoribus ferebat, atque idem amicis in rebus seriis operam dabat, sicubi opus esset. Et quia bona spe plenus erat, alacrique & hilari animo; efficiebat ut multi eum familiariter convenirent, non tantum ut aliquid impetrarent; sed uti jucundius diem exigerent. Præterea quum longissime abesset à jactantia, nihilominus haud gravatim audiebat eos qui seipsos prædicarent: quod eos nulli esse damno putaret, potiusque polliceri, se viros fortes futuros.

3. Ne id quidem omittendum, quam opportune animi magnitudine soleret uti. Nam quum à rege Persarum ei litteræ redderentur, quas de necessitudine hospitii, & de amicitia regis perscriptas adtulerat is Persa, qui cum Callia Lacedæmonio venerat; minime illas accepit, sed eum, à quo adlatæ fuerant, renuntiare jussit regi; non esse, quamobrem privatim litteras

ad

πέμπειν· ἰὼ δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι, καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνοις ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλῳ ἀνὰ κράτος αὐτῷ ἔσοιτο. ἰὼ μήτοι, ἔφη, ὑποβουλεύων ἁλίσκεσθαι, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς ὑποσπονδὰς δέχωμαι, φίλον ἔξειν ἐμὲ οἰέσθω.

δ'. Ἐγὼ οὖν καὶ τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου, τὸ, πρὸς τὸ ἀρέσκειν τοῖς Ἕλλησιν, ὑφορᾶσθαι τὴν βασιλέως ξενίαν. ἄγαμαι δὲ κἀκεῖνο, ὅτι οὐχ ὁπότερος πλείω τε χρήματα ἔχοι, καὶ πλειόνων ἄρχοι, * τοῦτο ἡγήσατο μεῖζον φρονητέον εἶναι, ἀλλ' ὁπότερος αὐτός τε ἀμείνων εἴη, καὶ ἀμεινόνων ἡγοῖτο.

ε'. Ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο καὶ προνοίας αὐτοῦ· ὅτι νομίζων ἀγαθὸν τῇ Ἑλλάδι ἀφίστασθαι τοὺς βασιλέως ὡς πλείστους σατράπας, καὶ ἐκρατήθη οὔτ' ὑπὸ δώρων, οὔτ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ῥώμης, ἐθελήσας ξενωθῆναι αὐτῷ· ἀλλ' ἐφυλάξατο μὴ ἄπιστος γενέσθαι τοῖς ἀφίστασθαι βουλομένοις.

ς'. Ἐκεῖνό γε μὴν αὐτοῦ πῶς οὐκ ἂν ἀγασθείη; ὁ μὲν δὴ

Πέρσης

ad se missitaret: quod si Lacedæmoni se amicum, & Græciæ benevolum declararet; vicissim se quoque omni studio amicitiam cum eo culturum. Sin deprehensus fuerit, insidias nobis facere; non est quod se existimet me amicum habiturum, etiamsi permultas ab eo litteras accipiam.

4. Equidem hac etiam in parte Agesilaum laudo, quod, ut Græcis placeret, oblatam à rege necessitudinem hospitii sit aspernatus. Nec minus illud admiror, quod non uter esset opulentior, ac pluribus imperaret, ei majores esse gerendos spiritus arbitraretur: sed qui tum ipse melior esset, tum in meliores imperium haberet.

5. Laudo & providentiam ipsius, quod quum utile duceret Græciæ, quamplurimos satrapas à rege deficere; non vel a muneribus, vel à regis potentia victus sit, ut ei hospitio jungi vellet: sed omni studio caverit, ne fidem iis violaret, qui à rege deficere cogitabant.

6. Et quis in ipso non hoc quoque miretur? Existimabat rex

Persicus,

Πέρσης νομίζων, ὧν χρήματα πλεῖστα ἔχῃ, πάντ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσεσθαι, διὰ τοῦτο πᾶσι μὲν τὸ σὶ ἀνθρώποις χρυσίον, πᾶσι δὲ τὸ ἀργύριον, πάντα δὲ τὰ πολυτελέστατα ἐπιεῖτο τοῖς ἑαυτοῦ ἀθροίζειν. ὁ δὲ ὕπως ἀντισκευάσαιτο τὴν οἰκον, ὥστε τούτων μηδενὸς προσδεῖσθαι.

ζ'. Εἰ δέ τις ταῦτα ἀπιστεῖ, ἰδέτω μὲν οἵα οἰκία ἥρκει αὐτῷ, θεάσθω δὲ τὰς θύρας αὐτοῦ. εἰκάσαι γὰρ ἄν τις ἔτι τούτας σκεύας εἶναι, ἅσπερ Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους, ὅτε κατῆλθε, λαβὼν ἐπεσκήσατο. πειράσθω δὲ θεάσασθαι τὴν ἔνδον κατασκευήν. σκοπησάτω δὲ, ὡς ἐθοίναζεν σὶ τοῖς θυσίαις. ἀκουσάτω δὲ, ὡς ὀλὶ πολιτικῷ κανάθρῳ κατῆλθεν εἰς Ἀμύκλας.

η'. Τοιγαροῦν ὕπως ἐφαρμόσας τὰς δαπάνας τοῖς πρόσοδοις, οὐδὲν ἠναγκάζετο χρημάτων ἕνεκα ἄδικον πρᾶξαι. καίτοι καλὸν μὲν δοκεῖ εἶναι, πίονα ἀνάλωτα ὑπὸ πολεμίων· πολὺ μᾶλλόν τοι ἔγωγε κάλλιον κεῖνο, τὸ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι ὑπὸ χρημάτων, ὑπὸ ἡδονῶν, ὑπὸ φόβου.

ΚΕΦ.

Perſicus, ſe, ſi ampliſſimas pecunias haberet, omnia redacturum in poteſtatem ſuam: ideoque quidquid eſſet inter homines auri, quidquid argenti, quidquid maximi pretii rerum, id totum ad ſe colligere nitebatur. At Ageſilaus contra, ſic domum ſuam inſtituerat, ut horum nullo egeret.

7. Quod ſi quis fidem nobis non habet, is velim adſpiciat, qualis ei domus ſuffecerit, atque etiam fores intueatur. Nam ſuſpicari quis poſſit, has adhuc illas ipſas eſſe, quas Ariſtodemus Herculis filius, in patriam reverſus exſtruxerit. Idem domeſticam ſupellectilem contempletur. Quo pacto in ſacrificiis epularetur, ſecum ipſe cogitet. Audiat eum Amyclas in canatro civico profectum eſſe.

8. Quum ſumtus ad proventus ita accommodaret, injuſti nil cogebatur pecuniarum cauſſa facere. Præclarum quiddam eſſe putatur, inexpugnabiles muros ab hoſtibus ſuperari: verum ego multo præclarius eſſe judico, parare animum ſuum, ut à pecuniis, voluptatibus, metu ſit inexpugnabilis.

CAP.

ΚΕΦ. θ'.

Ἀλλὰ μὴν ἐρᾷ γε, ὡς καὶ τὸ τέρπον ὑπεστήσατο τὴν τοῦ Πέρσου ἀλαζονείαν. πρῶτον γὰρ, ὁ μὲν τῷ σπανίως ὁρᾶσθαι ἐσεμνύνετο, Ἀγησίλαος δὲ τῷ ἀεὶ ἐμφανὴς εἶναι ἠγάλλετο· νομίζων, αἰσχρὸν μὲν τὸ ἀφανίζεσθαι πρέπειν, τῷ δὲ εἰς κάλλος βίῳ τὸ φῶς μᾶλλον κόσμον φέρειν.

β'. Ἔπειτα δὲ, ὁ μὲν τῷ δυσπρόσοδος εἶναι ἐσεμνύνετο, ὁ δὲ τῷ πᾶσιν εὐπρόσοδος εἶναι ἔχαιρε. καὶ ὁ μὲν ἥδετο τῷ βραδίως ἁμαρτάνειν, ὁ δὲ τότε μάλιστα ἔχαιρεν, ὁπόταν τάχιστα τυγχάνοι, ὧν δέοιντο, σπεύδοντες.

γ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν εὐπάθειαν ὅσῳ ῥᾴονα καὶ εὐπορωτέραν Ἀγησίλαος ἐπιτήδευσεν, ἄξιον κατανοῆσαι. τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύ-

CAP. IX.

EQuidem exponam, quo pacto etiam moribus Persico fastui sit adversatus. Primum Rex Persicus autoritatem sibi quærebat ex eo, quod raro conspiceretur: Agesilaus eo ipso delectabatur, quod semper hominum in conspectu versaretur. Existimabat enim, decere vitam facinorosam, ut in obscuro lateret: honestæ vero lucem ipsam majus ornamentum conciliare.

2. Deinde gravitatem ille captabat ex eo, quod difficilis ad ipsum accessus esset: hic gaudium ex eo, quod facilis aditus universis ad se pateret. Putabat ille splendidum esse, quod negotia tardius conficeret: hic maxime tum lætabatur, quum homines id quod cupiebant, celerrime consequutos dimitteret.

3. Operæpretium est etiam considerare, quanto faciliorem ac parabiliorem voluptatem Agesilaus consectaretur. Sunt enim Persico regi, qui terram universam

μαστεύοντες, τί ἂν ἡδέως πίοι· μυεῖοι δὲ πεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι· ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, ὑπ' ἂν εἴποι τις ὅσα μηχανῶνται. Ἀγησίλαον δὲ ἀφ' τὸ φιλόπονον εἶναι, πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν· εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ.

δ'. Καὶ ταῦτα οὐ μόνον ποιῶν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ συνησθόμενον ἠγάλλετο, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα.

ε'. Εὐφραίνου δὲ καὶ τάδε, ὅτι αὐτὸς μὲν ἤδη τῇ τῶν θεῶν κατασκευῇ δυνάμενος ἀλύπως ζῆσθαι· τὸν δὲ ἑώρα φεύγοντα μὲν θάλπη, φεύγοντα δὲ ψύχη, δι' ἀσθένειαν ψυχῆς, οὐκ ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ θηρίων τῶν ἀσθενεστάτων βίον μιμούμενον.

ς'. Ἐκεῖνό

circumeunt, & quid cum voluptate bibat, investigant; innumeri alii, quo cum voluptate vescatur, excogitant: ut dormiat, dici non potest, quam multa moliantur. Agesilaus vero, quod patiens laboris esset, quidquid aderat, cum voluptate bibebat: quidquid oblatum forte fuisset, cum voluptate comedebat: ut suaviter somno frueretur, quivis ei locus idoneus erat.

4. Atque hæc se facere non modo gaudebat, sed etiam exsultabat lætitia, quoties cogitaret, se quidem versari mediis in voluptatibus: illum vero barbarum videret, siquidem absque dolore vellet vivere, necesse habere, ut ab extremis terræ finibus ea comportaret, de quibus voluptatem capturus esset.

5. Augebant ei lætitiam & illa, quod se quidem sciret absque animi ægritudine posse divina [tempestatum] dispositione uti: illum vero videret æstus & frigora fugere, ac propter imbecillitatem animi non fortium virorum, sed debilissimarum bestiarum vitã imitari.

6. Hoc

ς'. Ἐκεῖνό γε μὴν πῶς ὁ καλὸν ἡ μεγαλόγνωμον, τὸ αὐτὸν μὲ ἀνδρὸς ἔργοις καὶ κτήμασι κοσμεῖν ⓐ ἑαυτῷ οἶκον, κύνας τε πολλὰς θηρευτάς, ἡ ἵππους πολεμιστηρίους τρέφοντα· Κυνίσκαν δὲ ἀδελφὴν οὖσαν πεῖσαι ἁρματοτροφεῖν, ἡ ὑπέδειξαν νικώσης αὐτῆς, ὅτι τὸ θρέμμα τοῦτο οὐκ ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ πλούτου ὑπόδειγμά ὄφι;

ζ'. Τόδε γε μὴν πῶς οὐ σαφῶς ἔγνω τὸ γενναῖον, ὅτι ἅρματι μὲ νικήσας τοὺς ἰδιώτας, * τόδε ὀνομαστότερος ἂν γένοιτο· εἰ δὲ φίλων μὲ πάντων μάλιστα τὴν πόλιν ἔχοι, πλείστους δὲ φίλους καὶ ἀρίστους ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κέκτηται, νικῶν δὲ τὴν μὲ πατρίδα καὶ τοὺς ἑταίρους εὐεργετοῖ, τοὺς δὲ ἀνταπάλους τιμωρούμενος ⓑ, ὅτι ὄντως ἂν εἴη νικηφόρος τ' καλλίστων ἡ μεγαλοπρεπεστάτων ἀγωνισμῶν, ἡ ὀνομαστότατος καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας γένοιτ' ἄν;

ΚΕΦ.

6. Hoc quidem certe qui non præclarum ac magnanimum erat, quod quum ipse factis ac rebus ad virum pertinentibus domum suam ornaret, multosque canes venaticos, & equos ad bellum idoneos aleret; Cynisca sororem ad agendos currus alere jumenta persuaserit, eaque vincente demonstrarit, his alendis nullum edi fortitudinis specimen, sed opes duntaxat ostentari?

7. Jam vero quis neget hoc animo generoso convenire, quod censuit, hominibus privatis curru victis, nihilo se clariorem fieri: at si patriam haberet amicissimam, amicos plurimos optimosque per universum terrarum orbem comparasset, patriam & sodales beneficiis, adversarios ulciscendo superasset; reapse pulcherrimis ac magnificentissimis in certaminibus victorem se futurum, adeoque clarissimum nomen, non solum superstitem, sed etiam à morte consequuturum?

ΚΕΦ. ι'.

ΕΓΩ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον. ταῦτα γὰρ οὐχ ὥσπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν· οὐδ' εἰ νόσῳ δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος μὲν ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν. ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν πονῶν, ἔνθα ποιεῖν χρεών, ἀλκῇ δὲ, ὅπου ἀνδρείας ἀγών, γνώμῃ δὲ, ὅπου βουλῆς ἔργον, οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς παντελῶς ἂν νομίζεσθαι.

β'. Εἰ δὲ καλὸν εὕρημα ἀνθρώποις σάθμη καὶ χοινῶν πρὸς τὸ ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι, καλὸν ἄν μοι δοκεῖ [εἶ] ἡ Ἀγησιλάου ἀρετὴ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖν βουλομένοις. πῶς γὰρ ἂν ἢ θεοσεβὴς μιμούμενος, ἀνόσιος γένοιτο· ἢ δίκαιον, ἄδικος· ἢ σώφρονα, ὑβριστής· ἢ ἐγκρατῆ, ἀκρα-

CAP. X.

OB res igitur hujuſmodi laudo equidem Ageſilaum. Hæc enim non ita ſunt, veluti ſi quis theſaurum forte reperiat, opulentior quidem efficitur, non tamen adminiſtrandæ rei familiaris peritior: vel ſi morbo hoſtes invadente victoria potiatur, felicior quidem eſſe poteſt, nihilo tamen arte imperatoria inſtructior. Qui ſcilicet: tolerantia laborum præſtat aliis, ubi res ita poſtulat; & fortitudine, ubi agendum eſt fortiter; & judicio, quum conſilio quid ſuſcipiendum eſt; is mihi quidem videtur optimo jure vir omnino bonus eſſe putandus.

2. Quod ſi trutina & norma pro invento utili mortalibus haberi debent, ad efficiunda præclara opera; etiam mihi egregium exemplum Ageſilai virtus eſſe videtur, iis qui fortitudinem exercere volunt. Nam quis impius fiat, ſi religioſum imitetur? quis injuſtus, ſi juſtum? quis petulans, ſi modeſtum? quis intemperans,

ſi

ἀκρατής; ἢ γὰρ δὴ οὐχ οὕτως ὅπλ τῷ ἄλλων βασιλεύειν, ὡς ὅπλ τῷ ἑαυτοῦ ἄρχειν ἐμεγαλώνετο· ἀλλ' ὅπλ τῷ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπλ τῷ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἡγεῖσθαι τοῖς πολίταις.

γ'. Ἀλλὰ γὰρ μὴ ὅτι τετελευτηκὼς ἐπαινεῖται, τοῦτο ἕνεκα θρηνῴδον τις τοῦτον τὸν λόγον νομισάτω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐγκώμιον. πρῶτον μὲν γὰρ, ἅπερ ζῶν ἤκουε, ταῦτα καὶ νῦν λέγεται περὶ αὐτοῦ. ἔπειτα δὲ, τί καὶ πλέον θρήνου ἄπεστιν, ἢ βίος τε εὐκλεὴς, καὶ θάνατος ὡραῖος; ἐγκωμίων δὲ τί ἀξιώτερον, ἢ νίκαι τε αἱ κάλλισται, καὶ ἔργα τὰ πλείστου ἄξια;

δ'. Δικαίως δ' ἂν ἐκεῖνός γε μακαρίζοιτο, ὃς εὐθὺς μὲν ἐκ παιδὸς ἐραθεὶς δ' εὐκλεοῦς γενέσθαι, ἔτυχε τούτου μάλιστα τῶν καθ' ἑαυτόν· φιλοτιμότατος δὲ περιφανῶς, ἀήττητος διετέλεσεν, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐγένετο· ἀφικόμενος δὲ ὅπλ τὸ μέγιστον ἀνθρωπίνου αἰῶνος, ἀναμάρτητος ἐτελεύτησε καὶ περὶ

si temperantem? Ageſilaūs enim non tam eo quod aliorum rex eſſet, quam quod imperare ſibi poſſet, gloriabatur: neque tam quod adverſus hoſtes, quam quod ad omnem virtutem civibus ſuis dux eſſet.

3. Enimvero quod à morte laudatur, non idcirco quiſquam hanc orationem putet eſſe næniam, ſed celebrationem potius exiſtimet. Nam primum de ipſo commemorantur ea quæ de vivo prædicabantur. Deinde quid à lamentatione longius abeſt, quam glorioſa vita, & mors decora? Quid encomiis item conveniéntius, quam victoriæ pulcherrimæ, maximique momenti facinora?

4. Ac jure quidem ille beatus prædicetur, qui quum ſtatim à puero cupiditate famæ incenſus eſſet, illam conſecutus eſt magis, quam omnes ætatis ſuæ homines: qui quum honoris ac dignitatis à natura imprimis eſſe adpetens, ex quo rex factus fuit, perpetuo invictus exſtitit. Quumque longiſſimam vitæ humanæ metam attigiſſet, inculpatus obiit, tum ab

iis

περὶ τούτους ἦν ἡγεῖτο, καὶ περὶ ἐκείνους οἷς ἐπολέμει.

ΚΕΦ. ια'.

Βούλομαι δὲ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν ἢ ἀρετῶ αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονεστέρως ἔχοι. Ἀγησίλαος μὲν ἱερὰ ἡγεῖτο τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐστέφετο, ἡγεμὼν δὲ τοὺς θεοὺς οὐχ ἧττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆναι, ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι. ἱκέτας δὲ θεῶν οὐδὲ ἐχθρὸς ἐδιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶναι τοὺς μὲν ἐκ ἱερῶν κλέπτοντας, ἱεροσύλους καλεῖν· τοὺς δὲ βωμοῦ ἱκέτας ἀποσπῶντας, εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι.

β'. Ἐκεῖνός γε μὴν ὑμνῶν οὔποτ' ἔληγεν, ὡς τοὺς θεοὺς οἷόντο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδεσθαι. Ἀλλὰ μὴν ἡ ὁπότε εὐτυχίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφέρετο, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ᾔδε. ἡ χαρὰν πλείονα ἔθυσεν, ἢ ὀκνῶν

iis quibus præerat, tum ab iis adversus quos bellum gerebat.

CAP. XI.

Libet autem virtutem ejus summatim repetere, quo facilius hæc laudatio memoriæ inhæreat. Venerabatur Agesilaus delubra etiam in hostico: quod existimaret, Deorum auxilia non minus in hostili quam pacato solo quærenda esse. Quod si qui Diis essent supplices, eos non violabat, ne si hostes quidem essent; quod absurdum esse duceret, eos qui à fanis aliquid furto subtrahant, sacrilegos adpellare; qui autem supplices ab aris avellant, pro religiosis habere.

2. Nunquam hymnos dicere desinebat, quod Deos arbitraretur non minus factis religiosis, quam sacrificiis puris delectari. Quinetiam quoties fortuna utebatur prospera, non homines contemnebat, sed Diis habebat gratias: & fiduciæ plenus, plures mactabat hostias, quam rebus

ἐκείνων ἠύχετο. εἴθιστο δὲ φοβούμενος μὲν, ἱλαρὸς φαίνεσθαι, εὐτυχῶν δὲ, σεμνὸς εἶναι.

γ'. Τῶν γε μὴν φίλων οὐ τοὺς δυνατωτάτους, ἀλλὰ τοὺς προθυμοτάτους μάλιστα ἠσπάζετο. ἐμισεῖ δὲ, οὐκ εἴ τις κακῶς πάσχων ἠμύνετο, ἀλλ' εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο. ἔχαιρε δὲ τοὺς μὲν αἰσχροκερδεῖς πένησιν ὁρῶν, τοὺς δὲ δικαίους πλουσίους ποιῶν, βουλόμενος τῷ δικαιοσύνῃ τὴν ἀδικίας κερδαλεωτέραν καθιστάναι.

δ'. Ἠσκεῖ δὲ ὁμιλεῖν μὲν παντοδαποῖς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἀγαθοῖς. ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο καταμανθάνειν τῶν λεγόντων τρόπους, ἢ περὶ ὧν λέγοιεν. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ φίλων ἐξαπατωμένους οὐκ ἔψεγεν, τοὺς δὲ ὑπὸ πολεμίων, πάμπαν κατεμέμφετο. καὶ τὸ μὲν ἀπιστοῦντας ἐξαπατᾶν σοφὸν ἔκρινε, τὸ δὲ πιστεύοντας, ἀνόσιον.

ε'. Ἐπαγό-

bus ſuis metuens voveret. Et conſuefecerat ſe, ut quoties in metu eſſet, hilaritatem præ ſe ferret: rebus contra ſecundis humilis eſſet.

3. Ex amicis, non eos qui plurimum poterant, ſed qui promptiſſimi erant, complectebatur. Odio proſequebatur non eum qui læſus ſe ulciſcebatur: ſed qui beneficiis adfectus, ingratum ſe declarabat. Erat illi voluptati, turpis quidem lucri avidos pauperes videre; juſtos autem collocupletare. Quod efficere cuperet ut plus ex juſtitia, quam ex injuſtitia, lucri perciperetur.

4. Cum hominibus cujuſcunque ordinis verſari, bonis uti ſolebat. Quod ſi quos aliquando vituperantes, vel laudantes alios audiret; exiſtimabat, non minus illorum ſe mores agnoſcere, qui ea proferebant; quam eorum, de quibus diceretur. Quotquot ab amicis circumvenirentur, non vituperabat: qui autem ab hoſtibus, eos maximopere reprehendebat. Diffidentes fallere, ſapientis eſſe: credentes, nefariam putabat.

5. Si

ε'. Επαινούμενος δὲ ἔχαιρεν οὐ τοῖς τὰ μὴ ἀρεσκὰ, καὶ τοῖς παῤῥησιαζομένοις οὐδένα ἐμίσει· τοὺς δὲ κρυπτόους ὥσπερ ὄφεις ἐφυλάττετο. τοὺς γε μὴν διαβόλους μᾶλλον, ἢ τοὺς κλέπτας ἐμίσει, μείζω ζημίαν ἡγούμενος, φίλων ἢ χρημάτων στερίσκεσθαι.

ς'. Καὶ τοὺς μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας ὀργῆς ἔφερε, τοὺς δὲ τῶν ἀρχόντων μεγάλας ἡγεῖτο κεῖναι, τοὺς μὲν ὀλίγα, τοὺς δὲ πολλὰ κακὰς διαπράττειν. τῇ δὲ βασιλείᾳ προσήκειν οὐ ῥᾳδιουργίαν, ἀλλὰ καλοκαγαθίαν.

ζ'. Καὶ τοῦ μὲν σώματος εἰκόνα γράφεσθαι ἀπέχετο, πολλῶν αὐτῷ τοῦτο δωρεῖσθαι θελόντων· τὸ δὲ ψυχῆς οὐδέποτε ἐπαύετο μνημεῖα διαπονούμενος· ἡγούμενος ὁ μὲν, ἀνδριαντοποιῶν, τὸ δὲ, αὐτοῦ ἔργον εἶναι· καὶ τὸ μὲν, πλουσίων, τὸ δὲ, τῶν ἀγαθῶν.

η'. Χρήμασί γε μὴν οὐ μόνον δικαίως, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονικῶς ἐχρῆτο· τῷ μὲν δικαίῳ ἀρκεῖν ἡγούμενος τὸ ἐᾶν

5. Si ab iis laudaretur, qui vellent etiam vituperare quæ displicerent, gaudebat; neque cuiquam illorum qui libertate in dicendo uterentur, infestus erat: ab iis, tanquam ab insidiis, sibi cavens, qui mentem suam astute celarent. Delatores majori prosequebatur odio, quam fures: quod majus esse detrimentum duceret, amicis quam rebus suis spoliari.

6. Privatorum hominum errata miti ferebat animo, principum vero, magni esse momenti censebat: quod ab illis exigua proficisci, ab his magna mala, judicaret. Regno non desidiam, sed strenuitatem convenire putabat.

7. A statuenda corporis imagine abstinebat, multis in hoc ei gratificari volentibus: animi vero monumenta nunquam elaborare desinebat. Arbitrabatur enim illud statuarii, hoc sui muneris esse: ac rursus illud divitum, hoc bonorum.

8. Facultatibus non juste tantum, sed etiam liberaliter utebatur: quod homini justo satis esse duceret,

ἐᾶν τὰ ἀλλότρια, τῷ δὲ ἐλευθερίῳ καὶ τῷ ἑαυτῷ προσοφελητέον εἶναι. ἀεὶ δὲ δεισιδαίμων ἦν, νομίζων τοὺς μὲν καλῶς ζῶντας, οὔπω εὐδαίμονας· τοὺς δ' εὐκλεῶς τετελευτηκότας, ἤδη μακαρίους.

θ'. Μείζω δὲ συμφορὰν ἔκρινε τὸ, ἀγνώσκεσθαι, ἢ ἀγνοεῖσθαι, ἀμελῆ τῶν ἀγαθῶν. δόξης δὲ φθονερᾶς ἦρα, ἧς οὐκ ἐξεπονεῖτο ἰδίᾳ. μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει ἀνθρώπων ἡ χαρτερίαν τε ἀρετὴν, ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν. ἐπαινούμενος χαίρων ἔχαιρε μᾶλλον, ἢ δεήματα κτώμενος. ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλέον μεῖον εὐβουλίας, ἢ μὴ κινδύνων ἐπιδείκνυσθαι· καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ ἤσκει.

ι'. Πρᾶος τοίνυν γε μὴν φίλοις ὤν, ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα ἀντέχων, ἑταίροις ἥδιστα ἐπείκε, καλοῖς ἔργων μᾶλλον ἢ τῶν καλοῖς σωμάτων ἐπεθύμει. ἔν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ὀπιζάμενος, ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσὴς ἐδύνατο εἶναι.

ια'. Καὶ

duceret, ab alienis abſtinere, liberalem putaret etiam ſua debere hominum ad utilitatem conferre. Semper religioſus erat, & honeſte quidem viventes, necdum felices, qui vero gloriose mortem oppetiiſſent, eos jam beatos exiſtimabat.

9. Majorem eſſe calamitatem putabat, ſcientem, quam inſcium, res præclaras negligere. Gloriæ nullius cupiditate ducebatur, quam non ſuis ſibi laboribus compararet. Cum paucis hominibus videbatur mihi judicare, virtutem non tolerantiam eſſe, ſed voluptatem. Si laudaretur, magis gaudebat quam ſi opes adquiſiviſſet. Fortitudinem plerumque potius cum conſilio quam periculis oſtendebat: & ſapientiam re potius quam verbis exercebat.

10. In amicos mitiſſimus, hoſtibus maximo terrori erat. Quum labores egregie toleraret, ſodalibus tamen libentiſſime cedebat, magis actiones pulchras quam pulchra corpora deſiderans. Norat modeſte rebus uti ſecundis, adverſis ſpei plenus eſſe poterat.

ια'. Καὶ τὸ εὔχαρι οὐ σκώμμασιν, ἀλλὰ τρόπῳ ἐπετήδευε. καὶ τὸ μεγαλόφρον οὐ σὺν ὕβρει, ἀλλὰ σὺν γνώμῃ εἶχεν. τῶν γοῦν ὑφαύχων καταφρονῶν, τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν. καὶ μὲν ἐκαλλωπίζετο τῇ μὲν ἀμφὶ τὸ σῶμα φαυλότητι, τῷ δ' ἀμφὶ τὸ στράτευμα κόσμῳ, τῷ δ' αὐτὸς ὡς ἐλαχίστων δεῖσθαι, τῷ δὲ τοὺς φίλους ὡς πλείστα ὠφελεῖν.

ιβ'. Πρὸς δὲ τούτοις, βαρύτατος μὲν ἀνταγωνιστὴς ἦν, κουφότατος δὲ κρατήσας. ἐχθροῖς μὲν δυσεξαπάτητος, φίλοις δὲ εὐεξαπατότατος. ἀεὶ δὲ πρὸς τοὺς φίλους ἀσφαλῶς, ἀεὶ ἀμυνομένως τοὺς τῶν πολεμίων ἔργον εἶχεν.

ιγ'. Ἐκεῖνον οἱ μὲν συγγενεῖς, φιλοκηδεμόνα ἐκάλουν. οἱ δὲ χρήσιμοι, ἀποφαίνειν· οἱ δ' ὠφεληθέντες τι, μνήμονα· οἱ δ' ἀδικούμενοι, ὑπόμονον. οἵ γε μὴν συζηλωτεύοντες, μετὰ θεοὺς σωτῆρα.

ιδ'. Δοκεῖ

11. Comitatem non jocis, sed moribus studebat adsequi. Animi magnitudine non cum injuria, sed judicio utebatur. Itaque spretis jactabundis, etiam mediocribus erat humilior. Etenim gloriam sibi captabat ex vili corporis cultu, ex pulchro exercitus apparatu, ex eo quod ipse quam paucissimis egeret, amicis quamplurimum prodesset.

12. Præterea dum certaret, gravissimus adversarius: ubi vero victoria potitus esset, admodum facilem se præbuit. Idem ab hostibus difficulter circumveniri poterat, ab amicis facillime falsa persuasione decipiebatur. Semper hoc sibi propositum habebat, ut res amicorum in tuto locaret, hostium labefactatas everteret.

13. Illum cognati nominabant propinquorum studiosum; qui opera ejus utebantur, nihil recusantem; qui aliquid officii exhibuissent, memorem; per injuriam læsi, opitulatorem; in eodem periculo constituti, post Deos servatorem.

14. Vide-

ιδ'. Δοκεῖ δ' ἔμοιγε κ) τόδε μόνῳ ἀνθρώπων δηλῶσαι, ὅτι ἡ μὲν τοῦ σώματος ἰσχὺς γηράσκει, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ῥώμη τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγήρατός ἐστιν. ἐκεῖνον γοῦν οὐκ ἀπεῖπε μεγάλῃ κ) καλῇ ἐφιέμενος . . . . . τὸ σῶμα φέρειν ἠδυνάτει τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην.

ιε'. Τοιγαροῦν ποίας ἡ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη; τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἀκμάζων ὕπω φοβερὸς ἦν, ὡς Ἀγησίλαος τὸ μίκιστον τοῦ ἀγῶνος ἔχων; τίνος δ' ἐκποδὼν γενομένου μᾶλλον ἥδησαν ἂν πολέμιοι, ἢ Ἀγησιλάου, καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμάχοις θάρσος παρέσχεν, ὅσον Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς τῷ τέρματι τοῦ βίου ὤν; τί δὲ νέοι φίλοι πλέον ἐπόθησαν, ἢ Ἀγησιλάου γεραιοὶ ἀποθανόντα;

ις'. Οὕτω δὲ τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφελιμος ἦν διεγένετο, ὡς καὶ τετελευτηκὼς ἤδη, ἐπὶ μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὸν ἀΐδιον οἴκησιν κατηγάγετο· μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ

14. Videtur idem mihi ſolus inter homines declaraſſe, corporis quidem robur ſeneſcere, ſed animi vires in viris fortibus ſenectutis expertes eſſe. Nunquam ille ita deſpondit, quominus magnæ ac pulchræ virtutis ſtudio duceretur, quamdiu corpus ferre robur animi poterat.

15. Qua igitur juuentute non ipſius ſenecta præſtare viſa fuit? Quis ætate vegeta hoſtibus adeo fuit terrori, ut Ageſilaus extrema in ſenectute? Quonam ſublato majorem hoſtes voluptatem cepere, quam Ageſilao, tametſi ſenex admodum vita fungeretur? Quis tantum fiduciæ ſociis præbuit, quantum Ageſilaus, licet ad vitæ oſtium perveniſſet? Quid amici juvenes magis deſiderarunt, quam Ageſilaum, qui ſenex è vivis exceſſerat?

16. Is adeo perfecte ſemper utilis patriæ fuit, ut etiam jam defunctus, plurimum adhuc rempublicam juvans, ad illud æternum domicilium diverterit. Monumenta quidem virtutis ſuæ

ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κτησάμενος, τὴν δὲ βασιλικὴν ταφὴν
ἐν τῇ πατρίδι τυχών.

ΞΕΝΟ-

veluti per universum terrarum orbem consequutus fuit, ita sepulturam in patria regiam obtinuit

---

ΧΕΝΟ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΚΕΦ. α'.

ΑΛΛ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτὲ, ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα, δυναμωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη· ἐθαύμασα, ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τοῦτ' ἐγένετο. ἐπεὶ μέντοι κατενόησα τὰ Λακεδαιμονίων νόμιμα, οὐκέτι ἐθαύμαζον.

β'. Λυκοῦργον μέντοι ἐκθέσθαι αὐτοῖς τοὺς νόμους, οἷς πειθόμενοι εὐδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω, καὶ εἰς τὰ ἔργα μάλα σοφὸν ἡγοῦμαι. οὐδενὸς γὰρ ἂν μιμησάμενος τὰς

XENOPHONTIS

LACEDÆMONIORUM RESPUBLICA.

CAP. I.

COGITANTI mihi aliquando Spartam, quum una ex urbibus minime populosis sit, nihilominus & potentissimam, & clarissimam in Græcia exstitisse; mirum videbatur, quodam modo id fieri potuerit. Sed postea quam Spartanorum instituta perspexi; non amplius mirabar.

2. Lycurgum sane, qui leges eis tulit, quibus parendo felices evasere, non solum admiror; sed etiam summe sapientem fuisse arbitror. Nam is haudquaquam alias

τὰς ἄλλας πόλεις, ἀλλὰ καὶ σφετέρα γυναῖκας τῶν πλείστων, παρέχουσαν εὐδαιμονίαν τῇ πατρίδι ἐπιδεῖξαι.

γ'. Αὐτίκα δὲ περὶ τεκνοποιίας (ἵνα ἐξ ἀρχῆς ἄρξωμαι) οἱ μὲν ἄλλοι τὰς μελλούσας τίκτειν, καὶ καλοκἀγαθὰς κόρας παιδεύεσθαι, καὶ σίτῳ ἢ ἀνισοτάτῳ πέφυσι, καὶ ὄψῳ ἢ σμικροτάτῳ· οἶνον γε μὴν ἢ πάμπαν ἀπεχόμενοι, ἢ ὑδαρεῖ χρώμενοι διάγουσι. ὥσπερ δὲ οἱ πολλοὶ τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων ἐδραῖοί εἰσι, οὕτω καὶ τὰς κόρας οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠρεμιζούσας ἐργάζεσθαι ἀξιοῦσι. τὰς μὲν οὕτω περιφρονούσας πῶς χρὴ παρασκευάσαι μεγαλόφρονά τι γεννῆσαι;

δ'. Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐνόμισε μὲν καὶ δούλας πρέπειν ἱκανὰς ἡγήσασθαι εἶναι· τὰς δ' ἐλευθέρας μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιίαν, πρῶτον μὲν σώματος ἔταξεν ἀρετῆς οὐδὲν ἧττον τοῦ ἀνδρὸς γε ἄρρενος φύλου· ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος, ὥσπερ καὶ τοῖς ἀνδράσιν, οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε·

alias civitates imitatus, immo etiam contraria plurimis statuens, ut patria sua felicitate cæteris præstaret, effecit.

3. Quippe statim (ut ab ipso principio rem ordiar) quod sobolis procreationem attinet, alii puellas, quæ parituræ sunt, & recte videntur educari, modico quam maxime fieri potest pane, ac prout licet obsonio pertenui alunt: & quidem eas ita regunt, ut à vino vel prorsus abstineant, vel diluto utantur. Ut autem plerique opifices sedentarii sunt, sic Græci cæteri puellas sine omni motu lanificium exercere volunt. At quomodo potest expectari, ut quæ sic educantur, insigne quid pariant?

4. Lycurgus autem existimabat, vel ipsas ancillas ad vestem parandam sufficere: ingenuarum munus in primis esse ratus, procreare liberos. Itaque primum non minus fœmineum sexum habere corporis exercitia jussit, quam masculum. Deinde sicut viris inter se certamina cursus & roboris instituit, sic etiam fœminis: quod statue-

ἐποίησε· νομίζων ἐξ ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν καὶ τὰ ἔκγονα ἐρρωμενέστερα γίγνεσθαι.

ε'. Ἐπεί γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὁρῶν τοὺς ἄλλους τὸ πρῶτον μὲν χρόνῳ ἀμέτρως ταῖς γυναιξὶ συνόντας, καὶ τοῦτο παναντία ἔγνω. ἔδοξε γὰρ, αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δ' ἐξιόντα. ὅπου δὲ συνόντων, ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν, ἐρρωμενέστερα δὲ γίγνεσθαι * εἴ τι βλαστάνοιεν, ὅπου μᾶλλον, εἰ ἡ ξυνουσία ἀλλήλων εἴη.

ς'. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἀποπαύσας γε ὁπότε βούλοιντο ἕκαστοι γαμεῖν γυναῖκα ἄγεσθαι, ἔταξεν ἐν ἀκμῇ τὰ σώματα τοὺς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τοῦτο συμφέρειν τῇ εὐγονίᾳ νομίζων.

ζ'. Εἴγε μὴν συμβαίη γεραιῷ νέαν ἔχειν, ὁρῶν τοὺς τηλικούτους φυλάσσοντας μάλιστα τὰς γυναῖκας, παναντία καὶ τούτου ἐνόμισε. τῷ γὰρ πρεσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίου ἀνδρὸς σῶμά τε καὶ ψυχὴ

χὴ

statueret, ex utroque parente robusto, etiam sobolem robustiorem nasci.

5. Jam ubi ad virum accedit mulier, quod alios immodice videret initio cum uxoribus consuescere; hac etiam in parte quiddam diversum statuit. Quippe sanxit pudorem esse, ut quis [ad uxorem] vel ingrediens, vel egrediens, conspiceretur. Hoc modo si consuescant, majori eos erga se desiderio teneri necesse est; & fœtus, si qui producantur, fieri robustiores, quam si satietas inter eos obrepat.

6. Præterea potestate ademta, ne quivis uxores ducerent, quum ipsis lubitum esset; jussit, ut dum vigerent corpora, matrimonia contraherent, idque non minus ad rectam procreandi rationem conducere putabat.

7. Quod si usu veniret, ut vetulus uxorem juvenculam haberet: quia complures in hac ætate videbat esse, qui uxores diligentissime custodiant, etiam hac in parte contrarium quiddam statuit. Jussit enim, ut hic senex, eo viro, quem ob corporis & animi

χλὼ ἀγαθείη, τούτου ἐπαγομένῳ τεκνοποιήσασθαι.

η'. Εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὴ συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τούτῳ νόμιμον ἐποίησεν, ἵν' ὅτι ἂν εὔτεκνον καὶ γενναίαν ὁρᾷη, πείσαντα τὴν ἔχοντα, ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι.

θ'. Καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρει. αἵτε γὰρ γυναῖκες δυσὶν οἴκοις βούλοιντο κατέχειν, οἵτε ἄνδρες ἀδελφοῖς τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἵ γε μὲν γένους καὶ τῆς λωβάσεως κοινωνοῦσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀντιποιοῦνται.

ι'. Περὶ μὲν δὴ τεκνοποιίας ὅπως τἀναντία γνοὺς τοῖς ἄλλοις, εἴπ ἀμφέρεται καὶ κατὰ μέγεθος καὶ κατ' ἰσχὺν ἄνδρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βουλόμενος ἐπισκοπείτω.

ΚΕΦ. β'.

ΕΓΩ μὲν οὖν ἐπεὶ καὶ περὶ γενέσεως εἰρήκειν, βούλομαι καὶ τὴν παιδείαν ἑκατέραν σαφηνίσαι. τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς

mi dotes ſuſpiceret, ad uxorem adducto, ſobolem ſuſciperet.

8. Quod ſi quis fœminæ conjugium averſaretur, ac nihilominus præſtantium liberorum cupidus eſſet; etiam huic lege permiſit, ut quamcunque fœcundam & indolis generoſæ conſpexiſſet, perſuaſo ejus marito, prolem ex ea procrearet.

9. Atque hujuſmodi multa conceſſit. Etenim fœminæ binas domos occupant, & mariti earum liberis ſuis fratres adjungunt, qui in generis quidem ac virium ſocietatem veniunt, à facultatibus tamen excluduntur.

10. Hoc modo quum de procreatione ſobolis ſtatueret aliud quam cæteri, num Spartæ viros tam proceritate quam robore præſtantes produxerit; conſideret, qui volet.

CAP. II.

EQuidem quia de procreatione dixi, etiam utriuſque ſexus inſtitutionem exponam. Ex Græcis ergo cæteris ii qui rectiſſime

liberos

μεῖς παιδεύειν, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα ξυνιῶσιν, εὐθὺς μὲ ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς ἱεράποντας ἐφιστᾶσι, εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων, μανθανομένους γράμματα, καὶ μουσικὴν, καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ. πρὸς δὲ τούτοις, τῶν παίδων πόδας μὲ ὑποδήμασιν ἀπαλύουσιν, σώματα δὲ ἱματίων μεταβολαῖς ἁβρύνουσι· σίτου γε μὴν αὐτοῖς γαστέρα μέτρον νομίζουσιν.

β'. Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲ τοῦ ἰδίᾳ * ἑκάστοις παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὃς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. τούτου δὲ κύριον ἐποίησε καὶ * ἀθροίζειν τοὺς παῖδας, καὶ ἐπισκοποῦντα εἴ τις ῥᾳθυμοίη, ἰσχυρὰς κολάζειν. ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως πιμωρῆται ὅτε δέοι· ὥστε πολλοῦ μὲν ἀδὲν, πολλοῦ δὲ πειθοῦς ἐκεῖ συμπαρεῖναι.

γ'. Αντὶ

liberos ſuos inſtituere ſe aiunt, ubi primum pueri ea quæ dicuntur, intelligunt; mox ſervos eis pædagogos præficiunt, mox eos ad magiſtrorum ludos mittunt; ut & litteras, & muſicam, & quæ ad palæſtram pertinent, diſcant. Præterea puerorum pedes calceis teneriores reddunt, & corpora veſtium mutationibus ad mollitiem conſuefaciunt; cibi modum ventre metiuntur.

2. Lycurgus autem, pro eo quod illi ſeorſim ſingulis ſervos pædagogos præficiunt, virum eis præeſſe voluit, ex illorum numero, qui magiſtratus ſummos obeunt. Huic [à puerorum gubernatione] Pædonomi eſt inditum nomen, cui quidem poteſtatem plenam colligendi pueros conceſſit, & eoſdem puniendi graviter, inſpectanti, an quis nequiter agat. Eidem ex ephebis quoſdam, qui flagella geſtarent, adjunxit: ut quum res poſceret, pœnas pueris irrogarent. Quo factum, ut magnum verecundiæ, magnum in pueris obedientiæ ſtudium eſſet.

γ'. Αντί γε μὴν τοῦ ἀπαλύειν τὰς πόλας ὑποδήμασιν, ἔταξεν ἀνυποδησίᾳ κρατύνειν· νομίζων, εἰ τοῦτ' ἀσκήσαι, πολὺ μᾶ ῥᾷον ἂν ὀρθὰ δὲ βαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πανταχῆ καταβαίνειν, καὶ πηδῆσαι, καὶ ἀναθορεῖν, καὶ δραμεῖν ἧττον ἀνυπόδετον, εἰ ἠσκημένος εἴη τοὺς πόδας, ἢ ὑποδεδεμένον.

δ'. Καὶ αὖτι γε τοῦ ἱματίοις ἁβρύνεσθαι, οἰόμενον ἐνὶ ἱματίῳ δι' ἔτους πανσειήζεσθαι· νομίζων ὅπως καὶ τοὺς ψύχη, καὶ τοὺς χάλιπα ἄμεινον ἂν φέροιεν ἀσκηθέντας.

ε'. Σίτου γε * μὴν ἔταξε τοσοῦτον ἔχοντα συμβουλεύειν ἢ ἄῤῥενα, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μᾶ μήποτε βαρύνεσθαι, οὐδὲ δὲ σιδηρέως ἁφάγειν μὴ ἀπείρως ἔχειν· νομίζων τοὺς ὅπως παιδόμενοις μᾶλλον ἂν λυσιτελεῖν, εἰ δέοιεν, ἀσιτήσαντας ὁπόσους, μᾶλλον δ' ἂν, εἰ πανσαίμεθα, ὑπὸ οὗτος σίτου πλείω χρόνον ὁπόσους, ἥδιον δ' ἂν ὄψου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ πᾶν ἔχειν βρῶμα.

ς'. Καὶ

3. Pro eo vero, quod alii calceis pedes emollirent; juſſit ut nuditate pedes duriores efficerent. Exiſtimabat enim futurum, ſi ad hoc ſemper exercitarent, ut multo facilius ardua loca conſcenderent, per declivia tutius deſcenderent; exſilirent, proſilirent, currerent diſcalceati, ſi quidem pedes adſuefeciſſent, multo expeditius quam calceati.

4. Itidem pro eo, quod illi veſtibus ſeſe emollirent, ſtatuit ut ad unum ſe veſtimentum anno toto adſuefacerent: quod putaret hac ipſos ratione tum ad frigora tum calores rectius inſtructos fore.

5. Cibi tantum maſculo ſumendum cenſuit, ut præ repletione non gravetur, & penuriam tolerandi non ignarus ſit. Exiſtimabat enim, illos qui ſic inſtituerentur, magis, ubi uſus ita poſceret, labores ſine cibo toleraturos; magiſque futurum, ut ſi eſſet imperatum, ab eodem cibo longius ad tempus abſtinendo durarent, minus obſonii requirerent, quamvis eſcam denique facilius admitterent.

6. Præ-

ς'. Καὶ ὑγιεινοτέρως δ' ἂν ἀφᾶγειν, καὶ εἰς μῆκος ἂν αὐξάνεσθαι, τ' ῥαδινὰ τὰ σώματα ποιῶσαν τροφὴ μᾶλλον συλλαμβάνειν ἡγήσατο, ἢ τ' ἀφαπλατύνουσαν τῷ σίτῳ.

ζ'. Ὡς δὲ μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν αὖ πιέζοιντο, ἀναφαγμόνως μὲν αὐτοῖς οὐκ ἔδωκε λαμβάνειν ὧν ἂν δέωνται, κλέπτειν δ' ἐφῆκεν ἔστιν ἃ τῷ λιμῷ ὑπουργοῦσας. ᾗ ὡς μὲν οὐκ ἀπορῶ ὅ, τι δοίη, ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφὴν, οὐδένα οἶμαι τοῦτο ἀγνοεῖν.

η'. Δῆλον δὲ, ὅτι τ' μέλλοντας κλωπεύειν, καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ, καὶ μὴ ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ὀνειδρεύειν, ᾗ κατασκόπους δὲ ἑτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. ταῦτα οὖν δὴ πάντα δηλονότι μηχανικωτέρους τ' ὑπτιωτέρους βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν, καὶ πολεμικωτέρους, ᾧπερ ἐπῄδουσεν.

θ'. Εἴποι δ' ἂν οὖν τις· τί δῆτα, εἰ τοῦ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε, πολλὰς πληγὰς ἐπέ-

βαλλε

6. Præterea putabat, alimentum, quod corpora gracilia potius efficeret, quam cibo dilataret, ad salubrius vivendum, & ad incrementum proceritatis, adjumenti plus adferre.

7. Ut autem à fame non nimium premerentur, non concessit eis, ut sine negotio consequerentur, quibus ipsis opus esset: sed permisit, ut ea furto subtraherent, quibus levari fames posset. Non tamen eum idcirco ipsis concessisse, ut artificiosa industria sibi victum pararent, quia non haberet, quod aliud illis daret; neminem ignorare arbitror.

8. Nimirum patet, eum qui aliquid furto sit ablaturus, necesse habere, ut noctu vigilet, interdiu fallat, insidias locet, atque etiam exploratores paret, si quidem aliquid accipere velit. Quamobrem pueros ad hæc omnia condocefaciebat, quod eos ad paranda necessaria sollertiores, adeoque bellicosiores facere vellet.

9. Fortasse quis dixerit: Cur igitur, si quidem furari bonum quid esse arbitrabatur, multis eum ver-

ζαλλει τῷ ἀλισκομένῳ; ὅτι, φημὶ ἐγώ, καὶ τἆλλα ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι † μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα. καὶ κεῖνοι οὖν τοὺς ἀλισκομένους, ὡς κακῶς κλέπτοντας, τιμωροῦνται.

ι'. Καὶ ὡς πλείστους δὴ ἁρπάσαι * τυροὺς πρὸ Ορθίας καλὸν ἦεις, μαστιγοῦν τούτους ἄλλοις ἐπέταξε· τοῦτο δὲ δηλοῦσαι καὶ ἐν τούτῳ βουλόμενον, ὅτι ὀλίγον χρόνον ἀληπτοῦντα πολλῷ χρόνῳ εὐδοκιμοῦντα εὐφραίνεσθαι δηλοῦσι δὲ καὶ τούτῳ, ὅτι καὶ ὅπου τάχος δεῖ, ὁ βλακεύων ἐλάττω μὴ ὠφελεῖται, πλείω δὲ πεφύκασι λαμβάνειν.

ια'. Οπως δὲ μηδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι, ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε καὶ ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι, καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισίν ὅ, τι ἂν ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν εἴ τι ἁμαρτάνοιεν. τοῦτο δὲ ποιήσας, διέπραξε καὶ αἰδημονεστέρους εἶναι τοὺς παῖδας. ὅθεν

ὃ

beribus caſtigabat, qui deprehendebatur? Nimirum ideo, mea quidem ſententia, quod aliis etiam in rebus, quas homines docent, non recte aliquid exſequentem plectant. Quamobrem illi quoque in deprehenſos, ut parum peritos fures, animadvertunt.

10. Quumque ingenioſum eſſe ſtatuiſſet, ſi qui plurimum tritici raperent: eos tamen ab aliis ad aram Orthiæ flagris cædi juſſit. Quo quidem ſignificare voluit, quod is qui exiguo tempore dolores perfert, diuturna voluptate cum gloria frui poſſit. Præterea ſignificatur hoc ipſo mollem ac ignavum hominem, quum celeritate opus eſt, utilitatis minimum capere, moleſtiæ plurimum.

11. Ut autem pueri etiam moderatore ſuo abſente, nunquam aliquo deſtituerentur, qui eis præeſſet: inſtituit, ut ex civibus, quicumque præſens quovis eſſet tempore, poteſtatem haberet tum imperandi pueris, quod ex uſu eſſe videretur, tum plectendi ſi quid delinquerent. Qua re perfecit ut etiam pueri verecundiores eſſent.

Quippe

οὐδ' ὅπως αἰδοῦνται οὔτε παῖδες, ὅτε ἄνδρες, ὡς τοὺς ἄρχοντας.

ιβ'. Ὡς δὲ καὶ, εἴποτε μηδεὶς τύχοι ἀνὴρ πρῶτ, μηδ' ὡς ἔρημοι οἱ παῖδες ἄρχοντος εἶεν, ἔθηκε τ ἴλης ἑκάστης τ τοῦτον τ ἀρρένων ἄρχειν. ὥστε οὐδέποτε ἀφ' οἱ παῖδες ἔρημοι ἄρχοντός εἰσι.

ιγ'. Λεκτέον δέ μοι δοκεῖ περὶ καὶ τ παιδικῶν ἐρώτων. ἔστι γάρ τι καὶ τοῦτο πρὸς παιδείαν. οἱ μὲν τοίνυν ἄλλοι Ελληνες (ὥσπερ Βοιωτοὶ) ἀνὴρ καὶ παῖς συζυγέντες ὁμιλοῦσιν, ἢ (ὥσπερ Ηλεῖοι) ἀφ' χαρίτων τῇ ὥρᾳ χρῶνται. εἰσὶ δέ τι οἳ παντάπασι δ' ἀπαλλάττεσθαι τὰς ἐρασὰς εἴργουσιν ἀπὸ τ παίδων.

ιδ'. Ο δὲ Λυκοῦργος ἐναντία καὶ τούτοις πᾶσι γνοὺς, εἰ μέν τις αὐτὸς ὢν οἷον δεῖ, ἀγαθεὶς ψυχὴν παιδὸς, πειρῶτο ἄμεμπτον φίλον ἀποτελέσασθαι καὶ σωφρονα, ἐπῄνει, καὶ καλλίστην παιδείαν ταύτην ἐνόμιζεν.

ιε'. Εἰ

Quippe nihil ita neque pueri, neque viri reverentur, atque præfectos suos.

12. Ut autem ne tunc quidem, ubi forte nullus ætatis virilis adesset, rectore pueri suo cararent: sanxit, ut is qui esset in classe qualibet acerrimus, maribus imperaret. Quo fit ut istic pueri nunquam rectore careant.

13. Etiam de puerorum amoribus dicendum mihi videtur; quod hoc quoque ad institutionem pertineat. Aliis in more Græcis est, ut vel conjuncti vir ac puer degant, quod fit apud Bœotos; vel formæ venustate muneribus potiantur, quod Eleis in usu est. Nonnulli sunt, qui prorsus amatores cum pueris etiam colloqui vetant.

14. Lycurgus autem his omnibus contraria statuens, si quis vir esset ejusmodi, qualem esse deceret, indolemque pueri admiratus, amicum sibi sincerum efficere cuperet, & cum eo versari: hoc ipsum laudabat, eamque putabat institutionem esse optimam.

15. Sin

ιε'. Εἰ δέ τις παιδὸς σώματος ὀρεγόμενος φανείη, αἰσχιστον τοῦτο ἡγεῖτο, ἐποίησεν ἐν Λακεδαίμονι μηδὲν ἧττον ἐραστὰς παιδικῶν ἀπέχεσθαι, ἢ γονεῖς παίδων, ἢ ἐν ἀδελφοὶ ἀδελφῶν εἰς ἀφροδίσια ἀπέχονται. Ὅ μέν τοι, ταῦτα ἀπιστεῖσθαι ὑπό τινων, οὐ θαυμάζω. ἐν πολλαῖς γὰρ τῶν πόλεων οἱ νόμοι οὐκ ἐναντιοῦνται τοῖς περὶ τοὺς παῖδας ἐπιθυμίαις.

ΚΕΦ. γ'.

ΗΜὲν δὴ παιδεία εἴρηται, ἥτε Λακωνικὴ, καὶ ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐξ ὁποτέρας δ' αὐτῆς καὶ εὐπειθέστεροι, καὶ αἰδημονέστεροι, καὶ ὧν δεῖ ἐγκρατέστεροι ἄνδρες ἀποτελοῦνται, ὁ βουλόμενος καὶ ταῦτα ἐπισκοπείσθω.

β'. Ὅταν γε μὴν ἐκ παίδων εἰς τὸ μειρακιεύεσθαι ἐκβαίνωσι, τηνικαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι παύουσι μὲν ἀπὸ παιδαγωγῶν, παύουσι δὲ καὶ ἀπὸ διδασκάλων, ἄρχουσι δὲ

15. Sin aliquem pueri corpore duntaxat capi adpareret, id vero turpissimum esse statuit: adeoque perfecit ut apud Lacedæmonios nihilo utique minus amatores à puerorum amatorum congressu abstinerent, quam vel parentes à filiis, vel à fratribus fratres venereis in rebus abstinent. Quæ sane fidem apud quosdam non mereri, nihil miror. Nam leges in plerisque civitatibus libidines ejusmodi non coërcent.

CAP. III.

ATque hactenus de institutione tam Laconica quam cæterorum Græcorum dictum est. Utra vero promtiores ad parendum, & verecundiores, & continentiores in iis, ubi necesse est, viros efficiat; id etiam consideret, qui volet.

2. Enimvero posteaquam è pueritia transeunt ad adolescentiam, tum Græci quidem cæteri pædagogis magistrisque liberos suos committere desinunt, neque quis-

δὲ σὺδένες ἐπ αὐτῷ, ἀλλ' αὐτονόμοις ἀφιᾶσιν· ὁ δὲ Λυκοῦργ@ ϗ τούτων τἀναντία ἔγνω.

γ'. Καταμαθὼν γὰρ τοῖς τηλικούτοις μέγιστον μ̃ φρόνημα ἐμφυόμενον, μάλιστα δὲ ὕβριν ὑπάρχουσαν, ἰσχυροτάτας δὲ ἐπιθυμίας τ̃ ἡδονῶν παρεσκευάσθαι, τὰ πολλὰ τῶν πόνων αὐτοῖς ἐπέβαλε, πλείστην δὲ ἀφροσύνην ἐμηχανήσατο.

δ'. Ἐπιθεὶς δὲ, ϗ εἴ τις ταῦτα φύγοι, μηδενὸς ἐπ τ̃ καλὰ τυγχάνειν, ἐποίησε μὴ μόνον τοὺς ἐκ δημοσίᾳ, ἀλλὰ ϗ τοὺς κηδομένους ἑκάστων ὑπομελεῖσθαι, ὡς μὴ ἀποδειλιάσαντες ἀδόκιμοι παντάπασιν ἐν τ̃ πόλει γένοιντο.

ε'. Πρὸς δὲ τούτοις τὸ αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς ἐμφῦσαι βουλόμενο@ αὐτοῖς, ϗ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέταξεν εἶναι τοὺς μ̃ ὑ ἱματίῳ τὰ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, περιβλέπειν δὲ μηδαμοῦ, ἀλλ' αὐτοὺ τοὺ πρὸ τ̃ ποδῶν ὁρᾶν. ἔνθα δὴ ϗ δῆλον γεγένηται, ὅτι τὸ ἄρρεν φῦλον ϗ εἰς τὸ σωφρονεῖν ἰσχυρότερόν ἐστι τ̃ θηλείας φύσεως.

ς'. Ἐκεί-

quiſquam amplius eis imperat, ſed juris ſui fiunt: Lycurgus autem his quoque contraria ſtatuit.

3. Nam quod animadverteret, illis, qui hac eſſent ætate, ſpiritus à natura maximos ineſſe, maximamque petulantiam redundare, cupiditates denique voluptatum vehementiſſimas adeſſe: idcirco tunc plurimis eos laboribus ſubjecit, & occupationes eorum plurimas excogitavit.

4. Quumque addidiſſet, eum, qui hæc fugeret, expertum fore deinceps rerum egregiarum omnium: perfecit, ut non tantum publice conſtituti, ſed illi etiam, qui gererent privatim curam ſingulorum, operam darent, ne præ ignavia contemtui civibus univerſis eſſent.

5. Præterea quum vehementer animis eorum pudorem inſerere cuperet, inſtituit; ut in via manum utramq; intra veſtem continerent, incederent taciti, nuſquã circumſpicerent, ea tantum intuerentur, quæ ante pedes eſſent. Unde patuit, ſexum marem etiam fœmineo ſe modeſtius poſſe gerere.

6. Sane

γ'. Ἐκείνων γ' οὖν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἀκούσας, ἢ τοὺς λιθίνους, ἧττον δ' ἂν ὄμματα μεταστρέψας, ἢ τοὺς χαλκοῦς, αἰδημονέστερος δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτοῦ τοῦ * ἐν τοῖς θαλάμοις παρθένων. καὶ ἐπειδὰν εἰς τὸ * φιλήτιόν γε ἀφίκωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. καὶ τοῦ μὲν αὖ παιδικῶν ὅπως ἐπεμελήθη.

ΚΕΦ. δ'.

Περί γε μὴν τοῦ ἡδέσθαι πολὺ μάλιστα ἐσπούδασε, νομίζων, τούτοις, εἰ γένοιντο οἵους δεῖ, πλεῖστον ῥέπειν ὅπη τὸ ἀγαθὸν τῇ πόλει.

β'. Ὁρᾶν οὖν, οἷς ἂν μάλιστα φιλονεικία ἐγγένηται, τούτων καὶ χορὸς ἀξιακροατοτάτοις γιγνομένοις, καὶ γυμνικὸς ἀγῶνας ἀξιοθεατοτάτοις· οἰόμενος, εἰ καὶ τοὺς ἡδῶνται συμβάλλοι εἰς ἕξιν περὶ ἀρετῆς, ὅπως ἂν καὶ τούτοις ὅπη πλεῖστον αἰσχύνης ἀνθρωπείας. ὡς οὖν τούτοις αὖ συνέβαλεν, ἐξηγήσομαι.

γ'. Αἰ-

6. Sane vocem illorum minus audias, quam si lapidei; minus oculos flexeris, quam si essent aheneis denique verecundiores esse duxeris, quam sint eæ quæ in thalamis degunt virgines. Quod si etiã ad philitium veniant, satis habendum hoc ex eis audiri, de quo interrogati sunt. Atque hanc Lycurgus ætati puerili curam adhibuit.

CAP. IV.

CÆterum multo maximam diligentiam puberibus impendit, quod eos duceret, si tales evaderent, quales esse conveniret, plurimum momenti civitatis commodis allaturos.

2. Itaque quum videret, quibuscunque maxime studium contentionis innatum esset, horum & choros auditu, & certamina gymnica spectatu esse dignissima; arbitrabatur, si puberes in contentionem virtutis inter se committeret, etiam illos hoc modo evasuros esse fortissimos. Exponam autem quo modo inter se hos commiserit.

3. Eli-

γ'. Αιρεῖται τοίνυν αὐτῶν οἱ Εφοροι ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας. οὓς δὲ Ἱππαγρέτας καλοῦσι. τούτων δὲ ἕκαστος ἄνδρας ἑκατὸν καταλέγει, ἀφοσιούμενος ὅτι ἕνεκα τοὺς μὲν πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ ἀποδοκιμάζει.

δ'. Οἱ οὖν μὴ τυγχάνοντες τῆς καλῆς, πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποκρίνασιν αὐτοὺς, καὶ τοῖς αἱρεθεῖσιν ἀνθ' αὑτῶν, καὶ φιλοφρονοῦνται ἀλλήλους, ἐάν τι φιλεῖ τὰ καλὰ νομιζόμενα ῥᾳδιουργῶσι.

ε'. Καὶ αὕτη δὴ γίγνεται ἡ θεοφιλεστάτη τε, καὶ πολιτικωτάτη ἔρις, ἐν ᾗ ἀποδείκνυται μὲν, ἃ δεῖ ποιεῖν τὸν ἀγαθόν· χωρὶς δ' ἑκάτεροι ἀσκοῦσιν, ὅπως ἀεὶ κράτιστοι ἔσονται· ἐὰν δέ τι δέῃ, καθ' ἕνα ἀρήξουσι τῇ πόλει παντὶ σθένει.

ς'. Ανάγκη δ' αὐτοῖς καὶ εὐεξίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ γὰρ πυκτεύουσι μετὰ τέχνης, ὅπου ἂν συμβάλλωσι· μεθύειν μὲν τοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ νομοθέτης κώλυσε. διὸ δέ τις ἀπειθῇ

3. Eligunt Ephori ex eorum numero, qui ætate sunt vegeta, tres viros, quos Hippagretas vocant. Eorum quisque centum sibi viros deligit, ac simul declarat quamobrem alios præferat, alios rejiciat.

4. Itaque illi, qui honorem hunc non consequuntur, inimici fiunt tam iis, à quibus rejecti sunt, quam his in electione sibi prælatis: seque observant mutuo, num aliquid adversus ea quæ honesta ducuntur, nequiter committant.

5. Atque hæc est Diis acceptissima, & imprimis utilis reipublicæ contentio; qua demonstratur, quid viro forti faciendum sit; & utrique semet in eo seorsum exercent, ut semper sint præstantissimi; ac res si postulet, singillatim reipublicæ totis viribus opitulentur.

6. Præterea necesse est, ut bonæ constitutioni studeant. Nam ubicunque congressi fuerint, ob hanc inter se rixam colluctando pugnant. Et dirimere pugnantes cujusvis est in potestate, qui forte intervenerit. Quod si quis diri-

 menti

ἀπειθῇ τῷ ἀφαλύοντι, ἄγει αὐτὸν ὁ παιδονόμος ἐπὶ τοὺς Ἐφόρους· οἱ δὲ ζημιοῦσι, μεγαλείως καθιστᾶναι βουλόμενοι, εἰς ὃ μήποτε ὀργῇ τῳ μὴ πείθεσθαι τοῖς νόμοις κρατῆσαι.

ζ'. Τοῖς γε μὴν τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν, ἐξ ὧν ἤδη αἱ μέλλουσαι ἀρχαὶ καθίστανται, οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες ἀφελόντες αὐτῶν τὸ ἰσχύειν ἐπιμελεῖσθαι, στρατεύεσθαι ὅμως αὐτοῖς ἐπιτάττουσιν.

η'. Ὁ δὲ Λυκοῦργος τοῖς τηλικούτοις νόμιμον ἐποίησε, κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν, εἰ μή τι δημόσιον κωλύοι, ὅπως μανθάνοιντο καὶ ὅτι μηδὲν ἧττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν.

ΚΕΦ. ε'.

Ἀμὲν οὖν ἑκάστῃ ἡλικίᾳ διωμολόγησεν ὁ Λυκοῦργος ἐπιτηδεύματα, σχεδὸν εἴρηται. οἵαν δὲ καὶ πᾶσι δίαιταν κατεσκεύασε, νῦν πειράσομαι διηγεῖσθαι.

β'. Λυκοῦργος τοίνυν θαλαττοκρατοῦντας Σπαρτιάτας, ὥσπερ τοὺς

menti non obtemperet, eum moderator juventutis ad Ephoros deducit: à quibus ille multatur, acerrimo ſtudio id efficere volentibus, ne qui unquam ab ira ſuperatus impediatur quo minus legibus pareat.

7. Qui vero jam pubertatis annos exceſſerunt, è quorum numero magiſtratus ſummi creantur, eos Græci cæteri, detracta virium exercendarum cura, in militiam nihilominus proficiſci jubent.

8. Lycurgus autem introduxit, ut illa in ætate quam honeſtiſſimum habeatur, venationi operam dare, niſi quod publicum munus impediat: ut etiam hi non minus quam puberes, perferre labores militares poſſint.

CAP. V.

AC prope jam explicatum eſt, quæ cuilibet ætati ſtudia Lycurgus præſcripſerit. Qualem vero victus rationem univerſis inſtituerit, jam exponere conabor.

2. Quum igitur Lycurgus Spartanos accepiſſet, pro Græcorum

τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οἴκοι σκηνοῦσθαι, γνοὺς ἂν τούτοις πλείστους ῥᾳδιουργεῖσθαι, εἰς φανερὸν ἐξήγαγε τὰ συσκήνια, οὕτως ἡγούμενος ἧκιστ' ἂν ὠφελεῖσθαι τὰ θηρατόμενα.

γ'. Καὶ σῖτόν γε ἔταξεν αὐτοῖς, ὡς μήτε ὑφ' πληρῶσθαι, μήτε ἐνδεεῖς γίγνεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ὠφέλεια γίγνεται ἀπὸ τ' ἀγρευομένων. ἡ δὲ πλήσιοι ἔστιν ὅτε καὶ ἄχρι ἀνηρώτησιν. ὥστε οὔτε ἐρημός ποτε ἡ τράπεζα βρωτοῦ γίγνεται, ἔστ' ἂν ἀσκιλωῶσιν, οὔτε πολυδάπανος.

δ'. Καὶ μὴν τοῦ πότου ἀποπαύσας τὰς οὐκ ἀναγκαίας πόσεις, αἳ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῴη ἕκαστος πίνειν· οὕτω νομίζων ἀβλαβέστατόν τε, καὶ ἥδιστον ποτὸν γίγνεσθαι. οὕτω γε μὴν * σκιλούντων, πῶς ἄν τις ἢ ὑπὸ λιχνείας, ἢ οἰνοφλυγίας ἢ αὐτὸν, ἢ οἶκον ἀφανίσειεν;

ε'. Καὶ

eorum reliquorum consuetudine domi suæ victitantes: quumque animadvertisset, in his plurimos nequiter se gerere, convictus illos in publicum eduxit, quod ea ratione futurum existimaret, ut minime imperata transgrederentur.

3. Cibum etiam eis ita instituit, ut neque nimium replerentur, neque penuria laborarent. Multa vero etiam præter expectationem fiunt de illis quæ venando capiuntur. Et locupletes nonnunquam prædam venatu captam in commune conferunt. Quod fit, ut mensa nunquam careat iis rebus quibus vescantur, quam quidem diu convictus ille durat; nec tamen sumtuosa sit.

4. Sublatis etiam potationibus non necessariis, quæ tum corpora, tum animos labefactant, potestatem eis bibendi reliquit, ubi quisque sitiret. Nam hac ratione putabat potum minime noxium, & longe suavissimum effici. Quamobrem qui fieri potest, ut aliquis ex iis qui simul hoc modo victitant, vel gula, vel temulentia se, remve suam familiarem perdat?

ε'. Καὶ γὰρ δὴ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὡς τὸ πολὺ οἱ ἥλικες ἀλλήλοις συνεισι· μεθ' ὧν ἥκιστα αἰδὼς ἐγγίγνεται. ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ ἀνέμιξε παιδεύεσθαι τὰ πολλὰ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῶν γεραιτέρων ἐμπειρίας.

ς'. Καὶ γὰρ δὴ ὄπιθεν ἐν τοῖς φιλιτίοις λέγεσθαι ὅ, τι ἂν καλῶς τις ἐν τῇ πόλει ποιήσῃ. ὥστ' ἐκεῖ ἥκιστα μὲν ὕβρεις, ἥκιστα δὲ παροινίαι, ἥκιστα δὲ αἰσχρουργίαι καὶ αἰσχρολογίαι ἐγγίγνεσθαι.

ζ'. Ἀγαθά γε μὴν ἀφορίζεται καὶ πάλιν ἡ ἔξω σίτησις. δεῖπνα τε γὰρ ἀναγκάζονται ἐν τῇ οἰκάδε ἀφόδῳ, καὶ μὴν τὸ ὑπὸ οἴνου μὴ σφάλλεσθαι ἐπιμελεῖσθαι, εἰδότας ὅτι οὐκ ἐνθάδε ἐδεῖπνουν, καταμιγῦσι, καὶ τῇ ὄρφνῃ ὅσα ἡμέρᾳ χρηστέον. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ φανῷ τὸν ἐπ' ἔμφρονα ἔξεστι πορεύεσθαι.

η'. Καταμαθὼν γε μὴν ὁ Λυκοῦργος καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν σίτων οἱ μὲν ἀσκουμένοι, εὐχροοί τε, καὶ εὔσαρκοι, καὶ εὔρωστοί εἰσιν, οἱ δ' ἄποροι, πεφυσημένοί τε,

5. Etenim aliis in urbibus plerumque æquales inter se versantur, inter quos minimum est pudoris. Lycurgus vero Spartæ sic omnia miscuit, ut illic juniores ab experientia seniorum ut plurimum erudiantur.

6. Nam, more patrio, commemoratur in publicis illis epulis, quidquid in republica quisque præclare fecerit. Quo fit, ut istic minime vel injuria, vel ex vino petulantia, vel factum turpe, vel turpe dictum interveniat.

7. Etiam ad hoc utiles sunt epulæ foris publicæ, quod obambulare cogantur, ubi domum discedere volunt; atque operam dare, ne præ vino titubent: quippe qui sciant se non ibi mansuros, ubi cœnaverint, & tenebris perinde sibi utendum, ac die. Non enim cum face licet ei qui necdum militiæ vacationem impetravit, incedere.

8. Quum autem animadvertisset Lycurgus, eos, qui à cibo se laboribus exercent, & boni coloris & succulentos & robustos esse; qui vero à laboribus abstinerent, tumen-

τε, καὶ αἰσχροὶ, καὶ ἀσθενεῖς ἀναφαίνοντο), οὐδὲ τούτου ἠμέλησεν. ἀλλ' ἐνόησεν, ὅτι καὶ ὅταν αὐτός τις τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ φιλοπονῇ, * ἀρκούντως δὲ σῶμα ἔχων ἀναφαίνεται), ἐπέταξε τῷ ἀεὶ προσεστάτῃ ἐν τῷ γυμνασίῳ ἑκάστῳ ἐπιμελεῖσθαι, ὡς μήποτε αὐτοὶ ἐλάττους * τῶν σιτίων γίγνεσθαι.

θ'. Καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδ' ἐν τούτῳ σφαλῆναι δοκεῖ. οὐκ ἂν οὖν ῥᾳδίως γέ τις εὕροι Σπαρτιατῶν οὔτε ὑγιεινοτέρους, οὔτε τοῖς σώμασι χρησιμωτέρους. ὁμοίως γὰρ ἀπό τε τῶν σκελῶν, καὶ ἀπὸ χειρῶν, καὶ ἀπὸ τραχήλου γυμνάζονται.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΕΝαντία γε μὴν ἔγνω καὶ τάδε τοῖς πλείοσι. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῶν ἑαυτοῦ ἕκαστος καὶ παίδων, καὶ οἰκετῶν, καὶ χρημάτων ἄρχουσιν· ὁ δὲ Λυκοῦργος, κατασκευάσαι βουλόμενος, ὡς ἂν μηδὲν βλάπτοντες, ὠφελοῖέν τι ἀλλήλους οἱ πολῖται ἀγαθόν, ἐποίησε

tumentes, ac deformes, imbecilloſque conſpici: ne id quidem neglexit, ſed conſiderans, eum qui ſponte ſua labores ſuſciperet, exhibere corpus ad quævis idoneum ac ſufficiens: præcepit, ut ſemper is qui quolibet eſſet in gymnaſio natu maximus, curam adhiberet, ne unquam ipſi deteriores evaderent inter eos, qui convictu eodem uterentur.

9. Qua in re mihi quidem non aberraſſe videtur. Nec enim facile quis homines inveniat, qui Spartanis aut bona valetudine, aut corporis viribus præſtent. Nam pariter & cruribus, & manibus, & cervicibus exercentur.

CAP. VI.

PRæterea ſecus hac etiam in parte judicabat, quam alii plurimi. Nam cæteris in urbibus quiſque ſuis liberis, ſervis, facultatibus præeſt. Lycurgus autem, qui efficere vellet, ut cives nullo ſibi invicem damno dato, etiam commodis quibuſdam opera mutua fruerentur, inſtituit,

ſe

σε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τ̃ ἑαυτ̃ καὶ τ̃ ἀλλοτρίων ἄρχειν.

β'. Ὅταν δέ τις εἰδ̃ῃ, ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τ̃ παίδων, ὧν αὐτὸς ἄρχει, ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν, ὥσπερ ἂν καὶ ἑαυτ̃ ἄρχεσθαι βούλοιτο. ἰὼ δέ τις παῖς ποτὲ πληγὰς λαβὼν ὑπ' ἄλλου, καταίπῃ πρὸς τ̃ πατέρα, αἰσχρόν ἐστι μὴ οὐκ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τ̃ υἱεῖ. οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλοις μηδὲν αἰσχρὸν προστάττειν τοῖς παισίν.

γ'. Ἐποίησε δὲ καὶ οἰκέτας, εἴπερ δεήσειεν, ἄρχεσθαι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ κυνῶν δὲ θηρευτικῶν σωμ̃ῃ κοινωνίαν. ὥστε ὁ μὲν δεόμενοι προσκαλοῦσιν ἐπὶ θήραν· ὁ δὲ μὴ αὐτὸς σχολάζων, ἡδέως ἐκπέμπει. καὶ ἵπποις δὲ ὡσαύτως χρῶνται. ὁ γὰρ ἀσθενήσας, ἢ δεηθεὶς ὀχήματος, ἢ ταχύ πω βουληθεὶς ἀφικέσθαι, ἰὼ πω ἵππον ὄντα, λαβὼν καὶ χρησάμενος καλῶς, ἀποκαθίστησιν.

δ'. Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο τὸ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰωθὸς ἐποίησεν ὑπάρχειν. ὅπου γὰρ ἂν ὑπὸ θήρας

tuit, ut quisque tam suis quam alienis liberis imperaret.

2. Quod si quis sciat, eos pueros, in quos imperium ipse sibi sumit, hos vel illos habere patres: necesse est sic eis imperet, quemadmodum & suo vellet imperari. Si quis autem puer verberibus aliquando cæsus ab alio, patri suo id enuntiet: turpe est, non eidem alias insuper plagas addere. Usque adeo fidem sibi invicem habent, nequaquam futurum ut turpia pueris præcipiant.

3. Sanxit etiam, ut famulis, si eorum opera quis egeat, alienis uti liceat: instituta venaticorum quoque canum communione. Itaque si qui canibus egent, ad venationem alios invitant; ac si cui non sit otium, lubenter canes concedit. Itidem utuntur & equis. Nam qui æger est, aut vehiculo indiget, vel celeriter aliquo pergere cupit, sicubi equum videat, eum sumit; ac posteaquam illo recte usus est, restituit.

4. Ne id quidem apud suos fieri voluit, quod cæteris est in usu. Quippe quum præ venandi studio

ερας ὀφιαθέιτες δεηθῶσι τ' ὑπιπλείων, ἰὼ μὴ συνεσκευασμθμοι τύχωσι, ἡ ἐν τούτῳ ἔθηκε τὺς μὲ πεπαυμθύς καταλείπειν τὰ πεποιημθία, τὺς δὲ δεομθύς, ἀνοίξαντας τὰ σήμαντρα, λαβόντας ὅσων ἂν δέονται, σημηναμθύς καταλιπεῖν· τοιγαροῦν ὕπως μεταδιδόντες ἀλλήλοις, καὶ οἱ τὰ μικρὰ ἔχοντες μετέχωσι πάντων τ' ἐν τῇ χώρᾳ, ὁπόταν τινὸς δεηθῶσιν.

ΚΕΦ. ζ'.

ΕΝαντία γε μὴν ἡ τάδε τοῖς ἄλλοις Ελλησιν κατέστησεν ὁ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ νόμιμα· ἐν μὲ γὰ δήπε τὰς ἄλλας πόλεσι πάντες χρηματίζονται ὅσον δυνανται. ὁ μὲ γὰ γεωργὸς, ὁ δὲ ναυκληρὸς, ὁ δ' ἐμπορεύεται, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τεχνῶν τρέφονται.

β'. Εν δὲ τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς μὲ ἐλαθέρεσι τ' μὲ ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπέπε μηδενὸς ἄπειλε· ὅσα δ' ἐλαθερίαν τὰς

studio ita nox eos oppreſſit, ut neceſſariis ad victum egeant, eorumque paratum nihil habeant: ſanxit, ut illi, qui venari deſierunt, inſtructa relinquant; qui vero iis egent, apertis ſigillis, & acceptis neceſſariis, cætera rurſus obſignata relinquant. Atque hoc modo communicatis inter ſe rebus, etiam illi qui pauca poſſident, participes omnium fiunt, quæ regio illa fert, ubi quid ſuum ad uſum requirunt.

CAP. VII.

ETiam hoc ratione quadam diverſa reliquorum à Græcorum conſuetudine Lycurgus Lacedæmone ſanxit. Nam aliis in urbibus omnes quocunque modo poſſunt rem faciunt. Hic agrum colit, ille naviculatoriæ deditus eſt: hic mercatura, ille opificio exercendo ſe alit.

2. Spartæ vero Lycurgus ingenuis interdixit quominus ea quibus rem facere poſſint, attingant: juſſitque, ut illa tantum

ad

τᾶις πόλεσι συμφοιτάζειν, ταῦτα ἔταξε μόνα ἔργα αὐτῆς νομίζειν.

γ'. Καὶ γὰρ δὴ τί πλοῦτος ἐκεῖ γε σπουδαστέος, ἔνθα ἴσα μὴ φέρειν εἰς τὰ ἐπιτήδεια, ὁμοίως δὲ διαπονεῖσθαι τάξας, ἐποίησε μὴ ἡδυπαθείας ἕνεκα χρημάτων ὀρέγεσθαι; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἱματίων γε ἕνεκα χρηματιστέον. οὐ γὰρ εὐθῆτος πολυτελείᾳ, ἀλλὰ σώματος εὐεξίᾳ κοσμοῦνται.

δ'. Οὐδὲ μὴν ὅ γε εἰς τοὺς συσκήνους ἕνεκα ἔχειν δαπανᾷν, χρήματα ἀφετιστέον. ἐπεὶ τὸ τῷ σώματι πονοῦντα ὠφελεῖν τοὺς συνόντας εὐδοξότερον ἐποίησεν, ἢ τὸ δαπανῶντας· ὠφελεῖς τὸ μὲ ψυχῆς, τὸ δὲ πλοῦτος ἔργον.

ε'. Τό γε μὴν ἐξ ἀδίκων χρηματίζεσθαι καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις διεκώλυσε. πρῶτον μὲ γὰρ νόμισμα τοιοῦτον κατεσκεύασε, ὃ δέκα μνῶν μόνον ἂν εἰς οἰκίαν εἰσελθόν, οὔποτε δεσπότας οὔτε οἰκέτας λάθοι. καὶ γὰρ

ad se pertinere ducerent, quæcunque ad libertatem civitatibus parandam faciant.

3. Nam cur istic opes aliquis adfectaret, ubi quum ipse instituisset, ut omnes ex æquo rebus ad vitam necessariis potirentur, eademque ratione victus uterentur, hoc ipsum effectum erat, ut opes voluptatis caussa non expeterentur? Ne vestium quidem caussa pecuniæ studendum. Non enim magni pretii veste, sed corporis egregia constitutione ornantur.

4. Non item propterea, ut contubernalium caussa facere sumtum possint, pecuniæ ipsis cogendæ sunt. Sanxit enim, ut gloriosius habeatur, corporis labore prodesse sodalibus, quam faciendis sumtibus: quorum alterum ab animo, alterum ab opulentia proficisci demonstrabat.

5. Etiam per nefas rem facere, his ipsis rebus vetuit. Nam primum ejusmodi monetam instituit, cujus si tantum decem minæ in domum inferrentur, nec dominos nec servos latere possent. Etenim

&c

γὰρ χώρας μεγάλης, καὶ ἁμάξης ἀγωγῆς δέοιτ' ἄν.

ς'. Χρυσίον γε μὴν, ἢ ἀργύριον ἐρευνᾶτα. ἢ ἄν τί που φανῇ, ὁ ἔχων ζημιᾶται. τί οὖν ἂν ἐκεῖ χρηματισμὸς ἀσυδάζοιτο, ἔνθα ἡ κτῆσις πλείους λύπας, ἢ ἡ χρῆσις εὐφροσύνας παρέχοι;

ΚΕΦ. η'.

Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται τοῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἅπαντες. ἐγὼ μὴν τοι καὶ ἐγχειρῆσαι οἶμαι πρότερον τὸν Λυκοῦργον ταύτην τὴν εὐεξίαν καθιστάναι, πρὶν ὁμογνώμονας ἐποιήσατο τοὺς πολίτας τῇ πόλει.

β'. Τεκμαίρομαι δὲ ταῦτα, ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οἱ δυνατώτατοι οὔτε βούλονται δοκεῖν τοῖς ἀρχοῖς φοβεῖσθαι, ἀλλὰ νομίζουσι τοῦτο ἀνελεύθερον εἶναι· ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ οἱ κράτιστοι καὶ μάλιστα τοῖς ἄρχουσι πρόθυμοι εἶναι μεγαλύνονται, καὶ πρὸς ταπεινοὶ εἶναι μεγαλύνονται, καὶ πρὸς, ὅταν καλῶνται, πρέ-

& amplo id collocari ſpatio, & plauſtro neceſſe eſſet vehi.

6. Aurum autem argentumque perquiri ſolet, ac ſicubi conſpectum fuerit, poſſeſſor multatur. Cur igitur iſtic quærendis opibus opera detur, ubi comparatio plus moleſtiæ, quam uſus voluptatis exhibeat?

CAP. VIII.

ENimvero cives Spartanos inprimis & magiſtratibus & legibus parere, ſcimus omnes. At ego Lycurgum ne quidem adgreſſum arbitror egregiam illam reipublicæ conſtitutionem, prius quam civitatis optimates ſuam in ſententiam adduxiſſet.

2. Ejus rei hoc argumentum habeo, quod qui aliis in urbibus potentiores ſunt, ne videri quidem volunt metuere magiſtratus: adeoque ducunt hoc eſſe ab homine libero alienum. Spartæ vero præſtantiſſima dignitate viri maxime magiſtratus obſervant, ac ſibi glorioſum putant, ſi humiles ſint; & arceſſiti non gradatim

 incc-

τρέχοντες, ἀλλὰ μὴ βαδίζοντες ὑπακούειν. νομίζοντες, ἢν αὐτοὶ κατάρχωσι τῆς σφόδρα πείθεσθαι, ἕψεσθαι καὶ πᾶς ἄλλος· ὅπερ καὶ γεγένηται.

γ'. Εἰκὸς δὲ καὶ τοῦτο τῇ τῶν Ἐφορείας δυνάμιν τοὺς αὐτοὺς τούτοις συγκαταστῆσαι, ἐπείπερ ἔγνωσαν τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει, καὶ ἐν στρατιᾷ, καὶ ἐν οἴκῳ. ὅσῳ γὰρ μείζω δύναμιν ἔχει ἡ ἀρχὴ, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἡγήσαιτο αὐτοῦ καὶ καταπλήξειν τοὺς πολίτας, εἰ ὑπακούοι.

δ'. Ἔφοροι οὖν ἱκανοὶ μέν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν βούλωνται, κύριοι δ' ἐκτρέπειν καὶ χρήματα, κύριοι δὲ καὶ ἀρχοντας μεταξὺ καὶ καταπαῦσαι, καὶ εἴρξαί γε, καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς εἰς ἀγῶνα καταστῆσαι. τοσαύτην δὲ ἔχοντες δύναμιν, οὐχ (ὥσπερ αἱ ἄλλαι πόλεις) ἐῶσι τοὺς αἱρεθέντας ἀεὶ ἄρχειν τὸν ἔτος ὅπως ἂν βούλωνται, ἀλλ' ὥσπερ Ⓐ τύραννοι, καὶ Ⓐ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπιστάται, ἵνα

πυγα

incedendo, sed currendo dictis audiant. Existimant enim, si ad summam obedientiam præstandam duces ipsi fuerint, etiam alios ipsorum exemplum sequuturos: quod quidem ita accidit.

3. Et consentaneum vero est, hos ipsos Ephororum potestatem una [cum Lycurgo] instituisse: quod animadverterent, obedientiam summum & in urbe, & apud exercitum, & in familia bonum esse. Nam quanto major magistratus potestas esset, tanto plus terroris civibus adlaturam arbitrabatur

ad hoc, ut dicto essent audientes.

4. Igitur Ephoris potestas est mulctandi, quem velint, & subito multam exigendi, atque etiam magistratus, dum adhuc cum imperio sunt, loco movendi, vel carceribus constringendi, vel in judicium de vita vocandi. Tanta quum eorum potestas sit, non quemadmodum aliis fit in urbibus, magistratus creatos ex animi arbitratu toto anno uti permittunt imperio suo: sed regum instar, eorumve præsidum, qui certaminibus gymnicis moderantur, si

quem

τινα αἰσθάνωνται παρανομοῦντά τι, εὐθὺς τοῦδε χρῆμα κολάζουσι.

ε'. Πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ὄντων μηχανημάτων καλῶν τῷ Λυκούργῳ εἰς τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐθέλειν τοὺς πολίτας, οὐ τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι καὶ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐλθὼν σὺν τοῖς κρατίστοις εἰς Δελφοὺς ἐπέρεσθαι τὸν θεόν, εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις. ἐπεὶ δὲ ἀνεῖλε τῷ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν, ἡγούμενον ἄνομον, ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον εἶναι τὸ τοῖς θεοχρήστοις νόμοις μὴ πείθεσθαι.

ΚΕΦ. θ'.

Ἄξιον δὲ καὶ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι, ὃ κατεργάσασθαι ἐν τῇ πόλει, αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. καὶ γὰρ ἂν ἐπισκοπῶν τις ἂν εὕροι μείους ἀποθνήσκοντας τούτων, τοὺς δὲ φοβεροὺς ἀποχωροῦντας αἰρουμένους.

Β'. ΩΣ'

quem in leges aliquid committere animadvertunt, eum mox puniunt.

5. Quumque multa præclare Lycurgus excogitaverit, ut cives legibus obtemperare vellent: in primis hoc pulchrum equidem statuo, quod multitudini leges non prius tradiderit, quam cum optimatibus Delphos profectus, Apollinem consuluisset, an Spartæ status melior felicior que futurus esset, si legibus, quas tulisset ipse, pareret. Is vero quum oraculo respondisset, omnino id ex usu fore: tum demum eas tradidit, non modo contra leges, sed etiam pietatem, facturos statuens, si legibus oraculo Pythio comprobatis non obtemperassent.

CAP. IX.

HOc etiam in Lycurgo admiratione dignum est, quod in civitate sua perfecerit, ut vitæ turpi mors honesta præferretur. Nam si quis rem consideret, inveniet pauciores ex his perire, quam ex illis, qui è periculo subducere se malunt.

β'. Ὡς δ' ἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ ἕπεται τῇ ἀρετῇ σώζεσθαι εἰς πλέω χρόνον μᾶλλον, ἢ τῇ κακίᾳ. καὶ γὰρ ῥᾴων, καὶ ἡδίων, καὶ εὐπορωτέρα, καὶ ἰσχυροτέρα. δῆλον δὲ, ὅτι καὶ εὐκλεια μάλιστα ἕπεται τῇ ἀρετῇ· καὶ γὰρ συμμαχεῖν πως πάντες τοῖς ἀγαθοῖς βούλονται.

γ'. Ἦ μὴν ὅστε ταῦτα γίγνεσθαι ἐμηχανήσατο, καὶ τοῦτο καλὸν μὴ παραλιπεῖν. ἐκεῖνος τοίνυν σαφῶς παρεσκεύασε τοῖς μὲν ἀγαθοῖς εὐδαιμονίαν, τοῖς δὲ κακοῖς κακοδαιμονίαν.

δ'. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ὁπόταν τις κακὸς γένηται, ὄνειδος μόνον ἔχει κακὸς εἶναι· ἀγοράζει δὲ καὶ τῷ αὐτῷ ὁ κακὸς τἀγαθῷ, καὶ κάθηται, καὶ γυμνάζεται, ἐὰν βούληται. ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι πᾶς μὲν ἄν τις αἰσχυνθείη τὸν κακὸν σύσκηνον παραλαβεῖν, πᾶς δ' ἂν ἐν παλαίσμασι συγγυμνασθῆναι.

ε'. Πολλάκις δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ διαιρουμένων τὰς ἀποφαγειουῶται,

2. Adeo verum ut dicam, magis virtutem comitatur incolumitas diuturnior, quam ignaviam. Nam [virtus] & facilior est, & suavior, & expeditior, & firmior. Etiam hoc manifestum est, gloriam imprimis comitem virtutis esse. Etenim viris fortibus omnes in bello socii esse volunt.

3. Qua vero arte consequutus sit, ut hoc efficeret; id quoque rectum erit haud omittere. Nimirum Lycurgus plane præstitit, ut viri fortes beatam, ignavi miseram vitam agerent.

4. Nam aliis in urbibus quum ignaviter aliquis se gerit, duntaxat homĭnis ignavi cognomento notatur: ac nihilominus negotiatur in eodem foro vir ignavus, quo strenuus; ibidem & sedet, & exercet se, si velit. At Lacedæmone quivis pudendum duxerit, hominem ignavum vel in idem contubernium, vel ad eadem exercitia in luctis admittere.

5. Sæpenumero etiam vir hujusmodi, quum dividuntur, qui pila ex adverso ludant, neutram ad partem admissus, pro super-

vacaneo

εἰσῶντας, ἀχώρητος τοῖς ἀγνώτοις· καὶ ἐν χοροῖς δ' εἰς τοὺς ἐπονειδίστους χώρους ἀπελαύνει. καὶ μὴν ἐν ὁδοῖς ὑπεξιτέον ἀνδρί, καὶ ἐν δρόμοις, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις ὑπαναστατέον· καὶ τὰς μὴ τεθνηκυίας κόρας οἴκοι θρεπτέον, καὶ ταύτας τῆς ἀνανδρείας αἰτίαν ὑφεκτέον. γυναικὸς δὲ κενὴν ἐξίαν ἐᾶν τρεπτέον, καὶ ἅμα τούτου ζημίαν ἐπιτακτέον. λιπαρὸν δὲ καὶ πλανητέον, οὐδὲ μιμητέον τοὺς ἀνεκλήτους, ἢ πληγὰς ὑπὸ τῶν ἀμεινόνων ληπτέον.

ιʹ. Ἐγὼ μὲν δή, τοιαύτης τοῖς κακοῖς ἀτιμίας ὑπικειμένης, οὐδὲν θαυμάζω τὸ τεθαρρηκέναι ἐκεῖ θάνατον ἀντὶ τοῦ οὕτως ἀτίμου τε καὶ ἐπονειδίστου βίου.

ΚΕΦ. ιʹ.

ΚΑλῶς δέ μοι δοκεῖ ὁ Λυκοῦργος νομοθετῆσαι καὶ ἢ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἀρετή. ὅτι γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γερουσίας τεθεὶς, ἐποίησε μηδὲν ἐν τῷ γήρᾳ ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκἀγαθίαν.

β'. Ἀξιά-

vacaneo relinquitur: itidemque in choris ad ignominiosa loca rejicitur. In via quoque aliis ut cedat necesse habet, & in consessibus, & inter juniores ut adsurgat. Præterea ut puellas ad se pertinentes alat domi, quæ & ipsæ culpam alienæ ignaviæ sustineant: ut caveat, ne domo prodeat uxor, eoque nomine multam persolvat: ut unctus nitidusque non obambulet, honestæ famæ homines non imitetur, nisi à melioribus verberari velit.

6. Hujusmodi quum ignavos infamia premat, nihil miror, istic mortem adeo probrosæ infamique vitæ anteferri.

CAP. X.

VIdetur etiam mihi Lycurgus egregie sanxisse, qua ratione virtus ad senectutem usque possit exerceri. Nam quia judicium de senatoribus ad vitæ metam retulit, hoc ipso effecit, ut ne quidem in senecta laudis & honesti studium negligeretur.

2. Hoc

β'. Αξιάγαστον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιχειρῆσαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γήρᾳ. ἐπεὶ γὰρ τοὺς γέροντας κυρίους ἔστησε τῆς ψυχῆς ἀγῶνος, διέταξεν ἐπιμόχθοις μὲν τοῖς νέοις τὸ νικᾶν τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης.

γ'. Εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται ὑπὸ τοῦ ἀγῶνα μάλιστα τῶν ἀνθρώπων. καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνικοί, ἀλλ' ὕστοι μὲν σώματός εἰσιν· ὁ δὲ περὶ τῆς γεροντίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. ὅσῳ οὖν κρεῖττόν ἐστι ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν, ἢ οἱ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαιότεροι.

δ'. Τόδε γε μὴν καὶ Λυκούργου πῶς οὐ μεγάλως ἄξιον ἀγασθῆναι; ὃς ὅτι κατέμαθεν, ὅτι οἱ μὴ βουλόμενοι ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἀρετῆς, οὐκ ἱκανοί εἰσι τὰς πατρίδας αὔξειν, ἀναγκάζει ἐν τῇ Σπάρτῃ ἀνάγκασε δημοσίᾳ πάντας, πάσας ἀσκεῖν τὰς ἀρετάς. ὥσπερ οὖν ἰδιῶται τῶν ἰδιωτῶν διαφέρουσιν ἀρετῇ; οἱ ἀσκοῦντες τῶν ἀμελούντων, οὕτω καὶ ἡ Σπάρτη εἰκότως

2. Hoc quoque dignum admiratione, quod fortium virorum senectuti consuluerit. Quia enim sanxit ut judicandi de animo jus penes seniores esset: perfecit ut hominum vegetorum robore senectus sit honoratior.

3. Ac merito sane certamini huic inter alia mortalium certamina studium maximum adhibetur. Nam & ludi gymnici sunt illi quidem egregii, verum ad corpora pertinent; quum in hoc de ordine senum certamine, judicium de fortibus animis exhibetur. Quanto igitur animus corpore præstat, tanto majoris animorum certamina, quam corporum, fieri debent.

4. Jam illud etiam in Lycurgo qui non insignem admirationem meretur? quod quum animadvertisset, eos qui virtutis studiosi non sunt, non posse patriam majorem ad potentiam evehere; omnes Spartæ coëgerit in omni se genere virtutum publice exercere. Itaque ut homines privati privatis virtute præstant, & studiosi negligentibus: sic urbibus haud dubie cunctis

εἰκότως πασῶν τ̃ πόλεων ἀρετῇ διαφέρει, μόνη δημοσίᾳ ἐπιτηδεύουσα τ̀ καλοκἀγαθίαν.

ε'. Οὐ γὰρ κἀκεῖνο καλόν, τὸ τ̃ ἄλλων πόλεων κολαζουσῶν ἰῶ τίς τι ἕτερος ἑτέρου ἀδικῇ, ὀκνεῖν ζημίας μὴ ἐλάττους ἐπιθεῖναι, εἴ τις φανερὸς εἴη ἀμελῶν ὅ ὡς βέλτιστος εἴη;

ς'. Ενόμιζε γὰρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ μ̀ τ̃ ἀνδραποδιζομένων τινὰς, ἢ ἀποστερούντων τι, ἢ κλεπτόντων, τοὺς βλαπομένους μόνον ἀδικεῖσθαι, ὑπὸ δὲ τῶν κακῶν καὶ ἀνάνδρων ὅλας τὰς πόλεις παραδίδοσθαι. ὥστε εἰκότως ἔμοιγε δοκεῖ τούτοις μεγίστας ζημίας ἐπιθεῖναι.

ζ'. Επέθηκε δὲ καὶ τ̀ ἀνυπόστατον ἀνάγκην ἀσκεῖν ἅπασαν πολιτικὴν ἀρετήν. τοῖς μ̀ γὰρ τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἅπασι τ̀ πόλιν οἰκείαν ἐποίησε, καὶ οὐδὲν ὑπελογίσατο οὔτε σωμάτων οὔτε χρημάτων ἀσθένειαν. εἰ δέ τις ἀποδειλιάσοι ὅ τὰ νόμιμα διαπονεῖσθαι, τοῦτον ὀκνεῖ ἀπώλειξε

cunctis Sparta virtute præstat, quippe quæ sola publice honesti studio teneatur.

5. An non enim hoc quoque præclarum, quod quum urbes cæteræ plectant si quis in alium injurius extiterit; Lycurgus nihilo minus in eum animadvertat, qui se negligentem in hoc declarat, ut sit vir optimus?

6. Existimabat scilicet, uti quidem apparet, à plagiariis, vel fraudatoribus, vel furibus, tantum eos injuria adfici, qui damnum accipiunt: ab ignavis autem, effeminatisque totas civitates prodi. Quo fit, ut, mea sententia, maximas his pœnas jure constituerit.

7. Præterea suis necessitatem quandam, quæ recusari nequeat, colendi omnem virtutem civilem imposuit. Nam iis qui præscripta legibus perficerent, pariter universis rempublicam propriam esse voluit; nulla neque corporum imbecilitatis, neque tenuitatis facultatum habita ratione. At si quis præ ignavia defugeret labores in obeundis iis quæ leges jubent; eum Lacedæmone in numero

ἀπέδειξε μή τε νομίζεσθαι ἐπὶ τῶν ὁμοίων εἶναι.

η'. Ἀλλὰ μὴν ὅτι μὲν παλαιότατοί γε οἱ νόμοι εἰσὶ, σαφές. ὁ μὲν Λυκοῦργος τῶν Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι. ὥστε δὲ παλαιοί ὄντες, ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις καινότατοί εἰσι. καὶ γὰρ τὸ πάντων θαυμαστότατον, ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμεῖσθαι δὲ αὐτὰ οὐδεμία πόλις ἐθέλει. καὶ ταῦτα μὲν δὴ κοινὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἐν πολέμῳ.

ΚΕΦ. ια'.

Εἰ δέ τις βούλεται καταμαθεῖν, ὅτι καὶ εἰς τὰς στρατιὰς βέλτιον τῶν ἄλλων ἐμηχανήσατο, ἔξεστι καὶ τούτων ἀκούειν. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ Ἔφοροι προκηρύττουσι τοὺς ἔτη, εἰς ἃ δεῖ στρατεύεσθαι καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς χειροτέχναις.

β'. Ὥστε ὅσοις μὲν ἐπὶ πόλεως χρῶνται ἄνθρωποι, πάντων τούτων καὶ ἐπὶ στρατιᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐποροῦσι. καὶ

mero parium ne quidem haberi debere decrevit.

8. Jam quod hæ leges antiquissimæ sint, patet. Nam Lycurgus temporibus Herculeorum nepotum vixisse perhibetur. Sed licet antiquæ sint, tamen nunc adhuc maxime novæ sunt aliis. Etenim quod admiratione dignissimum est, hujusmodi vitæ studia collaudant omnes, imitari nulla civitas cupit. Atque hæc quidem communia sunt pacis ac belli bona.

CAP. XI.

SI quis autem cognoscere vult, Lycurgum bellicis etiam in rebus quiddam invenisse rectius, quam cæteri; de eo licet hæc audiat. Primum Ephori annos ætatis indicant publice, quibus in militiam tum equitibus tum peditibus armatis, atque etiam opificibus eundum sit.

2. Quo fit, ut quorumcunque opera in urbibus homines utuntur, eorum omnium Lacedæmonii copiam in castris habeant.

Itidem

καὶ ὅσα δὲ ὀργάνων ἡ στρατιὰ κοινῇ δεηθείη ἂν ἁπάντων, τὰ μὲν ἁμάξῃ ὑφηρέτακται πρέχειν, τὰ δὲ ὑποζυγίῳ. οὕτω γὰρ ἥκιστ' ἂν τὸ σκεῦος ἀμαλάθοι.

γ'. Εἴς γε μὴν τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδ' ἐμηχανήσατο. στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα, καὶ χαλκῆν ἀσπίδα. ταύτην νομίζων ἥκιστα μὲν γυναικείᾳ κοινωνεῖν, * πολεμικωτάτην δ' εἶναι. καὶ γὰρ τάχιστα λαμπρύνεται, καὶ στολαὶ τάχα ῥυπαίνεται. ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν· νομίζων ὅτῳ μείζους ἂν, καὶ ἐλευθεριωτέρας, καὶ φοβερωτέρους φαίνεσθαι.

δ'. Οὕτω γε μὴν κατεσκευασμένων, μέρας μὲν διεῖλεν ἐξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. ἑκάστη δὲ τῶν πολιτικῶν τούτων μορῶν ἔχει πολέμαρχον ἕνα, λοχαγοὺς τέτταρας, πεντηκοντῆρας ὀκτὼ, ἐνωμοτάρχας

χους

Itidem quibuſcunque inſtrumentis exercitui communiter opus eſt, ea partim plauſtris ſuppeditari mandatum eſt, partim jumentorum ſubvectione. Nam ea ratione, ſi quid deeſt, obſcurum minus eſſe poſſit.

3. Ad armorum certamina, hujuſmodi quædam excogitavit: Veſtem eos puniceam habere voluit, & ſcutum æreum. Exiſtimabat enim, illam minime cum muliebri commune quidquam habere, hoc autem bello aptiſſimum eſſe. Nam & celerrime niteſcit, & ſordes haud facile contrahit. Fecit etiam illis, qui pubertatis annos exceſſiſſent, comam alendi copiam: quod eos hoc pacto grandiores, ac vultu magis liberali, terribilioreſque viſum iri arbitraretur.

4. Quibus in hunc modum inſtructis, in ſex cohortes equitatum ac gravem armaturam diſtribuit. Quælibet autem civium cohors polemarchum unum habet, centuriones quatuor, quinquagenum præfectos octo, manipulorum

χους ἑκκαίδεκα. ἐκ δὲ τούτων τῶν μορῶν ἄλλοτε πρεσβύτεροι ἡγοῦνται τοὺς μὲν εἰς ἐνωμοτίας, τοὺς δὲ εἰς τριτῦς, τοὺς δὲ εἰς ἕξ.

ε'. Ὃ δὲ οἱ πλῆθοι οἴονται, πολυπλοκωτάτην εἶναι τὴν ἐν ὅπλοις Λακωνικὴν τάξιν, τοῦτο ἀναπώτατόν ἐστιν ὑπειλήφασι δ' οὐδέν. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐν τῇ Λακωνικῇ τάξει οἱ πρωτοστάται ἄρχοντες, καὶ ὁ ἡγεμὼν ἕκαστος πάντ' ἔχων, ὅσα δεῖ παρέχεσθαι.

ς'. Οὕτω δὲ ῥᾴδιον ταύτην τὴν τάξιν μαθεῖν, ὡς ὅστις τοὺς ἀνθρώπους δύναται γιγνώσκειν, οὐδεὶς ἂν ἁμάρτοι· τοῖς μὲν γὰρ ἡγεῖσθαι δίδοται, τοῖς δὲ ἕπεσθαι τέτακται. αἱ δὲ παραγγελίαι, ὥσπερ ὑπὸ κήρυκος, ὑπὸ τῶν ἐνωμοτάρχων λόγῳ δηλοῦνται, ἀραιαί τε γίγνονται βαθύτεραι καὶ φάλαγγες γίγνονται· ὧν δὴ οὐδὲν ὁπωστιοῦν χαλεπὸν μαθεῖν.

ζ'. Τὸ μέντοι, καὶ ταραχθῶσι, μὴ δυνατυχόντος ὁμοίως

pulorum duces ſexdecim. Ex his vero cohortibus, ubi ſic imperatur, nonnunquam milites per manipulos diſponuntur, nonnunquam in ternos, nonnunquam in ſenos.

5. Quod autem complures exiſtimant, armatorum aciem Laconicam valde implicatam eſſe: ii vero ſequius opinantur quam ſeſe res habeat. Nam in acie Laconica præfecti loco principe conſiſtunt, & ſeries quælibet habet omnia, quibus ſuppeditatis opus eſt.

6. Tam facile eſt autem, hanc aciei rationem intelligere; ut nemo, qui homines queat agnoſcere, poſſit unquam errare. Nam aliis præcedendi munus datum eſt, aliis imperatum, ut ſequantur. Ordinum vero promotiones, tanquam à præcone, manipularis præfecti verbis indicantur; fiuntque phalanges tum rariores tum denſiores: quarum rerum nihil omnino cognitu eſt difficile.

7. Quod autem hæc acies, etiamſi turbata fuerit, cum obvio

ὁμοίως μάχεσθαι ταύτην τὴν τάξιν, ἥκιστα ῥᾴδιόν ἐστι μαθεῖν, πλὴν τοῖς ἐκ τῶν Λυκούργου νόμων πεπαιδευμένοις.

η'. Εὐπορώτατα δὲ καὶ ἐκεῖνα Λακεδαιμόνιοι ποιοῦσι, τὰ τοῖς ὁπλομάχοις πάνυ δοκοῦντα χαλεπὰ εἶναι. ὅταν μὲν γὰρ ἐπὶ κέρως πορεύωνται, κατ' οὐρὰν δύπου ἐνωμοτία ἕπεται· ἐὰν δ' ἐν τῷ τοιούτῳ ἐκ τοῦ ἐναντίου πολεμία φάλαγξ ὀφαίνῃ, τῷ ἐνωμοτάρχῃ προσβυᾶται εἰς μέτωπον * πρὸ ἀσπίδα καθίσαντας· ἡ δὲ πᾶσα τὸν οὕτως, ἔστ' ἂν ἡ φάλαγξ ἐναντία καταστῇ. ἢν γε μὲν οὕτως ἐχόντων ἐκ τοῦ ὄπισθεν οἱ πολέμιοι ὀφαίνωσιν, ἐξελίττεται ἕκαστος ὁ στίχος, ἵνα οἱ κράτιστοι ἐναντίοι ἀεὶ τοῖς πολεμίοις ὦσιν.

θ'. Οταν δὲ ὁ ἄρχων εὐώνυμος γίγνεσθαι, οὐδ' ἐν τούτῳ μειονεκτεῖν ἡγοῦνται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ πλεονεκτεῖν. εἰ γάρ τινες κυκλοῦσθαι ὀπισθεῖεν, οὐκ ἂν ἐπὶ τὰ γυμνὰ, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ ὡπλισμένα προσβάλλοιεν ἄν. ἢν δέ ποτε ἕνεκά τινος δοκῇ συμφέρειν

vio quovis similiter dimicari possit: id intellectu facile non est, extraquam iis qui Lycurgi legibus instituti fuerint.

8. Facillima sunt & ea Lacedæmoniis factu, quæ vel gladiatoribus per esse difficilia videntur. Nam quum in cornu pergunt, sequitur à tergo manipularia series. At si phalanx hostilis ex adverso interea se ostentaverit, manipulario duci denuntiatur, ut ad frontem clypeum versus consistat; atque ita fit penitus, donec phalanx hostibus adversa steterit. Jam si acie ipsorum hoc pacto dispositâ, hostes à tergo venientes apparuerint; quælibet series evolvitur, ut fortissimi quique semper hostibus oppositi sint.

9. Quod si aliquando dux agminis ad latus lævum sit, ne tum quidem conditione se deteriore esse putant, immo nonnunquam meliore. Nam si qui eos undique cingere conarentur, non versus partes nudas, sed armis munitas eos circundarent. Si certa de caussa visum ali-

συμφέρειν τὴν ἡγεμόνα δεξιὸν κέρας ἔχειν, στρέφαντες τὸ ἄγημα ὅπῃ κέρας, ἐξελίττουσι τὴν φάλαγγα, ἕστ' ἂν ὁ μὲν ἡγεμὼν δεξιὸς ᾖ, ἡ δὲ οὐρὰ εὐώνυμος γένηται.

ι'. Ην δ' αὖ ἐκ τῶν δεξιῶν πολεμίων τάξις ὑπιφαίνηται ὑπὸ κέρως προβαλλόμενον, ὀθνεῖον ἄλλο σχῆμα ποιοῦσιν, ἢ τὸν λόχον ἕκαστον, ὥσπερ τριήρη, ἀντιστρέφουσιν τοῖς ἐναντίοις στρέφουσι· ἢ ὅπως αὖ ὁ κατ' οὐρὰν λόχος * πρὸς δορυλοῦ γε μὴν τὰ εὐώνυμα πολέμιοι προσίωσιν, οὐδὲ τοῦτο ἐῶσιν, ἀλλ' ἀπωθοῦσιν, ἢ ἐναντίους ἀντιπάλοις τοὺς λόχους στρέφουσι· ἢ ὅπως αὖ ὁ κατ' οὐρὰν λόχος πρὸ ἀσπίδα καθίσται.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ερῶ δὲ καὶ ἣ στρατοπεδεύεσθαι νόμιστ' ἀρίστην, Λυκοῦργος. ἀφ' ἑνὸς γὰρ τοῦ τὰς γωνίας τοῦ τετραγώνου ἀχρήστους εἶναι, κύκλον ἐστρατοπεδεύσατο, ἐι

quando sit expedire, ut cornu dextrum ductor obtineat; verso in cornu agmine phalangem evolvunt, donec ad dextram sit ductor, & agmen extremum ad lævam.

10. Rursus si ab hostibus ad dextram constitutis acies sese ostenderit progredientium in cornu, nihil agunt aliud, quam quod centurias singulas, triremis instar, hostibus velut objecta prora, convertunt; qua ratione series ea, quæ extremo est in agmine, hastam versus constituitur. At si lævo latere accesserint hostes, ne hoc quidem permittunt; sed repellunt eos, vel adversas series adversariis obvertunt. Qua ratione fit, ut extremi agminis series clypeum versus constituatur.

CAP. XII.

Dicam etiam, quo pacto Lycurgus castra esse metanda censuerit. Nam quia quadrati agminis anguli sunt inutiles, in orbem castra ponebat, extra

εἰ μὴ ὄρος ἀσφαλὲς εἴη, ἢ τεῖχος, ἢ ποταμὸν ὄπισθεν ἔχοιεν.

β'. Φύλακάς γε μὴν ἐποίησε μεθημερινὰς, τὰς μὲν πρὸς τὰ ὅπλα εἴσω βλεπούσας· οὐ γὰρ πολεμίων ἕνεκα, ἀλλὰ φίλων αὗται καθίσαι). τοὺς γε μὴν πολεμίους ἱππεῖς φυλάττουσιν ἀπὸ χωρίων, ὧν ἂν ὀκ πλείστου προορᾶν.

γ'. Εἰ δέ τις πρόοι νύκτωρ ἔξω τῆς φάλαγγος, ὤμοσεν ὑπὸ Σκιρτιτῶν προφυλάττεσθαι, νῦν δ' ἤδη καὶ ὑπὸ ξένων, αὐτῶν τινων συμπρόντων.

δ'. Τὸ δὲ, ἔχοντας τὰ δόρατα ἀεὶ προϊέναι, εὖ καὶ τοῦτο δοκεῖ εἰδέναι, ὅτι τοῦ αὐτοῦ ἕνεκά ἐστιν, ὥσπερ καὶ τοὺς δούλους εἴργουσιν ἀπὸ τῶν ὅπλων. καὶ τοὺς ὑπὸ τὰ ἀναγκαῖα ἀποίσας οὐ δοκεῖ θαυμάζειν, ὅτι οὔτε ἀλλήλων, οὔτε τῶν ὅπλων πλέον, ἢ ὅσον μὴ λυπεῖν ἀλλήλους, ἀπέρχονται. καὶ γὰρ ταῦτα ἀσφαλείας ἕνεκα ποιοῦσιν.

ε'. Μεταστρατοπεδεύονται γε μὴν πυκνὰ, καὶ τοῦ σίνεσθαι

extraquam si monte tuti essent, vel à tergo murum fluviumve haberent.

2. Excubias quidem diurnas instituit, quæ interius castra versus spectarent. Nam amicorum, non hostium caussa, illæ constituuntur. Hostes ab equitibus observantur iis è locis, de quibus prospici longissime potest.

3. Quod si quis noctu extra phalangem progrediatur, à Scioritis ea de caussa instituit habendas excubias; & hoc tempore præstant id mercenarii milites quibus aliqui Lacones adsunt.

4. Jam quod cum hastis semper obversantur, id sciendum eadem de caussa fieri, ob quam servos etiam ab armis arcent. Præterea mirum videri non debet, eos qui ad naturæ necessaria secedunt, neque ab se invicem, neque ab exercitu longius progredi, quam uti caveant, ne sibi mutuo molestiam creent. Hæc enim securitatis caussa faciunt.

5. Castra sæpius mutant, partim ut

σίνεσθαι τοὺς πολεμίους ἕνεκα, καὶ ὠφελεῖν τοὺς φίλους· καὶ γυμνάζεσθαι δὲ προαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἅπασι Λακεδαιμονίοις, ὅσοιπερ ἂν στρατεύωνται. ὅτι μεγαλοψυχοτέρους μὲν αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς γίνεσθαι, ἐλευθεριωτέρους δὲ τῶν ἄλλων φαίνεσθαι. καὶ δὲ εἴτε πρὸς πάντα, εἴτε δρόμου ἐλάσσω ποιεῖσθαι, ἢ ὅσου ἂν ἡ μάχη ἐφίκηται, ὅπως μηδεὶς τοῦ αὐτοῦ ὅπλου πόρρω γίγνηται.

5'. Μετὰ δὲ τὰ γυμνάσια καλεῖν μὲν ὁ αὐτὸς πολέμαρχος κηρύττει· (ἔστι δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξέτασις) ἐκ τούτου δὲ ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ ταχὺ τὸ σκοπὸν ὑπολύεσθαι. ἐκ τούτου δ' αὖ σπένδεσθαι καὶ ἀναπαύσεις τοῦ τῶν ἑσπερινῶν γυμνασίων.

ζ'. Μετά γε μὴν ταῦτα δεῖπνοποιεῖσθαι κηρύττεται, καὶ ἐπᾴδειν ἅσασι εἰς τοὺς θεοὺς οἷς ἂν τελλιερήσωσιν, ὅτι τῶν ὅπλων ἀναπαύεσθαι. ὅτι δὲ πολλὰ γράφω, οὐ δεῖ θαυμάζειν. ἥκιστα γὰρ

ut hostibus detrimentum adferant, partim ut amicis prosint. Etiam à lege mandatur Lacedæmoniis omnibus, qui expeditionibus intersunt, ut exercitiis utantur. Quo fit, ut ipsi magis inter se magnanimi evadant, ac supra cæteros indole magis esse liberali videantur. Locus exercitationis & cursus intra id spatium necessario describitur, quousque cohors ipsa pertinet, ne quis ab suis armis recedat longius.

6. Peractis exercitiis, polemarchus primus, uti sedeant, per præconem edicit: quod quidem lustrationis cujusdam instar est: deinde prandium uti sumant, ac speculatorem mox dimittant. Hinc inter se conversantur milites, ac se quiescendo recreant ante vespertina exercitia.

7. Secundum hæc per præconem denuntiatur, sumendam esse cœnam: & posteaquam hymnos Diis cecinerint, quibus est facta res sacra, armis incubando quietem capiendam. Nemo vero miretur, tam multa me scribere. Nam

τῷ Λακεδαιμονίοις εὔρεσι ἄν τις παραλειμμένα ὑπὸ τῶν πραπωτικῶν, ὅσα δεῖ θπιμελείας.

ΚΕΦ. ιγ'.

Διηγήσομαι δὲ καὶ ὅπῃ πρᾶτος ὁ Λυκοῦργος βασιλεῖ δυνάμιν καὶ πρώην παρεσκεύασε. πρῶτον μὲν τοῦ θπὶ φρουρᾷ τρέφει ἡ πόλις βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. συσκηνοῦσι δὲ αὐτῷ οἱ πολέμαρχοι, ὅπως ἀεὶ συνόντες, μᾶλλον καὶ κοινοβυλῶσιν, ἢν τι δέωνται. συσκηνοῦσι δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄνδρες τῶν ὁμοίων. ὅτοι τούτοις θπιμελοῦνται πάντων τῶν θπιτηδείων, ὡς μηδεμία ἀσχολία ἢ αὐτοῖς τῆς πολεμικῶν θπιμελείας.

β'. Επαναλήψομαι δὲ ὡς ὁρμᾶται σὺν στρατῷ ὁ βασιλεύς. θύσας μὲν τοῦ πρῶτον οἴκοι ὧν Διὶ ἀγήτορι, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. ἢν δὲ ἐνταῦθα καλλιερήσῃ, λαβὼν

Nam minime quis à Lacedæmoniis omissum aliquid reperiat in re militari, quod quidem curandum veniat.

CAP. XIII.

Commemorabo etiam, quam Lycurgus regi potestatem & dignitatem in exercitu adsignaverit. Primo regem cinctum satellitio, cum iis qui adsunt regi, civitas alit. In ejus contubernio sunt polemarchi, ut semper illi præsto sint communicandorum consiliorum caussa, si quidem usus ita postulet. In eodem regis contubernio viri præterea tres ex parium numero degunt, qui quidem eis omnia necessaria procurant; ne ab ulla impediantur occupatione, quominus res bellicas studiose tractent.

2. Repetam vero altius, quo pacto Rex cum copiis in expeditionem domo proficiscatur. Primum domi adhuc sacrum Jovi ductori, & adjunctis ei Diis facit: ac si litatum illic fuerit, ignifer

λαβὼν ὁ πυρφόρος πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, προηγεῖται ὅπῃ τὰ ὅρια τῆς χώρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκ τούτου θύεται Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ.

γ'. Ὅταν δὲ ἀμφοῖν τούτοιν τοῖν θεοῖν καλλιερηθῇ, τότε ἀφανίζεται τὰ ὅρια τῆς χώρας. καὶ ὁ πῦρ μὲν ἀπὸ τούτων τῶν ἱερῶν προηγεῖται οὔποτε ἀποσβεννύμενον, σφάγια δὲ παντοῖα ἕπεται· ἀεὶ δὲ ὅταν θύηται, ἄρχεται μὲν τούτου τοῦ ἔργου ἕπι κνεφαίῳ, προλαμβάνειν βουλόμενος τιμὴν τοῦ Θεοῦ εὔνοιαν.

δ'. Πάρεισι δὲ περὶ τὴν θυσίαν πολέμαρχοι, λοχαγοί, πεντηκοντάρχαι, ξένων στρατάρχαι, στρατοῦ σκευοφορικοῦ ἄρχοντες, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πόλεων δὲ στρατηγῶν ὁ βουλόμενος.

ε'. Πάρεισι δὲ καὶ τῶν ἐφόρων δύο, οἳ πολυπραγμονοῦσι μὲν οὐδέν, ἰὼν μὴ ὁ βασιλεὺς προσκαλῇ· ὁρῶντες δὲ ὅ, τι ποιεῖ ἕκαστος, πάντας σωφρονίζουσιν, ὡς τὸ εἰκός.

ς'. Ὅταν δὲ τελεσθῇ τὰ ἱερά, ὁ βασιλεὺς προσκαλέσας πάντας, παραγγέλλει τὰ ποιητέα. ὅστε ὁρῶν

ignifer [ſive fecialis] ſublato ab ara igne, ad regionis fines præcedit, ubi Rex Jovi Minervæque rurſum ſacrificat.

3. Ubi Diis hiſce litatum ambobus eſt, tum deinde limites regionis tranſit. Atque ab his ſacris ſublatus ignis præfertur, & nunquam extinguitur, ſequente omni hoſtiarum genere. Quoties autem Rex ſacrificat, primo id crepuſculo facere occipit, quaſi benevolentiam Dei cupiens antevertere.

4. Adſunt ſacrificio polemarchi, centuriones, quinquagenum præfecti, militum ſtipendiariorum duces, impedimentis præfecti, ex civitatum denique prætoribus cui lubet.

5. Adſunt præterea duo Ephori, qui nihil illi quidem agunt curioſius, niſi à rege adhibiti: ſed conſiderantes tamen, quid quiſque faciat, omnes (ceu fieri par eſt) modeſtiores reddunt.

5. Poſteaquam facta eſt res ſacra, Rex arceſſitis omnibus, quid faciendum ſit, imperat. Quo

ὁρῶν ταῦτα, ἡγήσαιο ἂν τοὺς μὲ ἄλλως αὐτοσχεδιάζοντας εἰ τὰ γραπτικῶν, Λακεδαιμονίους δὲ μόνους τῷ ὄντι τεχνίτας τὰ πολεμικῶν.

ς'. Ἐπειδὰν γε μὴν ἡγῆται ὁ βασιλεύς, ἰὼν μὲν μηδεὶς ἀναπίπτει φάνη), ὀδεὶς αὐτοῦ πρόσθεν πορεύεται, πλὴν Σκιρῖται, καὶ ἃ περιφερόμενοι ἱππεῖς· ἰὼν δὲ ποτε μάχην οἴονται ἔσεσθαι, λαβὼν τὸ ἄγημα τῆς πρώτης μόρας ὁ βασιλεύς, ἄγει συμφέρων ὅπῃ δόρυ, ἔστ' ἂν γένηται ἐν μέσῳ δυοῖν μόραιν, καὶ δυοῖν πολεμάρχοιν.

ζ'. Οὓς δὲ δεῖ ὅπῃ τάττοις τεταχθαι, ὁ προσβύτατος τῶν περὶ δημοσίαν σωτηρίαν. εἰσὶ δὲ ὅτοι, ὅσοι ἂν σύσκηνοι ὦσι τῶν ὁμοίων, καὶ μάντεις, καὶ ἰατροὶ, καὶ αὐληταὶ, οἵ τε * στρατιᾶ ..... ἄρχοντες, καὶ ἐθελόντοι ἰόντες πολλοὶ εἰσιν. ὥστε τὰ δεόμενα γίγνεσθαι, ὀδὲν ἀπορεῖται. ὀδὲν δὲ ἀπροσκεπτόν ἐστι.

η'. Καλὰ

Quo fit, ut si hæc videas, existimes cæteros quidam homines studio subitario rem militarem tractare; Lacedæmonios autem solos reapse bellicorum operum artifices esse.

6. Posteaquam Rex ducere copias cœpit, si quidem hostis se nullus ostendat; nemo ipsum præcedit, præter Sciritas, & equites exploratores. Sin prœlium committendum esse putant, Rex agmine primæ cohortis secum sumto, conversoque ad hastam pergit, donec medio inter duas cohortes ac duos polemarchos loco sit.

7. Qui vero post hos collocandi sunt, illos maximus natu inter eos qui ad tabernaculum publicum pertinent, ordinat. Sunt autem hi, quicunque contubernio cum paribus eodem utuntur, & haruspices, & medici, & tibicines, & copiarum apud impedimenta præfecti, & si qui sponte sua expeditioni adsunt. Quo fit, ut eorum quæ fieri necesse est, nihil desideretur: quippe quod nihil non ante prospectum sit.

η'. Καλὰ δὲ καὶ ὠφέλιμα τάδε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐμηχανήσατο Λυκοῦργος εἰς τὸ ἐν ὅπλοις ἀγῶνα. ὅταν γὰρ ὁρῶντων ἤδη τῶν πολεμίων χίμαιρα σφαγιάζηται, αὐλεῖν τε πάσας τὰς πρόσας αὐλητὰς νόμος, καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι· καὶ ὅπλα δὲ λαμπρύνεσθαι προαγορεύεται.

θ'. Ἔξεστι δὲ τῷ νέῳ, καὶ κεκριμένῳ εἰς μάχην ἐπιτήδειος, καὶ φαιδρὸν εἶναι, καὶ εὐδόκιμον. καὶ πρωτοκελεύονται δὲ τῷ ἐνωμοτάρχῃ. οὐδὲ ἀκούεται γὰρ εἰς ἑκάστην πᾶσαν τὴν ἐνωμοτίαν ἀφ' ἑκάστου ἐνωμοτάρχου ἔξω· ὅπως δὲ καλῶς γίγνηται, πολεμάρχῳ δεῖ μέλειν.

ι'. Ὅταν γε μὴν καιρὸς δοκῇ εἶναι στρατοπεδεύεσθαι, τότε μὲν κύριος βασιλεύς, καὶ ὅ γε δεῖξαί φησιν, ὅπου δεῖ. ὃ μὴν ποτὲ πρεσβείας ἀποπέμπεσθαι καὶ φιλίας καὶ πολεμίας, τοῦτ' αὖ βασιλέως. καὶ ἄρχονται μὲν πάντες ἀπὸ βασιλέως, ὅταν βούλωνται προσελθεῖν π.

ια'. Ην

8. Etiam hæc præclare Lycurgus utiliterque, mea sane sententia, ad armarum certamen excogitavit. Nam quum jam hostium in conspectu capra mactatur, lege constitutum est, ut omnes, quotquot adsunt, tibicines tibia canant, ac nemo Lacedæmoniorum serto careat. Etiam ut arma polita niteant, edicitur.

9. Juveni quoque, ac delecto ad pugnam ineundam permittitur, ut hilarem & egregium se gerat. Atque hi etiam manipularium præfectum incitando cohortantur. Nam à quovis manipularium præfecto exterius ad unumquemque manipulum nihil auditur. Ut autem omnia recte fiant, polemarchi curæ committitur.

10. Quodnam tempus esse metandi castra videatur, regis est in arbitrio situm: itemque locum commonstrandi. Præterea sive fœderatorum, seu hostium dimittere legationes, ad regem pertinet. Quoties aliquid agendum est, omnes à rege initium sumunt.

11. Si

ια'. Ην δ' οὖν δίκης δεόμενός τις ἔλθῃ, πρὸς Ελλανοδίκας τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποπέμπει. ὧν δὲ χρημάτων, πρὸς ταμίας· ὧν δὲ λείδα ἄγων, πρὸς λαφυροπώλας. ὅτω δὲ πραττομένων, βασιλεῖ οὐδὲν ἄλλο ἔργον καταλείπεται ὅτι φρυκᾶς, ἢ ἱερεῖ μὲ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς εἶ), στρατηγῷ δὲ τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

ΚΕΦ. ιδ'.

ΕΙ δέ τις με ἔροιτο, εἰ ἔτι καὶ νῦν μοι δοκοῦσιν οἱ Λυκούργου νόμοι ἀκίνητοι διαμένειν, τοῦτο μὰ Δία οὐκ ἂν ἔτι θαρρέως εἴποιμι.

β'. Οἶδα γὰρ πρότερον μὲν Λακεδαιμονίους ἀγρυμβύους οἴκοι τὰ μέτρια ἔχοντας ἀλλήλοις συνεῖναι μᾶλλον, ἢ ἁρμόζοντας ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ κολακευομένους διαφθείρεσθαι.

γ'. Καὶ

11. Si quis judicio disceptaturus ad regem veniat, ad Hellanodicas [sive Græcorum judices] à rege remittitur: si pecunia quis egeat, ad quæstores: sin prædam adferat, ad manubiarum distractores. Quæ quum ita gerantur, regi nihil aliud in exercitu restat negotii, quam ut rerum divinarum respectu sit sacerdos, humanarum vero, imperator.

CAP. XIV.

QUod si quis me roget, an hac etiam tempestate Lycurgi leges immotæ mihi permanere videantur: id profecto non audacter dixero.

2. Nam scio Lacedæmonios pridem maluisse domi modicis cum facultatibus consuetudine mutua uti, quam in præfecturis civitatum per adsentationes degenerare.

γ'. Καὶ πρόσθεν μὲ οἶδα αὐτοὺς φοβυμένους, μὴ χρυσίον ἔχοντας φανεσθαι· νῦν δ' ἔστιν ὃς ὑ καλλωπιζομένους ὅτι τῦ κεκτῆσθαι.

δ'. Ἐπίσαμαι δὲ καὶ πρόσθεν τούτου ἕνεκα ξενηλασίας γιγνομένας, καὶ ἀποδημεῖν οὐκ ἐξὸν, ὅπως μὴ ῥᾳδιυργίας ὑ πολίται ἀπὸ τῦ ξένων ἐμπίπλαντο· νῦν δ' ὁπίσαμαι τὺς δοκοῦντας πρώτους εἶ, ἐσπουδακότας, ὡς μηδέποτε παύονται ἁρμόζοντες ὅτι ξένης.

ε'. Καὶ ἰῦ μὲν ὅτε ἐπεμελοῦντο, ὅπως ἄξιοι εἶεν ἡγεῖσθαι· νῦν δὲ πολὺ μᾶλλον πρασσματεύονται, ὅπως ἄρξυσιν, ἢ ὅπως ἄξιοι τούτων ἔσονται.

ς'. Τοιγαροῦν ὑ Ἕλληνες πρότερον μὲν ἰόντες εἰς Λακεδαίμονα, ἐδέοντο αὐτῦ, ἡγεῖσθαι ὅτι τοὺς δοκοῦντας ἀδικεῖν· νῦν δὲ πολλοὶ προσκαλῦσιν ἀλλήλους

3. Scio metuisse antehac eos sibi, ne aurum possidere deprehenderentur: jam nonnulli sunt, qui hoc ipso semet ostentant, quod aurum possideant.

4. Præterea scio peregrinos ob eam causam olim ejectos fuisse, neque concessas peregrinationes; ne ab exteris cives improbitatem haurirent. Nunc mihi constat, eos qui loco videntur apud ipsos esse principe, studiose in hoc incubuisse; ut nunquam non apud exteros urbium præfecti essent.

5. Fuit item aliquando tempus, quum in id operam dabant, ut principatu digni essent: nunc id magis enituntur, ut imperent, quum ut imperio digni sint.

6. Itaque fit, ut Græci, qui olim Spartam profecti Lacedæmonios orabant, ut duces adversus illos essent, qui injuste agere viderentur; nunc magna ex parte seipsos ad impediendum cohortentur, ne ad Lacedæmonios

λήλοις ὅπῃ τὸ ἀφέκωλύειν ἄρξαι πάλιν αὐτούς.

ζ'. Οὐδὲν μέντοι δεῖ θαυμάζειν τύτων τ' ὑπῳόγων αὐτοῖς γιγνομένων, ὅτῳ φανερόι εἰσιν οὔτε τῷ θεῷ πειθόμενοι, οὔτε τοῖς Λυκύργυ νόμοις.

ΚΕΦ. ιε'.

Βούλομαι δὲ καὶ, ἃς βασιλεῖ πρὸς τὴν πόλιν συνθήκας ὁ Λυκῦργος ἐποίησε, διηγήσασθαι. μόνη γὰρ δὴ αὕτη ἀρχὴ ἀφ' ἧς διαφερ ἤρξε ἀρχῆς κατεστάθη· τὰς δὲ ἄλλας πολιτείας εὔροι ἄν τις μεταπεπτωκυίας, καὶ ἔτι καὶ νῦν μεταπιπτούσας.

β'. Ἔθηκε γὰρ θύειν μὲν βασιλέα πρὸ τῆς πόλεως τὰ δημόσια ἅπαντα, ὡς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ὄντα· καὶ στρατιὰν ὅποι ἂν ἡ πόλις ἐκπέμπῃ, ἡγεῖσθαι.

γ'. Ἔδωκε

dæmonios rerum ſumma redeat.

7. Neque vero mirum videri debet, quod in has reprehenſiones incurrant; quando palam eſt, eos neque Apollini, neque Lycurgi legibus parere.

CAP. XV.

LUbet etiam commemorare, quæ pacta Lycurgus inter regem & civitatem conſtituit. Nam ſolus hic principatus in eodem permanet ſtatu, quo fuit ab initio: cæteras adminiſtrationum publicarum formas vel immutatas, vel etiam nunc aliquis mutari comperiat.

2. Sanxit igitur, ut Rex pro ſalute civitatis rem divinam in omnibus ſacris publicis faceret, veluti ortus à Deo: ut, quocumque civitas militum copias mitteret, ducis munere fungeretur.

3. Ad-

γ'. Εδωκε δὲ καὶ γέρα ἀπὸ τῶν θυομένων λαμβάνειν, καὶ γῆν τε ἐν πολλῇ τῇ ἐξαίρετον τοσαύτην, ὥστε μήτε λεῖσθαι τὰ μετρίων, μήτε πλούτῳ ὑπερφέρειν.

δ'. Οπως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἔξω σιτοῖεν, σιτωνὴν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπέδειξε. καὶ δημοσίᾳ γε ὅτι τῷ δείπνῳ ἐτίμησεν, οὐχ ἵνα διπλάσια καταφάγοιεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀπὸ τῶνδε τιμῶσαι ἔχοιεν εἴτινα βούλοιντο.

ε'. Εδωκε δ' αὖ καὶ συσκηνους δύο ἑκατέρῳ προστελέσθαι, οἵ δὴ καὶ Πύθιοι καλοῦνται. ἔδωκε δὲ καὶ παντῶν τῶν συῶν ἀπὸ τόκου χοῖρον λαμβάνειν, ὡς μήποτε ἀπορήσαι βασιλεὺς ἱερῶν, ᾧ τι δεηθεὶς θεοῖς συμβουλεύσασθαι.

ς'. Καὶ πρὸς τῇ οἰκίᾳ δὲ λίμνην ὕδατος ἀφθονίαν

3. Adtribuit hoc quoque, ut de victimis cæsis honoris causa quædam ipse caperet. Præterea tantum agri eximii multis in urbibus finitimis secrevit, ut mediocrium quidem illi facultatum copia non desit, non tamen opibus antecellat.

4. Atque uti reges etiam foris uti contubernio possent, ad hoc eis tabernaculum publicum ordinavit, eumque honorem illic addidit, ut in cœna duplex ipsis portio cederet: non id quidem, ut duplo plus quam alii, vorarent; sed ut aliquid inde honoris causa dare possent, cui libuisset.

5. Præterea regi utrique potestatem deligendi contubernales binos concessit, quos Pythios vocant. Permisit etiam, ut de omnium scrofarum partu porcum acciperet, ne unquam Rex victimis careret, si qua in re Dii consulendi essent.

6. Propter domum regiam stagnum

ἀφθονίαν παρέχῃ. ὅτι δὲ καὶ τοῦτο πρὸς πολλὰ χρήσιμον, ὧν μὴ ἔχοντες αὐτὸ μᾶλλον γιγνώσκουσι. καὶ ἕδρας δὲ πάντες ἀναίστανται βασιλεῖ, πλὴν οὐκ Ἐφόροις ἀπὸ τῶν Ἐφορικῶν δίφρων.

ζ'. Καὶ ὅρκους δὲ ἀλλήλοις κατ' μῆνα ποιοῦνται, Ἔφοροι μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως, βασιλεὺς δ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ. ὁ δὲ ὅρκος ὅδε τῷ μὲν βασιλῆϊ, κατὰ τοὺς τῆς πόλεως κειμένους νόμους βασιλεύσειν· τῇ δὲ πόλει, ἐμπεδορκοῦντος ἐκείνου ἀσυφέλικτον τὴν βασιλείαν παρέξειν.

η'. Αὗται μὲν οὖν αἱ τιμαὶ οἴκοι ζῶντι βασιλῆϊ δέδονται, οὐδέν τι πολὺ ὑπερφέρουσαι τῶν ἰδιωτικῶν. οὐ γὰρ ἐβουλήθη οὔτε τοῖς βασιλεῦσι τυραννικὸν φρόνημα παρασκῆσαι, οὔτε τοῖς πολίταις φθόνον ἐμποιῆσαι τῆς δυνάμεως.

θ'. Αἱ δὲ πεπολυτήσαντι τιμαὶ βασιλεῖ δέδονται, τῇδε βούλονται δηλοῦν οἱ Λυκούργου νόμοι, ὅτι

gnum aquæ copiam ſuppeditat. Quod quidem ad multa per eſſe utile, magis intelligunt ii qui eo carent. Etiam de ſella regi adſurgunt omnes, præterquam Ephori de ſellis Ephoricis.

7. Menſibus ſingulis jurejurando ſe invicem adſtringunt, Ephori quidem nomine civitatis, Rex autem ſuo. Regis jusjurandum eſt, regnum ſe geſturum ex præſcripto legum latarum: civitatis, conſervaturam ſe regnum ipſius inconcuſſum, ſi quidem jusjurandum hoc ſancte ſervaret.

8. Atque hi honores in patria regi, quamdiu vivit, conceſſi ſunt; non multum privatorum honoribus potiores. Etenim neque regibus animos addere tyrannicos voluit, neque civibus eorum poteſtatem inviſam reddere.

9. Qui autem regi mortuo conceſſi ſunt honores, iis Lycurgi leges indicare volunt, non

ὅτι οὐχ ὡς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς ἥρωας τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς τεθτεμήκασιν.

ΞΕΝΟ-

non se Lacedæmoniorum reheroas honore eximio adfeciges ut homines, sed tanquam se..

ΧΕΝΟ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΚΕΦ. α'.

ΠΕΡΙ δὲ τ Αθηναίων πολιτείας, ὅτι μὲ εἵλοντο τοῦτον τὸν τρόπον τ πολιτείας, οὐκ ἐπαινῶ ἀφ' τόδε· ὅτι ταύτ' ἐνόμιζον, εἵλοντο τοὺς πονηροὺς ἄμεινον πράττειν ἢ τοὺς χρηστούς. ἀφ' μὲ οὖν τοῦτο οὐκ ἐπαινῶ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔτως ἔδοξεν αὐτοῖς, ὡς εὖ διασώζονται τὴ πολιτείαν, καὶ τἄλλα διαπράττονται, ἃ δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν τοῖς ἄλλοις Ελλησι, τοῦτ' ἀποδείξω.

β'. Πρῶτον μὲ οὖν τοῦτο ἐρῶ, ὅτι δικαίως αὐτοῖς καὶ οἱ πένητες καὶ ὁ δῆμος πλέον ἔχει τ γενναίων καὶ τ πλουσίων, ἀφ' τόδε, ὅτι

XENOPHONTIS

ATHENIENSIUM RESPUBLICA.

CAP. I.

JAM de Athenienſium republica, quod eam reipublicæ formam ſecuti ſint, propterea non laudo; quia dum illam voluerunt, voluerunt improbos homines meliori eſſe conditione, quam probos. Hanc itaque ob cauſam non laudo. Quia vero ita eis viſum eſt, equidem oſtendam, rempublicam eos ſuam incolumem conſervare, atque etiam alia perficere, in quibus aberrare Græcis cæteris exiſtimentur.

2. Primum igitur hoc dicam, merito pauperes ac plebem ibi plus poſſe, quam nobiles & divites, idque ob hanc cauſam,

ὅτι ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἐλαύνων τὰς ναῦς, καὶ ὁ τὴν δύναμιν παρεσκευασμένος τῇ πόλει. καὶ κυβερνῆται, καὶ οἱ κελευσταὶ, καὶ οἱ πεντηκόνταρχοι, καὶ οἱ πρῳρᾶται, καὶ οἱ ναυπηγοί· οὗτοί εἰσιν οἱ τὴν δύναμιν παρεσκευάκοτες τῇ πόλει πολὺ μᾶλλον, ἢ οἱ πολῖται καὶ οἱ γενναῖοι καὶ οἱ ἱκανοί. ἐπειδὴ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, δοκεῖ δίκαιον εἶναι πᾶσι τῶν ἀρχῶν μετεῖναι, ἐν τε τῷ κλήρῳ, καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ· καὶ λέγειν ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν πολιτῶν.

γ'. Ἔπειτα ὁπόσαι μὲν σωτηρίαν φέρουσι τῶν ἀρχῶν, ἱκεταὶ οὖσαι καὶ μὴ ἱκεταὶ, ἢ κίνδυνον τῷ δήμῳ ἄπαντι· τούτων μὲν τῶν ἀρχῶν οὐδὲν δεῖται ὁ δῆμος μετεῖναι, οὔτε τῶν στρατηγικῶν κλήρων οἴονται σοφίσι ἱκανὸν εἶναι μετεῖναι, οὔτε τῶν ἱππαρχιῶν. γιγνώσκει γὰρ ὁ δῆμος, ὅτι πλείω ὠφελεῖται ἐν τῷ μὴ αὐτὸς ἄρχειν ταύτας τὰς ἀρχὰς, ἀλλ' ἐᾶν τοὺς δυνατωτάτους ἄρχειν. ὁπόσαι δ' εἰσὶν ἀρχαὶ μαθησοφείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας εἰς τὸν οἶκον, ταύτας ζητεῖ ὁ δῆμος ἄρχειν.

δ'. Ἔπειτα

quod plebs & naves agat, & potentiam civitati conciliet: adeoque gubernatores, & incitatores nautarum, & quinquaginta remigibus præfecti, & proretæ, & navium fabricatores, hi sunt qui multo magis reipublicæ potentiam amplificant, quàm cives, quam nobiles, quam homines frugi. Hæc quum ita se habeant, æquum esse videtur, ut omnes magistratuum participes fiant, sive per sortem, seu per suffragium; utque cuivis civium dicere liceat, qui quidem velit.

3. Deinde quotquot magistratus, sive superiores seu inferiores, universo populo vel salutis vel periculorum auctores sunt, eorum uti particeps sit vulgus, non est necesse: neque plebs sortes prætorias, neque præfecturas equitum ad se pertinere putat. Animadvertit enim, se plus emolumenti capere, dum magistratus hosce non obit, sed illis relinquit gerendos, qui plurimum possunt. Quotquot vero magistratus habent stipendia, reique familiari conducunt, hos etiam vulgus ambit.

4. Quod

δ'. Επειτα δὲ ὃ ἔνιοι θαυμάζουσιν, ὅτι παντα-χοῦ πλέον νέμουσι τοῖς πονηροῖς, καὶ πένησι, καὶ δημοτικοῖς, ἢ τοῖς χρηστοῖς, ἐν ἀπορῷ τούτῳ φανῆναι τὴν δημοκρατίαν σῴζοντες. οἱ μὲ γὰρ πένητες καὶ οἱ δημόται καὶ οἱ χείρους εὖ πράττοντες, καὶ πολλοὶ οἱ τοιοῦτοι γιγνόμενοι, τὴν δημοκρατίαν αὔξουσιν. ἐὰν δὲ εὖ πράττωσιν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ χρηστοὶ, ἰσχυρὸν τὸ ἐναντίον σφίσιν αὐτοῖς καθιστᾶσιν οἱ δημοτικοί.

ε'. Εστι δὲ πάσῃ γῇ τὸ βέλτιστον ἐναντίον τῇ δημοκρατίᾳ. ἐν γὰ τοῖς βελτίστοις ἔνι ἀκολασία τε ὀλιγίστη καὶ ἀδικία, ἀκρίβεια δὲ πλείστη εἰς τὰ χρηστά· ἐν δὲ τῷ δήμῳ ἀμαθία τε πλείστη καὶ ἀταξία καὶ πονηρία. ἥτε γὰ πενία αὐτοὺς μᾶλλον ἄγει ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ, καὶ ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀμαθία δι' ἔνδειαν χρημάτων * ἐνίοις τῶν ἀνθρώπων.

ς'. Εἴποι δ' ἄν τις, ὡς ἐχρῆν αὐτοὺς μὴ ἐᾷν λέγειν πάντας ἑξῆς, μηδὲ βουλεύειν, ἀλλὰ τοὺς δεξιωτάτους καὶ

4. Quod autem nonnulli mirantur, ubique plus eos hominibus nullius momenti, & pauperibus, & plebeis, quam egregiis viris tribuere; in hoc ipso popularem civitatis statum aperte conservant. Quippe dum pauperes, & plebei, & nauci homines bene agunt, & ad aliquem numerum excrescunt, statum civitatis popularem augent. Sin divitibus & egregiis hominibus bene sit; tum vero plebei contrariam sibi partem corroborant.

5. Sunt autem ubique terrarum optimates dominatui plebeo contrarii. Nam in optimatibus petulantiæ ac injustitiæ minimum est, studium vero rerum honestarum accuratissimum: contra, in plebe plurimum insciticæ, confusionis, improbitatis. Etenim paupertas magis eos adducit ad turpia, & plerique mortalium propter penuriam neque literaliter educati, neque recte institui possunt.

6. Fortasse dixerit aliquis non permittendum esse, ut omnes vel dicendi potestatem habeant, vel consulendi: sed peritissimos tantum

καὶ ἄνδρας ἀρίστους. οἱ δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἄριστα βουλεύονται, εἰδότες καὶ τοὺς πονηροὺς λέγειν. εἰ μὲν γὰρ οἱ χρηστοὶ ἔλεγον καὶ ἐβουλεύοντο, τοῖς ὁμοίοις σφίσιν αὐτοῖς ἂν ἀγαθά, τοῖς δὲ δημοτικοῖς οὐκ ἀγαθά· νῦν δὲ λέγων ὁ βουλόμενος ἀναξίους ἀνθρώπους πονηρούς, ἐξαρκέσει τὸ ἀγαθὸν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτῷ.

ζ'. Εἴποι τις ἄν, τί ἂν οὖν γνοίη ἀγαθὸν αὐτῷ ἢ τῷ δήμῳ τοιοῦτος ἄνθρωπος; οἱ δὲ γιγνώσκουσιν, ὅτι ἡ τούτου ἀμαθία καὶ πονηρία καὶ εὔνοια μᾶλλον λυσιτελεῖ, ἢ ἡ τοῦ χρηστοῦ ἀρετὴ καὶ σοφία καὶ κακόνοια.

η'. Εἴη μὲν οὖν ἂν πόλις οὐκ ἐκ τοιούτων ἐπιτηδευμάτων ἡ βελτίστη, ἀλλ' ἡ δημοκρατία μάλιστ' ἂν σώζοιτο ὕτως. ὁ γὰρ δῆμος ὃ βούλεται εὐνομουμένης τῆς πόλεως αὐτὸς δουλεύειν, ἀλλ' ἐλεύθερος εἶναι, καὶ ἄρχειν· τὸ δὲ κακονομίας αὐτῷ ὀλίγον μέλει. ὃ γὰρ σὺ νομίζεις οὐκ εὐνομεῖσθαι,

& præstantissimos viros. At illi in hoc quoque sibi rectissime consulunt, dum futilibus etiam dicendi potestatem faciunt. Nam si duntaxat egregii viri & orationes haberent, & sententias dicerent, sui similibus prodessent, non autem plebeis: nunc quum surgat [ad concionandum] aliquis nullius pretii quicunque voluerit; facile tum sibi, tum sui similibus quod expediat, invenit.

7. At inquiet aliquis, ecquid hujusmodi homo boni vel sibi vel populo possit excogitare? Nimirum intelligunt illi, hujus imperitiam ac futilitatem, cum benevolentia, plus sibi prodesse, quam viri egregii virtutem ac sapientiam, cum malevolentia.

8. Potest igitur fieri, ut his moribus civitas non efficiatur optima: sed status tamen popularis hac ratione conservabitur. Populus enim non vult rempublicam bene constitutam, in qua sibi sit serviendum; sed liber esse vult, & imperio potiri, ac malum interim civitatis statum flocci pendit. Nam quod tu non recte constitutum existimas,

μεῖσθαι, αὐτὸς ἀπὸ τούτου ἰσχύει ὁ δῆμος, καὶ ἐλεύθερός ἐστιν.

θ'. Εἰ δ' εὐνομίαν ζητεῖς, πρῶτα μὲν ὄψει τοὺς δεξιωτάτους αὐτοῖς τοὺς νόμους τεθέντας· ἔπειτα κολάσουσιν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς πονηροὺς, καὶ βουλεύσουσιν οἱ ἀγαθοὶ περὶ τῆς πόλεως, καὶ οὐκ ἐάσουσι μαινομένους ἀνθρώπους βουλεύειν, οὐδὲ λέγειν, οὐδὲ ἐκκλησιάζειν. ἀπὸ τούτων τοίνυν τῶν ἀγαθῶν πάσχει ἂν ὁ δῆμος εἰς δουλείαν καταπέσοι. τῶν δούλων δ' αὖ καὶ μετοίκων πλείστη ἐστὶν Ἀθήνησιν ἀκολασία, καὶ οὔτε πατάξαι ἔξεστιν αὐτόθι, οὔτε ὑπεκστήσεταί σοι ὁ δοῦλος. ὅτι δ' ἕνεκέν ἐστι τοῦτο ὀπτέον, ἐγὼ φράσω.

ι'. Εἰ νόμος ἦν τὸν δοῦλον ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου τύπτεσθαι, ἢ τὸν μέτοικον, ἢ τὸν ἀπελεύθερον, πολλάκις ἂν οἰηθεὶς τὸν Ἀθηναῖον δοῦλον, ἐπάταξεν ἄν. ἐσθῆτα τε γὰρ οὐδὲν βελτίων ὁ δῆμος αὐτόθι, ἢ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ μέτοικοι· καὶ τὰ εἴδη οὐδὲν βελτίους εἰσίν.

ια'. Εἰ δέ τις καὶ τοῦτο θαυμάζει, ὅτι ἐῶσι τοὺς δούλους τρυφᾶν αὐτόθι, καὶ μεγαλοπρεπῶς διαιτᾶσθαί ἐνίους, καὶ τοῦτο γνώμῃ φαίνειν

mas, id ipsum potentiam plebis libertatemque sustinet.

9. Quod si bonum reipublicæ statum requiris, primum videbis in eo peritissimos leges ferre; deinde boni malos puniunt, deque republica consultabunt, & homines insanos neque consiliis adesse, neque orationem habere, neque concionari permittent. Quapropter ex his bonis celerrime plebs ad servitutem reciderit. Servorum autem & advenarum maxima est Athenis petulantia, neque pulsandi eos cuiquam illic jus est, neque servus tibi cedet. Cur autem hoc moribus illic ita receptum sit, equidem exponam.

10. Si consuetudo ferret servum hominem ab ingenuo verberari, vel advenam, vel libertum; sæpe quis Athenienſem pulsaret, servum esse ratus. Nam neque vestitu, neque forma, quidquam istic plebs servis adveniſve præstat.

11. Jam siquis etiam miratur, quod istic & delicate servos & splendide quidem nonnullos vivere patiantur, hoc quoque certo

eos

φανεῖεν ἂν ποιοῦντες. ὅπου γὰρ ναυτικὴ δύναμίς ἐστιν ἀπὸ χρημάτων, ἀνάγκη τοῖς ἀνδραπόδοις δουλεύειν, ἵνα * λαμβάνων μὲ θεράπῃ τὰς ἀποφορὰς, καὶ ἐλευθέρους ἀφιέναι. ὅπου δ' εἰσὶ πλούσιοι δοῦλοι, οὐκέτι ἐνταῦθα λυσιτελεῖ τὸν ἐμὸν δοῦλον σε δεδιέναι. ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι ὁ ἐμὸς δοῦλος σε δέδοικεν. ἂν δὲ δεδίῃ ὁ σὸς δοῦλος ἐμέ, κινδυνεύσῃ καὶ τὰ χρήματα διδόναι τοῦ ἑαυτοῦ, ὥστε μὴ κινδυνεύειν περὶ ἑαυτοῦ.

12. Διὰ τοῦτ' οὖν ἰσηγορίαν καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἄστους, διότι δεῖται ἡ πόλις μετοίκων, διά τε τὸ πλῆθος τῶν τεχνῶν καὶ διὰ τὸ ναυτικόν. διὰ τοῦτο οὖν καὶ τοῖς μετοίκοις εἰκότως τὴν ἰσηγορίαν ἐποιήσαμεν.

13. Τοὺς δὲ γυμναζομένους αὐτόθι, καὶ τὴν μουσικὴν ὑπηρετοῦντας * καταλέλυκεν ὁ δῆμος, νομίζων τοῦτο * ὠφέλιμον εἶναι), γιγνώσκουσιν ὅτι ὠφελοῦνται ταῦτα ὑπηρετεῖν. ἐν τοῖς χορηγίαις αὖ καὶ γυμνασιαρχίαις καὶ τριηραρχίαις γιγνώσκουσιν, ὅτι

eos judicio facere conſtat. Nam ubi potentia navalis ab opibus pendet, ibi poſthabitis hominibus liberis, ſervire mancipiis oportet, ut qui ea capit quæſtum faciat; ubi vero ſervi opulenti ſunt, ibi meus ut ſervus te metuat, non expedit. Lacedæmone quidem meus ſervus te metuit. Jam ſi me ſervus tuus metuat, ſane verendum, ut res ſuas mihi det, ne quo ipſe ſit in periculo.

12. Quamobrem æqualitatem quandam ſervis & liberis conceſſimus, itemque advenis & civibus, quod advenarum egeat opera civitas, cum propter opificiorum multitudinem, tum ob rem navalem. Igitur hac de cauſa merito quædam æqualitas inter cives & advenas à nobis facta eſt.

13. Cæterum eos qui corporum exercitiis ibi Muſicæque dediti ſunt ſtudiis, plebs non ſuſtulit; quod exiſtimaret id expedire, ac ne poſſe quidem ab ſe his dari operam ſentiret. In chori vero principatu, ac gymnaſiorum triremiumque præfecturis, intelligunt

ὅτι * χορηγῶσι μὲ οἱ πλούσιοι, χορηγεῖται δὲ ὁ δῆμος· ἢ τριηραρχῶσι ἢ γυμνασιαρχῶσιν οἱ πλούσιοι· ὁ δὲ δῆμος τριηραρχεῖται καὶ γυμνασιαρχεῖται. ἀξιοῖ οὖν ἀργύριον λαμβάνειν ὁ δῆμος, καὶ ᾄδων, καὶ τρέχων, καὶ ὀρχούμενος, καὶ πλέων ἐν ταῖς ναυσίν. ἵνα αὐτός τε ἔχῃ, καὶ οἱ πλούσιοι πενέστεροι γίγνωνται. ἔν τε τοῖς δικαστηρίοις ἢ τοῦ δικάζειν αὐτοῖς μέλει μᾶλλον, ἢ τοῦ αὐτοῖς συμφέροντος.

ιδ'. Περὶ δὲ τῶν συμμάχων, ὅτι ἀπλέοντες συκοφαντοῦσιν, ὡς δοκοῦσι, καὶ μισοῦσι τοὺς ἄρχοντας, γιγνώσκοντες ὅτι μισεῖσθαι μὲ ἀνάγκη τὴν ἀρχὴν ἂν ἢ ἀρχομένην· εἰ δὲ ἰσχύουσιν οἱ πλούσιοι ἢ οἱ ἰσχυροὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ὀλίγον χρόνον ἡ ἀρχὴ ἔσται τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων. Διὰ ταῦτα οὖν τοὺς μὲ χρηστοὺς ἀτιμῶσι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται, καὶ ἀπελαύνουσι, καὶ ἀποκτείνυσι, τοὺς δὲ πονηροὺς αὔξουσιν. οἱ δὲ χρηστοὶ Ἀθηναίων τοὺς χρηστοὺς ἐν ταῖς συμμαχίσι πόλεσι σώζουσι, γιγνώσκοντες ὅτι σφίσιν ἀγαθὸν

intelligunt penes opulentos esse chori principatum, vulgus vero in choris versari: eodemque modo locupletes triremibus & gymnasiis præesse, vulgus autem in triremibus & gymnasiis parere. Vult igitur pecuniam accipere vulgus, atque ita canere, currere, saltare, navigare; ut & ipsum habeat aliquid, & divites reddantur tenuiores. Nec in judiciis quidem magis ejus quod justum est, quam commodi sui rationem habent.

14. De sociis autem, quod navigiis eos adeuntes, calumniari & odisse videntur egregios illic viros, ita sentiunt, fieri non posse, quin qui sub imperio est, oderit eum qui est cum imperio: ac si majores locupletum & potentium vires sint in civitatibus, imperium populi Athenienſis haud diu duraturum. Ob has inquam causas viris egregiis honores adimunt, facultates auferunt, exilia capitisque pœnas irrogant, dum nihili homines evehunt. Contra qui Athenienses frugi sunt, ii salutem virorum egregiorum in civitatibus sociis tuentur, quod animadvertant sibi

ἀγαθόν ἐστι τοὺς βελτίους σώζειν ἀεὶ ἐν ταῖς πόλεσιν.

ιε'. Εἰποι δέ τις ἂν, ὅτι ἰσχύς ἐστιν αὕτη Ἀθηναίων, ἐὰν οἱ σύμμαχοι λιπαροὶ ὦσι χρήματα εἰσφέρειν. τοῖς δὲ δημοτικοῖς δοκῇ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι, τὰ τῶν συμμάχων χρήματα ἕνα ἕκαστον ἔχειν Ἀθηναίων, ἐκείνους δὲ ὅσον ζῆν καὶ ἐργάζεσθαι, ἀδυνάτους ὄντας ἐπιβουλεύειν.

ις'. Δοκῇ δὲ ὁ δῆμος Ἀθηναίων καὶ ἐν τῷδε κακῶς βουλεύεσθαι, ὅτι τοὺς συμμάχους ἀναγκάζουσι πλὴν ἐπὶ δίκας Ἀθήναζε. οἱ δὲ ἀντιλογίζονται ὅσα ἐν τούτῳ ἔνι ἀγαθὰ τῷ δήμῳ τῷν Ἀθηναίων. πρῶτον μέν, ἀπὸ τῶν πρυτανείων ἡ μισθὸν δι' ἐνιαυτοῦ λαμβάνειν· εἶτ' οἶκοι καθήμενοι, ἄνευ νεῶν ἐκπλεύσεως, ποιοῦσι τὰς πόλεις τὰς συμμαχίδας, καὶ τοὺς μὲν τοῦ δήμου σώζουσι, τοὺς ἐναντίους ἀπολλύουσιν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. εἰ δὲ οἶκοι εἶχον ἕκαστοι τὰς δίκας, ἅπερ ἀχθόμενοι Ἀθηναίοις, τούτους ἂν σφῶν αὐτῶν ἀπώλλυσαν, οἵτινες φίλοι μάλιστα ἦσαν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ.

ιζ'. Περὶ

sibi ex usu esse, conservari semper in urbibus optimates.

15. At dixerit aliquis, in eo potentiam Athenienſium esse sitam, si pecunias eorum socii conferre possint. At plebeis hominibus magis expedire videtur, ut Athenienſium unuſquiſque facultates ſociorum obtineat; illi, quantum opus ſit ad victum & opera, ne possint insidiari.

19. Hac etiam in parte populus Athenienſis uti consilio malo existimatur, quod socios Athenas navigare ad petendum jus cogant. Verum illi contra ratiocinantur, quantum in hoc insit Athenienſium populo commodi. Primum est, quod è judiciis anno toto salaria percipiant. Deinde, quod domi residentes, nullis emissis navibus, civitates ſocias administrent; plebeoque statui addictos incolumes servent, adverſariis eorum in judiciis oppressis. Quod si judicia ſinguli exercerent in patria, nimirum Athenienſibus infenſi, eos ipſos de numero ſuorum opprimerent, quicunque populo Athenienſium imprimis amici essent.

17. Præterea

ιζ'. Πρὸς δὲ τούτοις, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων τάδε κερδαίνει τῶν δικῶν Ἀθηναίοισιν ὑσῶν τοῖς συμμάχοις. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ ἑκατοστὴ τῇ πόλει πλείων ἡ ἐν Πειραιεῖ. ἔπειτα εἴ τῳ οἰκοι κία ἔστιν, ἢ ἀνδράποδον μισθοφορεῖν. ἔπειτα οἱ κήρυκες ἄμεινον πρόσονται πρὸς τὰς ἐπιδημίας τὰς τῶν συμμάχων.

ιη'. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὴ ἔστι δίκας ἦσαν οἱ σύμμαχοι, τὰς ἐκπλέοντας Ἀθηναίων ἐπὶ μόνας, τὰς τε στρατηγὰς, καὶ τὰς ταξιάρχας, καὶ πρέσβεις. νῦν δ' ἀνάγκαν ἐστὶ δῆμον κολακεύειν τῶν Ἀθηναίων εἷς ἕκαστος τῶν συμμάχων, γιγνώσκων, ὅτι δεῖ μὲν ἀφικόμενον Ἀθήναζε δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν οὐκ ἐν ἄλλοις ποσὶν, ἀλλ' ἐν τῷ δήμῳ· ὃς ἔστι δὴ νόμος Ἀθήνησι. καὶ ἀντιβολῆσαι ἀναγκάζεται ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ εἰσιόντος τινὸς, ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς χειρός. διὰ τοῦτο οὖν οἱ σύμμαχοι δοῦλοι μᾶλλον τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καθιστᾶσι μᾶλλον.

ιθ'. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τὴν κτῆσιν τὴν ἐν τοῖς ἠπείροις, καὶ

17. Præterea populus Athenienſis, dum jus Athenis ſocii petunt, hæc lucratur. Primum è centeſima in Piræo civitati proventus major accedit. Deinde [lucrum percipit,] cui vel cœnaculis inſtructa domus eſt, vel jumentum meritorium. Itidem ſociorum adventus emolumentum præconibus adfert.

18. Præterea ſi [Athenas] ſocii jus petitum non irent, ſolos ex Athenienſibus illos honoribus adficerent, qui ad ipſos navigant; nimirum prætores, triremium præfectos, legatos. Nunc vero ſociorum unuſquiſque populum Athenienſem blandiendo demereri cogitur: quippe qui intelligat, Athenas ſibi proficiſcendum, cauſamque agendam non apud alios, quam apud populum: quæ ſane lex Athenis eſt. Etiam in judiciis ſupplicare cogitur, & ſi quis ingrediatur, manum ejus prenſare. Quæ cauſſa eſt, quamobrem ſocii multo magis populo Athenienſi ſerviant.

19. Præterea propter id quod extra fines patriæ poſſident, &

χὴ ἀφὰ τὰς ἀρχὰς τὰς εἰς τ̓ ὑπηρεσίαν, λελήθασι μανθάνοντες ἐλαύνειν τῇ χώπῃ αὐτοί τε καὶ οἱ ἀκόλουθοι. ἀνάγκη γὰρ ἄνθρωπον πολλάκις πλέοντα χώπιον λαβεῖν καὶ αὐτὸν, χὴ τ̓ οἰκέτιον, καὶ ὀνόματα μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ναυτικῇ.

κ'. Καὶ κυβερνῆται ἀγαθοὶ γίνονται, δι' ἐμπειρίαν τε τ̓ πλοίων, χὴ ἀφὰ μελέτην. ἐμελέτησαν δὲ οἱ μὲ, πλοῖον κυβερνῶντες, ⓐ δὲ, ὁλκάδα. ⓐ δ' αὖτε ἔφη 'δὴ τριήρη κατέσησαν. οἱ δὲ πολλοὶ ★ ἐλαύνειν εὐθὺς ὡς οἷόν τε εἰσβάντες εἰς ναῦς, ἅτε ἐν παντὶ τῷ βίῳ τεθμεμελετηκότες.

ΚΕΦ. β'.

ΤΟ δὲ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς, ὃ ἥκιστα δοκεῖ εὖ ἔχειν Ἀθηναίοις, οὕτω καθέστηκε. χὴ τ̓ μὲ πολεμίων ἥττους τὲ σφᾶς αὐτοὺς ἡγοῦνται εἶναι, χὴ μείζους. τ̓ δὲ συμμάχων, οἳ φέρουσι τ̓ φόρον, καὶ χ̓ γλῶ χρήσιοί εἰσι, καὶ νομίζουσι

propter magistratus gerendos apud exteros, sensim remo navem agere tum ipsi tum comites discunt. Est enim necesse, ut qui sæpius navigat, remum in manus sumat, tam ipse quam famulus, reique navalis adpellationes discat.

20. Etiam boni gubernatores fiunt, partim propter usum navigiorum, partim propter exercitationem. Exercent autem sese alii navigium minus gubernando, alii navim onerariam: ac nonnulli ad triremes hinc transeunt. Complures statim in ipso ingressu in naves, remigare possunt, exercitati jam ita nimirum in hoc per omnem vitam.

CAP. II.

CÆterum terrestris militiæ, quæ Athenis non satis bene comparata esse videtur, hæc est ratio: Arbitrantur Athienses, hostibus se & inferiores, & superiores esse: Sociis vero, qui tributum eis pendunt, longe etiam terra præstant, ac se terrestribus

ζυσι τὸ ὁπλιτικὸν ἄρχειν, εἰ τῶν συμμάχων κρείττονές εἰσι.

β'. Πρὸς δὲ καὶ τὴν τύχην τι αὐτοῖς τοιοῦτον χαρίζεται. τοῖς μὲν τὴν γῆν ἀρχομένοις οἷόν τ' ἐστὶν ἐκ μικρῶν πόλεων συνοικισθείσας, ἀθρόους μάχεσθαι. τοῖς δὲ τὴν θάλατταν ἀρχομένοις, ὅσοι νησιῶταί εἰσιν, οὐκ οἷόν τε συνάρασθαι εἰς τὸ αὐτὸ τὰς πόλεις. ἡ γὰρ θάλαττα ἐν τῷ μέσῳ, ἃ δὲ κρατοῦντες θαλασσοκράτορές εἰσιν. εἰ δὲ οἷόν τε καὶ λαθεῖν συνελθοῦσιν εἰς ταυτὸ τοῖς νησιώταις εἰς μίαν νῆσον, ἀπολοῦνται λιμῷ.

γ'. Ὁπόσαι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ εἰσὶ πόλεις ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀρχόμεναι, αἱ μὲν μεγάλαι ἀφ' ἑκάστης ἀρχονται, αἱ δὲ μικραὶ πάνυ ἀφ' ἑκείας. οὐ γάρ ἐστι πόλις σύδεμία, ἥτις οὐ δεῖταί τι εἰσάγεσθαι ἢ ἐξάγεσθαι. ταῦτα τοίνυν οὐκ ἔσται αὐτῇ, ἐὰν μὴ ὑπήκοος ᾖ τῶν ἀρχόντων τῆς θαλάττης.

δ'. Ἔπειτα δὲ τοῖς ἄρχουσι τῆς θαλάττης οἷόν τ' ἐστὶ ποιεῖν, ἃ μὴ οἱ τῆς γῆς, ὁπόταν τέμνειν τὴν γῆν τῶν κρειττόνων.

ὥστε-

bus copiis præcipue valere putant, si sociis sint superiores.

2. Præterea fortuna quadam talis ipsorum est conditio. Possunt subditi in continenti parvis ex oppidis coire, conjunctisque copiis pugnare. At vero maritimorum subditorum, hominum videlicet insularium oppida conjungere vires non possunt. Est enim in medio mare, quique rerum potiuntur, etiam maris imperium obtinent. Quod si etiam fieri possit, ut insulares clam in unam conveniant insulam, fame peribunt.

3. Quotquot autem civitates subjectæ Athenienſium imperio, in continenti sitæ sunt; earum quæ majusculæ sunt, metus causſa parent: quæ minores, propter penuriam. Nec enim oppidum ullum est, cui non opus sit aliquid vel importari, vel exportari. Nequit autem hæc consequi, si non iis obtemperet, qui maris imperio potiuntur.

4. Deinde possunt ii, qui mare sua in potestate habent, ea facere, quæ rerum terra domini non possunt, nimirum nonnunquam vastare agrum etiam potentiorum:

πλεῖν γὰρ ἔξεστιν, ὅπου ἂν μηδεὶς ᾖ πολέμιος, ἢ ὅπου ἂν ὀλίγοι· ἐὰν δὲ πλησίωσιν, ἀναβάντα ἀποπλεῖν. καὶ τοῦτο ποιῶν ἧττον ἀπορᾷ, ἢ ὁ πεζῇ πορευόμενος.

ε'. Ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν κατὰ θάλατταν ἄρχουσιν οἷόντ' ἀποπλεῦσαι ἀπὸ τῆς σφετέρας αὐτῶν, ὁπόσον βούλοι πλοῦν, τοῖς δὲ κατὰ γῆν οὐκ οἷόν τε ἀπὸ τῆς σφετέρας αὐτῶν ἀπελθεῖν πολλῶν ἡμερῶν ὁδόν. βραδεῖά τε γὰρ ἡ πορεία, καὶ σῖτον οὐκ οἷόν τε ἔχειν πολλοῦ χρόνου πεζῇ ἰόντα. καὶ τὸν μὲν πεζῇ ἰόντα δεῖ συμμαχίας ἰέναι, ἢ νικᾶν μαχόμενον· τὸν δὲ πλέοντα, οὗ μὲν ἂν ᾖ χρεία πλεῖν, ἔξεστιν ἀποβαίνειν· * . . . . . ταύτης δὲ γῆς ἄλλα ἀποπλεῦσαι, ἕως ἂν ἐπὶ φιλίαν χώραν ἀφίκηται, ἢ ἐπὶ ἧπερ αὐτοῦ.

ς'. Ἔπειτα νόσοις τῶν καρπῶν, αἳ ἐκ Διός εἰσιν, οἱ μὲν κατὰ γῆν κεκτημένοι χαλεπῶς φέρουσι, οἱ δὲ κατὰ θάλατταν, ῥᾳδίως. οὐ γὰρ ἅμα πᾶσα

Possunt enim propter ea loca naves adpellere, ubi vel nullus sit hostis, vel pauci: at si hostes adcurrant, conscensis navibus discedere licet. Atque hoc qui facit, minori est in difficultate, quam qui terrestribus cum copiis expeditionem suscipit.

5. Deinde possunt ii qui maris imperium tenent, suis à finibus quamlibet longo itinere navigare: quum iis, quibus est potentia terrestris, non liceat multorum dierum itinere ab agro suo discedere. Sunt enim tardi progressus, & fieri non potest, ut is qui terra facit iter, commeatum longo tempore sufficientem secum ferat. Itidem qui pedes incedit, necesse habet, uti vel per amicorum fines eat, vel pugnando vincat: qui autem navigat, ubi superior est, de navibus potest egredi; ubi inferior, præterlegere licet mare proximum ei terræ, donec vel amicorum ad fines pervenerit, vel eorum qui sunt ipso inferiores.

6. Deinde frugum labes, quæ à Jove sunt, graves illis accidunt qui terra rerum potiuntur: qui vero mari, facile has ferunt. Non enim omnes

πᾶσα γῆ νοσεῖ. ὥστε ἐκ τ εὐθηνίας ἀφικνεῖται τοῖς τ θαλάσσης ἄρχουσιν.

ζ'. Εἰ δὲ δεῖ καὶ σμικροτέρων μνησθῆναι, ἀφ' ἧς τ ἀρχὴν τῆς θαλάττης πρῶτον μὲν τέρπους εὐωχίαν ἐξεῦρον ἐπιμισγόμενοι ἀλλήλοις. ὅ, τι ἐν Σικελίᾳ ἡδύ, ἢ ἐν Ἰταλίᾳ, ἢ ἐν Κύπρῳ, ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, ἢ ἐν Λυδίᾳ, ἢ ἐν τῷ Πόντῳ, ἢ ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ ἄλλοθί που, ταῦτα πάντα εἰς ἓν * ἠθροῖσθαι, ἀφ' ἧς ἀρχὴν τ θαλάττης.

η'. Ἔπειτα φωνὴν τὴν πᾶσαν ἀκούοντες, ἐξελέξαντο τοῦτο μὲν ἐκ τῆς, τοῦτο δ' ἐκ τῆς. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἰδίᾳ μᾶλλον καὶ φωνῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ σχήματι χρῶνται. Ἀθηναῖοι δὲ κεκραμένῃ ἐκ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων.

θ'. Θυσίας δὲ, καὶ ἱερὰ, καὶ ἑορτὰς, καὶ τεμένη, γνοὺς ὁ δῆμος ὅτι οὐκ οἷόν τέ ἐστιν ἑκάστῳ τῶν πενήτων θύειν, καὶ εὐωχεῖσθαι, καὶ κτᾶσθαι ἱερὰ, καὶ πόλιν οἰκεῖν καλὴν καὶ μεγάλην, ἐξεῦρεν ὅπως τέρπω ἔσται ταῦτα. θύσουσιν οὖν

omnes una regiones iis laborant. Quo fit, ut ex ea quæ fructus uberes tulit, commeatus ad illos perveniat, quibus mare paret.

7. Quod si etiam leviorum quorundam facienda est mentio, primum propter imperium maris Athenienses ex commerciis mutuis varios epulandi modos invenierunt. Quidquid rei suavis vel in Sicilia, vel in Italia, vel Cypro, vel Ægypto, vel Lydia, vel Ponto, vel Peloponeso, vel alibi erat: hæc omnia in unum congesta sunt, propter maris imperium.

8. Deinde quum linguas omnes audiant, aliud ex alia delegerunt. Et Græci quidem magis peculiari tum lingua, tum victus ratione, tum habitus, utuntur: Athenienses vero mista quadam ex omnibus tum Græcis tum barbaris.

9. Jam sacrificia, fana, festa, lucos & delubra quod adtinet, quia populus intelligebat, non posse quemvis pauperem sacrificare, epulari, fana sua possidere, civitatem pulchram & amplam incolere: quo pacto hæc quoque fierent, excogitavit. Itaque civi-

οὖν δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἱερεῖα πολλά. ἔπι δὲ ὁ δῆμος ὁ εὐωχούμενος, καὶ διαλαγχάνων τὰ ἱερεῖα.

ι'. Καὶ γυμνάσια, καὶ λουτρὰ, καὶ ἀποδυτήρια, τοῖς μὲν πλουσίοις ἔστιν ἰδίᾳ ἑνίοις, ὁ δὲ δῆμος αὐτὸς αὑτῷ οἰκοδομεῖται ἰδίᾳ παλαίστρας πολλὰς, ἀποδυτήρια, λουτρῶνας· καὶ πλείω τούτων ἀπολαύει ὁ ὄχλος, ἢ οἱ ὀλίγοι, καὶ οἱ εὐδαίμονες.

ια'. Τὸν δὲ πλοῦτον μόνοι οἷοίτ' ἔχειν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. εἰ γάρ τις πόλις πλουτεῖ ξύλοις ναυπηγησίμοις, ποῖ διαθήσεται, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν ἄρχοντα τῆς θαλάσσης; εἰ δέ τις σιδήρῳ, ἢ χαλκῷ, ἢ λίνῳ πλουτεῖ πόλις, ποῖ διαθήσεται, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν ἄρχοντα τῆς θαλάττης; ἐξ αὐτῶν μὲν τούτων καὶ δὴ νῆές μοι εἰσὶ, ταῦτα μὲν ξύλα· ταῦτα δὲ σίδηρος· ταῦτα δὲ χαλκός· ταῦτα δὲ λῖνον· ταῦτα δὲ κηρός.

ιβ'. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄλλοσε ἄγειν οὐκ ἐάσουσιν οἵπερ ἀντίπαλοι ἡμῖν εἰσὶν, ἢ ὑ χρήσονται τῇ θαλάττῃ. καὶ ἐγὼ μὲν οὐδὲν ποιῶν ἐκ τῆς γῆς, πάντα ταῦτα ἔχω διὰ τὴν θάλατταν.

ἄλλη

civitatis sumtu multæ hostiæ publice mactantur: & populus est is qui epulatur, & sorte victimas inter se partitur.

10. Gymnasia, lavacra, apodyteria privatim homines quidam opulenti habent: at populus sibi peculiariter multas palæstras, apodyteria, lavacra ædificat: eorumque pluribus fruitur vulgus, quam pauci ac beati.

11. Divitias etiam soli ex Græcis ac barbaris Athenienses habere possunt. Nam si qua civitas lignis abundat ad naves fabricandas, ubinam ea vendet, si non dominum maris prius sibi conciliaverit? Rursum si qua civitas ferri, vel æris, vel lini copiam habeat, ubinam ea vendet, si non prius eum, qui mari potitur, sibi conciliaverit? Atqui ab his ipsis naves mihi sunt, & ab uno ligna, ferrum ab alio, ab alio æs, ab alio linum, ab alio cera.

12. Præterea non patientur, qui adversarii nobis sunt, hæc exportari alio, vel mari non utentur. Equidem qui nihil ex terra comparo, per mare omnia hæc habeo.

Nulla

ἄλλη δ' οὐδεμία πόλις δύο τούτων ἔχει, ὐδ' ἔτι τῇ αὐτῇ ξύλα καὶ λῖνον· ἀλλ' ὅπου λῖνόν ἐστι πλεῖστον, λεία χώρα καὶ ἄξυλος. οὐδὲ χαλκὸς καὶ σίδηρος ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως, οὐδὲ τἆλλα δύο, ἢ τρία, μιᾷ πόλει· ἀλλὰ ὃ μὲν τῇ, τὸ δὲ τῇ.

ιγ'. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἁπάσῃ πᾶσαν ἤπειρόν ἐστιν ἢ ἀκτὴ παρέχουσα, ἢ νῆσος παρκειμένη, ἢ στενόπορόν π. ὥστε ἔξεστιν ἐνταῦθα ἐφορμοῦσι τοῖς τῆς θαλάττης ἄρχουσι λωβᾶσθαι τοὺς τὴν ἤπειρον οἰκοῦντας.

ιδ'. Ἐνὸς δὲ ἐνδεής εἰσιν· εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοκράτορες ἦσαν Ἀθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἠβούλοντο, πάσχειν δὲ μηδέν, ἕως τὴς θαλάττης ἦρχον, μηδὲ τμηθῆναι τὴν ἑαυτῶν γῆν, μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους. νῦν δὲ οἱ γεωργοῦντες καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων ὑπέρχονται τοὺς πολεμίους μᾶλλον· ὁ δὲ δῆμος, ἅτε εὖ εἰδώς, ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν ἐμπρήσουσιν, οὐδὲ τεμοῦσιν, ἀδεῶς ζῇ, καὶ οὐχ ὑφορώμενος αὐτούς.

ιε'. Πρὸς

Nulla vero civitas alia utrumque horum habet nec suppetunt eidem ligna & linum: sed ubi maxima lini est copia, ibi regio lævis est, & sylvis caret. Ne quidem æs, ac ferrum, ex eadem est civitate; neque alterius generis duo, vel tria, oppido uni suppetunt: sed hoc huic, illud isti.

13. Præterea juxta quamvis continentem, vel littus est porrectũ, vel adjacet insula, vel fretum aliquod. Itaque domini maris istis in locis adpellere possunt, ac illos qui continentem incolunt, damno adficere.

14. Unum tamen eis deest: Nam si Athenienses insulam incolerent, simulque maris imperio potirentur, facultatem haberent ex arbitratu suo lædendi alios, neque tamen detrimenti quidquam acciperent, quam quidem diu mari dominarentur, neque vastationem agri paterentur, neque hostis adventum metuerent. Nunc vero cultores agrorum, & quotquot ex Atheniensibus locupletes sunt, hostibus se summittunt; plebs autẽ, quod sciat eos nihil rerũ suarũ neq; igni neq; ferro vastaturos, ab omni metu libera vivit, nec hostibus se summittit.

15. Præ-

ιε'. Πρὸς δὲ τούτοις, ἢν ἐπίσευ δέως ἀπηλλαγμένοι ὦσιν, εἰ νῆσον ᾤκουν, μηδέποτε προδοθεῖεν, τὴν πόλιν ὑπ' ὀλίγων, μηδὲ πύλας ἀνοιχθεῖεν, μηδὲ πολεμίους ἐπεισπέσοιεν. πῶς γὰρ νῆσον οἰκοῦντων ταῦτ' ἐγίγνετο; μηδ' αὖ φασιάσαι τῷ δήμῳ μηδέν, εἰ νῆσον ᾤκουν. νυνὶ μὲν γὰρ εἰ φασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες τοῖς πολεμίοις φασιάσαι, ὡς κατὰ γῆν ἐπαξόμενοι. εἰ δὲ νῆσον ᾤκουν, καὶ ταῦτα ἂν ἀδεῶς αὐτοῖς εἶχεν.

ις'. Ἐπειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον, νυνὶ τάδε ποιοῦσι· τὴν μὲν ὑσίαν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν, τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν θεωροῦσι τεμνομένην, γιγνώσκοντες, ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἑτέρων ἀγαθῶν μειζόνων φερήσονται.

ιζ'. Ἐπὶ δὲ συμμαχίαις καὶ τοὺς ὅρκους ταῖς μὲν ὀλιγαρχουμέναις πόλεσιν ἀνάγκη ἐμπεδοῦν. τοῖς δὲ μὴ ἐμμένουσι ταῖς συνθήκαις, * ἢ ὑφ' ὅτου ἀδικεῖν ὀνόματα ἧττον ὀλίγων, οἳ σωέθεντο; ἅσσα

15. Præterea si insulam incolerent, ab alio etiam metu essent liberi: nimirum ut nunquam civitas à paucis proderetur, neque portæ aperirentur, neque hostes una irrumperent. Nam quo pacto hæc insulam incolentibus accideren? Nec populus inter se dissideret, si insulam habitarent. Nunc enim, si existerent inter eos seditiones, hac spe tumultuarentur, quod terra hostes arcessituri essent. At vero si incolerent insulam, nihil esset cur illud metuerent.

16. Posteaquam igitur ab initio insulam non habitarunt, nunc id agunt, ut facultates suas committant insulis, maris imperio freti; atque interim vastari agrum Atticum patiantur. Animadvertunt enim se, si ejus misereantur, alia quædam majora bona amissuros.

17. Præterea necesse est ut in societatibus ac fœderibus civitates eæ constanter perstent, quæcunque paucos rerum administrationi præficiunt. Quod si pactis conventis non steterint, à quonam profecta esse injuria putari possit, quam ab illis paucis, qui pepigere? At

ἅσα δὲ ἂν ὁ δῆμος σωθῆται, ἔξεστιν αὖ τῷ ἐνὶ ἀναθέντι τὴν αἰτίαν τῷ λέγοντι, καὶ τῷ ἐπιψηφίσαντι, ἀρνεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὅτι οὐ παρῶν, οὐδὲ ἀρέσκει, οἵγε τὰ συγκείμενα συνῄδεσαν ἐν πλήρει τῷ δήμῳ. καὶ εἰ μὴ δόξαι τῇ βουλῇ, προφάσεις μυρίας ἐξεύρηκε τοῦ μὴ ποιεῖν ὅσον ἂν μὴ βούλωνται. καὶ ἂν μή τοι κακόν ἀναβαίνῃ ἀπὸ τῶν ὁ δῆμος ἐβούλευσεν, αἰτιᾶται ὁ δῆμος, ὡς ὀλίγοι ἄνθρωποι αὐτῷ ἀντιπροσάπτοντες διέφθειραν· ἐὰν δέ τι ἀγαθόν, σφίσιν αὐτοῖς τὴν αἰτίαν ἀναπτέσθαι.

ιή. Κωμῳδεῖν δ' αὖ, καὶ κακῶς λέγειν τὸν μὲν δῆμον οὐκ ἐῶσιν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἀκούωσι κακῶς· ἰδίᾳ δὲ κελεύουσιν, εἴ τις τινὰ βούλεται, εὖ εἰδότες, ὅτι οὐχὶ τοῦ δήμου ὄχλος, οὐδὲ τοῦ πλήθους ὁ κωμῳδούμενος ὡς ὀλιγοπολὺ, ἀλλ' ἢ πλούσιος, ἢ γενναῖος, ἢ δυνάμενος. ὀλίγοι δέ τινες τῶν πενήτων καὶ τῶν δημοτικῶν κωμῳδοῦνται· καὶ οὗτοι, ἐὰν μὴ ἀφ' πολυπραγμοσύνης, καὶ ἀφ' τὸ ζητεῖν πλέον τι ἔχειν τοῦ δήμου.

At quæ populus pepigerit, in iis licet ei conferenti culpam in illum qui vel ſuaſerit, vel decretum fecerit, negare ſe aliis adfuiſſe, neque ſententiam illorum probaſſe, qui de iis de quibus convenerit, populum frequentem ſciſcitantur. Idem ſi aliter ſentiat, prætextus innumeros invenerit, quominus id faciat, quod nolint. Quod ſi mali quiddam acciderit ex eo quod populus ſcivit; queritur populus, paucos quoſdam homines adverſantes ſibi, rem totam corrupiſſe: ſin boni quid evenerit, ejus cauſſam ad ſeipſum refert.

18. Salibus comicis in populum agi, eumque proſcindi conviciis non patiuntur, ne ipſimet male audiant, ſed privatim præcipiunt, ſiquis aliquem velit. Norunt enim plerumque non à populo, neque de plebe illum eſſe, qui in comœdiis exagitetur: ſed vel opulentum, vel nobilem, vel potentem. Nimirum pauci ex egentibus ac plebeis exagitantur, ac ne illi quidem aliam ob cauſam, quam propter curioſitatem, & quod populo eſſe potiores quærant.

μου· ὥστε οὐδὲ τοὺς τοιούτους ἄχθονται κωμῳδουμένους.

ιθ'. Φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων γιγνώσκειν, οἵπινες χρηστοί εἰσι τῶν πολιτῶν, καὶ οἵπινες πονηροί. γιγνώσκοντες δὲ, τοὺς μὲν σφίσιν αὐτοῖς ὀφθαλμοὺς καὶ συμφορὰς φιλοῦσι, κἂν πονηροὶ ὦσι, τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον. ὃ δὲ νομίζουσι τιμὴ ἀρετιμὴ αὐτοῖς εἶναι τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' ὀπὶ τῷ κακῷ. καὶ τοιαυτί γε τοῦτο, ἔνιοι ὄντες ὡς ἀληθῶς τοῦ δήμου τὴν φύσιν, ὑ δημοτικοί εἰσι.

κ'. Δημοκρατίαν δ' ἐγὼ μὲν αὐτῷ τῷ δήμῳ συγγινώσκω· αὐτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν παντὶ συγγνώμη ἐστίν. ὅστις δὲ μὴ ὢν τοῦ δήμου εἵλετο ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει οἰκεῖν μᾶλλον, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδικεῖν παρεσκευάσατο, καὶ ἔγωγε, ὅτι μᾶλλον οἷόν τε λαθεῖν κακῶ ὄντι ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ.

ΚΕΦ.

Quo fit ut homines hujusmodi exagitari molestè non ferant.

19. Equidem dico, intelligere populum Athenienſem, qui ſint egregii cives, qui nullius momenti. Quumque hoc intelligant, amant eos qui ſunt utiles ipſis, & commodi, licet nullius pretii ſint: egregios autem potius odere. Non enim exiſtimant, virtutem multitudini utilem eſſe, ſed damnoſam. Contra, quum nonnulli natura ſint ex plebe, idque reipſa; non tamen indole plebea præditi ſunt.

20. Ac populi quidem dominatum ipſi populo condono. Nam cuivis conceſſum eſt ſibiipſi benefacere. Verum qui, quum ex populo non ſit, mavult habitare in urbe populi dominatui ſubjecta, quam in ea quæ à paucis regatur: is injuſte agere conſtituit, & ſcit facilius latere ſe poſſe, ſi malus ſit, in republica populari, quam quæ à paucis adminiſtretur.

CAP.

ΚΕΦ. ιγ'.

ΚΑΙ τὴν Ἀθηναίων πολιτείαν τὸ μὲν τρόπον οὐκ ἐπαινῶ. ὅτῳ δὲ παρέδοξεν αὐτοῖς δημοκρατεῖσθαι, εὖ μοι δοκοῦσι συνέχεσθαι τὴν δημοκρατίαν, τούτῳ τῷ τρόπῳ χρώμενοι, ᾧ ἐγὼ ἐπέδειξα. ἔτι δὲ καὶ τῶνδέ τινας ὁρῶ μεμφομένους Ἀθηναίους, ὅτι οὐδέποτε οὐκ ἔστιν αὐτόθι χρηματίσαι τὴν βουλὴν, οὐδὲ τῷ δήμῳ, σιωπῶν καθημένῳ ἀνθρώπῳ. καὶ τοῦτο Ἀθηναίοις γίγνεται οὐδὲν δι' ἄλλο, ἢ ὅτι διὰ τὸ πλῆθος τῶν πραγμάτων οὐκ οἷοί τε πάντας ἀποπέμπειν εἰσὶ χρηματίσαντες.

β'. Πῶς γὰρ ἂν καὶ οἷοί τε εἶεν; ὅς τινας πρῶτον μὲν δεῖ ἑορτάσαι ἑορτὰς, ὅσας οὐδεμία τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, εἶτα δὲ ταύτας ἥδιόν τινα δοκοῦσι διατρέφεσθαι τῆς πόλεως. ἔπειτα δὲ δίκας, καὶ γραφὰς, καὶ εὐθύνας ἐκδικάζειν, ὅσας οὐδὲ ἅπαντες ἄνθρωποι ἐκδικάζουσι. τὴν δὲ βουλὴν βουλεύε-

CAP. III.

DE Athenienſium republica inſtitutum quidem non probo: ſed quia ſic viſum eſt ipſis, ut imperio populi pareant, recte mihi ſtatum popularem civitatis incolumem ſervare videntur, idque hoc pacto quo demonſtravi. Præter hoc, video nonnullos eam ob cauſſam Athenienſes reprehendere, quod interdum illic reſponſum nec à ſenatu aliquis, nec à populo poſſit impetrare, qui totum iſtic annum hæret. Fitque hoc Athenis nullam aliam ob cauſſam, quam quod ob negotiorum multitudinem omnes, reſponſo dato, dimittere non poſſint.

2. Nam qui poſſint? quum eos neceſſe ſit primum tot dies feſtos celebrare, quot nulla Græci nominis civitas celebrat; quibus occupati minus expedire reipublicæ negotia poſſunt. Deinde de tot litibus, cauſſis publicis, actorum rationibus cognoſcere, de quot ne homines quidem univerſi cognoſcunt. Itidem ſenatus

βυλεύεσθαι πολλὰ μὲν περὶ τοῦ πολέμου, πολλὰ δὲ περὶ πόρου χρημάτων, πολλὰ δὲ περὶ νόμων θέσεως, πολλὰ δὲ περὶ τῶν κατὰ πόλιν ἀεὶ γιγνομένων, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ φόρου δέξασθαι, καὶ νεωρίων ἐπιμεληθῆναι, καὶ ἱερῶν. ἆρα δή τι θαυμαστόν ἐστιν, εἰ τοσούτων ὑπαρχόντων πραγμάτων μὴ οἷοί τ' εἰσὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χρηματίσαι;

γ'. Λέγουσι δέ τινες, ἰὼν τις ἀργύριον ἔχων προσίῃ πρὸς βυλὴν ἢ δῆμον, χρηματίσαι. ἐγὼ δὲ τούτοις ὁμολογήσαιμ' ἄν, ἀπὸ χρημάτων πολλὰ ἁμαρτάνεσθαι Ἀθηναίοις, καὶ ἔτι ἂν πλείω διαπράττεσθαι, εἰ πλείους ἐπεδίδοσαν ἀργύριον. τοῦτο μέντοι εὖ οἶδα, διότι πᾶσι διαπράττεσθαι ἡ πόλις τῶν δεομένων οὐκ ἰκανὴ, οὐδ' εἰ ὁποσουοῦν χρυσίον καὶ ἀργύριον διδοίη τις αὐτοῖς.

δ'. Δεῖ δὲ καὶ τάδε διαδικάζειν, εἴ τις τὸν ναῦν μὴ ἐπισκευάζει, ἢ κατοικοδομεῖ τι τὸ δημόσιον. περὶ δὲ τούτοις, χορηγοῖς διαδικάσαι εἰς Διονύσια, καὶ Θαργήλια, καὶ Παναθήναια, καὶ Προμήθια, καὶ Ἡφαίστια, ὅσα

necessario multa de bello deliberat, multa de ratione pecuniæ conficiundæ, multa de legum latione, multa de iis quæ in urbe quovis tempore accidunt, multa sociorum agit in negotiis, tributum exigit, navalium pariter & templorum curam gerit. An vero fuerit mirandum, si quum tot sint negotia, dare omnibus responsa nequeant?

3. Verum dicunt nonnulli, dari responsa, siquis cum pecunia vel senatum vel populum adeat. His ego fatebor, multa posse Athenis pecunia impetrari; atque etiam futurum, ut plura impetrentur, si plures pecuniam numerent. Sed scio tamen, civitatem non posse sufficere ad hoc, ut omnibus ea conficiantur, quæ requirunt: ne quidem si multo plus auri & argenti quis eis donet.

4. De his etiam cognosci necesse est, si quis navim non reficit, vel si publicum aliquid inædificat. Præterea danda judicia choragis ad Bacchanalia, Thargelia, Panathenæa, Promethealia, Vulcanalia, idque

ὅσα ἔτη. καὶ τριήραρχοι καθίστανται πεντακόσιοι ἑκάστου ἐνιαυτοῦ, καὶ τούτων τοῖς βουλομένοις διαδικάσαι ὅσα ἔτη. πρὸς δὲ τούτοις ἀρχὰς δοκιμάσαι καὶ διαδικάσαι, καὶ ὀρφανοὺς δικιμάσαι, καὶ φύλακας δεσμωτῶν καταστῆσαι.

ε'. Ταῦτα μὲν οὖν ὅσα ἔτη. ἀφ' ἧς δὲ χρόνου διαδικάσαι δεῖ πρατιὰς, καὶ ἐάν τι ἄλλο ἐξαπίνης ἀδίκημα γίγνηται, ἐάν τε ὑβρίζωσί τινες ἀήθη ὕβρισμα, ἐάν τε ἀσεβήσωσι. πολλὰ ἔτι παρολείπω· τὸ δὲ μέγιστον εἴρηται, πλεῖσται αἱ τάξεις τοῦ φόρου. τοῦτο δὲ γίγνεται ὡς τὰ πολλὰ δι' ἔτους πέμπτου.

ς'. Φέρε δὴ τοίνυν, ταῦτα οὐκ οἴεσθαι χρὴ διαδικάζειν ἅπαντα; εἰ πάτω γάρ τις, ὅτι οὐ χρὴ ταῦτα αὐτοῖς διαδικάζειν. εἰ δ' αὖ ὁμολογεῖν δεῖ ἅπαντα χρῆναι διαδικάζειν, ἀνάγκη δ' ἐνιαυτοῦ. ὡς οὐδὲ νῦν δι' ἐνιαυτοῦ δικάζοντες * ἐπάρχουσιν, ὥστε παύειν τοὺς ἀδικοῦντας ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων.

ζ'. Φέρε

idque quotannis. Et triremibus quadringenti ſingulis annis præficiuntur, quibus petentibus judicia quotannis danda ſunt. Præterea in magiſtratus examina judiciaque habenda ſunt, inquirendæ cauſſæ pupillares, cuſtodes captivorum conſtituendi.

5. Et hæc quidem ſingulis annis. Interdum & cauſſæ militares diſceptandæ ſunt, & ſi quod aliud injuſtum facinus repente exſtiterit, & ſi nonnulli petulantiam inſolitam & impium facinus commiſerint. Præter hæc valde multa ſunt, quæ ſilentio prætereo. Maxima vero pars commemorata eſt, exceptis tributorum indictionibus. Eæ plerunque quinto quolibet anno fiunt.

6. Age igitur, nonne exiſtimandum eſt, de his omnibus cognoſci debere? Dicat aliquis, ibi non eſſe cognoſcendum. At ſi fateri oportet, omnino cognoſcendum eſſe de omnibus; neceſſe eſt, per annum id fieri. Sed nunc ne quidem ad hoc anno toto judicando ſufficiunt, ut injuſte agentes coerceant, idque præ hominum multitudine.

7. Age

ζ'. Φέρη δή, ἀλλά φησί τις χρῆναι δικάζειν μέν, ἐλάττους δὲ δικάζειν. ἀνάγκη τοίνυν, ἐὰν μὲν ὀλίγα ποιῶνται δικαστήρια, ὀλίγοι ὦσι ἐκάστῳ ἔσονται τῷ δικαστηρίῳ, ὥστε καὶ διασκάσασθαι ῥᾴδιον ἔσται τοὺς ὀλίγους δικαστάς, καὶ συνδικάσαι * πολὺ ῥᾷον δικάζων δικάζειν.

η'. Πρὸς δὲ τούτοις οἴεσθαι χρὴ, καὶ ἑορτὰς ἄγειν χρῆναι Ἀθηναίους, ὡς οὐκ οἷόν τε δικάζειν. καὶ ἄγουσι μὲν ἑορτὰς πλείους ἢ οἱ ἄλλοι· ἀλλ' ἐγὼ μὲν πάνυ ἴσως τῆς ὀλιγίστας ἀγούσης πόλεως. τούτων τοίνυν τοιούτων ὄντων, ὃ φημι οἷόν τ' εἶναι ἄλλως ἔχειν τὰ πράγματα Ἀθηναίοις, ἢ ὥσπερ νῦν ἔχει· πλὴν εἰ σμικρόν τι οἷόν τε τὸ μὲν ἀφελεῖν, τὸ δὲ προσθεῖναι.

θ'. Πολὺ δ' οὐκ οἷόν τε μεταβαλεῖν, ὥστε μὴ οὐχὶ τὴν δημοκρατίαν ἀφαιρεῖν π. ὥστε μὲν δὴ βέλτιον ἔχειν τὴν πολιτείαν, οἷόν τε πολλὰ ἐξευρεῖν· ὥστε μέντοι ὑπάρχειν, δημοκρατίαν μὲν εἶναι, ἀρχόντως δὲ τοῦτο ἐξευρεῖν· ὅπως δὴ βέλτιον πολιτεύσονται, οὐ ῥᾴδιον· πλὴν (ὅπερ ἄρτι ἔλεγον) κατὰ σμικρόν τι προσθέντα, ἢ ἀφελόντα.

ι'. Δοκοῦσι

7. Age vero, dixerit aliquis, judicare quidem debent, ſed pauciores. Ergo neceſſe eſt, ſi tribunalia pauca inſtituant, ut quolibet in judicio pauci ſint. Itaque facile fiet, ut ad paucos judices machinatio quædam inſtituatur, & per advocationes ſententiæ ferantur injuſtiores.

8. Præterea cogitandum eſt, neceſſarium eſſe Athenienſibus, ut feſtos dies agant, quibus exerceri judicia non poſſint. Et agunt illi dies feſtos duplo plures, quam alii: quanquam ego pares ponam civitati, quæ pauciſſimos agit. Quæ quum ita ſe habeant, nego poſſe rerum Athenis alium eſſe ſtatum, quam qui modo ſit: niſi paullatim tolli hoc, illud addi queat.

9. Multum certe immutari non poteſt, ut non aliquid de populi poteſtate decedat. Nam ut reſpublica melius adfecta ſit, excogitari multa poſſunt: ut autem forma popularis maneat, & ſimul hoc idonee reperiatur: quo melius adminiſtretur, id facile non eſt: extraquam, ſi paullatim, ut modo aiebam, vel aliquid addatur, vel detrahatur.

10. In

ί. Δοκοῦσι δὲ Αθηναῖοι καὶ τοῦτό μοι οὐκ ὀρθῶς βουλεύεσθαι, ὅτι τοὺς χείρους αἱροῦνται ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ταραττούσαις. ᾧ δὲ τοῦτο γνώμη ποιοῦσιν. εἰ μὲν γὰρ ἡροῦντο τοὺς βελτίους, ἡροῦντ' ἂν οὐχὶ τοὺς ταυτὰ γιγνώσκοντας σφίσιν αὐτοῖς. ἐν οὐδεμιᾷ γὰρ πόλει τὸ βέλτιστον εὔνουν ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἀλλὰ τὸ κάκιστον ἐν ἑκάστῃ ἐστὶ πόλει εὔνουν τῷ δήμῳ. ᾧ γὰρ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὐνοί εἰσι.

ια'. Διὰ ταῦτα οὖν Αθηναῖοι τὰ σφίσιν αὐτοῖς πρόσφορα αἱροῦνται. ὁπόσακις δ' ἐπεχείρησαν αἱρεῖσθαι τοὺς βελτίστους, οὐ συνήνεγκεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὁ δῆμος ἐδούλωσεν· τὸ μὲν Βοιωτοῖς· τοῦτο δέ, ὅτε Μιλησίων εἵλοντο τοὺς βελτίστους, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀποστάντες τὸν δῆμον κατέκοψαν· τοῦτο δέ, ὅτε εἵλοντο Λακεδαιμονίους ἀντὶ Μεσσηνίων, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου Λακεδαιμόνιοι καταστρεψάμενοι Μεσσηνίους, ἐπολέμουν Αθηναίοις.

ιβ'. Υπο-

10. In hoc quoque Athenienſes non rectum mihi ſequi conſilium videntur, quod in oppidis ſeditione agitatis deteriores aliis præferant. Faciunt hoc autem certo judicio. Nam ſi meliores anteferrent, anteferrent eos qui non in eadem cum ipſis eſſent ſententia. Quippe nulla in civitate benevoli ſunt optimates vulgo, ſed deterrimi quique ſingulis in urbibus vulgo bene volunt. Exiſtit enim in paribus erga pares benevolentia.

11. Quapropter etiam Athenienſes ſibi congruentia præferunt. Quoties autem partes optimatum ſequi conſtituerunt, nequaquam hoc eis profuit, ſed brevi plebs in ſervitutem redacta fuit. Id à Bœotis contigit. Rurſus ubi Mileſiorum optimates amplexi fuiſſent, intra modicum tempus illi defecerunt, & plebem trucidarunt. Itidem quum Lacedæmonios Meſſeniis prætuliſſent, non multo poſt ſubactis Lacedæmonii Meſſeniis, bellum adverſus Athenienſes ſuſceperunt.

12. For-

ιβ'. Υπολάβοι δέ τις ἂν, ὡς οὐδεὶς ἄρα ἀδίκως ἠτίμωται Ἀθήνησιν. ἐγὼ δὲ φημι τινὰς εἶ) οἳ ἀδίκως ἠτίμωνται, ὀλίγοι μέντοι γε. ἀλλ' οὐκ ὀλίγων δεῖ τῶν ὀφθησομένων τῇ δημοκρατίᾳ τῇ Ἀθήνησιν. ἐπεί τοι καὶ οὕτως ἔχει, οὐδὲν ἐνθυμεῖσθαι ἀνθρώπους, οἵτινες δικαίως ἀτιμῶνται, ἀλλ' οἵτινες ἀδίκως.

ιγ'. Πῶς ἂν οὖν ἀδίκως οἴοιτό τις ἂν τοὺς πολλοὺς ἠτιμῶσθαι Ἀθήνησιν, ὅπου ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἄρχων τὰς ἀρχάς; οὐκ δὲ ὅ γε μὴ δικαίως ἄρχειν, μηδὲ λέγειν τὰ δίκαια, ἢ πράττειν, οὐκ τοιούτων ἄτιμοί εἰσιν Ἀθήνησι. ταῦτα χρὴ λογιζόμενον μὴ νομίζειν εἶ) τι δεινὸν ἀπὸ τῶν ἀτίμων Ἀθήνησιν.

ΞΕΝΟ-

12. Fortaſſis autem ſuſpicetur aliquis, neminem Athenis injuſte ſuis honoribus ſpoliari. Ego vero quoſdam eſſe dico, qui per injuriam ab honoribus remoti fuerint, ſed paucos. At paucos eſſe non oportet, qui popularem Athenis ſtatum adgredi velint. Quippe ſic ſe res habet, ut nihil animis ii concipiant, quibus jure honores ademti ſunt, ſed quibus injuria.

13. Quonam autem modo putare poſſit aliquis, multos Athenis infamia notari, quum illic vulgus hominum magiſtratus gerat? Ex eo vero quod non juſte gerant imperia, neque juſta dicant aut faciant, ex his, inquam, cauſis Athenis ſint inhonorati. Hæc qui ſecum expendit, non eſt quod cogitet; Athenis quidquam eſſe periculi ab inhonoratis.

XENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

ΑΛΛ' ἐμοὶ δοκεῖ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα ὐ μόνον τὰ μετὰ σπουδῆς πραττόμενα, ἀξιομνημόνευτα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς. οἷς δὲ παραγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω, δηλῶσαι βούλομαι.

β'. Ην μὲν γὰρ Παναθηναίων τῶν μεγάλων ἱπποδρομία, Καλλίας δὲ ὁ Ιππονίκου ἐρῶν ἐτύγχανεν Αὐτολύκου, παιδὸς ὄντος, νενικηκότα αὐτὸν παγκράτιον ἤγεν ἄγων ὅτε τὴν θέαν. ὡς δὲ ἡ ἱπποδρομία ἔληξεν, ἔχων τόν τε Αὐτόλυκον,

XENOPHONTIS CONVIVIUM.

CAP. I.

MIHI vero memoratu digna esse videntur, quæ ab honestis & præstantibus virisnon tantum serio, sed etiam inter jocandum. aguntur. Quibus autem interfuerim, unde sic statuam, equidem indicare volo.

2. Panathenæis magnis equestres ludi celebrantur, & Callias, Hipponici filius, Autolycum adhuc puerum, quem amore complectebatur, forte tunc quinquertii victorem, ad ludorum spectacula deducebat. Posteaquam ludi equestres peracti fuissent, Callias una cum Autolyco, e-

καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπῄει εἰς τὸν ἐν Πειραιεῖ οἶκον, συνεί-πετο δὲ αὐτῷ Νικήρατος.

γ'. Ἰδὼν δὲ ὁμοῦ ὄντας Σωκράτη τε, καὶ Κριτόβουλον, καὶ Ἑρμογένη, καὶ Ἀντισθένη, καὶ Χαρμίδην, τοῖς μὲν ἀμφὶ Αὐτόλυκον ἡγεῖσθαί τινα ἔταξεν, αὐτὸς δὲ προσῆλθε τοῖς ἀμφὶ Σωκράτη· καὶ εἶπεν.

δ'. Εἰς καλόν γε ὑμῖν σωστὸ τύχην ἐπιὼν γὰρ μέλλω Αὐτόλυκον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ. οἶμαι οὖν πολὺ ἂν τὸν κατασκευήν μοι λαμπροτέραν φανῆναι, εἰ ἀνδράσιν ἐγκεκαθαρμένοις τὰς ψυχὰς, ὥσπερ ὑμῖν, ὁ ἀνδρὼν κεκοσμημένος εἴη μᾶλλον, ἢ εἰ στρατηγοῖς, καὶ ἱππάρχαις, καὶ συνδάρχαις.

ε'. Καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· ἀεὶ σὺ ὑπισχνῇ ἡμᾶς καταφρονῶν, ὅτι σὺ μὲν Πρωταγόρᾳ τε πολὺ ἀργύριον δέδωκας ὑπὲρ σοφίας, καὶ Γοργίᾳ, καὶ Πρόδικῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς· ἡμᾶς δὲ ὁρᾷς αὐτουργούς τινας τῆς φιλοσοφίας ὄντας.

ς'. Καὶ

jusque patre, ad ædes suas, quas habebat in Piræo, pergebat; etiam comitante Nicerato.

3. Quumque Socratem, & Critobulum, & Hermogenem, & Antisthenem, & Charmidem congressos eodem loco conspexisset; justo quodam eos deducere, qui erant cum Autolyco, accessit ad hos qui erant apud Socratem, & inquit:

4. Peropportune in vos incidi. Nam Autolycum, ejusque patrem, convivio sum excepturus. Quamobrem futurum existimo, ut hic apparatus splendidior sit, si viris, quibus animi purgati sunt, quo in numero vos estis, ornatum sit conclave virorum potius, quam imperatoribus, & equitum magistris, & magistratuum petitoribus.

5. Ad ea Socrates: Semper tu nos contemnendo irrides, ait, quod sapientiæ discendæ nomine ingentem Protagoræ pecuniam dederis, & Gorgiæ, & Prodico, & aliis multis; nos vero videas nostrametopera sapientiæ studium consectari.

6. Tum

ς'. Καὶ ὁ Καλλίας· ἦ τοίνυν μήν γε, ἔφη, ἀπεκρυπτόμην ὑμᾶς ἔχων πολλὰ καὶ σοφὰ λέγειν. νῦν δέ, ἐὰν παρ' ἐμοὶ ἦτε, ἐπιδείξω ὑμῖν ἐμαυτὸν πάνυ πολλῆς ἀσωλίας ἄξιον ὄντα.

ζ'. Οἱ οὖν ἀμφὶ τὸν Σωκράτην πρῶτον μὲν (ὥσπερ εἰκὸς ἦν) ἐπαινοῦντες τὸν κλῆσιν, οὐκ ὑπισχνοῦντο συνδειπνήσειν· ὡς δὲ πάνυ ἀχθόμενον φανερὸς ἦν, εἰ μὴ ἕψοιντο, συνηκολούθησαν. ἔπειτα δὲ αὐτῷ οἱ μὲν γυμνασάμενοι καὶ χεισάμενοι, οἱ δὲ καὶ λουσάμενοι παρῆλθον.

η'. Αὐτόλυκος μὲν οὖν παρὰ τὸν πατέρα ἐκαθέζετο, οἱ δὲ ἄλλοι, ὥσπερ εἰκός, κατεκλίθησαν. ὡς δὲ οὖν συνόησας τὸ γιγνόμενα, ἡγήσατ' ἂν φύσει βασιλικόν τι κάλλος εἶναι, ἄλλως τε καὶ μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης, καθάπερ Αὐτόλυκος τότε, κέκτηταί τις αὐτό.

θ'. Πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ ὅταν φέγγος τι ἐν νυκτὶ φανῇ, πάντων τρέπεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ

6. Tum Callias: Equidem antehac, ait, celabam vos multa, eaque sapientiæ plena, quæ proferre poteram. Verum si jam apud me fueritis, demonstrabo vobis, esse me quantivis hominem pretii.

7. Socrati autem qui aderant, initio collaudata (ceu par erat) ipsius invitatione, cœnaturos se cum eo non pollicebantur. Quum autem præ se ferret, graviter se laturum, si non sequerentur, comitati sunt eum. Deinde partim exercitati & uncti, partim etiam loti quum essent, ad ipsum accesserunt.

8. Autolycus apud patrem adsidebat, aliis, uti conveniebat, accumbentibus. Atqui ubi statim animadvertisset, quid ageretur; ita exorsus est, elegantiam formæ à natura quiddam esse regium, præsertim si quis hanc, ut tum Autolycus, cum verecundia modestiaque conjunctam haberet.

9. Primum enim, veluti quum noctu jubar aliquod exoritur, omnium oculos illud in se convertit: ita tum quoque Autolyci

τὸ κάλλος πάντων εἵλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὐτόν. ἔπειτα τῶν ὁρώντων οὐδεὶς οὐκ ἔπαθέ τι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἐκείνου. ἃ μὲν γε σιωπηρότερα ἐγίγνοντο, ἃ δὲ καὶ ἐμαίνοντό πως.

ι'. Πάντες μὲν οὖν ἃ οὐκ ἴσασί τι κατεχόμενοι, ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ ἄλλων πρὸς τὸ μητρικώτερόν τε ὁρᾶσθαι, καὶ φοβερώτερον φθέγγεσθαι, καὶ σφοδρότερα εἶναι φέρονται· οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ σώφρονος ἔρωτος ἔνθεοι, τά τε ὄμματα φιλοφρονέστερα ἔχουσι, καὶ τὴν φωνὴν πραοτέραν ποιοῦνται, καὶ τὰ σχήματα εἰς τὸ ἐλευθεριώτατον ἄγουσιν. ἃ δὴ καὶ Καλλίας τότε μᾶλλον ἔρωτα πρὸς τῶν ἐρώντων, ἀξιοθέατος ἦν τοῖς τετελεσμένοις τοῦτο τὸ θεῖον.

ια'. Ἐκάθηντο μὲν οὖν σιωπῇ ἐδείπνουν, ὥσπερ τοῦτο ὑπεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος. Φίλιππος δὲ ὁ γελωτοποιὸς, κρούσας τὴν θύραν, εἶπε τῷ ὑπακούσαντι εἰσαγγεῖλαι, ὅστις τέ εἴη, καὶ διότι καταύλεοιτο βούλοιτο· σιωπῇ

venustas oculos omnium ad se trahebat. Deinde illorum, qui eum adspiciebant, nemo erat, cujus animus hunc intuendo non adficeretur. Alii plus solito silebant, alii etiam gestu aliquo immutabantur.

10. Ac videntur quidem omnes spectatu digni, qui ab aliquo deûm afflati detinentur: verum qui ab aliis Diis afflati sunt, præterquàm quod adspectu sunt truculentiores, & in loquendo terribiliores, etiam vehementiores esse videntur. At vero qui ab amoris pudici numine adflati sunt, ii tum quod oculos adtinet, amabiliores sunt; tum vocem mitiorem fingunt, & gestus ad speciem quandam maxime liberalem conformant. Quæ quum id temporis præ amore Callias faceret, conspicuus illis erat, qui essent huic deo initiati.

11. Atque hi quidem cœnabant taciti, quasi mandatum hoc ipsis ab aliquo potiore fuisset. Philippus autem joculator, quum fores pulsasset, jussit ut is qui venerat auditû, renuntiaret intro, quinam esset, & quamobrê ad ipsos divertere vellet.

Adde-

συνεσκευασμένος τε πρεῖναι ἔφη πάντα τὰ ὀπτήδεια, ὥστε δειπνεῖν τἀλλότρια. καὶ τὸ παῖδα δὲ ἔφη πάνυ πιέζεσθαι, ἀφ' οὗ τε τὸ φέρειν μηδὲν, καὶ ἀφ' ἀνάγκης ἐστὶν εἶναι.

ιβ'. Ὁ οὖν Καλλίας ἀκούσας ταῦτα, εἶπεν· ἀλλὰ μέντοι, ὦ ἄνδρες, αἰσχρὸν γέγονε γε φθονῆσαι. εἰσίτω οὖν. καὶ ἅμα ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Αὐτόλυκον, δηλονότι ὀπισκοπῶν, τί ἐκείνῳ δόξειε τὸ σκῶμμα εἶναι.

ιγ'. Ὁ δὲ, γὰρ ὀπὶ τῷ ἀνδρῶνι, ἔνθα τὸ δεῖπνον ἦν, εἶπεν· ὅτι μὲ γελωτοποιὸς εἰμι, ἴστε πάντες. ἥκω δὲ σφόδρα, νομίσας γελοιότερον εἶναι, τὸ ἄκλητον, ἢ τὸ κεκλημένον ἐλθεῖν ὀπὶ τὸ δεῖπνον. κατακλίνου τοίνυν, ἔφη ὁ Καλλίας. καὶ γὰρ οἱ παρόντες, ἀπορίας μέν, ὡς ὁρᾷς, μεστοὶ, γέλωτος δὲ ἴσως ἐνδεέστεροι.

ιδ'. Δειπνούντων δὲ αὐτῶν ὁ Φίλιππος γελοῖόν τι εὐθὺς ἐπεχείρει λέγειν, ἵνα δὴ ὀπτελοίη ὢν ἕνεκα ἐκαλεῖτο ἑκάστοτε ὀπὶ τὰ δεῖπνα. ὡς δ' οὐκ ἐκίνησε γέλωτα, τότε μὲν ἀχθε-

Addebat, se instructum adesse ab omnibus rebus necessariis, ad sumendum cœnam alienam. Etiam puerum aiebat admodum premi, tum quod nihil ferret, tum quod esset impransus.

12. Quibus auditis Callias: Turpe fuerit, ait, ô viri, tectum ei denegare. Quamobrem ingrediatur sane. Simul vultu ad Autolycum converso, cujusmodi scilicet is jocus illi visus esset, considerabat.

13. Philippus autem quum ad virile contubernium constitisset, ubi tum cœnabatur: Nostis, ait, omnes, esse me joculatorem. Lubens autem veni, quod magis esse ridiculum existimarem, ad cœnam invocatum accedere, quam si invitatus essem. Accumbito igitur, ait Callias. Nam quotquot heic adsunt, toti rebus abundant seriis, ut vides, ac risu fortassis indigent.

14. Inter cœnandum Philippus statim ridiculi quiddam dicere conabatur, ut nimirum perageret ea, quorum causa vocari plerumque ad cœnas consueverat. Verum ubi risum non movisset, moleste id se ferre

ἀχθεὶς φανερὸς ἐγένετο. αὖθις δ' ὀλίγον ὕστερον ἄλλό τι γελοῖον ἐβούλετο λέγειν. ὡς δὲ οὐδὲ τότε ἐγέλασαν ἐπ' αὐτῷ, ἐν τῷ μεταξὺ παυσάμενος τε λείπων, συγκαλυψάμενος κατέκειτο.

ιε'. Καὶ ὁ Καλλίας· τί τοῦτ', ἔφη, ὦ Φίλιππε; ἀλλ' ἢ ὀδύνη σε εἴληφε; ἐνταῦθα ἀναστενάξας εἶπε· νὴ μὰ Δί', ὦ Καλλία, μεγάλη γε. ἐπεὶ γὰρ γέλως ἐξ ἀνθρώπων ἀπόλωλεν, ἔρρει τὰ ἐμὰ πράγματα. πρόσθεν μὲν γὰρ τούτου ἕνεκα ἐκαλούμην ὅπου τὰ δεῖπνα, ἵνα εὐφραίνοιντο οἱ συνόντες, ἐμὲ γελῶντες· νῦν δὲ τίνος ἕνεκα καὶ καλεῖ μέ τις; οὔτε γὰρ ἔγωγε ἀπουδάσαι ἂν δυναίμην μᾶλλον, ἢ περ ἀθάνατος γενέσθαι· οὔτε μοὶ ὡς ἀνθρώπῳ καλῶς μέ τις, ἐπεὶ πάντες ἴσασιν, ὅτι ἀρχὴν οὐδὲ νομίζει εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν δεῖπνον εἰσφέρεσθαι. καὶ ἅμα λέγων ταῦτα ἀπεμύττετό τε, καὶ τῇ φωνῇ σαφῶς κλαίειν ἐφαίνετο.

ις'. Πάντες μὲν οὖν παρεμυθοῦντό τε αὐτὸν, ὡς αὖθις γελασόμενοι,

ferre non obscure indicabat: nec multo post, rursum aliud quiddam rei ridiculæ proferre volebat. Quum autem ne tum quidem ad id arrisissent, à cibis abstinuit; ac interim [cœnantibus aliis,] caput obnubens, ita jacebat.

15. Et Callias: Quid hoc rei est, Philippe? ait. Num te dolor aliquis invasit? Tum ille suspirans: Ingens profecto quidam, inquit, mi Callia. Quippe quum risus ex hominum vita perierit, actum est de rebus meis. Nam antehac propterea vocabar ad cœnas, ut quotquot adessent, excitato per me risu exhilararentur: nunc vero cujus me rei caussa quispiam invitet? Etenim seria proferre non magis equidem possum, quam immortalis fieri: neque vocabit me quisquam scilicet, ut à me vicissim invitetur, quod norint omnes, prorsus in more non esse, ut cœna meas in ædes inferatur. Atque interim dum hæc diceret, nares emungebat, & voce fletum egregie exprimebat.

16. Quamobrem omnes hominem consolari, quasi iterum risuri essent;

σόμβοι, ϗ δειπνεῖν ἐκέλευον. Κριτόβουλος δὲ ϗ ἐξεκάγχασεν ὅπι τῷ οἰκτισμῷ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὡς ἤσθετο γέλωτος, ἀνεκαλύψατό τε, ϗ τῇ ψυχῇ ὡς ἐκ μυθοσκελοῦς ἀθροίσας θαρρεῖν, ὅτι ἔσοιτο συμβολαί, πάλιν ἐδείπνει.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς δ' ἀφῃρέθησαν αἱ τράπεζαι, ϗ ἐσπείσαντο, ϗ ἐπῃάνισε, ἔρχεταί τις αὐτοῖς ὅπι κῶμον Συρακόσιος ἄνθρωπος, ἔχων τε αὐλητρίδα ἀγαθὴν, ϗ ὀρχηστρίδα τ' καὶ θαύματα θαυμάζων ποιῆν, ϗ παῖδα πάνυ γε ὡραῖον, ϗ πάνυ καλῶς κιθαρίζοντα, ϗ ὀρχούμενον. ταῦτα δὲ ϗ ὅπι δεικνὺς ὡς ἐν θαύματι, ἀργύριον ἐλάμβανεν.

β'. Ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ αὐλητρὶς μὲν ηὔλησε, ὁ δὲ παῖς ὠρχήσατο, ϗ ἐδόκουν μάλα ἀμφότεροι ἱκανῶς εὐφράνειν, εἶπεν ὁ Σωκράτης· νὴ Δί', ὦ Καλλία, τελέως ἡμᾶς ἑστιᾷς. οὐ γὰρ μόνον δεῖπνον ἄμεμπτον παρέθηκας, ἀλλὰ

essent; atque uti cœnaret, hortari; Critobulo in hac commiseratione cachinnum tollente. Ibi Philippus, ut risum audierat, detecta facie suum ipsius animum cohortatus, uti confideret, non defutura sivi convivia, rursus cœnabat.

CAP. II.

MEnsis tamdem ablatis, ac libationibus pæaneque absolutis: Syracusanus quidam ad comesationem accedit, qui secum & tibicinam egregiam, & saltatricem ex earum numero haberet, quæ mira quædam efficiunt, itemque formosum admodum puerum, belle admodum canentem cithara, & saltantem. Atque hæc ille miraculi loco exhibendo, pecuniam accipiebat.

2. Posteaquam tibicina & puer cecinissent, illa tibia, hic cithara, viderenturque satis homines exhilarasse: Profecto, mi Callia, inquit Socrates, convivio nos absoluto rebus omnibus excipis. Non enim tantū cœnam minime contemnendam nobis adposuisti, sed

ἀλλὰ καὶ θεάματα καὶ ἀκροάματα ἥδιστα παρέχεις.

γ'. Καὶ ὃς ἔφη· τί οὖν; εἰ τις μύρων τις ἡμῖν ἐνέγκαι, ἵνα καὶ εὐωδίᾳ ἐπιώμεθα; μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης· ὥσπερ γάρ τοι ἐσθὴς ἄλλη μὲν γυναικί, ἄλλη δὲ ἀνδρὶ καλή, οὕτω καὶ ὀσμὴ ἄλλη μὲν ἀνδρί, ἄλλη δὲ γυναικὶ πρέπει. καὶ γὰρ ἀνδρὸς μὲν δήπου ἕνεκα ἀνὴρ σώφρων μύρῳ χρίεται. αἱ μέντοι γυναῖκες, ἄλλως τε καὶ * νεαὶ ὅταν νύμφαι τύχωσιν οὖσαι, ὥσπερ ἡ Νικηράτου, καὶ Κριτοβούλου, μύρου * μέν τι καὶ προσδέονται. αὗται γὰρ τούτου ὄζουσιν.

δ'. Ἐλαίου δὲ τοῦ ἐν γυμνασίοις ὀσμὴ καὶ πρᾶσσα ἡδίων ἢ μύρου γυναιξὶ, καὶ ἀποδοσα ποθεινοτέρα. καὶ γὰρ δὴ μύρῳ μὲν ὁ ἀλειφάμενος καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, εὐθὺς ἅπας ὅμοιον ὄζει· αἱ γε ἀπὸ τῶν ἐλευθερίων μόχθων ὀσμαὶ, ὑπνημάτων τε πρῶτον, καὶ χρόνου πολλοῦ δέονται, εἰ μέλλουσιν ἡδεῖαί τε καὶ ἐλευθέριοι ἔσεσθαι.

ε'. Καὶ

sed etiam spectacula & acroamata jucundissima exhibes.

3. Tum ille: Quid ergo, inquit, si quis unguentum nobis adtulerit, ut etiam fragrantia odoris excipiamur? Nequaquam, ait Socrates. Nam uti vestis alia viro, alia mulieri pulchra est: sic alius odor virum, alius mulierem decet. Nemo certe virorum unguento viri causſa sese ungit. Mulieres vero præsertim si sponsæ sint, quemadmodum jam est illa Nicerati, & Critobuli, nec illæ quidem unguento indigent aliunde. Nam ipsæmet unguentum redolent.

4. At odor olei, quo in gymnasiis utimur, si quidem adsit, gratior est, quam unguenti mulieribus, & magis si absit, expetitur. Etenim si quis unguento sit delibutus, sive servus, seu ingenuus; mox illorum quivis eodem modo redolet. At qui sunt ex laboribus exercitiorum liberalium odores, primum & exercitationes & longum tempus desiderant, si quidem & suaves & liberales esse debeant.

5. Tum

ε'. Καὶ ὁ Λύκων εἶπεν· ὄκνον νέοις μὲν ἂν εἴη ταῦτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς μηκέτι γυμναζομένους τίνα ὄζειν δεῖ; χαλοκἀγαθίας, νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. ᾗ πόθεν ἄν τις τοῦτο τὸ χρίσμα λάβοι; ὦ, μὰ Δί (ἔφη) ὦ παῖ παρὰ τὴν μυροπωλῶν. Ἀλλὰ πόθεν δή; ὁ μὲν Θέογνις ἔφη,

Ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμίχθῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸ ἐόντα νόον.

ς'. Καὶ ὁ Λύκων εἶπεν· ἀκούεις ταῦτα, ὦ υἱέ; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ χρῆται γε. ἐπεὶ γοῦν νικηφόρος βούλοιτο ἂν παγκρατὴς γενέσθαι, σοὶ σκεψόμενος αὖ, ὃς ἂν δοκῇ αὐτῷ ἱκανώτατος εἶναι εἰς τὸ ταῦτα ὑποτυπεῦσαι, τούτῳ συνέσται.

ζ'. Ἐνταῦθα δὴ πολλοὶ ἐφθέγξαντο. καὶ ὁ μέν τις αὐτῶν εἶπε· ποῦ οὖν εὑρήσει τοῦτο διδάσκαλον; ὁ δέ τις, ὡς οὐδὲ διδακτὸν * τοῦτο εἴη· ἕτερος δέ τις, ὡς εἴπερ τι καὶ ἄλλο καὶ τοῦτο μαθητόν. ὁ δὲ Σωκράτης ἔφη.

5. Tum Lyco: Hæc igitur ad juvenes pertinent, ait. Nos autem, qui exercitiis illis non amplius utimur, quid redolere debemus? Virtutem profecto & honestatem, ait, Socrates. Atque unde quis illud unguentum sumserit? Nequaquam certe, ait, ab unguentario. Unde igitur quæso? Theognis dixit.

Justi justa docent: sed si versaberis inter
Pravos, amittes quod tibi mentis adest.

6. Tum Lyco: Audis hæc, inquit, fili? Profecto, ait Socrates, & quidem ad usum confert. Quoniam igitur quinquertii victor esse cupit, ubi tecum considerarit, quisnam ad exercendum hoc studii genus illi maxime convenire videatur, ejus consuetudine utetur.

7. Atq; hcic varii multorum sermones erant. Unus inter alios aiebat: Ubinam ad hoc magistrum reperiret? Alius, ne doceri quidem id posse dicebat. Rursus alius quispiam, si quid esset aliud, quod disci posset, hoc certe posse. Tum So-

ἔφη· τοῦτο μὲν ἐπειδὴ ἀμφίλογόν ἐστιν, εἰσαῦθις ἀποθώμεθα· νυνὶ δὲ τὰ προκείμενα ἀποτελῶμεν. ὁρῶ γὰρ ἔγωγε τήνδε τὴν ὀρχηστρίδα ἐφεστηκυῖαν, καὶ τροχούς τινα αὐτῇ προσφέροντα.

η'. Ἐκ τούτου δὴ πύλει μὲν αὐτῇ ἡ ἑτέρα. πρεσηκώς δέ τις τῇ ὀρχηστρίδι ἀνεδίδου τοὺς τροχοὺς μέχρι δώδεκα. ἡ δὲ λαμβάνουσα, ἅμα τε ὠρχεῖτο, καὶ ἀνερρίπτει ★ διυγμένους, σωτεκμηριωμένη ὅσον ἔδει ῥίπτειν ὕψος, ὡς εὖ ῥυθμῷ δέχεσθαι αὐτούς.

θ'. Καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· ὦ πολλοῖς μέν, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοις δῆλον, καὶ ὦ οἷς δὲ ἡ παῖς αὕτη, ὅτι ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χείρων τοῦ ἀνδρὸς ὅσα τυγχάνει, γνώμης δὲ καὶ ἰσχύος δεῖται. ὥστε εἴτις ὑμῶν γυναῖκα ἔχει, θαῤῥῶν διδασκέτω ὅ, τι βούλοιτ' ἂν αὐτῇ ὁπισαμένῃ χρῆσθαι.

ι'. Καὶ ὁ Ἀντισθένης· πῶς οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ καὶ σὺ παιδεύεις Ξανθίππην, ἀλλὰ χρὴ γυναικὶ τῷ

crates: Quando controverſum hoc eſt, inquit, in aliud tempus rejiciamus. Nunc quæ propoſita ſunt, abſolvamus. Nam video ſaltatricem hanc adſtare, & orbes quemdam ei adferre.

8. Secundum hæc tibia canebat illa altera, & adſtans ſaltatrici quidam, rotulas ei tradebat ad duodecim. Quibus acceptis illa, ſimul & ſaltabat, & vibratas jactabat ſurſum, facile conjiciens, quamnam in altitudinem conjiciendæ eſſent, ut eas concinne poſſet excipere.

9. Tum Socrates: Cum ex aliis rebus, inquit, amici, tum ex iis quæ puella hæc præſtat, perſpicuum eſt, ſexus muliebris indolem nihilo deteriorem eſſe virili, niſi quod & conſilium, & robur quoddam eum deficiat. Quapropter ſi cui veſtrum uxor eſt, fidenter eam doceat, quidquid tamdem ſit, in quo illam peritam habere cupit.

10. Heic Antiſthenes: Cur igitur, ait, qui ea ſis in ſententia, Socrates, non tu quoque Xanthippam inſtituis, quam uxorem habes

τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγενημένων, καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτη; ὅπη, ἔφη, ὁρᾷς καὶ τοὺς ἱππικοὺς βουλομένους γενέσθαι, οὐ τοὺς εὐπειθεστάτους, ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους. νομίζουσι γάρ, ἢν τοὺς τοιούτους δυνῶνται κατέχειν, ῥᾳδίως τοῖς γε ἄλλοις ἵπποις χρήσεσθαι. κἀγὼ δὴ βουλόμενος ἀνθρώποις χρῆσθαι καὶ ὁμιλεῖν, ταύτην κέκτημαι, εὖ εἰδὼς, ὅτι εἰ ταύτην ἔχοιμι, ῥᾳδίως τοῖς γε ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις συνέσομαι.

11. Καὶ οὕτω μὲν δὴ ὁ λόγος οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ἔδοξεν εἰρῆσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο κύκλος εἰσῳχήθη θεάματος ξιφῶν ὀρθῶν. εἰς οὖν ταῦτα ἡ ὀρχηστρὶς ἀνεβίβα τε καὶ ἐξανεβίβα ἔνθεν αὐτῶν. ὥστε οἱ μὲν θεώμενοι ἐφοβοῦντο μήπι πάθῃ, ἡ δὲ θαῤῥούντως τε καὶ ἀσφαλῶς ταῦτα διεπεράτευε.

12. Καὶ ὁ Σωκράτης καλέσας τὸν Ἀντισθένη, εἶπεν· ἦ τοι τούς γε θεωμένους τάδε ἀντιλέξειν ἔτι οἶμαι, ὡς οὐκ ἂν ἡ

habes omnium, quæ sunt, & fuerunt, ut arbitror, & deinceps erunt, acerbissimam? Quod inquit, eos etiam video, qui equestris rei peritissimi fieri volunt, non illos sibi equos comparare, qui lubentissime pareant, sed valde animosos: existimant enim, se, si tales cohibere possint, facile alios etiam equos tractaturos. Itaque & ipse, quum uti hominum consuetudine cuperem, hanc mihi quæsivi; quod futurum scirem, ut si eam tolerare possem, facile cum universis hominibus ceteris versarer.

11. Atque hæc quidem oratio minime à scopo proferri visa est. Secundum hæc illatus est circulus quidam, gladiis erectis undique plenus: inter quos saltatrix in caput saliebat, ac rursus supra eos in caput exiliebat. Itaque metuebant spectatores, ne quid accideret ei; quum illa confidenter ac tuto hæc faceret.

12. Tum Socrates adpellato Antisthene: Non amplius contradicturos mihi spectatores arbitror, ait, quin fortitudo quoque

ἡ ἀνδρεία διδακτόν, ὁπότε αὕτη, καίτοι γυνὴ οὖσα, ὅτε τολμηρὰς εἰς τὰ ξίφη ἴεται.

ιγ'. Καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπεν· ἆρ' οὖν ἡμῖν τῷδε τῷ Συρακοσίῳ κρεῖττον, ὀπαδεῖξαι τῇ πόλει τὴν ὀρχηστρίδα, εἰπεῖν, ἐὰν διδῶσιν αὐτῷ Ἀθηναῖοι χρήματα, ποιήσῃ πάντας Ἀθηναίους τολμᾶν ὁμόσε τοῖς λόγχαις ἰέναι;

ιδ'. Καὶ ὁ Φίλιππος· νὴ Δί', ἔφη, ἔγωγε ἡδέως ἂν θεώμην Πεισανδρον τὸν δημηγόρον μανθάνοντα κυβιστᾶν εἰς τὰς μαχαίρας, ὃς νῦν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι λόγχαις ἀντιβλέπειν, οὐδὲ συστρατεύεσθαι ἐθέλει.

ιε'. Ἐκ τούτου ὁ παῖς ὠρχήσατο. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· εἶδες (ἔφη) ὡς καλὸς παῖς ὤν, ὅμως σὺ τοῖς ὀπλίταις ἐπὶ καλλίων φαίνεται, ἢ ὅταν ἡσυχίαν ἔχῃ. καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν· ἐπαινοῦντι ἔοικας τὸν ὀρχηστοδιδάσκαλον.

ιϛ'. Ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. καὶ γὰρ ἄλλό τι παρατετήρηκα, ὅτι οὐδὲν ἀργὸν τοῦ σώματος ἐν τῇ ὀρχήσει

ὀρχήσῃ

sub doctrinam cadat: quando hæc, tametsi mulier sit, tam audacter in adversos gladios pergit.

13. Ad hæc Antisthenes: Ergo fuerit huic Syracusano, ait, optimum, ut saltatrice sua civitati ostensa, dicat se, si pecuniam ei largiantur Athenienses, effecturum, ut audeant omnes Athenienses in hastas adversas pergere?

14. Tum Philippus: Profecto, inquit, lubenter equidem Pisandrum concionatorem spectare velim discentem hanc rationem provolvendi se inter gladios in caput: qui nunc, propterea quod hastas adversas intueri nequeat, ne quidem cum aliis militatum ire vult.

15. Deinde puer saltabat. Ac Socrates: Videtis, inquit, quam elegans hic puer sit, verum si gestus adhibeat, etiam elegantior videatur, quam si quiescat. Tum Charmides: Videris, ait, mihi magistrũ saltationis hujus laudare velle.

16. Sic est profecto, inquit Socrates. Nam præterea quiddam aliud animadverti, quod videlicet in ipsa saltatione nulla pars corporis otiosa

ὀρχήσομαι ἐγώ, ἀλλ' ἅμα γε πάχνη τε καὶ σκέλη καὶ χεῖρες ἐγυμνάζοντο, ὥσπερ χρὴ ὀρχεῖσθαί τε μέλλοντα εὐφορώτερον τὸ σῶμα ἔχειν. καὶ ἐγὼ μέν, ἔφη, πάνυ ἂν ἡδέως, ὦ Συρακόσιε, μάθοιμι τὰ σχήματα παρὰ σοῦ. καὶ ὅς· τί οὖν χρήσῃ αὐτοῖς; ἔφη. ὀρχήσομαι, νὴ Δία.

ιζ'. Ἐνταῦθα δὴ ἐγέλασαν ἅπαντες. καὶ ὁ Σωκράτης μάλα εἰκοῦσάκοπῳ τῷ προσώπῳ. γελᾶτε, ἔφη, ἐπ' ἐμοί; πότερον ὅτι τούτῳ, εἰ βούλομαι γυμναζόμενος μᾶλλον ὑγιαίνειν, ἢ εἰ ἥδιον ἐσθίειν καὶ καθεύδειν, ἢ εἰ τοιούτων γυμνασίων ἐπιθυμῶ, μὴ ὥσπερ οἱ δολιχοδρόμοι τὰ σκέλη μὲν παχύνονται, τοὺς δὲ ὤμους λεπτύνονται, μηδὲ ὥσπερ οἱ πύκται τοὺς μὲν ὤμους παχύνονται, τὰ δὲ σκέλη λεπτύνονται, ἀλλὰ παντὶ ἁρμοττῶν τῷ σώματι, πᾶν ἰσόρροπον ποιεῖν;

ιη'. Ἢ ἐπ' ἐκείνῳ γελᾶτε, ὅτι ἂν δέησει με συγγυμναστὴν ζητεῖν, ἂν σὺ ὄχλῳ, πρεσβύτην ὄντα, ἀποδύεσθαι, ἀλλ'

otiosa esset: sed simul & collum, & crura, & manus exercerentur, quemadmodum saltare convenit eum qui corpus agilius habere velit. Ac equidem, ait, perlubenter, mi Syracusane, gestus hos abs te discerem. Et ille: Cuinam, ait, usui tibi fuerint illi? Saltabo scilicet.

17. Tum vero sublatus ab omnibus risus. Et Socrates vultu maxime ad seriam quamdam speciem composito: Meane causa ridetis? inquit. Num id propterea, quod exercendo me rectius valere cupio, vel quod majori cum voluptate cibis vesci ac dormire velim; vel quod hæc exercitia desidero, ut mihi non, quemadmodum in stadio currentibus, crura compactiora fiant, humeri tenuiores; nec pugilum instar humeri crassescant, crura adtenuentur: sed toto corpore laborando, universum etiam eodem ut robore polleat, efficiam?

12. An ideo ridetis, quod minime fuerit necessarium, ut quæram exercitationis socium, neque ut in turba me senex exuam: sed

ἀλλ' ἀρέσκει μοι οἶκος ἑπτάκλινος, ὥσπερ καὶ νῦν τῷδε τῷ παιδὶ ἤρκεσε τόδε τὸ οἴκημα σκιδρῶσαι. ἐν χειμῶνι μὲν ἐν τέχνῃ γυμνάσομαι, ὅταν δὲ ἄγαν καῦμα ᾖ, ἐν σκιᾷ.

ιθ'. Ἢ τὸ δὲ γελᾶτε, εἰ μείζω δεῖ καθεδὸν τὴν γαστέρα ἔχων, μετεωροτέραν βάλομαι ποιῆσαι αὐτήν; ἢ οὐκ ἴστε, ὅτι ἔναλτος ἔωθεν Χαρμίδης οὑτοσὶ κατέλαβέ με ὀρχούμενον; ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Χαρμίδης· καὶ τὸ μὲν γε πρῶτον ἐξεπλάγην, καὶ ἔδεισα μὴ μαίνοιο. ἐπεὶ δέ σου ἤκουσα ὅμοια οἷς νῦν λέγεις, καὶ αὐτὸς ἐλθὼν οἴκαδε ὠρχούμην μὲν οὔ, (οὐ γὰρ πώποτε τοῦτ' ἔμαθον) ἐχειρονόμουν δέ. ταῦτα γὰρ ἠπιστάμην.

κ'. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Φίλιππος. ἐγὼ γοῦν οὕτω τὰ σκέλη τοῖς ὤμοις φαίνη ἰσοφόρα ἔχων, ὥστε δοκεῖς ἐμοί, κἂν εἰ τοῖς ἀρχεκόμοις ἀφιστῷης (ὥσπερ ἄρτους) τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ἀζήμιος ἂν γενέσθαι.

κα'. Καὶ

sed ſuffectura mihi ſit domus ſeptem lectulorum capax, quemadmodum huic etiam puero ſatis hoc conclave fuit, in quo ſudaret? Tum quod per hyemem ſub tecto me ſim exerciturus, viciſſim ubi magnus æſtus fuerit, in umbra.

19. An id potius ridetis, quod quum ampliorem, quam par ſit, ventrem habeam, reddere hunc aliquanto minorem velim? An neſcitis, Charmidem hunc nuper admodum me ſaltantem mane deprehendiſſe? Profecto ſic eſt, ait Charmides. Et initio quidem obſtupui, ac ne inſanires, veritus ſum. Verum ubi te audivi conſimilia dicere iis quæ nunc dicis; etiam ipſe domum ubi veniſſem, non ſaltabam quidem, (quando id nunquam didici) ſed manibus geſticulabar, quod facere noram.

20. Eſt ita profecto, inquit Philippus. Nam crura videris tam æqualis habere cum humeris ponderis, ut ſi apud annonæ præfectos inferiorum pondus examinares ad ſuperiora, (ſicut in panibus fieri ſolet) non multatus evaderes.

21. Tum

κα'. Καὶ ὁ Καλλίας εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐμὲ μὲ παρακάλει, ὅταν μέλλῃς μανθάνειν ὀρχεῖσθαι, ἵνα σοι ἀντιποιῶ τε καὶ συμμανθάνω. ἄγε δή, ἔφη ὁ Φίλιππος, καὶ ἐμοὶ αὐλησάτω, ἵνα καὶ ἐγὼ ὀρχήσωμαι. ὅπερ δ' ἀνέστη, διῆλθε μιμούμενος τήν τε τῶν παίδων καὶ τὴν τῶν παίδων ὄρχησιν.

κβ'. Καὶ θεῖον μέν, ὅτι ἐπήνεσαν, ὡς ὁ παῖς σὺν τοῖς σχήμασιν ὅτι καλλίων ἐφαίνετο, ἀνεπέδειξεν ὅ, τι κινοίη τοῦ σώματος, ἅπαν τῆς φύσεως γελοιότερον. ὅτι δὲ ὁ παῖς εἰς τοὔπισθεν καμπτόμενος τροχοὺς ἐμιμεῖτο, ἐκεῖνος ταῦτα εἰς τὸ ἔμπροσθεν ὑπεκύπτων, μιμεῖσθαι τροχοὺς ἐπεχείρει. τέλος δὲ, ὅτι τὸν παῖδ' ἐπήνουν, ὡς ἐν τῇ ὀρχήσει ἅπαν τὸ σῶμα γυμνάζοι, κελεύσας τὴν αὐλητρίδα θᾶττον ῥυθμὸν ἐπάγειν, ἅμα πάντα, καὶ σκέλη, καὶ χεῖρας, καὶ κεφαλήν.

κγ'. Ἐπεὶ δὲ ἀπεῖπε, κατακλινόμενος εἶπε· τεκμήριον, ὦ ἄνδρες, ὅτι καλῶς γυμνάζει καὶ τὰ ἐμὰ ὀρχήματα. ἔγωγ'

21. Tum Callias: Me vero arcesse, ait, mi Socrates, quum saltandi rationem voles discere, ut tibi me opponam, & una discam. Age vero, inquit Philippus, etiam mihi tibiam inflet, ut & ipse saltem. Quumque surrexisset, hinc inde incedebat ac pueri puellæque saltationem imitabatur.

22. Primum vero, quod prædicassent puerum, qui ex gestibus etiam pulchrior exstitisset: ipse contra, quamcunque corporis partem movisset, corpus totum magis, quam esset reapse, ridiculum effecit. Quod autem puella flexo retro corpore rotas imitaretur, ipse antrorsum se flectens rotas imitari conabatur. Tandem quia puerum laudabant, qui inter saltandum corpus universum exerceret; jussa fidicina celeriorem aliquem numerum proferre, crura, manus, caput, omnia simul jactabat.

23. Posteaquam defatigatus esset: Hoc argumento est, inquit in lectulum procumbens, ô viri, etiam meas saltationes egregie corpus exercere, quod sitiam.

ἔγωγ' οὖν διψῶ, ἡ ὁ παῖς ἐξεάτω μοι τ μεγάλιν φιάλιν. νὴ Δί', ἔφη ὁ Καλλίας, ἡ ἡμῖν γε, ἐπεὶ ἡ ἡμεῖς διψῶμεν ὅπως σοὶ γελῶντες.

κδ'. Ο δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν, ἀλλὰ πίνειν μέν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἐμοὶ πάνυ δοκεῖ. τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς, τὰς μὲν λύπας (ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους) κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας (ὥσπερ ἔλαιον φλόγα) ἐγείρει.

κε'. Δοκεῖ μέντοι μοι ἡ τὰ τῶν ἀρδομένων σώματα ταῦτα πάσχειν, ἄρ' ἡ τὰ τῶν ἐν γῇ φυομένων. ἡ γὰρ ἐκεῖνα, ὅταν μὲν ὁ θεὸς αὐτὰ ἄγαν ἀθρόως ποτίζῃ, ὑπὸ λύπης ὀρθοῦται, οὐδὲ ταῖς αὔραις χαρπεῖται. ὅταν δ' ὅσῳ ἥδεται τοσοῦτο πίνῃ, ἡ μάλα ὀρθά τε αὔξεται, ἡ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τ χαρποφορίαν.

κς'. Οὕτω δὲ ἡ ἡμεῖς, ἢν μὲν ἀθρόον τὸ πότον ἐξχώμεθα, ταχὺ ἡμῖν ἡ τὰ σώματα ἡ αἱ γνῶμαι σφαλοῦνται, ἡ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνησόμεθα. ἰὼν δὲ ἡμῖν ⓐ παῖδες μικρᾶς κύλιξι πυκνὰ ὑπερκάζωσιν, ἵνα ἡ ἐγὼ εἰ

Gor-

sitiam. Infundat mihi puer magnam illam pateram. Et nobis quoque, subjecit Callias. Quippe nos etiam sitimus, dum te ridemus.

24. At Socrates: Enimvero, ait, ô viri, etiam mihi vel maxime videtur esse bibendum. Nam revera vinum, dum animos rigat, mœrores quidem (perinde ac mandragoras homines) sopit: & hilaritates (perinde ac oleum flammam) excitat.

25. Videtur autem mihi hominum quoque corporibus idem accidere, quod terra nascentibus. Nam quum hæc à Deo rigantur imbre nimio, non possunt erigi, nec ab auris perflari. At ubi tantum hauriunt, quantum eis gratum est: admodum erecta incrementum sumunt; florent, ad frugem perveniunt.

26. Ita nos quoque, si potum immodicum infundamus, mox & corpora nobis, & animi vacillabunt; ac ne quidem respirare, nedum proferre quidquam poterimus. At si pueri minutis poculis crebrò nos, quasi rore quodam, asperserint, ut & ipse

verbis

Γοργιείοις ῥήμασιν εἴπω, ὥτως ὑ βιαζόμθνοι ὑπὸ τ οἴνυ μεθύειν, ἀλλ' ἀναπειθόμθνοι, πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα.

κζ'. Εδόκει μὲν δὴ ταῦτα πᾶσι. προσέθηκε δὲ ὁ Φιλίππος, ὡς χρὴ τὺς οἰνοχόυς μιμεῖσθ τὺς ἀγαθὺς ἁρματηλάτας, θᾶττον περιελαύνοντας κύλικας. οἱ μὲν δὴ οἰνοχόοι ὥτως ἐποίουν.

ΚΕΦ. γ'.

ΕΚ δὲ τύτυ συνηρμοσμθνῃ τῇ λύρᾳ πρὸς τ αὐλὸν ᾠδήσατο ὁ παῖς, καὶ ἦσεν. ἔνθα δὴ ἐπῄνεσαν μὲν ἅπαντες, ὁ δὲ Χαρμίδης καὶ εἶπεν. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Σωκράτης ἔφη τ οἶνον, ὥτω καὶ αὕτη ἡ κρᾶσις τῶν τε παίδων τ ὥρας καὶ τῶν φθόγγων, τὰς μὲν λύπας κοιμίζειν, τ δ' ἀφροδίτην ἐγείρειν.

β'. Εκ τύτυ δὲ πάλιν εἶπεν ὁ Σωκράτης· ὅτοι μὲν δή, ὦ ἄνδρες, ἱκανοὶ τέρπειν ἡμᾶς φαίνονται· ἡμεῖς δὲ τύτων οἶδ' ὅτι πολὺ βελτίονες οἰόμεθα εἶναι. ὐκ αἰσχρὸν ὖν, εἰ μηδ' ὀπτῶντες χρήσομεν συόντες ὠφελεῖν τι, ἢ εὐφραίνειν ἀλλήλους; ὐκοῦν

verbis Gorgianis utar, tum ſcilicet non coacti à vino tumulenti fiemus, ſed perſuaſi ad ludicra deſcendemus.

26. Atque hæc tunc omnibus ita placuerunt. Philippus autem adjecit: debere pocillatores imitari ſtrenuos aurigas in eo, ut pocula celeriuſcule circumagerent: quod quidem à pocillatoribus eſt factũ.

CAP. III.

SEcundum hæc lyra ad tibiam accommodata, puer & citharа utebatur, & canebat. Quod quum laudaſſent univerſi, Charmides ait: Mihi vero videtur, ô viri, quemadmodum de vino dixit Socrate, ita puerilis hæc venuſtas commiſta ſonis illis mœrores ſopire, ac venerem excitare.

2. Tum Socrates rurſum: Videntur hi quidem, ait, ô viri, ſatis delectare nos poſſe: verum ſat ſcio nos exiſtimare, quod illis multo ſimus meliores. An non igitur eſt turpe, nos, quum una ſimus, non eniti, ut nonnihil invicem & commodi nobis, & hilaritatis adferamus?

ἀντεῦθεν εἶπον πολλοί· σὺ τοίνυν ἡμῖν ἐξήγησαι, ποίων λόγων ἀπόμνυοι μάλιστ' ἂν ταῦτα ποιοῖμεν.

γ'. Ἐγὼ τοίνυν (ἔφη) ἥδιστ' ἂν ἀπολαύοιμι τῆς Καλλίου τιὼ ὑποσχέσεως. ἔφη γὰρ δήπου εἰ συνδειπνοῖμεν, ἐπιδείξειν τιὼ αὐτοῦ σοφίαν. κἀγὼ ἐπιδείξω γε (ἔφη) ἐὰν καὶ ὑμεῖς ἅπαντες εἰς μέσον φέρητε ὅ, τι ἕκαστος ἐπίσασθε ἀγαθόν. ἀλλ' οὐδείς σοι (ἔφη) ἀντιλέγει τὸ μὴ οὐ λέξειν ὅ, τι ἕκαστος ἡγεῖται πλείστου ἄξιον ἐπίστασθαι.

δ'. Ἐγὼ μὲν τοίνυν (ἔφη) λέγω ὑμῖν, ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονῶ. ἀνθρώπους γὰρ οἶμαι ἱκανὸς εἶναι βελτίους ποιεῖν. κἀγὼ ὁ Ἀντισθένης εἶπε, πότερον τέχνιον πρὸς βαναυσικιὸν, ἢ κολακαγαθίαν διδάσκων; ἡ κολακαγαθία ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη. νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἥγε ἀναμφιλογωτάτη. ἐπεί τοι ἀνδρεία μὲν καὶ σοφία ἔστιν ὅτε βλαβερὰ καὶ φίλοις καὶ πόλει δοκεῖ· ἡ δὲ δικαιοσύνη οὐδὲ κατ' ἐν συμμίγνυται τῇ ἀδικίᾳ.

ε'. Ἐπὶ-

mus? Tum vero complures: Ergo tu nobis exponito, inquiunt, quos attingere sermones oporteat, ut id maxime consequamur.

3. Equidem ait, lubentissime frui Calliæ promisso velim. Dicebat enim, si cum ipso cœnaremus, ostentaturum se nobis sapientiam suam. Ostendam equidem, ait, si quidem vos quoque universi, quidquid boni nostis singuli, in medium contuleritis. At nemo est, qui adversetur, ait, quominus indicaturus sit, quidnam quisque maximi faciundum scire se arbitretur.

4. Ego igitur vobis dico, quo me potissimum efferam. Nam arbitror posse me homines meliores efficere. Tum Antisthenes, Utrum inquit, artem aliquam sordidam docendo, an honestatem? Justitia est honestas. Est profecto, inquit Antisthenes, & quidem ea, de qua minime dubitari debeat. Nam fortitudo & sapientia nonnumquam & amicis & reipublicæ videntur esse noxiæ: verum justicia ne parte quidem minima cum injustitia miscetur.

5. Postea-

ε'. Επειδὰν τοίνυν καὶ ἡμῶν ἕκαστος εἴπῃ ὅ, τι ὠφέλιμον ἔχῃ, τότε κἀγὼ δ' οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν τὸ τέχνιον, δι' ἧς τοῦτο ἀφῃρέθην. ἀλλὰ σὺ αὖ (ἔφη) λέγε, ὦ Νικήρατε, ὅτι ποίᾳ ὁρμῇ μέγα φρονεῖς. ὁ δ' εἶπεν· ὁ πατήρ ὁ ὁρμελούμενος, ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην, ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ομήρου ἔπη μαθεῖν. καὶ νῦν δυναίμην ἂν Ιλιάδα ὅλην καὶ Οδύσσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν.

ς'. Εκεῖνο δ', ἔφη ὁ Αντισθένης, λέληθέ σε, ὅτι καὶ οἱ ῥαψῳδοὶ πάντες ὁρῶσι ταῦτα τὰ ἔπη; καὶ πῶς ἄν, ἔφη, λελήθοι ἀκροωμένων γε αὐτῶν ὀλίγου ἀν' ἑκάστην ἡμέραν; οἴσθά τι οὖν ἔτι, ἔφη, ἀλιθιώτερον ῥαψῳδῶν; οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος, οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. δῆλον γοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι τὰς διανοίας οὐκ ὁρῶσι ταύτας. σὺ δὲ Στησιμβρότῳ τε καὶ Αναξιμάνδρῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς πολὺ δέδωκας ἀργύριον, ὥστε οὐδέν σε τῶν πολλοῦ ἀξίων λέληθε.

ζ'. Τί

5. Posteaquam igitur unusquisque nostrum dixerit, quid habeat rei utilis, tum & ego dicere non gravabor, quanam illud arte efficiam. Tu vero, Nicerate, dicito nobis, cujus scientiæ causſa elato sis animo. Pater meus, ait Niceratus, quum studiose daret operam, ut in virum honestum ac bonum evaderem, coegit omnes Homeri me versus discere. Jamque adeo possem totam Iliadem & Ulyssean de memoria promptam recitare.

6. Verum ignoras, inquit Antisthenes, etiam omnes versuum recitatores eosdem versus tenere? Qui possim ignorare, ait, quum propemodum singulis eos diebus audiam? An igitur ullam nationem hominum stultiorem nosti, quam sint illi recitatores? Non profecto, inquit Niceratus, non ita mihi videtur. Perspicuum est enim, ait Socrates, illos versuum sententias non intelligere. Tu autem Stesimbroto, & Anaximandro, & multis aliis non parum pecuniæ dedisti: quo fit ut nihil eorū quæ magni sunt facienda, ignores.

ζ'. Τί δὲ σύ, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ὅτι τίνι μέγιστον φρονεῖς; ὅτι καλλει, ἔφη. ἢ οὖν καὶ σὺ, ὁ Σωκράτης ἔφη, ἔξεις λέγειν, ὅπῳ τῷ σῷ καλλει ἱκανὸς εἶ βελτίους ἡμᾶς ποιεῖν; εἰ δὲ μή, δῆλόν γε, ὅτι φαῦλος φανεῖσθαι.

η'. Τί γὰρ σύ, εἶπεν, ὅτι τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Ἀντισθένες; ὅτι πλούτῳ, ἔφη. ὁ δὲ Ἑρμογένης ἀνήρετο, εἰ πολὺ εἴη αὐτῷ ἀργύριον. ὁ δὲ ἀπώμοσε μηδὲ ὀβολόν. Ἀλλὰ γοῦν πολλοῦ, ἔφη, κέκτησαι; ἴσως ἄν, ἔφη, Αὐτολύκῳ τούτῳ ἱκανὴ γένοιτο ἐγκονίσασθαι.

θ'. Ἀκουστέον ἂν εἴη καὶ σοῦ. τί δὲ σύ, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, ὅτι τίνι μέγα φρονεῖς; ἐγὼ οὖν, ἔφη, ὅτι πενίᾳ μέγα φρονῶ. νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ' εὐχαίτῳ γε πράγματι. τοῦτο δὲ δὴ ἥκιστα μὲ ὑπέρφορον, ἥκιστα δὲ πολεμάχητον, καὶ ἀφύλακτον ὃν σώζεται, καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον γίγνεται.

ι'. Σὺ

7. Quid tu vero Critobule, inquit, habes rei, quo te plurimum effers? Ob formæ elegantiam, ait. Num igitur & tu, inquit Socrates, dicere poteris te pulchritudine tua posse nos meliores reddere? Ni possim id, perspicuum est, me nullius hominem pretii visum iri.

8. Quid tu autem Antisthenes? ait, quam ob rem te effers? Ob divitias, inquit. Quem rursus Hermogenes interrogabat, an multum haberet argenti. At is cum jurejurando, ne obolum quidem, ait. Sed multum agri possides? inquit. Fortasse tantum, respondit, quantum huic Autolyco satis sit, de quo se pulvere conspergat.

9. Se & tu audiendus es. Quanam re Charmides, temet effers? Equidem me, inquit, ob paupertatem effero. Profecto, ait Socrates, jucundam quidem ac gratam ob rem: quæ minime obnoxia est invidiæ, minime pugnas de se concitat, sine custodia servari potest, neglecta denique vires adquirit.

10. At

ι'. Σὺ δὲ δή, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐπὶ τίνι μέγα φρονᾷς, ὦ Σώκρατες; ἢ ὃς, μάλα σεμνῶς ἀναπάσας τὸ πρόσωπον· ἐπὶ μαστροπείᾳ, εἶπεν. ἐπεὶ δὲ ἐγέλασαν ἐπ' αὐτόν, ὑμεῖς μὲ γελᾶτε, ἔφη· ἐγὼ δὲ οἶδ' ὅτι ἢ πάνυ ἂν πολλὰ χρήματα λαμβάνοιμι, εἰ βουλοίμην χρῆσθαι τῇ τέχνῃ.

ια'. Σύ γε μὲν, δηλαδὴ ἔφη ὁ Λύκων τὸν Φίλιππον, ἐπὶ τῷ γελατοποιῷ μέγα φρονᾷς; δικαιότερόν γ', ἔφη, οἶμαι ἢ Καλλιππίδης ὁ ὑποκριτὴς, ὃς ὑπερσεμνύεται ὅτι δυνατὰ πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν.

ιβ'. Οὐκοῦν ἢ σὺ (ἔφη ὁ Ἀντισθένης) λέξεις, ὦ Λύκων, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; ἢ ὃς ἔφη· ἆρ' οὐ πάντες ἴστε, ἔφη, ὅτι ἐπὶ τούτῳ τῷ υἱεῖ; Οὗτός γε μὲν, ἔφη τις, δῆλον ὅτι ἐπὶ τῷ νικηφόρῳ τέθηλεν. ἢ ὁ Αὐτόλυκος ἀνερυθριάσας εἶπε, μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἠσθέντες ὅτι ἤκουσαν αὐτοῦ φωνήσαντος, προσέβλεψαν, ἤρετό τις αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ

10. At tu Socrates, inquit Callias, qua re fretus de te magnifice sentis? Ille vultu maximam ad gaavitatem compositio: Lenocinio, respondit. Quumque risissent omnes: Vos quidem ridete, inquit, at ego scio me magnam accipere posse pecuniæ copiam, si hac arte velim uti.

11. Et Lyco Philippum indicans: Tu quidem, ait, idcirco te effers, quod risum excitare potes? Justius, inquit, mea quidem sententia, quam Callippides histrio, qui mirifice propterea superbit, quod multis lacrumas excutere possit.

12. An non tu quoque, mi Lyco, subjecit Antisthenes, indicabis, quam ob causam elato sis animo? An non vobis omnibus notum est, ait, ob filium hunc meum? Atque is ipse, subjecit aliquis, haud dubie propterea, quod victoriam sit adeptus. Et Autolycus quum erubuisset: Minime profecto, inquit.

13. Ibi conjectis in eum oculis omnium, qui quidem delectati essent, quod loquentem audivissent, quidam ipsum interrogat: Ob quid igitur,

τῷ μιῷ, ὦ Αὐτόλυκε; ὁ δ' εἶπεν, ὅτι τῷ πατρί. καὶ ἅμα ἀνεκλίθη αὐτῷ. καὶ ὁ Καλλίας ἰδών, ἆρ' οἶσθα, ἔφη, ὦ Λύκων, ὅτι πλουσιώτατος εἶ ἀνθρώπων; μὰ Δί' (ἔφη) τοῦτο μέντοι ἐγὼ οὐκ οἶδα. ἀλλὰ λανθάνει σε, ὅτι οὐκ ἂν δέξαιο τὰ βασιλέως χρήματα ἀντὶ σοῦ τοῦ υἱοῦ; ἐπ' αὐτοφώρῳ εἰλημμαι, ἔφη, πλουσιώτατος (ὡς ἔοικεν) ἀνθρώπων ὤν.

14. Σὺ δὲ (ἔφη ὁ Νικήρατος) ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τίνι μάλιστα ἀγάλλῃ; καὶ ὃς ὅτι φίλων, ἔφη, ἀρετῇ καὶ δυνάμει, καὶ ὅτι τοιοῦτοι ὄντες ἐμοῦ ἐπιμέλονται. εἰσταῦθα τοίνυν πάντες προσέβλεψαν αὐτῷ, καὶ πολλοὶ ἅμα ἤροντο, εἰ καὶ σοφίσι δηλώσῃ αὐτούς. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι οὐ φθονήσῃ.

ΚΕΦ. ιδ'.

ΕΚ τούτου ἔλεξεν ὁ Σωκράτης· ἀκοῦσαι λοιπὸν ἂν εἴη ἡμῖν, ἃ ἕκαστος ὑπέσχετο, ἀποδεικνύων ὡς πολλοῦ ἀξιά ἐστιν. ἀκούοιτ'

igitur, Autolyce? Ob Patrem, inquit: simulque ad patrem sese acclinabat. Quod ubi conspexisset Callias: Scis, inquit, mi Lyco, te omnium hominum esse opulentissimum? Id ego profecto, ait, ignoro. An igitur fugit te, quod ne regis quidem opes cum filio commutares? Ipso in facinore deprehensus sum, inquit, omnium (uti quidem videtur) hominum opulentissimus.

14. Tu vero Hermogenes, ait Niceratus, qua re potissimum tibi places? Ob amicorum, inquit, virtutem & potentiam, & quod tales quum sint, mei curam habeant. Tum omnes eum intueri, ac plerique interrogare, num & ipsis eos indicare vellet. Respondebat autem, non velle se hoc ipsis invidere.

CAP. XIV.

SEcundum hæc Socrates: Restat igitur, ait, ut demonstret quilibet, ea quæ pollicitus est, maximi esse faciunda. Audie-

ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐμοῦ πρῶτον. ἐγὼ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ὦ ὑμᾶς ἀκούω ἀπορούντων, τί τὸ δίκαιον, ἐν τούτῳ δικαιοτέρους τοὺς ἀνθρώπους ποιῶ. καὶ ὁ Σωκράτης· πῶς, ὦ λῷστε; ἔφη. δίδους νὴ Δί' ἀργύριον.

β'. Καὶ ὁ Ἀντισθένης ἐπαναστὰς μάλα ἐλεγκτικῶς αὐτὸν ἐπήρετο. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι, ὦ Καλλία, πότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἢ ἐν τῷ βαλαντίῳ τὸ δίκαιόν σοι δοκοῦσιν ἔχειν; ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἔφη. καίτοι σὺ εἰς τὸ βαλάντιον δίδους ἀργύριον, τὰς ψυχὰς δικαιοτέρας ποιεῖς; μάλιστα. πῶς; ὅτι ἴσως τὸ εἰδέναι, ὡς ἔστιν ὅτου χρὴ μὴ τὰ ἐπιτήδεια ἔχουσιν, οὐκ ἐθέλουσι κακουργοῦντες κινδυνεύειν.

γ'. Ἦ καὶ σοί, ἔφη, ἀποδιδόασιν ὅ, τι ἂν λάβωσι; μὰ τὸν Δί', ἔφη, ἔγωγε μὴ δή. τί δὲ, ἀντὶ τοῦ ἀργυρίου, χάριτας; ἔγωγε μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ τοῦτο· ἀλλ' ἔνιοι καὶ ἐχθρόνως ἔχουσιν, ἢ πρὶν λαβεῖν. θαυμαστά γ', (ἔφη ὁ Ἀντισθένης ἅμα εἰσβλέπων, ὡς ἐλέγχων αὐτόν) εἰ μὴ πρὸς τοὺς ἄλλους δώσασι

Audietis, ait Callias, me primum. Nam interea, dum vos audio, quid jus & æquum sit, ambigentes; homines efficio justiores. Qui hoc, vir optime? ait Socrates. Dum pecuniam largior.

2. Et surgens Antisthenes, admodum acriter eum confutaturus interrogabat. Homines vero, Callia, utrum tibi videntur, in animis, an in crumena justiciam habere? In animis, inquit. Et tu quum in crumenam argentum largiris, animos justiores facis? Maxime. Quo pacto? Quod quum sciant habere se, unde necessaria parare sibi emendo possint, malefacere suo cum periculo nolint.

3. Num tibi reddunt, quod acceperunt? Non profecto. Quid autem pro pecunia? Num gratias? Ne id quidem certe, inquit. Imo nonnulli etiam magis hostiliter adfecti sunt, quam prius, quum nil accepissent. Mira quidem (ait Antisthenes simul eum intuendo quasi coarguens) posse te illos reddere justos

λυάσαι δικαίους ποιεῖν αὐτοὺς, σεῦ δὲ σαυτὸν οὔ.

δ'. Καὶ τί τοῦτ', ἔφη ὁ Καλλίας, θαυμαστόν; ὃ γὲ τέκτονάς τε καὶ οἰκοδόμους πολλοὺς ὁρᾷς, οἳ ἄλλοις μὲν πολλοῖς ποιοῦσιν οἰκίας, ἑαυτοῖς δὲ ὃ λυσιτελοῦντα ποιοῦσι. ✶ ἀλλ' εἰ μισθῷ αὐταῖς οἰκοῦσι; καὶ ἀνάγκη μέντοι, ὦ σοφιστά, ἐλεγχόμενον.

ε'. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀνεχέσθω μέντοι. ἐπεὶ καὶ οἱ μάντεις λέγονται δήπου ἄλλοις μὲν προαγορεύειν τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ὄπιον. οὕτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν.

ς'. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Νικήρατος, ἀκούετ' ἄν, ἔφη, καὶ ἐμοῦ, ἃ ἴσασθε βελτίονες, ἵν' ἐμοὶ σωθῆτε. ἴστε γὰ δήπου, ὅτι ὁ Ὅμηρος ὁ σοφώτατος πεποίηκε θεὸν μὲν πάντων τῶν ἀνθρωπίνων. ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται ἢ οἰκονομικὸς, ἢ δημηγορικὸς, ἢ στρατηγικὸς γενέσθαι, ἢ ὅμοιος Ἀχιλλεῖ, ἢ Αἴαντι, ἢ Νέστορι, ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. ἐγὼ γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι.

ἦ

justos erga cæteros, non autem erga teipsum.

4. Et cur hoc mirum est? ait Callias. An non & fabros, & structores ædium complures cernis, qui aliis quidem multis domos ædificant, sibi ædificare non possunt, sed mercede conductas incolunt? Sine te coargui, professor sapientiæ.

7. Profecto, inquit Socrates, patiatur sane. Nam & vates feruntur certe aliis quidem futurum quod sit, denuntiare: sibi vero quod imminear, non prospicere. Atque hic ejus sermonis finis fuit.

6. Secundum hæc Niceratus: Audite, inquit, me quoque, de iis quæ vos meliores effectura sunt, si mecum versabimini. Nostis enim certe, Homerum illum sapientissimum fere complexum esse, poematis suis omnes res humanas. Quamobrem quisquis vestrum vel administrationis domesticæ, vel orandi ad populum, vel rei imperatoriæ peritus fieri vult, vel Achilli, Aiaci, Nestori, Ulyssi similis; me colat, qui hæc omnia cognita habeo.

Num

ἢ καὶ βασιλεύειν (ἔφη ὁ Ἀντισθένης) ἐπίστασαι; ὅτι οἶδα ἐπαινέσαντα αὐτὸν τὸν Ἀγαμέμνονα, ὡς βασιλεύς τε εἴη ἀγαθὸς, καὶ κρατερὸς τ' αἰχμητής. καὶ νὴ μὰ Δί' (ἔφη) ἔγωγε, ὅτι ἁρματηλατοῦντα δεῖ ἐγγὺς μὲν τῆς στήλης κάμψαι.

* Αὐτὸν δὲ κλινθῆναι ἐϋξέστου ὑπὸ δίφρου
Ἠὲ ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν, ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κέντορ ὁμοκλήσαντ', ἐΐξαί τέ οἱ ἡνία χερσί.

ζ'. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλο οἶδα, καὶ ὑμῖν αὐτίκα μὰ Δί' ἔξεστι πρᾶξαι. εἶπε γάρ που Ὅμηρος, * Ἐπὶ δὲ κρόμμυον πότῳ ὄψον. ἐὰν οὖν ἐνέγκῃ τις κρόμμυον, αὐτίκα μάλα τοῦτό γε ὠφελημένοι ἔσεσθε. ἥδιον γὰρ πίεσθε.

η'. Καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν· ὦ ἄνδρες, ὁ Νικήρατος κρομμύων ὄζων ὑπερημεῖ οἴκαδε ἐλθεῖν, ἵν' ἡ γυνὴ αὐτοῦ πίῃ, μὴ ἀλλοτρίωσαι μηδένα ἂν φιλῆσαι αὐτόν. νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀλλ' ἄλλου που δόξαν γελοίαν

Num & regnandi, ait Antiſthenes, ſcientiam habes? Noſti enim laudatum eſſe ab ipſo Agamemnonem, quod rex eſſet bonus, & bellator fortis. Etiam hoc profecto ſcio, inquit, quod prope columnam quidem auriga convertere ſe debeat:

Ille ſed inclinet ſe lævum verſus, in ipſo
Curru & equum dextrum propellat voce, manuque
Cædat, eique ſimul laxas permittat habenas.

7. Præterea quiddam aliud novi, veſque adeo periculum ejus mox facere poteritis. Dixit enim Homerus, cepam eſſe potus condimentum. Quamobrem ſi cepam quis adferat, mox hanc utilitatem percipietis, quod eſtis majori cum voluptate bibituri.

8. Tum Charmides: Cupit, inquit, ô viri, Niceratus ita redire domum, quo cepas redoleat; ut uxor ipſius credat, nullum ne cogitaſſe quidem ipſum oſculari. Non profecto, inquit Socrates, ſed aliam quoque fortaſſis opi-

γελοίαν κίνδυνος ἡμῖν προσλαβεῖν. ὄψον μὲν γὰρ δὴ ὕπως ἔοικεν εἶναι, ὡς χρόμυόν γε ὑμῶν σῖτον, ἀλλὰ καὶ ποτὸν ἡδύνει. εἰ δὲ δὴ τοῦτο καὶ μὴ δεῖπνον προσόμεθα, ὅπως μὴ φήσῃ τις ἡμᾶς πρὸς Καλλίαν ἐλθόντας ἡδυπαθεῖν.

θ'. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. εἰς μὲν γὰρ μάχιμον ὁρμωμένῳ καλῶς ἔχει κέρμυον ὑποτρώγειν, ὥσπερ ἔνιοι τοὺς ἀλεκτρυόνας σκόροδα σιτίσαντες συμβάλλουσι. ἡμεῖς δὲ ἴσως βουλεύομεθα ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον, ἢ μαχούμεθα.

ι'. Καὶ οὕτω μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτω πως ἐπαύσατο. ὁ δὲ Κριτόβουλος· Ὀκνῶ αὖ ἐγὼ λέξω, ἔφη, ἐξ ὧν ὑπὸ τῶ κάλλει μέγα φρονῶ· λέγε, ἔφασαν. εἰ μὲν τοίνυν μὴ καλός εἰμι, ὡς οἴομαι, ὑμεῖς ἂν δικαίως ἀπάτης δίκην ὑπέχοιτε. οὐδενὸς γὰρ ὁρκίζοντος ἀεὶ ὀμνύοντες, καλόν με φατὲ εἶναι. κἀγὼ μὲν πιστεύω. καλοὺς γὰρ καὶ ἀγαθοὺς ὑμᾶς ἄνδρας νομίζω.

ια'. Εἰ

nionem ridiculam poſſimus addere. Videtur enim cepa ſic eſſe condimentum, ut non cibum modo, ſed potum quoque ſuaviorem efficiat. Quod ſi hac etiam à cœno veſcamur, verendum, ne quis nos ad Calliam ſic acceſſiſſe dicat, ut voluptati indulgeremus.

9 Nequaquam, ait, ô Socrates. Nam in pugnam pergenti ceparum uſus convenit, quemadmodum quidam allio gallos paſcunt, ac deinde committunt. Nobis autem hoc conſilii potius eſt, ut oſculaturi libentius ſimus, quam prœlio congreſſuri.

10. Hic ejus orationis finis fuit. Tum Critobulus: Ergo & ipſe dicam, ait, quibus de cauſſis ob formæ elegantiam me efferam. Dic, aiunt. Atqui ſi formoſus non ero, quemadmodum puto, merito vos fraudis pœnam ſuſtinueritis. Nam ſemper jurejurando confirmatis, formoſum eſſe me, nemine id à vobis exigente. Ac fidem vobis equidem habeo, quos eſſe bonos & honeſtos viros arbitror.

11. At

ια'. Εἰ δ' ἐμέ τε τῷ ὄντι καλὸς, καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ τοῖς ἐμὲ πάσχετε, οἷά περ ἐγὼ τοῖς τ' ἐμοὶ δοκοῦντα καλὸν εἶναι, ὄμνυμι πάντας θεοὺς μὴ ἐλέσθαι ἂν τὴν βασιλέως ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ καλὸς εἶναι.

ιβ'. Νῦν δὲ ἐγὼ Κλεινίαν ἥδιον μὲν θεῶμαι, ἢ τἆλλα πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις καλά. τυφλὸς δὲ τὴν ἄλλων ἁπάντων μᾶλλον ἂν δεξαίμην εἶναι, ἢ ἐκείνου ἑνὸς ὄντος. ἄχθομαί τε καὶ νυκτὶ καὶ ὕπνῳ, ὅτι ἐκεῖνον οὐχ ὁρῶ· ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ τιμὴν μείζονα οἶδα, ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν.

ιγ'. Ἄξιόν γε μὴν ἡμῖν τοῖς καλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖσδε μέγα φρονεῖν, ὅτι τοὺς μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦντα δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθά, καὶ τὸν ἀνδρεῖον, κινδυνεύοντα, τὸν δέ γε σοφὸν, λέγοντα· ὁ δὲ καλὸς καὶ ἡσυχίαν ἄγων πάντ' ἂν διαπράξαιτο.

ιδ'. Ἐγὼ οὖν, καίπερ εἰδὼς ὅτι χρήματα ἡδὺ κτῆμα, ἥδιον μὲν ἂν τὰ ὄντα Κλεινίᾳ διδοίην, ἢ ἕτερα πρὸς ἄλλου

11. At si revera formosus sum, ac vobis idem erga me accidit, quod mihi erga illum, quem formosum esse puto: Deos omnes testor, nolle me regis imperium potius, quam formæ præstantiam.

12. Quippe Cliniam modo spectо lubentius, quàm cetera universa, quæ pulchra sunt in rebus humanis: malimque cæterarum rerum omnium, quam ejus unius aspectu carere. Nocti etiam somnoque succenseo, quod eum non video: diei vero ac soli gratiam habeo maximam, quod Cliniam mi spectandum exhibeant.

13. Æquum est etiam, ut nos formosi propter hæc quoque simus animis elatis, quod eum, qui viribus polleat, laborando adquirere bona necesse sit; & fortem, pericula subeundo; & sapientem, dicendo: at qui formosus est, etiamsi quiescat, omnia tamen perficere potest.

14. Equidem tametsi norim opes esse possessionem gratam: lubentius tamen ea quæ mea sunt Cliniæ donarem, quam alia ab

ἄλλῳ λαμβάνοιμι· ἥδιον δ' ἂν δουλεύοιμι, ἢ ἐλεύθερος εἴην, εἰ μοι Κλεινίας ἄρχειν ἐθέλοι. καὶ γὰρ ποιοίην ἂν ῥᾷον ἐκείνῳ, ἢ ἀναπαοίμην, καὶ κινδυνεύοιμ' ἂν πρὸς ἐκείνου ἥδιον, ἢ ἀκίνδυνος ζώην.

ιε'. Ὥστε εἰ σὺ, ὦ Καλλία, μέγα φρονεῖς ὅτι δυνατοὺς ποιεῖν, ἐγὼ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν δικαιότερός σου εἰμὶ ἄγειν ἀνθρώπους. ἆρα γὰρ τὸ ἐμπνεῖν τι ἡμᾶς τοὺς καλοὺς τοῖς ἐρωτικοῖς, ἐλευθεριωτέρους μὲν αὐτοὺς ποιοῦμεν εἰς χρήματα, φιλοπονωτέρους δὲ καὶ φιλοκαλωτέρους ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ μὴν αἰδημονεστέρους τε καὶ ἐγκρατεστέρους, οἵγε καὶ ὧν δέονται μάλιστα, τούτων αἰσχύνονται.

ις'. Μαίνονται δὲ καὶ οἱ μὴ τοὺς καλοὺς στρατηγοὺς αἱρούμενοι. ἐγὼ οὖν μετὰ Κλεινίου καὶ ἄρχειν πρὸς ἰοίμην· οἶδα δὲ, ὅτι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ. ὥστε μηκέτι ἀπόρει, ὦ Σώκρατες, εἴ τι τοῦμὸν καλὸν ἀνθρώποις ὠφελήσῃ.

ιζ'. Αλλ'

alterò acciperem: lubentius servus, quam liber essem, si Clinias mihi velit imperare. Nam facilius esset mihi Cliniæ laborare, quam quietem capere: ac periculum ejus nomine lubentius adirem, quam expers periculi viverem.

15. Si tu denique, Callia, magnopere te effers, quod homines possis justiores facere; multo æquius est me ad omnem virtutem homines perducere. Nam quia nos formosi quiddam amori deditis inspiramus, id efficimus, ut quod pecuniam adtinet, sint liberaliores: in periculis, laborum & honesti studiosiores: verecundiores etiam, ac modestiores: adeo quidem, ut etiam illa, quibus maxime indigent, [eloqui] vereantur.

16. Insani sunt autem, qui non formosos imperatores eligunt. Equidem cum Clinia vel per ignem incederem, neque dubito vos idem mecum facturos. Quamobrem non est, quod dubites amplius, mi Socrates, an formæ venustas in me bono alicui sit hominibus.

17. Ne

ιζ'. Αλλ' οὐδὲ μέντοι ταύτῃ γε ἀπιμαστέον τὸ κάλλος, ὡς ταχὺ παραμάζον. ἐπεὶ ὥσπερ γε παῖς γίγνεται καλός, οὕτω καὶ μειράκιον, καὶ ἀνήρ, καὶ πρεσβύτης. τεκμήριον δέ, *Παλλαδίοις δὲ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γενέσθαι ἐκλέγονται, ὡς συμπαραμαρτύντος πάσῃ ἡλικίᾳ τοῦ κάλλους.

ιη'. Εἰ δὲ ἤδη τὸ πρὸ ἑκόντων ἁμαρτάνεσθαι ὧν τις δέοιτο, εὖ οἶδ' ὅτι καὶ νυνὶ ῥᾷον ἂν ἐγὼ καὶ σιωπῶν πείσαιμι τὰ παῖδα τόνδε καὶ τὼ παῖδα φιλῆσαί με, ἢ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγεις.

ιθ'. Τί τοῦτο; ἔφη ὁ Σωκράτης. ὡς δὴ καὶ ἐμοῦ καλλίων ὢν ταῦτα κομπάζεις. νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἢ πάντων Σειληνῶν τὰ σατυρικὰ αἴσχιστος ἂν εἴην. (ὁ δὲ Σωκράτης καὶ ἐτύγχανε προσεμφερὴς τούτοις ὤν.)

κ'. Ἀγε νῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅπως μεμνήσῃ ἁμαχειθῶναι δεῖ τοῦ κάλλους, ἐπειδὰν οἱ προκείμενοι λόγοι περιέλθωσι. κρινάτω δὲ ἡμᾶς μὴ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου,

17. Ne hac quidem in parte forma vituperanda venit, quod cito flos ejus prætereat. Nam ut puer, ita & adolescentulus formosus est, & vir, & senex. Ejus rei argumentum est, quod Minervæ in Thallophoros delegantur formosissimi senes, quasi forma sit omni ætati comes.

18. Quod si jucundum est à volentibus impetrare, quibus aliquis indiget: sat scio, mi Socrates, me nunc quoque citius vel tacentem huic puero puellæque persuasurum, ut me osculentur, quam tu possis; tametsi multa sapienter proferas.

19. Quid hoc est? ait Socrates. Jactitas hæc tu, quasi etiam me sis formosior. Profecto, inquit Critobulus: ceteroquin omnium Silenorum satyricorum essem turpissimus. (Erat autem Socrates his perquam similis.)

20. Age vero, subjecit Socrates, memineris habendum esse judicium de forma, ubi sermones hi quos instituimus, circumierint. Ferant autem judicium de nobis, non Alexander ille

* Priami

Πειάμου, ἀλλ' αὐτοὶ ὅτοι, ὥσπερ σὺ οἴει ἐπιθυμεῖν σε φιλῆσαι.

κα'. Κλεινίᾳ δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ἐπιτρέψαις; ἢ ὃς εἶπεν· ἦ γὰρ αὖ παύσῃ σὺ Κλεινίου μεμνημένος; ἰὼ δὲ μὴ ὀνομάζω, ἧττόν τι μὲ οἴει μεμνῆσθαι αὐτοῦ; οὐκ οἶσθα, ὅτι ὥτω σαφῶς ἔχω εἴδωλον αὐτοῦ ἐν τῇ ψυχῇ, ὡς εἰ πλαστικὸς ἢ ζωγραφικὸς ἰὼν, οὐδὲν ἂν ἧττον ἐκ τοῦ εἰδώλου, ἢ πρὸς αὐτὸν ὁρῶν, ὅμοιον αὐτῷ ἀπειργασάμην;

κβ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑπέλαβε· τί δῆτα οὕτως ὅμοιον εἴδωλον ἔχων, πράγματά μοι παρέχεις, ἄγεις τε, αὐτὸν ὅπου ὄψει; ὅτι, ὦ Σώκρατες, ἡ μὲ αὐτοῦ ὄψις εὐφραίνειν δυνατῶ, ἡ δὲ τοῦ εἰδώλου πέρψιν μὲ οὐ παρέχει, πόθον δὲ ἐμποιεῖ.

κγ'. Καὶ ὁ Ερμογένης εἶπεν· ἀλλ' ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ πρὸς σοῦ ποιῶ τὸ περιίδεῖν Κριτόβουλον ὥτως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐκπλαγέντα· δοκεῖς γὰρ, ἔφη ὁ Σωκράτης,

Priami filius, sed hi ipsi quos tu osculandi tui cupidos esse putas.

21. At Cliniæ, Socrates, judicium non permiseris? Et ille: Non tu Cliniæ meminisse desines? At si eum non nominem, an propterea minus me putas ipsius meminisse? Num ignoras, tam illustre me simulacrum ipsius habere in animo, ut si vel fictor, vel pictor essem, nihilo minus ei similem exprimerem, si simulacrum, ac si ipsum intuerer.

22. Ejus sermonem excipiens Socrates: Quamobrem igitur, ait, quum simulacrum ei tam simile habeas, mihi negotium facessis, eoque ducis, ubi eum videas? Propterea, mi Socrates, ait, quod vultus ejus esse mihi voluptati potest: simulacri vero species, ut delectationem nullam adfert, ita desiderium excitat.

23. Tum Hermogenes: Ego vero, mi Socrates, inquit, ne à te quidem sto, ut Critobulum adeo præ amore obstupefactũ contemnas. An tu existimas, eum, inquit Socrates,

Σωκράτης, ἐξ οὗ ἐμοὶ συνεστιν, ὅπως ἁψαιτο αὐτοῦ; ἀλλὰ πότε μήν; οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τούτῳ μὲν καὶ τὰ ὦτα ἄρτι ἴουλος καθέρπει, Κλεινίᾳ δὲ καὶ τὸ ὄπισθεν ἤδη ἀναβαίνει; ὅτος οὖν συμφοιτῶν εἰς ταὐτὸ διδασκαλεῖα ἐκείνῳ, τότε ἰσχυρῶς ἐρασθήσεται.

κδ'. Α δὴ ἀγαθόμενος ὁ πατὴρ παρέδωκέ μοι αὐτόν, εἶπε διωάμενον ὠφελῆσαι. καὶ μέντοι πολὺ βέλτιον ἤδη ἔχει. πρόσθεν μὲν γὰρ, ὥσπερ οἱ τὰς Γοργόνας θεώμενοι, λιθίνως ἔβλεπε πρὸς αὐτὸν καὶ λιθίνως ἀδάμου ἀπῄει ἀπ' αὐτοῦ.

κε'. Νῦν δὲ εἶδον αὐτὸν καὶ σκαρδαμύξαντα. καί τι νὴ τοὺς θεούς, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοι γε, ἔφη, (ὡς σὺ ὑμῖν αὐτοῖς εἰρήσθαι) ὅτος καὶ περιληκέναι τὸν Κλεινίαν· οὐ ἔρωτος ὄντος ὅτι δεινότερον ἐπέκαυμα. καὶ γὰρ ἄπληστον, καὶ ἐλπίδας τινὰς γλυκείας παρέχει.

κς'. Ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ μόνον πάντων ἔργων * τὸ τοῖς σώμασι συμφαύειν ὁμώνυμον τῷ) τῷ ταῖς ψυχαῖς φιλεῖσθαι,

Socrates, ex quo mecum versatur, hoc pacto unquam facile adfectum? Quando tandem? Non vides huic * quidem lanuginem propter aures serpere, Cliniæ vero jam retrorsum surgere? Nimirum hic id temporis, quo ad eosdem cum illo magistros itabat, ita vehementer exarsit.

24. Quibus animadversis pater eum mihi tradidit, si qua re prodesse ipsi possem. Et habet sane jam multo melius. Nam antehac, quasi qui Gorgones spectant, saxeum in morem Cliniam inspectabat, & quasi saxeus esset, nusquam ab ipso discedebat.

25. Vidi etiam, quum connniveret. Immo per deos immortales videtur mihi, ô viri, (quod quidem inter vos dictum esto) etiam deosculatus esse Cliniam: quo sane nihil est ad amorem accendendum acrius. Quippe satiari nequit, & spes quasdam jucundas præbet.

26. Fortassis etiam, quia unicum hoc opus, corporum scilicet contactus, adpellationem communem habet cum amore illo qui est in animo,

λεῖσθαι, σὺ μὴ μότερον ὄφιν. ὃ ἕνεκα ἀφεκτέον ἐγὼ φημι εἶναι φιλημάτων ὡραίων τῷ σωφρονεῖν ἀνυποσμόφῳ.

κζ'. Καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν, ἀλλά τί δή ποτε, ὦ Σώκρατες, ἡμᾶς μὴ ὥσπερ τοὺς φίλους μορμολύττῃ ἀπὸ τῶν καλῶν, αὐτὸν δέ σε, ἔφη, ἐγὼ εἶδον, νὴ μὰ τὸν Ἀπόλλω, ὅτε σοῦ τῷ γραμματιστῇ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀμφοτέρω ἐμβατεύετόν τι, τὼ κεφαλὼ πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸν ὦμον γυμνὸν πρὸς γυμνῷ τῷ Κριτοβούλου ὤμῳ ἔχοντα.

κη'. Καὶ ὁ Σωκράτης, φεῦ, ἔφη· ταῦτ' ἄρα, ἔφη, ἐγὼ, ὥσπερ ὑπό τινος θηρίου δεδηγμένος, τότε τὸν ὦμον πλεῖον ἢ πέντε ἡμέρας ὤδαξον, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ὥσπερ κνησμόν τινα ἐδόκουν ἔχειν. ἀλλὰ νῦν τοι σοὶ, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἐναντίον τοσούτων μαρτύρων προαγορεύω, μὴ ἅψεσθαί μου, πρὶν ἂν τὸ γένειον τῇ κεφαλῇ ὁμοίως κομήσῃς.

κθ'. Καὶ ὅτοι μὲν δὴ οὕτως ἀναμὶξ ἔπαιζόν τε καὶ ἐσπούδαζον.

ὁ

animo, honestius est. Quamobrem aio equidem abstinendum esse formosorum ab osculis, illi qui pudice ut vivere possit expetit.

27. Ad ea Charmides: Tu vero, mi Socrates, inquit, quamobrem nos amicos tuos adeo quibusdam quasi puerorum terriculamentis à formosis depellis, quum ego te ipsum viderim, ita me Apollo amet, quo tempore apud litteratorem eodem in libro uterque aliquid quærebatis, caput capiti, humerumque nudum nudo Critobuli humero admovisse?

28. Et Socrates: Proh, inquit, hæc ipsa, quum velut à bellua quadam morsus essem, diutius quam dies quinque fricuerunt humerum, & in corde quasi pruritum quemdam habere videbar. Verum nunc tibi, Critobule, coram tot testibus denuntio, ne me prius adtingas, quam mentum tibi perinde atque caput, pilis vestitum fuerit.

29. Atque hi quidem in hunc modum seria jocosque miscebant.

Et

ὁ δὲ Καλλίας· σὸν μέρος, ἔφη, λέγειν, ὦ Χαρμίδη, διότι ὑπὸ πενίᾳ μέγα φρονεῖς. ὁμολογεῖται, κρεῖττον εἶναι θαρρεῖν ἢ φοβεῖσθαι, καὶ ἐλεύθερον εἶναι μᾶλλον ἢ δουλεύειν, καὶ θεραπεύεσθαι μᾶλλον ἢ θεραπεύειν, καὶ πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος μᾶλλον ἢ ἀπιστεῖσθαι.

λ'. Ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇδε τῇ πόλει ὅτε μὲν πλούσιος ἦν, δεῖσθαι μὲν ἐφοβούμην, μή τις μου τὴν οἰκίαν διορύξας καὶ τὰ χρήματα λάβοι, καὶ αὐτόν με κακὸν ἐργάσαιτο· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον, εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλλον κακῶς ἱκανὸς εἴην, ἢ ποιῆσαι ἐκείνους. καὶ γὰρ δὴ καὶ διεστάλτο μὲν ἀεί τι μοι δαπανᾶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀποδημῆσαι δὲ οὐδαμοῦ ἐξῆν.

λα'. Νῦν δ' ὅτε τῶν ὑπερορίων στέρομαι, καὶ τὰ ἔγγεια οὐ καρπὸν φέρει, καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπρακται, ἥδέως μὲν καθεύδω ἐκτεταμένος, πιστὸς δὲ τῇ πόλει γεγένημαι, οὐκ

Et Callias: Tuum fuerit, inquit, dicere, mi Charmides, quamobrem ob paupertatem elato sis animo. Est in confesso, ait, potiorem esse fiduciam animi, quam metum: potiorem libertatem, quam servitutem: potius esse coli, quam colere: fidem à patria haberi alicui, quam non haberi.

30. Itaque quum in hac civitate opulentus equidem essem, primum verebar, ne quis parietibus ædium mearum perfossis, & facultates adimeret mihi, & me quoque læderet. Deinde colebam calumniatores, quod scirem ad perpetiendum aliquid mali magis esse me comparatum, quam ad faciendum. Nam semper aliquid mihi sumtuum, qui expenderentur à republica imperabatur, & abire peregre licebat nusquam.

31. Nunc posteaquam fortunis, quas extra fines nostros habebam, spoliatus sum: & de iis, quæ in hac regione sita sunt, fructum nullum percipio; & res familiaris est vendita: porrectus scilicet jucunde dormio, fidem auctoritatemque apud rempublicam nactus sum,

οὐκ ἔτι δὲ ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἤδη ἀπειλοῦμαι ἄλλως, ὡς ἐλευθέρῳ τε ἔξεστί μοι καὶ ἀποδημεῖν καὶ ἐπιδημεῖν. ὑπανίστανταί δέ μοι ἤδη καὶ ἁμαξῶν, καὶ ὁδῶν ἐξίστανται οἱ πλούσιοι.

λβ'. Καὶ εἰμὶ νῦν μὲν τυράννῳ ἐοικώς, τότε δὲ σαφῶς δοῦλος ἦν. καὶ τότε μὲν ἐγὼ φόρον ἀπέφερον τῷ δήμῳ, νῦν δὲ ἡ πόλις τέλος φέρουσα τρέφει με. ἀλλὰ καὶ Σωκράτης, ὅτε μὲν πλούσιος ἦν, ἐλοιδόρει με ὅτι σιτοῦμαι· νῦν δ' ἐπεὶ πένης γεγένημαι, οὐκέτι οὐδὲ μέλει οὐδενί. καὶ μὴν ὅτε μέν γε πολλὰ εἶχον, ἀεί τι ἀπεβαλλον ἢ ὑπὸ τῆς πόλεως, ἢ ὑπὸ τῆς τύχης· νῦν δὲ ἀποβάλλω μὲν οὐδέν, (οὐδὲ γὰρ ἔχω) ἀεὶ δέ τι λήψεσθαι ἐλπίζω.

λγ'. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Καλλίας, καὶ εὔχῃ μηδέποτε πλουτεῖν, καὶ ἐάν τι ὄναρ ἀγαθὸν ἴδῃς, τοῖς ἀποτροπαίοις θύοις; μὰ Δία τοῦτο μέντοι, ἔφη, ἐγὼ γ' οἶμαι, ἀλλὰ μάλα φιλοκινδύνως ὑπομένω, καὶ ποθέν τι ἐλπίζω λήψεσθαι.

λδ'. Ἀλλ'

aliorum minas non experior, aliis ipse minitor, ut homo liber abeundi peregre, domique manendi facultatem habeo, denique opulenti jam & de honestiore loco mihi adsurgunt, & via cedunt.

32. Nunc regi similis videor, qui tunc haud dubie servus eram. Tum temporis populo tributum ego pendebam, nunc respublica vectigal mihi pendit, dum me alit. Etiam conviciis me incessebant, quum locuples essem, quod consuetudine Socratis uterer: nunc postea quam ad paupertatem redactus sum, ea res nemini amplius est curæ. Præterea quum multa possiderem, semper aliquid vel respublica, vel fortuna adimebat. Nunc nihil amitto, qui nihil habeam, & semper aliquid accepturum me spero.

33. Ergo, inquit Callias, etiam optas tu numquam, ut opulentus fias, ac si quod somnium faustum videres, averruncis rem sacram faceres? Id equidem profecto non facio, ait, sed valde tamen alacriter opperior, sicunde quid accepturum me spero.

34. Age

λδ'. Αλλ' ἄγε δή, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὖ λέγε ἡμῖν, ὦ Ἀντίσθενες, πῶς ὕτω βεβαχέα ἔχων μέγα φρονεῖς ὅτι πλούτῳ; ὅτι νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸ πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς.

λε'. Ὁρῶ γὰρ πολλοὺς μὲν ἰδιώτας, οἳ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα, ὕτω πένεσθαι ἠρῶνται, ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύνοντες, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται. οἶδα δὲ καὶ ἀδελφοὺς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες, ὁ μὲν αὐτῷ τἀρκοῦντα ἔχει καὶ περιουσιάζοντα τοῖς δαπάνης, ὁ δὲ ὅλου παντὸς ἐνδεῖται.

λϛ'. Αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινὰς, οἳ ὕτως αὖ πένησι χρημάτων, ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων. δι' ἔνδειαν μὲν γὰρ οὐ τὰ μὲν κλέπτουσιν, ἃ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ' εἰσί τινες, οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα ἀνδραποδίζονται.

λζ'. Τούτους

34. Age vero, inquit Socrates, tu nobis Antisthenes dicito, quo pacto tam elato sis ob divitias animo, quum tam exiguæ sint facultates tuæ? Quod arbitror, ait, ô viri, non in ædibus sitas esse tum opes, tum paupertatem hominibus, sed in animis.

35. Multos enim privatos homines esse video, qui quum facultates amplissimas possideant, adeo se tamen esse pauperes arbitrantur, ut quemvis laborem, quodvis periculũ subeant, quo plura comparare possint. Fratres etiam novi, quibus quum facultates æquales obtigerint, tamen alter eorum quæ abunde sufficiant, & sumtũ etiam superent, habet: alteri nihil non deest.

36. Animadverto & reges quosdam esse, qui tanta opum fame laborant, ut longe graviora committant, quam homines maxime inopes. Nam propter egestatem nonnulli furantur, alii parietes perfodiunt, alii committunt plagium: at reges quidam sunt, qui pecũniarum causſa familias totas evertunt, occidunt multos, sæpenumero totas etiã urbes diripiunt.

λζ'. Τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ οἰκτείρω τὴν ἄγαν χαλεπῆς νόσου· ὅμοια γάρ μοι δοκοῦσι πάσχειν, ὥσπερ εἴ τις πολλὰ ἔχων, καὶ πολλὰ ἐσθίων, μηδέποτε ἐμπίπλαιτο. ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ ἔχω, ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ ἂν αὐτὸς εὑρίσκω, ὅμως δὲ ἀρκεῖ μοι καὶ ἐσθίοντι ἄχρι οὗ μὴ πεινῆν ἀφικέσθαι, καὶ πίνοντι μέχρι οὗ μὴ διψῆν, καὶ ἀμφιέννυσθαι ὥστε ἔξω μὲν μηδὲν μᾶλλον Καλλίου τούτου τοῦ πλουσιωτάτου ῥιγοῦν.

λη'. Ἐπειδάν γε μὴν οἰκίᾳ γένωμαι, πάνυ μὲν ἀλεεινοὶ χιτῶνες ⓐ τοῖχοί μοι δοκοῦσιν εἶναι, πάνυ δὲ παχεῖαι ἐφεστρίδες ⓐ ὄρεφοι. στρωμνὴν γε μὴν οὕτως ἀρκοῦσαν ἔχω, ὥστ' ἔργον * μέτεστι καὶ ἀνεγεῖραι. ἢν δέ ποτε καὶ ἀφροδισιάσαι τὸ σῶμά μου δεηθῇ, οὕτω μοι τὸ παρὸν ἀρκεῖ, ὥστε οἷς ἂν προσίωμαι, ὑπασπάζονταί με, ὥστ' τὸ μηδένα ἄλλον αὐταῖς ἐθέλειν προσιέναι.

λθ'. Καὶ πάντα τοίνυν ζῶντα οὕτως ἡδέα μοι δοκεῖ εἶναι, ὡς μᾶλλον μὲν ἥδεσθαι ποιοῦντα ἕκαστα αὐτῶν οὐκ ἂν εὐξαίμην,

37. Hos igitur equidem non possum non vehementer miserari, quod tam gravi morbo laborent. Nam simile quid ipsis accidere mihi videtur, atque si quis multa possideat, multaque comedat, nunquam tamen saturetur. Ego vero tam multa scilicet habeo, vix ut ea possim ipse invenire. Nihilominus superat mihi aliquid dum comedo, donec eo perveniam, ut non esuriam: & bibo, donec non sitiam: & ita vestitus sum, ut foris nihilo magis quam ditissimus hic Callias frigeam.

38. Quum domi sum, admodum mihi calidæ videntur esse tunicæ parietes ipsi, & tecta crassorum paludamentorum instar. Stragula veste usque adeo abundo, ut etiam excitari difficulter possim. Quod si aliquando re venerea corpus indigeat, adeo mihi satisfacit, quod adest; ut illæ, ad quas accedo, mirifice me cõplectantur, propterea quod eas alii convenire nolint.

39. Atq; hæc omnia tam jucunda mihi accidunt, ut dum ea facio singula, non equidem majori sed minori potius delectatione perfrui optem:

εὐξαίμιν, ★ ἥδιον δὲ τούτων μοι δοκεῖ ἕνια αὐτῷ ἡδίω τῷ εἰ γε συμφέροντος.

μ΄. Πλείστου δ' ἄξιον κτῆμα ἐν τῷ ἐμῷ πλούτῳ λογίζομαι εἶ ἐκεῖνο, ὅτι εἴ μου τὶς ἐκ τῶν νῦν ὄντα πρέλοιτο, οὐδὲν ὅτως ὁρῶ φαῦλον ἔργον, ὁποῖον οὐκ ἀρκοῦσαν ἂν τροφὴν ἐμοὶ πρέχοι.

μα΄. Καὶ γὰρ ὅταν ἡδυπαθῆσαι βουληθῶ, οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ πρόσφορα ὠνοῦμαι, (πολυτελῆ γὰρ τῷ) ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχῆς ταμιεύομαι. ἐκ πολὺ πλεῖον διαφέρει πρὸς ἡδονὴν, ὅταν ἀναμείνας τὸ δεηθῆναι προσφέρωμαι, ἢ ὅταν τινὶ τῶν πρίων χαρῶμαι. ὥσπερ ἐκ νῦν τῷδε τῷ Θασίῳ οἴνῳ ἐντυχὼν, ἐκ διψῶν πίνω αὐτόν.

μβ΄. Ἀλλὰ μὴν ἐκ πολὺ δικαιοτέρους γε εἰκὸς εἶ τοὺς εὐτέλειαν μᾶλλον ἢ πολυχρηματίαν σκοποῦντας. οἷς γὰρ μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ, ἥκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται. ἄξιον δ' ἐννοῆσαι, ὡς ἐκ ἐλευθερίους ὁ τοιοῦτος πλοῦτος πρέχεται.

μγ΄. Σκεφ-

optem: quod pleraque mihi jucundiora esse videantur quã expediat.

40. Rem autem longe maximi pretii meis in opibus illis esse existimo, quod etiam si quis ea mihi adimat, quæ nunc adsunt; nullum esse tam vile opus videam, quod mihi non satis alimenti suppeditet.

41. Etenim ubi voluptariam agere vitam voluero, non ex foro magni pretii quædam coëmo, quod ea nimis magno sumtu væneant, sed ex animo promo. Adeoque multo plus confert ad voluptatem, quod expectato tempore, quo quid requiram, ita deinde sumo; quam si magno pretio redemtis utar. Quemadmodum nunc quoque, quum in hoc vinum Thasium inciderim, bibo illud sine siti.

42. Enimvero par est credere, multo etiam justiores esse, qui vilitatem victus potius quam caritatem spectant. Nam quibus maxime præsentia satisfaciunt, ii minime aliena concupiscunt. Est autem operæ pretium considerare, quam liberales efficiant homines hujusmodi divitiæ.

43. Nam

μγ'. Σωκράτης τε γὰρ οὗτος, παρ' οὗ ἐγὼ ἐκτησάμην, οὔτ' ἀριθμῷ, οὔτε σταθμῷ ἐπήρκει μοι, ἀλλ' ὁπόσον ἐδυνάμην φέρεσθαι, τοσοῦτόν μοι παρεδίδου. ἐγώ τε νῦν οὐδενὶ φθονῶ, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φίλοις καὶ ἐπιδεικνύω τὴν ἀφθονίαν, καὶ μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλούτου. καὶ μὴν καὶ τὸ ἀβελτατόν γε κτῆμα τὴν σχολὴν ἀεὶ ὁρᾶτε παροῦσαν, ὥστε καὶ θεᾶσασθαι τὰ ἀξιοθέατα, καὶ ἀκούειν τὰ ἀξιάκουστα. καὶ (ὃ πλείστου ἐγὼ τιμῶμαι) Σωκράτει σχολάζων συνδιημερεύειν. καὶ οὗτος δὲ ὁ τοὺς πλεῖστον ἀριθμουμένους χρυσίον θαυμάζει, ἀλλ' οἳ ἂν αὐτῷ ἀρέσκωσι, τούτοις συνὼν διατελεῖ.

μδ'. Οὗτος μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Καλλίας· νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, τά τε ἄλλα ζηλῶ σε τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι οὔτε ἡ πόλις σοι ἐπιτάττουσα ὡς δούλῳ χρῆται, οὔτε οἱ ἄνθρωποι, ἵνα μὴ δανείσῃς, ὀργίζονται.

με'. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος, μὴ ζήλου. ἐγὼ γὰρ ἥξω

43. Nam Socrates hic, à quo has ſum conſequutus, neque numero, neque pondere mihi eas ſuppeditabat: ſed dabat mihi tantum quantum ferre poteram. Atque equidem nemini mea nunc invideo, ſed abundantiam amicis omnibus oſtento, & animi opes volenti communico. Quin etiam rem omnium delicatiſſimam, videlicet otium, ſemper adeſſe mihi videtis: qui ſpectem, quæ digna ſunt contemplatu; & audiam, quæ auditu digna: &, quod equidem maximi facio, adeſſe Socrati totos dies in otio poſſim. Atque is etiam ipſe non eos admiratur, qui plurimum auri numerant: ſed perpetuo cum iis verſatur, qui ipſi placent.

44. Atque hoc modo quum loquutus is eſſet: Per Junonem, ait Callias, cum alias ob cauſſas his cum opibus admirationi mihi es: tum quod neque te ſervi loco civitas habeat, aliquid ſcilicet imperans: neque homines tibi ſuccenſeant, ſi nihil des mutuo.

45. Tu vero hunc mirari deſine, ait Niceratus. Nam ego

eum

ἥξω πρὸ αὐτοῦ δανεισάμενος τὸ μηδενὸς φροντίδειν. ὅτω πεπαιδευμένος ἐστὶ Ομήρου ἀριθμεῖν,

Ἑπτὰ ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
Αἴθωνας δὲ λέβητας εἴκοσι, δώδεκα δ' ἵππους.

Σταθμῷ γὰρ ἀριθμῷ ὡς πλείστου πλούτου ἐπιθυμῆσ οὐ παύομαι. ἐξ ὧν ἴσως γὰ φιλοχρηματώτερός τισι δοκῶ εἶ). ἔνθα δὴ ἀνεγέλασαν ἅπαντες, νομίζοντες τὸ ὄντα εἰρηκέναι αὐτόν.

μϛ'. Ἐκ τούτου εἶπέ τις, σὸν ἔργον, ὦ Ἑρμόγενες, λέγειν τε τοὺς φίλους, οἵτινές εἰσι, γὰ ἐπιδεικνύναι, ὡς μέγα τι δύνανται, γὰ σοῦ ἐπιμέλονται, ἵνα δοκῇς δικαίως ἐπ' αὐτοῖς μέγα φρονεῖν.

μζ'. Οὐκοῦν ὡς μὲ γὲ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι τοὺς θεοὺς ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι τότε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα, εὔδηλον. πᾶσαι γοῦν αἱ πόλεις, καὶ πάντα τὰ ἔθνη διὰ μαντικῆς ἐπερωτῶσι τοὺς θεούς, τί τε χρὴ, γὰ

eum conveniam, qui quidem ſumam hoc ab eo mutuo, ne qua mihi re ſit opus amplius. Etenim ab Homero edoctus, ita ut numerem,

Septenos tripodes, atque auri dena talenta,
Vigintique lebetes, bis ſenoſque caballos:

Non deſino pondere ac numero divitias quam plurimas expetere. Quo fortaſſe fit, ut quibuſdam avidior eſſe pecuniæ videar. Ibi vero in riſum effuſi ſunt omnes, qui eum quod reſeſſet, dixiſſe arbitrarentur.

46. Secundum hæc quidam: Tuum jam eſt, ait, de amicis dicere, Hermogenes, quinam illi ſint; ac demonſtrare, magnam illorum eſſe potentiam, teque illis eſſe curæ, ut merito magnos ſpiritus gerere propter eos videaris.

47. Notum igitur eſt tam Græcos quã barbaros exiſtimare, Deos univerſa tum præſentia tum futura ſcire. Omnes itaque dum civitates, tum nationes, per divinationem conſulunt Deos, quid faciundum, quid

καὶ τί δεῖ ποιεῖν. καὶ μὴν ὅτι νομίζομέν γε δύνασθαι αὐτοὺς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, καὶ τοῦτο σαφές. πάντες γοῦν αἰτούμεθα τοὺς θεοὺς τὰ μὲν φαῦλα ἀποτρέπειν, τἀγαθὰ δὲ διδόναι.

μή. Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοί, οὕτω μοι φίλοι εἰσὶν, ὥστε μέλει τὸ ὅπως μοι θεραπεύσεσθαί μου, ὅποτε λήθω αὐτοὺς οὔτε νυκτὸς, οὔτ' ἡμέρας, οὔτ' ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, οὔτ' ὅ, τι ἂν μέλλω πράττειν. μέλει δὲ τὸ πυθέσθαι καὶ ὅ, τι ὀφείλω ἀποδίδοσθαι, σημαίνουσί μοι, πέμποντες ἀγγέλους, φήμας, καὶ ὄνυπνια, καὶ οἰωνοὺς, ἅττε δεῖ, καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν. οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μεταμέλει· ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην.

μθ'. Καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν ἄπιστον. ἐκεῖνο μέντοι ἔγωγε ἡδέως ἂν πυθοίμην, πῶς αὐτοὺς θεραπεύων οὕτω φίλους ἔχεις. ναὶ μὰ Δία (ἔφη ὁ Ερμογένης) καὶ μάλα εὐτελῶς. ἐπαινῶ τε δὴ αὐτοὺς οὐδὲν

quid omittendum sit. Etiam nos illa patet esse in sententia, quod Dii nobis tum commodare tum incommodare possint. Nam Deos precantur universi, ut mala quidem avertant, bona vero largiantur.

48. Hi ergo Dii, qui omnia norunt, & possunt omnia, tam mihi sunt amici, ut quia sum ipsis curæ, numquam meæ res eos fugiant, neque noctu, neque interdiu, neque quo pergam, neque quid suscepturus sim. Et quia prospiciunt, quinam cujusque rei futurus sit eventus: missis nuntiis, ominibus, somniis, auguriis, quid faciundum, quid omittendum sit, mihi significant. Eis quum obtempero, non illius umquam me pœnitet; & quia morem aliquando non gessi, pœnas dedi.

49. Tum Socrates: Nihil horum, inquit, est incredibile: verum hoc equidem scisciari lubens velim, qua ratione colas eos, ut tam amicos habeas. Vili profecto, inquit Hermogenes. Quippe nullum sumtum faciens, eos laudo, & de

οὐδὲν δαπανῶν, ὧν τε δίδασιν ἀεὶ αὖ πρέχομαι, εὐφημῶ τε ὅσα ἂν δύωμαι, καὶ ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὺς μάρτυρας ποιήσομαι, ἐκὼν οὐδὲν ψεύδομαι. νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἄρα τοιοῦτος ὢν φίλους αὐτοὺς ἔχεις, καὶ οἱ θεοί, ὡς ἔοικε, καλοκἀγαθίᾳ ἥδονται.

ν'. Οὕτως μὲν δὴ ὁ λόγος ὅπως ἐσπουδαιολογήθη. ὅπῃ δὲ εἰς τὸ Φίλιππον ἦκον, ἠρώτων αὐτόν, τί ὁρῶν ἐν τῇ γελωτοποιίᾳ μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονοίη. ἆρ' οὐκ ἄξιον, ἔφη, ὁπότε γε πάντες εἰδότες, ὅτι γελωτοποιός εἰμι, ὅταν μὲν τι ἀγαθὸν ἔχωσι, παρακαλοῦσί με ὅπως ζῶντα προθύμως· ὅταν δέ τι κακὸν λάβωσι, φεύγουσιν ἀμεταστρεπεί, φοβούμενοι μὴ καὶ ἄκοντες γελάσωσι;

να'. Καὶ ὁ Νικήρατος εἶπε· νὴ Δία σὺ τοίνυν δικαίως μέγα φρονεῖς. ἐμοὶ γὰρ αὖ τῶν φίλων οἱ μὲν εὖ πράττοντες ἐκποδὼν ἀπέρχονται, οἱ δ' ἂν κακόν τι λάβωσι, γενεαλογοῦσι τὴν συγγένειαν, καὶ οὐδέ ποτέ μου ἀπολείπονται.

νβ'. Εἶεν.

de iis, quæ dederunt, viciſſim præbeo: quantumque poſſum, pie loquor: & quibus in rebus eos teſtes cito, in iis volens equidem numquam mentior. Profecto, ait Socrates, ſi quum talis ſis, amicos eos experiris: etiam Deos par eſt credere, virtute ac honeſtate delectari.

50. Atque hactenus in hunc modum ſerio colloquebantur. Verum ubi ad Philippum ventum eſſet, quærebant ex eo, quidnam perſpexiſſet in ratione movendi riſus, quod propterea ſeſe efferret. An non operæpretium eſt, ait, quod quum omnes norint, me joculatorem eſſe, ſi quid nancti ſunt boni, perlubenter ad id me invitant: ſin quid accidit mali, fugiunt ita, ut ne quidem reſpiciant; veriti ſcilicet, ne vel inviti rideant?

51. Jure tu, ait Niceratus, te effers. Etenim amici mei, quibus res ſunt proſperæ, longe me fugiunt: at quibus adverſi quid accidit, cognationem recenſendo enumerant, nec umquam me miſſum faciunt.

νβ'. Εἶεν, σὺ δὲ δή, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ὦ Συρακόσιε. ὅτι τῷ μέγα φρονεῖς; ἢ δῆλον, ὅτι ὅτι τῷ παιδί; μὰ τὴ Δί', ἔφη, οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ καὶ δέδοικα περὶ αὐτοῦ ἰσχυρῶς. αἰσθάνομαι γάρ τινας ἐπιβουλεύοντας ἀφανῆ αὐτόν.

νγ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἀκούσας· Ἡράκλεις, ἔφη, τί τοσοῦτον νομίζουσιν ἠδικῆσθαι ὑπὸ τοῦ σοῦ παιδός, ὥστε ἀποκτεῖναι αὐτὸν βούλεσθαι; ἀλλ' οὔτοι, ἔφη, ἀποκτεῖναι βούλονται, ἀλλὰ πεῖσαι αὐτὸν συγκαθεύδειν αὐτοῖς. σὺ δέ, ὡς ἔοικας, εἰ τοῦτο γένοιτο, νομίζεις ἂν ἀφανισθῆναι αὐτόν; ναὶ μὰ Δί', ἔφη, παντάπασί γε.

νδ'. Οὐδ' αὐτὸς ἄρ', ἔφη, συγκαθεύδεις αὐτῷ; νὴ Δί' ὅλας γε καὶ πάσας τὰς νύκτας. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εὐτύχημά γέ σου μέγα, τὸ τὰ σῶματα τοιοῦτον φίλην ἔχοντα, ὥστε μόνον μὴ ἀφανίζειν τοὺς συγκαθεύδοντας. ὥστε σοί γε, εἰ μὴ ἐπ' ἄλλῳ, ἀλλ' ὅτι τῷ σώματι ἄξιον μέγα φρονεῖν.

νε'. Ἀλλὰ

52. Esto. Tu vero, inquit Charmides, Syracusane, qua te re effers? an perspicuum est efferri te animo propter hunc puerum? Nequaquam, ait. Immo propter ipsum magno sum in metu. Nam quosdam animadverto ei insidiari, ut eum perdant.

53. Id Socrates quum audivisset: Proh Hercules, inquit, quare tantopere se abs tuo puero læsos arbitrantur, ut eum interficere velint? At enim, ait, nequaquam eum interficere volunt, sed persuadere, ut cum ipsis dormiat. Tu vero, quemadmodum videtur, id si fiat, existimas eum perditum iri? Omnino scilicet, ait.

54. Ergo ne ipse quidem cum eo cubas? Vero inquit, & quidem totas omnesque noctes. Ita me Juno amet, ait Socrates, magna isthæc felicitas tua est, quod à natura tale corpus habeas, ut solus tecum cubantes non corrumpas. Quo fit, ut si non aliam ob rem, saltem propter hoc corpus, æquum sit, magnopere te efferri.

55. Ego

νέ. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ὀπὶ τούτῳ μέγα φρονῶ, ἀλλ' ὀπὶ τῷ μίαν; ὀπὶ (νὴ Δία) τοῖς ἄφροσιν. οὗτοι γὰρ τὰ ἐμὰ νοσήματα θεώμενοι τρέφουσί με. ταῦτα γάρ, ἔφη ὁ Φίλιππος, καὶ πρώην ἐγώ σου ἤκουον εὐχομένου τοῖς θεοῖς, ὅπου ἂν ἦς, διδόναι καρπὸν μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δὲ ἀφορείαν.

νϛ. Εἶεν, ἔφη ὁ Καλλίας. σὺ δὲ δή, ὦ Σώκρατες, τί ἔχεις εἰπεῖν, ὡς ἄξιόν σοι ὄντι μέγα φρονεῖν ἐφ' ᾗ εἶπας ὅτως ἀδόξῳ ὄση τέχνη; καὶ ὃς εἶπεν· ὁμολογησώμεθα πρῶτον, ποῖά ἐστιν ἔργα τοῦ μαστροποῦ· καὶ ὅσα ἂν ἐρωτῶ, μὴ ὀκνεῖτε ἀποκρίνεσθαι ἵνα εἰδῶμεν, ὅσα ἂν συνομολογῶμεν. καὶ ὑμῖν οὕτω δοκεῖ; ἔφη. πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. ὡς δὲ ἅπαξ εἶπον [Πάνυ μὲν οὖν], τοῦτο πάντες ἐκ τοῦ λοιποῦ ἀπεκρίναντο.

νζ. Οὐκοῦν ἀγαθοῦ μέν, ἔφη, ὑμῖν δοκεῖ μαστροπῷ ἔργον εἶναι, ἰὼ ἄν, ἢ ὃν ἂν μαστροπεύῃ, * ἀρέσκοντα τοῦτον

55. Ego vero non hanc cauſſam me effero, inquit. Propter quam igitur? Profecto propter homines ſtultos, ait. Nam illi propterea, quod ſpectent imagunculas meas fidiculis motas, me alunt. Nuper etiam ſubjecit Philippus, id à Diis precari te audiebam, ut ubicunque eſſes, ibi fructuum quidem magnam copiam largirentur, ſapientiæ vero ſterilitatem.

56. Sit ita ſane, inquit Callias. Tu vero Socrates, quid proferre potes, quamobrem æquum cenſeas, elato te eſſe animo, proprer artem quam dixiſti adeo ignominioſam? Et Socrates: Primum, inquit, velim inter nos conveniat, quod lenonis ſit officium. Tum quod interrogavero, ad id reſpondete promte: ut ſciamus, de quibus inter nos conveniat. Num ita vobis etiam videtur? Maxime vero, inquiunt. Atque uti ſemel dicebant [Maxime vero]; ita hoc ipſum in reſpondendo deinceps retinebant.

57. Ergo vobis boni lenonis eſſe videtur, inquit, ut quem, quamve perduxerit, eum iis gratum

τοῦτον ἀποδειχνύναι οἷς ἂν σωῇ; πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν· ἀκούω ἔν μέν τι εἶναι εἰς τὸ ἀρέσκειν, οὐκ ὀλίγα δὲ τρέπεσθαι ἔχειν σχέσιν καὶ τειχῶν καὶ ἐσθῆτος; πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν.

νη'. Οὐκοῦν καὶ τόδε ἐπιστάμεθα, ὅτι ἔστιν ἀνθρώπῳ τοῖς αὐτοῖς ὄμμασι καὶ φιλικῶς καὶ ἐχθρῶς πρός τινας βλέπειν; πάνυ μὲν οὖν. τί δέ, τῇ αὐτῇ φωνῇ ἔστι καὶ αἰδημόνως καὶ θρασέως φθέγγεσθαι; πάνυ μὲν οὖν. τί δέ, λόγοι οὐκ εἰσὶ μὲν τινὲς ἀπεχθανόμενοι, εἰσὶ δὲ τινὲς, οἳ πρὸς φιλίαν ἄγουσιν; πάνυ μὲν οὖν.

νθ'. Οὐκοῦν τοῦτων ὁ ἀγαθὸς μαστροπὸς τὰ συμφέροντα εἰς τὸ ἀρέσκειν διδάσκοι ἄν; πάνυ μὲν οὖν. ἀμείνων δ' ἂν εἴη, ἔφη, ὁ ἑνὶ δυνάμενος ἀρεστοὺς ποιεῖν, ἢ ὅστις καὶ πολλοῖς; ἐνταῦθα μέντοι ἐχλεύασαν. καὶ ὃς μὲν εἶπεν, δῆλον ὅτι ὅστις πλείοσι· ὃς δὲ, πάνυ μὲν οὖν.

ξ'. Ὁ δ' εἶπεν, ὅτι καὶ τοῦτο ὁμολογεῖται, ἔφη· εἰ δέ τις καὶ ὅλῃ τῇ πόλει ἀρέσκοντα δύναιτο ἀποδεικνύναι, οὐχ οὕτω παντελῶς ἂν ἤδη ἀγαθὸς μαστροπὸς εἴη; σαφῶς

efficiat, quibuscum consuescit? Maxime vero, aiunt. An non igitur unum quiddam quo placeat, ex eo est, quod & capillorum, & vestis ratio decori legem servet? Maxime vero.

58. Etiam scimus, posse hominem iisdem oculis tum amice tum hostiliter aliquos intueri? Maxime. Quid vero? an non eadem voce licet tum verecunde tum audacter loqui? Maxime. Quid? nonne quidam sermones odiosi sunt, alii ad amicitiam impellunt? Maxime.

59. Ex his igitur quæcumque ad placendum conducunt, ea bonus leno suos docere debet? Maxime. Num autem potior is fuerit, qui uni reddere gratos potest, an vero qui pluribus? Heic in duas partes divisis omnibus, alii manifestum esse dicebant, potiorem esse, qui plurimis: alii subjiciebant, Maxime.

60. Socrates quum hac etiam in parte convenire diceret: Quid si quis, inquit, ut toti civitati quidam placeant, efficere possit, an non omnino ille bonus leno fuerit?

Id

σαφῶς γε νὴ Δία, πάντες εἶπον. ἦκουν εἴπις τοιύτυς δυύαιτο ἐξεργάζεσθαι ὧν᾽ προστατοίη, δικαίως ἂν μέγα φρονοίη ἐπὶ τῇ τέχνῃ, καὶ δικαίως ἂν πολλοῦ μισθὸν λαμβάνοι;

ξα'. Ἐπὶ δὲ τούτοις πάντες συνωμολόγουν· τοιοῦτος μέντοι, ἔφη, μοὶ δοκεῖ Ἀντισθένης εἶναι. καὶ ὁ Ἀντισθένης· ἐμοὶ, ἔφη, φαδίδως, ὦ Σώκρατες, τὴν τέχνην; καὶ μὰ Δί᾽, ἔφη. ὁρῶ γάρ σε καὶ τὴν ἀκόλουθον ταύτης πάνυ ἐξειργασμένον. τίνα ταύτην; ἦ προαγωγείαν, ἔφη.

ξβ'. Καὶ ὃς μάλα ἀχθεσθεὶς ἐπήρετο· καὶ τί μοι συμβαίνει, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον εἰργασμένῳ; οἶδα μέν, ἔφη, σὲ Καλλίαν τουτονὶ προαγαγόντα τῷ σοφῷ Πρωδίκῳ, ὅτε ἑώρας τοῦτον μὲν φιλοσοφίας ἐρῶντα, ἐκεῖνον δὲ χρημάτων δεόμενον. οἶδα δέ σε, Ἱππίᾳ τῷ Ἠλείῳ, παρ᾽ οὗ καὶ τὸ μνημονικὸν ἔμαθεν· ἀφ᾽ οὗ δὴ καὶ ἐρασπικώτερον γεγένηται· ἀφ᾽ οὗ τὸ

ὅ, π

Id quidem manifestum est, aiunt omnes. Ergo si quis eos, quibus ipse præsit, tales efficere studio suo possit, an non optimo jure ob hanc artem elato sit animo, atque etiam optimo jure mercedem debeat amplam accipere?

61. Quum his etiam universi adsensi essent: Talis scilicet (inquit) est, mea quidem sententia, hic Antisthenes. Tum ille: Mihine tribuis, inquit, artem hanc Socrates? Profecto, ait. Nam te video etiam in hujus pedisequa probe exercitum esse. Quæ nam illa est? Ars perductorum, ait.

62. Et graviter id ferens Antistenes: Ecquid, ait, tale me commisisse scis, Socrates? Scio equidem, inquit, te Calliam hunc ad doctum illum Prodicum perduxisse: quum illum ardentem amore philosophiæ cerneres, hunc vero pecunia indigentem. Scio item te perduxisse eundem ad Hippiam Eleum, à quo etiam artem memoriæ didicit. Et ex eo quidem tempore magis amoribus esse deditus cœpit, quod pulchri

ὁ, τι ἂν * κακὸν ἴδῃ, μηδέποτε ἐπιλανθάνεσθαι.

ξγ'. Εὐαγχος δὲ δήπου ὁ σὸς ἐμὲ ἐπαινῶν † Ηρακλεώτην ξένον, ἐπεί με ἐποίησας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ, συνέσησάς μοι αὐτόν· ὁ χάριν μέντοι σοὶ ἔχω· πάνυ γὰρ καλὸς κἀγαθὸς δοκεῖ μοι εἶναι. Αἰσχύλον δὲ † Φλιάσιον σὸς ἐμὲ ἐπαινῶν, ὁ ἐμὸς ἐκεῖνον, οὐχ ὥστε διέθηκας, ὥστε ἆρα τοὺς σοὺς λόγους ἐρῶντες ἐκεινοδρομοῦμεν ἀλλήλους ζητοῦντες;

ξδ'. Ταῦτα οὖν ὁρῶν δυναμένου σε ποιεῖν, ἀγαθὸν νομίζω προαγωγὸν εἶναι. ὁ γὰρ οἷός τε ὢν γιγνώσκειν τε τοὺς ὠφελίμους αὐτῷ, καὶ τούτους δυναμένους ποιεῖν ἐπιθυμεῖν ἀλλήλων, ὅτῳ ἄν μοι δοκεῖ καὶ πόλεις δύνασθαι φίλας ποιεῖν, καὶ γάμους ἐπιτηδείους συνάγειν, καὶ πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι καὶ πόλεσι, καὶ φίλοις, καὶ συμμάχοις κεκτῆσθαι. σὺ δέ μοι, ὡς κακῶς ἀκούσας, ὅτι ἀγαθόν σε ἔφην προαγωγὸν εἶναι, ὠργίσθης. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐ νῦν. ἐὰν γὰρ ταῦτα δύνωμαι, σεσαγμένος

pulchri quidquid viderit, ejus numquam obliviscatur.

63. Nuper adeo quod, hospitem quoque Heraclienſem apud me prædicando, ubi effeceris ut ipſius cupidus eſſem, conciliaſti eum mihi: quo quidem nomine tibi gratiam habeo. Nam mihi per eſſe bonus honeſtuſque videtur. An non item Æſchylum illum Phliaſium apud me prædicando, meque apud ipſum, ita affeciſti, ut noſmet amantes mutuo, quæreremus curſitando, perinde atque canes ſolent?

64. Hæc quum ego te facere poſſe videam, bonum eſſe lenonem arbitror. Nam qui agnoſcere poteſt eos qui ſibi futuri ſunt utiles; ac poteſt efficere, ut illi ſe mutuo expetant: is mihi videtur & urbes amicitia conjungere poſſe, & nuptias commodas conciliare, utque magni vir pretii ſit, tũ apud civitates, tum amicos, tum ſocios, efficere. Et tu mihi, quaſi qui non ſatis recte audieris, quod te dixerim eſſe bonum perductorem, ſuccenſuiſti. Ego vero, ſubjecit ille, non jam amplius. Nam hæc ſi poſſim, nimirum

σεσαγμένος δὴ παντάπασι πλούτῳ τὴν ψυχὴν ἕσομαι. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ περίοδος τῶν λόγων ἀπεπλέωθη.

ΚΕΦ. ε'.

Ὁ δὲ Καλλίας εἶπε· σὺ δέ γε, ὦ Κριτόβουλε, εἰς τὸν περὶ τοῦ κάλλους ἀγῶνα πρὸς Σωκράτην οὐκ ἀνήσεσαι; νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. ἴσως γὰρ εὐδοκιμοῦντα τὸν μαστροπὸν παρὰ τοῖς κριταῖς ὁρᾷ.

β'. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οὐκ ἀναδύομαι. ἀλλὰ δίδασκε, εἴπερ ἔχεις σοφόν, ὡς καλλίων εἶ ἐμοῦ. μόνον, ἔφη, τὸν λαμπάδα ἐγγύς τις προσενεγκάτω εἰς ἀνάκρισιν τοίνυν σε, ἔφη, πρῶτον τὸν δίκης καλῶμαι· ἀλλ' ἀποκρίνου. σὺ δέ γε ἐρώτα.

γ'. Πότερον οὖν σὺ ἀνθρώπῳ μόνον νομίζεις τὸ καλὸν εἶναι, ἢ καὶ σὺ ἄλλῳ τινί; ἐγὼ μέν, ναὶ μὰ Δί' (ἔφη) καὶ σὺ ἵππῳ, καὶ βοΐ, καὶ σὺ ἀψύχοις πολλοῖς. οἶδα

nimirum animus meus divitiis conſtipatus erit. Atque hoc pacto colloquiorum circuitus abſolutus fuit.

CAP. V.

CAllias autem: Sed tu Critobule, ait, in certamen adverſus Socratem de pulchritudine non deſcendis? Non profecto, ait Socrates. Nam fortaſſe lenonem apud judices magna eſſe in exiſtimatione videt.

2. Nihilominus ego, ſubjecit Critobulus, non recuſo. Doceto autem me ſi quid habes doctrinæ, te pulchriorem eſſe quam ego ſim. Tantum, ait, lucernam aliquis proprius adferat. Primum ad cauſſæ te inquiſitionem provoco: Tu mihi reſpondeto: At tu interrogato.

3. Utrum igitur pulchritudinem in homine tantum exiſtimas eſſe, an etiam in aliqua re alia? Profecto, ait, mea quidem ſententia, eſt etiam in equo, & bove, & multis rebus inanimis. Nam

ΚΕΦ. ϛ'.

Ἐκ δὲ τούτου ὁ μὲν τὰ νικητήρια φιλήματα ἐπιλαμβάνειν τὸν Κριτόβουλον ἐκέλευον, ὁ δὲ τὸν κύριον πείθειν, ὁ δὲ καὶ ἄλλα ἐσκωπτον. ὁ δὲ Ἑρμογένης καὶ ταῦτα ἐσιώπα. καὶ ὁ Σωκράτης ὀνομάσας αὐτόν· ἔχοις ἂν, ὦ Ἑρμόγενες, εἰπεῖν ἡμῖν, τί ἐστι παροινία; καὶ ὃς ἀπεκρίνατο· εἰ μὲν ὅ, τι ἐστὶν, ἐρωτᾷς, οὐκ οἶδα. τὸ μέντοι μοι δοκοῦν εἰπεῖν ἄν. ἀλλὰ δοκεῖ τοῦτ', ἔφη.

β'. Τὸ τοίνυν περὶ οἶνον λυπεῖν τινὰς σωφρονοῦσι, τοῦτ' ἐγὼ κεῖνο παροινίαν. οἶδ' οὖν, ἔφη, ὅτι καὶ σὺ νῦν ἡμᾶς λυπεῖς σιωπῶν. ἢ καὶ ὅταν λέγητε; ἔφη. οὐκ, ἀλλ' ὅταν ἀφαλίπωμεν. ἢ οὖν λέληθέ σε, ὅτι μεταξὺ ὑμᾶς λέγων, οὐδ' ἂν τρίχα, μὴ ὅτι λόγον ἄν τις πρείρειε;

γ'. Καὶ ὁ Σωκράτης, ὦ Καλλία, ἔχοις ἄν τι, ἔφη, ἀνδρὶ ἐλεγχομένῳ

CAP. VI.

SEcundum hæc alii Critobulum hortabantur, ut oscula victoriæ præmia acciperet, alii, ut persuaderet prius eum, cujus essent in potestate: alii aliter jocabantur. Interim silebat Hermogenes. Quo nominatim Socrates compellato: Possisne dicere nobis, ait, Hermogenes, quid sit παροινία? Et ille: si quæras quid sit, inquit, nihil mihi constat: quid autem esse videatur dicere forte possim. Id placet, ait Socrates.

2. Ego igitur esse judico παροινίαν, in vino molestum esse iis quibuscum versaris. Ergo scire debes, ait Socrates, te quoque silendo nobis jam molestiam exhibere. Num etiam quando loquimini? Non, sed quum intermittimus. Te vero fugit, ne pilum quidem, ne dum sermonem aliquem interea, dum vos loquimini, interjici à quoquam posse?

3. Tum Socrates: Possisne alicui Callia, inquit, qui coarguitur,

ἐλεγχομένῳ βοηθῆσαι; ἔγωγ', ἔφη· ὅταν γὰρ ὁ αὐλὸς φθέγγηται, παντάπασι σιωπῶμεν. καὶ ὁ Ἑρμογένης· ἦ οὖν βούλεσθε, ἔφη, ὥσπερ Νικόστρατος ὁ ὑποκριτὴς τετράμετρα πρὸς τὸν αὐλὸν κατέλεγεν, οὕτω καὶ ὑπὸ τὸν αὐλὸν ὑμῖν διαλέγωμαι;

δ'. Καὶ ὁ Σωκράτης· πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, Ἑρμόγενες, οὕτω ποίει· οἶμαι γὰρ, ὥσπερ ἡ ᾠδὴ ἡδίων πρὸς τὸν αὐλόν, οὕτω καὶ τοὺς λόγους ἡδύνεσθαι ἄν τι ὑπὸ τῶν φθόγγων· ἄλλως τε καὶ εἰ μορφάζοις, ὥσπερ ὁ αὐλητὴς, καὶ σὺ πρὸς τὰ λεγόμενα.

ε'. Καὶ ὁ Καλλίας ἔφη· ὅταν οὖν Ἀντισθένης ὅδ' ἐλέγχῃ τινὰ σὲ τῷ συμποσίῳ, τί ἔσται τὸ αὔλημα; καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπε· τῷ μὲ ἐλεγχομένῳ οἶμαι ἂν (ἔφη) πρέπειν συρισμόν.

ς'. Τοιούτων δὲ λόγων ὄντων, ὡς ἐώρα ὁ Συρακόσιος τοὺς μὲν αὐτῷ ἐπιδείγματων ἀμελουμένους, ἀλλήλοις δὲ ἡδομένους, φθονῶν τῷ Σωκράτει εἶπεν· ἆρα σὺ, ὦ Σώκρατες,

guitur, succurrere? Possim equidem, ait. Nam quum tibia sonum edit, prorsus silemus. Et Hermogenes: Vultisne igitur, ait, ut quemadmodum Nicostratus histrio ad tibiam tetrametra recitabat, ita & ipse, dum tibia sonat, vobiscum colloquar?

4. Sic facito, quæso, mi Hermogenes, inquit Socrates. Arbitror enim perinde, ut cantus ad tibiam adhibitus jucundior est, ita etiam futurum, ut sermones tui à sonis illis nonnihil suaviores reddantur; præsertim si gestum aliquem addas ad ea quæ dicuntur abs te, id quod hæc fidicina facit.

5. Et Callias: Ergo quum Antisthenes hic, ait, quemdam in convivio coarguerit, quis erit concentus tibiarum? Ei, qui coarguetur, ait Antisthenes, convenire arbitror exsibilationem.

6. Hujusmodi colloquia quum haberentur, ac videret eos Syracusanus illa quidem negligere, quæ ipse exhiberet, mutuis autem sermonibus se oblectare, Socrati invidens: Tune, ait, Socrates,

οἱ μὲν γὰρ σοὶ μυκτῆρες εἰς γῆν ὁρῶσιν, οἱ δ' ἐμοὶ ἀνα-πέπαυται, ὥστε τὰς πάντοθεν ὀσμὰς προσδέχεσθαι. τὸ δὲ δὴ σιμὸν τὴ ῥινὸς πῶς γ' ὀρθοῦ κάλλιον; ὅτι, ἔφη, οὐκ ἂν φράττει, ἀλλ' εὐθὺς ἐᾷ τοὺς ὄψεις ὁρᾶν, ἃ ἂν βούλωνται. ἡ δὲ ὑψηλὴ ῥὶς, ὥσπερ ἐπηρέαζουσα, ἀπατετείχικε τὰ ὄμματα.

ζ'. Τῷ γε μὴν στόματος, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὑφίεμαι. εἰ γὰρ τοῦ ἀποδάκνειν ἕνεκα πεποίηται, πολὺ ἂν σὺ μεῖζον ἢ ἐγὼ ἀποδάκοις. ἀλλὰ δὲ τὸ παχέα ἔχειν τὰ χείλη, οὐκ οἴει καὶ μαλακώτερόν σου ἔχειν τὸ φίλημα; ἔοικα (ἔφη) ἐγὼ, πρὸς τὸν σὸν λόγον, ὑπὲρ τῶν ὄνων ἄμεινον τὸ στόμα ἔχειν. ἐκεῖνο δὲ σὺδὲν τεκμήριον λογίζῃ, ὡς ἐγώ σου καλλίων εἰμὶ, ὅτι καὶ Ναΐδες θεαὶ οὖσαι τοὺς Σειληνοὺς ἐμοὶ ὁμοιοτέρους ποιοῦσιν, ἢ σοί;

η'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος· οὐκέτι, ἔφη, ἔχω πρός σε ἀντιλέγειν. ἀλλὰ διαφερέσθων, ἔφη, τοὺς ψήφους, ἵνα

Nam meatus narium tui terram versus spectant, mei vero sursum expansi sunt: quo fit, ut ab omni parte odores recipere possint. Nasus autem simus quomodo recto potest esse pulchrior? Quia nihil est, ait, quod obsepiat, sed permittit, ut oculi mox, quæ velint, videant. At nasus sublimior, quasi si faciat id per injuriam, sepimento quodam oculos disjungit.

7. Quod os autem adtinet, ait Critobulus, equidem tibi cedo. Nam si mordendi caussa factum est, longe tu majus aliquid morsu avellere possis, quam ego. At vero quia tibi labra sunt crassa, non meum putas osculum esse mollius? Videor, inquit, uti tu quidem prædicas, etiam asinis os habere turpius. Sed enim non existimas argumentum illud esse satis magnum, me pulchritudine te superare, quod & Naides, quæ Divæ sunt, Silenos pariant, mihi quam tibi similiores.

8. Non possum, inquit Critobulus, amplius contradicere. Itaque distribuantur sane calculi,

β'. Επεὶ δ' ἦσεν, εἰσεφέρετο τῇ ὀρχηστρίδι τροχὸς τῶν κεραμεικῶν, ἐφ' οὗ ἔμελλε θαυμασιουργήσειν. ἔνθα δὴ εἶπεν ὁ Σωκράτης· ὦ Συρακόσιε, κινδυνεύσω ἐγὼ, ὥσπερ σὺ λέγεις, τῷ ὄντι φροντιστὴς εἶναι. νῦν οὖν σκοπῶ, ὅπως ἂν ὁ μὲν παῖς ὅδε ὁ σὸς καὶ ἡ παῖς ἥδε ὡς ῥᾷστα ἀφέλοιεν, ἡμεῖς δ' ἂν μάλιστα εὐφραινοίμεθα θεώμενοι αὐτούς· ὅσῳ γὲ οἶδα ὅτι καὶ σὺ βάλει.

γ'. Δοκεῖ οὖν μοι τὸ μὲν εἰς μαχαίρας κυλισθῆν κινδυνώδες βούλευμα εἶναι, ὁ συμποσίῳ οὐδὲν προσήκει. καὶ μὴν τόγε βούλεσθαι τοῦ τροχοῦ ἅμα περιδινουμένου γράφειν τε καὶ ἀναγιγνώσκειν, θαῦμά μοι ἴσως τι δόξει εἶναι, ἡδονὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα δυνάμενα γνῶναι πῶς ἂν προσάροι. οὐδὲ μὴν τόγε ἀφαιρέσεις τὰ σώματα καὶ τροχοὺς μιμουμένους ἥδιον, ἢ ἡσυχάν ἔχοντας τοὺς καλοὺς καὶ ὡραίους θεωρεῖν.

δ'. Καὶ γὰρ δὴ οὐδὲ πάνυ τι σπάνιον τόγε θαυμασίοις ἐντυχεῖν, εἴπερ τούτου δεῖται· ἀλλ' ἔξεστιν αὐτίκα μάλα τοὺ

2. Ubi ceciniſſet, illata eſt ſaltatrici rota ex earum genere quibus utuntur figuli, in qua miranda quædam exhibitura erat. Tum Socrates: Periculum erit, mi Syracuſane, inquit, ne quemadmodum tu ais, ſim revera meditator. Nunc enim conſidero, quo pacto puero huic tuo & huic puellæ optime poſſit eſſe, ac nos eos ſpectando voluptatis plurimum capiamus: quod quidem ſat ſcio te quoque velle.

3. Videtur ergo mihi, provolutionem in caput, quæ fit ſuper gladios, exhibitionem eſſe periculi, à convivio alienam. Quod vero etiam in rota circumvoluta ſcribit ac lectitat, eſt illud quidem certe miraculum quoddam: verum intelligere non poſſum, quam etiam hæc voluptatem ſuppeditent. Nec item jucundius eſt formoſos & elegantes ſpectare, quum corpora torquent, & rotas imitantur, quam ubi quieſcunt.

4. Etenim non admodum rarum eſt, in hæc admiratione digna incidere, ſi quis hoc deſideret: ſed licet ſtatim admire-

mur

τὰ πρόντα θαυμάζειν, τί ποτε ὁ μὲ λύχνος, ἅμα τὸ λαμπρὸν φλόγα ἔχειν, φῶς παρέχειν· τὸ δὲ χαλκεῖον λαμπρὸν ὂν, φῶς μὲ δ' ποιεῖ, οὐ αὐτῷ δὲ ἄλλα ἐμφανόμενα παρέχει. καὶ πῶς τὸ μὲ ἔλαιον ὑγρὸν ὄν, αὔξει τὴν φλόγα· τὸ δὲ ὕδωρ, ὅτι ὑγρόν ἐστι, κατασβέννυσι τὸ πῦρ. ἀλλὰ δὴ καὶ ταῦτα μὲ οὐκ εἰς ταυτὸν τῷ οἴνῳ ἐκκαυσύδει.

ε'. Εἰ δὲ ὀρχοῖντο πρὸς τ' αὐλὸν σχήματα, οὐ οἷς χάριτές τε, καὶ ὧραι, καὶ νύμφαι γεφύρουσι, πολὺ ἂν οἶμαι αὐτούς γε ῥᾷον ἀφάγειν, καὶ τὸ συμπόσιον πολὺ ἱλαρώτερον εἶναι. ὁ οὖν Συρακόσιος· ἀλλὰ ναὶ μὰ τ' Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς τε λέγεις, καὶ ἐγὼ εἰσάξω ἡδέματα ἐφ' οἷς ὑμεῖς εὐφρανεῖσθε.

ΚΕΦ. η'.

ΟΜὲν δὴ Συρακόσιος ἐξελθὼν συνεσκευάζετο, ὁ δὲ Σωκράτης πάλιν αὖ καινοῦ λόγου κατῆρχεν· ἆρ',

mur ea quæ adsunt, quonam modo lucerna, quod flammam splendidam habeat, lumen suppediret, quum ahenum, & ipsum splendens, lucem id quidem non emittat, sed in se tamen alia adparentia exhibeat. Quo pacto oleum, quum humidum sit, flammam augeat, quum aqua, & ipsa humida, ignem extinguat. Verum ne hæc quidem eadem efficiunt quæ vinum.

5. At si ad tibiam formis iis saltarent, quibus tum Gratiæ, tum anni tempora, Nymphæque pinguntur: multo id ipsis facilius futurum arbitrarer, ac longe convivium hoc fore hilarius ac gratius. Et Syracusanus ille: Profecto, inquit, mi Socrates, recte dicis, & introducam ergo spectacula, quæ delectationem vobis sunt adlatura.

CAP. VIII.

QUapropter egressus Syracusanus ad agenda se componebat, & Socrates novum orationis exordium instituebat: Profecto,

Σώκρατες, ὁ φροντιστὴς ὑπικαλύμμων; Οὐκοῦν καλλιον, ἔφη, ἢ εἰ ἀφρόντιστος ὑκαλύμιν; εἰ μή γε ἐδόκεις, τ μετεώρων φροντιστὴς εἶ).

ζ'. Οἶσθα οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, μετεωρότερόν τι τῶν θεῶν; Ἀλλ' ὑ μὰ Δί', ἔφη, ὑ τύτων σε λέγυσιν ὑπιμελεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν [ἀνωφελεςάτων]. οὐκοῦν ὑ ὕτως ἂν, ἔφη, θεῶν ὑπιμελοίμιν· [ἄνωθεν] μέν γε ὄντες [ὠφελοῦσιν], ἄνωθεν δὲ φῶς πρέχυσιν. εἰ δὲ ψυχρὰ λέγω, σὺ αἴτι, ἔφη, ῥεάγματά μοι πρέχων.

η'. Ταῦτα μέ, ἔφη, ἔα· ἀλλ' εἰπέ μοι, πόσυς ψύλλα πόδας ἐμοῦ ἀπέχει· Ταῦτα γάρ σε φασὶ γεωμετρεῖν. ὑ ὁ Ἀντισθένης εἶπε· σὺ μέν τοι δεινὸς εἶ, ὦ Φίλιππε, εἰκάζειν. ὑ δοκεῖ σοι ὁ ἀνὴρ ὗτι λοιδορεῖσθαι βυλομένῳ ἐοικέναι; ναὶ μὰ τ Δί'; ἔφη, ὑ ἄλλοις γε πολλοῖς.

θ'. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὐτὸν μὴ εἰκαζε, ἵνα μὴ καὶ σὺ λοιδορυμένῳ ἐοικῃς. ἀλλ' εἴπερ γέ

Socrates, ille ipſe es, quem meditatorem vocant? An non pulchrius hoc eſt, inquit, quam ſi vocarer incogitans? Niſi ſublimium meditator eſſe videreris.

7. Num ergo quidquam noſti, ait Socrates, quod Diis ſit ſublimius? Minime vero te iſtis occupari aiunt, ſed rebus maxime *ſupervacaneis*. Ergo ſic etiam, inquit, Dii mihi curæ ſunt. Nam illi, quum *ſupra* ſint, noſtro *vacant* commodo, & de ſublimi lucem ſuppeditant, Quod ſi frigida profero, tu auctor es, qui negotium mihi faceſſis.

8. Tu vero, inquit alter, mitte iſta, ac dicito mihi, quot pedes abſit à me pulex: Nam hæc metiri te aiunt. Tum Antiſthenes: Enimvero Philippe, ait, tu in conjectando acutus es: an non videtur hic homo tibi ſimilis illi eſſe, qui convicium facere velit? Profecto, inquit, aliis etiam multis.

9. Tu tamen, ait Socrates, nulli eum ſimilem facito, ne & ipſe conviciũ facienti ſimilis videare. Verũ ſi

ἆρ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰκὸς ἡμᾶς πρόντος δαίμονος μεγάλου, καὶ πρὸ μὲν χρόνου ἰσήλικος τοῖς ἀεὶ γενέσι θεοῖς, τῇ δὲ μορφῇ νεωτάτου, καὶ μεγέθει πάντα ἐπέχοντος, ψυχῇ δὲ ἀνθρώπου ἰσομοίρου, Ἔρωτος, μὴ ἀμνημονῆσαι, ἄλλως τε καὶ ὑπὲρ πάντες ἐσμὲν ἔγωγε θεοῦ τούτου θιασῶται.

β'. Ἐγώ τε γὰρ οὐκ ἔχω χρόνον εἰπεῖν, ὃν ἐγὼ οὐκ ἐρῶν τινος διατελῶ· Χαρμίδην δὲ τόνδε οἶδα πολλοὺς μὲν ἐραστὰς κτησάμενον, ἔστι δὲ ὧν καὶ αὐτὸν ὀπτησάντα. Κεντόβυλός γε μὲν, καὶ ἐρώμενος ὤν, ἤδη ἄλλων ὀπτωμένων.

γ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Νικήρατος, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἐρᾷ τῆς γυναικὸς ἀντερᾶται. Ἑρμογένη γοῦν τίς ἡμῶν οὐκ οἶδεν ὡς ὅ, τι ποτ' ἐστὶν ἡ καλοκἀγαθία, διὰ ταύτης ἔρωτι κατατήκεται; οὐχ ὁρᾶτε, ὡς ἀπουλᾷ μὲν αὐτοῦ αἱ ὀφρύες, ἀτρεμὲς δὲ τὸ ὄμμα, μέτριοι δὲ οἱ λόγοι, σεμνεῖα δὲ ἡ φωνὴ, ἱλαρὸν δὲ τὸ ἦθος; τοῖς δὲ σεμνοτάτοις θεοῖς φίλοις χρώμενος, οὐδὲν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὑφορᾶται.

Profecto, viri, par est nos, quum magnus quidam Deus adsit, qui ætate Deos æternos æquat, forma maxime juvenis est, amplitudine sua cuncta sustinet, animo hominibus æqualis est, nimirum Amor, ejus minime oblivisci: præsertim quum omnes in ejus Dei sacris sodales simus.

2. Nam equidem tempus aliquod commemorare non possum, quo non aliquo semper amore fuerim occupatus: & Charmidem hunc scio multos amatores habere, ac nonnullos ab ipso quoque expeti. Critobulus certe, quum adametur, jam & ipse alios amore complectitur.

3. Quinetiam Niceratus, ut equidem accepi, uxorem amans, vicissim ab ea diligitur. Quis autem nostrûm nescit, Hermogenem honestatis amore, quidquid tamdem ea sit, contabescere? Non videtis, quam severa sunt supercilia, oculi immoti, oratio moderata, vox lenis, mores hilares? quumq; Deos, qui maxime nobis venerandi sunt, amicos habeat: nos tamen, qui homines sumus, non contemnit.

δ'. Σὺ

δ'. Σὺ δὲ μόνος, ὦ Ἀντισθένες, οὐδένος ἐρᾷς; ναὶ μὰ τὼς θεώς, εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα γε σοῦ. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποσκώψας, ὡς δὴ θρυπτόμενος, εἶπε· μὴ νῦν μοι ἐν τῷ παρόντι ὄχλον πάρεχε· ὡς σὺ μὲν οὐκ ἐρᾷς, ἄλλα θεράπευε.

ε'. Καὶ ὁ Ἀντισθένης ἔλεξεν· ὡς σαφῶς μέντοι, σὺ μαστροπὲ σαυτοῦ ἀεὶ τοιαῦτα ποιεῖς. τοτὲ μὲν τὸ δαιμόνιον προφασιζόμενος· καὶ ἀμελέγη μοι, τοτὲ δ' ἄλλο τι ἐφιέμενος.

ς'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἀντίσθενες, μόνον μὴ συσκόψῃς με· τὴν δ' ἄλλην χαλεπότητα ἐγώ σου καὶ φέρω καὶ οἴσω φιλικῶς. Ἀλλὰ μέν, ἔφη, τὸν μὲν σὸν ἔρωτα κρύπτω μὲν, ὅτι καὶ ἔστιν ὑ ψυχῆς, ἀλλ' εὐμορφίας τ' ἐμῆς.

ζ'. Ὅτι γε μὴν σύ, ὦ Καλλία, ἐρᾷς Αὐτολύκου, πᾶσα μὲν ἡ πόλις οἶδε, πολλοὶ δ' οἶμαι καὶ τ' ξένων. τοῦτο δ' οὐκ ἄπορον τὸ πατέρων τε ὀνομαστῶν ἀμφοτέρους ὑμᾶς εἶ), καὶ αὐτοὺς ὑπάρχειν.

η'. Ἀεὶ

4. Tu vero, Antisthenes, solus neminem amas? Immo te vehementer amo profecto. Tum jocando Socrates quasi blandiens: Ne in præsentia mihi, ait, molestus sis. Nam, uti vides, aliud ago.

5. Et Antisthenes: Quam tu, inquit, leno tui semper hujusmodi plane quædam facis, ac nonnumquam mecum non colloqueris, numinis utens prætextu, nonnumquam aliud quidpiam captans.

6. Tum Socrates: Quæso te per Deos, mi Antisthenes, ait, tantum ne concidas me: qui molestiam quamvis aliam abs te tum fero, tum laturus sum amice. Enimvero amorem tuum equidem occulto, quum non animi sit, sed pulchritudinis meæ.

7. Quod autem tu, Callia, Autolycum ames, civitas universa novit; ac, ut arbitror, etiam exteri plerique. Ejus rei causa est, quod uterque vestrum parentes habet claros, & ipsi quoque illustres sitis.

8. Atque

η'. Αεὶ μὲν οὖν ἔγωγε ἠγάμην τὴν σὴν φύσιν, νῦν δὲ καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ ὁρῶ σε ἐρῶντα οὐκ ἀβεήτητι χλιδαινομένῃ, οὐδὲ μαλακίᾳ θρυπτομένῃ, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπιδεικνυμένην ῥώμην τε καὶ καρτερίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην. τὸ δὲ τοιούτων ἐπιθυμεῖν, τεκμήριόν ἐστι καὶ τῆς ἐρωμένης φύσεως.

θ'. Εἰ μὲν οὖν μία ἐστὶν Αφροδίτη, ἢ δύο ταί, οὐρανία τε καὶ πάνδημος, οὐκ οἶδα. καὶ γὰρ Ζεὺς ὁ αὐτὸς δοκῶν εἶναι, πολλὰς ἐπωνυμίας ἔχει. ὅπου γε μέντοι χωρὶς ἑκατέρᾳ βωμοί τε εἰσὶ, καὶ ναοὶ, καὶ θυσίαι, τῇ μὲν πανδήμῳ ῥᾳδιουργότεραι, τῇ δὲ οὐρανίᾳ ἁγνότεραι, οἶδα.

ι'. Εἰκάσαις δ' ἂν καὶ τὰς ἔρωτας τὰς μὲν πάνδημον τῶν σωμάτων ἐπιπέμπειν, τὰς δ' οὐρανίαν, τῆς ψυχῆς τε καὶ τῆς φιλίας καὶ τῶν καλῶν ἔργων. ὑφ' ἧς δὴ καὶ σὺ, ὦ Καλλία, κατέχεσθαί μοι δοκεῖς ἔρωτος.

ια'. Τεκμαίρομαι δὲ τῇ τοῦ ἐρωμένου καλοκαγαθίᾳ, καὶ ὅτι σε ὁρῶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ὑποδεχόμενον εἰς

8. Atque equidem indolem tuã semper admiratus sum, sed multo nunc magis, quum te illum amare video, qui non deliciis diffluit, neque præ mollitie languescit: sed omnibus & robur, & tolerantiam, & fortitudinem, & temperantiam suam demonstrat. Hujusmodi vero expetere, argumentum est etiam ingenii ejus qui amatur.

9. Equidem num una sit Venus, an duæ, Cælestis nimirum & Vulgaris, haud scio. Nam & Jupiter, qui unus esse videtur, cognomina multa habet. Distinctas quidem utrique Veneri esse aras, fana, sacrificia; & Vulgari quidem neglectiora, Cælesti puriora, scio.

10. Et conjicere licet, etiam amores, corporum quidem, à Vulgari illa immitti: animi vero, & amicitiæ, & actionum honestarum, à Cælesti. Ac tu quidem, mi Callia, hoc ipso amore mihi videris esse captus.

11. Argumento mihi est ejus, quem amas, honestas; quodque te video patrem ejus ad congressus

εἰς τὰς πρὸς τοῦτον συνουσίας. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐστὶν ἀπόκρυφον παιδὸς τῷ καλῷ τε καγαθῷ ἐραστῇ.

ιβ'. Καὶ ὁ Ἑρμογένης εἶπε· νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀλλά τέ σου πολλὰ ἄγαμαι, καὶ ὅτι νῦν ἅμα χαριζόμενος Καλλίᾳ, καὶ παιδεύεις αὐτὸν, οἷόν περ χρὴ εἶναι. νὴ Δί', ἔφη. ὅπως δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον εὐφραίνηται, βούλομαι αὐτῷ μαρτυρῆσαι, ὡς καὶ πολὺ κρείττων ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς, ἢ ὁ τοῦ σώματος ἔρως.

ιγ'. Ὅτι μὲν γὰρ δὴ ἄνευ φιλίας συνουσία οὐδεμία ἀξιόλογος, πάντες ἐπιστάμεθα. φιλεῖν μεμὼ τὴν μὲν τὸ ἦθος ἀγαμένων ἀνάγκη ἰδία καὶ ἐθελουσία καλεῖται· τὴν δὲ τοῦ σώματος ἐπιθυμούντων πολλοὶ μὲν τοὺς τρόπους μέμφονται, καὶ μισοῦσι τὸν ἐρώμενον.

ιδ'. Ἢν δὲ καὶ ἀμφότεροι τέρπωσι, τὸ μὲν τῆς ὥρας ἄνθος ταχὺ δύπτον παραμάζῃ, ἀπολείποντος δὲ τούτου ἀνάγκη καὶ τὴν φιλίαν συναπομαραίνεσθαι. ἡ δὲ ψυχὴ ὅσον περ ἂν χρόνον ἴῃ ἐπὶ τὸ φρονιμώτερον, καὶ ἀξιεραστοτέρα γίγνεται.

ιε'. Καὶ

cum hoc tuos adjungere. Quippe nihil horum bonus & honestus amator occultum patri esse vult.

12. Et Hermogenes: Per Junonem, inquit, mi Socrates, cum ob alia te multa admiror, tum quod modo Calliæ simul rem gratam facis, & qualem ipsum esse oporteat, instituis. Profecto sic est, ait. Atque ut magis etiam delectetur, confirmare illi volo, multo præstantiorem esse animi quam corporis amorem.

13. Novimus enim omnes absque amicitia consuetudinem nullam cujusquam esse pretii. Amare autem eos, quorum mores ac indolem admiramur, necessitudo quædam propria & voluntaria vocatur: at eorum, qui corpus adpetunt, multi mores vituperant, & ipsos amores odere.

14. Quod si maxime ament invicem uterque se, formæ tamen flos celeriter ætate quasi marcessit: quo deficiente, necesse est una etiam amicitiam marcescere. Animus autem quamdiu prudentia proficit, etiam fit amabilior.

15. Quin

ιε'. Καὶ μὴν ἐν μὲν τῇ τῆς μορφῆς χρήσει ἔνεστί τις καὶ κόρος, ὥστε ἅμα τοῖς τὰ σιτία ἅμα πλησμονὴν, ζῶντα ἀνάγκη καὶ τοῖς τὰ παιδικὰ πάσχειν. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς φιλία. ἅμα τὸ ἀγνὴ εἶ), καὶ ἀκορεστοτέρα ἐστίν· ὅ μέντοι, ὥσγ' ἄν τις οἰηθείη, * ἅμα τούτῳ καὶ ἐπαφροδιτωτέρα. Ἀλλὰ σαφῶς καὶ ἀποτελεῖται ἡ εὐχὴ, ἐν ᾗ αἰτούμεθα τὴν θεὸν ἐπαφρόδιτα καὶ ἔπη καὶ ἔργα διδόναι.

ιϛ'. Ὡς μὲν γὰρ ἄγαθά τε καὶ φιλᾷ τὸ ἐρώμενον θάλλουσα μορφή τε ἐλευθερία, καὶ ἦθει αἰδήμονί τε καὶ γενναίῳ ψυχῇ, εὐθὺς ἐν τοῖς ἥλιξιν ἡγεμονική τε ἅμα καὶ φιλόφρων οὖσα, οὐδὲν δεῖται λόγου. ὅτι δὲ εἰκὸς καὶ ὑπὸ τῶν παιδικῶν τῶν τοιούτων ἐρασθῆναι ἀντιφιλεῖσθαι, καὶ τοῦτο διδάξω.

ιζ'. Πρῶτον μὲν γὰρ τίς μισεῖν δύναιτ' ἄν, ὑφ' ᾧ εἰδείη καλός τε καὶ ἀγαθὸς νομιζόμενος; ἔπειτα δὲ ὁρῴη αὐτὸν τὰ ἑαυτοῦ παιδὸς καλὰ μᾶλλον, ἢ τὰ ἑαυτοῦ ἡδέα σπουδάζοντα; τοῖς δὲ τούτοις πιστεύῃ, μήτ' ἄν τι πορήσῃ, μήτ'

15. Quin & in usu formæ satietas quædam inest. Quo fit, ut quæ in ciborum usu propter satietatem, ea in amoribus quoque necessario accidant. At animi amor, propterea quod castus sit, etiam insatiabilior est; nec idcirco, ceu quis existimare posset, minus est venustus ac jucundus: sed plane votum illud perficitur, quo petimus, ut Dea tum verba, tum actiones venustas largiatur.

16. Quod enim liberali forma, & indole verecunda generosaque florens animus, quique statim inter æquales principe loco dignus, & comis est, tum suspiciat, tum diligat amores suos; id vero verbis ostendi non est opus. Esse autem consentaneum, amatorem hujusmodi rerum etiam suis amoribus gratum fore vicissim, id quoque docebo.

17. Primum enim quis odisse possit illum à quo se bonum & honestum haberi sciat? deinde quem cernat amati decora magis quam voluptates suas curare? cedat præterea, sive quid delinquatur, sive

μήτ' ἂν καμὼν ἀμορφότερος γένηται, μειωθῆναι ἂν τὴν φιλίαν;

ιη'. Οἷς γε μὴν κοινὸν τὸ φιλεῖσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη τούτους ἡδέως μὲν θεωρᾶν ἀλλήλους, εὐνοϊκῶς δὲ προσλέγεσθαι, πιστεύειν δὲ ᾧ πιστεύεσθαι, καὶ θεραπεύειν μὲν ἀλλήλων; σωφρονεῖσθαι δ' ὅτι ταῖς καλαῖς θεράξεσι, σωφρονεῖσθαι δὲ ὧν τὸ σφάλμα θεραπεύῃ, τότε δ' εὐφραινομένους προσελθεῖν, ὅταν ὑγιαίνοντες σωφρονῶσιν· ὧν δὲ κἂν μὴ ὁποτερουοῦν, πολὺ σωνεχεστέραν τὴν σωφροσύνην ἔχειν, ᾧ ἐπόντων ἔτι μᾶλλον ἢ παόντων ἐπιμελεῖσθαι; ἃ ταῦτα πάντα ἐπαφρόδιτα; ἀλλά γέ τοι τὰ τοιαῦτα ἔργα, ἅμα ἐρῶντες τῆς φιλίας καὶ χρώμενοι αὐτῇ εἰς γῆρας προσελθοῦσι.

ιθ'. Τὸν δὲ ἐκ τοῦ σώματος κρεμάμενον ἀλλὰ τί ἀντιφιλήσειν ἂν ἡ παῖς; πότερον ὅτι ἑαυτῇ μὲν νέμει ὧν ἐπιθυμεῖ, τῷ δὲ παιδὶ τὰ ἐπονειδίσταθ' ἅ; ἢ διότι ἃ πεύσεται θεράπειν πέρα τῶν παιδικῶν, εἴργει μάλιστα τοὺς οἰκείους ἀπὸ τούτων;

κ'. Καὶ

five morbo deformior factus sit, amicitiam diminutam non iri?

18. Quibus autem communis amor est, quo pacto non hos necesse est libenter se intueri, benevole colloqui, fidem habere sibi mutuo, prospicere sibi invicem, voluptatem simul capere ex honestis actionibus, condolere, si quid adversi accidat; perpetuo gaudere, dum bona cum valetudine frui consuetudine mutua possunt; sin alteruter ægrotet, multo frequentius convenire; de absentibus denique quam præsentibus, magis esse sollicitum? An non hæc omnia sunt amoris plena? Certe ob hujusmodi officia simul & amicitiæ studio tenentur, & ea perpetuo ad senectutem usque fruuntur.

19. At eum, qui à corpore pendet, quamobrem diligat aliquis mutuo? utrum idcirco, quod sibi tribuit ea quæ concupiscit, adamato maxime probrosa? an quod ab iis, quæ facere studiose cupit præter amores, maxime necessarios arcet?

20. Atqui

κ'. Καὶ μὴν ὅπι γε ὁ βιάζεται, ἀλλὰ πείθει, ἀφ' ὧν τοῦτο μᾶλλον μισητέον. ὁ μὲν γὰρ βιαζόμενος, ἑαυτὸν πονηρὸν ἀποδεικνύει· ὁ δὲ πείθων, τὴν ψυχὴν ἀφαφθείρει.

κα'. Ἀλλὰ μὴν ὁ χρημάτων γε ἀπεμπολῶν τὴν ὥραν, τί μᾶλλον φέρεται τὸ φριάμβυον, ἢ ὁ σὺν ἀγορᾷ πωλῶν καὶ ἀποδιδόμενος; ὁ μὲν ὅπι γε ὡραῖος ἀώρῳ, οὐδὲ ὅπι γε καλὸς οὐκέτι καλῷ, καὶ ἐρῶντι οὐκ ἐρῶν ὁμιλεῖ, φιλήσας αὐτόν. οὐδὲ γὰρ ὁ πᾶς τῷ ἀνδρὶ ἄσπερ γυνὴ κοινωνεῖ τὸν σὺν τοῖς ἀφροδισίοις εὐφροσυνῶν, ἀλλὰ νήφων μεθύοντα ἐπὶ τὰ ἀφροδίτης θεᾶται.

κβ'. Ἐξ ὧν οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ τὸ ὑβρίζειν ἐγίγνεται ἀπὸ τοῦ ἔρωτος. καὶ σκοπῶν δ' ἄν τις, εὕροι οὐκ ἐπὶ τὰ ἀφ' ὑὸς πόρνοις φιλουμένων οὐδὲν χαλεπὸν γεγενημένον, οὐκ δὲ ἐπὶ ἀναιδοῦς ὁμιλίας πολλὰ ἤδη καὶ ἀνόσια πεπραγμένα.

κγ'. Ὡς δὲ καὶ ἀνελεύθερος ἡ συνουσία τῷ τὸ σῶμα μᾶλλον,

ἢ

20. Atqui magis etiam odio dignus est, quod non vim adferat, sed persuadeat. Nam qui vim adfert, improbum esse hominem sese declarat: qui vero persuadet, is illius qui persuadetur, animum corrumpit.

21. Jam vero & is qui pecunia formam vendit, qui magis diliget ementem sese, quam qui vendit in foro, & addicit sese? Non enim certe, quod formosus cum deformi, pulcher cum non pulchro, non amans cum amante versatur, idcirco eum diliget. Non enim mas ita, uti mulier, voluptatum rei venereæ cum viro particeps est: sed sobrius ipse temulentum ex venere spectat.

22. Unde non mirum est, si contemtus amatoris in ipso existit. Quod si quis rem consideret, inveniet nihil rei gravis ex illorum amore, qui ob mores amantur, accidisse: quum multa, eaque nefaria, de illa impudenti consuetudine evenerint.

23. Jam & illiberalem esse consuetudinem illius, qui corpus magis,

ἢ τῷ τὸν ψυχὴν ἀγαπῶντι, νῦν τοῦτο δηλώσω. ὁ μὲν γὰρ παιδεύων λέγειν τε ἃ δεῖ, καὶ πράττειν, δικαίως ἂν (ὥσπερ Χείρων καὶ Φοίνιξ τοῦ Ἀχιλλέως) τιμῷτο. ὁ δὲ τοῦ σώματος ὀρεγόμενος εἰκότως ἂν ὥσπερ πτωχὸς περιέποιτο. ἀεὶ γάρ τοι τοῦτο τοῦ κτωμένου καὶ τοῦτο διώκοντος ἢ φιλήματος, ἢ ἄλλου τινὸς ψηλαφήματος, τοῦτο ἀκολουθεῖ.

κδ'. Εἰ δὲ λαμπρότερον λέγω, μὴ θαυμάζετε. ὅ, τε γὰρ οἶνος σπερματίζει, καὶ ὁ ἀεὶ συνοικῶν ἐμοὶ ἔρως κεντρίζει εἰς τὸν ἀντίπαλον ἔρωτα αὐτῷ παῤῥησιάζεσθαι.

κε'. Καὶ γὰρ δέ μοι δοκεῖ ὁ μὲν τῷ εἰδέναι τὸν νοῦν τοῦτον ἔχων, μεμισθωμένῳ χρῆσθαι ἐοικέναι. ὁ δὲ ὅπως πλείονος ἄξιος γένηται, ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς ὀπτηλεῖσα ὡραῖα καρπώσηται. ὁ δὲ τῆς φιλίας ἐφιέμενος, μᾶλλον ἔοικε τῷ τὸν οἰκεῖον ἀγρὸν κεκτημένῳ. πάντοθεν γοῦν φέρων ὅ, τι ἂν δύνηται, πλείονος ἄξιον ποιεῖ τὸν ἐρώμενον.

κς'. Καὶ

magis, quam animum diligit, modo indicabo. Nam qui aliquem instituit, ut & dicere, quæ necesse sit, & gerere possit; is merito (perinde ac Chiro & Phœnix ab Achille) adfici honore debet. At qui corpus concupiscit, merito mendici cujusdam instar sequatur. Semper enim comitatur vel emendicans, vel requirens osculum, aut aliquam aliam tactionem.

24. Quod si dicacius quid profero, velim mirum vobis non videatur. Nam & vinum me impellit, & amor ille meus domesticus, ut liberius adversus amorem illum loquar, quem æmulum habet, me pungit.

25. Videtur enim is mihi, qui formæ animum adjicit, similis illi esse, qui fundum mercede conducit. Nam ille, ut melior reddatur, nihil pensi habet: sed ut ipse quam plurimum voluptatis ex eo percipiat. Qui vero amicitiam expetit, magis illi similis est, qui fundum proprium possidet. Etenim undecumque, si quid potest, colligens, adamatum meliorem efficit.

26. Quin-

κϛ'. Καὶ μὴν καὶ τῶν παιδικῶν ὅσα ἂν μὴ εἰδῇ, ὅτι ὁ μὴ εἴδως ἐπαρκῶν ἄρξει μὴ ἐραστοῦ, εἰκὸς αὐτὸν τἆλλα ῥαδιουργεῖν. ὃς δ' ἂν γιγνώσκῃ, ὅτι ἂν μὴ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ᾖ, ὁ καθέξει τὴν φιλίαν, τοῦτον σεμνύνει μᾶλλον ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι.

κζ'. Μέγιστον δ' ἀγαθὸν τῷ ὀρεγομένῳ ἐκ παιδικῶν φίλον ἀγαθὸν ποιήσασθαι, ὅτι ἀνάγκη καὶ αὐτὸν ἀσκεῖν ἀρετήν. ὁ γὰρ οἷόν τε πονηρὰ αὐτὸν ποιοῦντα, ἀγαθὸν τὴν σωφροσύνην ἀποδείξαι, ὃς γε ἀναισχυντίαν καὶ ἀκρασίαν ἀπεχόμενον, ἐγκρατῆ καὶ αἰδούμενον τὸν ἐρώμενον ποιῆσαι.

κη'. Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ἔφη, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς ὁ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοί, καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν πολὺ πλείονος, ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται.

κθ'. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν ἠράσθη, συγγενόμενος εἶα αὐτὰς θνητὰς εἶ). ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθείη,

26. Quinetiam ipsos amores, qui sciunt eleganti forma præditos amatoribus imperare, consentaneum est nequiter in amantem se gesturos. At qui animadverterit non futurum, ut nisi bonus & honestus sit, amicitiam retineat: eum par est, majori studio virtutem colere.

27. Maximum autem bonum illi contingit, qui ex adamato amicum egregium efficere vult, quod & ipsum virtutem colere necesse sit. Nec enim fieri potest, ut si ipse nequiter se gerat, secum versantem bonum efficiat: neque si intemperantem & impudentem illi se exhibeat, adamatum temperantem ac verecundum efficere potest.

28. Libet autem tibi, mi Callia, de fabularum etiam enarratione indicare, non solum homines, sed etiam Deos ac heroas amorem animi pluris quam corporis usum facere.

29. Jupiter enim cum omnibus, quas mortales dilexit, congressus, mortales manere passus est: quorum vero animos admi-

ἀγαθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίη. ὧν Ἡρακλῆς μέν, καὶ Διοσκοῦροι εἰσί, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι.

λ'. Καὶ ἐγὼ δὲ φημι τὸν Γανυμήδη οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοῦνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ ὅπου ὁ Ὁμήρῳ,

——— [γάνυται] δὲ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φαίης, ὅτι ἥδεται δὲ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που.

——— πυκινὰ φρεσὶ [μήδεα] εἰδώς.

τοῦτο δ' αὖ λέγει, σοφὰ φρεσὶ βουλεύματα εἰδώς. ἐξ ὧν σωαμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων, ὑπὸ θεοῖς τετίμηται.

λα'. Ἀλλὰ μήν, ὦ Νικήρατε, καὶ Ἀχιλλεὺς Ὁμήρῳ πεποίηται οὐχ ὡς παιδικῷ Πατρόκλῳ, ἀλλ' ὡς ἑταίρῳ ἀποθανόντι ἐκφερεπέστατα τιμωρῆσαι. καὶ Ὀρέστης δὲ, καὶ Πυλάδης, καὶ

ratus esset, eos immortales faciebat. Eorum in numero sunt Hercules, Castor, Pollux; atque etiam alii quidam commemorantur.

30. Quinetiam, mea sententia, Ganymedes non corporis sed animi caussa in Olympum à Jove translatus est: cui quidem sententiæ nomen etiam suffragatur. Est enim alicubi apud Homerum,

——— [γάνυται] δὲ τ' ἀκούων.

Hoc est, [delectatur autem audiendo]: Et alio in loco est:

——— πυκινὰ φρεσὶ [μήδεα] εἰδώς.

Hoc autem est, [animo consilia sapientiæ plena cognoscens] De quibus duobus verbis non propter corporis, sed animi suavitatem, nuncupatus Ganymedes, à Diis honore adficitur.

31. Achillem quoque, mi Nicerate, fecit Homerus Patroclum, non ut amores suos, sed ut sodalem, glorioſissime ulciscentem, posteaquam mortuus esset. Et Orestes ac Pylades, Theseus

καὶ Θησεὺς, καὶ Πειρίθους, καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ, τῶν ἡμιθέων ὧν ἄριστοι ὑμνοῦνται οὐ διὰ τὸ συγκαθεύδειν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγαθοὺς ἀλλήλους, τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα κοινῇ διαπεπραχθαι.

λβ'. Τί δέ; τὰ νῦν καλὰ ἔργα οὐ πάντ' ἂν εὕροι τις ἕνεκα ἐπαίνου τοῦ τε καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθελόντων πραττόμενα μᾶλλον, ἢ τοῦ τε ἡδίστου ἡδονῆς ἀντ' εὐκλείας αἱρεῖσθαι; καί τοι Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστὴς, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῆς ἀκρασίας συγκυλινδουμένων, εἴρηκεν, ὡς τὸ στράτευμα ἀλκιμώτατον ἂν γένοιτο ἐκ παιδικῶν τε καὶ ἐραστῶν.

λγ'. Τούτους δ' ἂν ἔφη οἴεσθαι μάλιστα αἰσχύνεσθαι ἀλλήλους ἀπολείπειν. θαυμαστὰ λέγων, εἴγε ὃ φόβου τε ἀφαιρεῖσθαι καὶ ἀναλαμβάνειν τοὺς ἀλλήλους ἐρῶντας, οὗτοι μάλιστα ἀρχοὺς ἂν ἀρετῆς ποιεῖν.

λδ'. Καὶ μαρτύρια δὲ ἐπήγετο, ὡς ταῦτα ἐγνωκότες εἶεν καὶ Θηβαῖοι καὶ Ἠλεῖοι. συγκαθεύδοντας γοῦν

Theseus ac Peirithous, aliique complures ex Semideis præstantissimi, non propterea, quod una cubarint, sed quod invicem se suspiciendo, res maximas & pulcherrimas publice perfecerint, celebrantur.

32. Quid autem? an non quæ jam præclara patrantur facinora, reperiet aliquis laudis gratia potius ab iis fieri, qui & labores & pericula volunt adire, quam ab aliis qui voluptatem pro gloria eligere consueverunt? Quamquam poetæ Agathonis amator Pausanias, dum purgaret eos qui per intemperantiam una volutantur, etiã exercitum ex adamatis & amatoribus fortissimum fieri posse dixit.

33. Nam existimare se aiebat, hos in primis pudore præpediri, quo minus se mutuo deserãt. Quod quidem ab eo dictum mirari subit, eos scilicet, qui reprehensionem negligere, seque non revereri consuevissent mutuo, maxime verituros turpe quiddam admittere.

34. Producebat & testimonia Thebanorum ac Eleorum, qui tale quid decrevissent. Quamquam

γῆν αὐτοῖς, ὅμως ὠθεῖται παρατάττεσθαι ἔφη τοὺς παιδικοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα. ὁρᾶν τοῦτο σημεῖον λέγων ὅμοιον. ἐκείνοις μὲν γὰρ ταῦτα νόμιμα, ἡμῖν δ' ἐπονείδιστα. δοκοῦσι δ' ἔμοιγε οἱ μὲν ὠθούμενοι ἀπιστῆσαι ἑαυτοῖς, μὴ καλοὶ γενόμενοι οἱ ἐρώμενοι ὀκνῆσαι τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα.

λέ. Λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ νομίζοντες, ἐὰν καὶ ὀρεχθῇ τι σώματος, μηδενὸς ἂν ἕνεκα καλοῦ κἀγαθοῦ τοῦτον τυχεῖν, ὅτῳ τελέως τοὺς ἐρωμένους ἀγαθοὺς ἀπεργάζονται, ὡς καὶ μὴ ξένων, κἂν μὴ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ταχθῶσι σὺν τῷ ἐραστῇ, ὁμοίως αἰδοῦνται τοὺς παῖδας ἀπολείπειν. Θεὰν γὰρ οἶμαι τὴν ἀναίδειαν, ἀλλὰ τὴν αἰδῶ νομίζουσι.

λϛ. Δοκοῦμεν δ' ἄν μοι πάντες ὁμολόγοι γενέσθαι περὶ ὧν λέγω, εἰ ὧδε σκοποῖμεν, τῷ ποτέρως παιδὶ φιληθέντι μᾶλλον ἄν τις πιστεύσειε χρήματα, ἢ τέκνα, ἢ χάριτας ἀποδοθῆναι. ἐγὼ μὲν οἶμαι καὶ

enim una cubent, nihilominus amores in prœliis eadem in acie collocari. Quod quidem argumentum minime congruens adferebat. Nam apud illos hæc consentanea sunt legibus, apud nos autem probro ducuntur. At mihi sane, qui eadem in acie collocantur, diffidere sibi videntur; ne videlicet, si seorsum essent dispositi ab ipsis adamati, fortium virorum muneri non responderent.

35. Lacedæmonii vero, qui existimant, corpus adpetentem nihil amplius boni & præclari conse-

sequi, tam perfecte bonos ac fortes viros ex adamatis efficiunt; ut inter exteros etiam, ex ejus civitatis instituto cum amatoribus in acie non collocati, nihilominus illos, qui adsunt, deserere vereantur. Non enim impudentiam, sed verecundiam esse Deam quamdam volunt.

36. Et videmur sane omnes in iis de quibus loquimur, consentire; si hoc modo rem consideremus: Utro scilicet modo adamato quis potius vel fortunas suas & liberos crediderit, vel beneficium præstiterit. Atque equidem sentio,

etiam

καὶ αὐτὸν τὴν τῷ εἶναι δεῖ ἐρωμένου χρώμενον, μᾶλλον ἂν ταῦτα πάντα τῷ τὴν ψυχὴν ἐρασμίῳ πιστεῦσαι.

λζ'. Σοί γε μὲν, ὦ Καλλία, δοκεῖ μοι ἄξιον εἶναι καὶ θεοῖς χάριν εἰδέναι, ὅτι σοι Αὐτολύκου ἔρωτα ἐνέβαλον. ὡς μὲν γὰρ φιλότιμός ἐστιν, εὔδηλον, ὃς γε κηρυχθῆναι ἕνεκα νικῶν παγκράτιον, πολλοὺς μὲν πόνους, πολλὰ δ' ἄλγη ἀνέχεται.

λη'. Εἰ δὲ οἴοιτο μὴ μόνον ἑαυτὸν καὶ τὸν πατέρα κοσμήσειν, ἀλλ' ἱκανὸς γενήσεσθαι δι' ἀνδραγαθίαν καὶ φίλους εὖ ποιεῖν καὶ τὴν πατρίδα αὔξειν, τρόπαια τῶν πολεμίων ἱστάμενον, καὶ ἀφ' ταῦτα περιβλεπτός τε καὶ ὀνομαστὸς ἔσεσθαι καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πῶς οὐκ οἴει αὐτὸν, ὅτιν' ἥκιστα εἰς ταῦτα σωφρονεῖν δεῖ, πολὺν τὸν μεγίστας ἂν πόνους περιέπειν;

λθ'. Εἰ οὖν βούλῃ τούτῳ ἀρέσκειν, σκεπτέον μέν σοι, ποῖα ἐπῳδάμενος Θεμιστοκλῆς ἱκανὸς ἐγένετο τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερῶσαι.

etiam illum, qui amati forma utitur, lubentius hæc universa creditum ei qui animo quoque sit amabilis.

37. Te certe, mi Callia, Diis gratias agere æquum est, mea sane sententia, qui Autolyci amorem tibi indiderint. Nam hunc honoris esse cupidum reipsa patet, quippe qui ut per præconem quinquertii victor pronuntietur, labores multos multosque dolores tolerat.

38. Quod si putat, se non solum sibi ac patri ornamento esse posse, sed etiam propter virtutem amicos beneficiis adficere, ac patriam amplificare, tropæa de superatis hostibus statuentem, eaque de caussa conspicuum & celebrem tum apud Græcos tum barbaros: cur non existimes ipsum maximis aliquem prosequuturum honoribus, quem duceret in hoc adjutorem se præstantissimum habiturum?

39. Quare si huic placere vis, considerandum erit tibi, quo pacto Themistocles idoneus ad Græciam liberandam factus sit: item-

ρῶν· σκεπτέον δὲ, ποῖά ποτε εἰδὼς Περικλῆς κρίτιστος ἐδόκει τῇ πατρίδι σύμβουλος εἶναι· ἀθρητέον δὲ, ἢ πῶς ποτε Σόλων φιλοσοφήσας, νόμους κρατίστους τῇ πόλει κατέθηκεν· ἐρευνητέον δὲ, ἢ ποῖα Λακεδαιμόνιοι ἀσκοῦντες, κράτιστοι δοκοῦσιν ἡγεμόνες εἶναι. πρόξενοι δὲ ἢ καταγόντων ἀεὶ πρόσοι ἄριστοι αὐτῷ.

μ'. Ὡς μὲν οὖν σοι ἡ πόλις ταχὺ ἂν ἐπιτρέψειεν αὐτῷ, εἰ βούλει, εὖ ἴσθι. τὰ μέγιστα γάρ σοι ὑπάρχει. εὐπατρίδης εἶ, ἱερεὺς θεῶν τῶν ἀπ' Ερεχθέως, οἱ καὶ ἐπὶ τὸν βάρβαρον σὺν Ἰάκχῳ ἐστράτευσαν. καὶ νῦν ἐν τῇ ἑορτῇ ἱεροπρεπέστατος δοκεῖς εἶναι τῶν παρόντων, καὶ σῶμα ἀξιοπρεπέστατον μὲν ἰδεῖν τῆς πόλεως ἔχεις, ἱκανὸν δὲ μόχθους ὑποφέρειν.

μα'. Εἰ δὲ ὑμῖν δοκῶ σπουδαιολογῆσαι μᾶλλον, ἢ παίζειν ποτὲ φρένες, μηδὲ τοῦτο θαυμάζετε. ἀγαθῶν γὰρ φύσει καὶ τῆς ἀρετῆς φιλοτίμως ἐφιεμένων ἀεί ποτε τῇ πόλει συνεσμὸς ὢν τυγχάνω.

μβ'. Οἱ

itemque considerandum, quali Pericles instructus scientia visus sit patriæ consiliarius fuisse optimus: perspiciendum, quo pacto philosophatus Solon, patriæ leges optimas tulerit: pervestigandum, qualibus exercitiis utentes Lacedæmonii, præstantissimi duces esse videantur. Et divertunt ad te semper præstantissimi ex ipsis publici hospites.

40. Itaque scire debes, rempublicam cito semet tibi traditurum, si velis. Nam adjumenta maxima ad eam rem habes. Patricius es, sacerdos es Deorum, ex iis qui sunt ab Erechtheo, qui cum Jaccho adversus regē barbarū militarunt. Etiam in festo nunc augustissimus esse videris omnium majorum, & corpus habes inter hujus urbis alia spectatu dignissimum, tolerandisque laboribus idoneum.

41. Quod si vobis videor magis serio loqui, quam in vino conveniat: mirum id vobis ne videatur. Nam semper ego una cum republica dilexi eos, qui bona præditi essent indole, ac virtutis ambitiose cupidi essent.

42. Ac

μβ'. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι περὶ τῶν ῥηθέντων διελέγοντο, ὁ δ' Αὐτόλυκος κατεθᾶτο τὸν Καλλίαν. καὶ ὁ Καλλίας δὲ πρὸς ὁρᾷ εἰς ἐκεῖνον, εἶπεν· οὐκοῦν σύ με, ὦ Σώκρατες, μαστροπεύσῃς πρὸς τὴν πόλιν, ὅπως περὶ πολιτικὰ, καὶ ἀεὶ ἀρεστὸς ὦ αὐτῇ.

μγ'. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἰδοὺ ὁρῶσί γέ σε μὴ τῷ δοκεῖν ἀλλὰ τῷ ὄντι ἀρετῆς ἐπιμελούμενον. ἡ μὲν γὰρ ψευδὴς δόξα ταχὺ ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς πείρας, ἡ δ' ἀληθὴς ἀνδραγαθία (ἰδοὺ μοι θεὸς βλάπτῃ) ἀεὶ ἐν ταῖς πράξεσι λαμπροτέραν τὴν εὔκλειαν συμπαρέχεται.

ΚΕΦ. θ'.

Οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν. Αὐτόλυκος δὲ (ἤδη γὰρ ὥρα ἦν αὐτῷ) ἀνίστατο εἰς περίπατον· καὶ ὁ Λύκων ὁ πατὴρ αὐτῷ συνεξιὼν, ἐπισταφεὶς εἶπε· νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, καλός τε κἀγαθὸς δοκεῖς μοι ἄνθρωπος εἶ).

β'. Ex

42. Ac de his quidem, ita dictis, ceteri differebant. Autolycus autem Calliam adſpiciebat, in quem viciſſim Callias conjectis oculis: Ergo tu, mi Socrates, lenocinio tuo me civitati conciliabis, ait, ut res civiles tractem, ac ſemper ei placeam.

43. Profecto fiet hoc, inquit, ſi te non opinione ſed reipſa virtutis eſſe ſtudioſum viderint. Nam falſa gloria celeriter ab experientia redarguitur, at vera ſtrenuitas (niſi Deus impedimento ſit) ſemper in actionibus ſplendidiorem gloriam ſuppeditat.

CAP. IX.

HUjus quidem colloquii finis hic fuit. Et Autolycus (quod ita tempus poſceret) ad deambulationem ſurgebat, ac Lyco pater una cum ipſo exibat: & converſus: Per Junonem, inquit, mi Socrates, bonus & honeſtus mihi vir eſſe videris.

2. Secun-

β'. Ἐκ δὲ τούτου πρῶτον μὲν θεὸς τις ἔνδον κατεστάθη, ἔπειτα δὲ ὁ Συρακόσιος εἰσελθὼν εἶπεν· ὦ ἄνδρες, Ἀριάδνη εἰσφησιν ἐς ἑαυτῆς τε καὶ Διονύσου θάλαμον. μετὰ δὲ τοῦτ' ἦξεν Διόνυσος ὑποπεπωκὼς μετὰ θεοῖς, καὶ εἰσφησι πρὸς αὐτὴν, ἔπειτα παίζοντας πρὸς ἀλλήλους.

γ'. Ἐκ τούτου πρῶτον μὲν ἡ Ἀριάδνη ὡς νύμφη κεκοσμημένη παρῆλθε, καὶ ἐκαθίζετο ἐπὶ τοῦ θρόνου. ὑπὸ δὲ φαινομένου τοῦ Διονύσου, ηὐλεῖτο ὁ Βακχεῖος ῥυθμός. ἔνθα δὴ ἠγάσθησαν οἱ ὀρχηστοδιδάσκαλοι. εὐθὺς μὲν οὖν ἡ Ἀριάδνη ἀκούσασα, τοιοῦτό τι ἐποίησεν, ὡς πᾶς ἂν ἔγνω, ὅτι ἀσμένη ἤκουσε· καὶ ὑπήντησε μὲν οὐ, οὐδὲ ἀνέστη, δῆλη δ' ἦν μάλις ἠρεμοῦσα.

δ'. Ἐπεί γε μὴν κατεῖδεν αὐτὴν ὁ Διόνυσος, ὀρχησάμενος ὥσπερ ἂν εἴ τις φιλικώτατα, ἐκαθίζετο ἐπὶ τοῖς γονάτων, καὶ προσελαβὼν ἐφίλησεν αὐτήν. ἡ δ' ἀμελουμένη μὲν ἐφαίνετο, ὅμως δὲ φιλικῶς ἀντιπροσελάμβανεν.

οἱ

2. Secundum hæc ſella quædam intus eſt collocata primum, deinde Syracuſanus ingreſſus: Ariadna, inquit, ô viri, ſuum & Bacchi thalamum ingreditur. Poſtea Bacchus adveniet, largiuſcule potus apud Deos, ac ingredietur ad illam: deinde ludent inter ſe.

3. Hinc jam Ariadna tanquam ſponſa exornata ingreſſa eſt, ac in throno conſedit. Ita etiam Baccho prodeunte, tibia numerus Bacchicus canebatur. Tum omnes magiſtrum choreæ prædicare. Nam Ariadna ſtatim, quum hæc audiiſſet, tale quid faciebat, ut quivis animadverteret, lubenter id eam audiiſſe. Ac obviam quidem illa non proceſſit, nec adſurrexit: præ ſe ferebat tamen, quod vix conquieſceret.

4. Poſteaquam vero Bacchus eam vidiſſet, haud aliter ſaltans, ac fieri amiciſſime poſſet, in genibus conſidebat: quumque complexus illam fuiſſet, etiam oſculatus eſt. Ea vero tametſi pudore quodam adfectæ ſimilis eſſet, amice tamen illum viciſſim amplectebatur.

Quod

οἱ δὲ συμπόται ὁρῶντες, ἅμα μὲν ἐκέλευον, ἅμα δὲ ἐβόων αὖθις.

ε'. Ὡς δὲ ὁ Διόνυσος ἀνιστάμενος συνανέστησε μὲν ἑαυτῷ τὴν Ἀριάδνην, ἐκ τούτου δὲ φιλούντων τε καὶ ἀσπαζομένων ἀλλήλους σχήματα πρὸς θεάσασθαι. Οἱ δὲ, ὁρῶντες ὄντως καλὸν μὲν τὸν Διόνυσον, ὡραίαν δὲ τὴν Ἀριάδνην, καὶ σκώπτοντας δὲ, ἀλλ' ἀληθινῶς τοῖς σώμασι φιλοῦντας, πάντες ἀνεπεπερωμένοι ἐθεῶντο.

ς'. Καὶ ὃ ἤκουον τοῦ Διονύσου μὲν ἐρωτῶντος αὐτὴν, εἰ φιλεῖ αὐτὸν, τὴν δὲ ὄμνυσαν, ὥστε μὴ μόνον τὸν Διόνυσον, ἀλλὰ καὶ τοὺς παρόντας ἅπαντας ἐπομόσαι ἂν, ἢ μὴν τὴν παῖδα καὶ τὴν παῖδα ἐκεῖνον ἀλλήλων φιλεῖσθαι· ἐῴκεσαν δὲ οἱ δεδιδαγμένοις τὰ σχήματα, ἀλλ' ἐφιεμένοις ποιεῖν ἃ πάλαι ἐπεθύμουν.

ζ'. Τέλος δὲ οἱ συμπόται ἰδόντες φιλοφρονουμένους τε ἀλλήλους, καὶ ὡς εἰς εὐνὴν ἀπιόντας, οἱ μὲν ἄγαμοι γαμεῖν ἐπάμυναν, οἱ δὲ γεγαμηκότες, ἀναβάντες ὅπη τὰς

Quod quum convivæ cernerent, partim plausum excitabant, partim rursus exclamabant.

5. Quum autem Bacchus surgens Ariadnam secum erexisset, osculantum jam & complectentium sese gestus erat spectare. Illi quum revera Bacchum formosum esse cernerent, & Ariadnam formosam, eosque non per jocum, sed vere se admotis oribus osculari, omnes erectis animis spectabant.

6. Audiebant enim Bacchum interrogantem ipsam, num se amaret, atque illam hoc ita confirmantem jurejurando; ut non modo Bacchus, sed omnes etiam, qui aderant, jurassent, revera mutuum esse inter puerum & puellam amorem. Erant enim similes iis qui gestus hos non docti essent, sed facere cuperent id quod jamdudum expetivissent.

7. Tamdem quum convivæ illos sese complexos cernerent, quasique ad cubile tendentes, quotquot uxores necdum duxerant, ducturos sejurabant: mariti vero

τοὺς ἵππους, ἀπήλαυνον πρὸς τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὅπως τούτων τύχοιεν. Σωκράτης δὲ, καὶ τῶν ἄλλων οἱ συμμείναντες, πρὸς Λύκωνα ἦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καλλίαν περιπατήσοντες ἀπῆλθον. Αὕτη τοῦ τότε συμποσίου κατάλυσις ἐγένετο.

ΞΕΝΟ-

consensis equis ad uxores suas avehebantur, ut iis potirentur. Socrates cum illis, qui remanserant, ad Lyconem ejusque filium, una cum Callia deambulaturi discedebant. Hunc ad modum convivium tunc temporis dimissum est.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΙΕΡΩΝ,

Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ.

ΚΕΦ. α'.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον. ὀλίγης δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι, ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστὶν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα δὴ ἐγὼ βέλτιον ἂν εἰδείην σοῦ ἅτ' ὄντος σοφοῦ ἀνδρός;

β'. Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ ἰδιώτου γεγενημένον, καὶ νῦν τύραννον

XENOPHONTIS

HIERO,

SIVE DE REGE.

CAP. I.

VENIEBAT aliquando ad regem Hieronem poëta Simonides: quumque otium obtigisset utrique, Simonides hoc modo loquutus est: Velleſne mihi exponere, mi Hiero, quæ conſentaneum eſt rectius te ſcire quam me? Et cujuſmodi ſunt illa, inquit Hiero, quæ rectius ego ſcilicet noverim, quam tu, qui vir es tam ſapiens?

2. Equidem, ait, ſcio te privata fortuna uſum fuiſſe, ac nunc

τύραννον ὄντα. εἰκὸς οὖν, ἀμφοτέρων πεπειραμένον, καὶ βελτίονά σε μᾶλλον ἐμοῦ, περὶ ἀμφοτέρων ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώπεις.

γ'. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ καὶ σὺ, ἐπεὶ νῦν γε ἔτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομίμνησκάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; ὅτι γὰρ ἄν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δυνατὸς δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ.

δ'. Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας, ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι ἀπὸ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους· ἀπὸ δὲ τῶν ὤτων, ἀκούσμασι· ἀπὸ δὲ τῶν ῥινῶν, ὀσμαῖς· ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος, σίτοις τε καὶ ποτοῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια, δι' ὧν δὴ πάντες ἁπτόμεθα.

ε'. Τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ σκληρὰ καὶ μαλακὰ, καὶ κοῦφα καὶ βαρέα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν (ἔφη) κρίνοντες, ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς.

esse regem. Quapropter consentaneum est, te, qui utraque sis expertus, rectius me scire, quo pacto vita tum regia, tum privata, quod voluptates ac molestias humanas adtinet, differant.

3. Quid igitur? ait Hiero, non tu quoque, quum hoc tempore sis adhuc homo privatus, revocare mihi possis in memoriam ea quæ sunt in vita privata? Nam ita equidem maxime futurum arbitror, ut quæ in utraque discrimina sunt, indicare possim.

4. Quamobrem in hunc modum Simonides dicere cœpit: Animadvertisse mihi videor, Hiero, privatos homines, iis rebus quæ sub aspectum cadunt, vel cum voluptate vel cum molestia per oculos adfici: per aures, iis quæ auribus percipiuntur: per nares, odoribus; per os, cibo & potu: rebus venereis, per ea quæ omnibus nota sunt.

5. Frigora vero & calores, & dura & mollia, & levia & gravia, toto corpore dijudicare mihi videmur, atque ita deinde vel delectationem vel molestiam ex eis percipere.

αὐτοῖς. ἀγαθοῖς δὲ καὶ κακοῖς ἔστι μὲ ὅτε μ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαι, ὅτε δ' αὖ λυπεῖσθαι· ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ ἀφ' ἑκατέρας καὶ ἀφ' ἑκατέρου σώματος.

ς'. Τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲ ἡδόμεθα, δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι· ὅπως δὲ ἢ ᾧ πίνι ἢ ὁπότε, ταῦτα μᾶλλόν πως (ἔφη) δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. ἢ οὐδὲν ἴσως τοῦτο θαυμαστόν, εἰ τοῖς σὺν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται, ἢ τὰς σὺν τῷ ὕπνῳ.

ζ'. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο· ἐγὼ μὲ τοίνυν (ἔφη) ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σύ γε, οὐδ', ὅπως αἰσθοιτό τινος ἄλλος ὁ τύραννος, ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν. ὥστε μέχρι γε τούτου οὐκ οἶδ' εἴ τινι διαφέρει ὁ τυραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου.

η'. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ' οὖν τοῖσδε (ἔφη) διαφέρει. πολλαπλάσια μὲ δ' ἐκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. ἢ ὁ Ἱέρων εἶπεν· οὐχ

percipere. Bonis autem ac malis nonnumquam per animum vel delectari, vel de iisdem adfici molestia videmur: nonnumquam communiter per animum & corpus.

6. Somno delectari nos, ipse me sensus docere videtur: quo autem pacto, & quo somno, & quando, ea vero magis (inquit) ignorare mihi videor. Nec fortasse mirum putari debet, quæ vigilantibus nobis accidant, evidentiores nobis sensus sui præbere, quam quæ per somnum.

7. Ad ea respondebat Hiero: Ego sane, mi Simonides, haud possim dicere, quo pacto rex aliud quid sentire possit, extra illa quæ tu commemorasti. Quo fit, ut hactenus quidem haud sciam, an aliquod inter regiam & privatam vitam discrimen sit.

8. Tum Simonides: At in his ipsis, ait, regiæ vitæ discrimen est. Nam multis partibus majorem ex his singulis voluptatem percipit, & molestiarum minus habet. Et Hiero: Non ita

οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ταῦτα· ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως ἀρχόντων ἰδιωτῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται.

θ'. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχει, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους;

ι'. Ὅτι ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ὄψεως. συντυγχάνει γὰρ καὶ σὲ δοκῶ μεμνῆσθαι ἀρξάμενον λέγειν.

ια'. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς ὄψεως θεάμασι λογιζόμενος, εὑρίσκω μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἔστιν ἀξιοθέατα. ὅπου δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται, καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται,

ita se res habet, ait, mi Simonides, sed scire debes, reges multo minus delectationis capere, quam privatos homines qui quidem vitam mediocrem agunt, ac multo plures majoresque molestias sentire.

9. Dicis tu quidem incredibilia, inquit Simonides. Nam si hæc esset harum rerum ratio, cur multi regnandi essent cupidi, & qūidem ii, qui homines videntur esse rerum maxime periti? Qui fieret, ut universi reges admirarentur?

10. Quia profecto vitam, inquit Hiero, utramque non experti, de regia considerationem instituunt. Ego vero enitar te docere, me verum dicere, facto à visu initio. Nam meminisse videor, inde te quoque exorsum esse.

11. Primum enim, quum mecum ipse ratiocinando versor in iis quæ oculis cernuntur, deteriorem esse regum conditionem reperio. Sunt aliis atque aliis in regionibus alia spectatu digna, ad quæ singula, privati homines accedunt, tam in urbes, quas

βέλωνται, θεαμάτων ἕνεκα, καὶ εἰς τὰς κοινὰς πανηγύρεις, ἔνθα ἀ ἀξιοθέατα δοκεῖ εἶ ἀνθρώποις, συναγείρεται.

ιβ'. Οἱ δὲ τύραννοι ὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν. οὔτε γὰρ ἱέναι αὐτοῖς ἀσφαλὲς, ὅπου μὴ κρείττονες τῶν πρόντων μέλλουσιν ἔσεσθαι, οὔτε τὰ οἴκοι κέκτηνται ἐχυρά, ὥστε ἄλλοις ὧν καταθεμένοις ἀποδημεῖν. φοβεροὶ γὰρ, μὴ ἅμα τε στερηθῶσι τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀδυνατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας.

ιγ'. Εἴποις οὖν ἂν ἴσως σὺ· ἀλλ' ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσι. ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη, ὀλίγα τε τῶν πολλῶν· ὐ ταῦτα τοιαῦτα ὄντα ὕτω τίμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις, ὥστε οἱ ὑποδεικνύμενοι ὐ ὁ, τιοῦν, ἀξιῶσι πολλα πλάσια λαβόντες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπέναι ὧν ὑπ' τυράννων, ἢ ὅσα ἐν παντὶ τῷ βίῳ ὧν πάντων τ' ἄλλων ἀνθρώπων κτῶνται.

ιδ'. Καὶ

quas volunt, ſpectaculorum cauſſa; quam ad conventus publicos in quibus colliguntur, quæ digna eſſe ſpectatu mortalibus videntur.

12. Reges vero ſpectaculis non admodum occupantur. Nam neque tutum eſt ipſis eo pergere, ubi non ſuperiores illis futuri ſunt, qui iſtic adſunt: neque res ipſorum domi tam tuto ſunt loco, ut iis aliorum fidei creditis, peregre proficiſci poſſint. Nam metuendum eſt, ne ſimul & imperio ſpolientur; & ulciſcendi eos, à quibus ſunt læſi, facultatem amittant.

13. Fortaſſe tu dixeris: At enim ſpectacula nihilominus eis veniunt, etiamſi domi maneant. Sane quam pauca, mi Simonides, de multis: atque etiam quum hujuſmodi ſint, tanti venduntur regibus; ut qui aliquid exhibent, quidquid tamdem id fuerit, multo majoribus præmiis brevi tempore acceptis à rege diſcedere velint, quam per omnem vitam à ceteris hominibus univerſis comparent.

14. Et

ιδ'. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ' εἰ τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, ἀφ' ἁ γε τοι τῆς ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε. ἐπεὶ τοῦ μὴ ἡδίστου ἀκουσμάτων, ἐπαίνων οὔποτε ἀπορίζετε. πάντες γὰρ ὅσα παρ' ὑμῖν πάντα καὶ ὅσα ἐὰν λέγητε, καὶ ὅσα ἐὰν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι. τοῦ δ' αὖ χαλεπωτάτου ἀκουσμάτων, λοιδορίας, ἀνήκοοί ἐστε. οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν.

ιε'. Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπε· καὶ τί οἴει (ἔφη) τοὺς μὴ λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν, ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶντες οὗτοι πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ; ἢ τοὺς ἐπαινοῦντας τί δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅταν ὑποπτοι ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολακεύειν τοὺς ἐπαίνους ποιεῖσθαι;

ις'. Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοῦτο μὲν δὴ ναὶ μὰ τὴν Δία ἔγωγέ σοι, Ἱέρων, πάνυ συγχωρῶ, τοὺς ἐπαίνους ὡς τῶν ἡδιστων ἀκουσμάτων εἶναι· ἀλλ' ὁρᾷς, ὡς

14. Et Simonides: Quod si maxime quod adtinet ſpectacula, deterior eſt veſtra conditio: ſaltem plus voluptatis auribus percipitis. Nam quod unum eſt auditu jucundiſſimum, numquam laudes vobis deſunt. Omnes enim familiares veſtri, omnia quæcunque vel dicitis, vel facitis, prædicant. Quod vero longe moleſtiſſimum auditu quiddam eſt, convicia numquam auditis: Nemo enim regem in os accuſare vult.

15. Ad ea Hiero: Quid vero putas, inquit, voluptatis illos adferre, qui non maledicunt, quum notum alicui eſt omnino, hos omnes, qui tacent, mala de tyranno cogitare? Vel quid adferre delectationis putas illos laudatores, quum ſuſpecti ſunt, ne forte laudationes illas adſentandi cauſſa inſtituant?

16. Ad ea Simonides: Equidem hoc profecto, inquit, tibi concedo, mi Hiero; laudes, quæ ab hominibus maxime liberis proficiſcantur, jucundiſſimas eſſe.

Sed

ὡς ἐκεῖνό γε οὐκ ἂν ἔτι πείσαις ἀνθρώπων ὑδίνα, ὡς ὑ δι' ὧν τρεφόμεθα ⓐ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνεσθε.

ιζ'. Καὶ οἶδά γ' (ἔφη) ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τοῦτῳ κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι, ἥδιον ἡμᾶς πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι ὃ ἡμῖν παρατεθέμενον δεῖπνον, ἢ τὸ ἑαυτοῖς. τὸ γὰρ τὰ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο πρέχει τὰς ἡδονάς.

ιη'. Διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτάς, πλὴν ⓐ τυράννοι. ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμένης, σάθεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν ὄψιν. ὥστε ταύτῃ προτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν.

ιθ'. Ἔπειτα δ' (ἔφη) οἶδά εὖ οἶδ', ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ἂν πλείω τις προσθῇται τὰ προσπίπτοντα ἱκανὰ, τοσούτῳ ἧττον χαίρει ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. ὥστε καὶ τῷ

Sed vides numquam te perſuaſurum ulli hominum, non multo plus ex iis vos delectationis capere, per quæ homines alimur.

17. Novi (ait) mi Simonides, de hoc ſtatuere maximam hominum partem, ſuavius nos & bibere, & veſci, quam privatos: quod & ipſis videatur eſſe jucundius eam cœnam ſumere, quæ nobis adponitur, quam quæ ipſis. Etenim quod uſitata excedit, id voluptates ſuppeditat.

18. Quamobrem univerſi homines magna cum voluptate dies feſtos opperiuntur, extra ſolos reges. Nam illorum menſæ ſemper inſtructæ magna rerum copia, incrementum feſtis diebus nullum habent. Quo fit, ut primum ſpei voluptate à privatis hominibus ſuperentur.

19. Deinde ſcio te quoque expertum eſſe, fieri ut quanto plura quis adpoſuerit, quæ modum excedant illorum quæ ſatis fuiſſent, tanto citius ſatietas cibi nos captat. Itaque ipſo

πρὸς χρόνῳ τῆς ἡδονῆς μειονεκτεῖ τῷ ἐπιθυμοῦντι πολλὰ τοῦ μετρίως διαιτωμένου.

κ'. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι τῶν τὰ εὐτελέστερα ἐπιθυμούντων.

κα'. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ ἡδόμενον μᾶλιστα, τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· ἢ οὖν ὁρᾷς τι τοὺς τυράννους ἥδιον ὅτι τῶν ἑαυτῶν παρασκευῶν ἰόντας, ἢ τοὺς ἰδιώτας ὅτι τῶν ἑαυτῶν; ὑὰ μὰ Δί', ἔφη, ὑὰ μὰ οὖν, ἀλλὰ πολὺ ἀηδεστέρως, ὡς πολλοῖς ἂν δόξειε.

κβ'. Τί δῆτα; ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα κατανενόηκας ἃ παρατίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ τρυφερὰ, καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ

μοι

etiam tempore minus voluptatis percipit is, qui adponit multas, quam quisquam eorum qui modice victitant.

20. At profecto, inquit Simonides, quam diu admittit cibum animus, tam diu majorem voluptatem capiunt, qui sumtuoso adparatu nutriuntur, quam qui viliora quædam adponunt.

21. An non igitur, mi Simonides, ait Hiero, putas, eum qui re aliqua delectatur, vehementissimo ejus rei amore teneri? Omnino, inquit. An ergo vides majori reges cum voluptate ad cibum ipsis adparatum accedere, quam privatos homines ad suum? Nequaquam certe, ait: immo etiam injucundius, ut plerisque videri possit.

22. Quid? ait Hiero, num multa illa magnaque arte elaborata considerasti, quæ regibus adponuntur, acria, mordacia, acerba, & quæ his germana sunt? Maxime, ait Simonides, & quidem mihi plane viden-

μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀνθρώποις.

κγ'. Ἀλλὰ τί οὖν οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι, ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης περὶ ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε, ὅτι οἱ ἡδέως ἐσθίοντες (καὶ σύ που οἶσθα) ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων.

κδ'. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, τῶν τε πολυτελῶν ὀσμῶν τούτων, ἃς χρὴ σε, τοὺς πλησιάζοντας οἴμαι μᾶλλον ἀπολαύειν, ἢ αὐτούς ὑμᾶς· ὥσπερ γε καὶ τῶν ἀγαθῶν ὀσμῶν οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς ἀπολαύει, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες.

κε'. Οὕτω μέντοι, ἔφη ὁ Ἱερῶν, καὶ τῶν σίτων ὁ μὴ ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῶν λαμβάνει· ὁ δὲ ἀπαντήσας ποτὲ, οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ χαρᾶς ἐμπιπλάμενος, ὅταν ἄρα προσφάγῃ τι.

κς'. Κινδυνεύουσιν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων μόνον ὑμῖν ἀπολαύσεις οὐ τυραννίδα τὰς ἐπιθυμίας παρέχειν. ἐν δὲ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν, ὅ, τι ἂν κάλλιστον ἴδητε, τούτῳ συνεῖναι.

κζ'. Νῦν

videntur esse præter hominum naturam.

23. Ergone putas, inquit Hiero, hæc edulia quiddam esse aliud quam mollis & languentis præ deliciis animi cupiditates? Nam certo scio (neque tu fortasis ignoras) eos, qui jucunde vescantur, istis artificiosis inventis non indigere.

24. At vero, ait Simonides, etiam sumtuosis illis odoribus, quibus ungimini, magis arbitror familiares vestros frui, quam vos ipsos: quemadmodum odores ingratos quoque non sentit is qui ederit; sed illi potius qui cum eo versantur.

25. Sic igitur, ait Hiero, qui varios semper cibos habet, nullos cum adpetitione sumit: at cui raro quid obvenit, is vero est qui cum lætitia satiatur, quum quid ei objicitur.

26. Videntur, ait Simonides, tantum rei venereæ fruitiones in vobis regnandi cupiditates excitare. Nam hac in parte licet vobis, ut quodcumque pulcherrimum videritis, cum eo consuescatis.

κξ'. Νῦν δή, ἔφη ὁ Ἱέρων, εἴρηκας ἐν ᾧ (σάφ' ἴσθι) μειονεκτοῦμεν τῶν ἰδιωτῶν. πρῶτον μὲν γὰρ γάμος ὁ μὲν ἐκ μειζόνων δήπου καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει κάλλιστος δοκεῖ εἶναι, καὶ παρέχειν τινὰ τῷ γήμαντι φιλοτιμίαν μετ' ἡδονῆς· δεύτερος δέ, ὁ ἐκ τῶν ὁμοίων. ὁ δ' ἐκ τῶν φαυλοτέρων, πάνυ ἄτιμός τε καὶ ἄλγιστος νομίζεται.

κγ'. Τῷ τοίνυν τυράννῳ, ἂν μὴ ξένην γήμῃ, ἀνάγκη ἐκ μειόνων γαμεῖν. ὥστε τὸ ἀγαπητὸν ἥκιστα παρέστηκεν. πολὺ δὲ καὶ αἱ θεραπεῖαι αἱ ἀπὸ τῶν μέλλοντων φρονοῦσῶν γυναιξὶν εὐφραίνουσι μᾶλλον. αἱ δὲ ὑπὸ τῶν δούλων, παρεσμένον μὲν οὐδέν τι ἀγαπῶνται, ἐὰν δέ τι ἐλλείπωσι, δεινὰς ὀργὰς καὶ λύπας ἐμποιοῦσιν.

κδ'. Ἐν δὲ τοῖς παιδικοῖς ἀφροδισίοις ἔτι αὖ πολὺ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς τεκνοποιοῖς μειονεκτεῖ τῶν εὐφροσυνῶν ὁ τύραννος. ὅτι γὰρ τὰ μετ' ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ

27. Dixisti tu modo quiddam, ait Hiero, in quo scire debes, nos à privatis hominibus superari. Primum enim conjugium, quod cum majoribus contrahitur, nimirum & propter opes & potentiam, longè pulcherrimum esse videtur; & ei, qui ducit uxorem, cum voluptate quamdam dignitatem suppeditare: Altero loco est id quod inter æquales contrahitur. Quod autem ex vilioribus constat, plane ignominiosum & inutile putatur.

28. Rex ergo, si exteram non duxerit, ex inferioribus uxorem ducat necesse est. Quo fit, ut non admodum id consequatur, quo contentus sit. At vero coli à feminis, quæ maximos spiritus gerant, maxime voluptati est: ab iis autem, quæ servæ nostræ sunt, si colamur, non admodum satisfit animo; sin minus, graves ea res iras ac molestias in nobis excitat.

29. Jam aliis in amoribus etiam multo minus voluptatum rex percipit, quam in iis quibus soboles procreatur. Scimus enim, omnes congressus venereos,

πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δή που ὀπτιῶμεθα.

λ'. Ο δὲ ἔρως πολὺ αὖ ἐθέλει ἥκιστα τῷ τυράννῳ ἐγγίγνεσθαι. ὁ γὰρ τῶν ἑτοίμων οὐδεὶς ἔρως ἐφίεμένῳ, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ οὖν ἄν τις ἄπειρος ὢν δίψους, οὐ πιεῖν οὐκ ἂν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπεστί ὅτι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

λα'. Ο μὲν οὖν Ιέρων οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Σιμωνίδης ὑπολαβόντας· πῶς λέγεις; ἔφη, ὦ Ιέρων. τυράννῳ γὰρ φὴς παιδικῶν ἔρωτας ἐμφύεσθαι; πῶς μοὶ σὺ, ἔφη, ἐρᾷς Δαϊλόχου γε κάλλιστα ὑπακηκοότος;

λβ'. Οτι μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, οὐ τοῦ ἑτοίμου πρὸ αὐτοῦ δοκοῦντος εἶναι τυχεῖν, τούτου μάλιστα ὀρέγομαι, ἀλλὰ τοῦ ἥκιστα τυράννῳ προσήκοντος κατεργάσασθαι.

λγ'. Εγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου, ὥσπερ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι πρὸς τὰ καλῶν. τούτων δὲ, ὧν

reos, cum amore conjunctos, eximiam voluptatem adferre.

30. Verum amor in nullorum animis minus excitatur quam regis. Non enim amori jucundum est illa expetere, quæ in promtu sunt, sed quæ sperantur. Itaque perinde atque is qui sitim expertus non est, potu non fruitur: sic etiam is qui amorem non est expertus, longe suavissimæ veneris est expers.

31. Hujusmodi erant, quæ ab Hierone dicerentur, ad quæ risu Simonides sublato: Quid ais, inquit, Hiero? Negas tu regum in animis excitari amores pueriles? Quî fit, quod tu Dailochum, quem formosissimum vocant, amas?

32. Quia, mi Simonides, ait, profecto non id potissimum concupisco, quod ab ipso impetraturus facile videor: sed quod efficere, regis est à conditione alienum.

33. Etenim Dailochum equidem amo propter ea, quæ fortasse cogit hominis natura petere à formosis: ea vero quæ

ὧν ἐρᾷ τυχεῖν, μᾶ μὲ φιλίας καὶ ἑκόντος βούλομαι πάνυ ἰσχυρᾶς ἐπιθυμῶ τυγχάνειν· βίᾳ δὲ λαμβάνειν παρ' αὐτῆς οὐκ ἄν μοι δοκῶ ἐπιθυμεῖν, ἢ ἐμαυτὸν κακόν τι ποιεῖν.

λδ'. Παρὰ μὲν γὰρ πολεμίων ἀκόντων λαμβάνειν πάντων ἥδιστον ἔγωγε νομίζω εἶναι, παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων ἥδισται (οἶμαι) αἱ χάριτες εἰσιν.

λε'. Εὐθὺς γὰρ παρὰ τοῦ ἀντιφιλοῦντος ἡδεῖαι μὲν αἱ ἀντιβλέψεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἀποκρίσεις, ἥδισται δὲ καὶ ἐπαφροδιτώταται αἱ μάχαι τε καὶ ἔριδες.

λς'. Τὸ δὲ ἀκόντων παιδικῶν ἀπολαύειν, λεπτασίᾳ (ἔφη) ἔμοιγε δοκεῖ ἐοικέναι μᾶλλον, ἢ ἀφροδισίοις. καί τοι τῷ μὲν λῃστῇ πάρεχε πολὺ ὅμως ἡδονὰς τό, τε κέρδος, καὶ ὃ ἀνιᾷ τὸν ἐχθρόν· τὸ δὲ, οὗ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ, καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι, καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἥδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν;

λζ'. Καὶ

consequi cupio, sicut à volente, ac mutua cum amicitia mihi evenire vehementer desidero: ita vi ab eo sumere minus mihi velle videor, quam meipsum lædere.

34. Nam hostibus invitis aliquid eripere, jucundissimum equidem esse arbitror: at gratificationes, quæ ab amoribus ultro contingunt, suavissimæ sunt, mea quidem sententia.

35. Statim enim redamantis adspectus mutuus gratus est, gratæ interrogationes, gratæ responsiones, gratissimæ ac in primis jucundæ pugnæ & contentiones.

36. At amoribus invitis frui, quiddam prædationi similius esse videtur, quam rei venereæ. Immo prædoni voluptates quasdam lucrum ipsum suppeditat, & quod molestia hostem adficiat: quum voluptatem ex eo, quod aliquis amet, molestiam sentiente percipere, atque amantem esse in odio, graviterque ferentem adtingere, quo pacto non molestum deplorandumque malum sit?

37. Nam

λζ'. Καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲ ἰδιώτῃ αὐτὸς τεκμήριόν ἐστιν, ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται, ἀλλὰ δι' εἰδέναι ὅτι σοῦ ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετῇ.

λη'. Τῷ δὲ τυράννῳ οὔποτ' ἔστι πιστεῦσαι, ὡς φιλεῖται. ὑπισάμεθα γὰρ αὖ τοὺς διὰ φόβον ὑπηρετοῦντας, ὡς ἥ μάλιστ' ἂν δοκῶσιν ἐκκαίοντες αὐτοὺς τὰς τῶν φιλούντων ὑπουργίας. καὶ τοίνυν αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν, ἢ ἀπὸ τῶν μάλιστα φιλεῖν αὐτοὺς σεσωπισαμένων.

ΚΕΦ. β'.

ΠΡὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλὰ ταῦτα μὲ πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι, ἃ σὺ λέγεις. πολλοὺς γὰρ, ἔφη, ἔγωγε ὁρῶ τῶν δοκούντων ἀνδρῶν εἶναι ἐχόντων μειονεκτοῦντας καὶ σίτων, καὶ ποτοῦ, καὶ ὄψων, καὶ ἀφροδισίων γε ἀπεχομένους.

β'. Ἀλλ' ἐν ἐκείνοις γε πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι

37. Nam homini privato mox argumento eſt, quum qui amatur obſequentem ſe præbet, fieri hoc tanquam ab amante gratificandi ſtudio. Scit enim illum id nulla neceſſitate cogente præſtare.

38. Verum tyrannus numquam diligi ſe, credere poteſt. Novimus enim, illos, qui metus cauſſa obſequuntur, quam poſſunt maxime amantium obſequia ſimulare. Itaq; tyrannis inſidiæ ab aliis nullæ tam ſunt frequentes, quam ab iis qui maxime ſe amare ſimulant.

CAP II.

AD ea Simonides: Videntur, inquit, hæc quæ tu profers, admodum exigua eſſe. Nam multos equidem video viros hominum opinione egregios, qui ſua ſponte ſunt aliis inferiores, quod cibos adtinet, quod potum, quod obſonia; atque etiam venereis à voluptatibus abſtinent:

2. Verum in illis multum inter privatos homines ac vos intereſt,

ὅτι μεγάλα μὲν ὑπνοεῖτε, ταχὺ δὲ καπεργάζεσθε· πλοῦτα δὲ τὰ θείοτατ' ἔχετε, κέκτησθε δὲ λαμπρότητας μὲν ἀρετῇ ἵππους, λαμπρότητα δὲ κάλλει ὅπλα, ὑπερέχοντα δὲ κόσμον γυναιξὶ, μεγαλοπρεπεστάτας δ' οἰκίας, καὶ ταύτας κατεσκευασμένας τοῖς πλείστου ἀξίοις· ἔτι δὲ πλήθει καὶ ὑπηκόους θεράποντας ἀείσους κέκτησθε· ἱκανώτατοι δὲ εἰσὶ κακῶσαι μὲν ἐχθροὺς, ὠφελῆσαι δὲ φίλους.

γ'. Πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Ἱέρων εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὦ Σιμωνίδη, ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῆς τυραννίδος, οὐδέν τι θαυμάζω. μάλα γὰρ ὁ ὄχλος μοι δοκεῖ δοξάζειν ὁρᾶν καὶ εὐδαίμονάς τινας εἶναι, καὶ ἀθλίους.

δ'. Ἡ δὲ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι, ἀνεπιγμένα θεᾶσθαι, φανερὰ πᾶσι παρέχει· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων κέκτηται ἀποκεκρυμμένα, ἔνθα καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἵδρυται.

ε'. Τὸ

tereſt, quod & magnas res animo concipitis, & celeriter conficitis. Habetis & abundantem rerum copiam, equos inſigni virtute, arma pulchritudine eximia, mundum pro uxoribus egregium, ædes magnificentiſſimas, eaſque maximi pretii rebus inſtructas. Sunt item vobis famuli plurimi, & artium cognitione præſtantiſſimi. Poteſtas vobis eſt maxima, tum lædendi hoſtes, tum commodandi amicis.

3. Ad quæ Hiero: Sed enim vulgo mortalium, mi Simonides, à regno perſtringi oculos equidem non miror. Nam vulgus hominum valde mihi videtur ex iis quæ ſub ejus oculos cadunt, opinionem de quorundam felicitate & infelicitate concipere.

4. At regnum eas res quæ maximi eſſe pretii videntur, explicatas palam ſpectandas omnibus exhibet: quæ vero moleſta ſunt, ea regum in animis occulta tenet, in quibus & felicitas & infelicitas hominum ſita eſt.

5. Quam

ε'. Τὸ μὲ οὖν τὸ πλῆθος ὑπὸ τούτων λελῆθέναι, ὥσπερ εἶπον, οὐ θαυμάζω. τὸ δὲ καὶ ὑμᾶς ταῦτ' ἀγνοεῖν, οἳ ἀφ' ὧν γνώμης δοκεῖτε θεᾶσθαι κάλλιον, ἢ ἀφ' ὧν τὸ ὀφθαλμῶν τὸ πλεῖστα τῶν θεαμάτων, τοῦτό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι.

ς'. Ἐγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι, ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται.

ζ'. Αὐτίκα γάρ, εἰ μὲ εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν.

η'. Εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲ ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι, μηδὲν φοβουμένοις μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ· οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς ἀφ' πολεμίας πορεύονται. αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι φέρειν, καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι.

θ'. Ἔπειτα

5. Quamobrem hæc multitudinem latere non miror, ut dixi: sed vobis quoque ignota esse, qui animi judicio maxima ex parte res pulchrius contemplari videmini, quam oculis, mihi quidem mirum est.

6. Ego vero experiundo plane cognovi, mi Simonides, ac tibi dico, reges maximorum bonorum minime participes fieri, & gravissimorum malorum insignem habere copiam.

7. Protinus enim, si pax magnum hominibus esse bonum videtur, quamminimum ejus participes sunt reges: si bellum ingens est malum, maxima ejus pars ad reges pertinet.

8. Primum hominibus privatis, si non ipsorum civitas bellum publicum suscipiat, quocumque lubet, abire licet, nihil metuentibus, ne quis eis vitam adimat. Reges vero universi ubique tamquam per hostium fines proficiscuntur. Itaque necessarium putant, ut & ipsi armati sint, & armatos semper secum circumducant.

θ'. Επειτα δὲ οἱ μὲ ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί πε εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλεσθαι σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι. οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε καὶ πλείστοις πολεμίοις ἴσασιν ὄντες.

ι'. Εἰ δὲ δὴ καὶ ἄλλοι στρατεύωσιν εἰς τὴν πόλιν χρείττονες, ἐὰν ἔξω γε τείχους τύχωσιν ὄντες οἱ ἥκοντες, καὶ κινδυνώδη δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' ἐπειδάν γε εἴσω γε ἐρύματος ἔλθωσιν, καὶ ἀσφαλείᾳ πάντες νομίζουσι κεχηνέναι. ὁ δὲ τύραννος ἀλλ' ἐπειδὰν εἴσω τῆς οἰκίας παρέλθῃ, καὶ ἀκινδύνως ἔχει, ἀλλ' καὶ τότε δὴ καὶ μάλιστα φυλακτέον οἴεται εἶναι.

ια'. Επειτα τοῖς μὲ ἰδιώταις καὶ ἀπὸ ποιῶν καὶ δι' εἰρήνης γίγνεται πολέμου ἀνάπαυσις· τοῖς δὲ τυράννοις ἔστι εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννουμένους γίγνεται, ἔστι ποιοῦσι ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαῤῥήσαι.

ιβ'. Καὶ πόλεμοι μὲ δὴ εἰσιν, ὅς τε αἱ πόλεις πολεμοῦσι, καὶ

9. Deinde privati homines, licet hoſtilem in agrum militatum abeant, nihilominus ubi domum redierunt; eſſe tutos ſeſe arbitrantur. At tyranni poſteaquam ad civitatem ſuam pervenerint, inter hoſtes ſe plurimos eſſe ſciunt.

10. Quod ſi qui potentiores adverſus urbem aliquam expeditionem ſuſcipiant, ac minus potentes forte extra mœnia fuerint; eſſe quidem illi videntur in periculo, verum poſteaquam intra munitionem ſeſe receperint, omnes in tuto ſe eſſe credunt. Tyrannus autem ne tum quidem, quum domum ingreſſus fuerit, expers eſt periculi; omninoque iſtic maxime ſibi cavendum arbitratur.

11. Præterea privati homines, per fœdera & pacem, belli moleſtia liberantur; regibus vero neque pax ab iis quos regunt, conceditur, neque quiſquam tyrannus confidenter fœderibus habere fidem auſit.

12. Sunt item bella, quæ à civitatibus, & alia, quæ à regibus adverſus

ὑ ὃς ὁ τύραννοι πρὸς τοὺς βεβιασμένους. τούτων δὴ τῶ πολέμων ὅσα μὲ ἔχῃ χαλεπὰ ὁ σωθὲν τῆς πόλεσι ταῦτα ὑ ὁ τύραννος ἔχῃ.

ιγ'. Καὶ γὰ ὁ ὅπλοις δεῖ εἶ) ἀμφοτέρους, καὶ φυλάττεσθαι, καὶ κινδυνεύειν, ὑ, ἄν τι πάθωσι κακὸν ἡττηθέντες, λυποῦνται ὅτι τούτοις ἑκάτεροι.

ιδ'. Μέχει μὲ δὴ τούτου ἴσοι οἱ πόλεμοι. ἃ δ' ἔχουσιν ἡδέα οἱ σωθέντες τῆς πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις, ταῦτα οὐκέτ ἔχουσιν οἱ τύραννοι.

ιε'. Αἱ μὲ γὰ πόλεις δήπου, ὅταν κρατήσωσι μάχῃ τῶν ἀντίων, ὑ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὅσῳ μὲ ἡδονῇ ἔχουσιν ὑ τῷ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους, ὅσῳ δ' ὑ τῷ διώκειν, ὅσῳ δ' ὑ τῷ ἀποκτείνειν τοὺς πολεμίους· ὡς δὲ γαυροῦνται ὅτι τῷ ἔργῳ, ὡς δὲ δόξαν λαμπρὰν ἀναλαμβάνουσι, ὡς δ' εὐφραίνονται τὴ πόλιν νομίζοντες αὐξηκέναι.

ιϛ'. Ἑκάστῳ δέ πις προσποιεῖται καὶ τῆς βουλῆς μετεχηκέναι, καὶ πλείστους ἀπεκτονέναι. χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν,

adversus illos quos vi oppresserunt, geruntur: At ex his bellis quæcumque gravia molestaque redeunt ad eum qui civitatum partes sequitur, ea cadunt etiam in tyrannum.

13. Nam utrosque necesse est in armis esse, cavere sibi, adire pericula, & si quid calamitatis victis accidat, utrique dolent.

14. Atque hactenus paria sunt utriusque bella. Quæ vero illis jucunda accidunt, qui civitatum stant à partibus, apud civitates, ea tyranni non habent.

15. Etenim urbes, quum adversarios pugna vincunt, dici facile non potest, quantum voluptatis ex eo percipiant, quod in fugam hostes egerint: quantum in persequendo, quantum in occidendis hostibus: quam ob ipsum facinus exsultent, quam insignem gloriam sibi vindicent, quam propterea gaudent, quod rempublicam amplificasse se existimant.

16. Arrogat quisque sibi, quod & consilii particeps fuit, & plurimos interfecerit. Ac difficulter

εὑρεῖν, ὅπου ὄχι καὶ ὅπου ψεύδονται, πλέονας φάσκοντες ἀπεκτονέναι, ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνωσιν. οὕτω καλόν τι αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι τὸ πόλιν νικᾶν.

ιζ'. Ὁ δὲ τύραννος, ὅταν ὑποπτεύσῃ, ἢ ἀληθανόμενος τῷ ὄντι ἀνηρεθημένους τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ αὔξει ὅλως τὴν πόλιν, ἐπίσταταί τε ὅτι μειόνων ἄρξει, φαιδρός τε οὐ λύεται τῇ ψυχῇ, οὐδὲ μεγαλύνεται ἐπὶ τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ καὶ μειοῖ καθ' ὅσον ἂν λύῃ τὸ γεγενημένον, καὶ ἀπολογεῖται ἅμα ποιῶν, ὡς οὐκ ἀδίκων πεποίηκεν. ὥστε οὐδ' αὐτῷ δοκεῖ καλὰ τὰ ποιήματα εἶναι.

ιη'. Καὶ ὅταν ἀποθάνωσιν οὓς ἐφοβήθη, οὐδέν τι μᾶλλον τούτου θαρρεῖ, ἀλλὰ φυλάττεται ἔτι μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσθεν. καὶ πόλεμον μὲν δὴ τοιοῦτον ἔχων διατελεῖ ὁ τύραννος, ὃν ἐγὼ δῆλος.

ΚΕΦ.

invenias, ubi non etiam falso quædam addant; quum plures se interemisse prædicant, quam reipsa ceciderint. Adeo res ipsis esse præclara videtur, civitatem victoria potiri.

17. Tyrannus autem, quum vel propter suspiciones suas, vel quod revera quosdam adversus se moliri quid deprehenderit, nonnullos interficit; totam se urbem non amplificaturum novit, & scit etiam paucioribus se imperaturum, neque potest esse hilaris, neque se magnifice ob facinus ipsum effert. Immo quantum potest, extenuat rem gestam, & inter agendum purgat sese, quasi non per injuriam id fecerit. Usque adeo ne ipsi quidem honesta, quæ facit, esse videntur.

18. Quod si etiam moriantur ii, quos metuit, nihilo magis fidenti est animo; sed plus etiam sibi, quam prius, cavet. Atque hoc modo tyrannus bello perpetuo vexatur, ut indicavi.

CAP.

ΚΕΦ. γ'.

Φιλίας δ' αὖ καταθέασαι τῆς κοινωνοῦσιν οἱ τύραννοι. πρῶτον μέν, εἰ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἡ φιλία, τοῦτο ἐπισκεψώμεθα.

β'. Ος γὰρ ἂν φιλῆται ὑπού τινων, ἡδέως μὲν τοῦτον οἱ φιλοῦντες παρόντα ὁρῶσιν, ἡδέως δ' εὖ ποιοῦσι, ποθοῦσι δὲ ἄν που ἀπῇ, ἥδιστα δὲ πάλιν ἀφικόμενον δέχονται, συνήδονται δ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς, συνεπιχαίρουσι δέ, ἐάν τι σφαλλόμενον ὁρῶσιν.

γ'. Οὐ μὴν λέληθεν οὐδὲ τὰς πόλεις, ὅτι ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν καὶ ἥδιστον ἀνθρώποις ἐστί. μόνας γοῦν τὰς μοιχὰς νομίζουσι πολλαὶ τῶν πόλεων ἐπιτρεπτὰ ἀποκτείνειν, δηλονότι ἀφ' ἁπάντων τούτων, ὅτι λυμαντῆρας αὐτὰς νομίζουσι τῶν γυναικῶν φιλίας τοὺς ἄνδρας εἶναι.

δ'. Ἐπεὶ ὅταν γε ἀφροδισιασθῇ κατὰ συμφορά τινα γυνὴ,

CAP. III.

JAm mihi velim etiam amicitias, quarum tyranni participes sunt, inspicias. Primum, an magnum amicitia bonum sit hominibus, consideremus.

2. Nam si quis ab aliquibus diligatur, eum adesse sibi lubenter vident ii qui diligunt: lubenter eidem benefaciunt, absentem desiderant, redeuntem jucundissime excipiunt, voluptatem ex rebus ipsius prosperis communem percipiunt, opem una ferunt, si quid adversi accidere videant.

3. Nec ignorant urbes, amicitiam maximum suavissimumque bonum hominibus esse. Itaque plerisque in urbibus ea lex valet, ut solos adulteros occidere liceat impune: nimirum propterea, quod eos uxorum erga maritos amicitiæ corruptores esse existiment.

4. Nam quum mulieres casu quodam congressu venereo sunt usæ,

γωὴ, οὐδὲν ἧττον τούτου ἕνεκεν τιμῶσιν αὐτὰς ὦ ἄνδρες, ἐὰν ᾖ ἡ φιλία δοκῇ αὐτοῖς ἀκήρατος διαμένειν.

ε'. Τοσοῦτον δὲ τ' ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ [φιλεῖσθαι] εἶναι, ὥστε νομίζω διὰ ὅτι αὐτόματα ἀγαθὰ διὰ φιλεῖσθαι γίγνεσθαι ὑπὸ θεῶν καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων.

ς'. Καὶ τούτου τοίνυν ἕνεκα τοιοῦτον ὄντος μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι πάντων μάλιστα. εἰ δὲ βούλει, ὦ Σιμωνίδη, εἰδέναι ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε σκόπει.

ζ'. Βεβαιότατα μὲν δὴ ὅτου δοκοῦσι φιλίαι εἶναι γονεῦσι πρὸς παῖδας, καὶ παιὶ πρὸς γονέας, καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφούς, καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους.

η'. Εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώτας ὑπὸ τούτων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας, πολλοὺς δὲ ὑπὸ πατέρων ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ὑπὸ τυράννοις ἀλληλοφόνους γεγενημένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους διεφθαρμένους καὶ

usæ, nihilominus id quod adtinet, apud maritos in honore sunt, si quidem amicitia inter ipsos inviolata constare putetur.

5. Tantum autem bonum esse judico [amari], ut existimem, ei qui diligitur, tum à Diis tum ab hominibus ultro bona quædam contingere.

6. Atque in hac tali possessione deterior imprimis est regum quam aliorum conditio. Quod si, mi Simonides, scire vis, num vera loquar, sic rem considerato.

7. Firmissimæ videntur esse amicitiæ parentum erga liberos, liberum erga parentes, fratrum erga fratres, uxorum erga maritos, sodalium erga sodales.

8. Quod si ergo rem animadvertere voles, invenies privatos homines ab his maxime diligi: quum interim complures tyranni liberos suos occiderint, complures suis à liberis interfecti sint, multi fratres in usurpatione tyrannidum mutuis se cædibus confecerint, multi denique tyranni tum ab uxoribus suis, tum

καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε τῶν μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι.

θ'. Οἵτινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πεφυκότων μάλιστα φιλεῖσθαι καὶ νόμῳ συνωκειωμένων ὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπ' ἄλλου γέ τινος οἴεσθαι χρὴ αὐτοὺς φιλεῖσθαι;

ΚΕΦ. δ'.

Ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλάχιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μετόχεστι; ποία μὲν γὰρ ξυνουσία ἡδεῖα ἄνευ πίστεως τοῖς ἀλλήλοις; ποία δ' ἂν ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τέρπνη ἄνευ πίστεως ὁμιλία; ποῖος δὲ θεράπων ἡδὺς ἀπιστούμενος;

β'. Καὶ τούτου τοίνυν, ὅστις πιστῶς τοῖς τινας ἔχει, ἐλάχιστον μέτεστι τυράννῳ· ὁπότε γε οὔτε σιτίοις κρατίστοις οὔτε πότοις πιστεύων ἥδεται, ἀλλὰ καὶ τούτων πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς, τοὺς ἥδιστους τῶν οἰκετῶν κελεύουσιν ἀπο-

tum ſodalibus qui amiciſſimi viderentur, interemti ſint.

9. Qui ergo apud illos, quos ut maxime diligamus, à natura comparatum eſt, ſimul legibus etiam ad hoc nos compellentibus, tanto ſunt in odio: quo pacto exiſtimandum eſt, eos ab alio quopiam diligi?

CAP. IV.

PRæterea cui quamminimum fidei habetur, qui non magno in bono ceteris inferior eſt? Nam quæ tamdem familiaritas abſque fide mutua jucunda fuerit? quæ inter virum ac feminam abſque fide conſuetudo delectationem habere poteſt? quis miniſter gratus fuerit, ſi fides ei non habeatur?

2. Itaque hoc etiam, nimirum ut fidem quis aliis habeat, parum admodum ad tyrannum pertinet; quando ſic vivit, ut neque præſtantiſſimis cibis, neque potui fidem habere poſſit; ſed primum famulos deguſtare hos jubet antequam Diis primitiæ offerantur, idque propter diffi-

ἀπογεύεσθαι, ἀφ' ὧ τὸ ἀπιστεῖν μὴ ἔχ ἐν τούτοις κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν.

γ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ πατρίδες τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις πλείστην ἄξιαι. πολῖται γὰρ δορυφοροῦσι μὲν ἀλλήλους ἄνευ μισθοῦ ἕνεκα τοὺς δούλους, δορυφοροῦσι δ' ἕνεκα τοὺς κακούργους, ὥσπερ τοῦ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν.

δ'. Οὕτω δὲ πόρρω προεληλύθασι φυλακῆς, ὥστε πεποίηνται πολλοὶ νόμον τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸ σιτίον καθαρεύειν· ὥστε ἀφ' ὧν τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκαστοι βιοτεύει τῶν πολιτῶν.

ε'. Τοῖς δὲ τυράννοις ἔχ τοῦτο ἔμπαλιν ἀντέστραπται. ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν ἀποκτείναντα τύραννον· καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας, ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱδρύσαντο αἱ πόλεις τὸν τοιοῦτο ποιησάντων.

ς'. Εἰ

diffidentiam, ne forte vel in his mali aliquid aut comedat, aut bibat.

3. Quinetiam patria ſua cuique reliquorum hominum maximo eſt in pretio. Nam cives mutuo ſe quaſi ſatellitio quodam ſine ſtipendio adverſus ſervos tuentur, itemque adverſus facinoroſos, ut ne quis civium morte violenta à medio tollatur.

4. Atque hac in cuſtodia mutua cive. eo ſunt progreſſi, ut à multis lata lex ſit; qua ſancitur, ut ne his quidem purus habeatur, qui cum homicida verſetur. Quo fit, ut beneficio patriæ ſuæ quiſque civium tuto vivat.

5. At in tyrannis contraria ratio eſt. Tantum enim abeſt ut horum mortem civitates ulciſcantur, ut etiam magnis honoribus eum adficiant, qui tyrannum interfecerit. Tantum item abeſt ut à ſacris eos arceant, quemadmodum ſolent interfectores privatorum hominum: ut etiam imagines tale quid deſignantium in templis ſtatuant.

6. Quod

ς'. Εἰ δὲ σὺ οἴει, ὡς πλείω ἔχων ἰδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος, μᾶλλον τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο ὅπως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ' ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτο αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ· οὕτω καὶ ὁ τύραννος, οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται. τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται περὶ τοῦ πλούτου εἶναι.

ζ'. Οὐδέ γε θᾶττόν τι γίγνεται τῷ τυράννῳ, ἢ τῷ ἰδιώτῃ, ὧν ἐπιθυμεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας, ἢ ἀγροῦ, ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ· ὁ δὲ τύραννος, ἢ πόλεων, ἢ χώρας πολλῆς, ἢ λιμένων, ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν· ἃ ἐστι πολὺ χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνώτερα κατεργάσασθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυμημάτων.

η'. Ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὐχ ὅτως ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν,

6. Quod si tu tyrannum existimas, propterea quod fortunas, quam privati homines, ampliores habeat, etiam majorem ex iis voluptatem percipere; ne id quidem ita se habet, mi Simonides; sed quemadmodum athletæ non quum imperitos superant, lætantur; sed ubi ab adversariis superantur, tum scilicet ingenti molestia adficiuntur: sic & tyrannus non quum plura possidere videtur, quam privati homines, gaudet; sed magnum ex eo dolorem percipit, si minus quam tyranni ceteri, habet. Nam hos in opibus adversarios suos esse statuit.

7. Neque citius tyranno, quod concupiscit, obtingit; quam homini privato. Homo enim privatus vel domum, vel fundum, vel servum adpetit: tyrannus autem vel oppida, vel regionem amplam, vel portus, vel munitas arces: quæ quidem majori cum difficultate ac periculo adquiruntur, quam quæ privati homines concupiscunt.

8. Quinetiam non tam paucos, inter homines privatos, pauperes

ἰδιωτῶν, ὡς πολὺς τ̃ τυράννων. ὁ γὰρ τῷ ἀριθμῷ ὅτε τὰ πολλὰ κρίνεται, ὅτε τὰ ἱκανὰ, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲ ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τ̃ ἱκανῶν ἐλλείποντα, ὀλίγα.

θ'. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἥσσον ἱκανά ἐστιν εἰς τὰ ἀναλώμα δαπανήματα, ἢ τῷ ἰδιώτῃ· τοῖς μὲ γὰρ ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας σωτέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, ὅπη βούλονται· τοῖς δὲ τυράννοις οὐκ ἐνδέχε). αἱ γὰρ μέγισται αὐτοῖς δαπάναι ὑ ἀναλωμόταται εἰς τὰς τ̃ ψυχῆς φυλακάς εἰσι. τὸ δὲ τούτων σωτέμνειν, ὄλεθρος δοκεῖ εἶ).

ι'. Ἔπειτα δὲ ὅσοι μὲ δυνάνται ἔχειν ἀπὸ τ̃ δικαίων, ὅσων δέονται, τί τούτους οἰκτείρει τις ὡς πένητας; ὅσοι δ' ἀναλίσκουσι δι' ἔνδειαν κακόν τι ὑ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς ὑ τούτους ἀθλίους ἄν τις, ὑ πένητας δικαίως νομίζοι.

ια'. Οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναλίσκου) πλέω συλᾶν ἀδίκως ὑ

videbis, quam multos, inter tyrannos. Quippe numero nec ea quæ multa ſunt, nec quæ ſufficiunt, æſtimantur; ſed ex uſu. Quo fit, ut quæ ſuperant ultra id quod ſatis eſt, multa ſint: quæ vero ſunt infra id quod ſufficit, pauca.

9. Tyranno igitur multis partibus plura minus ad neceſſarios ſumtus ſufficiunt, quam homini privato. Nam privatis licet præcidere ſumtus quotidianos, ex animi arbitratu: quod in tyranno locum non habet. Etenim maximos ſumtus, eoſque ſumme neceſſarios in excubias vitæ faciunt, de quibus ſi quid decidatur, id cum ipſorum exitio conjunctum eſſe videtur.

10. Deinde quicumque habere juſta ratione poſſunt quantum requirunt, cur eos quis miſeretur ut inopes? at qui ob egeſtatem malum ac turpe quid excogitare, de quo vivant, coguntur: cur non illos & miſeros, & pauperes eſſe, merito quis exiſtimet?

11. At enim tyranni plurimis rebus per injuriam, tum fana,

καὶ ἱερὰ, καὶ ἀνθρώπους, ἀφ' ὧν τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ πορίζεσθαι χρημάτων· ὥσπερ καὶ πολέμου ὄντος ἀεὶ ἀναγκάζονται στράτευμα τρέφειν, ἢ ἀπολωλέναι.

ΚΕΦ. ε'.

ΧΑλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς κοσμίους γε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους, τούτοις δ' ἀντὶ μὲν ἄγαθοι, φοβοῦνται· τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή ποτε τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν· τοὺς δὲ σοφοὺς, μήποτε μηχανήσωνται· τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν πολιτεύεσθαι.

β'. Ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους ἀφ' ἑαυτῶν φόβον ὑπεξαίρωνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι, ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνδραποδώδεις; οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, τὰς πόλεις,

fana, tum homines ſpoliare coguntur; propterea quod ipſis ad ſumtus neceſſarios ſemper pecuniis opus ſit. Etenim perinde ac ſi bellum geratur, vel copias ſemper alant vel intereant, neceſſe eſt.

CAP. V.

EXponam vero tibi, mi Simonides, etiam aliam quamdam regum ſane gravem calamitatem. Etenim non minus norunt quam privati homines, quinam egregii viri ſint, & ſapientes, & juſti: ſed quum eos ſuſpicere deberent, metuunt; fortes quidem, ne quid libertatis cauſſa audeant; ſapientes, ne quid artificioſe moliantur; juſtos, ne plebs eos ſibi præeſſe cupiat.

2. Quum vero hujuſmodi homines è medio propter metum ſuſtulerint, quinam alii ſunt ipſis reliqui, quorum ſcilicet uti opera poſſunt, quam injuſti, intemperantes, ſerviles? Injuſti, quod his fides habeatur, utpote qui metuunt æque, ac tyranni, ne

πόλεις, μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι, ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται· οἱ δ' ἀκρατεῖς, διὰ τὸ παρὰ ἐξουσίας ἔνεκα· οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι.

γ'. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

δ'. Ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι. ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναιτο, οὔτ' εὐδαιμονοίη. ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ τοῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐπιβουλεύειν. οὔτε γὰρ ἀλυπίους, εἴτ' εὐόπλους χαίρουσι τοὺς πολίτας καθιστάντες, ἀλλὰ τοὺς ξένους δυνατωτέρους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες ἥδονται μᾶλλον, καὶ τούτοις χρῶνται δορυφόροις.

ε'. Ἀλλὰ μὴν ὅταν εὐετηρίων γενομένων ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν γίγνηται, τότε συγχαίρει ὁ τύραννος. ἐνδεεστέροις γὰρ οἴεται ταπεινοτέροις αὐτοῖς οἴονται χρῆσθαι.

ΚΕΦ.

ad libertatem urbes adspirent, ac ipsos suam in potestatem redigant: intemperantes, ob præsentem potestatem: serviles, quod ne ipsi quidem liberi esse cupiant.

3. Quapropter equidem arbitror, hanc etiam calamitatem gravem esse, quod alios quidem viros bonos esse ducant, aliis vero uti cogantur.

4. Præterea necesse est, etiam tyrannum civitatis suæ studiosum esse, quippe qui absque civitate neque salvus esse possit, neque beatus. At cogit eadem tyrannis quosdam, ut patriam quoque suam culpa gravent. Nec enim cives suos fortes efficere, nec armis instruere gaudent: sed magis ipsis volupe est, exterorum potentiam supra cives amplificare, atque his satellitum loco utuntur.

5. Quinetiam quum proventus annonæ benignior omnium bonorum ubertatem adfert, ne tum quidem tyrannus communem cum ceteris voluptatem percipit. Existimat enim, suos in rerum inopia humilioribus animis futuros.

CAP.

ΚΕΦ. ϛ'.

Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἐκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι, ὅσας ἐγὼ χρώμενος ὅτ' ἰδιώτης, νῦν, ὅτε τύραννος ἐγενόμην, ἀπολαύομαι τρόπου αὐτῆς.

β'. Ἐγὼ γὰρ ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί, συνῆν δὲ ἑμαυτῷ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι. Λιῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων, εἴτι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἐστί, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ ᾠδαῖς τε, καὶ θαλίαις, καὶ χορῆς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνῦναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοινῆς ἐπιθυμίας ἐμοῦ τε καὶ τῶν παρόντων.

γ'. Νῦν δὲ ἀπορέρημαι μὲν τῶν ἡδομένων ἐμοί, ἀφ' ὧν δούλοις ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἑταίρους. ἀπορέρημαι δ' αὖ τοῦ ἡδέως ἐκείνοις ὁμιλεῖν, ἀφ' ὧν μηδεμίαν ἐποιεῖτο

CAP. VI.

VOlo autem tibi, mi Simonides, etiam illas voluptates exponere, quibuscumque, dum privatus adhuc essem, utebar: spoliatus eis, uti quidem animadverto, posteaquam regnum adeptus sum.

2. Versabar cum æqualibus, quorum ego consuetudine delectabar, sicut & illi mea: versabar & mecum solo, si quando quietem expeterem. Aderam sæpenumero conviviis eo usque, dum omnium oblivisceret, quæ hominum in vita molesta eveniunt: sæpenumero dum cantilenis, hilaritatibus, choreis animum commiscerem: sæpenumero quamdiu tum mihi tum iis qui aderant, collubitum fuisset.

3. Nunc vero spoliatus iis sum, quæ mihi jucunda erant; idque propterea, quod amicorum loco, servorum sodalitio utar: sum item spoliatus dulci eorum consuetudine, propterea quod nullam in eis amplius

εὐεργῶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν, μᾶλλον δὲ καὶ ὕπνον ὁμοίως εὐέδρα φυλάττομαι.

δ'. Τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὴ ὄχλου, φοβεῖσθαι δ' ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ' ἀνόπλους ἐθέλειν ἔχειν περὶ αὐτὸν, μήθ' ὡπλισμένους ἡδέως ὁρᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον δοκεῖ πρᾶγμα;

ε'. Ἔτι δὲ ξένοις μᾶλλον μὴ ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις τε μᾶλλον ἢ Ἕλλησιν, ὀφθυμεῖν δὲ τοὺς μὴ ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἐλευθέρους, ἃ πάντά σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι;

ς'. Ὁ γέ τοι φόβος ἃ μόνον αὐτὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρακολουθῶν λυμεὼν γίγνεται.

ζ'. Εἰ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἤδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλήσιον ἀντετάξω, ἀναμνή-

amplius erga me benevolentiam perſpiciam. Ebrietatem ac ſomnum non aliter atque inſidias vito.

4. Jam quod hominum turbam metuo, quod à contrario ſolitudinem; quod cuſtodum abſentiam, quod ipſos etiam cuſtodes; quod neque inermes eos circum me habere volo, neque armatos lubenter adſpicio; quo pacto non res eſt ærumnoſa?

5. Præterea plus exteris habere fidei, quam civibus; barbaris, quam Græcis; cupere ingenuis hominibus ut ſervis uti, contraque cogi ad concedendam ſervis libertatem; hæc omnia non tibi eſſe videntur indicia perculſi à terroribus animi?

6. Neque ſolum metus ipſe in animis moleſtiam doloremque creat, ſed etiam exiſtit voluptatum omnium quoddam exitium, dum me comitatur.

7. Quod ſi tu quoque, Simonides, res bellicas expertus es, atque aliquando adverſus hoſtilem phalangem in acie conſtitiſti: quan-

ἀναμνήσθητι ποῖον μέν τινα σῖτον ἡδὺ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ.

η'. Οἷα μέντοι σοι τότ' ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτ' ἴσθι τὰ τῶν τυράννων, καὶ ἔτι δεινότερα. ὑπ' αὐτῶν γὰρ οὐ παρὰ τῶν ἐναντίας μόνον ἀλλὰ καὶ πάντοθεν πολεμίους ὁρᾶν νομίζουσιν οἱ τύραννοι.

θ'. Ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Σιμωνίδης, ἐπῃνεσε μὲν εἰπών· ἔοικέ μοι δοκεῖς ἕνια λέγειν. ὁ μὲν γὰρ πόλεμος φοβερὸν μέν· ἀλλ' ὅμως, ὦ Ἱέρων, ἡμεῖς τε ὅταν ὦμεν ἐν στρατιᾷ, φύλακας καθιστάμενοι, μαρτάλεως δεῖπνόν τε καὶ ὕπνον τυγχάνομεν.

ι'. Καὶ ὁ Ἱέρων ἔφη· ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη· αὐτοῖς μὲν γὰρ παρεφυλάττουσιν οἱ νόμοι, ὥστε παρὰ ἑαυτοῖς φοβοῦνται, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν. οἱ δὲ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν, ὥσπερ θεριστάς.

ια'. Καὶ δεῖ μὲ δῆπου τοὺς φύλακας μηδὲν ἧττον ποιεῖν δύνασθαι, ὡς πιστοὺς εἶναι· πιστὸν δὲ ἕνα πολὺ χαλεπώτερον εὑρεῖν, ἢ πάνυ πολλοὺς ἐργάτας ὁποίῳ βούλει ἔργῳ, ἄλλως

quantum id temporis cibi ſumſeris, recordare, qualique ſomno ſis uſus.

8. Nimirum quales tum moleſtias experiebaris, tales tyranni experiuntur, atque etiam graviores. Non enim hoſtes ſolum ex adverſo, ſed omni ex parte videre ſe putant.

9. Quæ quum Simonides audiviſſet: Videris, inquit, mihi quædam nimium bene dicere. Bellum enim terribile quidem illud eſt, ſed tamen nos quum militamus, Hiero, excubiis ante caſtra collocatis, ſecure tum cœnamus tum dormimus.

10. Et Hiero: Ita eſt profecto, inquit: Nimirum leges ante illos ipſos excubant, quo fit ut & ſuo & veſtro nomine in metu ſint. Et tyranni cuſtodes habent ſtipendio conductos, perinde ac meſſores.

11. Et requiritur ſane potiſſimum ab illis cuſtodibus fides, verum fidelem unũ cuſtodem multo difficilius inveneris, quam multos admodum operarios, quodvis tandem opus exerceant: præſertim

ἄλλως τε καὶ ὁπόταν χρημάτων μὲν ἕνεκα πάντων ⓐ φυλάσσοντες, ἐξῇ δ' αὐτοῖς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολὺ πλείω λαβεῖν ἀποκτείναντι τὸν τύραννον, ἢ ὅσα πολλῷ χρόνον φυλάττοντες παρὰ τοῦ τυράννου λαμβάνωσι.

12. Ὁ δ' ἐζήλωσας ἡμᾶς, ὡς τοὺς μὲν φίλους μάλιστα εὖ ποιοῦντες διατελοῦμεν, τοὺς δ' ἐχθροὺς πάντων μάλιστα χαίρομεν, σοὶ δὲ τοῦτ' ὅπως ἔχει.

13. Φίλους μὲν γὰρ πῶς ἂν νομίσειας ποτὲ εὖ ποιεῖν, ὅταν εὖ εἰδῇς, ὅτι ὁ τὰ πλεῖστα λαμβάνων παρὰ σοῦ, ἥδιστ' ἂν ὡς τάχιστα ἐξ ὀφθαλμῶν σου γένοιτο; ὃ, τι γὰρ ἄν τις λάβῃ παρὰ τοῦ τυράννου, οὐδεὶς οὐδὲν αὐτοῦ νομίζει, πρὶν ἂν ἔξω τῆς τούτου ἐπικρατείας γένηται.

14. Ἐχθροὺς δ' αὖ πῶς ἂν φαίης μάλιστα τοῖς τυράννοις ἐξεῖναι χειροῦσθαι, ὅταν εὖ εἰδῶσιν ὅτι ἐχθροὶ αὐτῷ εἰσι πάντες οἱ τυραννούμενοι; τούτους δὲ μήτε κατακτείνειν ἅπαντας, μήτε δεσμεύειν οἷόν τε.

★ ἢ

sertim si custodes, quos diximus, pecuniæ causſa adsint, atque liceat eis, interfecto tyranno, multo majorem pecuniæ vim exiguo tempore consequi, quã, diu pro tyranno excubantes, ab eo accipiant.

12. Jam quod felices nos prædicasti, ut qui amicos maxime beneficiis adficere possimus, & hostes facillime nostram in potestatem redigere, ne id quidem ita comparatum est.

13. Nam quo pacto existimare possis umquam de amicis bene te promeriturum, si plane noris, eum qui accipit ab te plurima lubentissime tuo ex conspectu abire quamprimum cupere? Quidquid enim abs tyranno quis accipit, ejus nihil esse suum arbitratur, prius quam ex illius potestate evaserit.

14. Et quo pacto dicere possis, tyrannis facultatem imprimis non deesse, redigendi hostes in potestatem suam, quum certo sciant, omnes illos se hostes habere, qui eorum imperio subjecti sint? At illos omnes neque occidere, neque vinculis constringere possunt.

Nam

* ἢ πίνων γὰρ ἔπ ἄρξει; Ἀλλ' εἰδότα, ὅπ ἐχθροί εἰσι, τούτους ἅμα μὲ φυλάτεσθαί τε δεῖ, καὶ χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἀναγκάζεσθαι.

ιε'. Εὖ δ' ἴσθι καὶ τοῦτο, ὦ Σιμωνίδη, ὅπ καὶ ὑπὸ τῶν πολιτῶν δεδίασι, χαλεπῶς μὲ αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶσι, χαλεπῶς δ' ἀποκτείνυσιν.

ις'. Ὥσπερ γὰρ καὶ ἵππος, εἰ ἀγαθὸς μὲ εἴη, φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτείναι, ἀφὶ τὴν ἀρετὴν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι χρῶτο, εὐλαβούμενος μή τι ἀνήκεστον ἐν τοῖς κινδύνοις ἐργάσηται.

ιζ'. Καὶ τἄλλά γε κτήματα, ὅσα χαλεπὰ μὲ, χρήσιμα δ' ἐστὶν, ὁμοίως ἅπαντα λυπεῖ μὲν τοὺς κεκτημένους, λυπεῖ δὲ ἀπαλλασσομένους.

ΚΕΦ.

Nam in quos tandem imperium esset? Nimirum necesse est, eum, non ignorantem, se illos hostes habere, simul & cavere sibi ab eis, & opera tamen ipsorum uti.

15. Hoc quoque scire debes, mi Simonides, à tyrannis etiam illos cives, quos metuant, magna cum molestia vivos adspici, neque cum minore occidi.

16. Perinde atque equum, qui bonus quidem ille sit, metuatur autem, ne quod immedicabile det malum, haud facile quis ob virtutem interficit, nec facile eo vivo utitur; dum cavet, ne in periculis malum insanabile sibi creet.

17. Itidem res aliæ, quæcumque molestiam quamdam cum utilitate conjunctam habent, tum possidentibus tum abjicientibus eas dolorem adferunt.

ΚΕΦ. ζ'.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα αὐτοῦ ἤκουσεν ὁ Σιμωνίδης, εἶπεν. ἔοικεν, ἔφη, ὦ Ἱέρων, μέγα τι εἶναι ἡ τιμή, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑπομένουσι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομένουσι.

β'. Καὶ ὑμεῖς, ὡς ἔοικε, τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ ἔχοντες, ὁπόσα λέγεις, τὴν τυραννίδος, ὅμως μετρίως φέρεσθε εἰς αὐτὴν, ὅπως τιμᾶσθε, καὶ ὑπηρετοῦσι μὲν ὑμῖν πάντες πάντα τὰ προσταττόμενα ἀπροφασίστως, περιβλέπουσι δὲ πάντες, ὑπαιτιῶν δ' ἀπὸ τῶν ἄλλων, ὁδῶν τι παραχωροῦσι, μεταίρουσι δὲ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις πάντες οἱ πρόντες ἀεὶ ὑμᾶς. τοιαῦτα γὰρ δὴ ποιοῦσι τοῖς τυράννοις οἱ ἀρχόμενοι, * καὶ ἄλλον ὁντινα ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνουσι.

γ'. Καὶ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱέρων, τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν

CAP. VII.

HIs ex ipso auditis Simonides: Magnum, inquit, esse quiddam honos videtur, Hiero, quem qui adpetunt, laborem omnem subeunt, omne periculum sustinent.

2. Vos quoque, ceu videtur, utut tantum molestiarum tyrannis habeat, quantum commemoras; nihilominus præcipiti ad eam impetu ferimini, ut nimirum honorem adipiscamini, atque ut vobis omnes in omnibus, quæ mandatis, ulla sine recusatione inserviant, universi vos respiciant, de sellis adsurgant, de via cedant; omnes denique familiares vestri semper vobis tum verbis tum factis honorem deferant. Nam hujusmodi quidem certe quædam subditi regibus exhibent, atque alium etiam quemcunque honore semper adficere non desinunt.

3. Etenim videtur, Hiero, ceteris ab animantibus homo in hoc

τ' ἄλλων ζώων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι· ἐπεὶ σιτίοις τε, καὶ ποτοῖς, καὶ ὕπνοις, καὶ ἀφροδισίοις πάντα ὁμοίως ἥδεσθαι ἔοικε τὰ ζῶα· ἡ δὲ φιλοτιμία οὐτ' ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἐμφύεται, οὔτ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις. οἷς δ' ἂν ἐμφυῇ τιμῆς τε καὶ ἐπαίνου ἔρως, οὗτοί εἰσιν ἤδη οἱ πλεῖστον μὲ τ' βοσκημάτων διαφέροντες, ἄνδρες δὴ, καὶ οὐκέτ' ἄνθρωποι μόνον νομιζόμενοι.

δ'. Ὥστε ἐμοὶ μὲ εἰκότως δοκεῖτε ταῦτα πάντα ὑπομένειν, ἃ φέρετε ἐν τυραννίδι, ἐπίσῃ τιμᾶσθε διαφερόντως τ' ἄλλων ἀνθρώπων. καὶ γὰ ἡδεμία ἀνθρωπίνη ἡδονὴ οὔ θείᾳ ἐλευθέρῳ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἡ περὶ τὰς τιμὰς εὐφροσύνη.

ε'. Πρὸς ταῦτα δὴ εἶπεν ὁ Ἱέρων· Ἀλλ', ὦ Σιμωνίδη, καὶ αἱ τιμαὶ τ' τυράννων ὁμοίαι ἐμοὶ δοκοῦσιν εἶ), οἷά σοι τὰ ἀφροδίσια ὄντα αὐτῶν ἀπέδειξα.

ς'. Οὔτε γὰ αἱ μὴ ἐξ ἀντιφιλούντων ὑπουργίαι χάριτες ἡμῖν ἐδόκουν εἶ), οὔτε τὰ ἀφροδίσια τὰ βίᾳ, ἡδέα

hoc mihi differre, quod honoris sit cupidus. Nam de cibis, potu, somno, re venerea, consentaneum est, pari quodam modo animalia cuncta voluptatem percipere. Verum ambitio neque animantibus rationis expertibus à natura inest, neque cuivis homini. Quibus autem honoris ac laudis innata est cupiditas, illi vero sunt, qui plurimum à pecudum natura differunt, ac viri plane, non homines duntaxat existimantur.

4. Quo fit, ut equidem arbitrer, merito vos omnia in regno quæ fertis, ferre, quando supra mortales ceteros vobis honos defertur. Nulla enim voluptas humana videtur ad divinam accedere propius, quam ea, quæ ex honoribus percipitur, delectatio.

5. Ad hæc Hiero: Verum, mi Simonides, ait, etiam tyrannorum honores illis mihi consimiles venereis congressibus esse videntur, qualibus eos uti demonstrabam.

6. Nam neque obsequia eorum qui non redamarent, pro gratificationibus habenda videbantur; neque congressus venerei vi extorti,

ἡδέα ἐφάνετο. ὡσαύτως τοίνυν οὐδὲ αἱ ὑπουργίαι ὑπὸ τῶν φοβουμένων τιμῶνται.

ζ'. Πῶς γὰρ ἂν φαίημεν ἢ τοὺς βίᾳ ἐξαναστάντας θάκων, διὰ τὸ τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας, ἐξανίστασθαι, ἢ τοὺς ὁδῶν παραχωροῦντας τοῖς κρείττοσι, διὰ τὸ τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας, παραχωρεῖν;

η'. Καὶ δῶρά γε διδόασιν οἱ πολλοὶ τούτοις ὧν μισοῦσι, καὶ ταῦτα ὅταν μάλιστα φοβῶνται μή τι κακὸν ὑπ' αὐτῶν πάθωσιν. Ἀλλὰ ταῦτα μέν, οἶμαι, δουλείας ἔργα εἰκότως ἂν νομίζοιτο, αἱ δὲ τιμαὶ ἔμοιγε δοκοῦσιν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις γίγνεσθαι.

θ'. Ὅταν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἄνδρα ἡγησάμενοι εὐεργετεῖν ἱκανὸν εἶναι, καὶ σπουδάζειν αὐτοῦ ἀγαθὰ νομίσαντες, ἔπειτα τοῦτον ἀνὰ στόμα τε ἔχωσιν ἐπαινοῦντες, θεῶνταί τ' αὐτὸν ὡς οἰκεῖον ἕκαστος ἀγαθόν, ἑκόντες τε παραχωρῶσι τούτῳ ὁδῶν, καὶ θάκων ὑπανιστῶνται, φιλοῦντές τε καὶ μὴ φοβούμενοι, καὶ στεφανῶσι κοινῆς ἀρετῆς καὶ

voluptati esse. Eodem scilicet modo nec obsequia præstita ab illis qui nos metuunt, pro honoribus haberi debent.

7. Nam qui dicere possimus, eos qui vi coacti de sellis adsurgunt, idcirco surgere, quod homines injustos honore cupiant adficere? Vel eos qui superioribus de via cedunt, idcirco decedere, ut injustos homines honore adficiant?

8. Plerique certe etiam iis quos odere, munera largiuntur; idque tum maxime, quum metuunt, ne quid ipsis mali ab eis accidat. Verum hæc mea quidem sententia servilia putari merito debent, quum honores ex eis oriantur, quæ his sunt contraria.

9. Nam quum hominum ea est opinio, ut quis ad bene de ipsis promerendum satis sit idoneus, ejusque se bonis fruituros arbitrantur: tum vero si eum & prædicando in ore habeant, & tamquam bonum proprium singuli spectent, ac lubentibus animis ei de via cedant, de sellis adsurgant, cum benevolentia, non metu, virtutis ac beneficiorum in rempublicam

causſa

καὶ εὐεργεσίας ἕνεκα, καὶ δωρεῖσθαι ἐθέλωσιν, οἱ αὐτοὶ ὅ-τοι ἔμοιγε δοκοῦσιν τιμᾶν τε τοῦτον ἀληθῶς, οἳ ἂν τοιαῦτα ὑπουργήσωσι, καὶ ὁ τούτων ἀξιούμενος, τιμᾶσθαι τῷ ὄντι.

ι'. Καί ἔγωγε τὸν μὴ οὕτω τιμώμενον μακαρίζω. αὐθαίνομαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ὀπιβουλευόμενον, ἀλλὰ φειδιπ-ζόμενον, μή τι πάθῃ, καὶ ἀφόβως καὶ ἀνεπιφθόνως καὶ ἀκινδύνως καὶ εὐδαιμόνως τὸν βίον διάγοντα. ὁ δὲ τύ-ραννος, ὡς ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων κατακεκριμένος δι' ἀδικίαν ἀποθνήσκειν, οὕτως, ὦ Σιμωνίδη, οὐ ἴσθι, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν διάγων.

ια'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα πάντα διήκουσεν ὁ Σιμωνίδης· καὶ πῶς, ἔφη, ὦ Ἱέρων, εἰ οὕτω πονηρόν ἐστι τὸ τυραννεῖν, καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττῃ οὕτω μεγάλου κακοῦ; οὔτε σύ, οὔτε ἄλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε ἑκὼν * εἰς) τυραννίδος ἀφεῖτο, ὅστις ἂν ἅπαξ κτήσαιτο.

ιβ'. Οπ,

causſa coronis ornent, munera largiantur: videntur mihi & illi, quotquot hæc obſequia præſtant, revera ipſum honore proſequi; pariterque is, quem his dignantur, revera honore adfici.

10. Quinetiam illum, cui talis honos defertur, felicem prædico. Nam animadverto, inſidias ei nullas fieri, ſed aliis eſſe curæ, ne quid ipſi accidat: adeoque hunc metus, invidiæ, periculi expertem, ævum beatum agere. Tyrannus autem, ſat ſcito, mi Simonides, neque noctu, neque interdiu vivit aliter, atque ſi propter injuſtitiam damnatus ad mortem ab hominibus univerſis eſſet.

11. Poſteaquam hæc omnia Simonides audiviſſet: Qui vero fit, inquit, Hiero, quod quum tam ærumnoſa res ſit regno potiri, idque tu animadverteris, tanto malo temet non liberes? Nimirum nec tu, nec quiſquam alius umquam ſponte ſua regnum reliquit, poſteaquam ſemel id nanctus eſſet.

12. Quia

ιβ'. Ὅτι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ταύτῃ ἀθλιώτατόν ἐστιν ἡ τυραννίς. οὐδὲ γὰρ ἀπαλλαγῆναι δυνατὸν αὐτῆς ἐστι. πῶς γὰρ ἄν τις ποτὲ ἐξαρκέσαι τυράννῳ ἢ χρήματα ἐκ πόνων, ὅσους ἀφείλετο, ἢ δεσμοὺς ἀντιπαθέσαι, ὅσους δὴ ἐδέσμωσεν, ἢ ὅσους κατέκλανε, πῶς ἂν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαθέσαιτο ἀποθανουμένας;

ιγ'. Ἀλλ' εἴπερ τῷ ἄλλῳ, ὦ Σιμωνίδη, λυσιτελεῖ ἀπάγξασθαι, ἴσθι (ἔφη) ὅτι τυράννῳ ἔγωγε εὐείσκω μάλιστα τοῦτο λυσιτελοῦν ποιοῦσαν. μόνῳ γὰρ αὐτῷ ἔστι ἔχειν, ἃ τε καταθέσθαι τὰ κακὰ λυσιτελεῖ.

ΚΕΦ. η'.

Καὶ ὁ Σιμωνίδης ὑπολαβών, εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν, ὦ Ἱέρων, ἀθύμως ἔχειν σε περὶ τὴν τυραννίδα θαυμάζω, ἐπεὶ περ ὑπ' ἀνθρώπων, ἐμποδών σοι τοῦτο νομίζεις αὐτὸ εἶναι. ἐγὼ μέντοι ἔχειν

12. Quia enim, ait, mi Simonides, hac ipsa in parte miserrimum quiddam est tyrannis. Nec enim ea quis liberari potest. Nam qui tamdem tyrannus quispiam tantum opum habeat, quantum satis sit ad persolvendum iis quibus abstulit sua? qui compensare possit iis vincula, quos vinculis constrinxit? qui tot animas occisas iis restituat, quos sustulit?

13. Nimirum si ulli alii, mi Simonides, laqueo vitam ut finiat, expedit: equidem reperio maxime tyranni è re esse, ut id faciat. Nam illi soli neque retinere, neque deponere quæ mala sunt, expedit.

CAP. VIII.

ET Simonides hoc ipsius sermone excepto: Te vero, inquit, non æquo esse erga tyrannidem animo non miror, Hiero. Quippe dum amari ab hominibus cupis, hanc esse tibi impedimento arbitraris. At ego posse

ἔχῃ μοι δοκῶ διδάξαι σε, ὡς τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἀποκωλύει φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πλεονεκτεῖν γε τῆς ἰδιωτείας.

β'. Ἐπισκοποῦντες δὲ αὐτό, εἰ ὅπως ἔχει, μήπω ἐκεῖνο σκοπῶμεν, εἰ ἆρα τὸ μεῖζον δύναται ὁ ἄρχων ἢ χαρίζεσθαι πλείω δύναιτ' ἄν. ἀλλ' ἂν τὰ ὅμοια ποιῶσιν ὅ, τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, σκόει πότερος μείζω ἀπὸ τῆς ἴσων κτῆσιν χάριν. ἄρξομαι δέ σοι ἀπὸ τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.

γ'. Ἰδὼν γάρ τινα τῶν ἐπιτυχόντων τινὰ φιλικῶς ὅ, τε ἄρχων καὶ ὁ ἰδιώτης, ἐν τούτῳ τίνι ποτέρου τῶν ὄψεσθαι μᾶλλον εὐφραίνειν τὴν ἀκούσαντα νομίζεις; ἴθι δή, ἐπαινεσάντων ἀμφοτέρων τὸν αὐτόν, τὸν ποτέρου δοκεῖς ἔπαινον ἥδιον ἂν θεῖσθαι μᾶλλον εἰς εὐφροσύνην; θύσας δὲ τιμησάτω ἑκάτερος, τὸν παρ' ὁποτέρου τιμὴν μείζονος ἂν χάριτος δοκεῖς τυγχάνειν;

δ'. Κάμνοντα θεραπευσάτωσαν ὁμοίως, δοκοῦν τοῦτο σαφὲς, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων θεραπεῖαι καὶ χάριν

posse me docere arbitror, imperium minime prohibere, quominus quis diligatur: immo etiam in hoc vitam privatam superare.

2. Verum in hac consideratione non ad hoc respiciendum est, num is, qui cum imperio est, propterea quod potentiam majorem habeat, beneficia præstare majora possit; sed si paria faciant, homo privatus & rex, cogites velim, uter paribus beneficiis plus sit initurus gratiæ. Ordiar autem minimis ab exemplis.

3. Primum aliquem visum amanter tum princeps, tum privatus aliquis, salutet: utrius compellationem magis illi, qui audiat, gratam fore arbitraris? Age vero, si ambo aliquem laudent, utrius prædicationem existimas eo magis pertingere, ut voluptati sit? Facta re sacra, honore aliquem uterque adficiat; ab utro putas exhibitum honorem, majorem merces gratiâ?

4. Adversa valetudine laborantis uterque similiter curam habeat, an non clarissime adparebit, profectam ab iis qui plurimum possunt curam, & officia, maximam quoque

χαρὰν ἐμποιῶσι μείζω; δότωσαν δὴ τὰ ἴσα, ὑφ' ᾧ σὺ τούτῳ σαφὲς, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσεαι χάριτες πλέον, ἢ ὅλον τὸ παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα, δυνανται;

ε'. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἐκ θεῶν τιμή τις καὶ χάρις συμπρέπεσθαι ἀνδρὶ ἄρχοντι. μὴ γὰρ ὅτι καλλίονα ποιεῖ ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον θεώμεθά τε μᾶλλον, ὅταν ἄρχῃ, ἢ ὅταν ἰδιωτεύῃ· ἀσπαζόμενοί τε ἀγαλλόμεθα τοῖς παρεστεμμένοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσι.

ς'. Καὶ μὰ παιδικά γε (ἐν οἷς δὴ καὶ σὺ μάλιστα κατεμέμφω τὴν τυραννίδα) ἥκιστα μὲν γῆρας ἄρχοντος δυσχεραίνει, ἥκιστα δ' ἂν αἶσχος παρὰ ὃν ἂν τυγχάνοι ὁμιλῶν, τοῦτο ὑπολογίζεται. αὐτὸ γὰρ τὸ πεπᾶσθαι μάλιστα σωσπιόσμει, ὥστε τὰ μὲν δυσχερῆ ἀφανίζειν, τὰ δὲ καλὰ λαμπρότερα ἀναφαίνειν.

ζ'. Ὁπότε

quoque lætitiam adferre? Donentur æqualia, annon heic etiam perſpicuum erit, profecta ab eis qui plurimum poſſunt, dimidia beneficia plus poſſe, quam totam hominis privati largitionem?

5. Equidem puto etiam divinitus fieri, ut hominem, qui cum imperio ſit, honor ac gratia quædam comitetur. Non tantum enim hominem pulchriorem efficit imperium, ſed eundem contemplamur magis, ubi jam nanctus eſt imperium; quam quum priuatus eſſet: atque etiam magis avemus cum illis colloqui, qui eximio ſupra cæteros in honore ſunt, quam cum aliis, qui nobis ſunt pares.

6. Amores itidem (qua in parte tu maxime tyrannidem vituperabas) minime ſenectutem ejus, qui cum imperio eſt, moleſte ferunt: neq; ulla ratione id turpe ducitur, cum quocumque tamdem ille converſetur. Nam ornamento eſt eis maximo, quod apud illum in honore ſunt: itaque fit, ut quæ in eo ſunt moleſta, evaneſcant; quæ vero pulcra, ſplendidius eluceſcant.

7. Enim-

ζ'. Οπότε γε μὴν ὀλίγων τῶν ἴσων ὑπηρημάτων μειζόνων χαρίτων ὑμεῖς τυγχάνετε, πῶς οὐκ, ἐπειδάν γε ὑμεῖς πολλαπλάσια μὴ ἀφανοῦντες ὠφελεῖν δύνησθε, πολλαπλάσια δὲ δωρεῖσθαι ἔχητε, ὑμᾶς καὶ πολὺ μᾶλλον φιλεῖσθαι τῶν ἰδιωτῶν προσήκει;

η'. Καὶ ὁ Ἱέρων εὐθὺς ὑπολαβών· ὅτι νὴ Δία, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἡμῶν ἐξ ὧν ἀπεχθάνονται οἱ ἄνθρωποι ἡμᾶς, πολὺ πλείω τῶν ἰδιωτῶν ἀνάγκη ἐστὶ πραγματεύεσθαι.

θ'. Πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλοιμεν ἔξειν δαπανᾶν εἰς τὰ δέοντα· ἀναλωτέον δὲ φυλάττειν, ὅσα δεῖται φυλακῆς· κολαστέον δὲ τοὺς ἀδίκους, κωλυτέον δὲ τοὺς ὑβρίζειν βουλομένους. καὶ ὅταν γε τάχους χρεὼν γίγνηται, ἢ πεζῇ, ἢ κατὰ θάλασσαν ὁρμᾶσθαι, οὐκ ὀκνητέον τοῖς ῥαδιουργοῦσιν.

ι'. Επὶ δὲ μισθοφόροις μὴ ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ. τούτου δὲ βαρύτερον φόρημα οὐδὲν ἐστὶ τοῖς πολίταις. οὐ γὰρ τυράννοις τιμῆς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι τούτους τρέφεσθαι.

ΚΕΦ.

7. Enimvero quum ex paribus officiis majores vos ineatis gratias, & multo plura, quam nos, præstando, juvare possitis alios, atque etiam multo plura largiri: cur non magis vos amari consentaneum fuerit, quam privatos homines?

8. Et excepto ipsius sermone Hiero: Quia, mi Simonides, inquit, necesse nos est multo etiam plura ejusmodi agere, quam privatos, ob quæ hominum in odio sumus.

9. Exigendæ pecuniæ, si quidem ad res necessarias sumtus habere volumus: cogendi quidam ad custodiendum ea quæ custodia indigent: puniendi injusti, & coercendi qui petulantes esse volunt. Quod si celeritatem occasio temporis postulet, ad suscipiendam vel terra vel mari expeditionem, non ignavis res committenda est.

10. Præterea mercenario milite opus est regi, quo nullum onus civibus gravius est. Arbitrantur enim, hos à tyrannis ali, non ut eis honori sint, sed ut viribus ipsi sint potiores.

ΚΕΦ. θ'.

Πρὸς ταῦτα δὴ πάλιν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλ' ὅπως μὲν ὑπὲρ πάντων τούτων ἐπιμελητέον, ὦ Ἱέρων ὑμῖν λέγω. ἐπιμέλειαι μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ πρὸς ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ μετὰ χαρίτων εἶναι).

β'. Τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν ἃ ἴσθ' βέλτιστα, καὶ τὰ καλλίστα ταῦτα ἐξεργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὐτὴ μὲν ἐπιμέλεια μετὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ τὰ οἰδέως τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε, καὶ ἀναγκάζειν, καὶ ζημιοῦν, καὶ κολάζειν, ταῦτα δὴ ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γίγνεσθαι.

γ'. Ἐγὼ οὖν φημὶ, ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸ μὲν ἀνάγκης δέομενον ἄλλοις προστακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἄλλα ἀποδιδόναι, δι' αὐτοῦ ποιητέον. ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει, μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα.

δ'. Καὶ γὰρ ὅταν χορὸς ἡμῖν βουλώμεθα ἀγωνίζεσθαι, ἄλλα μὲν ὁ ἄρχων παρέχεται, ἀγείρειν δὲ αὐτὸς προστάττει χορηγοῖς,

CAP. IX.

AD quæ rursus Simonides: Ego vero, mi Hiero, non nego harum omnium rerum curam suscipiendam esse: sed tamen videntur mihi curationes aliæ in odium adducere, aliæ magna cum gratia conjunctæ esse.

2. Nam docere, quæ optima sunt, & pulcherrime illa præstantem prædicare atque in honore habere, ea curatio cum gratia quadam fit. At eum, qui non recte aliquid agit, convitiis incessere, cogere, multare, punire: hæc vero cum odio quodam fieri necesse est.

3. Quamobrem aio equidem, id quod necessitas requirit, debere illum qui cum imperio est, aliis puniendum mandare: præmia vero per seipsum largiri. Quod sane recte fieri, rerum eventa testantur.

4. Nam quum choros decertare volumus, præmia quidem præfectus ipse proponit, congregandi autem ipsos munus cho-

ragis

χορηγοῖς, καὶ ἄλλοις, διδάσκειν καὶ ἀνάγκην τοῦ σπουδάζειν τοῖς ἀνδρῶς τι ποιοῦσιν. Οὐκοῦν εὐθὺς ἐν τούτοις τὸ μὲν ἡδέως παρὰ τοῦ ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δ' ἀντίτυπα δι' ἄλλων.

ε'. Τί οὖν κωλύει καὶ τἆλλα τὰ πολιτικὰ ὅτῳ τρόπῳ ἄγεσθαι; διήρηται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν κατὰ φυλάς, αἱ δὲ κατὰ μοίρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους· καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν.

ς'. Οὐκοῦν εἴπερ ἐν τούτοις (ὥσπερ τοῖς χορηγοῖς) ἆθλα προτίθεται καὶ εὐοπλίας, καὶ εὐταξίας, καὶ ἱππικῆς, καὶ ἀλκῆς ἐν πολέμῳ, καὶ δικαιοσύνης τῆς ἐν συμβολαίοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονεικίαν εὖ τόνως ἀσκεῖσθαι.

ζ'. Καὶ ναὶ μὰ Δία ὁρμῷντο ἂν ῥᾷστον ὅποι δέοι, τιμῆς ὀρεγόμενοι, καὶ χρήματα ῥᾳδίως εἰσφέροιεν, ὁπόταν τούτου χρεὼς εἴη, καὶ (τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πράττεσθαι)

ragis datur, itemque aliis, docendi, & cogendi eos qui non sat recte aliquid præstent. Ita statim heic quod cum gratia conjunctum est, per præfectum ipsum curatur: quæ vero dura sunt, per alios.

5. Quin igitur impedimento sit, quo minus etiam res civiles ceteræ consimili ratione peragantur? Divisæ sunt enim urbes universæ partim in tribus, partim in classes, partim in centurias, ac singulis partibus præfecti quidã sunt.

6. Quamobrem si quis his quoque (tamquam choris) præmia proponeret ob insignem armaturam, ob ordinis observationem, ob rem equestrem, ob fortitudinem militarem, ob justitiam in commerciis: consentaneum esset, futurum ut etiam hæc omnia per contentionẽ acriter exercerentur.

7. Ac profecto ad id, quo opus esset, celerius impellerentur, si quidem honoris cupiditate ducerentur: itemque citius pecuniam conferrent, quando sic usus postularet: & (quod quidem fructuosissimum est, quamquam per contentionem agi minime consueverit)

ἡ γεωργία αὐτὴ ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴπις ἄθλα προτιθείη κατ' ἀγροὺς, ἢ κατὰ κώμας τοῖς κάλλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις, καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τὴν πολιτῶν ἐρρωμένως παρεσκευασμένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ φαίνοιτο.

η'. Καὶ γὰρ αἱ πρόσοδοι αὔξοιντ' ἂν, καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαραμαρτοῖ. καὶ μὴν κακουργίαν γε ἥκιστα τοῖς ἐργοῖς ἐμφύονται.

θ'. Εἰ δὲ καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν, πλουτοῖ ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπορίας ἂν πλείους ἀγείροι. εἰ δὲ φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδὲ αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο.

ι'. Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ὁ ἀγαθόν τι εἰσηγούμενος οὐκ ἀτιμητὸς ἔσται, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι τὸ σκοπεῖσθαι τι ἀγαθόν. καὶ ὅταν γε πολλοῖς δὴ

ipsa agricultura magnum incrementum sumeret, si quis per agros, vel per vicos, optime terram excolentibus præmia constitueret: adeoque civibus, qui totis viribus in id incumberent, multa bona conficerentur.

8. Nam & proventus augerentur, & modestia multo magis occupationum comes esset: ne dicam, etiam facinora minus in iis qui opus faciunt, existere.

9. Quod si etiam mercatura reipublicæ commodum aliquod adfert, major mercatorum numerus excitabitur; si is, qui plurimum negotiatur, adfectus honore fuerit. Quod si futurum pateat, ut qui sine aliorum molestia proventum aliquem reipublicæ excogitat, & ipse ornetur: ne illa quidem consideratio relinquetur.

10. Denique, summatim ut dicam, si in omnibus perspicuum esset, non carituram honore, si quis boni alicujus auctor exstiterit; multos hoc etiam impelleret, ut studiose boni aliquid investigarent. Jam si commoda reipublicæ

περὶ τ' ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὐρίσκεσθαί τε μᾶλλον καὶ ὑπουργεῖσθαι.

ια'. Εἰ δὲ φοβῇ, ὦ Ἱέρων, μὴ ἐν πολλοῖς ἆθλοις προτεθεμένων, πολλὰ δαπάναι γίγνωνται, σκόπει ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα, ἢ ὅσα ἄνθρωποι ἆθλων ὠνοῦνται. ὁρᾷς γὰρ ἱππικοῖς, καὶ γυμνικοῖς, καὶ χορηγικοῖς ἀγῶσιν ὡς μικρὰ ἆθλα μεγάλας δαπάνας, καὶ πολλοὺς πόνους, καὶ πολλὰς ὑπομελείας ἐξάγει ἀνθρώπων;

ΚΕΦ. ι'.

ΚΑΙ ὁ Ἱέρων εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Σιμωνίδη, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν. περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν, ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς; ἢ λέγεις, ὡς φιλίαν κτησάμενον ἄρχειν, οὐδὲν ἔτι δέησεται δορυφόρων;

β'. Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, δεήσει μέν γε. οἶδα γάρ, ὅτι

publicæ multis curæ ſint, neceſſe eſt magis aliquid inveniri, & præſtari.

11. Quod ſi metuis, Hiero, ne propoſitis ad multa præmiis, magni ſumtus fiant: cogitato, nullas eſſe merces utiliores, quam quæ præmiis redimuntur. Vides in equeſtribus, & gymnicis, & ſcenicis certaminibus, quam exiguis præmiis ingentes ſumtus, multique labores, & multa etiam hominum ſtudia eliciantur?

CAP. X.

ET Hiero: Recte tu quidem, inquit, illa mihi dicere videris, Simonides. Ceterum de ſtipendiario milite num proferre quid potes, ut videlicet propter ipſos minus in odio ſimus? an ais principem, amicitia hominum conciliata, ſatellitum opera nihil amplius egere?

2. Immo, inquit Simonides, egebit certe. Nam ſcio, perinde

ὅτι

ὅπι ὥσπερ ἐπὶ ἵπποις, οὕτω καὶ ἀνθρώποις πολὺν ἐγγίγνεται, ὅπῳ ἂν ἔκπλεω τὰ δέοντα ἔχωσι, τοσούτῳ ὑβριστοτέρους εἶ).

γ'. Τοὺς μὲν οὖν τοιούτους μᾶλλον ἂν σωφρονίζοι ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος· τοῖς δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἀπ' οὐδενὸς ἄν μοι δοκεῖς τοσαῦτα ὠφελήματα παρέχειν, ὅσα ἀπὸ τῶν μισθοφόρων,

δ'. Τρέφῃς μὲν γὰρ καὶ σὺ αὐτοὺς σαυτῷ φύλακας· ἤδη δὲ πολλοὶ καὶ δεσπόται βίᾳ ὑπὸ τῶν δούλων ἀπέθανον. εἰ οὖν ἐν τοῦτον τοῦτ' εἴη τὸ πεπταγμένον τοῖς μισθοφόροις, ὡς πάντων ὄντας δορυφόρους τῶν πολιτῶν βοηθεῖν πᾶσιν, ἂν τι τοιοῦτον ἀγαθὸν γίγνοιτο· γίγνοιτο δέ τι (ὡς πάντες ἐπιστάμεθα) κακοῦργοι ἐν πόλεσιν. εἰ οὖν καὶ τούτους φυλάττειν εἶεν πεταγμένοι, καὶ τοῦτ' ἂν εἰδεῖεν ὑπ' αὐτῶν ὠφελούμενοι.

ε'. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἐργάταις καὶ κτήμασιν οἵτοι ἂν εἰκότως καὶ θάρσος καὶ ἀσφάλειαν μάλιστα παρέχοιεν, ὁμοίως μὲν τοῖς σοῖς ἰδίοις, ὁμοίως δὲ τοῖς ἀνὰ τὴν χώραν.

inde ut equis, ita & hominibus quibusdam accidere, ut quanto magis ipsis necessaria suppetant, tanto sint petulantiores.

3. Hos igitur magis modestos reddet ortus à satellitibus metus: bonis autem egregiisque viris nulla re tantum mihi posse prodesse videris, quantum his ipsis stipendiariis militibus.

4 Nam tui corporis custodes alis, & multi jamdudum domini, vi suis à servis sunt interemti. Quod si primum hoc militi mercenario imperetur, ut succurrant omnibus, tamquam si essent satellites omnium civium, si quid animadverterint; quumque soleant (ut omnibus notum) existere facinorosi homines in civitatibus, hos quoque si observare jubeantur; scient cives, hanc se utilitatem ex eis percipere.

5. Deinde ruri opus facientibus, ac jumentis quoque, consentaneum est hos & fiduciam, & securitatem præstare posse: idque perinde privatim tuis, atque aliis, qui passim in regione degunt.

χρεαν. ἱκανοί γε μὴν εἰσι καὶ σχολὴν παρέχειν τοῖς πολίταις τῶν ἰδίων ἐπιμελεῖσθαι, τὰ ἐπίκαιρα φυλάττοντες.

ε'. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ πολεμίων ἐφόδους κρυφαίας καὶ ἐξαπινάιας τίνες ἑτοιμότεροι ἢ προαισθέσθαι, ἢ κωλύσαι, τῶν ἀεὶ ἐν ὅπλοις τε ὄντων, καὶ συντεταγμένων; ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ στρατείᾳ τί ἐστιν ὠφελιμώτερον πολίταις μισθοφόρων; τούτους δὲ προπονεῖν, καὶ προκινδυνεύειν, καὶ προφυλάττειν εἰκὸς ἑτοιμοτάτους εἶναι.

ζ'. Τὰς δ' ἀγχιτέρμονας πόλεις οὐκ ἀνάγκη ἀεὶ τοὺς ἐν ὅπλοις ὄντας, καὶ εἰρήνης μάλιστα ἐπιθυμεῖν; οἱ γὰρ συντεταγμένοι καὶ σώζειν τὰ τῶν φίλων μάλιστα, καὶ σφάλλειν τὰ τῶν πολεμίων δύναιντ' ἄν.

η'. Ὅταν γὰρ μὴν γνῶσιν οἱ πολῖται, ὅτι τοὺς κακόν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι τὸ μηδὲν ἀδικοῦντα, τοὺς δὲ κακουργεῖν βουλομένους κωλύουσι, βοηθοῦσι δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, προνοοῦσι δὲ

degunt. Possunt etiam civibus præstare otium, per quod liceat ipsis res suas curare, si loca opportuna custodierint.

6. Ad hostium præterea repentinas & occultas insidias vel præsentiendas, vel impediendas, quinam paratiores fuerint, quam illi, qui semper armati sunt, & uno quasi corpore conjuncti? Etiam in ipso bello quid civibus est milite stipendiario utilius? Nam eos & ad laborandum pro aliis, & adeundum pericula, & excubandum, promtissimos esse, consentaneum est.

7. Finitimas quoque civitates an non propter eos, qui semper in armis sunt; necesse est etiam pacis maxime cupidas esse? Nam qui merendis stipendiis conscripti sunt milites, maxime tum amicorum fortunas tueri tum hostium pessundare possunt.

8. Jam si cives intelligant, hos nihil injuste agentibus haud nocere; sed illos impedire, qui alios lædere volunt; injuriam passis succurrere, pro civibus & sollicitos

ἢ συγκινδυνεύσει τῇ πολιτείᾳ, πῶς οὐκ ἀνάγκη ἢ δαπανᾶν εἰς τούτους ἥδιστα; τρέφει γοῦν ἢ ἰδίᾳ ὅτι μείστους τούτων φύλακας.

ΚΕΦ. ια'.

Χρὴ δέ, ὦ Ἱέρων, ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων ὀκνεῖν δαπανᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. ἢ δοκεῖ μοιγε δοκεῖ τὰ εἰς τὴν πόλιν ἀναλώματα μᾶλλον εἰς τὸ δέον τελεῖσθαι, ἢ τὰ εἰς τὸ ἴδιον ἀνδρὶ τυράννῳ. καθ' ἓν δὲ ἕκαστος σκοπῶμεν.

β'. Οἰκίαν πότερον ὑφ' ἁλλύσῃ δαπάνῃ κεκαλλωπισμένην μᾶλλον ἡγῇ κόσμον ἄν σοι παρέχειν, ἢ πᾶσαν τὴν πόλιν τείχεσί τε, ἢ νεωσοῖς, ἢ ἀγοραῖς, ἢ λιμέσι κατασκευασμένην;

γ'. Ὅπλοις δὲ πότερον τοῖς ἐκπαγλοτάτοις αὐτὸς κατακεκοσμημένος δεινότερος ἂν φαίνοιο τοῖς πολεμίοις, ἢ ἡ πόλεως ὅλης εὐόπλως σοι ἔχουσα;

δ'. Πρόσ-

sollicitos esse, & pericula obire: qui non eos necesse est lubentissime sumtum in hos conferre? Alunt certe privatim custodes rerum etiam minoris momenti.

CAP. XI.

Necesse est etiam, mi Hiero, ut boni publici caussa de tuis quoque facultatibus sumtus facere non recuses. Nam equidem arbitror, ea, quæ civitati impendantur, utilius expendi; quam quæ rex privatim insumit. Consideremus sane rem singillatim.

2. Utrum existimas domum immenso sumtu elegantissime exstructam ornamento tibi majori esse, quam si urbem universam, mœnibus, templis, columnis, foris, portubus instruas?

3. Num si armis ipse plane formidabilibus ornatus sis, majori hostibus terrori fueris; quam si civitas universa bene tibi sit armis instructa?

4. Utrum

δ'. Πρόσοδος δὲ ποτέρως ἂν δοκῇς πλείονας γίγνεσθαι, εἰ τὰ σὰ ἴδια μόνον ἐργὰ ἔχοις, ἢ εἰ τὰ πάντων τῶν πολιτῶν μεμηχανημένα εἴης ἐργὰ ἔχων;

ε'. Τὸ δὲ πάντων κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον νομιζόμενον εἶναι ἐπιτήδευμα, ἁρματοτροφίαν ποτέρως ἂν δοκῇς μάλιστα κοσμεῖν, εἰ αὐτὸς πλέοις τὰ τῶν Ελλήνων ἅρματα τρέφοις τε, καὶ πέμποις εἰς τὰς πανηγύρεις, ἢ εἰ ἐκ τῆς πόλεως πλεῖστοι μὲν ἱπποτρόφοι εἶεν, πλεῖστοι δ' ἀγωνίζοιντο; νικᾷν δὲ πότερα δοκεῖς κάλλιον εἶναι ἅρματος ἀρετῇ, ἢ πόλεως, ἧς προστατεύεις, εὐδαιμονίᾳ;

ς'. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ προσήκειν φημὶ ἀνδρὶ τυράννῳ πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. νικῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν θαυμάζοιο, ἀλλὰ φθονοῖο, ὡς ἀπὸ πολλῶν οἴκων τὰς δαπάνας ποιούμενος· νικώμενος δ' ἂν, πάντων μάλιστα καταγελῷο.

ζ'. Ἀλλ' ἐγώσοι φημὶ, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλης πρέπειν πόλεως

4. Utrum te proventus plures putas habiturum, si tantum quæ privatim ad te spectant, ad fructum comparata tibi sunt; an si viam ac rationem excogitaveris, qua cives universi, quæstum industria sua faciant?

5. Jam quod omnium præclarissimum & magnificentissimum studium esse ducitur, utrum te putas majori cum decore currus instructurum, si unus inter omnes Græcos maximam curruum copiam instituas, & ad celebres illos [Græciæ] conventus mittas: an vero si maxima civium pars equos alat, & pluri decertent? Utrum putas esse pulchrius, currus præstantia vincere; an urbis, cujus es præses, felicitate?

6. Equidem ne convenire quidem aio, ut rex cum privatis hominibus certamine congrediatur. Nam si vincas, non eris in admiratione, sed invidia, veluti qui sumtus ex re familiari multorum facias: at si vincaris, maxime omnium irrisioni eris expositus.

7. Equidem tibi, mi Hiero, propositum esse certamen

πόλεων τ' ἀγῶνα θῇ), ὡς ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτῳ τῇ πόλιν, ἧς προστατεύεις, παρέχοις, ★ εὖ ἔσῃ νικᾶν τῷ καλλίστῳ, καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι.

η'. Καὶ πρῶτον μὲ εὐθὺς κατειργασμένῳ ἂν εἴης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ὃ δὴ σὺ ἐπιθυμεῖς τυγχάνεις. ἔπειτα δὲ τῷ σῷ νίκῃ οὐκ ἂν εἷς εἴη ὁ ἀναχηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν ἂν τὴν σὴν ἀρετήν.

θ'. Περίβλεπτος δὲ ὢν, οὐχὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῷο ἄν, καὶ θαυμαστὸς οὐκ ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἂν εἴης.

ι'. Καὶ ἐξείη μὲ ἄν σοι ἕνεκεν ἀσφαλείας, εἴπου βούλοιο, θαρρήσοντι πορεύεσθαι, ἐξείη δ' ἂν αὐτῷ μόνῳ τοῦτο ποιεῖν. ἀεὶ γὰρ ἂν παρὰ σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδείκνυσθαι, εἴτις τι σοφὸν, ἢ καλὸν, ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τί δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν·

ια'. Πᾶς

adversus aliorum urbium præsides aio, inter quos si tu civitatem, cujus es princeps, felicissimam reddas; scito te pulcherrimo & magnificentissimo inter homines certaminis genere victorem futurum.

8. Primum effeceris, ut à subditis tuis diligaris, quod tu quidem expetis: deinde victoriam tuam non unus præconio suo publicaret, sed virtutem tuam prædicarent homines universi.

9. Suspicereris itidem, ac diligereris, non solum à privatis hominibus, sed à multis etiam urbibus: nec privatim esses in admiratione, sed publice apud omnes.

10. Liceret tibi, si velles quod securitatem adtinet, spectatum aliquo proficisci; & heic manenti liceret hoc ipsum facere. Semper enim esset apud te cœtus frequens eorum qui edere specimina vellent, si quid haberent vel sapientiæ, vel pulchræ, vel egregiæ rei; atque illorum etiam, qui tibi cuperent operam interviendo navare.

11. Quis-

ια'. Πᾶς δὲ ὁ μὴ παρὼν σύμμαχος ἂν εἴη σοι, ὁ δὲ ἀπὼν ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. ὥστε ὑ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ ϗ ἐρῷο ὑπ' ἀνθρώπων· καὶ τὺς κακοὺς ὑ πειρᾷν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι. φόβον δὲ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις, μὴπω πάθῃς.

ιβ'. Εκόντας δὲ τὺς πειθομένους ἔχοις ἂν, καὶ ἑθελουσίως σε φρονοῦντας ἡγῷο ἄν. εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, ὑ συμμάχους μόνον, ἀλλὰ καὶ προμάχους, ϗ προθύμους ὁρᾴης ἄν· πολλῶν μὲ δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ, ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσοις· πάντας μὲ συγχαίροντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ περὶ τῶν σῶν ἰδίων ὥσπερ τ ἰδίων μαχομένους.

ιγ'. Θησαυρύς γε μὴν ἔχοις πάντας τὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους· ἀλλὰ θαῤῥῶν, ὦ Ιέρων, πλούτιζε μὲ τὺς φίλους· σαυτὸν δὲ πλουτίζοις. αὔξει δὲ τ πόλιν· σαυτῷ γὰρ δύναμιν προσάψοις. κτῶ δὲ αὐτῇ συμμάχους.

ιδ'. Νόμιζε

11. Quisquis adesset tibi, socius esse tibi vellet; & qui abesset, videre te cuperet. Adeoque non tantum ab hominibus diligereris, sed etiam amareris. Forma præstantes non ipse tentares, sed tentari te ab eis patereris. Non esset quod tibi metueres; sed potius alii, ne quid accideret tibi, metuerent.

12. Parerent tibi subditi, eosque videres sua sponte de te sollicitos esse. Si quid esset periculi, non auxiliarios tantum, sed etiam propugnatores, eosque alacres cerneres. Multis muneribus dignus judicareris, neque copia deesset, bene tibi volenti vicissim illa impertiendi. Omnes ob commoda tua tecum gauderent, omnes pro bonis privatim tuis, tamquam propriis, dimicarent.

13. Omnes quæ apud amicos essent opes, thesauri tui forent. Tu vero, mi Hiero, amicos collocupletare ne dubites, quum temetipsum hoc modo ditaturus sis. Rempublicam augeto, tibimet ipsi potentiam adjuncturus. Comparato reipublicæ belli socios.

ιδ'. Νόμιζε δὲ τὴν μὲν πατρίδα οἶκον, τοὺς δὲ πολίτας, ἑταίρους· τοὺς δὲ φίλους, τέκνα σεαυτοῦ· τοὺς δὲ παῖδας, *ὅ, περ τὴν σὴν ψυχήν. καὶ τούτους πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν.

ιε'. Ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους κρατῇς εὖ ποιῶν, ἴσως μή σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πολέμιοι. κἂν ταῦτα πάντα ποιῇς, εὖ ἴσθι πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ μακαριώτατον κτῆμα κεκτῆσθαι. εὐδαιμονοῦντι γὰρ οὐ φθονηθήσῃ.

ΞΕΝΟ-

14. Patriam existimato, domum tuam esse: cives, socios: amicos, liberos tuos: liberos, nihil aliud quam tuum ipsius animum. Atque hos omnes beneficiis superare contendito.

15. Nam si amicos benefaciendo viceris, resistere tibi hostes minime poterunt. Denique si hæc omnia præstiteris, scito plane quiddam te longe humanis in rebus præclarissimum felicissimumque consequuturum; ut tametsi beatus sis, invidiam tamen haud experiaris.

XENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΠΟΡΟΙ,

Η ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΔΩΝ.

ΚΕΦ. α'.

ΕΓΩ τῦτο μὲ ἀεί ποτε νομίζω, ὁποῖοί τινες ἂν πρῶτοι ὦσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι. ἐπεὶ δὲ τῶν Αθηναίων προεστηκότων ἐλέγοντό τινες, ὡς γιγνώσκοιεν μὲ τὸ δίκαιον ἧττον τ' ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὲ ἡ γε πλήθυς πενίαν ἀναγκάζεσθαι ἔφησαν ἀδικωτέροις εἶναι πρὸς τὰς πόλεις· ἐκ τῦτο ἐπεχείρησα σκοπεῖν, εἴπη δυναίμην ἂν οἱ πολῖται ἀφ-

XENOPHONTIS

RATIONES REDITUUM,

SEU DE PROVENTIBUS.

CAP. I.

EQUIDEM in hac ſententia ſum perpetuo, quales ſint præſides, tales & reſpublicas eſſe. Quia vero nonnulli ex iis qui hactenus Athenienſium reipublicæ præſunt, ſcire quidem illi, quid juſtum ſit, non minus quam homines cæteri, perhibentur, ac propter inopiam plebis cogi ut paulo ſe gerant erga civitates ſuas iniquius: conſiderare mecum ipſe adgreſſus ſum, an aliqua ratione cives ſuis

ἀφαιρεθῆναι ἐκ τῆς ἑαυτῆς, ὅθεν ἂν καὶ δικαιότατον νομίζων, εἰ τοῦτο γένοιτο, ἅμα τῇ τε πενίᾳ αὐτῶν ἐπικεκρῆσθαι ἂν, καὶ τὸ ἀνυπόπτους τοῖς Ἕλλησιν εἶναι.

β'. Σκοπεῖτε δέ μοι ἃ ἐπενόησα, τοῦτο μὴ εὐθὺς ἀνεφάνετο, ὅτι ἡ χώρα πέφυκεν οἵα πλείστας πρόσοδους παρέχεσθαι. ὅπως δὲ γνωσθῇ, ὅτι ἀληθῆς τοῦτο λέγω, πρῶτον διηγήσομαι τὴν φύσιν τῆς Ἀττικῆς.

γ'. Οὐκοῦν τὸ μὲν τὰς ὥρας οἰκάδε πραοτάτας εἶναι, καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα μαρτυρεῖ. ἃ γοῦν πολλαχοῦ ὧδε βλαστάνειν λωίστ' ἂν, οἰκάδε καρποφορεῖ. ὥσπερ δὲ ἡ γῆ, οὕτω καὶ ἡ περὶ τὴν χώραν θάλαττα παμφορωτάτη ὄσι. καὶ μὴν ὅσα πρὸς ἡδονὴν ἐν ταῖς ὥραις ἀγαθὰ πρέχουσι, καὶ ταῦτα πάντα οἰκεῖα τῇδε παρῄαται μὴ ἄρχεται, ὀψιαίτατα δὲ λήγει.

δ'. Οὐ μόνον δὲ κρατεῖ τοῖς ἐπ' οἰκείου θάλλουσί τε

ex finibus ali possint: quæ quidem ratio esset justissima. Existimabam enim, si id accideret, eadem opera consultum inopiæ ipsorum esse; ipsosque Græcis aliis minime suspectos evadere.

2. Considerati vero mihi ea, quæ cogitaram, primum visa est ipsa regio esse talis à natura, quæ maximam proventuum vim suppeditare possit. Atque ut intelligatur, hoc vere me dicere; primum, quæ Atticæ natura sit, commemorabo.

3. Anni ergo tempora heic admodum esse mitia, fructus ipsi, qui proveniunt, testantur. Etenim multa, quæ alibi ne pullulare quidem possent, heic fructus suos proferunt. Atque ut solum ipsum, ita etiam mare, quod regionem ambit, omnium rerum feracissimum est. Quinetiam quæcunque bona Dei singulis anni temporibus suppeditant, ea bona omnia heic & tempestive admodum incipiunt, & tardissime deficiunt.

4. Neque tantum potior est iis quæ in annos singulos & florent, &

ϗ μεράκιωσιν, ἀλλὰ ϗ ἀΐδια ἀγαθὰ ἔχει ἡ χώρα. πέφυκε μὲν γὰρ (a) λίθος ἐν αὐτῇ ἄφθονος, ἐξ οὗ κάλλιστοι μὲν ναοί, κάλλιστοι δὲ βωμοὶ γίγνονται, εὐπρεπέστατα δὲ θεοῖς ἀγάλματα. πολλοὶ δ' αὐτοῦ καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ποθοῦσιν.

ε'. Ἔτι δὲ ϗ γῆ, ἡ σπειρομένη μὲν φέρει καρπὸν, ὀρυσσομένη δὲ πολλαπλασίονα πέφυκε, ἢ εἰ σῖτον ἔφερε. καὶ μὴν ἀπάρχεσθαι σαφῶς θεία μοῖρα. πολλῶν γοῦν πόλεων παροικουσῶν ϗ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰς ὀδεμίαν τούτων ὅδε μικρὰ φλὲψ ἀργυρίτιδος διήκει.

ς'. Οὐκ ἄν ἀλόγως δέ τις οἰηθείη τ Ἑλλάδος καὶ πάσης δὲ τ οἰκουμένης ἀμφὶ τὰ μέσα ᾠκῆσθαι τ πόλιν. ὅσῳ γὰρ οὖν τινες πλεῖον ἀπέχουσιν αὐτῆς, τοσούτῳ χαλεπωτέρῃς ἢ ψύχεσιν ἢ θάλπεσιν ἐντυγχάνουσιν. ὁπόσοι τ' ἂν οὖν βουληθῶσιν ἀπ' ἐσχάτων τ Ἑλλάδος ἐπ' ἔσχατα ἀφικέσθαι, πάντες ὅτοι ὥσπερ κύκλου τόρνον τὰς Ἀθήνας ἢ παραπλέουσιν, ἢ παρέρχονται.

ζ'. Καὶ

& feneſcunt: ſed habet etiam hæc regio perpetua quædam bona. Nam ſaxi nativi perennis eſt in ea copia, de quo fana pulcherrima, pulcherrimæ aræ, ſigna Deorum maxime decora fiunt: quod quidem ſaxum complures & Græci & barbari deſiderant.

5. Præterea ſolum quoddam eſt, quod aratum non ferret fructum: at ſi fodiatur, multo plures alit, quam ſi frumenti ferax eſſet. Etenim divino quodam munere haud dubie ſub eo eſt argentum. Quumque multæ ſint urbes tum terra tum mari finitimæ, ne quidem in ullam earum vel exigua terræ argentiferæ vena pertinet.

6. Neque vero abſque ratione quis exiſtimet, urbem hanc Græciæ, immo vero totius terrarum orbis in medio ſitam eſſe. Quanto ſcilicet longius abſunt aliqui ab ea, tanto moleſtiora vel frigora vel æſtus experiuntur. Quotquot item ab extremis Græciæ finibus ad alios itidem extremos pergere voluerint, omnes tanquam circuli umbilicum Athenas vel præternavigant, vel prætereunt.

ζ'. Καὶ μὴν ὁ μὲν ἀπείρητός γε οὖσα, ὅμως (ὥσπερ νῆσος) πᾶσιν ἀνέμοις κομίζεταί τε ὧν δεῖται, καὶ ἐκπέμπεται ἃ βούλεται. ἀμφιθάλασσος γάρ ἐστι. καὶ ἐπὶ γῆν δὲ πολλὰ δέχεται ἐμπόρια. ἤπειρος γάρ ἐστι.

η'. Ἐπὶ δὲ ταῖς μὲν πλείσταις πόλεσι βάρβαροι κομιστοὶ τὰ ἐπιτήδεια παρέχουσιν, Ἀθηναίοις δὲ γειτονεύουσιν αἱ καὶ αὐταὶ πλεῖστον ἀπέχουσι τῶν βαρβάρων.

ΚΕΦ. β'.

Τούτων μὲν οὖν ἁπάντων (ὥσπερ εἶπον) νομίζω αὐτὴν τὴν χώραν αἰτίαν εἶναι. εἰ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοφυέσιν ἀγαθοῖς πρῶτον μὲν τὰ μετοίκων ἐπιμέλεια γένοιτο. αὕτη δὲ ἡ πρόσοδος τῶν καλλίστων ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι), ἐπεὶ καὶ αὐτοὺς πρέφοντες, καὶ πολλὰ ὠφελοῦντες τὰς πόλεις, οὐ λαμβάνουσι μισθόν, ἀλλὰ μετοίκιον προσφέρουσιν.

β'. Ἐπιμέλειά γε μὴν ἣν ἂν ἀρκεῖν μοι δοκεῖ,

7. Ac tametsi aquis non circumfusa est, nihilominus (tanquam insula) quovis vento, quæ necessaria sunt, adfert; & quæ vult, exportat; quippe quæ à mari utrinque ambiatur. Etiam terra mercatus multos admittit, quod terra sit continens.

8. Præterea quum barbari plurimis urbibus vicini negotia facessant, Athenienses vicinas illas habent civitates, quæ maximo à barbaris intervallo distant.

CAP. II.

HOrum igitur omnium causſam (ut dixi) positam in ipso esse solo arbitror. Quod si ad nativa bona, primum accedat advenarum cura. Nam hic mihi proventus ex optimis esse videtur. Quippe quum illi seipsos alant, & multis commodis civitates adficiant; non tamen ullam mercedem accipiunt, sed potius etiam pensionem advenis impositam offerunt.

2. Existimo autem curam eam suffecturam,

κεῖ, εἰ ἀφέλοιμεν μὲ ὅσα μηδὲν ὠφελοῦντα τ' πόλιν ἀτιμίας δοκεῖ τοῖς μετοίκοις πρέχειν, ἀφέλοιμεν δὲ καὶ τὸ συστρατεύεσθαι ὁπλίτας μετοίκοις τοῖς αὐτοῖς. μέγα μὲ γὰρ ὁ κίνδυνος ἀπὼν, μέγα δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τ' τέκνων καὶ τ' οἰκιῶν ἀπέναι.

γ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ πόλις γ' ἂν ὠφεληθείη, εἰ οἱ πολῖται μετ' ἀλλήλων στρατεύοιντο μᾶλλον, ἢ συνετάττοιντο αὐτοῖς (ὥσπερ νῦν) Λυδοὶ, καὶ Φρύγες, καὶ Σύροι, καὶ ἄλλοι παντοδαποὶ βάρβαροι. πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι τ' μετοίκων.

δ'. Πρὸς δὲ τῷ ἀγαθῷ τῷ τούτους οὐκ ἐᾶν συντάττεσθαι ἀφεθῆναι, καὶ κόσμος ἂν τῇ πόλει εἴη, εἰ δοκοῖεν Ἀθηναῖοι εἰς τὰς μάχας αὐτοῖς μᾶλλον πιστεύειν, ἢ ἀλλοδαποῖς.

ε'. Καὶ μεταδιδόντες δ' ἄν μοι δοκοῦμεν τοῖς μετοίκοις τ' ἄλλων, ὧν καλὸν μεταδιδόναι, καὶ ἱππικοῦ, εὐνοϊκωτέρους ἂν ποιεῖσθαι, καὶ ἅμα ἰσχυροτέραν ἂν καὶ μείζω τ' πόλιν ἐπιδεικνύναι.

ς'. Εἶτα,

suffecturam, si adimamus illa, quæcunque reipublicæ nulli sunt usui, ac potius advenis infamiæ notam inurere videntur: itemque si adimamus id, quod advenæ una cum civibus armati pedites militatum eant. Etenim magnum quiddam est, si periculum ab eis absit; magnum, liberis & domo quemque sua discedere.

3. Quinctiam utile civitati fuerit, si potius cives una militatum eant, quam si (quod modo fit) eorum ordinibus adjungantur Lydi, Phryges, Syri, aliique diversi generis barbari, cujusmodi plerique sunt advenæ.

4 Præter hoc vero bonum, quod his ordinum militarium societate liberatis existeret; etiam ornamento esset civitati, si viderentur Athenienses in prœliis sibimet ipsis potius fidere, quam exteris.

5. Quod si cum advenis communicemus præter alia, quæ communicari convenit, etiam rei equestris usum: arbitror nos id effecturos, ut magis benevolo sint animo, & civitas viribus augeatur majorque reddatur.

6. Deinde

ς'. Εἶτα, ὅπου καὶ πολλὰ οἰκιῶν ἔρημά ἐστιν οἰκοδομήματα τῶν τειχῶν, καὶ οἰκόπεδα, εἰ καὶ ἡ πόλις δίδοίη οἰκοδομησαμένοις ἐγκεκτῆσθαι, οἱ ἂν αὐτόμολοι ἄξιοι δοκοῖεν εἶναι, πολὺ ἂν οἶμαι καὶ ἐφ' ταῦτα πλείους τε καὶ βελτίους ὀρέγεσθαι τῆς Ἀθήνησιν οἰκήσεως.

ζ'. Καὶ εἰ μετοικοφύλακάς γε, ὥσπερ ὀρφανοφύλακας, ἀρχὴν καθίσαιμεν, καὶ τούτοις τιμή τις ἐπείη, οἵπερ πλείους μετοίκους ἀποδείξειαν, καὶ τοῦτο εὐεργέτας ἂν τοὺς μετοίκους ποιοίη, καὶ (ὡς τὸ εἰκὸς) πάντες ἂν οἱ ἀπόλιδες ἐς Ἀθήνηθεν μετοικίας ὀρέγοιντο, καὶ τὰς προσόδους ἂν αὔξοιεν.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς γε μὴν ἐμπορεύεσθαι ἥδιστα τε καὶ κερδαλεωτάτη ἡ πόλις, νῦν ταῦτα λέξω. πρῶτον μὲν

6. Deinde quum magna pars urbis intra muros, & areæ domorum vacuæ sint, si decreto civitatis concederetur, ut domos exstructas possiderent, quicunque hoc petentes digni esse viderentur: multo plures ac præstantiores etiam ob has causas arbitror expetituros, ut Athenis habitent.

7. Quod si etiam magistratum institueremus, qui ut pupillorum sunt custodes, ita & ipse inquilinorum custos diceretur, atque illis præmium quoddam proponeretur, quorum opera plures inquilini existerent: hoc quoque inquilinos efficeret magis benevolos: & omnes (uti quidem consentaneum est) quotquot alibi cives non essent, Athenis consequi jus inquilinorum cuperent, & proventus augerent.

CAP. III.

URbem vero hanc nostram ad exercendam mercaturam tum optatissimam esse, tum maxime quæstuosam, nunc exponam. Primum enim navis

γὰρ δὴ πᾶν καλλίστας καὶ ἀσφαλεστάτας ἔστολὰς ἔχῃ, ὅπου γ' ὄντ' εἰσορμισθέντας ἡδέως ἕνεκα χειμῶνος ἀναπαύεσθαι.

β'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἐμπόροις οὐ μὰ τὰς πλείστας τῶν πόλεων ἀντιφορτίζεσθαί τι ἀνάγκη· νομίσματα γὰρ οὐ χρησίμοις ἔξω χρῶνται. οὐ δὲ τὰς Ἀθήνας πλεῖστα μέν ὄντιν ἀντεξάγειν, ὧν ἂν δέωνται ἄνθρωποι· ἵν' δὲ μὴ βύλωνται ἀντιφορτίζεσθαι, καὶ οἱ ἀργύριον ἐξάγοντες καλὴν ἐμπορίαν ἐξάγουσιν. ὅπου γὰρ ἂν πωλῶσιν αὐτό, παντα χοῦ πλεῖον τῆς ἀρχῆς λαμβάνουσιν.

γ'. Εἰ δὲ καὶ τῇ τῆς ἐμπορίας ἀρχῇ ἆθλα προτεθείη τις, ὅστις δικαιότατα καὶ τάχιστα διαιροίη τὰ ἀμφίλογα, ὡς μὴ ἀποκωλύεσθαι ἀποπλεῖν ὃν βυλόμενον, πολὺ ἂν καὶ διὰ ταῦτα πλείους τε καὶ ἥδιον ἐμπορεύοιντο.

δ'. Ἀγαθὸν δὲ καὶ καλὸν καὶ προεδρίας τιμᾶσθαι ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους, καὶ ὅτι ξενία γ' ἔστιν ὅτε καλεῖσθαι, οἳ ἂν δοκῶσιν

navis quælibet heic pulcherrimos ac tutissimos receptus habet, ubi licet adpulsis tempestatis caussa suaviter quiescere.

2. Præterea mercatores plurimis in civitatibus commutare oneribus onera necesse est, quod nummis illæ foris inutilibus utantur. Athenis vero maxima rerum est ad exportandum copia, quibus homines egent: sin onerare navem mercibus permutatis nolint, egregias avehunt merces, quicunque argentum avehunt. Nam ubicunque tandem illud vendiderint, ubique plus recipiunt quam prius habebant.

3. Quod si quis mercaturæ præfecto præmia proponat, qui æquissime celerrimeque dijudicet ea de quibus controvertitur, ut non impediantur ii, qui navigiis discedere volunt: etiam has ob caussas, longe plures, & quidem libentius heic negotiarentur.

4. Esset etiam tum utile tum honestum, mercatores & naucleros loco magis honorato in consessibus ornari; atque illos etiam ad hospitii necessitudinem invitari,

δοκῶσιν ἀξιολόγοις καὶ πλοίοις καὶ ἐμπορεύμασιν ὠφελεῖν τὴν πόλιν. ζῶντα γὰρ πιμώμενοι, οὐ μόνον τὸν κέρδους ἀλλὰ καὶ τὸν τιμῆς ἕνεκεν τοὺς φίλους ὑπαισθάνοιεν ἄν.

ε'. Ὅσῳ γε μὴν πλείονες εἰσοικίζοιντό τε, καὶ ἀφικνοῖντο, δῆλον ὅτι τοσούτῳ ἂν πλεῖον καὶ εἰσάγοιτο, καὶ ἐξάγοιτο, καὶ ἐκπέμποιτο, καὶ πωλοῖτο, καὶ μισθοφορεῖτο, καὶ τελεσφορεῖν.

ς'. Εἰς μὲν οὖν τὰς τοιαύτας αὐξήσεις τῶν πόρων οὐδὲν πως δαπανῆσαι δεῖ οὐδέν, ἀλλὰ ψηφίσματά τε φιλάνθρωπα καὶ ἐπιμελείας. ὅσας δ' ἂν ἄλλας δοκῶσί μοι πόροι γίγνεσθαι, γιγνώσκω ὅτι ἀφορμῆς δεήσει εἰς αὐτάς.

ζ'. Οὐ μέντοι δύσελπίς εἰμι, τὸ μὴ οὐχὶ προθύμως ἂν τοὺς πολίτας εἰς τὰ τοιαῦτα εἰσφέρειν, ἐνθυμούμενος ὡς πολλὰ μὲν εἰσήνεγκεν ἡ πόλις, ὅτε Ἀρκάσιν ἐβοήθει ὑπὲρ Λυσιστράτου ἡγουμένου, πολλὰ δὲ ὑπὲρ Ἡγησίλεω.

η'. Ἐπίσταμαι δὲ καὶ τριήρεις πολλάκις ἐκπεμπομένας οὐ πολλῇ δαπάνῃ, καὶ ταύτας γενομένας, τοῦτο μὲν ἄδηλον ὅπως, εἴτε βέλτιον εἴτε χεῖρον ἔσαι· ἐκεῖνο δὲ δῆλον, ὅτι οὐδὲ-

tari, qui navibus ac mercibus egregiis civitati prodesse viderentur. Hoc enim honore adfecti, non tam quæstus quam honoris causſa redire ad amicos properarent.

5. Enimvero quo plures in urbem admitterentur, Athenaſque venirent, eo plus mercium importaretur, exportaretur, emitteretur, venderetur, tributi acciperetur.

6. Nec ad hæc proventuum incrementa ſumtus ulli requirerentur, præter decreta humanitatis plena, & ipſam diligentiam. Quotquot autem proventus alios nobis accedere poſſe puto, ad eos impenſis opus fore animadverto.

7. Neque tamen deſpero, quin cives perlubenter ad has collaturi ſint, quum mecum cogito, civitatem hanc multa contuliſſe, quum Lyſiſtrato duce opem Arcadibus ferret: multa item, duce Hegeſilao.

8. Scio item, ſæpenumero triremes magno ſumtu emiſſas eſſe, quum quidem illis effectis eſſet obſcurum, utrum id profuturum potius quam obfuturum eſſet: minime autem dubitaretur, nunquam

οὐδέποτε ἀπολήψονται ἃ ἂν εἰσενέγκωσιν, οὐδὲ μεθέξουσιν ὧν ἂν εἰσενέγκωσιν.

θ'. Κτῆσιν δὲ ἀπ' οὐδενὸς ἂν οὕτω καλλιὼ κτήσαιντο, ὥσπερ ἀφ' οὗ ἂν περιτελέσωσιν εἰς τὴν ἀφορμήν. ᾧ μὲν γὰρ ἂν δέκα μναῖ εἰσφορὰ γένηται, ὥσπερ ναυτικὸν χρέος ὀβολιαῖον αὐτῷ γίγνεται περιόβολον τῆς ἡμέρας λαμβάνοντι· ᾧ δέ γ' ἂν πέντε μναῖ, πλέον ἢ ὀβολιαῖον.

ι'. Οἱ δὲ γε πλέονες Ἀθηναίων πλείονα λήψονται κατ' ἐνιαυτόν, ἢ ὅσα ἂν εἰσενέγκωσιν. ⓐ γὰρ μνᾶν περιτελέσαντες, ἑξῆς δυοῖν μναῖν περίοδον ἕξουσι, καὶ ταῦτα ἐν πόλει ὃ δοκεῖ τῶν ἀνθρωπίνων ἀσφαλέστατόν τε καὶ πολυχρονιώτατον εἶναι.

ια'. Οἶμαι δὲ ἔγωγε, εἰ μέλλοιεν ἀναγραφήσεσθαι εὐεργέται εἰς ⓑ ἅπαντα χρόνον, καὶ ξένους ἂν πολλοὺς εἰσενεγκεῖν· ἔτι δὲ ἂς ἂν καὶ πόλεις, τῆς ἀναγραφῆς ὀρεγομένας. ἐλπίζω δὲ καὶ βασιλέας ἄν τινας, καὶ

quam recepturos quæ contulissent, nec participes futuros eorum quæ contribuissent.

9. Neque vero tam egregium aliunde lucrum paraverint, quam ex illis ipsis in quæ factæ prius impensæ fuerint. Etenim qui decem minas contribueret, is singulos in dies sesquiquintum velut triobolum nauticum reciperet: qui vero quinque minas, amplius sesquitertio.

10. Plurimi autem Athenienses quotannis plura recepturi essent, quam contribuerent. Nam qui minam prius expenderint, prope duarum minarum proventum habituri sunt, & eum quidem in urbe, quod humanis in rebus tutissimum esse, maximeque durabile videtur.

11. Atque arbitror equidem, si litteris mandaturi simus eorum nomina qui beneficium reipublicæ præstiturì sint, ad omnem posteritatem: etiam multos hospites contributuros, & quidem urbes quoque nonnullas id expetituras; ut monumentis litterarum inserantur. Quinetiam reges quos-

καὶ τυράννους, καὶ σατράπας ἐπιθυμῆσαι μεταχεῖν τούτου τοῦ χρείτου.

ιβ'. Ὁπόταν γε μὲν ἀφορμὴ ὑπάρχῃ, καλὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ναυκλήρους οἰκοδομεῖν καταγώγια περὶ λιμένας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι, καλὸν δὲ καὶ ἐμπόρους ἐπὶ πρόσοδον τόπους οἰκῆσαί τε καὶ πρᾶσαι, καὶ τοῖς εἰσαφικνουμένοις δὲ δημόσια καταγώγια.

ιγ'. Εἰ δὲ καὶ τοῖς ἀγοραίοις οἰκήσεις τε, καὶ πωλητήρια κατασκευασθείη, καὶ ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἐν τῷ ἄστει, ἅμα τ' ἂν κόσμος ἐν τῇ πόλει, καὶ πολλαὶ ἂν ἀπὸ τούτων πρόσοδοι γίγνοιντο.

ιδ'. Ἀγαθὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι πειραθῆναι, εἰ καὶ ὥσπερ τριήρεις δημοσίας ἡ πόλις κέκτηται, οὕτω καὶ ὁλκάδας δημοσίας πλωτὸν ἂν γένοιτο κτήσασθαι, καὶ ταύτας ἐκμισθοῦν ἐπ' ἐγγυητῶν, ὥσπερ καὶ τἆλλα δημόσια. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἷόν τε ἂν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσοδος γίγνοιτο.

ΚΕΦ.

dam, & tyrannos, & ſatrapas fore ſpero, qui deſideraturi ſint, ut hujus beneficii participes fiant.

12. Cæterum ubi jam ſubſidium comparatum erit, bonum atque utile fuerit, naucleris diverſoria quædam, præter illa quæ jam facta ſunt, exſtrui propter ipſos portus: bonum item mercatoribus, ad loca emtioni ac venditioni opportuna: denique publica diverſoria venientibus [Athenas] adſignari.

13. Quod ſi etiam nundinatoribus habitationes & tabernæ vendendis mercibus idoneæ tum in Piræo tum in urbe parentur; ſimul id & civitati ornamento foret, & multi proventus inde perciperentur.

14. Videtur etiam mihi conducere, ut periculum fiat, num quemadmodum triremes publicas habet civitas, ita & onerarias naves publicas parare poſſit, ut eas acceptis fidejuſſoribus locet, velut alia quoque publica. Nam ſi hoc fieri poſſe videretur, magnus etiam hinc proventus accederet.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

ΤΑ γε μὴν ἀργυρεῖα εἰ καταστρωθείη ὡς δεῖ, πάμπολλα ἂν νομίζω χρήματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων πορισθῆναι. βούλομαι δὲ ἐγὼ τοῖς μὴ εἰδόσι τὴν τούτων δύναμιν δηλῶσαι. ταύτην δ' γνόντες, καὶ ὅπως χρῆσθαι δεῖ αὐτοῖς, ἄμεινον ἂν βουλεύοισθε.

β'. Οὐκοῦν ὅτι μὲν παλαιὰ ἐστὶ τὰ ἔργα, πᾶσι σαφές. οὐδεὶς γοῦν οὐδὲ πειρᾶται λέγειν, ἀπὸ ποίου χρόνου ἐπεχειρήθη. ὅτου δὲ πάλαι ὀρυσσομένης τε καὶ ἐκφορουμένης τῆς ἀργυρείτιδος, καταμάθοιτε τί μέρος ἂν ἐκβεβλημένοι σωροὶ τῶν αὐτοφυῶν τε καὶ ὑπαργύρων λόφων.

γ'. Οὐδὲ μὴν ὁ ἀργυρώδης τόπος εἰς μεῖόν τι συστέλλόμενος, ἀλλ' ἀεὶ ὅτι πλεῖον ἐκτεινόμενος φανερός ἐστιν. ἐν ᾧ γε μὴν χρόνῳ οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐν αὐτοῖς, οὐδεὶς πώποτε ἔργου ἀπόρησεν, ἀλλ'

CAP. IV.

PRæterea si argenti fodinæ instruerentur, ita ut debebant, existimarem ex iis insignem pecuniæ vim præter fructus cæteros proventuram. Lubet autem ignaris, quæ potissimum vis atque commoditas earum sit, exponere; qua cognita, rectius etiam iniri à vobis ratio poterit, quo pacto sit eis utendum.

2. Ignotum autem nemini est, & veteres illas esse, & operas in eis fieri: ac ne conatur quidem indicare quisquam à quo tempore cœptæ sint. Quum autem hoc modo jam ab antiquo argentifera terra fodiatur, & egeratur; velim consideretis, quantula pars sunt ejecti hactenus acervi collium sponte nascentium, quique subargentei sunt.

3. Neque locum illum argento abundantem diminui constat, sed amplius semper extendi. Quo etiam tempore maxima hominum in eis copia fuit, nemini unquam defuit quod ageret: sed

ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἔργα τῶν ἐργαζομένων θεῖῶ.

δ'. Καὶ νῦν δὲ οἱ κεκτημένοι ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνδράποδα, ὑδεὶς ἔτι πλήθυς ἀφαιρεῖ, ἀλλ' ἀεὶ πλείστα, ὁπόσα ἂν πλέξαι δύνηται. καὶ γὰρ ὅταν μὲ ὀλίγοι ὀρύττωσι καὶ ζητῶσιν, ὀλίγα (οἶμαι) καὶ τὰ χρήματα εὑρίσκει. ὅταν δὲ πολλοὶ, πολλαπλασία ἡ ἀργυρίτις ἀναφαίνεται. ὥστε ἐν μόνῳ τούτῳ ᾧ ἐγὼ οἶδα ἔργων οὐδὲ φθονεῖ οὐδεὶς τοῖς ἐπισκευαζομένοις.

ε'. Ἐπὶ δὲ οἱ μὲ ἀγρῶν κεκτημένοι πάντες ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, ὁπόσα ζεύγη ἀρκεῖ εἰς τὸ χωρίον, καὶ ὁπόσοι ἐργάται· ἢν δ' ὅτι πλεῖον τῶν ἱκανῶν ἐμβάλλῃ τις, ζημίαν λογίζονται. ἐν δὲ τοῖς ἀργυρείοις ἔργοις πάντας δύναται ἐνδεῖσθαι ἐργατῶν.

ς'. Καὶ γὰρ οὐδὲ ὥσπερ ὅταν πολλοὶ χαλκοτύποι γένωνται, ἀξίων γενομένων τῶν χαλκευτικῶν ἔργων, καταλύονται οἱ χαλκοτύποι, καὶ οἱ σιδηρεῖς γε ὡσαύτως· καὶ ὅταν γε πολὺς σῖτος καὶ οἶνος γένηται, ἀξίων

semper ea quæ agenda erant, operarum numerum superabant.

4. Et nunc quoque illorum qui in metallis habent mancipia, nemo diminuere numerum cupit: sed plura potius, quantum potest, adquirit. Etenim quum pauci fodiunt & quærunt, etiam paucæ (ut equidem arbitror) opes reperiuntur: sin multi, multis partibus copiosior argenti materies prodit. Quo fit, ut hoc solo in opere, quod quidem sciam, nemo fabricas novas instituentibus invideat.

5. Præterea qui agros possident, norunt omnes dicere, quot jumentorum juga, quot operarii ad fundum colendum satis sint: ac si plures, quam sufficiant, adhibeantur, hoc ipsum in damno ponunt. At in his eruendi argenti operibus omnes operariis egere dicunt.

6. Nec enim hoc idem accidit, quod in artificum æratiorum copia, ubi quum facta ex ære opera vili venduntur, everti fortunæ horum solent, & ferrariorum similiter: itemque ubi magna frumenti vinique copia provenit, fructibus

ἀξίων ὄντων τ καρπῶν, ἀλυσιτελεῖς αἱ γεωργίαι γίγνονται· ὥστε πολλοὶ ἀφιέμενοι γ τ γῆ ἐργάζεσθαι, ἐπ' ἐμπορείας ϗ καπηλείας καὶ τοκισμοὺς τρέπονται.

ζ'. Ἀργυρίτις δὲ ὅσῳ ἂν πλείων φαίνηται, ϗ ἀργύριον πλεῖον γίγνηται, τοσούτῳ πλείονες ὑπὸ τὸ ἔργον τοῦτο ἔρχονται. καὶ γὰρ δὴ ἔπιπλα μὲ ἐπειδὴν ἱκανά πως κτήσωνται τῇ οἰκίᾳ, ϗ μάλα ἔπ τρυφωνοῦσιν· ἀργύριον δὲ οὐδεὶς πω ὕτω πολὺ ἐκτήσατο, ὥστε μὴ ἔπ προσλαβεῖν. ἀλλ' ἢν πού γέ τινα πλουτῆς, τὸ περιττεῦον κατορύττοντες, οὐδὲν ἧττον ἥδονται ἢ χρώμενοι αὐτῷ.

η'. Καὶ μὴν ὅταν γε εὖ πράττωσιν αἱ πόλεις, ἰσχυρῶς (ἄνθρωποι ἀργυρίου δέον) οἱ μὲ γὰ ἄνδρες ἀμφὶ ὅπλά τε καλὰ, ϗ ἵππους ἀγαθούς τε, ϗ οἰκίας, ϗ καταστρωμὰς μεγαλοπρεπεῖς βύλον) δαπανᾶν· αἱ δὲ γυναῖκες εἰς ἐσθῆτα πολυτελῆ, ϗ χρυσοῦν κόσμον τρέπον).

θ'. Ὅταν τε αὖ νοσήσωσι πόλεις ἢ ἀφορίας καρπῶν ἢ πολέμῳ, ἔπ καὶ πολὺ μᾶλλον ἀργὸν τῆς γῆς γιγνο-

fructibus vili væneuntibus, agrorum culturæ ſunt inutiles; adeo quidem, ut multi relicta ſoli cultione ad mercaturam, ad cauponariam, ad uſuras ſe convertant.

7. Nimirum argenti materies quanto copioſior extiterit, & argenti plus fuerit, tanto plures ad illud opus ſe conferre ſolent. Etenim ſupellectili familiæ neceſſaria comparata, non multum ulterius coëmi ſolet: at argenti nemo adhuc tam multum habuit, ut nihil amplius requireret: ſed ſi qui permultum nacti fuerint, quod redundat, defodiunt: quo quidem non minus delectantur, quam ſi eo uterentur.

8. Quinetiam quum civitates ſecunda utuntur fortuna, tum civibus maxime argento eſt opus. Viri enim in arma elegantia, & generoſos equos, in ædes & ſtructuras magnificas pecuniam impendere volunt: mulieres vero ad cultum ſumtuoſum, & mundum aureum animos adjiciunt.

9. Rurſus quum civitates caritate annonæ laborant, aut bello, quia terra nullo cultu adhibito otioſa

γιγνομένης, καὶ εἰς ὑποτίθεια καὶ εἰς ὑποκύρης νομίσματος δέονται.

ι'. Εἰ δέ τις φήσει καὶ χρυσίον μηδὲν ἧττον χρήσιμον εἶναι ἢ ἀργύριον, τοῦτο μὲν οὐκ ἀντιλέγω· ἐκεῖνο μέντοι οἶδα, ὅτι καὶ χρυσίον ὅταν πολὺ φαίνηται, αὐτὸ μὲν ἀτιμότερον γίγνεται, τὸ δὲ ἀργύριον τιμιώτερον ποιεῖ.

ια'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐδήλωσα τούτου ἕνεκα, ὅπως θαρσοῦντες μὲν ὁπλείτοις ἀνθρώπους ὑπὸ τὰ ἀργυρεῖα ἄξωμεν, θαρσοῦντες δὲ κατασκευάζωμεθα ἐν αὐτοῖς, ὡς οὔτε ὑπολειψόμενοι ποτὲ ἀργυρίτιδος, οὔτε τοῦ ἀργυρίου ἀτιμοῦ ποτὲ ἐσομένου,

ιβ'. Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἡ πόλις πρότερον ἐμοῦ ταῦτα ἐγνωκέναι. πρέπει γοῦν ὑπὲρ ἰσοτελείας καὶ τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς μετάλλοις.

ιγ'. Ἵνα δὲ καὶ σαφέστερον περὶ τῆς πρόσοδου εἴπω, νῦν διηγήσομαι ὡς κατασκευασθέντα τὰ ἀργυρεῖα ὠφελιμώτατ' ἂν εἴη τῇ πόλει. ἀπ' αὐτῶν μὲν οὖν ἔγωγε, ἀφ' ὧν μέλλω λέγειν, οὐδὲν πω ἀξιῶ θαυμάζεσθαι,

otiosa est, tum ad commeatum tum ad auxiliares copias nummos requirunt.

10. Quod si quis dixerit, aurum nihilo esse minus utile quam argentum; huic non repugnabo. Illud tamen scio, quod etiam aurum, si magna ejus esse copia videatur, minoris esse soleat æstimationis, & argentum reddat pretiosius.

11. Atque hæc à me idcirco explicata sunt, ut fidenter quamplurimos homines in argenti fodinas mittamus, atque illic substruamus haud dubitanter; quum neque argentifera terra defectura, neque futurum sit, ut argentum ullo unquam tempore vilescat.

12. Videtur autem mihi civitas ipsa hæc ante me perspexisse. Nam peregrinis etiam, si qui velint, excolendi metalla, potestatem facit æquali pensione.

13. Ut autem etiam apertius de adquirendo victu loquar, nunc exponam, qua ratione instauratæ argenti fodinæ civitati possint esse utilissimæ. Nec ex iis, quæ dicturus sum, ullam quæro mei admirationem,

ζεσθαι, ὡς δυσεύρετόν τι ἐξηρημένον. τὰ μὲν γὰρ ἐρῶν λέξω, καὶ νῦν ἔτι πάντες ὁρῶμεν, τὰ δὲ προκείμενα τῇ παραγραφῇ κατὰ ταῦτα ἂν ἀκούοιμεν.

ιδ'. Τῆς μέντοι πόλεως πάνυ ἄξιον θαυμάσαι, τὸ μὴ ἀθανασίᾳ πολλοὺς πλουτίζομένους ἐξ αὐτῆς ἰδιώτας, μὴ μιμεῖσθαι τούτους. πάλαι μὲν γὰρ λόγου οἷς μεμέληκεν, ἀκηκόαμεν, ὅτι Νικίας ποτὲ ὁ Νικηράτου ἐκτήσατο ἐν τοῖς ἀργυρείοις χιλίους ἀνθρώπους, οὓς ἐκείνῳ Σωσίᾳ τῷ Θρᾳκὶ ἐξεμίσθωσεν, ἐφ' ᾧ ὀβολὸν μὲν ἀτελῆ ἑκάστου τῆς ἡμέρας ἀποδιδόναι, τὸν δ' ἀριθμὸν ἴσως ἀεὶ παρέχειν.

ιε'. Ἐγένετο δὲ καὶ Ἱππονίκῳ ἑξακόσια ἀνδράποδα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον ἐκδεδομένα, ἃ προσέφερε μνᾶν ἀτελῆ τῆς ἡμέρας· Φιλημονίδῃ δὲ τριακόσια ἡμιμνάῳον, ἄλλοις δέ γε, ὡς (οἶμαι) δυνάμεις ἑκάστοις ὑπῆρχεν.

ιϛ'. Ἀτὰρ τί τὰ παλαιὰ δεῖ λέγειν; καὶ γὰρ νῦν πολλοί εἰσιν ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἄνθρωποι οὕτως ἐκδεδομένοι.

ιζ'. Περαι-

rationem, quasi aliquid difficile repertu invenerim. Nam quæ dicturus sum, partim etiam nunc omnes cernimus, partim vero eadem ratione se habere præterita, licet audiendo cognoscere.

14. Illud admodum admiratione dignum est, quod quum sentiat civitas multos privatos ex se locupletatos esse, tales non imitetur. Jampridem enim de iis quibus ea res curæ fuit, audivimus; Niciam, Nicerati filium, in argenti fodinis mille homines habuisse, quos Sosiæ Thraci locarit, qui ultra impensas obolum pro singulis quotidie persolveret, numerumque semper parem exhiberet.

15. Fuerunt & Hipponico sexcenta mancipia, eodem isto modo elocata, quæ quotidie minam ferebant ultra impensas: & Philemonidi mancipia trecenta minæ semissem; aliis, ut cuique facultates suppetebant.

16. Sed quid necesse est vetera commemorare? quum & hoc tempore multi sint homines in argenti fodinis ista ratione locati.

17. Et

ιζ'. Περαινομένων γε μὴν ὧν λέγω, τοῦτ' ἂν μόνον καινὸν γένοιτ', εἰ ὥσπερ ἰδιῶται κτησάμενοι ἀνδράποδα, πρόσοδον ἀέννασον κατεσκευασμένοι εἰσίν, οὕτω καὶ ἡ πόλις κτῷτο δημοσίᾳ ἀνδράποδα, ἕως γίγνοιτο τρία ἑκάστῳ Ἀθηναίων.

ιη'. Εἰ δὲ δυνατὰ λέγομεν, καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν σκοπῶν ὁ βουλόμενος κρινέτω. ὁρῶ μὲν γὰρ ἀνθρώπων εὔδηλον ὅτι μᾶλλον ἂν τὸ δημόσιον δύναιτο, ἢ οἱ ἰδιῶται πορίσασθαι. τῇ γε μὴν βουλῇ ῥᾴδιον καὶ χειρίσαι, ἄγειν τὰ βουλόμενον ἀνδράποδα, καὶ τὰ πραχθέντα πέσθαι.

ιθ'. Ἐπειδὰν δὲ ὠνηθῇ, τί ἂν ἧττον μισθοῖτό τις παρὰ τοῦ δημοσίου, ἢ παρὰ τοῦ ἰδιώτου, ὅτῳ τοῖς αὐτοῖς μέλλων ἔξειν; μισθοῦται γοῦν καὶ τεμένη, καὶ ἱερά, καὶ οἰκίας, καὶ τέλη ὠνοῦνται παρὰ τῆς πόλεως.

κ'. Ὅπως γε μὴν τὰ ὠνηθέντα σώζηται, τῷ δήμοσίῳ ὅτι λαμβάνειν ἐγγύας παρὰ τῶν μισθουμένων, ὥσπερ καὶ

17. Et hæc quidem, quæ à me dicuntur, si peragantur; illud tantum novi fit, ut quemadmodum privati comparatis mancipiis proventum sibi perennem adquisiverunt; ita coëmat & ipsa civitas mancipia publica, donec unicuique Athenienſium tria contigerint.

18. An hæc autem, quæ dicimus, fieri possint: secum de singulis cogitans qui volet, judicet. Hoc quidem plane perspicuum est, posse fiscum facilius quam privatos, pretium mancipiorum cogere. Senatui quidem certe facile est, per præconem edicere, ut qui volet, adducat sua mancipia; atque ita quæ oblata fuerint, pretio redimere.

19. Posteaquam autem coëmta fuerint, cur aliquis minus velit à republica conducere, quam à privato, quum iisdem conditionibus obtenturus sit? Conducunt enim à republica lucos, sacra, domos; & ab eadem vectigalia redimunt.

20. Ut autem redemtæ res salvæ sint, licet fisco fidejussores à conductoribus accipere, quemadmodum

καὶ τοῖς τὰ ὠνημένων τὰ τέλη. Ἀλλὰ μὴν ἢ ἀδικῆσαί γε ῥᾷον τὸν τέλῶν τελειαμένῳ, ἢ τὸν ἀνδράποδα μισθωμένῳ.

κά. Ἀργύριον μὲν γὰρ πῶς ἂν φωραθείη ἄν τις τὸ δημόσιον ἐξαγόμενον, ὁμοίου ὄντος αὐτοῦ; ἀνδράποδα δὲ σεσημασμένα τοῦ δημοσίου σημάντρου ἢ προσκειμένης ζημίας τοῦ τε πωλοῦντι καὶ τοῦ ἐξάγοντι, πῶς ἄν τις ταῦτα κλέψειεν; ἱκανῶς μέχρι μὲν τούτου δυνατὸν ἐφάνη τῇ πόλει εἶναι, τὸ ἀνθρώπους ἢ κτήσασθαι ἢ φυλάξαι.

κβ. Εἰ δ' αὖ τις τοῦτ' ἐνθυμεῖται, ὡς ἐπειδὰν πολλοὶ ἐργάται γένωνται, πολλοὶ φανοῦνται καὶ ὁ μισθοδόμενοι, ἐκεῖνο κατανοήσας θαῤῥείτω, ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν κατεσκευασμένων προσμισθώσονται τοὺς δημοσίους (πολλὰ γὰρ ἔστι τὰ ὑπάρχοντα,) πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ἔργοις γηράσκοντων, πολλοὶ δὲ ἄλλοι Ἀθηναῖοί τε καὶ ξένοι, οἱ τῷ σώματι μὲν οὔτε βούλοιντ' ἂν, οὔτε δύναιντ' ἂν ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ γνώμῃ ἐπιμελούμενοι ἡδέως ἂν τὰ ἐπιτήδεια ποιοῖντο.

κγ'. Ην

modum etiam ab iis qui vectigalia redimunt. Immo vero facilius est emtori vectigalis fraudare, quam conductori mancipiorum.

21. Nam quo pacto deprehendere quis possit, argentum publicum averti, quum sit huic simile privatum? Mancipia vero signo publico notata, si poena constituta sit & vendenti & exportanti, quomodo subduci furto possint? Atque hactenus civitatem & comparare hujusmodi homines, & conservare posse patuit.

22. Si quis rursus cogitet, existentibus multis operariis, extituros etiam multos, qui mancipia locare velint; illud animadvertat & confidat fore ut multi jam à mancipiis instructi, alios insuper homines publicos conducant (nam magnæ sunt opum facultates,) & in ipsis operibus multi senescunt, & multi quoque alii tum Athenienses, tum peregrini, corpore quidem illi nec velint nec possint opus facere; sed animi tamen adhibita cura, libenter necessaria sibi adquisiverint.

κγ'. Ην γε μέντοι τὸ πρῶτον συχὶ διακόσια ἢ χίλια ἀνδράποδα, εἰκὸς ἤδη ἀπ' αὐτῆς τὰ πρόσοδα ἐν ἔτεσι πέντε ἢ ἐξ μὴ μεῖον αὐτῇ ἑξακισχιλίων γενέσθαι· ἀπό γε μὲν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, ἵν' ὀβολὸν ἕκαστος ἀτελῆ τὰ ἡμέρας φέρῃ, ἡ μὲν πρόσοδος ἑξήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ.

κδ'. Ἀπὸ δὲ τούτων ἵν' εἰς ἄλλα ἀνδράποδα τίθεται εἴκοσι, τοῖς παραφέρουσα ἤδη ἐξέσται τῇ πόλει χρῆσθαι εἰς ἄλλ' ὅ, τι ἂν δέῃ· ὅταν δέ γε μύρια ἀναπλήρωσῃ, ἑκατὸν τάλαντα ἡ πρόσοδος ἔσται.

κε'. Ὅτι δὲ δέξεται πολλαπλάσια τούτων, μαρτυρήσαιεν ἄν μοι εἰπόντες ἔτι εἰσὶ τῶν μεμνημένων, ὅσον τὸ τέλος εἴσεισε τῶν ἀνδραπόδων πρὸ τῆς ἐν Δεκελείᾳ. μαρτυρᾷ δὲ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι εἰργασμένων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ἀναριθμήτων, νῦν οὐδὲν διαφέρει τὰ ἀργύρια, ἢ ἃ οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὄντα ἐμνημόνευον αὐτά.

κς'. Καὶ

23. Itaque si primum cogantur mille ducenta mancipia, conjici potest, intrá quinque annos, aut sex, de hoc ipso proventu civitatem non pauciora sex millibus habituram. Jam ex hoc numero, si obolum unusquisque diebus singulis immunem adferat, sexaginta talentorum proventus annuus erit.

24. Ex iis autem si viginti talenta in alia mancipia impendantur, reliqua quadraginta, prout res postulabit, in alium aliquem usum conferre civitati licebit. Quumque numerus ad decem millia excreverit, jam centum talentorum proventus existet.

25. Verum longe plus accepturam rempublicam, testes mihi esse possunt, si qui sunt adhuc, qui meminere, quantum vectigal ex mancipiis civitas ante res ad Deceleam gestas perceperit. Illud quoque testimonio est, quod quum innumerabiles omni tempore in argentifodinis opus fecerint, nihil hæ tamen ab illis hoc tempore differant, quarum mentionem majores nostri fecerunt.

26. Et

κς'. Καὶ τὰ νῦν δὲ γιγνόμενα πάντα μαρτυρᾷ, ὅτι οὐκ ἂν ποτε πλείω ἀνδράποδα ἐκεῖ γένοιτο, ἢ ὅσων ἂν τὰ ἔργα λείται. οὔτε γὰρ βάθους πέρας, οὔτε ὑπόνομον οἱ ὀρύσσοντες εὑρίσκουσι.

κζ'. Καὶ μὴν καινοτομεῖν γε οὐδὲν ἧττον ἔξεστι νῦν, ἢ πρότερον. οὐ τοίνυν ῥᾴδιον εἰπεῖν ἂν ἔχοι εὐδὼς οὐδείς, πότερον ἐν τοῖς κατατετμημένοις πλείων ἀργυρῖτις, ἢ ἐν τοῖς ἀτμήτοις ὄρεσί.

κη'. Τί δῆτα, φαίη ἄν τις, οὐ καὶ νῦν, ὥσπερ ἔμπροσθεν, πολλοὶ καινοτομοῦσιν; ὅτι πενέστεροι μέν εἰσιν οἱ τότε τὰ μέταλλα. νεωστὶ καὶ πάλιν κατασκευάζονται.

κθ'. Κίνδυνος δὲ μέγας τῷ καινοτομοῦντι. ὁ μὲν γὰρ εὑρὼν ἀγαθὴν ἐργασίαν, πλούσιος γίγνεται· ὁ δὲ μὴ εὑρών, πάντα ἀπόλλυσιν, ὅσα ἂν δαπανήσῃ. εἰς τοῦτον οὖν τὸν κίνδυνον οὐ πάνυ πως ἐθέλουσιν οἱ νῦν ἰέναι.

λ'. Ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ καὶ περὶ τούτου συμβου-

26. Et ea quidem, quæ nunc fiunt, omnia teſtantur; nunquam plura mancipia illic eſſe poſſe, quam ipſa requirant opera. Nec enim illi, qui fodiunt, vel profunditatis vel cuniculorum finem inveniunt.

27. Atqui licet hoc tempore nihilo minus novum opus facere quam prius. Neque quiſquam certo ſe ſcire poſſit dicere, num in locis hactenus exciſis plus argenteæ materiei ſit, an necdum apertis.

28. Cur igitur, dicat aliquis, non nunc etiam, ſicut antea, multi novum opus faciunt? Quia pauperiores ſunt, qui res metallicas faciunt, non ita pridem inſtaurari cœptas.

29. Operis etiam novi adgreſſio periculoſa eſt. Nam qui fructuoſum opus excolendum invenit, copioſus & dives efficitur: qui vero non invenit, ei ſumptus impenſi pereunt. Itaque periculum illud non admodum adire hujus ætatis homines volunt.

30. Mihi tamen habere videor quod dem conſilium in hoc quo-

συμβαλεῖσθαι, ὡς ἂν ἀσφαλέστατα καινοτομοῖτο. εἰσὶ μὲν δὴ τῶν Ἀθηναίων δέκα φυλαί· εἰ δὲ ἡ πόλις δοίη ἑκάστῃ αὐτῶν ἴσα ἀνδράποδα, αἱ δὲ κοινωσάμεναι τὴν τύχην καινοτομοῖεν, ὅτως ἂν, εἰ μία εὕρει, πάσας ἂν λυσιτελὲς ἀποδείξειεν.

λα'. Εἰ δὲ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ τέτταρες, ἢ αἱ ἡμίσειαι εὕρειεν, δῆλον ὅτι λυσιτελέστερα ἂν τὰ ἔργα ταῦτα γίγνοιτο. τὸ γε μὴν πάσας ἀποτυχεῖν, οὐδενὶ τῶν πρόσθεν ἐοικός.

λβ'. Οἱόντε δὲ ὅτως ἰδιώτας συνισαμένους καὶ κοινωσαμένους τὴν τύχην ἀσφαλέστερον κινδυνεύειν. μηδὲν μέντοι τοῦτο φοβεῖσθαι, ὡς ἢ τὸ δημόσιον ὅτω καταστασιάζόμενον ἀβελτερήσει τοὺς ἰδιώτας, ἢ οἱ ἰδιῶται τὸ δημόσιον· ἀλλ' ὥσπερ σύμμαχοι ὅσῳ ἂν πλείους συνιῶσιν ἰσχυροτέρους ἀλλήλους ποιοῦσιν, ὅτω καὶ οἱ τοῖς ἀργυρείοις ὅσῳ περ ἂν πλείους ἐργάζωνται, τόσῳ πλέον τἀγαθὰ εὑρήσουσί τε καὶ φορήσουσι.

λγ'. Καὶ ἐμοὶ μὲν δὴ εἴρηται, ὡς ἂν ἡγοῦμαι κατασκευασθείσης

que negotio, quomodo novum opus tutissime instituatur. Athenis enim decem sunt tribus, quarum cuique si civitas parem mancipiorum numerum concederet, ipsæ vero fortuna communi novum opus adgrederentur: ita fieret, ut inventum ab una quidpiam, universis utilitatem exhiberet.

31. Sin duæ, aut tres, aut quatuor, aut etiam dimidia pars tribuum inveniret, haud dubie majores ex ejusmodi operibus utilitates caperentur. Omnes enim spe sua frustrari, præteritorum exemplo caret.

32. Possent etiam privati eadem ratione se conjungendo & consociando, fortunam tutius periclitari. Neque vero metuendum est, ne vel fiscus ita constitutus privatos lædat, vel privati fiscum: sed ut armorum ac belli socii, quo plures conjuncti fuerint, hoc se mutuo firmiores reddunt, sic in argenti fodinis quo plures erunt, qui faciant opus, eo plus bonorum & reperient & reportabunt.

33. Expositum, qua ratione constituta republica, universis

Athe-

θείσης ἡ πόλεως ἱκανὰ ἂν πᾶσιν Ἀθηναίοις τροφὴ ἀπὸ κοινῆ γενέσθαι.

λδ'. Εἰ δέ τινες λογιζόμενοι παμπόλλης ἂν δεῖν ἀφορμῆς εἰς ταῦτα πάντα, οὐχ ἡγοῦνται ἱκανὰ ἄν ποτε χρήματα εἰσενεχθῆναι, μηδὲ ὕτως ἀθυμούντων.

λε'. Οὐ δὲ ὕτως ἔχει, ὡς ἀνάγκη ἅμα πάντα ταῦτα γίγνεσθαι, ἢ μηδὲν ὄφελος αὐτῶν εἶναι. Ἀλλ' ὁπόσα ἂν ἡ οἰκοδομηθῇ, ἢ ναυπηγηθῇ, ἢ ἀνδράποδα ὠνηθῇ, εὐθὺς ταῦτα καὶ ὠφελεία ἔσται.

λϛ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ γε συμφορώτερον τὸ κατὰ μέρος, ἢ τὸ ἅμα πάντα πεφάσθαι. οἰκοδομοῦντές τε δὲ ἀβελτεροι, πολυτελέστερον ἂν καὶ κάλλιον, ἢ κατὰ μέρος ἐπιτελοῖμεν. ἀνδράποδα δὲ παμπληθῆ ζητοῦντες ἀναγκαζοίμεθα ἂν καὶ χείρω καὶ πριώτερα ὠνεῖσθαι.

λζ'. Κατά γε μὴν τὸ δυνατὸν περαίνοντες, τὰ μὲν καλῶς γνωσθέντα καὶ αὖθις ἂν μιμείμεθα.

εἰ

Athenienſibus de publico ad victum neceſſaria ſuppeditari poſſe arbitrer.

34. Quod ſi qui exiſtiment, ad hæc conficienda permagnis impenſis opus eſſe, nec unquam ſatis magnam pecuniam conferri poſſe; ne ſic quidem animum deſpondere debent.

35. Non enim ita comparata res eſt, ut aut ſimul omnia fieri, aut ex eis utilitatem nullam capi neceſſe ſit; ſed ubi quæque primum ædificata fuerint, vel domus, vel naves, vel emta fuerint mancipia, ſtatim hæc utilitatem adlatura ſunt.

36. Quinetiam vel ob hanc cauſſam utilius erit hæc particulatim, quam ſimul omnia fieri. Nam ſi ſubito ædificemus multi, majori cum ſumtu, & pejus abſolvemus, quam ſi res particulatim fiat. Mancipiorum autem permagnum quærentes numerum, & deteriora, & carius emere cogemur.

37. Sin vero pro ratione facultatum rem conficiemus, quæ erunt recte inſtituta, rurſus imitari licebit:

εἰ δέ τι ἁμαρτηθείη, ἀπεχόμεθα ἂν αὐτοῦ.

λη'. Ἐπὶ δὲ, πάντων ἅμα γιγνομένων, ἡμᾶς ἂν ἅπαντα δέοι ἐμπορίζεσθαι. εἰ δὲ τὰ μὲν φθάνοιτο, τὰ δὲ μέλλοι, ἡ ὑπάρξασα πρόσοδος τὸ ἐπιτήδειον συγκατασκευάζοι ἄν.

λθ'. Ὁ δὲ ἴσως φοβερώτατον δοκεῖ πᾶσιν εἶναι, μὴ, εἰ ἄγαν πολλὰ κτήσαιτο ἡ πόλις ἀνδράποδα, ὑφ' ἑαυτῆς ἂν τὰ ἔργα, καὶ τούτου δὲ φόβου ἀπηλλαγμένοι εἶμεν, εἰ μὴ πλείονας ἀνθρώπους, ἢ ὅσοις αὐτὰ τὰ ἔργα προσήκοντα, κατ' ἐνιαυτὸν ἐμβάλοιμεν.

μ'. Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ ἥπερ ῥᾷστον, ταύτῃ καὶ ἄριστον εἶναι ταῦτα πράττειν. εἰ δ' αὖ ἀφὸ τῆς ἐν τῷ νῦν πολέμῳ γεγεννημένης εἰσφορᾶς νομίζετ' ἂν μηδ' ὁπωσοῦν δυνατὸν εἰσενεγκεῖν, ὑμεῖς δὲ, ὅσα μὲ προ τῆς εἰρήνης χρήματα εὕρισκε τὰ τέλη, ἀπὸ τοσούτων καὶ τὸ ὄπιον ἔτος διοικεῖτε τὴν πόλιν· ὅσα δ' ἂν ἐφευρίσκῃ ἀφὸ τῆς εἰρήνης τε εἶναι καὶ ἀφὸ τοῦ θεραπεύεσθαι μετοίκοις καὶ ἐμπόροις, καὶ ἀφὸ τῶν πλειόνων συναγειρομένων

bit: ſin autem in aliquo peccatum fuerit, ab eo abſtinebimus.

38. Præterea ſi omnia ſimul fierent, paranda quoque nobis eſſet omnium copia. Sin alia perficiantur, alia differantur; adquiſitus jam ante proventus neceſſaria ſuppeditabit.

39. Illud fortaſſe videri poſſit ſummopere metuendum, ne, ſi civitas valde multa mancipia compararit, etiam opera nimis magna copia onerentur. Verum hoc quoque metu liberati erimus, ſi non plures, quam ipſa requirunt opera, ſingulis annis immittemus.

40. Ita mihi quidem videtur in his rebus eam ſequi rationem optiſſimum eſſe, quæ ſit facillima. Quod ſi rurſus exiſtimatis, ob tributa, hoc bello exacta, ne tantulum quidem poſſe contribui: ſane quantum ante factam pacem vectigalia reddebant, tantum in adminiſtratione reipublicæ anno proximo impendite: quæ vero amplius illa reddent, tum propterea quia pax eſt, tum quia inquilinorum & mercatorum ratio habebitur, ac pluribus huc confluentibus

μένων ἀνθρώπων πλείω εἰσάγεσθαι καὶ ἐξάγεσθαι, ἢ ἀφ' τὸ ἐν λιμῷ ἢ ταῖς ἀγοραῖς αὐξάνεσθαι, ταῦτα λαμβάνοντες κατασκοπεῖσθαι, ὡς ἂν πλῆθοι πρόσοδοι γίγνοιντο.

μά. Εἰ δέ τινες αὖ φοβοῖντο, μὴ ματαία ἂν γένοιτο αὕτη ἡ κατασκευή, εἰ πόλεμος ἐγερθείη, ἐννοησάτω ὅτι τούτων γιγνομένων πολὺ φοβερώτερος ὁ πόλεμος τοῖς ὑπαρχούσιν, ἢ τῇ πόλει.

μβ. Τί γὰρ δεῖ εἰς πόλεμον κτῆμα χρησιμώτερον ἀνθρώπων; πολλὰς μὲν γὰρ ναῦς πληρῶσαι ἱκανοὶ ἂν εἶεν δημόσια, πολλοὶ δ' ἂν καὶ πεζοὶ δημόσια λυμαίνοιντ' ἂν βαρεῖς εἰ τοῖς πολεμίοις, εἴπερ αὐτοὺς θεραπεύοι.

μγ. Λογίζομαι δ' ἔγωγε καὶ πολέμου γιγνομένου οἷόντ' εἰ μὴ ἐκλείπεσθαι τὰ ἀργυρεῖα. ἔστι μὲν γὰρ δήπου πρὸς τὰ μέταλλα ἐν τῇ πρὸς μεσημβρίαν θαλάττῃ τεῖχος ἐν ★ Ἀναφαύστῳ, ἔστι δ' ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον τεῖχος ἐν Θορικῷ, ἀπέχει δὲ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα στάδια.

μδ. Εἰ οὖν ἢ ἐν μέσῳ τούτων γένοιτο ὑπὸ τῷ ὑψηλοτάτῳ

tibus & importabuntur, & exportabuntur plurima, & ad portum mercatus erunt frequentiores; hæc inquam recipientes, ut quam maximi sint proventus, efficere debetis.

41. At si quis est, qui vereatur, ne si bellum ingruat, hoc sit inane institutum: is cogitare debebit, siquidem hæc efficiantur, bellum fore formidolosius iis ipsis, qui inferent, quam civitati nostræ.

42. Quid enim ad belli usum hominum multitudine utilius? Nimirum hi multis reipublicæ navibus explendis idonei fuerint, multi terra graves hostibus esse pro republica possint, modo quis eorum curam suscipiat.

43. Mea quoque fert ratio, belli etiam tempore fieri posse, ut argentifodinæ non deserantur; quum non procul à metallis ad mare, quod meridiem versus extenditur, una sit munitio in Anaphausto, altera vero in Thorico, versus mare aquilonale: quorum locorum alter ab altero stadiis circiter LX distat.

44. Si igitur inter hæc duo tertium

τούτῳ βήματος τεῖχος ἔρυμα, οἰκήσοιτ' ἂν τὰ ἔργα εἰς ἓν ἐξ ἁπάντων τοῦτ τειχῶν· καὶ εἴ τι αἰσθάνοιτο πολεμικὸν βοηθοῦ ἂν εἴη ἐκάτῳ εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρῆσαι.

με'. Εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν πλείους πολέμιοι, δηλονότι εἰ μὴ σῖτον ἢ οἶνον ἢ προβατα ἔξω εὕροιεν, ἀφέλοιντ' ἂν ταῦτα. ἀργυρείτιδος δὲ κρατήσαντες, τί ἂν μᾶλλον, ἢ λίθοις ἔχοιεν χρῆσθαι;

μς'. Πῶς δὲ καὶ ὁρμήσαιέν ποτε πολέμιοι πρὸς τὰ μέταλλα; ἀπέχει μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀργυρείων ἐγγύτατα πόλις Μέγαρα πολὺ πλεῖον τῶν πεντακοσίων σταδίων· ἀπέχει δὲ ἡ μετὰ ταῦτα πλησιαίτατα Θῆβαι πολὺ πλεῖον τῶν ἑξακοσίων.

μζ'. Ἦν οὖν πορεύωνται ἐντεῦθέν ποθεν ὅπῃ τὰ ἀργυρεῖα, παιέναι αὐτοὺς δεήσει τὴν πόλιν· κἂν μὲν ὦσιν ὀλίγοι, εἰκὸς αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ ὑπὸ πελτόλων· πολλῇ γε μὲν δὴ σωά-

tium aliquod caſtellum in editiſſimo ſaltus loco excitetur, in unum locum ex omnibus his caſtellis operas convenire licebit; ac ſi quid hoſtile ſenſerint, breve ſpatium quilibet ad tutum receptum habebit.

45. Quod ſi majores hoſtium copiæ irruerint, ac frumentum, aut vinum, aut pecudes invenerint extra munitiones; ea nimirum ſecum auferent. Si maxime argenti metallis potiti fuerint, quid aliud habituri ſunt, quo utantur, niſi ſaxa?

46. Et quo tandem modo in metalla hoſtes irruptionem facere poſſint? abeſt enim à metallis ex intervallo proximo urbs Megara multo longius quingentis ſtadiis, abſunt deinde proximo ex intervallo Thebæ multo amplius ſexcentis.

47. Itaque ſi ad argenti fodinas illic alicunde venerint, ut ipſam urbem prætereant, neceſſe eſt: ac ſi pauci fuerint, ab equitibus, & illis, qui præſidii cauſſa regionem circumeunt, eos interemtum iri conſentaneum eſt. Ut vero deſerta

δυνάμει πορεύεσθαι ἐξερημοῦντας τὰ ἑαυτῶν χαλεπόν. πολὺ δ' ἐγγύτερον ἂν εἴη ταῖς πόλεσιν αὐτῶν τὸ τῶν Ἀθηναίων ἄστυ, ἢ αὐτοὶ ὁ πρὸς τοῖς μετάλλοις ὄντες.

μη'. Εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἂν καὶ δυνάμενοι μένειν, μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; ἐπισιτίζεσθαί γε μὴν μέρει μὲ κίνδυνῳ· καὶ πρὸς τῶν μενόντων καὶ πρὸς ὧν ἀγωνίζονται. πάντες δὲ ἀεὶ μενόντες πολιορκοῖντ' ἂν μᾶλλον, ἢ πολιορκοῖεν.

μθ'. Οὐ τοίνυν μόνον ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδραποδῶν εἰσφορὰ τῷ Ἀθηναίων πόλει αὔξοι ἂν, ἀλλὰ πολυανθρωπίας πρὸς τὰ μέταλλα ἀθροιζομένης, καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ὧν ἐκεῖ ὄψης, καὶ ἀπ' οἰκιῶν πρὸς τὰργυρεῖα δημοσίων, καὶ ἀπὸ καμίνων, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων προσόδοι ἂν πολλαὶ γίγνοιντο.

ν'. Ἰσχυρὰ δὲ καὶ αὕτη πολυάνθρωπος γένοιτο πόλις, εἰ οὕτω κατασκευασθείη. καὶ οἵ γε χῶροι οὐδὲν ἂν εἶεν μείονος ἄξιοι

ſerta regione ſua, cum magnis copiis è finibus ſuis exeant, non facile fuerit, propterea quod urbs Athenienſis ita longe propior eſſet futura civitatibus eorum, quam illi ipſi qui ad metalla ſe conferrent.

48. Si tamen accedant, quonam modo illic manere poſſint, à commeatu deſtituti? Quod ſi copiarum aliqua cum parte pabulando neceſſaria parare velint, erunt in periculo tum pabulatores tum res ipſæ, de quibus contendendum: ſin exeant ſemper omnes, non tam oppugnabunt alios, quam ipſi oppugnabuntur.

49. Non igitur illa tantum de mancipiis penſio civitati ad alendos ſuos incrementum adferet, verumetiam ubi magnus hominum ad metalla concurſus erit, plures & ex foro, quod illic inſtituetur, & ex publicis ad argenti fodinas ædificiis, & ex fornacibus, & omnibus aliis, proventus accedent.

50. Fiet enim & illic civitas admodum populoſa, ſi ad hunc modum inſtructa fuerit: nec fundi minoris erunt iſtic dominis

ἄξιοι τοῖς κεκτημένοις οἰκεῖσθαι, ἢ τοῖς περὶ τὸ ἄστυ.

να'. Περαχθέντων γε μὴν ὧν εἴρηκα, ξύμφημι ἐγὼ ὑμῖν ἂν χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ εὐπειθεστέραν, καὶ εὐτακτοτέραν, καὶ εὐπολεμωτέραν γενέσθαι.

νβ'. Οἵ τε δὴ ταχθέντες γυμνάζεσθαι, πολὺ ἂν ἐπιμελέστερον παρέχοιεν τὰ ἐν τοῖς γυμνασίοις, καὶ προφὴ ἀπολαμβάνοντες πλείω ἢ ἐν ταῖς λαμπάσι γυμνασιαρχοῦντες· οἵ τε φρουρεῖν ἐν τοῖς φρουρίοις, οἵτε πελτάζειν, καὶ παρεπολεῖν τὴν χώραν, πάντα ταῦτα μᾶλλον ἂν παρέχοιεν. ἐφ' ἑκάστοις τοῖς ἔργοις καὶ τροφῆς ἀποδιδομένης.

ΚΕΦ. ε'.

ΕΙ δὲ σαφὲς δοκεῖ εἶναι, ὡς εἰ μέλλοιεν πᾶσαι αἱ πρόσοδοι ἐκ πόλεως παρέσεσθαι, ὅτι εἰρήνην ἄγειν ὑπάρχειν, ἆρ' οὐκ ἄξιον καὶ εἰρηνοφύλακας καθίστασθαι; πολὺ δὲ ἂν καὶ αὕτη αἱρετὴ εἴη ἡ ἀρχὴ παρὰ φιλεστέραν καὶ πυκνοτέραν εἰσαφικνεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσει τὴν πόλιν.

β'. Ει-

suis, quam heic ad urbem fundos possidentibus.

51. Itaque, si quæ dixi, facta fuerint, non solum pecuniis copiosiorem, verumetiam magis obedientem, magisque studiosam ordinis, & bellicosiorem fore civitatem nostram confirmo.

52. Nam qui se jussi fuerint exercere, multo diligentius obibunt in exercitiis peragenda, si victus eis copiosior suppetet, quam qui gymnasiarchæ parent in decursione cum facibus: itidemque constituti ad præsidia castellorum, & gestare parmas, & regionem obire jussi, hæc omnia majore studio facient, si victus cuique pro laboribus suis tribuatur.

CAP. V.

QUod si evidens esse videtur, pace ad hoc opus fore, si proventibus hisce potiri civitas velit: an non par fuerit, etiam pacis custodes quosdam constitui? Nam delectus hic magistratus efficiet ut omnes mortales & lubentius & frequentius hanc urbem adeant.

2. Si

β'. Εἰ δέ τινες ὕτω γιγνώσκουσιν, ὡς ἐὰν ἡ πόλις εἰρήνην ἄγουσα διατελῇ, ἀδυνατωτέρα τε, καὶ ἀδοξοτέρα, καὶ ἧττον ὀνομαστὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἔσται, καὶ ὅτοί γε ὡς ἐμὴν δόξαν παραλόγως σκοποῦσιν. εὐδαιμονέσταται μὲν γὰρ λέγονται, αἳ ἂν πλεῖστον χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελῶσι. πασῶν δὲ πόλεων Ἀθῆναι μάλιστα πεφύκασιν ἐν εἰρήνῃ αὔξεσθαι.

γ. Τίνες γὰρ, ἠυχίαν ἀγούσης τὴν πόλεως, μᾶλλον δέονται ἂν αὐτῆς; ἀρξάμενοι ἀπὸ ναυκλήρων καὶ ἐμπόρων, οὐχ οἱ πολύσιτοι, οὐχ οἱ πολύοινοι, οὐχ οἱ ἡδύοινοι; τί δὲ οἱ πολυέλαιοι; τί δὲ οἱ πολυπρόβατοι; ἃ δὲ γνώμῃ καὶ ἀργυρίῳ πλεῖστοι χρηματίζεσθαι;

δ'. Καὶ μὴν χειροτέχναι γε, καὶ σοφισταὶ, καὶ φιλόσοφοι, ἃ δὲ ποιηταὶ, οἱ δὲ τὰ τούτων μεταχειριζόμενοι, οἱ δὲ ἀξιοθεάτων ἢ ἀξιακούστων, ἱερῶν ἢ ★ ὁσίων ἐπιθυμοῦντες, ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ δρόμοι πολλὰ ταχὺ ἀποδίδοσθαι ἢ πρίασθαι, ἢ ἐν τούτων μᾶλλον ἂν τύχοιεν Ἀθήνησιν;

ε'. Εἰ

2. Si qui vero judicant, eandem civitatem in pace perpetua minus potentiæ, gloriæ, celebritatis habituram in Græcia: hi sane rem opinione mea non rite considerant. Nam beatissimæ dicuntur respublicæ, quæ longissimo tempore in pace permanserint. Et Athenarum ea ratio est, ut in pace supra civitates alias omnes incrementum sumant.

3. Quis est enim omnium, qui hujus urbis, si quieta sit, adjumento non indigeat? Atque ut à nauc leris & mercatoribus ordiamur, an non qui frumento, vino, eoque suavi, oleo, pecudibus abundant, item qui & consilio, & re quæstum facere possunt?

4. His addantur opifices, sapientiæ professores, philosophi, poëtæ, quique istorum opera tractant, & qui rerum spectatu, qui auditu dignarum, qui sacrarum & religiosarum studio tenentur. Præterea siqui multa cito vendere vel emere velint, ubi facilius quod cupiunt, adsequentur, quam Athenis?

ε'. Εἰ δὲ πρὸς ταῦτα μὴ φθονεῖς ἀνιπλέγειν, τὴν δὲ ἡγεμονίαν βουλόμενοί τινες ἀναλαβεῖν τῇ πόλει, ταύτῃ μᾶλλον ἢ πολέμῳ μᾶλλον, ἢ δι' εἰρήνης ἡγοῦνται ἂν καταπραχθῆναι, συνοισάτωσαν πρῶτον μὲν τὰ Μηδικά· πότερον βιαζόμενοι ἢ εὐεργετοῦντες τοὺς Ἕλληνας ἡγεμονίας τε θαλαττίου καὶ Ἑλλησποντίας ἐτύχομεν.

ς'. Ἔπειτ' ἐπεὶ ὡμῶς ἄρχειν δόξασα πρᾳοτέρα ἡ πόλις ἐφερήνη τὴν ἀρχήν, ἐν καὶ τότ', ἐπεὶ δὲ ἀδικεῖν ἀπεχόμεθα, πάλιν ὑπὸ τῶν νησιωτῶν ἑκόντων πρᾳότατοι θαλαττοκράτορες ἐγενόμεθα;

ζ'. Οὐκοῦν καὶ Θηβαῖοι εὐεργετούμενοι, ἡγεμονεύειν αὐτῶν ἔδωκαν Ἀθηναίοις; ἀλλὰ μὴν καὶ Λακεδαιμόνιοι βιασθέντες ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' εὖ πάσχοντες, ἐπέτρεψαν Ἀθηναίοις περὶ τῆς ἡγεμονίας φέρειν ὅπως βούλοιντο.

η'. Νῦν δέ γε διὰ τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχὴν ἀποπεπλωκέναι μοι δοκεῖ τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἄνευ πόνων, καὶ ἄνευ κινδύνων, καὶ ἄνευ δαπάνης ἀναλαβεῖν τοὺς

5. Quod si nemo his contradicit, sed nonnulli dum civitati principatum recuperare cupiunt, bello magis, quam pace, id effici posse arbitrantur: ii velim primum Medica mihi bella considerent, utrum vi potius, an nostris erga Græcos beneficiis & maris principatum, & Græciæ quæsturam adepti simus.

6. Præterea quum sævius uti hac præfectura visa civitas, imperium amisisset; an non tum quoque ab injuriis abstinentes, rursus ab insulanis ad hoc sponte sua permotis navalem præfecturam consequuti sumus?

7. Quid? an non Thebani quoque provocati beneficiis imperii summam Athenienſibus conceſſerunt? Quin & Lacedæmonii non vi coacti à nobis, sed beneficiis adfecti, Athenienſibus, ut quod vellent de principatu constituerent, permiserunt.

8. Nunc vero propter hanc rerum in Græcia perturbationem hoc accidisse civitati nostræ videtur, ut nullo negotio, sine periculo, sine sumtu, Græcos sibi rursus

τὰς Ἑλλήνας. ἔτι μὴ δὲ πιεζᾶσθαι ἀλλάττειν τὰς πολεμούσας πρὸς ἀλλήλας πόλεις, ἔτι δὲ συναλλάττειν εἴ τινες ἀπ' αὐτῶν στασιάζουσιν.

θ'. Εἰ δὲ ὅπως τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν αὐτόνομον (ὥσπερ πρόσθεν) γένοιτο, φανεροὶ εἶητε ὑπομελήμονες, μὴ συμπολεμοῦντες, ἀλλὰ πρεσβεύοντες ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν οἶμαι θαυμαστὸν εἶναι, εἰ καὶ πάντας τοὺς Ἕλληνας ὁμογνώμονάς τε, καὶ συνόρκους, καὶ συμμάχους λάβοιτε ἐπ' ἐκείνους, οἵτινες ἐκλιπόντων Φωκέων τὸ ἱερὸν καταλαμβάνειν ἐπειρῶντο.

ι'. Εἰ δὲ δὴ ὅπως ἀνὰ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν εἰρήνη ἔσαι, φανεροὶ εἶητε ὑπομελήμονες, ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἂν εὔχεσθαι, μὴ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, Ἀθήνας μάλιστα σώζεσθαι.

ια'. Εἰ δέ τις αὖ εἰς χρήματα κερδαλεώτερον νομίζει εἶναι τῇ πόλει πόλεμον, ἢ εἰρήνην, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη, ἢ εἴ τις τὰ προγεγενημένα ἐπ ἀνασκοπῇ τῇ πόλει πῶς ἐβέβηκεν.

ιβ'. Εὑρή-

sus adjungere possit. Civitates enim, quæ inter se bella gerunt, niti licet ut reconciliemus: licet etiam, siqui in illis dissideant, in gratiam ut redeant, efficere.

9. Si declaretis vobis esse curæ, ut templo Delphico libertas pristina restituatur, idque efficiatis non belli cum aliis societate, sed mittendis per Græciam legatis: nihil erit mirum, si Græcos omnes vobiscum unanimes, confœderatos, socios habebitis adversus illos, qui templum Delphicum à Phocensibus desertum occupare conati sunt.

10. Quod si etiam aperte detis operam, ut terra marique omnia pacata sint: equidem cunctos existimo votis experituros, ut Athenæ, secundum patriam cujusque suam, maxime salvæ sint.

11. Si rursus quisquam est, qui existimet, bellum, quam pacem, esse reipublicæ nostræ magis fructuosum ad pecuniam conficiundam, non video, qua ratione hæc melius dijudicari possint, quam siquis res ante gestas consideret, qui fuerint earum eventus civitati nostræ.

12. Re-

ιβ'. Εὑρήσει γὰρ τό, τε παλαιὸν ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα, ἐν πολέμῳ δὲ ταῦτα πάντα καταδαπανηθέντα· γνώσεται δὲ, ἰὼν σκοπῇ, καὶ ἐν νῦν χρόνῳ ἀφ' οὗ ὁ πόλεμος καὶ τὰ προσόδων πολλὰς ἐκλελοιπυίας, καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας. ἐπεὶ δὲ εἰρήνη καὶ θάλαττα γεγένηται, πυξημβύας τε προσόδους, καὶ ταύτας ἱκανὰς τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ, τι βούλοιντο.

ιγ'. Εἰ δέ τις με ἐπερωτῴη, εἰ καὶ ἄν τις ἀδικοίη τὴν πόλιν, λέγοις ὡς χρὴ καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν; οὐκ ἂν φαίην· ἀλλὰ μᾶλλον λέγω, ὅτι πολὺ θᾶττον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα προέχοιμεν ἀδικοῦντα· οὐδένα γὰρ ἂν ἔχοιεν σύμμαχον.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΑΛΛ' εἰ γε μὴν τὰ εἰρημένων ἀδύνατον μὲν μηδὲν ὄφελος, μηδὲ χαλεπὸν, πραττομένων δὲ αὐτῶν πρὸς φιλέστερόι μὲν τοῖς Ἕλλησι γενησόμεθα, ἀσφαλέστερον δὲ οἰκήσομεν, εὐκλεέστερόι

12. Reperiet enim, quondam in pace permultum pecuniæ in urbem invectum, quæ omnis bello absumta fuerit. Intelliget etiam, si considerare volet, hoc quoque tempore multos proventus bello defecisse; & eos, qui percepti sint, in omnis generis usus exhaustos esse. Jam vero pacato mari, eosdem & auctos esse, & iis uti licere civibus arbitratu suo.

13. Si quis autem me roget, an etiam aliquo injuria civitatem hanc adficiente, censeam cum eo pacem colendam; equidem id dicere nolim, sed hoc potius adfirmo, nos hostes facilius ulciscí posse, siquidem à nobis auctor injuriæ nullus existat. Quippe sic adversarii nullos habebunt belli socios.

CAP. VI.

SEd enim si nihil est eorum, quæ à me dicta sunt, quod fieri non possit, & quidem facile; ac istæc agendo si Græcis amiciores & gratiores erimus, urbem tutius incolemus, gloria

εὐκλεέστεροι δὲ ἐσόμεθα, καὶ ὁ μὲν δῆμος τροφῆς εὐπορήσει, οἱ δὲ πλούσιοι τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης ἀπαλλαγήσονται· οὐσίας δὲ πολλῆς γενομένης, μεγαλοπρεπέστερον μὲν ἐπὶ ἢ νῦν ἑορτὰς ἄξομεν, ἱερὰ δὲ ἐπισκευάσομεν, τείχη δὲ καὶ νεώρια ἀνορθώσομεν, ἱερεῦσι δὲ καὶ βουλῇ, καὶ ἀρχαῖς, καὶ ἱππεῦσι τὰ πάτρια ἀποδώσομεν· πῶς οὐκ ἄξιον ὡς τάχιστα τούτοις ἐγχειρεῖν, ἵνα ἔτι ἐφ' ἡμῶν ἐπίδωμεν τὴν πόλιν μετ' ἀσφαλείας εὐδαιμονοῦσαν;

β'. Εἴγε μὴν ταῦτα δόξειεν ὑμῖν τελεῖν, συμβουλεύσαιμ' ἂν ἔγωγε πέμψαντας καὶ εἰς Δωδώνην καὶ εἰς Δελφοὺς, ἐπέρεσθαι τοὺς θεούς, εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη ἂν τῇ πόλει οὕτω καθισταζομένῃ, ἢ αὐτίκα ἢ εἰς τὸ ἔπειτα χρόνον.

γ'. Εἰ δὲ ταῦτα συναινοῖεν, τότ' ἂν αὖ φαίην χρῆναι ἐρέσθαι, τίνας θεῶν τελεσιούμενοι, ταῦτα κάλλιστα καὶ ἄριστα τελοῖμεν ἄν. ὅς δ' ἂν ἕλοιεν θεούς,

gloria majore fruemur, plebs rebus omnibus ad victum neceſſariis abundabit, locupletes impenſis bellicis liberabuntur: quumque futura ſit major omnium rerum copia, magnificentius etiam quam nunc dies feſtos celebrabimus, & templa inſtaurabimus, itemque muros & navalia reficiemus; ſacerdotibus, ſenatui, magiſtratibus, equitibus more patrio præberi ſolita reſtituemus: quo pacto non fuerit operæ pretium, nos hæc quam primum adgredi, ut etiam nobis adhuc ſuperſtitibus rempublicam in tuto collocatam felicemque videamus?

2. Quod ſi vobis hæc agenda placuerit, equidem id conſilii dederim, ut aliquibus Dodonam Delphoſque miſſis, deos illos conſulatis: an ſatius meliuſve ſit huic civitati, tam in præſentia, quam in poſterum, hanc ejus formam inſtitui.

3. Si adnuerint, cenſerem rurſus interrogandos, quoſnam deos nobis conciliando, quam rectiſſime atque optime ſimus hæc effecturi. Quoſcunque vero deos illi ſelegerint,

θεοὺς, τούτοις εἰκὸς καλλιερήσαντας ἄρχεσθαι τοῦ ἔργου. σὺν γὰρ θεῷ πραττόμενων εἰκὸς καὶ τὰς πράξεις πρᾴους ὑπὸ τῶν λῴονος καὶ ἄμεινον ἀεὶ τῇ πόλει.

ΞΕΝΟ-

selegerint, iis litando placatis, rem ordiri par erit. Nam quæ res numine propitio suscipiuntur, eas semper reipublicæ melius feliciusque cessuras, consentaneum est.

ΧΕΝΟ-

Variæ Lectiones cum Annotatiunculis.

Orat. de Ageſilao. P. 1. *l.* 4. Sunt quibus videtur particula ἢ mutanda eſſe in ἐπὶ, ut ejuſmodi ſit ſenſus, [non æquum eſt, Ageſilaum, quod digne laudari nequeat, propterea nec minores (ſuis meritis) conſequi laudes.] *p.* 3. *l.* 16. rectius τριήκοντα & *l.* 17. rect. δηχλίας, quibus numeris non ſemel fidem faciunt Autoris Hellenica. *p.* 4. *l.* 17. rect. πίμψει. *p.* 8. *l.* 5. rect. ἀλίσκοιντο. *p.* 9. *l.* 10. Deſideratur poſt τειχέων accuſativus πυλὰ. *p.* 12. *l.* 4. rect. ὕπω *l.* 11. Lege οὐδὲς εἰς ἅ ex Hellen. *p.* 13. *l.* 1. pro ἐπηρμένους rectius ſcribitur ἐπαιρμένους in Hellen. itidem *l.* 11. pro πνα ἀφ' ἥβης iſtic ſcribitur τὰς δέκα ἀφ' ἥβης. ut ſit ſenſus, [eos qui annis decem pubertatem exceſſerant]. *l.* 16. Deſiderari cenſet Leuncl. πάντα τὰ ante δεινὰ. *p.* 16. *l.* 4. Inſerenda ſunt vocabula ὁ Θηξέλλων, uti recte colligit Leuncl. ex lib. 4to. Hellen. *p.* 16. *l.* 5. rect. ἐφορείῳ. *p.* 18. *l.* 16. al. τὰς ἵππεις. *p.* 19. *l.* 5. male pro Ναρθακείων, ut conſtat ex Hellen. itidem. *l.* 7. male pro Ναρθακίνε. *l.* 12. Hellenica poſt Αθηναίους habent Αργείους. *p.* 21. *l.* 4. lege ἰσοπάλους. *l.* 16. al. Κυρείων. *p.* 22. *l.* 5. al. εἶπαν. *p.* 23. *l.* 4. al. συνελώκατο. *p.* 24. *l.* 3. al. Γῦλιν. *p.* 25. *l.* 12. lege τείχη, ἃ ἀνεπετείχισε. *p.* 29. *l.* 9. al. πολὺν χρόνον. *l.* 13. rect. ἀπέπεμψεν, vocab. δόντες (verſu ſequenti) in δὺς mutato. *p.* 32. *l.* 7. Lacunam hanc optime ſuppleas injectis vocab. καὶ τοῖς ἑαυτῆς. *p.* 36. *l.* 4. al. ἀρχίας. *p.* 40. *l.* 10. al. πεδομώοις ἱππεῦσι. *p.* 44. *l.* 4. Scribe ex Hellen. ἐγγὺς δὲ τῆς πολεμίας μύριοι. *p.* 47. *l.* 2. rect. τούτῳ. *p.* 51. *l.* 9. rect. ἐδέν. *p.* 59. *l.* 4. Locum hunc ita integrum legiſſe videtur Philelphus hujus orationis (in edit. Genev.) interpres, ἐφιέμενος ἀρετῆς, ἵνα τὸ.

Reſpubl. Lacedæm. P. 63. *l.* 8. Leuncl. ἔπνα βλας. *p.* 65. *l.* 9. al. ἕκαστον. *l.* 12. al. καθίζειν. *p.* 66. *l.* 10. Vitioſum hunc locum ita corrigas, οὗτόν γε μὴν πω. ἔχειν σωτεύλδειν. *p.* 68. *l.* 5. Lege cum Leuncl. πυρὸς καλὸν θεὶς, παρ' Ορθίας μαστιγοῦν. Ut vero conſtet emendationis ratio, conſule

Pausaniam in Laconicis, & Plutarchi Lycurgum. *p.* 72. *l.* 3. al. ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. *l.* 4. al. φιδίτιον. *p.* 75. *l.* 15. rect. συσκηνέντων. *p.* 77. *l.* 3. al. ἀρκέντως. *l.* 5. Leuncl. non male pro σπίων legit συσσιτίων. Potest quidem retineri vulg. lectio, atque ita reddi, [ne quando vincerentur à cibis]. *p.* 87. *l.* 8. Scribendum videtur πολεμικωτάτῳ δὲ τινὶ ἔῃ, & vocab. πώῃ (quod periit propter similitudinem cum literis proxime præcedentibus) ad ἀσπίδα referendum. Nec enim video, cur rationem redderet Xenophon instituti vestimenti puniceï, non item scuti æreï: certe verba proxime sequentia scrupulum omnino eximunt, quum non possint nisi de scuto æneo intelligi. *p.* 89, *l.* 8. Hoc est, siniſtram versus: similiter *p.* 90. *l.* 7. Intelligendum est, versus dextram. *p.* 93. *l.* 14. De polemarchis jam ante dictum; nec illi profecto post haruspices, medicos, tibicines, recensendi erant. Quapropter alios minorum gentium præfectos hoc loco fuisse positos à Xenoph. statuendum est, adeoque supplendum, quod deest, ex pag. præced. *l.* 10. ubi leguntur κατὰ σκευοφορικὰ ἄρχοντες.

Respubl. Athen. P. 103. *l.* 14. Desideratur vocab. ἵνα-σιν (aut aliquod tale) ante ἐνίοις. *p.* 106. *l.* 2. Locum hunc ita legendum esse censet Leuncl. ἵνα λαμβάνωμεν ἃς προσῆκεν (scil. τὰ ἀνδράποδα) ὑποφοράς. *l.* 15. Vocab. ἃ deletum ante καλὸν, reponendum est ante καταλέλυκεν, quo minus sibi contradicat Autor, qui infra Κεφ. β'. ἱ. exercitia corporum &c. minime sublata dicit ab Athenienſibus. *p.* 107. *l.* 1. Leuncl. male accipit act. χορηγεῖν in primaria sua supplicatione, & pass. χορηγεῖσθαι in secundaria; utrumque enim eodem sensu heic loci accipiendum esse, ex Antithesi constat. *p.* 110. *l.* 9. Hunc locum sic emendat Leuncl. ἐλαύνειν αὐτὸς οἷον εἰσβάντες; malim ego ἐλαύνειν αὐτὸς οἷοί τ' ἐσὶν εἰσβάντες. *p.* 112. *l.* 12. Locus hic ita cum Leuncl. in integrum restituendus est, ὑποθεῖναι· ἓ δ' ἴσως ταὐτὸν. *p.* 113. *l.* 8. rect. ἡθροίσθη. *p.* 119. *l.* 17. Vitiosum hunc loc. ita corrigas, ὑφ' ὅτου ἀδικεῖσθαι νομίσοιτο, ἢ τοῦ ὀλίγων. *p.* 121. *l.* 16. lege ἐπαρκοῦσιν. *p.* 122. *l.* 5. Forte ἐς τὸ πολύ.

Convi-

Convivium. P. 132. *l.* 1. Redundat ὅταν. *l.* 10. Rectius legit Aristides μὲ ὁ σφόδ. *p.* 133, *l.* 16. al. τοῦτο. *p.* 134. *l.* 8. al. δόκιμόν ἐς. *p.* 148. *l.* 4. Varia est hujusce loci emendatio V. G. ἀλλὰ μισθῶ ἐν αὐταῖς, vel ἀλλ' ἐν μισθῷ αὐτὰς, vel ἀλλ' ἐμμίσθους αὐτὰς, quæ Stephano potissima videtur. *p.* 149. *l.* 6. vide Iliad. ν. *l.* 10. vide Iliad. λ. *p.* 153. *l.* 4. Omittendum videtur ὅτι ante ἄλλοφ. & δὲ in γὰ mutandum, vel prorsus expungendum. *p.* 155. *l.* 16. Alludit Socrates ad duplicem verbi φιλεῖσθαι significationem. *p.* 160. *l.* 12. rect. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ. *p.* 161. *l.* 1. Lege ἧττον δὲ τούτων, ὅτι μοι. *p.* 167. *l.* 17. Desiderari videtur ἢ ταὐτὸν post τοῦτον. *p.* 170. *l.* 1. Sensus exigit καλόν. *p.* 185. *l.* 5. Lege cum Leuncl. ἧττον διὰ τοῦτο ἢ ἐπαφρ.

Hiero sive de Rege. P. 229. *l.* 1. Rectius οἷόν τε ἦ. πίνων γὰρ &c. *p.* 230. *l.* 15. Leuncl. hæc verba de tyrannis intelligit, & quasi vitiosa ita corrigit, ἢ ἄλλοις αὐτὸς ἀεὶ πμ. *p.* 233. *l.* 16. Omittendum videtur εἶη. *p.* 248. *l.* 3. Forte ὥσπερ.

Rationes Redituum. P. 251. (a) Marmor Hymetti montis in Attica. *p.* 271. *l.* 3. Leuncl. mallet legere Ἀναφλυσίῳ. *p.* 272. *l.* 15. Forte δημοσίων.

FINIS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Λόγος περὶ Ἱππικῆς.

Ἱππαρχικός.

Κυνηγετικός.

ACCESSERE

VETERUM TESTIMONIA

DE XENOPHONTE.

Oxford, 1693

Ex Θεατρου ὁ Οξονια.

Ετει αχξγ.

XENOPHONTOS

Λόγοι [illegible].

Ἱστορικά.

Κυνηγετικός.

ACCURATE

VETERUM TESTIMONIA

DE XENOPHONTE.

EX TYPIS [illegible]

1808.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΠΕΡΙ ΙΠΠΙΚΗΣ.

ΕΠΕΙΔΗ, ἀφ' ὃ συμβιῶναι ἡμῖν πολὺ χρόνον ἱππεύειν, οἰόμεθα ἔμπειροι ἱππικῆς γεγενῆσθαι, βουλόμεθα καὶ τοῖς νεωτέροις τὰ φίλων δηλῶσαι, ἢ ἂν νομίζωμεν αὐτοὺς ὀρθότατα ἵπποις προσφέρεσθαι. συνέγραψε μὲν οὖν καὶ Σίμων περὶ ἱππικῆς, ὃς καὶ τὸν ἐν Ἐλευσῖνι Ἀθηναίοις ἵππον χαλκοῦν ἀνέθηκε, καὶ ἐν τῷ βάθρῳ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐξετύπωσεν. ἡμεῖς γε μὴν τοῖς ὅσοις συνετύχομεν ταῦτα γνόντες ἐκείνῳ, οὐκ ἐξαλείφομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ πολὺ ἥδιον προδιδόσομεν αὐτὰ τοῖς φίλοις, νομίζοντες ἀξιοπιστότεροι εἶναι, ὅτι καὶ κατὰ ταῦτα ἡμῖν ἔγνω, ἱππικὸς ὤν· καὶ ὅσα δὴ παρέλιπεν, ἡμεῖς πειρασόμεθα δηλῶσαι.

ΚΕΦ.

XENOPHONTIS
DE RE EQUESTRI.

QUONIAM rei nos equestris usum adsequutos inde ducimus, quod equitando sane longo tempore nos occupari contigerit: amicis etiam junioribus indicare volumus, qua ratione equos rectissime tractent. Scripsit quidem & Simo librum de re equestri, qui Athenis equum aheneum in Eleusinio dicatum posuit, & in basi opera ipsius & facta cælavit. Nos autem, in quibus idem forte cum illo sentimus, ea de nostris haud expungimus: sed multo libentius amicis hæc quoque trademus, eo quod arbitremur fidem nos inde majorem inventuros, quia vir equestris rei peritus in eadem nobiscum sententia fuerit. Quæcumq; vero prætermisit, nos indicare conabimur

ΚΕΦ. α'.

ΠΡῶτον δὲ γεάψομεν, ὡς ἄν τις ἥκιστα ἐξαπατῷτο ἐν ἱππωνείᾳ. ἔστι μὲν τοίνυν ἔτι ἀδαμάστου πώλου δηλονότι ὃ σῶμα δεῖ δοκιμάζειν. τὸ γὰρ ψυχῆς ὑπάνυ σαφῆ τεκμήρια πρέχει ὁ μήπω ἀναβαινόμενος.

β'. Τῶν γε μὴν σώματος πρῶτόν φαμεν χρῆναι τοὺς πόδας σκοπεῖν. ὥσπερ γὰρ οἰκίας εὖ δεῖ ὄφελος ἂν εἴη, εἰ τὰ ἄνω πάνυ καλὰ ἔχοι, μὴ ὑποκειμένων οἵων δεῖ θεμελίων, οὕτω καὶ ἵππου πολεμιστηρίου εὖ δεῖν ὄφελος εἴη, εἰ τὰ ἄλλα πάντα ἀγαθὰ ἔχοι, κακόποδες δ' εἴη. οὐδενὶ γὰρ ἂν δυνατὸν τῶν ἀγαθῶν χρῆσθαι.

γ'. Πόδας δ' ἄν τις δοκιμάζοι, πρῶτον μὲν τοὺς ὄνυχας σκοπῶν. ἡ γὰρ παχεῖς πολὺ τῶν λεπτῶν ἀμεινον φέρουσιν εἰς εὐποδίαν. ἔπειτα οὐδὲ τοῦτο δεῖ λανθάνειν, πότερον αἱ ὁπλαί εἰσιν ὑψηλαὶ ἢ ταπειναί, καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, ἢ

CAP. I.

PRimum autem ſcribemus, quonam modo minime aliquis in equorum emtione circumveniatur. Itaque pulli necdum adhuc domiti corpus explorandum eſſe conſtat. Nam qui nondum conſcenditur, animi ſatis clara non præbet indicia.

2. In corpore vero pedes primum ſpectandos dicimus. Sicut enim domus uſui nulli fuerit, ſi pulchre ſtructæ ſint partes ejus ſuperiores, fundamentis inferius haud locatis, ut oportebat: ita nec bellatoris equi fuerit uſus ullus, ſi cætera bonus omnia, pedes malos habeat. Nequit enim dotibus illis aliis uti.

3. Pedes ſic aliquis explorare queat, ſi ungulas primum ſpectet. Præſtant enim pedes bonitate, ſi ſpiſſæ potius ungulæ ſint, quam ſi tenues. Deinde nec illud negligendum, an arduæ ſint ungulæ, an depreſſæ ſive humiles, tam anterius quam poſte-

ἢ χαμηλά. αἱ μὲν γὰρ ὑψηλαὶ πόρρω ἀπὸ τοῦ δαπέδου ἔχουσι τὴν χελιδόνα καλουμένην, αἱ δὲ ταπειναὶ ὁμοίως βαίνουσι τῷ τε ἰσχυροτάτῳ, καὶ τῷ μαλακωτάτῳ τοῦ ποδός, ὥσπερ οἱ βλαισοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ τῷ ψόφῳ δὲ φησι Σίμων δήλους εἶναι τοὺς εὐπόδας, καλῶς λέγων. ὥσπερ γὰρ κύμβαλον ψοφεῖ πρὸς τὸ δαπέδῳ ἡ κοίλη ὁπλή.

δ'. Ἐπεὶ δὲ ἠρξάμεθα σιτεῖσθαι, ταύτῃ καὶ ἀναβησόμεθα πρὸς τὸ ἄλλο σῶμα. δεῖ τοίνυν καὶ τὰ ἀνωτέρω μὲν τῆς ὁπλῆς, κατωτέρω δὲ τῆς (a) κυνηπόδων ὀστᾶ, μήτε ἄγαν ὀρθὰ εἶναι, ὥσπερ αἰγός· (ἀνπτυπώτερα γὰρ ὄντα κόπτει τε τὸν ἀναβάτην, καὶ τραχυπέρατα μᾶλλον τὰ τοιαῦτα σκέλη·) μηδὲ μὴν ἄγαν ταπεινὰ τὰ ὀστᾶ δεῖ εἶναι. ψιλοῖντο γὰρ ἂν, καὶ ἕλκοιντο οἱ κυνήποδες, εἴτ' ἐν βώλοις, εἴτ' ἐν λίθοις ἐλαύνοιτο ὁ ἵππος.

ε'. Τῶν γε μὴν κνημῶν τὰ ὀστᾶ παχέα χρὴ εἶναι. (ταῦτα γὰρ ὄχημα σώματος·) καὶ μέντοι φλεβί γε καὶ σαρκὶ παχείᾳ. εἰ δὲ μή, ὅταν ἐν σκληροῖς ἐλαύνῃ, ἀνάγκη αἵματος

posterius. Nam arduæ remotam à solo testudinem, quam vocant, habent, depressæ vero, tam firmissima, quam maxime tenera parte pedis pariter ingrediuntur, ut inter homines qui valgi dicuntur. Etiam sonitu recte memorat Simo pedum bonitatem prodi. Nam ungula concava solo impacta velut cymbalum resonat.

4. Quia vero hinc orsi sumus, indidem ad alias partes corporis adscendemus. Igitur ossa, quæ supra ungulas sunt, infra tamen Cynepodas, nec admodum esse recta debent, ut in capris; (quia quum duriora sint, equitem succutiunt, & hujusmodi crura facilius etiam inflammantur:) nec eadem ossa debent esse valde depressa. Nam cæteroqui cynepodes deglabrarentur, & exulcerarentur, sive per glebas, seu per saxa sit equus agendus.

5. Ossa tibiarum oportet esse crassa. Etenim ea corporis fulcra sunt. Neque tamen crassæ sint aut venæ aut carnes. Nam alioquin equo per aspera gradiente necesse sit eas partes sangui-

αἵματος ζῶντα πληρῶσθαι, καὶ σκίρρους γίγνεσθαι, καὶ παχύνεσθαι μὲν τὰ σκέλη, ἀφίστασθαι δὲ τὸ δέρμα. χαλῶντος δὲ τούτου, πολλάκις καὶ ἡ περόνη ἀποσᾶσα χωλὸν ἀπέδειξε τὸν ἵππον.

ς'. Τὰ γε μὴν γόνατα ἢν βαδίζων ὁ πῶλος ὑγρῶς κάμπῃ, εἰκάζοις ἂν καὶ ἱππεύοντα ὑγρὰ ἕξειν τὰ σκέλη. πάντες γὰρ τοῦτο μᾶλλον ἐν τοῖς γόνασι. τὰ δὲ ὑγρὰ δικαίως εὐδοκιμεῖ. ἀπαισιότερον γὰρ καὶ ἀκοπώτερον τὸν ἵππον τὸ σκληρῶν σκελῶν πρέχειν.

ζ'. Μηρί γε μέντοι οἱ ὑπὸ ταῖς ὠμοπλάταις ἢν παχέα ὦσιν, ἰσχυρότεροί τε καὶ εὐπρεπέστεροι, ὥσπερ ἀνδρὸς, φαίνονται. καὶ μὴν στέρνα πλατύτερα ὄντα, καὶ πρὸς κάλλος, καὶ πρὸς ἰσχύν, καὶ πρὸς τὸ μὴ ἐπαλλάττειν, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ τὰ σκέλη φέρειν, εὐφυέστερα.

η'. Ἀπὸ γε μὴν τοῦ στέρνου ὁ μὲν αὐχὴν αὐτοῦ μὴ ὥσπερ κάπρου πεπεταὶς πεφύκοι, ἀλλ', ὥσπερ ἀλεκτρυόνος, ὀρθὸς πρὸς τὸν κορυφὴν ἥκοι, λαγαρὸς δὲ εἴη τὰ κατὰ τὸν

συγκαμ-

ne repleri, & tumores calloſos exiſtere, craſſaque fieri crura, cum abſceſſu cutis: quæ ſi laxior fiat, etiam ſura ſæpius abſcedit, & equo claudicandi cauſſam præbet.

6. Jam vero ſi genua pullus inter incedendum molli flexu moveat, hoc ipſo conjecturam feceris, eum etiam habiturum agilia crura, quum ad equitationis uſum idoneus erit. Quippe ſolent omnes genua progreſſu temporis etiam mollius & agilius inflectere. Non autem abs re agilia crura laudantur. Quippe minus & offendit & fatigatur equus talis, quam cui rigida crura ſunt.

7. Femora ſub armis ſi craſſa ſint, robuſtiora pariter, & venuſtiora, ſicut etiam in corpore virili, videntur. Pectora quo latiora ſint, eo ſunt melius ſtructa, ſive formam ſpectes, ſeu robur, & ut equus non variato motu, ſed eodem diu continuato cruribus utatur.

8. A pectore cervix ejus enata ſit, non prona, ſicut in verre; ſed recta velut in gallo tendat ad verticem, & laxa ſit, qua incurvatur.

συγκαμπλώ. ἡ δὲ κεφαλὴ ὀρθώδης οὖσα μικρὰν σαγόνα ἔχοι. οὕτως ὁ μὲ τράχηλος πρὸ ὃ ἀναβάτης ἂν εἴη, τὸ δὲ ὄμμα πρὸ τῶν ποδῶν ὁρᾷη. καὶ βάζεσθαι δὲ ἥκιστ' ἂν δυνατ' ὁ τοιοῦτον σχῆμα ἔχων, καὶ εἰ πάνυ θυμοειδὴς εἴη. ὀ γὰρ ἐγκάμπτοντες ἀλλ' ἐκτείνοντες τ τράχηλον καὶ τ κεφαλὴν βάζεσθαι ⓐ ἵπποι ὁπόταν χειρῶσι.

θ'. Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ εἰ ἀμφότερα μαλακαὶ αἱ γνάθοι, ἢ σκληραὶ, ἢ ἑτέραι. ἑτερόγναθοι γὰρ ὡς τὰ πολλὰ οἱ μὴ ὁμοίας τὰς γνάθους ἔχοντες γίγνονται. καὶ μὴν τὸ ἐξόφθαλμον ἢ ἐγκοίλους μᾶλλον φαίνεται. ὃ κοιλοφθάλμου, καὶ ὅτι πλεῖον δ' ἂν ὁ τοιοῦτος ὁρᾷη.

ι'. Καὶ μυκτῆρές γε οἱ ἀναπεπταμένοι τ συμπεπλωκότων εὐπνοώτερόί τε ἅμα εἰσὶ, καὶ χαρίεστερον τ ἵππον ἀποδεικνύουσι. καὶ γὰρ ὅταν ὀργίζηται ἵππος ἵππῳ, ἢ ἐν ἱππασίᾳ θυμῶται, εὐρυτέρους μᾶλλον τοὺς μυκτῆρας.

ια'. Καὶ μὴν κορυφὴ μὲ μείζων, ὦτα δὲ μικρότερα ἱππωδεστέραν τ κεφαλὴν ἀποφαίνει. ἡ δ' αὖ ὑψηλὴ ἀκρωμία

curvatur. Caput ſit oſſeum, idque mandibulam parvam habeat. Sic equi collum ante ſeſſorem erit, & oculus ante pedes ſpectabit. Formæ vero talis equus minime vi cogere ſeſſorem poterit, etiamſi valde ſit animoſus. Quippe quum equi vim moliuntur, non collum & caput inflectunt, ſed extendunt.

9. Maxillæ quoque conſiderandæ ſunt, ambænę teneræ ſint, vel duriores, an alterutra. Nam qui maxillas diſſimiles habent, ab oris altera parte contumaces fiunt. Indicia vigilantiæ potiora ſunt in oculis prominentibus, quam intra concavitatem abditis; & equus ejuſmodi, etiam longius proſpexerit.

10. Nares patulæ compreſſis ad reſpirandum commodiores ſunt, & equi ſpeciem magis terribilem efficiunt. Nam & quum equus equo iraſcitur, & quum inter equitandum ferocior evadit, magis diducit nares.

11. Vertex major, aures minutiores, equinum caput elegantius reddunt. Si prominentium armorum

μία τῷ τε ἀναβάτῃ ἀσφαλεστέραν τὴν ἕδραν, καὶ τοῖς ὤμοις καὶ τῷ σώματι ἰσχυροτέραν τὴν προσφυσιν παρέχει. ἡ διπλῆ δὲ ἁπλῆς καὶ ἐγκαθῆσθαι μαλακωτέρα, καὶ ἱλαροτέρων ἡδίων.

12. Καὶ πλευρὰ δὲ ἡ βαθυτέρα, καὶ πρὸς τὴν γαστέρα ὀγκωδεστέρα, ἅμα εὐεδρότερόν τε, καὶ ἰσχυότερον, καὶ ★ εὐχιλότερον ὡς ἐπὶ πολὺ τὸν ἵππον παρέχεται. ὀσφῦς γε μὴν ὅσῳ ἂν πλατυτέρα καὶ βραχυτέρα ᾖ, τοσούτῳ ῥᾷον μὲν ὁ ἵππος τὰ πρόσθεν αἴρεται, ῥᾷον δὲ τὰ ὄπισθεν προσάγει. καὶ ὁ κενεὼν δὲ οὕτω μικρότατος φαίνεται, ὥσπερ μέγας ὢν· μέρος μέν τι καὶ αὐχοῦς, μέρος δέ τι καὶ ἀσθενέστερον καὶ δυσφορώτερον αὐτὸν τὸν ἵππον παρέχει.

13. Τὰ γε μὴν ἰσχία πλατέα εἶναι μὲν χρὴ καὶ εὔσαρκα, ἵνα ἀκόλουθα ᾖ τοῖς πλευραῖς καὶ τοῖς στέρνοις. ἢν δὲ πάντα στερεὰ ᾖ, κυφότερα ἂν τὰ πρὸς τὸν δρόμον εἴη, καὶ ὀξύτερον μᾶλλον αὖ τὸν ἵππον παρέχοιτο.

14. Μηρύς γε μὴν τὰς ὑπὸ τῇ οὐρᾷ ἢν ἅμα πλατεῖα τῇ χαμμῇ διωρισμένους ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ ὄπισθεν σκέλη

rum extremitas ſit altior, & equiti ſedem magis tutam præbet, & ut armi firmius corpori adhæreant, facit. Eadem ſi duplex ſit, ad inſidendum mollior erit, quam ſimplex, & adſpectu gratior.

12. Latera profundiora, & ad alvum turgidiuſcula, ſimul efficiunt, ut equus ad inſidendum plerumque commodior ſit, & robuſtior, & pabulo melius fruatur. Lumbi quo latiores & breviores ſunt, eo facilius adtollit partes equus anteriores, & poſteriores facilius adtrahit: eodemque modo fit, ut venter quamminimus adpareat, qui vaſtior partim deformat equum, partim debilitat, & ad geſtandum minus aptum reddit.

13. Coxas oportet eſſe latas & carnoſas, ut lateribus & pectori reſpondeant. Quod ſi ſolida ſint hæc omnia, leviora ſimul ad curſum erunt, & equum magis acrem exhibebunt.

14. Si femora equi ſub cauda diſtincta fuerint linea latiori, etiam crura poſteriora ſpatioſius

σκέλη ἀφὰ πολλῶ ἐσωθήσ. τῶτο δὲ ποιῶν ἅμα ῥῳ-
ῥωτέραν τε ἡ ἰσχυροτέραν ἕξι τ ἐσόδασίν τε ἡ ἱππασίαν,
ἡ ἅπαντα βελτίω ἔσαι ἑαυτῆς. τεκμήραιο δ' ἂν ἡ ἀπ'
ἀνθρώπων. ὅταν γὰρ τι ἀπὸ τ γῆς ἄραθαι βάλωνται,
ἀφαβαίνοντες πάντες μᾶλλον, ἢ συμβεβηκότες ἐπιχειρῶσιν
αἴρεσθαι.

ιε'. Τὰς γε μὴν ὄρχεις δεῖ μὴ μεγάλας ⟨ϟ⟩ ἵππου
ἔχειν, ὃ ὀκ ἔστι πώλῳ καταδῆσαι. ὀφεί γε μὴν τ κα-
τωθεν ἀτραγάλων, ἢ κνημῶν, ἡ χωνῶν, ἡ ὁπλῶν,
τὰ αὐτὰ λέγομεν, ἅπερ ὀφεί τ ἔμπροσθεν.

ις'. Γράψαι δὲ βάλομαι ἡ ἐξ ὧν ἂν ὀφεὶ μεγάθους
ἥκιστα ἁπατυχάνοι τις. ὅτῳ γὰρ ἂν ὦσιν αἱ κνῆμαι εὐθὺς
γιγνομένῳ ὑψηλόταται, οὗτος μέγιστος γίγνεται. ὀφεί-
ζας γὰρ ἅπαντων τ τετραπόδων αἱ μὲν κνῆμαι εἰς
μέγεθος ὀ μάλα αὔξονται, ὀφὸς δὲ ταύτας, ὡς ἂν
συμμέτρως ἔχῃ, συναύξεται ἡ ὃ ἄλλο σῶμα.

ιζ'. Εἶδος μὲν δὴ πώλῳ ὅτω δοκιμάζοντες,
μάλις'

subjiciet. Id vero si faciat, simul & pernicius sub equite quum agitabitur, & firmius incedet; & omnia, quam aliter, erunt meliora. Licebit ex ipsis hominibus hoc conjicias. Quippe quum aliquid adtollere de terra volunt, magis omnes id crura divaricando, quam iisdem conjunctis, facere nituntur.

15. Colcos equus grandes habere non debet, quod in pullo deprehendi nequit. De talis posterioribus, deque tibiis, & callosis crurum partibus, quæ cynepodes sunt, & de ungulis, eadem dicimus, quæ de anterioribus.

16. Nunc ea scribere volo, de quibus equi magnitudinem conjiciens, minime quispiam aberraverit. Cujus enim pulli tibiæ statim ab ortu fuerint altiores, is maximus fieri solet. Nam omnium quadrupedum tibiæ progressu temporis magnitudine non admodum crescunt, sed proportione quadam apta corpus etiam reliquum pro ratione tibiarum sumit incrementum.

17. Qui formam pulli ad hunc modum

μάλιστ' ἂν ἡμῖν δοκῶσι τυγχάνειν εὐποδ@ καὶ ἰσχυρᾶ καὶ εὐσάρκα καὶ εὐχήμον@ καὶ εὐμεγέθους. εἰ δέ τινες αὐξανόμενοι μεταβάλλουσιν, ὅμως οὕτω θαῤῥοῦντες δοκιμάζοιμεν. πολλῷ γὰρ πλείονες εὐχρόαστοι ἐξ αἰσχρῶν, ἢ οὐκ τοιούτων αἰσχροὶ γίγνον).

ΚΕΦ. β'.

Ὅπως γε μὴν δεῖ πωλεύειν, δοκεῖ ἡμῖν γραπτέον εἶ). τάττονται μὲν γὰρ δὴ οἱ ταῖς πόλεσιν ἱππεύειν ἃ τοῖς χρήμασί τε ἰσχυρώτατοι, καὶ τῆς πόλεως οὐκ ἐλάχιστον μετέχοντες. πολὺ δὲ κρεῖττον ἔτ' πωλοδαμνίου εἶ), τῷ μὲν νέῳ εὐεξίας τε ἐπιμελεῖαθ τῆς ἑαυτῷ, καὶ ἱππικῆς, ἢ ἐπισταμένῳ ἤδη ἱππάζεαθ μελετᾶν· τῷ τε πρεσβυτέρῳ ἔτ' τε οἴκου, καὶ τῶν φίλων, καὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ τῶν πολεμικῶν μᾶλλον, ἢ ἀμφὶ πώλοισιν ἀσχολεῖσθαι.

β'. Ὁ μὲν δὴ, ὥσπερ ἐγὼ, γιγνώσκων περὶ πωλείας, δηλονότ

modum explorant, facile consecuturi nobis equum videntur, qui pedes habeat bonos, & robustus sit, & corpulentus, & elegans, & justæ magnitudinis. Si maxime quidam inter crescendum mutantur, nos tamen hæc confidenter in explorando sequi possimus. Nam longe plures ex deformibus pulchri, quam ex pulchris deformes fiunt.

CAP. II.

SCribendum etiam nobis videtur, quomodo pulli sint instituendi. Res equestris in urbibus mandari solet iis, quibus opes inprimis idoneæ sunt, & reipublicæ pars non minima creditur. Longe vero satius est, ut juvenis quidem, tum valetudinis suæ tum equestris rei studiosus sit, aut si jam equitare norit, ut exerceatur, quam ut pullorum sit domitor; provectior autem, ut domus, amicorum, civilium bellicarumque rerum curam potius gerat, quam pullis instituendis occupetur.

2. Si quis autem de pullis idem mecum sentit; pullum instituendum

λονότι ἐκδώσῃ τ̃ πῶλον. χρὴ μὴν τοι, ὥσπερ ⊕ παῖδα ὅταν βούλῃ τέχνην ἐκμαθεῖν, συγγραφάμενον ἀ δεήσῃ βούλεσθαι ἀποδοῦναι, οὕτως ἐκδιδόναι. ζῶντα γὰρ ὑποζύγια ἔστιν ᾧ πωλοδάμνῃ ὧν δεῖ βούλεσθαι, εἰ μέλλει τ̃ μαθὸν ἀπολήψεσθαι.

γ'. Οπως μὴν τοι θεραπός τε καὶ χειροήθης καὶ φιλάνθρωπος ὁ πῶλος ἐκδίδοται τῷ πωλοδάμνῃ, βουλευτέον. τὸ γὰρ τοιοῦτον οἷοί τε τὰ πλάσια, καὶ ἀφ' ἑστίας ἱπποκόμοι ἀποπλάσται, ἵν' ἐθίσηται τὸ μὴ πεινῆν, καὶ διψῆν, * καὶ μὴ ὀρίζεσθαι βαδιοδάζειν, μεθ' ἡρεμίας γίγνεσθαι τῷ πώλῳ· τὸ δὲ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ τ̃ λυπούντων ἀπαλλάττεσθαι, δι' ἀνθρώπων. τούτων γὰρ γιγνομένων ἀνάγκη μὴ μόνον φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ποθεῖσθαι ὑπὸ πώλων ἀνθρώπους.

δ'. Καὶ ἅπτεσθαι δὲ χρὴ ὧν ψηλαφωμένων ὁ ἵππος μάλιστα ἥδεται. ζῶντα δ' ἐστὶ τά τε λασιώτατα, καὶ οἷς αὐτὸς ἥκιστα δύναται ὁ ἵππος, ἵν' τι λυπῇ αὐτὸν, ἐπικουρεῖν.

ε'. Προστάττω δὲ τῷ ἱπποκόμῳ καὶ τὸ δι' ὄχλου ἄγειν,

stituendum locabit, & ita quidem; ut non aliter, ac si puerum artis alicujus discendæ causſa locet, scripto complectatur, quomodo instructum sibi reddi velit Id enim ostendet domitori, quid efficere studio suo debeat, si mercede potiri velit.

3. Opera vero danda, ut pullum domitor mansuetum, tractabilem, hominum amantem accipiat. Hoc plerumque domi efficiunt equisones, si norint, etiam sine labore famem, sitim, iritationem in pullis existere: sed eosdem non nisi per homines & pabulo, & potu potiri, & rebus molestis liberari posse. Nam hac ratione non tantum à pullis homines diligi, sed expeti quoque necesse est.

4. Etiam illa tangenda sunt, quorum contrectatione solet equus inprimis delectari. Sunt autem hæc, quæ spissitudine pilorum abundant, & quibus, si molestum aliquid accidat, opem ipse ferre nequit.

5. Equisoni qnoque præcipiatur, ut pullum per turbam du-

γειν, ἢ παντοδαπῆς μὲν ὄψεσι, παντοδαποῖς δὲ φόροις πλησιάζειν. τούτων δὲ ὁπόσα ἂν ὁ πῶλος φοβῆται, ἢ χαλεπαίνοντα δῷ, ἀλλὰ πραΰνοντα διδάσκειν, ὅτι ἢ δεινά ἐστι. καὶ περὶ μὲν πωλείας ἀρκεῖν μοι δοκεῖ τῷ ἰδιώτῃ εἰπεῖν. τοσαῦτα περαίνειν.

ΚΕΦ. γ'.

Ὅταν γε μὲν ἱππαζόμενον ὠνῆταί τις, ὑπομνήματα γράφομεν, ἃ δεῖ καταμανθάνειν τὸν μέλλοντα μὴ ἐξαπατᾶσθαι ἐν ἱππωνείᾳ. πρῶτον μὲν τοίνυν μὴ λαθέτω αὐτὸν, τίς ἡλικία. ὁ γὰρ μηκέτι ἔχων γόμφους, οὔτ' ἐλπίσιν εὐφραίνει, ἥτε ὁμοίως εὐαπάλλακτος γίγνεται.

β'. Ὁπότε δὲ ἡ νεότης σαφὴς, δεῖ αὖ μὴ λαθεῖν, πῶς μὲν εἰς τὸ στόμα δέχεται τὸν χαλινὸν, πῶς δὲ περὶ τὰ ὦτα τὰς κορυφάς. ταῦτα δὲ ἥκιστ' ἂν λανθάνοι, εἰ ὁρῶντος μὲν τοῦ ὠνουμένου ἐμβάλλοιτο ὁ χαλινὸς, ὁρῶντος δ' ἐξαιροῖτο.

γ'. Ἔπειτα

cat, & ad varias ſpecies, varios ſonos propius admoveat. Horum ſi qua reformidat pullus, non à ſæviente, ſed deleniente doceri debet, eſſe illa minime terribilia. De pullis inſtituendis hæc minus perito præſcripſiſſe, mea quidem opinione ſatis eſt.

CAP. III.

JAm ubi quis equum comparare vult, qui agitari cœperit; admonitiones quaſdam adſcribemus, quas ſcire debet, qui nolit equorum in emtione circumveniri. Primum non ignoret, quæ ſit ætas equi. Nam qui (dentes pullinos, ætatis) indices amiſit; neque ſpe delectat, nec perinde revendibilis eſt.

2. Ubi juvenem eſſe conſtiterit, cognoſcendum eſt, quomodo frænum ore, verticis habenas ad aures admittat. Id vero nequit obſcurum eſſe, ſi frænum in conſpectu emtoris & injiciatur, & eximatur.

3. Hinc

γ'. Επειτα δὲ προσέχειν δεῖ τὸν νοῦν, πῶς ἕκαστος δέχεται τὸν ἀναβάτην. πολλοὶ γὰρ ἵπποι χαλεπῶς προσίενται, ἃ πρόδηλα αὐτοῖς ἐστιν, ὅταν προσέμενοι πονεῖν ἀναγκασθήσονται.

δ'. Σκεπτέον δὲ καὶ τόδε, εἰ ἀναβαθεὶς ἐθέλει ἀφ' ἵππων ἀποχωρεῖν, ἢ εἰ προσηκόντως, ὀπίσω μὴ ἀφέρει πρὸς τούτους. εἰσὶ δὲ οἱ διὰ κακὴν ἀγωγὴν καὶ πρὸς τὰς οἴκαδε ἀφόδους φεύγουσιν ἐκ τῶν ἱππασιῶν.

ε'. Τύς γε μὴν ἐπεσγνάθους μαλακὸν μὲν καὶ ἡ πέδη καλουμένη ἱππασία, πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ τὸ μεταβάλλεσθαι τὴν ἱππασίαν. πολλοὶ γὰρ οὐκ ἐγχειροῦσιν ἐκφέρειν, ἢν μὴ ἅμα συμβῇ ἥτε ἄδικος γνάθος, καὶ ἡ πρὸς οἶκον ἐκφορά. δεῖ γε μὴν εἰδέναι καὶ εἰ ἀφεθεὶς εἰς τάχος ἀναλαμβάνεται ἐν βραχεῖ, καὶ εἰ ἀποστρέφεσθαι ἐθέλει.

ς'. Ἀγαθὸν δὲ μὴ ἄπειρον εἶναι, εἰ καὶ πληγῇ ἐγερθεὶς ἐθέλει ὁμοίως πείθεσθαι. ἄχρηστον μὲν γὰρ δήπου καὶ οἰκέτης, καὶ στράτευμα ἀπειθές. ἵππος δὲ ἀπειθὴς οὐ μόνον ἄχρηστος,

3. Hinc animadvertendum, quonam modo equitem dorso suscipiat. Ex equis enim plerique difficulter admittunt, quæ jam ante intelligunt admissa laborandi necessitatem sibi adlatura.

4. Hoc quoque considerandum, an conscensus, ab equis aliis digredi velit, vel an equos adstantes inspectans, ad eos sessorem auferat. Sunt etiam, qui propter educationem malam ex ipsis agitationibus se fuga domum recipiunt.

5. Ex oris altera parte duriores prodit equitatio, quæ pedica nominatur; ac multo magis, ipsa equitationis mutatio. Nam plerique sessorem auferre non conantur, nisi simul & ab improbiore maxilla juventur, & impetus ipse domum tendat. Etiam sciri oportet, an dimissus ad cursum celeriorem paullo momento inhibeatur, & an reverti velit.

6. Hoc quoque non ignorari conducit, an excitatus ictu perinde, ac prius, parere velit. Quippe nullius usus est & famulus, & exercitus contumax. Equus vero con-

ἄχρηστος, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὅσα σφ προθύτης ἀφανίζεται.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ πολεμιστήριον ἵππον προσήκομεν ἔχεσθαι, πλεῖστον πεῖραν ἀπάντων, ὅσων σφ καὶ ὁ πόλεμος πεῖραν λαμβάνει. ἔστι δὲ ταῦτα, τάφρους ἀφαπιδᾶν, τείχια ὑπερβαίνειν, ἐπ' ὄχθους ἀνορθεῖν, ἀπ' ὄχθων καθάλλεσθαι, καὶ πρὸς ἄνατιν δὲ, καὶ κατ' πρανῆ, καὶ πλάγια ἐλαύνοντα πεῖραν λαμβάνειν. πάντα γὰρ ταῦτα καὶ τ' ψυχὴν, εἰ καρτερὰ, καὶ τὸ σῶμα, εἰ ὑγιὲς, βασανίζει.

η'. Οὐ μέντοι τ' μὴ καλῶς πάνυ ταῦτα ποιοῦντα ἀποδοκιμαστέον. πολλοὶ γὰρ οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἄπειροι εἶναι, τούτων ἐλλείπουσι. μαθόντες δὲ, καὶ ἐθισθέντες, καὶ μελετήσαντες, καλῶς ἂν ταῦτα πάντα ποιοῖεν, εἴ γ' ἄλλως ὑγιὴς καὶ μὴ κακοὶ εἶεν.

θ'. Τοὺς γε μέντοι (b) ὑποπτίας φυλακτέον. οἱ γὰρ ὑπέρφοβοι βλάπτειν μὲν τοὺς πολεμίους ἀφ' ἑαυτῶν οὐκ ἐῶσι, τ' δὲ ἀναβάτην ἔσφηλέν τε πολλάκις, καὶ εἰς τὰ χαλεπώτατα ἐνέβαλον.

ι'. Δεῖ

tumax non tantum inutilis est, sed etiam sæpenumero perpetrat ea quæ proditor solet.

7. Et quia nobis equum bellatorem comparandum suscepimus, periculum ejus faciundum in omnibus, quæ in bello tentari consueverunt. Ea vero sunt, transilire fossas, superare muros, in tumulos evadere cum impetu, de tumulis desilire. Faciundum quoque periculum, & sursum agitando per acclivia, & per declivia, & per transversa. Nam his omnibus & animus exploratur, an tolerans; & corpus, an sanum sit.

8. Non tamen is, qui hæc non admodum bene præstat, rejiciendus est. Etenim plerique, non quia non possint, sed quia rudes sint, in his deficiunt. At vero si didicerint, & adsuefacti sint, & exercitati, hæc omnia recte præstiterint; modo sani sint, & non ignavi.

9. Suspicaces tamen cavendi. Nam qui valde formidolosi sunt, ut hostem de se lædi non sinunt, ita sæpenumero etiam in gravissima pericula conjecto sessori detrimentum adtulerunt.

10. Cognoscen-

ι'. Δῆ δὲ καὶ εἴ τινα χαλεπώτητα ἔχει ὁ ἵππος, καταμανθάνειν, εἴτε πρὸς ἵππους, εἴτε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ εἰ δυσγάργαλίς γε εἴη. πάντα γὰρ ταῦτα χαλεπὰ τοῖς νεκλημμένοις γίγνεται.

ια'. Τὰς δέ γε τῶν χαλινώσεων καὶ ἀναβάσεων ἀποκωλύσης, καὶ τἄλλα δυνεύματα, πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον καταμάθοι τις, εἰ πεποιηκότος ἤδη τοῦ ἵππου πάλιν πειρῷτο ποιεῖν ταῦτα, ὅσα πρῶτον ἄρξασθαι ἱππεύειν. ὅσοι δ' ἂν πεπονηκότες ἐθέλωσι πάλιν πόνους ὑποδύεσθαι, ἱκανὰ τεκμήρια πρέχονται ταῦτα ψυχῆς καρτερᾶς.

ιβ'. Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν· ὅστις εὔπους μὲν εἴη, πρᾷος δὲ, ἀρκούντως δὲ ποδώκης, ἐθέλοι δὲ καὶ δύναιτο πόνους ὑποφέρειν, πείθοιτο δὲ μάλιστα, οὗτος ἂν εἰκότως ἀλυπότατός τ' εἴη καὶ σωτηριώτατος τῷ ἀναβάτῃ ἐν τοῖς πολεμικοῖς. οἱ δὲ ἢ διὰ βλακείαν ἐλάσεως πολλῆς δεόμενοι, ἢ, διὰ ὃ ὑπέρθυμοι εἰσι, πολλῆς ἡσυχείας τε καὶ περιπατείας, ἀσχολίαν μὲν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀνα-

βάτου

10. Cognoscendum quoque, num aliqua sævities insit equo, vel adversus equos, vel adversus homines; & an se titillari non patiatur. Etenim hæc omnia non possunt non iis esse gravia, qui equum talem possident.

11. An autem se frænari, & conscendi, ac vel in gyrum, vel aliter agitari recusset, multo facilius cognoverit aliquis; si post exhaustos ab equo labores, rursus ea facere, quæ prius ante agitationem, adgrediatur. Quippe si qui laboribus exhaustis, iterum labores subire volunt; indicia satis idonea firmi ac tolerantis animi præbent.

12. Ad summam, is equus, cui boni sunt pedes, qui mansuetus est, qui satis velox, qui sustinere labores & velit & possit, ac maxime qui pareat; in actionibus bellicis equiti haud dubie nec ullius rei gravis, & salutis auctor imprimis existet. Qui vero vel propter ignaviam multum impellendi sunt, vel propter animositatem nimiam magno cum labore demulcendi; pariter & negotium manibus

βάτου παρέχουσιν, ἀθυμίαν δ' ἐν τοῖς κινδύνοις.

ΚΕΦ. δ'.

Ὅταν γε μὴν ἀγαθὸς ἵππον πρίηταί τις, καὶ οἰκαδε ἀγάγηται, καλὸν μὲν ἐν τοιούτῳ τῆς οἰκίας τὸ χαθμὸν εἴη, ὅποι πλειστάκις ὁ δεσπότης ὄψεται τὸν ἵππον· ἀγαθὸν δὲ καὶ οὕτω κατεσκευάσθαι τὸν ἱππῶνα, ὥστε μηδὲν μᾶλλον οἰόντ' εἶναι τὸν γε ἵππου σῖτον κλαπῆναι ἐκ τῆς φάτνης, ἢ τὸν γε δεσπότου ἐκ γε ταμιείου. ὁ δὲ τούτου ἀμελῶν, ἐμοὶ μὲν ἑαυτῷ δοκεῖ ἀμελεῖν. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐν τοῖς κινδύνοις ὃ αὐτῷ σῶμα τῷ ἵππῳ ὁ δεσπότης παραβαλλόμενος.

β'. Εἰ δὲ μόνον γε μὴ κλέπτεσθαι ἕνεκα τοῦ σῖτον ἀγαθὸς ὁ ἐχέφρων ἵππων, ἀλλ' ὅπως μὴ ὅταν μὴ ἐκκομίζῃ τὸν σῖτον ὁ ἵππος, φανερὸν γίγνοιτο. τοῦτο δ' ἄν τις αὐτὸς μάθοι καὶ γιγνώσκοι, ὅτι ἢ τὸ * στόμα ὑπερμοῦν δέοιτο θεραπείας, ἢ κόπου ἐόντος δεῖται ἀναπαύσεως, ἢ κεφάλαι-

σις

manibus equitis exhibent, & in periculis exanimant.

CAP. IV.

JAM ubi quis equum ſibi probatum comparaverit, ac domum duxerit; commodum erit, ea parte domus eſſe ſtabulum, ubi dominus equum creberrime conſpiciet; commodum, ſic equile conſtrui, ut non magis equi pabulum è præſepi, quam domini cibus è penu ſubtrahi furto poſſit. Qua quidem in re qui negligens eſt, ſeipſum negligere mihi videtur. Nam perſpicuum eſt, dominum in periculis equo corpus ſuum credere.

2. Nec tantum hanc commoditatem habet equile munitum, ne pabulum furto ſubtrahatur; ſed etiam ut conſtet, quando pabulum equus è præſepi non egerat. Id vero ſi quis ſentiat, intelligat licet, vel os ejus ad nauſeam uſque humoris abundans, remedii alicujus indigere, vel laſſum (corpus) quiete reficiendum, vel ordei faſtidium,

σις ἢ ἄλλη τις ἀῤῥωστία ἐπωδύνεται. ἔστι δὲ ὥσπερ ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ ἵππῳ ἀρχόμενα πάντα εὐιατώτερα, ἢ ἐπειδὰν ἐγκαῤῥωθῇ τε καὶ ἁμαρτηθῇ τὰ νοσήματα.

γ'. Ὥσπερ δὲ τῷ ἵππῳ σίτου τε καὶ γυμνασίων ἐπιμελητέον, ὅπως ἂν τὸ σῶμα ἰσχύῃ, οὕτω καὶ τοὺς πόδας ἀσκητέον. τὰ μὲν τοίνυν ὑγρά τε καὶ λεῖα τῶν χαθμῶν λυμήνεται καὶ ταῖς εὐφυέσιν ὁπλαῖς. δεῖ δὲ, ὡς μὲν μὴ ᾖ ὑγρὰ, ἐπῤῥύτα· ὡς δὲ μὴ λεῖα, λίθοις ἔχοντα καθερωρυγμένοις πρὸς ἄλληλους, ὡς πλησίους ὁπλαῖς τὸ μέγεθος. τὰ γὰρ τοιαῦτα χαθμὰ καὶ ἐφεστηκότων ἅμα στερεῖ τοὺς πόδας.

δ'. Ἐπειτά γε μὴν τῷ ἱππικόμῳ ἐξακτέον μὲν τὸν ἵππον ὅπου ψήξῃ, μεταδετέον δὲ μετὰ τὸ ἄριστον ἀπὸ τῆς φάτνης, ἵν' ἥδιον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἴῃ. ὡς ἂν αὖ ὁ ἔξω χαθμὸς βέλτιστος εἴη καὶ τοὺς πόδας καθαῤῥωνυοι, λίθων στρογγύλων ἀμφιτόμων ὅσον μναίων ἁμάξας τέτταρας

dium, vel alium quendam languorem obrepere. Sunt autem omnia non aliter ac in homine, magis ab initio etiam in equo curabilia, quam ubi vel inhæsere morbo firmius, vel in eis peccatum fuerit.

3. Quemadmodum vero & pabuli, & exercitiorum equi ratio haberi debet, ut corpus robustum efficiatur; ita pedes quoque muniendi sunt. Humida lævia que stabula bonas etiam à natura corrumpunt ungulas. Itaque ne stabula sint humida, defluxum habere debent; ne lævia, lapides conjunctim defossos, qui magnitudine pares sint ungulis. Nam hujusmodi stabula pedes insistentium lapidibus equorum solidiores efficiunt.

4. Secundum hæc in locum equus educendus curatori, quo destringatur; & post prandii pabulum solutis loris removendus à præsepi, quo jucundius ad pabulum vespertinum accedat. Ut autem & stabulum exterius optimum sit, & equi pedes corroboret; lapidum rotundorum palmarium, minæ pondus habentium, plaustra

ρας καὶ πέντε χύλια καταβάλλοι τοῦ χειλώσας σιδήρῳ, ὡς ἂν μὴ σκεδαννύωνται. ὑπὸ δὲ τούτων ἐσηκώς, ὥσπερ ὑπὸ ὁδῷ λιθώδει ἀεὶ μέρος τῆς ἡμέρας πορεύοιτο.

ε'. Ἀνάγκη δὲ καὶ ψηχόμενον καὶ μωσπιζόμενον κεχρῆσθαι ταῖς ὁπλαῖς καθάπερ ὅταν βαδίζῃ. καὶ τὰς χελιδόνας δὲ τῶν ποδῶν ⓘ οὕτω κεχυμένοι λίθοι τερεοῦσιν. ὡς δὲ περὶ τὰς ὁπλῶν, ὅπως καρτεραὶ ἔσονται, οὕτως καὶ περὶ τὴν φολίδα, ὅπως μαλακὴ ἔσται, ἐπιμελητέον δέ. τὰ δ' αὐτὰ ἀνθρώπου τε σάρκα καὶ ἵππου φύμα ἀπαλύει.

ΚΕΦ. ε'.

Ἱππικὸς δὲ ἀνὴρ ἡμῖν δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἱππικὸν μεταλεῦσαι, ὃ δεῖ περὶ τὸν ἵππον περᾶσαι. πρῶτον μὲν τοίνυν τὸν ὑπαλυνδίας φορβιᾶς ὑπίσασθαι αὐτὸν δεῖ μή ποτε τὸ ἄμμα ποιήσασθαι ἔνθα περ ἡ κορυφαία τελευτήσεται. πολλάκις γὰρ κινῶν ὁ ἵππος ὑπὸ τῇ φάτνῃ τὴν κεφαλὴν, εἰ

plaustra quatuor aut quinque passim substernat, & ferreo labro includat, ne diffundantur. Quippe dum his institerit, nunquam non diei partem aliquam velut in via lapidea ingrediendo exiget.

5. Necesse est etiam, ut ungulis perinde utatur, dum & destringitur, & pungitur, atque inter incedendum. Pedum quoque testudines à lapidibus hoc modo substratis solidantur. Sicut autem ungularum, quo firmæ sint; ita etiam oris, ut sit tenerum, cura geri debet. Eadem vero & hominis carnem, & os equi tenerius efficiunt.

CAP. V.

VIdetur etiam nobis viri equestris esse, ut equisonem edoctum habeat, quomodo cum equo fit agendum. Ac primum scire hunc oportet, nunquam præsepialis capistri nodum ea parte capitis adstringendum, cui verticis habenæ adhiberi solent: Quum enim equus ad præsepe frequenter caput movere consueverit,

εἰ μὴ ἀσινὴς ἡ φορβιὰ περὶ τὰ ὦτα ἔσαι, πολλάκις ἂν ἕλκη ποιοίη. ἑλκυσθέων γε μὴν τούτων ἀνάγκη τὸν ἵππον καὶ περὶ τὸ χαλινοῦσθαι καὶ περὶ τὸ ψήχεσθαι δυσκολώτερον εἶναι.

β'. Ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ τετάχθαι τῷ ἱπποκόμῳ, καθ' ἡμέραν τὸν κόπριν καὶ τὰ ἐκφορήματα τοῦ ἵππου ἐκφέρειν εἰς ἕν χωρίον· τοῦτο γὰρ ποιῶν αὐτός τ' ἂν ῥᾷστα ἀπαλλάττοι, καὶ ἅμα τὸν ἵππον ὠφελοίη.

γ'. Εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν ἱπποκόμον καὶ τὸν χειμὼν περιπλέναι τῷ ἵππῳ, καὶ ὅτου δεῖ ψῆξιν καὶ ὅτου δεῖ κυλίσραι ἐξάγειν. καὶ ἀεὶ δὲ ὅποι ἂν ἀχαλίνωτον ἄγῃ, χαμοῦν δεῖ. ὁ γὰρ χαμὸς ἀναπνοὴν μὲν ἀφαιρεῖται, δάκνειν δὲ οὐκ ἐᾷ. καὶ ὅ δεῖ βουλεύειν δὲ περὶ τὸν ἵππον μᾶλλον ἐξαιρεῖ τὸν ἵππον.

δ'. Καὶ μὴν δεσμεύειν τὸν ἵππον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς δεῖ. πάντα γὰρ, ὁπόσα ἂν δυσκολῇ περὶ τὸ πρόσωπον ὁ ἵππος, ἐκνεύειν πέφυκεν ἄνω. ἐκνεύων γε μὴν οὕτω δεδεμένος χαλᾷ μᾶλλον, ἢ ἀλλαττᾷ τὰ δεσμά.

ε'. Ἐπειδὰν

consueverit, nisi capistrum auribus ita sit adplicatum, ut non noceat; sæpenumero partes illas exulcerat. Ob eas autem exulcerationes fieri necesse est, ut equus & ad frænandum & ad destringendum se difficiliorem præbeat.

2. Fuerit hoc quoque bonum, ut equiso mandatum efferendi quotidie fimi, & stramentorum equi, unum aliquem in locum, habeat. Id enim si faciat, simul eo labore nullo negotio defungetur, & equo proderit.

3. Etiam sciat equiso camum equo admovendum, sive ad destrictionem, seu ad volutabrum educat. Adeoque semper, quocunque duxerit equum sine fræno, camum adhibere debet. Quippe camus ut respirationem non impedit, ita mordere non sinit: idemque si equis adhibitus sit, magis ab insidiis homini struendis avocat.

4. Supra caput adligari debet equus. Nam omnia, quæ circum os equo molesta contingunt, sursum elato capite declinare solet. Itaque sic adligatus si quid declinet, laxat potius vincula, quam rumpit.

ε'. Επειδὰν δὲ ψήχῃ, ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χαίτης. μὴ γὰρ καθαρῶν τῶν ἄνω ὄντων, μάταιον τὰ κάτω καθαίρειν. ἔπειτα δὲ χρὴ μὲν τὸ ἄλλο σῶμα πᾶσι τοῖς τῆς καθάρσεως ὀργάνοις ἀνιέντα δεῖ τὴν τρίχα σοβεῖν τὴν κόνιν φύσιν τῆς τριχός, τὰς δ' ἐν τῇ ῥάχει τριχῶν ἄλλῳ μὲν ὀργάνῳ οὐδενὶ δεῖ ἅπτεσθαι, ταῖς δὲ χερσὶ τρίβειν καὶ ἁπαλύνειν ἡσυχῇ φύσει κέκλινε). ἥκιστα γὰρ ἂν βλάπτοι τὸν ἔδρακα ὑπ' ἵππου.

ς'. Υδατι δὲ καταπλύνειν τὴν κεφαλὴν χρή. ὀχθώδης γὰρ οὖσα, εἰ σιδήρῳ ἢ ξύλῳ καθαίροιτο, λυποῖ ἂν τὸν ἵππον. καὶ τὸ τραχὺ δὲ χρὴ βρέχειν. καὶ γὰρ αὐτὰς εὐμήκεις οὔσας αἱ τρίχες, ὁρᾶν μὲν οὐ κωλύουσι τὸν ἵππον, ἀποσοβοῦσαι δὲ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λυποῦντα. καὶ τοὺς θεοὺς δὲ οἴεσθαι χρὴ δεδωκέναι ταύτας τὰς τρίχας ἵππῳ ἀντὶ τῶν μεγάλων ὤτων, ἃ ὄνοις τε καὶ ἡμιόνοις ἔδοσαν ἀλεξητήρια τρὸς τὰ ὀμμάτων.

ζ'. Καὶ ὑγρὰν δὲ, καὶ χαίτην πλύνειν χρὴ, ἐπεὶ καὶ αὔξειν δεῖ

ς. Strigili usurus, à capite ac juba incipiat. Nam frustra sit, inferiora purgare, si superiora necdum munda sint. Deinde reliquo corpore cunctis ad expurgandos equos factis instrumentis erigere pilos, & pulverem extergere pro natura pilorum debet: at spinæ pilos alio nullo tanget instrumento, nisi quod manibus eos fricabit, & secundum naturalem eorum situm emolliet. Quippe sic illam in equo sellam quamminimum læserit.

6. Aqua caput eluendum est. Quum enim osseum sit, dolorem sentiet equus, si ferro vel ligno purgetur. Juba quoque anterior humectanda. Quum enim prolixi sunt hi capilli, sicut equum in adspiciendo non impediunt: ita depellunt ab oculis, si qua molestia iis accidant. Deos quoque putandum, hos equo capillos aurium magnarum loco dedisse, quas asinis & mulis ad depellendas oculorum injurias concesserunt.

7. Eluenda quoque cauda cum juba, quo capilli crescant; caudæ

ἀξ τὰς πείχας, τὰς μὲ ἐν τῇ οὐρᾷ, ὅπως ὁπλότον ἐξινώμων ἀποσοβῆται ὁ ἵππος τὰ λυποῦντα· τὰς δὲ ἐν τῷ τραχήλῳ, ὅπως τῷ ἀμβάτῃ ὡς ἀφθονωτάτη ἀντίληψις ᾖ.

η'. Δέδοται δὲ καὶ θεῶν ἡ ἀγλαΐας ἕνεκα ἵππῳ χαίτη, ἡ τραχήλου τε, ἡ οὐρά. τεκμήριον δὲ· αἱ γὰρ ἀγελαῖαι τῶν ἵππων οὐχ ὁμοίως ἐπομένουσι τοὺς ὄνους ὑπὸ τῇ ὀχείᾳ, ἕως ἂν κομῶσιν. ὧν ἕνεκα καὶ ἀποκείρουσι πρὸς τὴν ὀχείαν τοὺς ἵππους ἅπαντες οἱ ὀνοβατοῦντες.

θ'. Τῶν γε μὴν τῆς σκελῶν καθάπλυσιν ἀφαιρετέον· ὠφελεῖ μὲν γὰρ ὀλίγον, βλάπτει δὲ τὰς ὁπλὰς ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν βρέξις. καὶ τῶν ἐπὶ γαστέρα δὲ ἄγαν καθαρσιν μετρίως χρή. αὕτη γὰρ λυπεῖ μάλιστα τὸν ἵππον. ὅσῳ δ' ἂν καθαρώτερα ταῦτα γίνηται, τοσούτῳ πλείονα τὰ λυποῦντα ἀθροίζει ἐπὶ τὴν γαστέρα.

ι'. Ἢν δέ τις πάνυ βασανίσεταί τις ταῦτα, ὑφαίνει τε ἐκταράττων ὁ ἵππος, καὶ εὐθὺς ὅμοιός ἐστι τοῖς ἀκαθάρτοις.

dæ quidem, ut eam longissime porrigens equus, abigere molesta possit; colli vero, ut adminiculum, quod adprehendat conscensor, copiosum habeat.

8. Etiam venustatis caussa divinitus equo juba, capillus anterior, cauda contigit. Ejus argumentum hoc fuerit, quod equæ gregariæ non perinde asinos ad coitum admittant, dum comatæ sunt. Propterea tondent ad coitum equas omnes illi, qui volunt, ut ab asinis ineantur.

9. Crura cæteris membris abluendis eximimus. Ut enim utilitatis nihil habet, ita etiam noxia est ungularum humectatio quotidiana. Nimia quoque repurgatio eorum, quæ sub alvo sunt, moderanda. Nam equo maximam illa molestiam exhibet, & quo partes eæ mundiores fuerint, eo plura sub alvo dolorem equo concitantia colligunt.

10. Quod si maxime laborem in his perpetuum aliquis impenderit, non prius educitur equus, quin statim similis sit immundis.

τοις. Ταῦτα μὲ οὖν ἐᾶν χρή. ἀρχὴ δὲ καὶ ἡ τῶν σκελῶν ψῆξις αὐταῖς ταῖς χερσὶ γιγνομένη.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΔΗλώσομεν δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ἂν ἀβλαβέστατα μή τις ἑαυτῷ, τῷ δὲ ἵππῳ ὠφελιμώτατα ψήχοι. ἐὰν μὲν γὰρ εἰς ὃ αὐτὸ βλέπων τῷ ἵππῳ καθαίρῃ, κίνδυνος καὶ τῷ γόνατι καὶ τῇ ὁπλῇ εἰς ὃ πρόσωπον πληγῶναι.

β'. Ἢν δὲ ἀντία τῷ ἵππῳ ὁρῶν καὶ ἔξω τῶν σκέλοιν, ὅταν καθαίρῃ, κατὰ τὸ ὠμοπλάτιον καθίζων ἀποτείνῃ, ὑπὸ πάθοι μὲν ἂν ἥδιστα, δικαίως δ' ἂν καὶ τὸ χελιδόνιον τοῦ ἵππου θεραπεύειν ἀναπίνοντα τὸ ὁπλίου. ὡς δὲ αὖτως καὶ τὰ ὄπισθεν σκέλη καθαιρέτω.

γ'. Εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν μέλλοντα ἵππον, ὅτι καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα πάντα, ὅσα προσήκειν δοξ, ὡς ἥκιστα χρὴ κατὰ τὸ πρόσωπόν τε καὶ ὄπισθεν ποιήσαντα προσιέναι. διὸ καὶ ὀπι-

χθρῇ

mundis. Quapropter hæc omittenda ſunt. Crurum quoque deterſio, quæ duntaxat fit ipſis manibus, ſufficit.

CAP. VI.

INdicabimus hoc etiam, quemadmodum aliquis ſuo cum damno minimo, & equi commodo maximo, defricatione utatur. Nam ita ſi detergat ſordes, ut in eandem cum equo ſpectet partem; periculum erit, ne in faciem ab equo tum genu tum ungula percutiatur.

2. Sin adverſus equum intuens, & extra crus ipſum inter detergendum ad ſcapulam conſtitutus defricuerit: nec ipſe damni hoc modo quidquam acceperit, & poſſit itidem equi ungulam aperiendo teſtudini remedium adferre. Similiter & crura poſteriora purget.

3. Saltim id obſervet, qui verſatur apud equum; & hæc, & alia ſane omnia, quæ fieri oportet, minime ſic faciunda ut à fronte & à tergo accedatur. Quippe ſi utraque parte nocere

χφρῇ ἀδικεῖν καὶ ἀμφότερα ταῦτα, φεύγων ὁ ἵππος ἀνθρώπου. οὐκ πλαγίου δ' ἄν τις φοβηθὼν, ἀβλαβέσταλα μὲ ἑαυτῷ, πλῆξαι δ' ἂν ἵππῳ δυσαίως ἔχοι.

δ'. Ἐπειδὰν γε μὴν ἄγειν δεῖ τὸν ἵππον, τὸν μὲ ὄπισθεν ἀγωγὸν ἀρὰ τάδε οὐκ ἐπαινῶμεν, ὅτι τῷ μὲ ἄρντι οὕτως ἥκιστά ἐστι φυλάξασθαι, τῷ δὲ ἵππῳ οὕτω μάλιστα ἔξεστι ποιῆσαι ὅ, τι ἂν βούληται.

ε'. Τὸν δ' αὖ ἔμπροσθεν μαχῷ τῷ ἀγωγῷ φοβοῦντα διδάσκειν ὑφηγεῖσθαι τὸν ἵππον, ἀρὰ τάδε αὖ φέρομεν. ἔξεστι μὲν τῷ ἵππῳ καθ' ὁποτέραν βούλεται τῶν πλαγίων χαίρειν, ἔξεστι δὲ ἀναστρεφόμενον αὐτὸν γίγνεσθαι τῷ ἄρντι.

ς'. Ἀθρόοι δὲ δὴ ἵπποι πῶς ἄν ποτε ἀλλήλων δυσαίνοιο ἀπέχεσθαι οὕτως ἀγόμενοι; οὐκ πλαγίου δὲ ἵππου ἐθισθεὶς φοβεῖσθαι, ἥκιστα μὲ ἂν ἢ ἵπποις ἢ ἀνθρώποις δυσαίτ' ἂν χαίρειν, κάλλιστα δ' ἂν παρεσκευασμένου τῷ ἀναβάτῃ εἴη ἢ εἴποτε ἐν τάχει ἀναβῆναι δέοιτο.

ζ'. Ινα

re homini equus adgrediatur, viribus homine superior est. At si quis à latere adierit, is minimo cum damno suo, multa cum equo poterit agere.

4. Jam ubi ducendus est equus, ut aliquis à tergo sequens eum ducat, propterea non probamus, quia ductor hoc modo minime sibi cavere potest, & equo facere nullo negotio licet omnia quæ vult.

5. Rursus ut aliquis antecedens à fronte, longo cum loro ductorio, doceat equum subsequi, propter has causas reprehendimus, quod equo nocere liceat, utrocumque velit à latere, atque etiam se convertere possit, & in ductorem adversum irruere.

6 Quod si plures equi sic ducantur, quinam fiet ut à se invicem abstineant? Qui vero à latere duci consuevit equus, is minime nec equos nec homines lædere possit, & equiti commodissime paratus ad manum fuerit, si quando celeriter in eum sit adscendendum.

7. Ut

ζ'. Ἵνα δὲ ὁ ἱπποκόμος καὶ τὸ χαλινὸν ὀρθῶς ἐμβάλῃ, πρῶτον μὲν πρόσθιον τὸ ἀριστερὸν οὖς ἵππου. ἔπειτα τὰς μὲν ἡνίας περιβαλὼν περὶ τὴν κεφαλήν, καταθέτω ὑπὸ τῇ ἀκρωμίᾳ, τὸ δὲ κορυφαῖον τῇ δεξιᾷ αἰρέτω, τὸ δὲ γόμιον τῇ ἀριστερᾷ προσφερέτω.

η'. Κἂν μὲν δέχηται, δηλονότι προσπθέναι δεῖ τὸ κεχρύφαλον· ἐὰν δὲ μὴ ὑποχάσκῃ, ἔχοντα δεῖ πρὸς τοῖς ὀδοῦσι τὸν χαλινὸν καὶ μέγαν δάκτυλον τὸν ἀριστερᾶς χειρὸς εἴσω τὸ γνάθου πρὸ ἵππου ποιῆσαι. οἱ γὰρ πολλοὶ τούτου γιγνομένου χαλῶσι τὸ στόμα. ἢν δὲ μηδὲ οὕτω δέχηται, πιεσάτω τὸ χεῖλος πρὸς τῷ χαυόδοντι. καὶ πάνυ τινὲς ὀλίγοι, ἂν δέχωνται τοῦτο πάσχοντες.

θ'. Διδάσκω δὲ καὶ τάδε ὁ ἱπποκόμος. πρῶτον μέν, μήποτε ἄγειν ταῖς ἡνίαις καὶ ἵππον. τοῦτο γὰρ ἑτερογνάθους ποιεῖ. ἔπειτα δὲ ὅσον δεῖ, ἀπέχειν τὸν χαλινὸν τοῦ γνάθου, ὥστε μὴ ἀναίσθητον εἶναι. ὁ μὲν γὰρ ἄγαν πρὸς αὐταῖς τυλοῖ τὸ στόμα· ὁ δ' ἄγαν εἰς ἄκρον τὸ στόμα καθιέμενος, ἐξουσίαν

7. Ut autem curator equo frænum etiam recte injiciat, ad lævum latus equi primum accedat; deinde circum caput habenas injiciens, in ſummis armis eas deponat, verticiſque lorum dextra tollat, læva lupos admoveat.

8. Hos ſi admittat, totum fræni reticulum ei ſcilicet induendum erit. Sin os pandere nolit, frænum equi dentibus adhibendo digitus maximus ſiniſtræ buccæ inſeratur. Nam plerique, ſi hoc fiat, os laxant. Si ne ita quidem admittat, labrum ad dentem, qui caninus dicitur, premat. Pauciſſimi quidem, ſi hoc eis accidat, frænum non recipiunt.

9. Etiam in his inſtructus ſit curator. Primum, ne ducat equum habenis. Sic enim pars oris altera fit durior. Deinde, ut à maxillis intervallo conveniente frænum ſic abſit, ut ſenſus ejus equum non fugiat: Nam ſi valde maxillis incumbat, ori callum obducit. At ſi nimis ad os extremum demittatur, poteſta-

tem

γόιαν παρέχει συμβάλλονται τὸ χόμιον μὴ πείθεσθαι.

ί. * Χρὴ δὲ τ' ἱππόκομον καὶ τὰ τοιάδε παρωξύνθαι, εἰπὶ δεῖ πονεῖν. οὕτω γὰρ δὴ μέγα ἐστί, τὸ λαμβάνειν ἐθέλειν τ' ἵππον τ' χάλινον, ὡς ὁ μὴ δεχόμενος παντάπασιν ἄχρηστος.

ια'. Ην δὲ μὴ μόνον ὅταν πονεῖν μέλλῃ χαλινῶται, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπὶ τ' σῖτον, καὶ ὅταν ἐξ ἱππασίας εἰς οἶκον ἀπάγηται, ἡδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ ἁρπάζοι τ' χαλινὸν αὐτόματος προτεινόμενον.

ιβ'. Ἀγαθὸν δὲ τ' ἱππόκομον καὶ ἀναβάλλειν ἐπὶ τ' Περσικὸν τρόπον, ὅπως αὐτός τε ὁ δεσπότης, ἢν ποτε ἀρρωστήσῃ, ἢ πρεσβύτερος γένηται, ἔχῃ εὐπετῶς ἀναβιβάζοντα, καὶ ἄλλῳ, ᾧ τινι βούληται, τ' ἀναβαλοῦντα ἐπιχαρίσηται.

ιγ'. Τὰ δὲ μή ποτε σὺν ὀργῇ τῷ ἵππῳ προσφέρεσθαι, ἐν τούτῳ καὶ δίδαγμα καὶ ἔθισμα πρὸς ἵππον ἄριστον. ἀπρονόητον

γὰρ

tem præbet equo se contumaciter gerendi, si frænum simul mordeat.

10. Et in his acrem esse curatorem convenit, si qua alia in re sit elaborandum. Quippe tantum in hoc momenti situm est, ut equus admittere frænum velit; ut si quis non admittat, omnino inutilis sit.

11. Quod si non tantum frænetur, ubi laborandum est equo, verumetiam quum ad pabulum ducitur, & quum ex agitatione domum reducitur; mirum non sit, frænum oblatum ab eo sponte rapi.

12. Bonum hoc quoque, scire curatorem, quo pacto sessor more Persico in equum sustollendus sit: ut & ipse dominus, si morbo languerit, aut provectior fiat, habeat hominem, à quo facile imponatur in equum; & alteri, cui velit, gratificari queat, hominem concedendo à quo sustollatur.

13. Unum autem hoc ad equos & præceptum & institutum est optimum; nunquam ut iracunde cum equo agatur. Nam ira quiddam est inconsideratum.

γὰρ ἡ ὀργὴ, ὥστε πολλάκις ἐξεργάζεται ὧν μεταμελῆ ἀνάγκη.

ιδ'. Καὶ ὅταν δὲ ὑποπτεύσας τι ὁ ἵππος μὴ θέλῃ πρὸς τοῦτο προσιέναι, διδάσκειν δεῖ, ὅτι γε δεινά ἐστι, μάλιστα μὲν οὖν ἵππῳ εὐκαρδίῳ· εἰ δὲ μή, ἀπόμυον * αὐτὸν γε δειλὸν δοκοῦντος εἶναι, καὶ τὸ ἵππον πρᾴως προσάγειν.

ιε'. Οἱ δὲ πληγαῖς ἀναγκάζοντες ἔτι πλείω φόβον παρέχουσιν. οἴονται γὰρ οἱ ἵπποι, ὅταν τι χαλεπὸν πάσχωσιν ἐν τῷ τοιούτῳ, καὶ τοῦτο τὰ ὑποπτευόμενα αἴτια εἶναι.

ιϛ'. Ἐπειδάν γε μὴν ὁ ἱπποκόμος τὸ ἵππον προσδιδῷ τῷ ἀναβάτῃ, τὸ μὲν ὄπισθεν ὑποβιβάζεσθαι τοῦ ἵππου, ὥστε εὐπετὴς εἶναι ἀναβῆναι, καὶ μεμφόμεθα. τὸν γε μὴν ἱππέα νομίζομεν χρῆναι μελετᾶν καὶ μὴ παρέχοντος ἵππου δύνασθαι ἀναβαίνειν. ἄλλοτε μὲν γὰρ ἄλλοῖος ἵππος παρίπλει, ἄλλοτε δὲ ἄλλῳ ὁ αὐτὸς ὑπηρετεῖ.

ΚΕΦ.

tum. Itaque sæpenumero facit ea quorum pœnitere necesse sit.

14. Quum etiam suspectum aliquid habens equus, id adire non vult; docendus est, in eo nihil esse terribile, præsertim equo animoso: sin id fieri nequeat, equitem ipsum adtingere oportet id, quod terribile videtur, equum leniter adducendo.

15. Qui vero verberibus eos cogunt, etiam metum majorem incutiunt. Putant enim equi, quum interim aliquid grave ferunt, etiam id ab illo, quod suspectum habent, proficisci.

16. Quum sessori curator equum tradit, non improbamus sane, si norit equum sic ei subjicere, quo facilis adscensus sit. Ipsum tamen equitem in hoc exercere se debere ducimus, ut etiam equo se non præbente conscendere possit. Nam aliquando alius atque alius equus offertur, & idem equus alias alii insidet.

CAP.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὅτ᾽ ἂν μὲν οὖν δέξηταί τις τὸν ἵππον ὡς ἀναβησόμενος, νῦν αὖ γράψομεν, ὅσα ποιῶν ὁ ἱππεὺς καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ ἵππῳ ὠφελιμώτατος ἂν εἴη ἐν τῇ ἱππικῇ εἴη. πρῶτον μὲν τοίνυν τὴν ῥυταγωγέα χρὴ ἐκ τῆς ὑποχαλινιδίας ἢ ἐκ τοῦ φαλίου ἠρτημένον εὐτρεπῆ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα λαβεῖν, καὶ οὕτω χαλαρὸν, ὡς μήτ᾽ ἂν ἀνιμῶν τὸν τελχῶνα δόξαι τὸν ἵππον λαβόμενος μέλλειν ἀναβήσεσθαι, μήτε ἂν ἀπὸ δόρατος ἀναπηδᾶν, ἅπαν τὸν ἵππον. τῇ δεξιᾷ δὲ τὰς ἡνίας ἅμα τὴν ἀκρωμίαν λαμβανέτω ὁμοῦ τῇ χαίτῃ, ὅπως μηδὲ καθ᾽ ἕνα τρόπον ἀναβαίνων ἅπασι τῷ χαλινῷ ὁ στόμα τοῦ ἵππου.

β'. Ἐπειδὰν δὲ ἀναγκαίαν ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀνάβασιν, τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἀνιμάτω τὸ σῶμα, τὴν δὲ δεξιὰν ἐκτείνων συναιρέτω ἑαυτὸν, (οὕτω γὰρ ἀναβαίνων οὐδὲ ὁπισθεν αἰσχρὰν θέαν παρέξει) συγκεκαμμένῳ δὲ τῷ σκέλει, καὶ μήτε τὸ γόνυ

ὀπὶ

CAP. VII.

JAM quum eques aliquis acceperit equum, tanquam in eum conscensurus; scribendum modo, quæ facere debeat eques, ut in re equestri tam sibi quam equo plurimum conferat. Primo lorum ductorium, ad inferiorem frœni partem, vel ad menti catenam religatum, commode manu sinistra sumat, & ita laxum, ut nec in adscendendi conatu, sublevandi sui causſa jubas equinas ad aures prehendens, nec ab hasta insiliens, equum convellat. Dextra sumat habenas juxta summos armos, una cum juba: ne ullo modo inter adscendendum os equi frœno torqueat.

2. Posteaquam ad conscensum se leviorem reddiderit, sinistra corpus sublevet; simul dextram extendens, se sustollat. Nam ita conscendens, ne quidem à tergo deforme spectaculum exhibebit. Et fient hæc inflexo crure, ne genu quidem

ὀπὶ τ ῥάχιν ϑ ἵππυ πϑέτω, ἀλλ' ὑπερβησάτω ὀπὶ τὰς δεξιὰς πλευρὰς τ κνήμιν. ὅταν δὲ ἐπιενέγκῃ τ πόδα, τότε χ τὸ γλυτὸ καταϑέτω ὀπὶ τ ἵππον.

γ'. Ην δὲ τύχῃ ὁ ἱππεὺς τῇ μ ἀριστερᾷ ἄγων τ ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχων, ἀγαθὸν μ ἡμῖν δοκεῖ εἶ) τὸ χ ἐκ τ δεξιῶν μελετῆσαι ἀναπιδᾶν. μαϑεῖν δ' ὑδὲν δᾶ ἄλλο, ἢ ἃ μ τότε τοῖς δεξιοῖς ϑ σώματος ἐποίει, τοῖς ἀριστεροῖς ποιᾶν· ἃ δὲ τότε τοῖς ἀριστεροῖς, τοῖς δεξιοῖς.

δ'. Τύτυ δὲ ἕνεκα χ Σωύτῳ ἐπαινῶμν τ ἀνάβασιν, ὅτι ἅμα τε ἀναβεβηκὼς ἂν εἴη χ κατασκευασμένος πάντα, εἴτι δέοι ἐξαίφνης πρὸς πολεμίυς ἀγωνίζεσθαι.

ε'. Επειδάν γε μὴν καθίζηται, ἐάν τε ὀπὶ μιλῶ, ἐάν τε ὀπὶ ϑ ἐφιππίυ, ὑ τ ὥσπερ ὀπὶ ϑ δίφρυ ἔδραν ἐπαινῶμεν, ἀλλὰ τῷ ὥσπερ ὀρθῶς ἂν ἀναβεβηκὼς εἴη τοῖν σκελοῖν. τοῖν τε γὸ μηροῖν ὅπως ἂν ἔχοιϑ μᾶλλον ϑ ἵππυ, χ ὀρθὸς ὢν, ἐρρωμενέστερος ἂν δυναίϑ χ ἀκοντίσαι καὶ πατάξαι ἀπὸ ϑ ἵππυ, εἰ δέοι.

ϛ'. Χρὴ

in equi dorſum imponendo; ſed in latus dextrum tibia trajiciatur. Ubi pedem circumactum in alteram partem tranſtulerit, tunc etiam equo clunes imponat.

3. Bonum quoque nobis eſſe videtur, ut etiam à dextro latere in equum inſiliendi uſum aliquis ſibi paret; ſi forte contingat, ut eques ſiniſtra ducat equum, haſtam dextra teneat. Nec aliud heic diſcendum, quàm ut ſiniſtris partibus corporis ea peragat, quæ illic dextris faciebat; quæ ſiniſtris illic, jam dextris heic agat.

4. Et laudamus hanc adſcenſionem, propterea quod hoc modo ſimul atque conſcenderit equum, paratus ſit ad omnia, ſi forte ſubito pugnandum ſit adverſus hoſtes.

5. Ubi jam inſederit vel equo nudo, vel ephippio, non laudamus ſeſſionem, qualis eſt in curru; ſed eam, quæ cruribus divaricatis equitem velut erigit. Sic enim & femoribus equo firmius adhærebit, & erectus tam jacula vibrare quam ferire validius ex equo, ſi ferat uſus, poterit.

6. Ti-

ς'. Χρὴ δὲ καὶ χαλαρὰν ἀπὸ τοῦ γόνατος ἀφεῖσθαι τὴν κνήμην σὺν τῷ ποδί. σκληρὸν μὲν γὰρ ἔχων τὸ σκέλος, εἰ προσκόψειέ τῳ, προσκλασμένος ἂν εἴη. ὑγρὰ δὲ οὖσα ἡ κνήμη, εἴπι καὶ προσπίπτοι αὐτῇ, εἴκοι ἂν, καὶ μηδὲν ἧττον μελαχροίη.

ζ'. Δεῖ δὲ τὴν ἱππέα καὶ τὸ ἄνωθεν τοῦ ἑαυτῆς ἰσχίου σῶμα ὡς ὑγιέστατον ἐπίζευγνύναι. οὕτω γὰρ ἂν πονεῖν ἔτι μᾶλλον δύναιτο, καὶ, εἴ τις αὐτὴν, ἢ ὠθοίη, ἧττον ἂν σφάλλοιτο.

η'. Ἐπειδάν γε μὴν καθίζηται, πρῶτον μὲν ἠρεμεῖν δεῖ διδάσκειν τὸν ἵππον, ἕως ἂν καὶ ἐκπαύσηται ἴσως τι δάκνων, καὶ ἡνίας ἰσώσῃ, καὶ δόρυ λάβῃ ὡς ἂν εὐφορώτατον εἴη. ἔπειτα δὲ ἐκτεῖναι χρὴ ἀριστερὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευράς. οὕτω γὰρ εὐσταλέστατός τε ὁ ἱππεὺς ἔσται, καὶ ἡ χεὶρ ἐγκρατεστάτη.

θ'. Ἡνίας γε μὴν ἐπαινοῦμεν, αἳ ποῖαί τέ εἰσι, καὶ μὴ ἀσθενεῖς, μηδὲ ὀλισθηράς, μηδὲ παχείας· ἵνα καὶ τὸ δόρυ, ὅταν δέῃ, δέχεσθαι ἡ χεὶρ δύνηται.

ι'. Ὅταν

6. Tibiam quoque cum pede fluxam ac liberam inde usque à genu demittere oportet. Nam si quis crure rigido in aliquid impegerit, etiam crus fortasse fregerit. At tibia fluxa, licet aliquid in eam impingat, & cedere possit & femur loco suo non moverit.

7. Debet etiam eques ita corporis sui partes, quæ supra coxas sunt, exercere consuefaciendo, ut quammaxime sint agiles. Sic enim & laboribus magis sufficerit, ac si quis eum vel trahat, vel trudendo impellat, minus everti possit.

8. Ubi jam insidet equo, primum docere debet eum, ut placide quiescat, donec subduxerit ipse, si quid oporteat, & habenas æquales reddiderit, & hastam ita sumpserit, ut gestari facillime possit. Deinde brachium sinistrum lateri admotum teneat. Hic enim gestus equitem maxime decet; ac manui robur inprimis addit.

9. Habenas laudamus æquales, non fragiles, nec lubricas, nec crassas: ut ea manus, quoties opus est, hastam quoque prehendere possit.

ί. Οταν δὲ τοῦ χωρᾶν σημαίνῃ τῷ ἵππῳ, βάδιον μὲν ἀρχέσθω· τοῦτο γὰρ ἀταραχότατον. ἡνιοχείτω δὲ, ἢν μὲν κυφαγωγότερος ᾖ ὁ ἵππος, ἀνωτέρω τῶν χειρῶν· ἢν δὲ μᾶλλον ἀνακεκυφὼς, κατωτέρω· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα κοσμοίη τὸ σχῆμα.

ια'. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν αὐτοφυῆ διατροχάζοντι, διαχαλῴη τ' ἂν ἀλυπότατα τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὸ ὑπερβαδοφορεῖν ἥδιστ' ἂν ἀφικνοῖτο. ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἄρχεσθαι εὐδοκιμώτερον, ὧδ' ἂν μάλιστα ἀπὸ τούτων ἄρχοιτο, εἰ διατροχάζοντος μὲν ὁπότε ἀναβαίνοι τῷ δεξιῷ, τότε σημαίνοι τῷ ἵππῳ, τῷ ὑπερβαδοφορᾶν.

ιβ'. Τὸ γὰρ ἀριστερὸν μέλλων αἴρειν, ἐκ τούτου ἂν ἄρχοιτο· καὶ ὁπότε ὑπὸ τὸ εὐώνυμα ἀναφέροι, τότε καὶ τὴν ὑπόκλισιν ἂν ἄρχοιτο. καὶ γὰρ πέφυκεν ὁ ἵππος εἰς μὲν τὰ δεξιὰ τρεφόμενος, τοῖς δεξιοῖς ἀφηγεῖσθαι· εἰς εὐώνυμα δὲ, τοῖς ἀριστεροῖς.

ιγ'. Ἱππασίαν δ' ἐπαινοῦμεν τὴν πέδιον καλουμένην. ἐπ' ἀμφοτέρας γὰρ τὰς γνάθους τρέφεσθαι ἐθίζει.

καὶ

10. Signo dato, ut equus progrediatur; pedetentim fiat initium: nam in hoc minimum est perturbationis. Habenas, si cervus incedat equus, manibus superiori earum parte teneat: sin erectiori capite, inferius: hoc enim formam equi maxime decoraverit.

11. Secundum hæc si naturali cursitet incessu, reddetur corpus ejus absque molestia laxius, & libentissime ad virgæ incitationem accedet. Quum vero magis probetur, ut à sinistris initium fiat; ita maxime hinc incipiet; si equo post consensionem ad dexteram currente, signum ei virga dederit.

12. Quippe dum sinistrum sumere vult, hinc incipiet; & ubi ad sinistram se convertit, tunc & inflexionis initium faciet. Solet enim equus, si convertatur ad dextram, dextris insistere; si ad lævam, sinistris.

13. Eam vero laudamus equorum agitationem, quæ pedicæ nomen habet. Nam adsuefacit equos, ut ab utraque maxillarum parte

καὶ τὸ μεταβάλλειν δὲ τὴν ἱππασίαν ἀγαθὸν, ἵνα ἀμφότεραι αἱ γνάθοι καθ' ἑκάτερον τῆς ἱππασίας ἰσάζωνται.

ιδ'. Ἐπαινῶμεν δὲ καὶ τὴν ἑτερομήκη πέδιλα μᾶλλον τῆς κυκλοτερῶς. ἥδιον μὲν γὰρ οὕτως ἀναστρέφοιτο ὁ ἵππος, ἥδη πλήρης ὢν θυμοῦ εὐθύς, καὶ τό, τε ὀρθοδρομεῖν καὶ τὸ ἀποκάμπειν ἅμα μελετῷη ἄν.

ιε'. Δεῖ δὲ καὶ ὑπολαμβάνειν ἐν τοῖς τροφοῖς. ὁ μὲν γὰρ ῥᾴδιον τῷ ἵππῳ, ὁ δ' ἀσφαλὲς ἐν τῷ τάχει ὄντα κάμπτειν ἐν μικρῷ, ἄλλωστε κἂν ἀπίστευτον ἢ ὀλισθηρὸν ἢ τὸ χωρίον.

ις'. Ὅταν γε μὴν ὑπολαμβάνῃ, ὡς ἥκιστα μὲν χρὴ τὸν ἵππον πλαγιοῦν τῷ χαλινῷ, ὡς ἥκιστα δ' αὐτὸν πλαγιοῦσθαι. εἰ δὲ μή, εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι μικρὰ τοιαῦτα ἀρκέσει κεῖσθαι καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἵππον.

ιζ'. Ἐπειδάν γε μὴν ἐκ τῆς τροφῆς εἰς τὸ εὐθὺ βλέπῃ ὁ ἵππος, ἐν τούτῳ φρὸς τὸ θᾶττον αὐτὸν ὁρμᾶτω. δῆλον γὰρ, ὅτι καὶ ἐν τοῖς πολεμίοις αἱ τροφαί εἰσιν, ἢ δ' διώκειν,

parte convertantur. Et mutare motum equi bonum est, ut utraque agitationis ratione similes sibi maxillæ fiant ambæ.

14. Laudamus & pedicam altera parte longiorem potius quam rotundam. Sic enim libentius convertetur equus, jam recti cursus satur; & simul ad cursum rectum, & ad inflexionem exercebitur.

15. Etiam inhibendi sunt in reflectionibus equi. Nec enim vel facile, vel tuto fieri potest; ut equus in cursu citatiore paullo momento se reflectat; præsertim si locus salebrosus sit, aut lubricus.

16. Inter inhibendum quamminime fræno flectendus in obliquum equus, nec in alterum latus ipsi sessori procumbendum. Cæteroquin ei sciendum, levem sufficturam occasionem ad hoc, ut tam ipse quam equus humi jaceant.

17. Ubi jam post inflexionem directe prospiciet equus, tum vero ad celeritatem incitandus erit. Nimirum constat, in bellis quoque fieri reflexiones, vel hostem insequendi,

κειν, ἢ ὃ ἀποχωρῆν ἕνεκα. ἀγαθὸν οὖν τὸ γραφέντα ταχύειν μελετᾶν.

ιή. Ὅταν δὲ ἱκανῶς ἤδη δοκῇ τὸ γυμνάσιον τῷ ἵππῳ ἔχειν, ἀγαθὸν καὶ ἀναπαύσαντα ὁρμῆσαι ἐξάφνης εἰς τὸ τάχιστον, καὶ ἀφ' ἵππων μὲν τοὺς ἵππους· καὶ οὐκ ὃ ταχέως οὗ ὡς ἐγγυτάτω ἠρεμίζειν, καὶ οὐκ ὃ ἐσάναι δὲ τρέψαντα δῆ πάλιν ὁρμᾶν. τρόδηλον γὰρ, ὅτι ἔσαι ποτὲ, ὅτε ἑκατέρου τούτων δεήσει.

ιθ'. Ὅταν γε μὲν καταβαίνειν ἤδη καιρὸς ᾖ, μήτε ἐν ἵπποις ποτὲ καταβαίνειν, μήτε τοῖς σύεσιν ἀνθρώπων, μήτε ἔξω τῆς ἱππασίας, ἀλλ' ὅπου τε καὶ ποῦ ἀναγκάζεται ὁ ἵππος, ἐνταῦθα καὶ τὸ ῥᾳστώνης τυγχανέτω.

ΚΕΦ. ή.

ΕΠειδὴ τοίνυν ἔστιν ὅπου τρέχειν δεήσει τὸν ἵππον καὶ τραχεῖα καὶ ὄρεια καὶ πλάγια, ἔστι δὲ ὅπου ἀναπηδᾶν, ἔστι

quendi, vel receptus cauſſa. Quapropter utile eſt equos exercere, ut reflexi curſu celeriore ferantur.

18. Poſteaquam exercitii ſatis habere jam videbitur equus, bonum erit etiam poſt quietem eum ſubito ad curſum celerrimum incitare, tam ab equis aliis quam in equos; rurſumque ab hac celeritate proximo quodam in loco quieſcere, ac ubi ſteterit aliquamdiu, denuo reflexum incitare. Quippe manifeſtum eſt, venturum aliquando tempus, quo amborum uſus ei futurus ſit neceſſarius.

19. Ubi jam deſcendendi tempus erit, non hoc fiat inter equos, nec juxta cœtum aliquem hominum, nec extra ſpatium agitationis: ſed quo loco laborem equus perferre cogitur, ibidem & requiete potiatur.

CAP. VIII.

ET quoniam equo nonnunquam currendum erit per declivia, montuoſa, tranſverſa; nonnunquam tranſiliendum, &

ex-

ἔστι δὲ ὅπως χὴ ὀκνηδᾶν, ἔνθα δὲ χὴ καθάλλεσθαι, χὴ ταῦτα πάντα διδάσκειν τε ἁξ χὴ μελετᾶν χὴ αὐτὸν καθόλου, χὴ τ' ἵππον. οὕτω γὰρ ἂν σωτήριοί τε εἶεν ἀλλήλοις, χὴ χρησιμώτεροι ἂν διοικοῖεν τὴν ἕξιν.

β'. Εἰ δέ τις διλογεῖν ἡμᾶς οἴεται, ὅτι περὶ τ' αὐτῶν λέγομεν νῦν τε χὴ πρόσθεν, ὃ διλογία ταῦτά ἐστιν. ὅτε μὲν γὰρ ἐωνεῖτο, πειρᾶσθαι ἐκελεύομεν, εἰ δυνατὸς ὁ ἵππος ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ διδάσκειν φαμὲν χρῆναι τ' ἑαυτῷ, χὴ γεγράφομεν, ὡς ἁξ διδάσκειν.

γ'. Τὸν μὲν γὰρ παντάπασιν ἄπειρον ὄ ἀκροβολᾶν λαβόντα ἁξ ὄ ἀγωγέως καταβεβλημένῳ προδιαβῆναι αὐτὸν τ' τάφρον. ἔπειτα δ' ὀρθοῦν ἁξ τῷ ἀγωγεῖ, ὡς ἀφάλληται.

δ'. Ην δὲ μὴ ἐθέλῃ, ἔχων τις μάστιγα ἢ ῥάβδον ἐμβαλέτω ὡς ἰχυρόταλα· χὴ ὅπως ὑπεραλεῖται ὃ τὸ μέτριον, ἀλλὰ πολὺ πλέον ὄ χαμῆ. χὴ τὸ λοιπὸν ὑδὲν δεήσει πάλιν, ἀλλ' ἢ μόνον ἵληι ὁπόθέν τινα ἐπελθόντα, ἁλεῖται.

ε'. Επει-

exsiliendum, & desiliendum; ad istæc omnia prorsus & instituere & exercere tam seipsum quam equum debet. Hoc enim modo & salutaris alter alteri fuerit, & utilis.

2. Si quis autem nos eadem bis repetere putat, qui de iisdem & prius & nunc loquamur; sane non hoc est, bis dicere. Nam in emtione periculum fieri jubebamus, an equus hæc præstare posset; nunc unicuique sic equum suum docendum dicimus, & docendi rationem litteris prodemus.

3. Nam qui transiliendi rudem prorsus accepit equum, is humi demisso loro ductorio, prior ipse transire fossam debet: deinde loro ductorio sic urgendus equus, ut transiliat.

4. Si nolit, flagellum aliquis aut virgam totis viribus adhibeat. Ita non solum id spatium, sed majus etiam quam oportebit, transiliet; ac deinceps non opus erit verberibus, sed ubi duntaxat accedentem à tergo quendam conspexerit, saltabit.

5. Post-

ε'. Επειδὰν δὲ οὕτω ἁλτικὸς ἐθισθῇ, καὶ ἀναβεβηκὼς ἐπαγάγῃ τὸ μὴ σφῶν ὅτι μικρὰς, ἔπειτα δὲ καὶ μείζους. ὅταν δὲ μέλλῃ πηδᾶν, παίσατω αὐτὸν τῷ μώτι. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀναπηδᾶν καὶ τὸ καταπηδᾶν διδάσκων, παίσατω τῷ μώτι. ἀθεῖ γὰρ τῷ σώματι ταῦτα πάντα ποιῶν, καὶ ἑαυτῷ ὁ ἵππος καὶ τῷ ἀναβάτῃ ἀσφαλέστερον ποιήσῃ μᾶλλον, ἢ ἂν ἐλλείπῃ τὰ ὄπισθεν ἢ ἁλτιδῶν, ἢ ἀνορύων, ἢ καταλλόμενος.

ς'. Εἰς γε μὴν τὸ κάταντες πρῶτον χρὴ ἐν μαλακῷ χωρίῳ διδάσκειν. καὶ τελευτῶν, ἐπειδὰν τοῦτο ἐθισθῇ, πολὺ ἥδιον τὸ προανὲς ὀρθίου δραμεῖται. ἃ δὲ φοβοῦνταί τινες, μὴ ἀποῤῥηγνύωσι τοὺς ὤμους κατὰ τὰ προανῆ ἐλαυνόμενοι, θαῤῥοῦντων· μαθόντες, ὅτι Πέρσαι καὶ Ὀδρύσαι ἅπαντες εἰς τὰ κατάντη ἀμιλλώμενοι, ὑγιὲς ἦθος τῶν Ἑλλήνων ὑγιᾶς τοὺς ἵππους ἔχουσι.

ζ. Παρήσομεν δὲ οὐδὲ ὅπως τὸ ἀναβάτιον ὑπηρετὸν ᾖ πρὸς ἕκαστα τούτων. χρὴ γὰρ ὁρμῶντος μὴ ἀμαύρους ἵππους,

5. Poſtquam ita tranſilire adſueverit, etiam conſcenſum primo deducat ad minores, inde majores, foſſas. Quum vero jam ſaltaturus eſt, calcaribus eum pungat. Similiter & quum eum exſilire, & quum deſilire docet, calcaribus exſtimulet. Nam ſi hæc omnia toto ſimul corpore faciat equus, tam ſibimet ipſi quam ſeſſori minore cum periculo præſtabit; quam ſi vel in tranſiliendo, vel ſurſum proruendo, vel deſiliendo, à tergo poſteriora deficiant.

6. Ad declivia primum inſtituendus eſt in ſolo molli: tandem vero, quum adſueverit, multo libentius per declivia, quam per acclivia curret. Si qui vero metuunt, ne, dum aguntur equi per declivia, ſcapulas & armos rumpant: bono eſſe animo poterunt, ubi cognoverint, Perſas & Odryſas univerſos, per declivia curſu certantes, equos habere Græcorum equis non minus ſanos.

7. Nec omittemus, quo pacto ſeſſor ad hæc omnia ſe debeat accommodare. Nam ad impetum equi

ἵππου, προσευξῃ· (ἧττον γὰρ ἂν ᾖ ἐπαλύοι ὁ ἵππος, ἢν ἀναβάλλοι τὴν ἀναβάσιν) ἐν μικρῷ δὲ ἀναλαμβανομένου, ἀναπίπτειν. ἧττον γὰρ ἂν αὐτὸς κόπτοιτο.

η'. Τάφρον δὲ ἁλλομένου, καὶ πρὸς ὄρθιον ἰόντος, καλὸν χαίτης ἐπιλαμβάνεσθαι, ὡς μὴ ὁ ἵππος τῷ τε χείλει ἅμα καὶ τῷ χαλινῷ βαρύνηται. εἰς γε μὲν τὸ πρανὲς, καὶ ἑαυτὸν ἐπιστρεπτέον, καὶ τὸν ἵππον ἀνατλητέον τῷ χαλινῷ, ὡς μὴ προπετῶς εἰς τὸ κάταντες μήτε αὐτὸς μήτε ὁ ἵππος φέρηται.

θ'. Ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ ἄλλοτε μὲν ἐν ἄλλοις τόποις, ἄλλοτε δὲ μακρὰς, ἄλλοτε δὲ βραχείας τὰς ἱππασίας ποιεῖσθαι. ἀμείνονα γὰρ καὶ ταῦτα τῷ ἵππῳ τὸν αἰεὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις καὶ ὁμοίας τὰς ἱππασίας ποιεῖσθαι.

ι'. Ἐπεὶ δὲ δεῖ ἐν παντοίοις τε χωρίοις τὸν ἵππον ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντα ἔποχον ἔχειν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου τοῖς ὅπλοις καλῶς δυνασθῆναι χρῆσθαι, ὅπου μὲν ἔστι χωρία ἐπιτήδεια καὶ θηρία, ἄμεμπτον ἡ ἐν θήραις μελέτη τὴν ἱππικήν· ὅπου

equi ſubitum, anterius ei propendendum, quod hoc modo minus deprimetur equus, & minus equitem ſurſum jactabit: paulloque poſt, dum inhibetur equus, ſe retrorſum erigat. Sic enim minus ipſe ſuccutietur.

8. Dum foſſa tranſilitur, & in acclivia pergitur, non malum eſt jubam adprehendere; ne ſimul equus & difficultate loci, & fræno gravetur. In agitatione vero declivi ſeipſum reſupinet, & equum fræno contineat: ne præceps tum ipſe tum equus deorſum feratur.

9. Rectum eſt etiam, nonnunquam in aliis atque aliis locis, & interdum longas, interdum breves equitationes inſtituere. Nam & illa minus equo ſunt odioſa, quam ſi ſemper in iiſdem locis, & eodem modo agitetur.

10. Quia vero neceſſarium eſt, ut omnigenis in locis equum agens, eidem firmiter inſideat, & armis ex equo recte uti poſſit; idcirco rei equeſtris exercitium in venationibus, ubi tum idonea loca, tum feræ ſunt, reprehendi non ſolet:

ὅπως δὲ ταῦτα μὴ ὑπάρχῃ, ἀγαθὴ ἄσκησις, ᾗ ἰὼ δύο ἱππότας συντιθεμένω, ὁ μὲ φεύγῃ ὅπῃ ἕκαστος παντοῖα χωρία, ᾗ τὸ δόρυ εἰς τοὔπισθεν μεταβαλλόμενος ὑπεχωρῇ· ὁ δὲ διώκῃ, ἐσφαιρωμένα τε ἔχων ἀκόντια, ᾗ δόρυ ὡσαύτως πεπραγματευμένον. καὶ ὅπως μὲν ἂν εἰς ἀκόντιον ἀφικνῆται, ἀκοντίζῃ ὑφιέμενα τοῖς σφαιρωτοῖς· ὅπως δ' ἂν εἰς δόρατος πληγὴν, παίῃ τὸ ἁλισκόμενον.

ια'. Ἀγαθὸν δὲ, κἂν ποτε συμπέσωσιν, ἑλκύσαντα ἐφ' ἑαυτὸν τὸ πολέμιον, ἐξαίφνης ἀπῶσαι. τοῦτο γὰρ καταβλητικόν. ὀρθῶς δὲ ἔχῃ ᾗ τῷ ἑλκομένῳ ἐπελαύνειν τὸ ἵππον. τοῦτο γὰρ ποιῶν ὁ ἑλκόμενος καταβάλοι ἂν μᾶλλον τὸ ἕλκοντα ἢ καταπέσοι.

ιβ'. Ἢν δέ ποτε ᾗ στρατόπεδα ἀντικαθημένα ἀνθιππεύωσιν ἀλλήλοις, ᾗ διώκωσι μὲ μέχει τῆς πολεμίας φάλαγγος τὰς ἐναντίους, φεύγωσι δὲ μέχει τῆς φιλίας, ἀγαθὸν καὶ ἐνταῦθα ἐπίστασθαι, ὅπι ἕως μὲ ἂν ὦσι τὰς φίλους

let: ubi vero nulla est horum copia, fuerit hæc quoque non inutilis exercitatio, si duo equites sic inter se rem componant, ut alter in equo per omnigena loca fugiat, & hastam subinde retro transferens abscedat; alter insequatur cum jaculis in cuspidem pilarem desinentibus, & cum ejusdem formæ hasta. Quum intra jactum teli pervenerit, illa jacula cuspidis pilaris in fugientem conjiciat; quum ad intervallum, quo hasta ferire licet, capiendum feriat.

11. Bonum hoc quoque, ut his inter se congressis, alter hostem ad se tractum subito protrudat. Hæc enim est hostis dejiciendi ratio. Vicissim is qui trahitur, recte faciet si equum abigere nitatur. Quippe si hoc faciat is qui trahitur; citius trahentem dejecerit quam ipse ceciderit.

12. Jam si aliquando, dum castra castris opponuntur, equites contra se provehantur, & ad hostilem usque phalangem adversarios insequantur, ad suam vero vicissim refugiant: hoc etiam scire bonum est, quamdiu non procul aliquis

φίλοις πὸς * ἦ, καλὸν ϗ ἀσφαλὲς τὸ ὀρθοῖς ὑπηρέφαντα ἀνακρᾶτος ὑπικεῖσθαι· ὅταν δ' ἐγγὺς τ' ἐναντίων γίγνηϑ, ἑτοιμότατον τ' ἵππον ἔχειν. οὕτω γὰρ ἂν, ὡς ὁ εἰκὸς, μάλιστα δι' αὐτοῦ βλάπτων τοὺς ἐναντίους μὴ βλάπτεσθαι ὑπ' αὐτῶν.

ιγ'. Ἀνθρώποις μὲν οὖν ἄνθρωπον θεοὶ ἔδοσαν λόγῳ διδάσκειν, ἃ δεῖ ποιεῖν. ἵππον δὲ δηλονότι λόγῳ μὲν οὐδὲν ἂν διδάξαις· ἐπὰν δὲ ὅταν μὲν ποιήσῃ ὡς ἂν βούλῃ, ἀντιμισθίσῃ αὐτῷ, ὅταν δὲ ἀπειθῇ, κολάζῃς, οὕτω μάλιστα μάθοι τὸ δέον ὑπηρετεῖν.

ιδ'. Καὶ ἔτι μὲν τοῦτο ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, διὰ ὅλης δὲ τῆς ἱππικῆς ἀκολουθεῖ. ἢ γὰρ χαλινὸν μᾶλλον ἂν λαμβάνοι, εἰ, ὁπότε δέξοιτο, ἀγαθόν τι αὐτῷ ἐπεβαίνῃ· ἢ ἀφαπτοῖτο ἂν, ἢ ἐξάλλοιτο, ἢ πάλλα πάντα ὑπηρετοίη ἂν, εἰ ἀφοσδοκοίη, ὁπότε τὰ σημαινόμενα ποιήσει, ῥαστώνην τινά.

ΚΕΦ.

aliquis à ſuis abeſt, recte tutoque facturum, ſi equo in hoſtes adacto, totis viribus inter primos urgeat: ubi vero propior hoſtibus fuerit, equum in poteſtate retineat. Non enim abs re ſic maxime damnum hoſtibus inferens, ipſe nullum ab eis acceperit.

13. Cæterum mortalibus hoc datum divinitus, ut alios oratione docere poſſit homo, quæ faciunda ſint. Equum vero ut nihil oratione profecto docueris, ita ſi pro voluntate tua quiddam agenti viciſſim gratum aliquid feceris, & contumacem caſtigaveris; hoc inprimis modo didicerit, ubicunque debet, obſequi.

14. Paucis hoc quidem dicitur, ſed in equeſtri re tota locum habet ubique. Nam & frænum facilius admittet, ſi quidem eo admiſſo boni aliquid ei contingat; itidemque tum tranſiliet, tum exſiliet, ac in aliis omnibus obſequetur, ſi poſtquam imperata fecerit, aliquam requietem exſpectet.

ΚΕΦ. θ'.

ΚΑΙ τὰ μὲν δὴ εἰρημένα ταῦτά ἐστιν, ὡς ἂν ἥκιστα μέν τις ἐξαπατῷτο ἢ πῶλον ἢ ἵππον ὠνούμενος, ἥκιστα δ' ἂν ἀφθείραι δοκοίη, μάλιστα δ' ἂν ἵππον εἰ ἀποδεικνύοι δέοι ἔχοντα ὧν ἱππεὺς δεῖται εἰς πόλεμον. χαλεπὸς δ' ἴσως γράψαι ἐστί, εἴποτε συμβαίνοι θυμοειδεστέρῳ ἵππῳ δ' χαίρειν ἐξεῖναι, ἢ βλακωδεστέρῳ, ὡς ἂν ὀρθότατα ἑκατέρῳ χρῷτο.

β'. Πρῶτον τοίνυν χρὴ τοῦτο γιγνώσκειν, ὅτι ὅσῳ θυμὸς ἵππῳ, τοσοῦτῳ ὀργὴ ἀνθρώπῳ. ὥσπερ οὖν καὶ ἄνθρωπον ἥκιστ' ἂν ὀργίζοι τις ὁ μήτε λέγων χαλεπὸν μηδὲν μήτε ποιῶν, οὕτω καὶ ἵππον θυμοειδῆ ὁ μὴ ἀνιῶν ἥκιστ' ἐξοργίζοιτο.

γ'. Εὐθὺς μὲν οὖν χρὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐπιμελεῖσθαι, ὡς ἂν ἥκιστ' ἀναβαίνων λυποῖ. ἐπειδὰν δὲ ἀνα-

CAP. IX.

ET hactenus quidem hæc exposita sunt, quomodo quamminime circumveniatur is, qui pullum & equum emit; quomodo quamminime comparatum usu corrumpat, præsertim si equus cum ostentatione sit exhibendus, qui habeat ea quibus equiti ad bellum sit opus. Tempus autem fortasse fuerit, ut etiam scribamus, si quando contingat, ut vel animosiore quis equo, vel ignaviore, quam par sit, utatur; quonam modo rectissime utroque possit uti.

2. Primum igitur hoc sciendum, in equo id animum esse, quod in homine sit iracundia. Itaque sicut hominem minime quis ad iram provocet, qui molestum ei quidquam neque dicit, neque facit: ita nec animosiorem equum ad iram aliquis commoveat, qui re nulla eum offendit.

3. Statim igitur in adscensu adhibenda diligentia, ne quidquam molestum equo fiat, dum conscenditur.

ἀναβῇ, ἠρεμίσαντα πλείω χρόνον, ἢ ὃ ὀπτυχόντα, ὅτω σημήνῃ αὐτὸν ὡς σαφεστάτοις σημείοις. ἔπειτα δ' ἐκ τοῦ βραχυτάτου ἀρχόμενον ὅτως ἂν εἰς ὃ τάχιστον σεφέρειν, ὡς ἂν μάλιστα λανθάνοι αὐτὸν ὁ ἵππος εἰς τὸ ταχὺ ἀφικνούμενος.

δ'. Ὅ, τι δ' ἂν ἐξάφνης σημήνῃ, θυμοειδῆ ἵππον ὥσπερ ἄνθρωπον ταράττει τὰ ἐξαπίναια καὶ ὁρώμενα, καὶ ἀκούσματα, καὶ παθήματα· εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι ὁ ἵππος τὰ ἐξαπίναια τάχιστα ἐξεργάζεται.

ε'. Ἢν δὲ καὶ εἰς τὸ τάχιστον ὁρμώμενον τοῦ καιροῦ ἐπιλαμβάνειν βούλῃ τὸν θυμοειδῆ, οὐ δεῖ ἐξαπιναίως ἅπαν, ἀλλ' ἠρεμαίως σεφάγεσι τῷ χαλινῷ, σεφύκασι, καὶ βιαζόμενον ἠρεμεῖν.

ϛ'. Καὶ αἱ τε μακραὶ ἐλάσεις μᾶλλον, ἢ αἱ πυκναὶ ἐπιστροφαὶ σεφύκασι τοὺς ἵππους, καὶ αἱ ἡσυχαίαι μὲ πολλοῦ χρόνον * κεκλῖσι, καὶ σεφύκασι, καὶ οὐκ ἀνεγείρουσι θυμοειδῆ.

ζ. Εἰ

ditur. Ubi conscenderit eques, & diutius quieverit, quam alioqui forte fecisset: ita deinde signis eum placidissimis loco moveat. Hinc à tardissimo incipiens, sic eum ad velociorem motum deducat; ut ipsemet equus se minime sentiat ad progressum celeriorem accessisse.

4. Quidquid autem repente jusserit eques, id equum animosum, non aliter atque hominem ipsum, perturbat: sive subito conspiciat aliquid, seu audiat, seu patiatur. Sciendum ergo, repentina perturbationis caussam equo præbere.

5. Quod si etiam equum animosum concitatius proruentem, quam par sit, inhibere velis: non eum convellere subito debes, sed placide fræno adtrahere; ut eum mitigando, non vi cogendo, ad quiescendum permoveas.

6. Agitationes quoque prolixiores magis mitigant equos, quam crebræ inflexiones: itemque remissiores diu demulcent, & placant, & minime concitant equum animosiorem.

7. Si

ζ'. Εἰ δέ τις οἴεται, ἰὼ ταχὺ καὶ πολλὰ ἐλαύνῃ, ἀπειπεῖν ποιήσας τὸν ἵππον θᾶττον γιγνώσκῃ· οὐ γιγνομένου. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ὁ θυμοειδὴς καὶ ἄγειν βίᾳ μάλιστα ἐπιχειρεῖ, καὶ σοὶ τῇ ὀργῇ, ὥσπερ ἄνθρωπος ὀργίλος, πολλάκις καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀναβάτην πολλὰ ἀνήκεστα ἐποίησεν.

η'. Ἐπιλαμβάνῃ δὲ χρὴ ἵππου θυμοειδοῦς καὶ οὐ εἰς τὸ τάχιστα ὁρμᾷν, οὐ δὲ δὴ παντάπασιν ἀπέχεσθαι. χρεὼν γὰρ φιλονεικότατοι καὶ θυμοειδέστατοι τῶν ἵππων γίγνονται.

θ'. Καὶ χαλινοὶ δὲ οἱ λεῖοι ἐπιτηδειότεροι τῶν τραχέων. ἐὰν δὲ καὶ τραχὺς ἐμβληθῇ, τῇ χαλεπότητι τῷ λείῳ δεῖ αὐτὸν ἀφομοιοῦν. ἀγαθὸν δὲ ἐθίζειν αὐτὸν καὶ τῷ ἡρεμεῖν μάλιστα ἐπὶ θυμοειδοῦς ἵππου, καὶ τῷ ὡς ἥκιστα ἄλλῳ πλὴ ἅπτεσθαι, ἢ οἷς τοῦ καθῆσθαι ἀσφαλῶς ἕνεκα ἁπτόμεθα.

ι'. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι δίδαγμά ἐστι καὶ τῷ ποσπυσμῷ

7. Si quis autem existimat, equum se agitatione celeri & diuturna fatigatum mansuetiorem effecturum: is contra statuit, quam fieri solet. Nam equus animosus in hujusmodi agitationibus inprimis vi nititur uti, & in ira perinde atque homo iracundus, sæpenumero tam seipsum quam sessorem, multis adficere malis gravissimis consuevit.

8. Etiam continendus est equus animosus, quominus celerrime prorumpat; & ab eo prorsus abstinendum, ne cum alio quovis equo certaminis caussa committatur. Nam equi plerumque contentiosissimi etiam existere solent animosissimi.

9. Fræna quoque his aptiora lævia, quam aspera. Si tamen & asperum injectum fuerit, laxitate id efficiendum, ut lævi simile sit. Bonum vero est, ut eques se consuefaciat ad sessionem quietam in equo animoso, & ut eum alia sui parte non tangat, quam quibus partibus equum sessionis tutioris caussa tangimus.

10. Sciendum autem, solere præcipi,

πυσμῷ μὴ παύεσθαι, ★κλωσμῷ δὲ ἐγείρεσθαι. καὶ εἴπερ ἐξαρχῆς ὀπὶ μὴ κλωσμῷ τὰ πρόσω, ὀπὶ δὲ ποππυσμῷ τὰ χαλεπὰ προσφέροι, μάθοι ἂν ὁ ἵππος ποππυσμῷ μὴ ἐγείρεσθαι, κλωσμῷ δὲ παύεσθαι.

ια'. Οὕτως οὖν δὴ καὶ πρὸς κραυγὴν καὶ πρὸς σάλπιγγα μήτ' αὐτὸν φαίνεσθαι πρόσοιστον τεθορυβημένον τῷ ἵππῳ, μήτε μὴν ἐκείνῳ θορυβώδες μηδὲν προσφέρειν, ἀλλ' εἰς ὃ δυνατὸν καὶ ἀναπαύειν ἐν τῷ τοιούτῳ, καὶ ἄεικα καὶ δεῖπνα, εἰ συγχωρήσει, προσφέρειν.

ιβ'. Κάλλιστον δὲ συμβούλευμα, τὸ ἄγαν θυμοειδῆ ἵππον μὴ κτᾶσθαι εἰς πολέμους. βραχύ γε μὴν ἵππῳ ἀρχὴν μοι δοκεῖ γεγράφαι πάντα τἀναντία ποιεῖν, ὅσα τῷ θυμοειδεῖ χρῆσθαι συμβουλεύομεν.

ΚΕΦ. ι'.

ΗΝ δέ τις ποτε βούληται χρῆσθαι τῷ χρησίμῳ εἰς πόλεμον ἵππῳ μεγαλοπρεπεστέρῳ τε καὶ πρὸς εὐκλεπτοτέρῳ

cipi, ut equi poppysmi sibilo mitigentur, clogmo excitentur. Quod si quis initio lenius equum tractet cum clogmo, durius cum poppysmo: nimirum ad poppysmum incitari adsueverit, ad clogmum mitigari.

11. Eodem modo nec ad clamorem, nec ad tubam, vel ipse videri debet ad equum accedere perturbatus, vel ei turbulentam aliquam speciem exhibere: sed in hujusmodi casu equum sedare, quantum ejus fieri potest, & eidem tum prandii, tum coenae pabula, si quidem id fieri liceat, offerre.

12. Rectissimum vero consilium hoc fuerit, ut equus admodum ferox ad usum belli non ematur. De inerti equo sufficere mihi videtur id scripsisse, omnia huic faciunda iis contraria, quibus utendum in animo io consulimus.

CAP. X.

SI quis autem equo ad bellum idoneo sic uti voluerit, ut etiam inter equitandum magnificentior

&

ελεπλοτέρῳ ἱππάζεσθαι, ὃ μὴ ἕλκειν τε τὸ στόμα τῷ χαλινῷ, καὶ μωπίζειν τε, καὶ μαστιγοῦν τὸν ἵππον, ἃ οἱ πολλοὶ ποιοῦντες λαμπρύνειν οἴονται, ἀπέχεσθαι δεῖ. πάντα γὰρ τἀναντία ὅτοι γε ποιοῦσιν ὧν βούλονται.

β'. Τά, τε γὰρ στόματα ἕλκοντες ἄνω, ἀντὶ τοῦ θορυβεῖν, ἐκτυφλοῦσι τοὺς ἵππους, καὶ μωπίζοντες καὶ παίοντες ἐκπλήττουσιν, ὥστε ταράχεσθαι καὶ κινδυνεύειν. ζῶντα δ' ἐστὶν ἵππων ἔργα τοῦ μάλιστα ἀχθομένων ἱππασίᾳ, καὶ αἰσχρὰ καὶ οὐ καλὰ ποιούντων.

γ'. Ἐὰν δέ τις διδάξῃ ὡς ἵππον ἐν χαλαρῷ μὲν τῷ χαλινῷ ἱππεύειν, ἄνω δὲ ὡς αὐχένα διαίρειν, ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς κυρτοῦσθαι, ὅπως ἂν ἀσφαλίζοιτο ποιεῖν τὸν ἵππον οἷοις τε καὶ αὐτὸς ἥδεταί τε καὶ ἀγάλλεται.

δ'. Τεκμήριον δὲ, ὅτι τούτοις ἥδεται. ὅταν γὰρ * αὖθις ἔλθῃ παρ' ἵππους, μάλιστα δὲ ὅταν τοῦ θηλείας, τότε αἴρει τὸν αὐχένα ἀνωτάτω, καὶ κυρτοῖ μάλιστα τὸν κεφαλὸν γοργότατα.

& ſpectabilior ſit: is uti nec os equi fræno torqueat, nec eum calcaribus & flagris urgeat, abſtinere ſe debet: quæ plerique dum faciunt, ſplendorem quendam præ ſe ferunt. Contraria nempe iis agunt omnia, quæ cupiunt.

2. Etenim dum equorum ora ſurſum trahendo torquent; cæcos reddunt eos, qui ante ſpectare debebant: dum calcaribus urgent, & flagris cædunt, ita territos obſtupefaciunt; ut perturbati, ſe periculis exponant. Ea vero fieri ab equis ſolent, qui motum equitationis moleſtiſſime ferunt; ac fœde, non egregie ſe gerunt.

3. Si quis autem ſic equum inſtituat, ut motus equeſtres fræno laxiore peragat, & cervicem ſurſum adtollat, & à capite gibberis inſtar incurvet: ita ſcilicet illum impellat ad præſtandum ea, quibus equus ipſe gaudet ac exultat.

4. His eum gaudere, vel hoc argumento conſtat. Nam quoties ipſe ad alios accedit equos, fœminei præſertim ſexus; tunc & cervicem ad ſummum adtollit, & caput agili maxime motu recurvat;

γόμφου. καὶ τὰ μὲν σκέλη ὑγιᾶ μεταιωρίζῃ, τὴν δὲ ὐρᾶν ἄνω ἀνατείνῃ.

ε'. Ὅταν οὖν τις αὐτὸν εἰς ταῦτα προάγῃ, ἄφρ αὐτὸς σχηματοποιῆται, ὅταν μάλιστα καλλωπίζηται, οὕτως ἡδόμενόν τε τῇ ἱππασίᾳ, καὶ μεγαλοπρεπῆ, καὶ γοργὸν, καὶ περίβλεπτον ἀποφαίνῃ τὸν ἵππον. ὡς οὖν ἡγούμεθα ταῦτ' ἂν ἀφραδῶς, νῦν αὖ πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

ς'. Πρῶτον μὲν τοίνυν χρὴ ὐ μεῖον δυοῖν χαλινοῖν κεκτῆσθαι. τούτων δὲ ἕτω ὁ μὲν λεῖος, τὸς τροχὸς εὐμεγέθεις ἔχων, ὁ δὲ ἕτερος τὸς μὲν τροχὸς κὴ βαρεῖς κὴ ταπεινὸς, τοὺς δ' ἐχίνους ὀξεῖς· ἵνα ὁπόταν μὲν τοῦτον λάβῃ, ἀχάλινον τῇ τραχύτητι, ἀφ' τοῦτο ἀφείη, ὅταν δὲ τὸν λεῖον μεταλάβῃ, τῇ μὲν λειότητι αὐτοῦ ἥδηται· ἃ δὲ ὑπὸ τοῦ τραχέος παιδεύθη, ταῦτα κὴ ἐν τῷ λείῳ ποιῇ.

ζ'. Ἢν δ' αὖ καταφρονήσας τὴν λειότητος θαμινὰ ἐπιτρέπῃ ἐν αὐτῷ, τούτου ἕνεκα τὸς τροχὸς μεγάλους τῷ

vat; ac alte quidem mollia crura tollit, caudam vero ſurſum tendit.

5. Itaque ſi quis eum ad iſta deducat, quæ ipſemet effingit, quum pulchritudinem ſuam in primis oſtentat; tum vero talem exhibebit equum, qui & voluptatem ex agitatione capiat, & magnificus ſit, & permix, & ſpectabilis. Quo autem modo putemus hæc poſſe perfici, nunc enarrare conabimur.

6. Primum igitur habere fræna non pauciora duobus oportet. Horum læve ſit unum, & orbes habeat majuſculos; alterum graves ac depreſſos orbes, & echinos acutos: ut ubi frænum hujuſmodi prehenderit, ob aſperitatem ægre ferens, dimittat; ubi læve cum iſto commutaverit, ejus lævitate delectatus, quæ facere per illud aſperum edoctus fuerat, etiam lævi utens efficiat.

7. Sin iſta lævitate contemta, frequenter huic incumbere velit: hanc ipſam ob cauſſam lævi majores orbes addimus, ut os pan-

τῷ λείῳ προσίθεμεν, ἵνα χάσκῃ ἀναγκαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐφεὶς ὁ φόμιον.

η'. Οἱόντε δὲ καὶ τὸ τραχὺ παντοδαπὸν ποιῆσι, καὶ καλειλοῦντα, καὶ καλατείνοντα· ὁπόσοι δ' ἂν ὦσι χαλινοὶ, πάντες ὑγιεῖ ἔσωθ. τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν ὅπη ἂν ὁ ἵππος λάβῃ, ὅλον ἔχει πρὸς τὰς γνάθοις· ὥσπερ καὶ ὀβέλισκον ὁπόθεν ἄν τις λάβῃ, ὅλον αἴρει.

θ'. Ὁ δὲ ἕτερος ὥσπερ ἡ ἅλυσις ποιεῖ. ὃ γὰρ ἂν ἔχῃ τις αὐτῆς, τοῦτο μόνον ἄκαμπτον μένει, τὸ δὲ ἄλλο ἀπίρτηται. ὃ δὲ φεῦγον ἐν τῷ στόματι ἀεὶ θηρεύων, ἀφίησιν ἀπὸ τῶν γνάθων τὸ φόμιον. τούτου ἕνεκα καὶ οἱ κατὰ μέσον ἐκ τῶν ἀξόνων δακτύλιοι κρεμάννυνται, ὅπως τούτοις διώκων τῇ τε γλώττῃ καὶ τοῖς ὀδοῦσιν, ἀμελῇ οὐ ἀναλαμβάνειν πρὸς τὰς γνάθους τὸν χαλινόν.

ι'. Εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, τί τὸ ὑγιὲς οὐ χαλινοῦ, καὶ τί τὸ σκληρὸν, γεγράφομεν καὶ τοῦτο. ὑγιὲς μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν οἱ ἄξονες εὐρείας καὶ λείας ἔχωσι τὰς συμβολὰς, ὥστε ῥᾳδίως

dere per eos cogatur, atque ita lupos admittat.

8. Licebit & aſperius frænum variare tum implicando tum extendendo. Quotcumque vero fræna fuerint, mollia ſint omnia. Nam durum quacumque parte prehenderit equus, totum ad maxillas tenet; ſicut & veru quacumque parte quiſpiam prehenderit, totum ſuſtollit.

9. Alterum vero ſic comparatum eſt, ut catena. Quam enim partem ejus aliquis tenet, ea ſola non flexa manet; reliquis pendulis. Has dum fugientes in ore ſemper venando captat equus, lupos à maxillis dimittit. Eam ob cauſſam pendent & anuli de axibus in medio, ut hos tam lingua quam dentibus inſequendo prenſans, frænum ad maxillas corripere negligat.

10. Si quis autem ignorat, quod frænum molle, quod durum ſit; hoc quoque litteris complectemur. Eſt enim molle, quum axes ita & latas & læves commiſſuras habent, ut facile

δίως καμπτεσθαι. καὶ πάντα δὲ, ὁπόσα περιτίθεται περὶ τοὺς ἄξονας, ἢν εὐρύτερα ᾖ, καὶ μὴ σύμπυκνα, ὑγρότερά ἐστι.

ια'. Ην δὲ χαλεπῶς ἔχῃ τὸ χαλινῷ ἁψαμένῳ καὶ σωθῇ, τοῦτ' ἔστι σκληρὸν εἶναι). ὁποῖόν δ' ἄν τις ἢ τοῦτο, τάδε γε πάντα * ταῦτα ποιητέον, ἵππερ γε βούλῃ ἀποδείξασθαι τὸ ἵππον, οἷόν περ εἴρηται).

ιβ'. Ἀναχρωτέον μὲν τὸ στόμα τοῦ ἵππου ὅτε ἄγαν χαλεπῶς, ὥστε ὀχνεύειν, ὅτε ἄγαν ἡσύχως, ὡς μὴ ἀλγεῖν. ἐπειδὰν δὲ ἀναχρώμενος αἴρῃ τὰ αὐχένα, δοτέον εὐθὺς τὸ χαλινόν. καὶ τἆλλα δὲ χρὴ, ὥσπερ καὶ παύομεθα λέγοντες, ἐν ᾧ ἂν καλῶς ὑπηρετῇ, χαίζεσθαι τῷ ἵππῳ.

ιγ'. Καὶ ὅταν δ' ἄλγοντα ἡδόμενον τὸ ἵππον τῇ τε ὑψιλαυχενίᾳ καὶ τῇ χαλαρότητι, ἐν τούτῳ ἡδὲν δεῖ χαλεπὸν προσφέρειν, ὡς πονοῦντα, ἀλλὰ θωπεύειν ὡς παύσασθαι βουλόμενον. οὕτω γὰρ μάλιστα θαῤῥοῦντα πρὸς ἡσυχίαν ἵππασίαν.

ιδ'. Ὡς

cile flectantur. Itidem omnia, quæ circum axes adhibentur, si larga sint, ac minus densa, magis etiam sunt mollia.

11. Si vero fræni partes omnes difficulter discurrant & cohæreant; hoc scilicet est, durum esse ac rigidum. Qualecumque vero frænum equus habeat, eo peraget hæc omnia; modo eques talem illum efficere voluerit, qualem descripsimus.

12. Os quidem equi sursum impellendum non adeo graviter, ut effugere divertendo velit; nec adeo placide, ut non sentiat. Ubi sursum caput impellendo cervicem adtollit, mox ei frænum concedendum erit. Quinetiam in aliis equo, sicuti monere non desinimus, officium recte facienti vicissim indulgendum.

13. Quumque senserit eques, & elatione cervicis equum, & habenarum laxitate delectari: tum vero nihil ei molestum adferre debet; quasi ad laborem cogere; sed blandiri, quasi potius eum quiescere velit. Sic enim animo maxime promto ad agitationē celeriorē procedet.

ιδ'. Ως δὲ καὶ τὸ ταχὺ θεῖν ἵππῳ ἥδεται, τεκμήριον. ἐκφυγὼν γὰρ οὐδεὶς βάδην πορεύεται, ἀλλὰ θεῖ. τούτῳ γὰρ πέφυκεν ἥδεσθαι, ὥστε μήτις πλείω χρόνον θεῖν ἀναγκάζῃ. ὑπερβάλλον δὲ τὸ χρόνον οὐδὲν τῶν πάντων ἡδὺ οὔτε ἵππῳ οὔτε ἀνθρώπῳ.

ιε'. Ὅταν γε μὴν εἰς τὸ ἱππάζεσθαι μετὰ τοῦ κυδροῦ ἀφιγμένῳ ᾖ, εἰθισμένῳ μὲν ὅπως ἡμῖν εἴη ἐν τῇ τοιαύτῃ ἱππασίᾳ ἐκ τῶν τροφῶν εἰς τὸ θᾶττον ὁρμᾶσθαι. ὥστε δέ τις τοῦτο μὲν μεμαθηκότος αὐτοῦ ἅμα ἀντιλαμβάνηταί τε τοῦ χαλινοῦ, καὶ σημήνῃ τῶν ὁρμητηρίων τι τούτῳ, ὑπὸ μὲν τοῦ χαλινοῦ * πειθεὶς ..... ὑπὸ δὲ τοῦ ὁρμᾶν σημανθῆναι ἐγείρηται· καὶ τοιβάλλει μὲν τὰ πέρνα, αἴρει δὲ ἀνωτέρω τὰ σκέλη ὀρθιόμενος, ὡς μάλιστα ὑγιά γε. ὡς δὲ μᾶλλον, ὅταν λυπῶνται, ὑγιῶς τοῖς σκέλεσιν ἵπποι ἔχωνται.

ιϛ'. Ἢν δέ τις οὕτως ἀνεζωπυρημένῳ αὐτοῦ δῷ τὸ χαλινόν, ἐνταῦθα ὑφ' ἡδονῆς τοῦ μὲν τὸ χαλεστήριον οὐ τομὺ

14. Nec argumentum nobis deest, quo constet, equum cursu velociore delectari. Quippe nullus omnino equus, ubi effugerit, gradatim incedit, sed cursu fertur. Hoc enim à natura delectari solet, nisi quis eum ulterius quam tempestivum sit, ad cursum cogat. Quidquid vero tempestivi usus modum superat, id omnibus in rebus nec equo nec homini gratum est.

15. Ubi jam ad agitationem quandam glorioſam pervenerit, adsuefactus scilicet à nobis erit in agitatione priori, ut post inflexiones ad motum celeriorem tendat. Si quis autem equum jam sic institutum simul & fræno retineat, & signo dato ad impetum excitet: tum vero pressus ille quidem à fræno excandescit, sed concitationis signo accenditur, ac pectus protendit, & irascens altius crura tollit, non mollia tamen. Quippe quum offenduntur equi, non ideo cruribus uti mollioribus solent.

16. At si quis equo sic excitato frænum concesserit, ibi præ gaudio, quod ob laxitatem se lupis libera-

μὴν λελύσθαι νομίζειν, κυφῷ μὲν τῷ σχήματι, ὑγροῖν δὲ τοῖν σκελοῖν γαυριώμενόν τε φέρειν, παντάπασιν ἀκμιμούμενόν τε τὸν ἵππους καλλωπισμόν.

ιζ'. Καὶ οἱ θεώμενοι τὸν ἵππον τοιοῦτον, ἀποκαλοῦσιν ἐλευθέριόν τε, καὶ ἐθελυργόν, καὶ ἱππαστήν, καὶ θυμοειδῆ, καὶ σοβαρόν, καὶ ἅμα ἡδύ τε, καὶ ἅμα φοβερὸν ἰδεῖν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ, ἤν τούτων τις ἐπιθυμήσῃ, μέχρι τούτων ἡμῖν γεγράφθω.

ΚΕΦ. ια'.

ΗΝ δέ τις ἄρα βουληθῇ, καὶ πομπικῷ, καὶ μετεώρῳ, καὶ λαμπρῷ ἵππῳ χρήσασθαι, ὁ μάλα μὲν τὰ τοιαῦτα οὐκ παντὸς ἵππου γίνεται, ἀλλὰ δεῖ ὑπάρξαι αὐτῷ καὶ τὴν ψυχὴν μεγαλόφρονα, καὶ τὸ σῶμα εὔρωστον.

β'. Οὐ μὴν τοι, ὅγε οἴονταί τινες, τὰ σκέλη ὑγρὰ ἔχοντα καὶ τὸ σῶμα αἴρειν δυνήσεσθαι, οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ μᾶλλον

liberatum existimet, glorioso quodam gestu, cruribusque mollibus exsultabundus fertur, & in omnibus exprimit elegantiam illam, cum qua solet equos alios adire.

17. Ac talem qui spectant equum, & liberalem adpellant, & spontaneum, & equestrem, & animosum, & fastuosum, simulque jucundum & terribilem adspectu. Quæ quidem si quis est, qui adfectat, hactenus exposita norit.

CAP. XI.

AT si quis equo ad pompas idoneo, & erigente se, & splendido uti voluerit: sane non quovis ab equo hæc exspectet, sed existere prius animum in eo magnum, & robustum corpus, oportet.

2. Quod autem plerique existimant, equum, cui crura mollia sint, etiam corporis adtollendi facultatem habiturum, non ita comparatum est: sed potius hoc

μᾶλλον ὃς ἂν τὴν ὀσφῦν ὑγρὰν τε, καὶ βραχεῖαν, καὶ ἰσχυρὰν ἔχῃ, (καὶ ὑγρὰν λέγομεν, ἀλλ' ἣ πέφυκε μεταξὺ τῶν τε πλευρῶν καὶ τῶν ἰσχίων καὶ τῶν νεφρῶν·) ὅτῳ δυνήσεται πόρρω ὑποτιθέναι τὰ ὀπίσθια σκέλη ὑπὸ τὰ ἐμπρόσθια.

γ'. Ἢν οὖν τις ὑποτιθέντα αὐτὸν ἀναχάζῃ τῷ χαλινῷ, ὀκλάζει μὲν τὰ ὀπίσθια ἐν τοῖς ἀφαγάλοις, αἴρει δὲ τὸ πρόσθεν σῶμα, ὥστε τοῖς ἐξεναντίας φαίνεσθαι τὰ γεννητικὰ καὶ τὰ αἰδοῖα. ὅταν δὲ καὶ ὅτου δεῖται ποιῇ, δίδοναι αὐτῷ τὸν χαλινόν, ὅπως τὰ κάλλιστα ἵππου εἰκών τε ποιῇ, καὶ δοκῇ τοῖς ὁρῶσιν.

δ'. Εἰσὶ μέντοι οἳ καὶ ταῦτα διδάσκουσιν, οἱ μὲν ῥάβδῳ ὑπὸ τοὺς ἀφαγάλους κρούοντες, οἱ δὲ καὶ βακτηρίᾳ προσδραμόντά τινα κελεύοντες ὑπὸ τὰς μηρικίας πάτειν.

ε'. Ἡμεῖς γε μέντοι τὸ κράτιστον τῶν διδασκαλίων νομίζομεν, ὥσπερ ἀεὶ λέγομεν, ἐὰν ἐν παντὶ πρέπῃ τὸ, ἐν ᾧ ἂν ποιήσῃ τῷ ἀναβάτῃ καὶ γνώμην, τυγχάνειν ῥᾳστώνης παρ' αὐτοῦ.

ς'. Α

hoc illius erit, cui lumbi molles sunt, & breves, & robusti. Nec jam de lumbis ad caudam loquimur, sed de iis qui ad alvum, inter latera & coxas existunt. Talis equus subjicere crura posteriora prioribus haud exiguum ad spatium poterit.

3. Itaque si quis eo sic subjiciente, frænum sursum adducat; posterioribus quidem partibus in talos recumbit, anterius vero corpus sic adtollit, út ab adversis & venter & verenda conspiciantur. Hæc vero quum facit, frænum ei remittendum est; ut quæ pulcherrima præstantur ab equo, & faciat lubens, & ita facere judicio spectatorum existimetur.

4. Et hæc quidem sunt qui docent equos, dum eos alii virga subter talos pulsant, alii quendam propter equum currentē baculo cædere subjectas femoribus partes jubēt.

5. Nobis ea docendi ratio judicatur optima, quemadmodum semper dicimus, si cōmitetur hoc in omnibus, ut equus voluntati agitatoris obsequens, vicissim ab eo quietem impetret.

6. Nam

ς'. Α' μὲ γὰρ ὁ ἵππος ἀναγκαζόμενος ποιῇ, ὥσπερ καὶ Σίμων λέγῃ, οὔτ' ὀρθὰ ἂν, οὔτε καλά ἐστιν, ἀδὲν μᾶλλον, ἢ εἴ τις ὀρχηστὴν μαστιγώη καὶ κεντρίζοι. πολὺ γὰρ ἂν πλείω ἀσχημοσύνη ἢ καλὰ ποιοίη ὁ τοιαῦτα πάσχων καὶ ἵππος καὶ ἄνθρωπος. ἀλλὰ δῆ ἀπὸ σημείων ἔχοντα πάντα τὰ κάλλιστα καὶ λαμπρότατα ὀπαδείκνυσθαι.

ζ'. Ην δὲ καὶ ὅτε μὲ ἱππάζηται, μέχει πολλοῦ ἱδρῶτος ἐλαύνῃ, ὅταν δὲ καλῶς μετεωρίζῃ ἑαυτὸν, ταχύ τε καταβαίνηται καὶ ἀποκαλινῶται, εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἑκὼν εἶσιν εἰς τὸ μετεωρίζειν ἑαυτόν.

η'. Επὶ τ τοιούτων ἤδη δὲ ἱππαζομένων ἵππων καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες γεγράφονται· καὶ ἄνδρες, οἱ καλῶς χρώμενοι αὐτοῖς, μεγαλοπρεπεῖς φαίνονται.

θ'. Οὕτω δὲ καὶ ἔστιν ὁ μετεωρίζων ἑαυτὸν ἵππος σφόδρα ἢ καλὸν, ἢ θαυμαστὸν, ἢ ἀγαστὸν, ὡς πάντων τῶν ὁρώντων καὶ νέων καὶ γεραιτέρων τὰ ὄμματα κατέχῃ. ὥδεις γοῦν οὔτε ἀπολείπῃ αὐτὸν, οὔτε ἀπαγορεύῃ

6. Nam equus ad quæ præstanda cogitur, ut Simo quoque monet, ea nec intelligit ipse, nec magis pulchra sunt, quam si quis histrionem flagris & stimulis ad agendum impellat. Quippe multo plura fœde, quam belle peregerit, qui sic excipiatur, & equus, & homo. Nimirum ex signis equus percipiens omnia pulcherrima pariter & splendidissima debet exhibere.

7. Quod si etiam, quoties equitationis motu exercetur equus, ad copiosumusque sudorem agitetur; quoties autem pulchre semet erigit, cito descendat, & frænum adimat: omnino fore, sciendum, ut ad erigendum se non invitus accedat.

8. Atque hujusmodi sane in equis tam dii quam heroës, equitantes pingi solent; & homines, qui equis scite norunt uti, magnificentiam quandam præ se ferunt.

9. Est autem tam vehementer pulchrum quiddam equus semet erigens, tam admirandum atq; stupendum; ut omnium spectantium, tam juvenum quam senum, oculos detineat. Nemo certe vel ab eo discedit,

πορεύεσθαι, ἔστ' ἂν τῷ ἐπιδεικνύηται τὴν λαμπρότητα.

ι'. Ἢν γε μὴν ποτε συμβῇ τινι τῶν τοιοῦτον ἵππον κεκτημένων, ἢ φυλαρχῆσαι, ἢ ἱππαρχῆσαι, οὐ δὴ αὐτὸν τοῦτο προσδάζειν, ὅπως αὐτὸς μόνος λαμπρὸς ἔσται, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅπως ὅλον τὸ ἑπόμενον ἀξιοθέατον φανήται.

ια'. Ἢν μὲν οὖν ἡγῆται, ὡς μάλιστα ἐπαγωγοὶ τοὺς τοιούτους ἵππους, ὃς ἂν ἀνωτάτω ἀείρων καὶ πυκνότατα τὸ σῶμα, βεβαίως προβαίνῃ, δηλονότι καὶ βάδην ἕπονται ἂν οἱ ἄλλοι ἵπποι αὐτῷ. ἐκ δὲ ταύτης τῆς ὄψεως τί ἂν καὶ λαμπρὸν γένοιτ' ἄν;

ιβ'. Ἢν δὲ ἐξεγείρας τοὺς ἵππους ἡγῆται μήτε τῷ ἄγαν τάχει, μήτε τῷ ἄγαν βραδεῖ, ὡς δ' εὐθυμοῦνται ἵπποι, καὶ χορεύονται, καὶ ποικίλῃ εὐχημονέστατοι γίγνοιντο), ἐὰν ἡγῆ αὐτοῖς, οὕτως ἀθρόος μὲν ὁ τύπος, ἀθρόον δὲ τὸ φρύαγμα καὶ τὸ φύσημα τῶν ἵππων συμπρέσοιτο. ὥστε οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι συμπρεπόμενοι, ἀξιοθέατοι ἂν φαίνοιντο.

ιγ'. Ἢν

discedit, vel spectare desinit, dum splendorem ille suum ostentat.

10. Quod si contingat alicui, talem equum nacto, vel tribunatus, vel equitum magisterium; non hoc duntaxat eniti debet, ut solus ipse sit splendidus: sed multo magis ut comitatum universum spectatu dignum exhibeat.

11. Itaque si ex iis equis, cujusmodi maxime laudari solent, præcedat quispiam, qui summam ad altitudinem, & creberrime corpus erigens, paullatim admodum progrediatur; sequentur hunc equi scilicet alii gradatim. Et quid in hoc spectaculo splendidum fuerit?

12. At vero si ductor equum excitaverit, ac neque nimia cum celeritate, neque tarditate nimia, sed ea ratione præcedat, qua fiunt equi & animosissimi, & inprimis truces, & specie ad labores obeundos maxime decenti: eo nimirum modo & strepitus quidam repentinus, & repentinus hinnitus atque flatus eqüorum aderit. Itaque non ipse tantum, sed totus etiam comitatus spectatu dignus videbitur.

13. Si

ιγ'. Ην γε μήτοι τὶς καλῶς ἱππωνήσῃ, περὶ δὲ ὡς πόνοις δυνάσθαι ὑποφέρει, ὀρθῶς δὲ χρῆται καὶ ἐν τοῖς πρὸς πόλεμον μελετήμασι, καὶ ἐν ταῖς πρὸς ἐπίδειξιν ἱππασίαις, καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγωνίσμασι, τί ἔτι ἐμποδὼν τούτῳ, μὴ ὄχι πλείονός τε ἀξίους ἵππους ποιῆν, ἢ ὡς ἂν παραλαμβάνῃ, καὶ εὐδοκίμους μὴ ἵππους ἔχειν, εὐδοκιμεῖν δὲ αὐτὸν ἐν τῇ ἱππικῇ, ἢν μή τι δαιμόνιον κωλύῃ;

ΚΕΦ. ιβ'.

ΓΡάψαι δὲ βουλόμεθα καὶ ὡς δεῖ ὡπλίσθαι τὸν μέλλοντα ἐφ' ἵππου κινδυνεύειν. πρῶτον μὲν τοίνυν φαμὲν χρῆναι τὸν θώρακα πρὸς τὸ σῶμα πεποιῆσθαι. τὸν μὲν καλῶς ἁρμόζοντα ἐκεῖνον φέρειν τὸ σῶμα, τὸν δὲ ἄγαν χαλαρὸν οἱ ὦμοι μόνοι φέρουσιν. ὁ γε μὴν λίαν στενὸς, δεσμός, οὐχ ὅπλον ἐστίν.

β'. Επεὶ

13. Si denique feliciter equum aliquis emerit, ad laborum tolerantiam educarit, eodem rectè tum in exercitiis ad actiones bellicas, tum in agitationibus ad oſtentationem comparatis, & in prœliorum certaminibus utatur: quid huic obſtare poſſit amplius, quominus equos pretii majoris efficiat, quam eos acceperit; ac tum probatos habeat, tum ipſe rei equeſtris gloria floreat, niſi divinitus impediatur?

CAP. XII.

HIs adjungere volumus & illam deſcriptionem, quonam modo armatum eſſe oporteat eum, qui periculum in equo ſit aditurus. Primum ergo dicimus, loricam ſive thoracem ad corpus factum eſſe debere. Si rectè congruat, corpus ipſum hunc geſtat: laxum nimis humeri ſoli portant. Admodum anguſtus, vinculum eſt, non armatura.

β'. Επεὶ δὲ καὶ ὁ αὐχὴν ὅτι τῶν χειλίων, φαμὲν χρῆναι καὶ τούτῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ θώρακος ὅμοιον τῷ αὐχένι τέγασμα πεποιῆσθαι. τοῦτο γὰρ ἅμα κόσμον τε παρέξει, καὶ ἢν ὀρθῶς μὲν εἰργασμένον ᾖ, δέξεται, ὅταν βάλητα, τῷ ἀναβάτῃ τὸ πρόσωπον μέχρι τῶν ῥινῶν.

γ'. Κεφαλὴν γε μὴν κράτιστον εἶναι νομίζομεν τὸν Βοιωτιουργές. τοῦτο γὰρ αὖ τεγάζει μάλιστα πάντα τὰ ὑποδέχονται θώρακος, ὁρᾶν δὲ καὶ κωλύει. ὁ δ' αὖ θώραξ οὕτως εἰργάσθω, ὡς μὴ κωλύῃ μήτε καθίζειν μήτ' ὀπισθοπλεῖν.

δ'. Περὶ δὲ τὸ ἦτρον, καὶ τὰ αἰδοῖα, καὶ τὰ κύκλῳ, αἱ πέρυγες τοιαῦται καὶ τοσαῦται ἔστωσαν, ὥστε τέγειν τὰ μέλη.

ε'. Επεὶ δὲ καὶ ἀριστερὰ χεὶρ ἵππου τι πάθῃ, καλαλύει τὴν ἱππέα, καὶ ζώστῃ ἐπαγώμεθα τὸ εὑρημένον ὅπλον, τὴν χεῖρα καλυμμένα. τόν τε γὰρ ὦμον σκεπάζει, καὶ τὸν βραχίονα, καὶ τὸν πῆχυν, καὶ τὸ ἐχόμενον τῶν ἡνιῶν, καὶ ἐκτείνεται δὲ καὶ συνάμ-

2. Quia vero inter expoſita vulneribus letalibus & cervix eſt, fieri debere dicimus aptum cervici quoque tegumentum opere thoracario. Nam hoc & ornamentum adferet, & ſi juſto modo fabricatum fuerit, equitis faciem uſque ad nares, ubi ſic ille voluerit, intra ſe recipiet.

3. Galeam ducimus optimam, quæ Boeotii ſit operis. Etenim ea tegit extra thoracem eminentia prorſus omnia, nec proſpectum impedit. Thorax quoque ſic elaboratus ſit, ut nec in ſeſſione nec inclinatione prona ferat obſtaculum.

4. Circum partes inter umbilicum & pubem, cum pudendis, & aliis in horum ambitu, tales totque pinnæ ſunto ut illa membra tegantur.

5. Et quoniam ſiniſtra quoque manus ſi læſa ſit, equiti perniciem adfert; inventam & huic muniendæ laudamus armaturam, cui nomen manus inditum. Nam & humerum illa tegit, & brachium, & cubitum, & partes habenarum contiguas, ſimulq; tum extendi tum con-

συλλάμπεται. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὸ ἀμαλεῖπον ὑπὸ τοῦ θώρακος ὑπὸ τῇ μασχάλῃ καλύπτει.

ς'. Τὴν γε μὲν δεξιὰν ἐπαίρειν δεῖ, ἤν τε ἀκοντίσαι, ἤν τε πατάξαι βουληθῇ. ὃ μὴ ἂν θώρακος τὸ κωλύον ταύτῃ ἀφαιρετέον, ἀντὶ δὲ τούτου πτέρυγες ὧσιν ἐν τοῖς μηρίοις προσθεταί, ὅπως, ὅταν μὲν διαίρηται, ὁμοίως ἀναπτύσσωνται· ὅταν δὲ καθαρῆται, ἐπικλείωνται.

ζ'. Τῷ γε μὴν βραχίονι ὅ ὥσπερ κνημὶς προσαρμόττεται, ἀρχὴν βέλτιον ἡμῖν δοκεῖ εἶναι, ἢ συνδεῖν ὅπλῳ. τὸ γε μὴν μηρύμενον ἀφαιρουμένης τῆς δεξιᾶς, σκεπτέον ἔσωθεν ὑπὸ θώρακος ἢ μοχλείῳ ἢ χαλκείῳ. εἰ δὲ μή, ἐν τῷ ἐπικαιροτάτῳ ἀφύλακτον ἔσται.

η'. Ἐπεὶ δ' ἂν πάθῃ ὁ ἵππος, ἐν παντὶ κινδύνῳ καὶ ὁ ἀναβάτης γίγνεται, ὁπλίζειν δὲ καὶ τὸν ἵππον προμετωπιδίῳ καὶ περιστερνιδίῳ καὶ παραπλευριδίοις.

contrahi poteſt. Præterea partem ſub alis à thorace deſtitutam obtegit.

6. Dextram adtolli neceſſe eſt, ſive jaculum eques vibrare, ſeu percutere hoſtem voluerit. Quidquid igitur heic à thorace impedimentum adferre poteſt, removendum: & hujusloco pinnæ velut in quibuſdam cardinibus erunt adplicatæ, ut quum dextra diducitur, & ipſæ pariter explicentur; quum reducitur, viciſſim claudantur.

7. Quod inſtar tegumenti tibiarum adhibetur brachio, commodius nobis eſſe videtur ad eam partem tuendam, quam ſi adligatum ſit armaturæ: Quod nudari ſolet, dum dextra ſuſtollitur, muniendum juxta thoracem tegumento, vel è pelle vitulina, vel ære facto. Nam alioqui locus maxime letalis incuſtoditus erit.

8. Quoniam vero ſi quid equo accidat, etiam ſeſſor in periculo ſummo verſatur; armandus & equus ipſe, tum frontis, tum pectoris, atq; laterum tegumentis. Hæc

δίοις. ταῦτα γὰρ ἅμα καὶ τῷ ἀναβάτῃ τὰ θώρακια γίγνεται. πάντων δὲ μάλιστα τοῦ ἵππου τὸν νεῶνα δεῖ σκεπάζειν. εὐμεγέθεστον γὰρ ὂν, καὶ ἀφανέστατόν ἐστι. δυνατὸν δὲ καὶ τῷ ἐφιππείῳ αὐτὸν σκεπάσαι.

θ'. Χρὴ δὲ καὶ τὸ ἔπαχθον τοῖς τόνοις ἐρράφθαι, ὡς ἀσφαλέστερόν τε τὴν ἵππειαν καθῆσθαι, καὶ τὴν ἕδραν ἧττον ἵππου μὴ σίνεσθαι. καὶ τὰ μὲν * δὴ ἄλλα [ἧττον] ἵππου καὶ ὁ ἱππεὺς ὡπλισμένοι ἂν εἶεν.

ι'. Κνήμας δὲ καὶ πόδες ὑποφέροιεν μὲν ἂν εἰκότως τὰ θώρακια, ὁπλισθείη δὲ καὶ ταῦτα, εἰ ἐμβάται γένοιντο σκύτους ἐξ οἵου περ αἱ κρηπῖδες ποιοῦνται. οὕτω γὰρ ἂν ἅμα ὅπλον τε κνήμας, καὶ ποσὶν ὑποδήματ' ἂν εἴη.

ια'. Ὡς μὲν δὴ μὴ βλάπτεσθαι, θεῶν ἵλεων ὄντων, ταῦτα ὅπλα. ὡς δὲ τοὺς ἀντίους βλάπτειν, μάχαιραν μὲν μᾶλλον, ἢ ξίφος ἐπιτήδειον. ἐφ' ὑψηλοῦ γὰρ ὄντι τοῦ ἱππέως κοπίδος μᾶλλον ἡ πληγὴ, ἢ ξίφους ἀρκέσει.

ιβ'. Ἀντὶ

enim & equitis femora muniunt. Omnium vero maxime protegendus equi venter. is enim & letalibus expositus est maxime vulneribus, & debilissimus. Potest autem ephippio protegi.

9. Debet illud etiam lorum, quod ephippium constringit & continet, sic esse consutum; ut & tutior equiti sit sessio, & equi sella non lædatur. Et aliis quidem partibus hoc modo & equus & eques armati sint.

10. Tibias autem cum pedibus exstare consentaneum est extra femorum tegumentum, munitæque fuerint hæ partes, si earum indumenta de illo corio fiant, ex quo crepidæ confici solent. Etenim hoc modo simul & armatæ tibiæ, & calceati pedes erunt.

11. Et hæc quidem ad hoc comparata sunt arma, ne lædi quis possit, modo dii propitii fuerint. Hostibus autem lædendis ensi præferenda machæra sive gladius incurvus. Nam ab equite, qui est in sublimi, vehementior est ictus copidis aut sicæ, quam ensis.

12. Hastæ

ιβ'. Αντί γε μὴν δόρατος καμακίνης, ἐπειδὴ ἀσθενὲς καὶ δύσφορόν ἐστι, τὰ κρανέινα δύο παλτὰ μᾶλλον ἐπαινῶμεν. καὶ γὰρ ἀφιέναι ὅ ἕτερον δυνατὸν τῷ ὀπισθομένῳ, καὶ τῷ λειπομένῳ οἷόν τε ἔχεσθαι καὶ εἰς τὸ ἀντίον, καὶ εἰς τὰ πλάγια, καὶ εἰς τοὔπισθεν· καὶ ἅμα ἰσχυρότερά τε ἅ δόρατος καὶ εὐφορώτερά ἐστιν.

ιγ'. Ἀκόντισμά γε μὴν ὅ μακρότατον ἐπαινῶμεν. καὶ γὰρ ἀποτρέψαι, καὶ μεταλαβεῖν παλτὸν οὕτω μᾶλλον ὁ χρόνος ἐγχωρεῖ. γράψομεν δὲ ὀλίγα καὶ ὡς ἄν τις κράτιστα ἀκοντίζοι.

ιδ'. Ην γὰρ παραλλόμενος μὲ τὰ ἀριστερά, ἐπανάγων δὲ τὰ δεξιὰ, ἐξανιστάμενος δ' ὀλίγον τῶν μηρῶν, μικρὸν ἐπανακύψῃ τὴν λόγχην ἀρῇ, ὕτω σφοδρότατόν τε καὶ μακρότατον οἴσει τὸ ἀκόντιον, εὐστοχώτατον μέντοι, ἐὰν κατὰ σκοπὸν ἀφιεμένη ἀεὶ ὁρᾷ ἡ λόγχη.

ιε'. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ἰδιώτῃ καὶ ὑπομνήματα καὶ μαθήματα

μαθα

12. Haſtæ fuſcinatæ loco, quoniam illa fragilis eſt, & incommoda geſtatu, potius corneas tragulas duas probamus. Etenim harum altera conjici poteſt à perito, altera reſervari ad uſum vel in adverſos, vel à latere, vel à tergo conſtitutos: ſimulque firmiores hæ ſunt, quam haſtæ, ac geſtatu commodiores.

13. Jaculi vibrationem, quæ longiſſimum ad ſpatium fiat, laudamus. Nam hoc modo plus temporis conceditur, ut ſe quiſpiam avertat, & tragulam denuo ſumat. Scribemus etiam paucis, quæ jaculandi ratio ſit optima.

14. Quippe ſi quis partes ſiniſtras anterius protendens, & dextras reducens, deque femoribus inſurgens, ſurſum erectam nonnihil cuſpidem emiſerit: ita nimirum & vehementiſſimo cum impetu, & longiſſime feretur jaculum, atque etiam dexterrime, ſiquidem emiſſa cuſpis ſemper ad ſcopum ſpectat.

15. Et hæ quidem admonitiones, & documenta, & exercitia rudi adhuc equiti à nobis præſcripta

μαθα γ' μελετήματα γεγράφθω ἡμῖν. ἃ δὲ ἱππάρχῳ προσῆκεν εἰδέναι τε καὶ πράττειν, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δεδήλωται.

ΞΕΝΟ-

scripta sunto. Quæ vero tum scire tum exsequi conveniat equitum magistrum; alio libro declaravimus.

ΧΕΝΟ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΙΠΠΑΡΧΙΚΟΣ.

ΚΕΦ. α'.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν θεοὺς μὲν αἰτεῖσθαι θεοὺς ταῦτα διδόναι καὶ νοῦν, καὶ λέγειν, καὶ πράττειν, ἀφ' ὧν θεοῖς μὲν κεχαρισμένοι ἂν εἶεν, σαυτῷ δὲ καὶ φίλοις καὶ τῇ πόλει προσφιλέσταται, καὶ εὐκλεέσταται, καὶ πολυωφελέσταται.

β'. Θεῶν δὲ ἱλεων ὄντων, ἀναβιβαστέον μέν σοι ἱππέας, καὶ ὅπως ἀναπληρῶται ὁ κατὰ νόμον ἀριθμὸς, καὶ ὅπως τὸ ὂν ἱππικὸν μὴ μειῶται. εἰ δὲ μὴ προσαναβήσονται ἱππεῖς, μείονες ἀεὶ ἔσονται. ἀνάγκη γὰρ τοὺς μὲν γήρᾳ ἀπαγορεύειν, τοὺς δὲ καὶ ἄλλως ἐκλείπειν.

γ'. Πλη-

XENOPHONTIS DE MAGISTERIO EQUITUM.

CAP. I.

PRIMUM rem sacram faciens, Deos precaberis, ut ea tibi concedant & intelligere, & proferre, & agere; de quibus & Diis gratissimum sit imperium tuum, & tibi, amicis, reique publicæ cum primis acceptum, & glorioſum, & longe utilissimum.

2. Diis placatis, equites instruendi tibi sunt, tum ut numerus lege præscriptus compleatur, tum ne jam ante collectæ copiæ minuantur. Quippe si non accedant equites ad priores alii, pauciores semper evadent. Nam alios ob senectutem abdicare se necesse est; alios aliis de caussis deficere.

3. Post-

γ'. Πληρωθῆναι μὲν δὴ τοῦ ἱππικοῦ, ἐπιμελητέον μὴ ὅπως τρέφωνται οἱ ἵπποι, ὡς ἂν δύωνται πόνους ὑποφέρειν. οἱ γὰρ ἄπονοι τῶν πόνων οὔτε αἴρειν, οὔτε ἀποφεύγειν δύανται ἄν. ἐπιμελητέον δὲ ὅπως εὐχρηστοι ὦσιν. ἡ γὰρ αὖ ἀπειθεῖς, τοῖς πολεμίοις μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις συμμαχοῦσι.

δ'. Καὶ οἱ λακτίζοντες δὲ ἀναβεβαμμένοι ἵπποι ἐκποδὼν ποιητέοι. οἱ γὰρ τοιοῦτοι πολλάκις πλείω κακὰ ἢ οἱ πολέμιοι ποιοῦσιν. δεῖ δὲ καὶ τῶν ποδῶν ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως δύωνται καὶ ἐν τραχείᾳ χώρᾳ ἱππεύειν, εἰδότας ὅτι ὅπου ἂν ἁλῶσιν ἐλαυνόμενοι, ἐνταῦθα ἀχρήσιμοί εἰσιν.

ε'. Τῶν γε μὴν ἵππων ὑπαρχόντων οἵων δεῖ, τὰς ἱππείας αὖ ἀσκητέον· ὡδὶ μέν, ὅπως ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναπηδᾶν δύωνται. πολλοῖς γὰρ ἤδη ἡ σωτηρία ἐνταῦθα ἐγένετο. δεύτερον δέ, ὅπως ἐν παντοίοις χωρίοις ἱππάζεσθαι δυνήσωνται. καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τόποις γίγνονται.

ς'. Ὅταν δὲ ἤδη ἔποχοι ὦσιν, δεῖ αὖ σκοπεῖσθαι, ὅπως

3. Poſtquam equitatum compleveris, adhibenda cura, ſic ut equi alantur, quo perferre labores poſſint. Quippe ſi laboribus impares ſint, nec adtollere ſe, nec evadere fuga poſſunt. Id quoque curandum, ut ad uſum idonei ſint. Nam contumaces potius hoſtes quam ſuos in præliis juvant.

4. Etiam illi removendi ſunt, qui calcitrant, poſtquam equitem ſuſceperunt. Qui enim tales ſunt, ſæpe numero plus mali quam hoſtes, inferunt. Haberi debet & pedum ratio, ut etiam in aſpera regione agitari poſſint; quum eſſe conſtet in iis locis inutiles, ubi dolorem in agitatione ſentiunt.

5. Quum equi tales exiſtunt, quales eſſe debent, exercendi & equites: ac primum, ut in equos inſilire poſſint. Nam pleriſque jam ſalus hinc parta. Alterum eſto, ut in locis omnigenis equitare norint, quandoquidem & hoſtes alias in aliis locis exiſtunt.

6. Ubi jam firmiter equis inſederint, ejus erit habenda ratio, ut

ὅπως ἀκοντιῶσί τε ὡς πλεῖστον ἀπὸ τῶ ἵππων, καὶ τἄλλα δυνήσονται ποιεῖν, ἃ δεῖ τὸν ἱππικόν. μὴ ζῶντα ὁπλιστέον καὶ ἵππους καὶ ἱππέας, ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκιστα πεῤῥώσονται ἂν, βλάπτειν δὲ τοὺς πολεμίους μάλιστα δυνάμενοι ἂν.

ζ'. Ἐκ τούτου σκεπτέον, ὅπως εὐπειθεῖς οἱ ἄνδρες ὦσιν. ἄνδρα δὲ τούτου θήσῃ ἵππων ἀγαθῶν, ἥτε ἱππέων ἐπόχων, ἥτε ὅπλων καλῶν ὄφελος ἥδιστον. πειθαρχεῖν μὲν οὖν τούτων πάντων, ὅπως καλῶς γίγνηται, τὸν ἱππαρχον εἰκὸς ἐστί.

η'. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ πόλις, χαλεπὸν ἡγησαμένη ζῶντα πάντα τὸν ἱππαρχον μόνον ὄντα ἀφηγεῖσθαι, πειρᾶται μὲν αὐτῷ συνεργοὺς φυλάρχους, πειθόταξε δὲ τῇ βουλῇ συνεπιμελεῖσθαι τοῦ ἱππικοῦ, ἀγαθόν μοι δοκεῖ εἶναι, τοὺς μὲν φυλάρχους σκοπεῖν συνεπιθυμοῦντας τοῦ καλῶς τῷ ἱππικῷ· τὸν δὲ τῇ βουλῇ ἔχειν ῥήτορας ἐπιτηδείους, ὅπως λέγοντες φοβῶσί τε τοὺς ἱππέας, (βελτίονες γὰρ εἶεν φοβούμενοι) καταῤῥαθυμῶσί τε * τοὺς τῆς βουλῆς, ἵν' τι σκοπῶ χρεὼν χαλεπαίνῃ.

θ'. Τοῦ-

ut ex equis jacula quam longissime vibrent, & alia facere possint, quæ facere viros equestres oportet. Secundum hæc armandi tum equi, tum equites; ut ipsi minime vulnerentur, & hostes damnis adficere maximis possint.

7. Hinc efficiendum, ut equites morigeri sint. Nam absque hoc nec equorum bonorum, nec equitum his recte insidentium, nec armorum elegantium usus ullus fuerit. Atq; his quidem omnibus, ut egregie fiant, præesse cum imperio magistrum equitum par est.

8. Et quia civitas rata difficile quiddam esse, perfici hæc à solo magistro equitum omnia, tribunos ei deligit adjutores, & consilium adjungit, cum mandato, ut equitatus curam una cum ipso gerat; recte mihi facturus videris, si tribunos sic instruas, ut tecum ea velint, quæ ad equitatus commoda pertineant; & oratores idoneos habeas in consilio, qui & dicendo terrore equitibus incutiant, melioribus in metu futuris, & eos in consilio mitigent, qui forte plus equo difficiles se præbituri sint.

θ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπομνήματα, ὧν δέ σε ἐπιμελεῖσθαι. ὡς δ' ἂν ἕκαστα τούτων βέλτιστα φαίνοιτο, τοῦτο δὴ πειράσομαι λέγειν. τοὺς μὲν ἱππέας δηλονότι καθιστάναι δεῖ κατὰ νόμον, τοὺς δυνατωτάτους καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν, ἢ εἰσάγοντα εἰς δικαστήριον, ἢ πείθοντα.

ι'. Ἐγὼ δὲ οἶμαι εἰς μὲν τὸ δικαστήριον τούτοις εἰσακτέον εἶναι, ὡς μὴ εἰσάγων ἄρα κέρδος ἄν τις δοκοίη τοῦτο ποιεῖν. καὶ γὰρ τοῖς ἧττον δυναμένοις εὐθὺς ἂν εἴη * ἀποστροφὴ, εἰ τοὺς δυνατωτάτους φεύγοις ἀναγκάζοις.

ια'. Ἐπὶ δὲ καὶ ὅπως ἄν μοι δοκεῖ τις τοὺς νέους μὲν, τὸ δὲ ἱππικὴν λαμπρὰ λέγων, εἰς ἐπιθυμίαν καθιστάναι ὧν ἱππεύειν, τοὺς δὲ κυρίους αὐτῶν ἧττον ἀντιτείνοντας ἔχειν, τάδε διδάσκων, ὡς ἀναγκασθήσονται μὴ ἱππορροφεῖν, ἵνα μὴ ἐκὼν σοῦ, ἐτ' ἄλλου γοῦν ἕνεκα τὰ χρήματα.

ιβ'. Ἢν δὲ ἐπὶ σοῦ ἀναβῶσιν, ὡς ἀποτρέψεις μὲν τοὺς παῖδας αὐτῶν τῶν πολυτελῶν γε καὶ μανι-

χῶν

9. Ac istæ quidem admonitiones ad ea spectant, quæ diligentiam tuam requirunt. Quo autem modo singula rectissime peragantur, nunc dicere adgredior. Equitum in numerum ex legis præscripto referes eos, qui & facultatibus, & viribus corporis præstent: idque vel in jus vocando, vel persuadendo.

10. Sum autem in hac ego sententia, ut hos in jus vocandos existimem; quos nisi quis vocet, id quæstus caussa facere videatur. Nam minus potentibus statim hoc correctionis loco fuerit, si primos cogas, qui plurimum possint.

11. Præterea videtur hoc modo mihi quispiam & juvenes ad equitationis studium adducturus, si splendorem equestris rei prædicet; & illos, quorum in potestate sunt, minus adversantes habiturus, si plane futurum ostendat, ut propter opes alere cogantur equos, si non abs te, saltem ab alio quopiam.

12. Quod si tuis auspiciis rei se dent equestri, te filios eorum à sumtuosis & insanis equorum emtionibus

κῶν ἱππωνέων, ὑπομελήσῃ δὲ ὡς ἂν ταχὺ ἱππικοὶ γίγνοιντο. λέγοντα δὲ οὕτω, καὶ ποιεῖν ταῦτα πειρατέον.

ιγ'. Τῶν γε μὴν ὄντων ἱππέων ἡ βουλὴ ἄν μοι δοκεῖ, προφρόνως ὡς τὸ λοιπὸν δήσῃ διπλάσια ἱππάζεσθαι καὶ ὡς τὸ μὴ σωφρόνως ἵππον ἀκολουθεῖν ἀποδοκιμάσῃ, ὑπτεύειν ἂν τρέφειν τε ἄμεινον, καὶ ὑπομελέσθαι μᾶλλον τῶν ἵππων.

ιδ'. Καὶ τοὺς βιαίους δὲ ἵππους ἀγαθόν μοι δοκεῖ εἶναι προρρηθῆναι, ὅπως ἀποδοκιμασθήσονται. αὕτη γὰρ ἡ ἀπειλὴ πολλοὺς ἂν τοὺς τοιούτους μᾶλλον προρμήσειεν, καὶ ἱππεύειν σωφρονέστερον.

ιε'. Ἀγαθὸν δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἱππασίαις λακπίζοντας ἵππους προρρηθῆναι ὅπως ἀποδοκιμασθήσονται. ἀδὲ γὰρ σωτάπτειν τοὺς τοιούτους σωατὸν, ἀλλ' ἀνάγκη, κἂν ποι δεῖ πολεμίους δέῃ ἐλαύνειν, ὑστάτους ἂν αὐτοὺς ἕπεσθαι. ὥστε διὰ τοῦτο ἵππου κακοργίαν ἄχρηστον καὶ ὁ ἱππεὺς καθίσταται.

ιϛ'. Ὡς δ' ἂν καὶ οἱ πόδες εἶεν τῶν ἵππων κράτιστοι, εἰ μὲν

tionibus avocaturum, & operam daturum, ut equestris rei peritiam quamprimum consequantur. Hæc vero quum dices, etiam præstare conaberis.

13. Equites, quotquot operam navant in præsentia, sic excitatum iri arbitror, ut melius & alant & curent equos; si consilium eis futurum denuntiet, ut equitationes in posterum duplicentur, & equi rejiciantur, qui pares in itinere aliis esse non poterunt.

14. Etiam hoc utile futurum arbitror, ut denuntietur, rejectum iri equos violentos. Nam hæc eos impulerit comminatio, tales ut equos vendant, & alios prudentius emant.

15. Bonum quoque denuntiarii, futurum, ut calcitrantes in agitationibus equi rejiciantur. Nequeunt enim tales in acie collocari, sed ubi ducendum in hostem, hos ultimos sequi necesse est. Itaque propter improbitatem equi, nec equitis usus aliquis est.

16. Ut autem & pedes equorum sint optimi; si meliorem

μέν τις ἔχῃ ῥᾴω καὶ εὐτελεστέραν ἄσκησιν, ἐκείνη ἔστω· εἰ δὲ μή, ἐγὼ φημι χρῆναι πέτρας ἔχων, χύδην καταβαλόντα λίθους τῆς ὁδοῦ, ὅσον μαιάσθαι, καὶ πλέον καὶ μεῖον, ἐν τούτοις τὸν ἵππον καὶ ψήχειν ἐπιστάναι, ὅταν ἀπὸ τῆς φάτνης ἀποβῇ. βαδίζων γὰρ ἐν τοῖς λίθοις οὔ ποτε ἵππος παύσεται, οὔθ' ὅταν ψήχηται, οὔθ' ὅταν μωσπίζηται. ὁ δὲ πειραθείς, τά τε ἄλλα ἃ λέγω πιστεύσει, καὶ τροχίλους τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὄψεται.

ιζ'. Ὁπότε γε μὴν οἱ ἵπποι εἰσὶν οἵους δεῖ, ὡς ἂν αὐτοὶ οἱ ἱππεῖς ἄριστοι γίγνοιντο, τοῦτο διηγήσομαι. ὃ μὲ τοίνυν τοὺς νέους αὐτῶν ἀναπηδᾶν ἀπὸ τοὺς ἵππους, πείθομαι ἂν αὐτοὺς μανθάνειν. τὸ διδάξαντα δὲ ὠφελῆσαι, ἐπαίνου δικαίως ἂν τυγχάνοις. τοὺς γε μὴν πρεσβυτέρους τὸ Περσικὸν τρόπον ἀναβάλλεσθαι ὑπ' ἄλλων πειρασθέντας, καὶ τούτοις ὠφελήσαντας ἄν.

ιη'. Ὅπως γε μὴν ἐν παντοδαποῖς χωρίοις ἕποιντο οἱ ἱππεῖς δυνήσονται; εἰ, τὸ μὲ πυκνὰ ὀξάγειν μὴ πολέμου ὄντος,

aliquis facilioremque rationem tenet, ea sane utatur: sin minus, equidem usu edoctus aio, projiciendos passim lapides è via sumtos, qui minæ pondus habeant, plus minusve; atque in his constituendum equum ad destrictionem, quum à præsepi removetur. In illis enim lapidibus nunquam equus ingredi desinet, sive destringatur, seu purgatur. Qui periculum hujus rei fecerit, tum aliis, quæ profero, fidem habebit; tum pedes equi teretes effici conspiciet.

17. Ubi jam equi fuerint, quales esse oportet: quonam modo equites ipsi futuri sint optimi, nunc commemorabo. Junioribus quidem inter eos auctores simus, ut in equos insilire discant. Laudem vero jure mereberis, si quem eis adhibueris, qui doceat. Ætate provectioribus haud parum profueris, si consuefeceris eos, ut more Persico ab aliis in equos subleventur.

18. Ad hoc autem, ut equites omnigenis in locis firmiter equis insidere possint, frequenter educere, quum bellum non geritur,

ὄντ@, ἴσως ὀχληρόν· συγκαλέσαντα δὲ χρὴ τοὺς ἱππέας συμβουλεῦσαι αὐτοῖς μελετῶν, ἢ ὅταν εἰς χώρον ἐλαύνωσι, ἢ ὅταν ἄλλοσέ που, ἐκβιάζοντας τὴν ὁδῶν, καὶ ταχὺ ἐλαύνοντας ἐν τόποις παντοδαποῖς. τοῦτο γὰρ ὠφελεῖ μὲν ὡδὶ πλησίως πρὸς ἱππασίαν, ὄχλον δ' οὐκ ὁμοίως παρέχει.

ιθ'. Ἐπιτήδειον δὲ ὑπομιμνήσκειν, ὅτι ἡ πόλις ἀνέχεται δαπανῶσα εἰς τὸ ἱππικὸν ἐγγὺς τεσσαράκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὡς, ἐὰν πόλεμ@ γίγνη@, μὴ ζητεῖν δεῖ ἱππικόν, ἀλλ' ἐξ ἑτοίμου ἔχειν παρεσκευασμένον χρῆσθαι. ταῦτα γὰρ ἐνθυμουμένους εἰκὸς ἢ τοὺς ἱππέας μᾶλλον ἀσκεῖν τὸ ἱππικὸν, ὅπως, ἢν πόλεμ@ ἐγείρηται, μὴ ἀμελήτους ὄντας ἀγωνίζεσθαι δεῖ περὶ τε τῆς πόλεως, ἢ περὶ εὐκλείας ἢ περὶ τῆς ψυχῆς.

κ'. Ἀγαθὸν δὲ ἢ τοῦτο προειπεῖν τοῖς ἱππεῦσιν, ὅτι ἐξάγειν ποτὲ ἢ οὐ αὐτούς, καὶ ἐφ' παντοίων χωρίων ἡγήσειν. καὶ ἐν τοῖς μελέταις δὲ τοῖς *περὶ τῆς ἀνθρωπασίας καλὸν ἐξάγειν ἄλλοτε εἰς ἄλλοιον τόπον.

tur, fortasse molestum fuerit. Itaque convocatis equitibus consulere debes, ut exercitiis utantur, sive rus in equis provehantur, seu alio pergant; è viis declinando, & omnigenis in locis equos celeriter agendo. Nam hoc & parem cum educendo habet utilitatem, nec molestiæ tantum exhibet.

19. Commodum id etiam eis in memoriam revocari, quod civitas in equitatum ad XL. talenta propemodum quotannis impendere cogatur: ut si bellum existat, equitatus ei quærendus non sit, sed in promptu habeat, quo instructo possit uti. Nam vero consentaneum est, equites hæc cum animis suis expendentes, rem equestrem diligentius exercituros: ut bellum si moveatur, non inexercitatis de patria, de honore ac gloria, de vita sit dimicandum.

20. Bonum quoque denuntiari equitibus, te nonnunquam eos eductum, ac per omnigena loca præiturum. In exercitiis etiam contrariarum provectionum, in alia atq; alia loca nonnunquam educere

πον. καὶ γὰρ τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ἵπποις βέλτιον.

κα'. Ἀκοντίζειν γε μὴν ἀπὸ τῶν ἵππων ὡσὰν ἂν πλεῖστοι μοι δοκῶσι μελετᾶν, εἰ τοῦτ' αὐτοῖς προσείποις τοῖς φυλάρχοις, ὅπως αὐτοὺς δεήσει ἡγεμόνους τοὺς τῆς φυλῆς ἀκοντιστὰς ἐλαύνειν ὅτι ὅ ἀκόντιον. φιλοτιμοῖντο γὰρ ἄν, ἦ εἰκός, ὡς πλείστους ἔχας ἀποδεῖξαι ἀκοντιστὰς τῇ πόλει.

κβ'. Ἀλλὰ μὴν ὅ καλῶς γε ὁπλισθῆναι τοὺς ἱππέας οἱ φύλαρχοι ἄν μοι δοκῶσι μέγιστον συλλαμβάνειν, εἰ πεισθείησαν, ὅτι πολὺ ὄφελος πρὸς τὸ πόλεως εὐδοξότερον τῇ τῆς φυλῆς λαμπρότητι κεκοσμῆσθαι, ἢ μόνον τῇ ἑαυτοῦ στολῇ.

κγ'. Εἰκὸς δὲ μὴ δυσπείστους εἶναι αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα, οἵγε φυλαρχεῖν ἐπιθυμοῦσι δόξης καὶ τιμῆς ὀρεγόμενοι. δυνατοὶ δ' εἰσὶ καὶ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὁπλίσαι, καὶ ἄνδρας αὐτοὶ δαπανᾶν τῷ μισθῷ ἐπαναγκάζοντες καὶ τὸν νόμον ὁπλίζεσθαι.

κδ'. Εἰς γε μὴν ὅ εὐπειθεῖς εἶναι τοὺς ἀρχομένους, μέγα

μὲν

cere prodeſt: hoc enim & equitibus & equis utilius.

21. Ex equis autem jaculari, mea quidem opinione, ſic plurimi conſueſcent, ſi tribunis futurum denuntiaveris, ut ipſi duces cogantur cujuſque tribus jaculatores ad exercitia jaculandi adigere. Nam excitabuntur ambitione quadam; ceu videtur, ut quiſque jaculatores civitati quamplurimos inſtruat.

22. Ad id quoque tribuni plurimum mihi videntur momenti adlaturi, ut equites egregie ſint armati; ſi perſuaſum eis fuerit, multo ad civitatem eſſe glorioſius, ſplendore tribus ornari, quam ſuo duntaxat indumento.

23. Nec difficulter hoc ipſis perſuaderi poſſe crediderim, quum honoris & gloriæ ſtudio tribunatum ambiverint. Poterunt autem ſuis arma ſecundum legem imperare, ſineque ſuis impenſis equites adigere de præſcripto legis, ut arma ſibi de ſtipendio ſuo comparent.

24. Ut vero qui reguntur abſte, libenter pareant; non leve

quid-

μὴ ἐν τῷ λόγῳ διδάσκειν, ὅσα ἀγαθὰ ἔνι ἐν τῷ πειθαρχεῖν, μέγα δὲ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῷ τὸν νόμον πλεονεκτεῖν μὴ ποιεῖν τοὺς εὐτάκτους, μειονεκτεῖν δὲ ἐν πᾶσι τοὺς ἀτακτοῦντας.

κε'. Ἰσχυροτάτη δέ μοι δοκεῖ εἶναι πρόρμησις τῶν φυλάρχων εἰς τὸ φιλοτιμεῖσθαι αὐτοὺς καλῶς παρεσκευασμένους ἕκαστον τῆς φυλῆς ἡγεῖσθαι, εἰ τοὺς ἀμφί σε περιπόμους κοσμήσας μὲν ὅπλοις ὡς κάλλιστα, ἀκοντίζειν δὲ μελετᾶν ἐξαναλώσας ὡς μάλιστα, εἰσηγοῖο δὲ αὐτοῖς ὅπη τὸ ἀκόντιον, αὐτὸς δὲ εὖ μάλα μεμελετηκώς.

κς'. Εἰ δέ τις ἆθλά τις δοίη περιθέναι τοῖς φυλέταις πάντων, ὁπόσα ἀγαθὰ νομίζουσιν ἀσκεῖσθαι ἐν τοῖς ἱππικοῖς, τοῦτον πάντας οἶμαι Ἀθηναίους γε μάλιστα παρορμᾶν εἰς φιλονεικίαν. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς χορηγοῖς, ὡς μικρῶν ἄθλων ἕνεκα πολλοὶ μὲν πόνοι, μεγάλαι δὲ δαπάναι τελοῦνται. τοὺς μὲντοι καιροὺς τοιού-

τοις

quiddam, verbis oſtendere quam multa commoda contineat obedientia; ſed magnum aliquid in hoc quoque, ſi ſecundum legem reabſe potior efficiatur morigerorum conditio, contraque deteriori loco in omnibus ſint contumaces.

25. Vis autem in hoc mihi maxima videtur eſſe ad impellendos tribunos, ut ambitioſe dent operam quo ſuam quiſque tribum egregie inſtructi ducant; ſi quos circum te præcurſores habebis, pereleganter armis ornaveris, maximeque jaculationum ad exercitia coegeris, & auctor ad jaculandum fueris, ipſemet in hoc genere plurimum exercitatus.

26. Quod ſi quis etiam tribubus eorum omnium præmia proponere poſſit, quæcumque in ſpectaculis exerceri ab equitatu præclare ſolent; eum ego facillime cunctos Athenienſes ad ſtudia contentionum excitaturum arbitror. In ludorum id quidem adparatu perſpicitur, quam modicorum præmiorum cauſſa multi labores magnique ſumtus impendantur. Judices ejuſmodi reperiendi

τοις δὲ εὐείσκειν, πρὸ οἷς νικῶντες μάλιστ' ἂν ἀγάλλοιντο.

ΚΕΦ. β'.

ΗΝ δὲ δή σοι ταῦτα πάντα ἐξησκημένοι ὦσιν οἱ ἱππεῖς, δεῖ δήπου καὶ τάξιν τινὰ ὀπίσω αὐτῶν εἶναι, ἐξ ἧς καλλίστας μὲν θεοῖς πομπὰς πέμψωσι, καὶ κάλλιστα δὲ ἱππάσωνται, ἄριστα δὲ μαχοῦνται, ἢν δέῃ, ῥᾷστα δὲ καὶ ἀπραγμονέστατα ὁδοὺς πορεύσωνται, καὶ ἀμαθίας πεφύσωσιν. ἡ τοίνυν χρώμενοι τάξει δοκοῦσιν ἄν μοι ταῦτα κάλλιστα ἀμαθέστατα, ταύτην νῦν ἤδη πειράσομαι δηλοῦν.

β'. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν τῆς πόλεως ὑπάρχουσι διῃρημέναι φυλαί. τούτων δὲ ἐγὼ φημὶ χρῆναι πρῶτον μὲν δεκαδάρχοις, σὺν τῇ τῶν φυλάρχων ἑκάστου γνώμῃ, καταστῆσαι ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τε καὶ φιλοτιμοτάτων καλόν τι ποιεῖν καὶ ἀκούειν. καὶ τούτοις μὲν * πρεσβεύειν δεῖ).

γ'. Μετὰ δὲ τούτους ἴσους χρὴ τούτοις ἀριθμὸν ἐκ τῶν

di ſunt, apud quos ſi victoria potiantur, inprimis exultent.

CAP. II.

UBi jam equites in his omnibus exercitati fuerint, etiam ordinis eſſe peritos oportet: cujus obſervatione fiet, ut pulcherrimas Diis pompas agant, in equitationibus cum laude ſe gerant, fortiſſime ſic uſu poſcente dimicent, expeditiſſime ac minima cum perturbatione itinera conficiant, tranſituſque difficiles ſuperent. Quo autem ordine utendo hæc mihi rectiſſime perfecturi videantur, eum declarare nunc adgrediar.

2. Diſtinctæ ſunt in civitate tribus: In his inquam ego debere primum, non ſine tribunorum ſingulorum judicio & ſententia, decuriones ex illorum numero conſtitui qui & ætate vigeant, & ambitione maxima quadam in hoc ferantur, ut aliquid egregium & peragant, & audiant. Hi principes in ordine collocantor.

3. Secundum eos totidem numero de provectioribus & inprimis

τ πρεσβυτάτων τε καὶ φρονιμωτάτων ἐλέσθαι, οἵτινες τελευταῖοι τ δεκάδων ἔσονται. εἰ γὰρ δεῖ καὶ ἀπεικάσαι, οὕτω καὶ σίδηρος μάλιστα ἀφαιρεῖται σίδηρον, ὅταν τὸ, τε ἡγούμενον, τὸ δὲ μέσον ἐρρωμένον ᾖ, καὶ τὸ ἐπελαυνόμενον ἰσχυρόν.

δ'. Τὸν γε μὴν ἐν μέσῳ τ πρώτων καὶ τ τελευταίων, ἐπεὶ οἱ δεκάδαρχοι ὑπατάξαι ἔλοιντο, καὶ οἱ ἄλλοι ἐφέποιντο, οὕτως εἰκὸς ἔχειν πιστότατον τ ὑπατεύειν εἶναι.

ε'. Τὸν μέντοι ἀφηγούμενον οὐκ παντὸς τέκτονος δεῖ ἰσχυρὸν ἄνδρα καθιστάναι. ἀγαθὸς γὰρ ὢν, εἴτέ ποτε δέοι ὑπὸ πολεμίους ἐλαύνειν, ἐγκελεύων ῥώμῃ ἂν ἐμβάλοι τοῖς ἔμπροσθεν· εἴτ' αὖ καὶ ἀποχωρεῖν καιρὸς συμβαίνοι, φρονίμως ἀφηγούμενος μᾶλλον ἂν, ὡς τὸ εἰκὸς, σώζοι τοὺς φυλέτας.

ς'. Οἱ μέντοι δεκάδαρχοι ἄρτιοι ὄντες, πλείω ἴσα μέρη πρέχοιεν ἂν ἀφαιρεῖν, ἢ εἰ περιττοὶ εἶεν. αὕτη δέ μοι ἡ τάξις ἀρέσκει ἀφ' ὅδε, ὅτι πρῶτον μὲν πάντες ἄρχοντες γίγνονται. οἱ δ' αὐτοὶ ἄνδρες

primis prudentibus deligendi, qui ultimi sint in hisce decuriis. Nam si comparatione res explicanda, ferrum quoque sic ferrum maxime scindit, quum ejus & anterior & media pars valida, non destituitur ab eo quod vires ad impellendum idoneas habeat.

4. Quod medios inter primos & ultimos adtinet, postquam decuriones sibi proximos delegerint adstites, aliis hos sequentibus; ita par creditu scilicet, quemlibet sibi fidelissimum adstitem habiturum.

5. Ducem sane modis omnibus idoneum constitui oportet. Nam si vir ille fortis sit, sive pergendum aliquando in hostes erit, cohortatione sua robur anterioribus indet; seu recipiendi se tempus adsit, prudenter abducendo tribules haud abs re melius conservaturus videtur.

6. Jam si decuriones numero pares fuerint, plures partes æquales efficient dividendo, quam si fuerint impares. Hic ordo mihi de caussis hisce probatur, quod ita primum omnes principis loco constituti cum imperio futuri sunt. Iidem

ἄνδρες ὅταν ἄρχωσι, μᾶλλόν πως οἴονται ἑαυτοῖς προσήκειν τι καλὸν ποιεῖν, ἢ ὅταν ἰδιῶται ὦσιν. ἔπειτα δὲ καὶ ὅταν πρακτέον τι ᾖ, ὃ προαγγέλλειν μὴ ἰδιώταις, ἀλλὰ ἄρχουσι, πολὺ ἀνυτικώτερον.

ζ'. Τεταγμένων γε μὴν οὕτως, ἐν ὥσπερ καὶ τοῖς φυλάρχοις παραγγεύσει ἡ χώρα ὑπὸ τοῦ ἱππάρχου, οὐ ἢ ἐκεῖσε ἐλατέον, οὕτω καὶ τοῖς δεκαδάρχοις παραγγέλλοιτο ὑπὸ τοῦ φυλάρχου, ὅπως πορευτέον ἐκεῖσε. οὕτω δὲ προειρημένων, πολὺ εὐτακτότερος ἂν ἔχοι, ἢ εἰ, ὥσπερ ἐκ θέατρου, ὡς ἂν τύχωσιν ἀπόντες λυποῖεν ἀλλήλους.

η'. Καὶ μάχεσθαι δὲ μᾶλλον ἐθέλουσιν οἵτε πρῶτοι, ἵν' ἢ ἐκ τοῦ πρόσθεν προαισθῶνται, οἱ ἂν ἴδωσιν, ὅτι αὐτῶν ἡ χώρα αὐτῶν· καὶ οἱ τελευταῖοι, ἵν' ἢ ὄπισθεν ὑπαφέρῃ, ὑπισχνούμενοι ὅτι ἀκρεῖον λιπεῖν τὴν τάξιν.

θ'. Ἀτακτοῦσι δ' ὄντες ἀλλήλοις μὲν προσπίπτουσι καὶ ἐν στενῇ ὁδοῖς, καὶ ἐν ἀμφιβάσεσι, τοῖς δὲ πολεμίοις

dem vero, qui cum imperio sunt, magis ad se quodam modo pertinere putant, ut egregium aliquid gerant, quam si privati sint. Deinde quum aliquid agendum est, multo efficacius est, quod per eos denuntiatur, qui cum imperio sunt, quam quod opera privatorum.

7. His hoc ordine collocatis, quemadmodum ab equitum magistro prædici tribunis solet, quo provehi loco quisque debeat: sic & decurionibus denuntiatum à tribunis esse oportet, quo loco singulis pergendum. Nam hæc si prius indicata fuerint, longe meliori ordine fient omnia, quam si perinde ac de theatro, temere fortuitoque discedentes, mutuo semet offenderint.

8. Etiam paratiores animis ad pugnam sunt anteriores, si ex adverso quid irruat, ubi locum hunc suum esse norunt: nec minus ultimi, si à tergo fiat in eos impetus, quum sciant esse turpe, locum in acie suum deserere.

9. Sin ordo nullus servetur, seipsos & angustis in itineribus, & locis difficilibus superandis, perturbant:

μόνις ὀδεὶς ἐκὼν αὐτὸν τάττει μάχεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν δὴ πάντα ὑπάρχειν δεῖ ἐκπεπονημένα πᾶσι τοῖς ἱππεῦσιν, εἰ μέλλουσιν ἀποφάσιστοι ἔσεσθαι συνεργοὶ τῷ ἡγεμόνι.

ΚΕΦ. γ'.

ΤΩΝ δέ γε μὴν αὐτῷ ἤδη μέλειν δεῖ τῷ ἱππάρχῳ. πρῶτον μέν, ὅπως καλλιερήσῃ τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τῆς ἱππικῆς· ἔπειτα, ὅπως τὰς πομπὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀξιοθεάτους ποιήσῃ· ἔτι δὲ καὶ τἆλλα, ὅσα ἐπιδεικνύσθαι δεῖ τῇ πόλει, ὅπως ἡ δυνατὸν, κάλλιστα ἐπιδείξῃ, τάτ' ἐν Ἀκαδημίᾳ, καὶ τὰ ἐν Λυκείῳ, καὶ τὰ Φαληροῖ, καὶ τὰ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ· καὶ ταῦτα μὲν ἄλλα ὑπομνήματα. ὡς δὲ τούτων ἕκαστα κάλλιστα ἂν πράττοιτο, νῦν αὐτὰ λέξω.

β'. Τὰς μὲν οὖν πομπὰς οἶμαι ἂν καὶ τοῖς θεοῖς κεχαρισμενωτάτας, καὶ τοῖς θεαταῖς ἥδ', εἰ ὅσων ἱερὰ καὶ ἀγάλματα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἵδρυται, ταῦτα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, κύκλῳ

turbant: nec quiſquam eſt, qui ſponte ſua ſe ad pugnandum cum hoſte componat. Et in his quidem omnino equites univerſi prorſus eſſe debent exercitati, modo duci operam ſine recuſatione navaturi ſunt.

CAP. III.

AT ipſi equitum magiſtro hæc eſſe curæ debent. Primum, ut pro equitatus incolumitate Diis rite litet: Deinde, ut feriis pompas ſpectatu dignas exhibeat. Præterea & alia, quæ civitati exhibenda ſunt, ut quampulcherrime pro virili exhibeat: tum in Academia, tum Lyceo, & Phalaro, & in hippodromo: quæ quidem admonitiones aliæ ſunt. Quo autem modo hæc ſingula pulcherrime peragi poſſint, nunc dicam.

2. Pompas & Diis & ſpectatoribus fore gratiſſimas arbitror, ſi quotquot Deorum tam fana quam ſigna ſunt in foro, Mercurialibus à ſtatuis exorſi, undique

κύκλῳ περὶ τ' ἀγορὰν καὶ τὰ ἱερὰ περιελαύνοιεν πομπεύοντες τοὺς θεούς. καὶ οἱ τοῖς Διονυσίοις δὲ οἱ χοροὶ περιπαρέζονται, ἄλλοις τε θεοῖς, καὶ τοῖς δώδεκα χορεύοντες. ἐπειδὰν δὲ πάλιν πρὸς τοῖς Ἑρμαῖς γένωνται περιεληλακότες, ἐντεῦθεν καλόν μοι δοκεῖ εἶ) κατ' φυλὰς εἰς τάχος ἀνιέναι τοὺς ἵππους μέχρι τῆς Ἐλευσινίου.

γ'. Οὐδὲ δόρατα μὰν παραλείψω, ὡς ἥκιστα ἂν ἀλλήλοις ἐπαλλάττοιντο. δεῖ δὲ μεταξὺ τοῖν ὤτοιν τοῦ ἵππου ἕκαστον ἔχειν, εἰ μέλλοι φοβερά τε καὶ εὐκίνητ' ἔσεσθαι, καὶ ἅμα πολλὰ φαίνεσθαι.

δ'. Ἐπειδὰν δὲ τὰς εἰς τάχος διελάσεως λήξωσι, τὰ ἄλλα ἤδη καλὸν ἕδρα εἰς τὰ ἱερὰ, ἧπερ καὶ πρόσθεν, διελαύνειν. καὶ οὕτως ὅσα ἔστιν ἤδη ἐν ἵππῳ ★ ἀναβεβαμμένῳ πάντα ἐπιδεδειγμένα ἔσται καὶ τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς ἀνθρώποις.

ε'. Καὶ ὅτι μὲν ταῦτα οὐκ εἰθισμένοι ποιεῖν οἱ ἱππεῖς εἰσιν, οἶδα· γιγνώσκω δὲ, ὅτι ἀγαθὰ, καὶ καλὰ, καὶ τοῖς θεα-

dique in honorem Deorum forum ac fana circumequitent. Liberalibus autem chori præterea gratificari solent tum aliis tum duodecim Diis tripudiando. Ubi jam circumvecti rursus ad signa Mercurialia pervenerint, tum deinde pulchrum mihi fore videtur, si per tribus equi celerius usque ad Eleusinium incitentur.

3. Nec de hastis omittam, quomodo illæ neutram in partem minime sibi mutuo illidantur. Debent enim singuli suas hastas inter aures equi tenere, si quidem & terribiles, & distinctu faciles futuræ sint, & speciem multitudinis exhibituræ.

4. Postquam celerior istæc agitatio finem habuerit, pulchrum rursus eos mutata ratione procedendi, eadem via, qua prius, ad fana pedetentim revehi: quo quidem modo fiet, ut quidquid est in equo, cui eques insidet, & Diis & hominibus exhibitum sit.

5. Nec equidem ignoro, minime ad ista facienda equites adsuetos esse: sed nihilo minus hæc & egregia, & pulchra, & spectatoribus

θεατᾶς ἡδέα ἔσαι. ἀθάνομαι δὲ καὶ ἄλλα ἀγωνίσματα τοὺς ἱππέας κεκμυργικόσαι, ἐπειδὴ ὁ ἵππαρχοι ἱκανοὶ ἐγένοντο πεῖσαι ἃ ἠβούλήθησ.

ε'. Οταν γε μὴν περὶ τὸν ἀκοντισμὸν διελαύνωσιν ὁ Λυκείῳ, καλὸν ἑκατέρας τὰς πέντε φυλὰς ὅπῃ τὸ μετώπου ἐλαύνειν, ὥσπερ εἰς μάχην, ἡγουμένου τοῦ ἱππάρχου καὶ τῶ φυλάρχων ἐν τοιαύτῃ τάξει, ἀφ' ἧς πληρώσεται τὸ δρόμου τὸ πλάτος.

ζ'. Επειδὰν δὲ ὑπερβάλλωσι τὸ κεφάλαιον τοῦ ἀντιπεραίου θεάτρου, χρήσιμον ἂν οἶμαι φανῆναι, καὶ εἰ καθ' ὁπόσους μέτριον εἰς τὸ κάταντες δυναμένους ταχὺ ἐλαύνειν ὑπιδείξαις τοὺς ἱππέας.

η'. Οὐ μέντοι ἀγνοῶ, ὅτι ἢν μὴ πιστεύωσι δυνήσεσθαι ταχὺ ἐλαύνειν, πάνυ ἂν ἡδέως ὑπιδείξαιντο. ἢν δὲ ἀμελέτητοι ὦσιν, ὁρᾶν χρὴ, ὅπως μὴ οἱ πολέμιοι αὐτοὺς τοῦτο δρᾶν ἀναγκάσωσιν.

θ'. Εν γε μὴν τοῖς δοκιμασίοις ἡ μὴ τάξις εἴρηται, μεθ' ἧς ἂν κάλλιστα ἱππάζοιντο. ὧν δὲ ὁ ἡγούμενος, ἵνα ὃς ἔχῃ δυνατὸν

bus jucunda fore judico. Quin & alia quædam ab equitibus instituta certamina nova intelligo, postquam magistri equitum eis persuadere potuerunt, quæ voluissent.

6. Quoties quidem in Lyceo ante jaculationem agitationes instituunt equites, sane pulchrum quiddam fuerit, utraſque tribus quinque tanquam ad prælium à fronte provehi, ducente magistro equitum & tribunis ordine tali, quo curriculi latitudo expleatur.

7. Ubi vero cardinem adversi theatri superaverint, utile visum iri arbitror, si tot simul equites, quot modice satis erit, per declivia provehi posse celeriore cursu ostenderis.

8. Neque me fugit, libenter eos hæc exhibituros, si concitatius equos agere se posse confidant. At vero si maneant inexercitati, videndum, ne hostes hæc eos aliquando facere cogant.

9. Dictum de ordine in lustrationibus, quo pulcherrima instituti equitatio possit. Si vero ductor, à valido instructus equo, in

δ' ἵππον, ἐν τῷ ἔξωθεν ἀεὶ τοίχῳ φερομένῃ), * ὅτι αὐτὸς μὲν ἀεὶ ταχὺ ἐλᾷ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἔξωθεν ἡγούμενοι πάλιν αὖ ταχὺ ἐλῶσιν. ὥστε ἡ μὲν βουλὴ ἀεὶ τὸ ταχὺ ἐλαυνόμενον θεάσεται, οἱ δὲ ἵπποι οὐκ ἀπαρνῶσιν, ἐν μέρει ἀναπαυόμενοι.

ι'. Ὅταν γε μὴν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἡ ἐπίδειξις ᾖ, καλὸν μὲν οὕτω θεωτὸν τάξασθαι, ὡς ἂν ὀπίσω μετώπου ἐμπλήσαντες ἵππων τὸν ἱπποδρόμον, ἐξελάσασθαι τοὺς ἐκ τῶν μέσου ἀνθρώπους.

ια'. Καλὸν δ' ἐπεὶ αἱ φυλαὶ ἐν τῇ ἀντιπαρόδῳ φεύγουσί τε ἀλλήλους, καὶ διώκουσι ταχέως, ὅταν οἱ ἵππαρχοι ἡγῶνται ταῖς πέντε φυλαῖς, ἑκατέρας διελαύνειν τὰς φυλὰς δι' ἀλλήλων. ταύτης γὰρ τῆς θέας τό, τε ἀντιμετώπους προσελαύνειν ἀλλήλοις, χαρμόν· τό, τε διελάσαντας τὸν ἱπποδρόμον ἀντίους πάλιν σῆναι ἀλλήλοις, σεμνόν.

ιβ'. Καὶ ὃ ἀπὸ σάλπιγγος αὖ τὸ δεύτερον θᾶττον ἐπελαύνειν, καλόν. φάνταξε δὲ ἤδη ὃ τρίτον αὖ ἀπὸ τῆς σάλπιγγος

in exteriore ſemper ſerie circumvehatur; ita fiet ut ſemper ipſe celerius equum incitet, & qui exterius cum eo ſunt, concitatius itidem ferantur. Itaque conſilium ſemper aliquos velocius agitantes inſpiciet, & viribus equi non deficient, dum viciſſim quies eis concedetur.

10. Quum autem in hippodromo ſpectaculum edendum erit, pulchrum ſane ſic eos primum inſtrui, ut à fronte compleatur equis hippodromus; & è medio, qui erunt illic homines, exigantur.

11. Pulchrum & hoc, ſi dum tribus in adverſa provectione ſe mutuo fugiunt, & celeriter inſequuntur, magiſtris equitum tribus quinque ducentibus, ſeſe mutuo tribus utræque perequitent. In hoc enim ſpectaculo terribile quiddam eſt, quod adverſis frontibus contra ſe provehãtur; & plenum ſplendoris, quod hippodromo perequitato, rurſus adverſi contra ſe conſiſtant.

12. Itidem pulchrum, ad alterum tubæ ſignum celerius eos contra ſe ferri. Quum vero jam conſtiterint, tertia vice rurſus poſt tubæ

πτυχος χρὴ τάχιστα ἀλλήλοις ἐπελαύνειν, καὶ διελάσαντας εἰς κατάλυσιν ἤδη, ὅπῃ φάλαγγος ἅπαντας καλέσαντας, ὥσπερ εἰώθατε, τοῖς τῆ βυλῆ τοῖσδε ἐλαύνειν.

ιγ'. Ταῦτά μοι δοκεῖ πολεμικώτερά τε φαίνεσθαι ἂν, καὶ χαριέστερα. τὸ δὲ βεβαιότερον μὴ τῶν φυλάρχων ἐλαύνειν, τὸν δ' αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις ἱππεύειν, οὐκ ἄξιον ἱππάρχιας.

ιδ'. Ὅταν γε μὴν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐν Ἀκαδημίᾳ ἱππεύειν δέῃ, ἔχω τάδε προαγορεύσαι. εἰς μὲν τὸ μὴ ἐπισχρέσθαι ποτὲ τῶν ἵππων, ἱκανοὺς ἀναπεπωκόσας ἐλαύνειν· εἰς δὲ τὸ μὴ πίπτειν τοὺς ἵππους, ἱκανὸν λαμβάνειν ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς. τὰ μὲντοι ὀρθὰ ταχὺ ἐλαύνειν χρή. οὕτω γὰρ τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ καλὸν θεάσεσθε ἡ βυλή.

ΚΕΦ. δ'.

ΕΝ γε μὴν ταῖς πορείαις ἀεὶ δεῖ τὸν ἱππάρχον προνοεῖν, ὅπως ἀναπαύῃ μὲν τοὺς ἵππους τοὺς ἕδρας, ἀναπαύῃ

tubæ clangorem celerrime provehi contra se mutuo debent; & ubi perequitaverint, fine jam ludis imponendo, in phalange cuncti constituti, qui vobis mos est, ad consilium equis advehantur.

13. Horum speciem magis existimo bellicosam, magisque novam visum iri. Minime vero dignum munere magistri equitum, ut ipse tardius tribunis invehatur, & eodem modo cum ipsis equitet.

14. Quum autem in Academia, loco pavito, instituendæ erunt equitationes; hæc quæ moneam, habeo. Ne ipsi dejiciantur aliquando ex equis, resupinare se inter agitandum debent: ut equi non cadant, in reflexionibus inhibendi & retinendi sunt. In cursu recto celeriter eos agi oportet. Ita consilium & tutam & pulchram agitationem inspiciet.

CAP. IV.

IN itineribus vero prospicere semper debet equitum magister, ut & equorum sedilibus in dorso quiete consulat, & equi-

tes

σης δεκάδες ὀρθὰ τὰ δόρατα ἔχειν· τὰς δ' ἄλλους, ταπεινὰ καὶ μὴ ὑφῃρημένα.

η'. Φοβεῖν γε μὴν τοὺς πολεμίους, καὶ ψευδενέδρας οἷόν τε, καὶ ψευδοβοηθείας, καὶ ψευδαγγελίας ποιοῦντα. μαρτύρει δὲ μάλιστα πολέμιοι, ὅταν τοῖς ἀντίοις πρόσωπα καὶ ἀγγελίας πυνθάνωνται.

θ'. Τούτων δὲ γεγραμμένων, μηχανᾶσθαι αὐτὸν χρὴ πρὸς τὸ πρὸν ἀεὶ ἀπατᾶν. ὄντως γὰρ οὐδὲν κερδαλεώτερον ἐν πολέμῳ ἀπάτης.

ι'. Ὁπότε γε καὶ οἱ παῖδες, ὅταν παίζωσι, ποιοῦσιν ἃ δύανται ἀπατᾶν προέχοντες, ὥστε ὀλίγους γ' ἔχοντας, πολλοὺς δοκεῖν ἔχειν· καὶ πολλοὺς προέχοντες, ὀλίγους φαίνεσθαι ἔχειν· πῶς οὐκ ἄνδρες γε τῷ ὄντι ἀπατᾶν προσέχοντες τὸν νοῦν, δύαιντ' ἂν τοιαῦτα μηχανᾶσθαι;

ια'. Καὶ ἐνθυμούμενος δ' ἂν τὰ ἐν τοῖς πολέμοις πλεονεκτήματα, εὕροι ἄν τις τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα σὺν ἀπάτῃ γεγενημένα. ὧν ἕνεκα οὐκ ἐγχειρητέον

qui hostibus ante oculos sunt, hastas tenere rectas debent; cæteri depressas, & minime supereminentes.

8. Licet etiam terrorem hostibus incutere, tum fictas insidias, tum auxilia ficta, fictosque rumores excogitando. Tum vero confidentissimi sunt hostes, quum adversariis multa negotia, multas occupationes exhiberi audiunt.

9. His ita descriptis, ipsius jam ducis fuerit id moliri, ut pro re præsenti semper aliquam fallaciam struat. Nam revera nihil adeo fructuosum in bello, atque fallacia.

10. Quum vero etiam pueri, quoties ludunt, prætextu fallendi faciant, quæcumque possunt, ut paucos habentes, multos habere videatur; & multos habere se præferentes, speciem paucorum exhibeant: quid vetet quominus etiam viri, si fraudibus animum adjiciant, hujusmodi artificiis uti possint?

11. Nam si cum animo suo meliores in bello conditiones aliquis expendat, is majorem earum partē, & quidē insigniores fraude captatas & partas inveniet. Quapropter

τέον ἄρχειν, ἢ τῦτο σὺ τῇ ἄλλῃ ἱππασκδῇ καὶ ἱππικῇ θεῶν αἰτητέον εἶναι ποιεῖν, καὶ αὐτῷ μηχανητέον.

ιβ'. Οἷς δὲ ἱππικὰ πρόσεστιν, ἀπατητικόν καὶ τὸ, πλοῖα ἱππασκδαζόμενον πεζῇ τι προάξαι, καὶ τὸ πεζῇ προαποιόμενον ἐπιβουλεύειν, καὶ ἱππικὴν ἐπιχειρῆσαι.

ιγ'. Ἱππαρχικὸν δὲ καὶ τὸ διδάσκειν τὴν πόλιν, ὡς ἀσθενὲς τὸ, πεζῶν ἔρημον ἱππικόν, πρὸς τὸ ἅμ' ἵπποις πεζὸς ἔχειν. ἱππαρχικὸν δὲ καὶ τὸ λαβόντα πεζοὺς, αὐτοῖς χρῆσθαι. ἔστι δὲ πεζοὺς ὑ μόνον ἐν τύτοις, ἀλλὰ καὶ ὅπισθεν ἵππων ἀποκρύψασθαι. πολὺ γὰρ μείζων ὁ ἱππεὺς τῦ πεζοῦ.

ιδ'. Ταῦτα δὲ πάντα ἐγὼ, καὶ ὅσα πρὸς τύτοις τις μηχανήσεται, ἢ βίᾳ ἢ τέχνῃ αἱρεῖν τοὺς ἐναντίους βυλόμενος, σὺ τῷ θεῷ προσεύξεσθαι συμβυλεύω, ἵνα καὶ τὴν τύχην συνεπαγῇ θεῶν ἵλεων ὄντων.

ιε'. Ἔστι δὲ ὅτε πάνυ ἀπατητικὸν καὶ τὸ λίαν φυλακτικὸν

vel non capeſſendum imperium, vel, ut hoc quoque præſtare poſſit, divinitus præter alia petendum, & ipſimet in hoc adnitendum.

12. Qui mare vicinum habent, iis ad fraudem hoc quoque commodum, ut dum naves inſtruunt, aliquid terra gerant: ac viciſſim, dum terra inſidias ſe moliri ſimulant, mari rem adgrediantur.

13. Etiam hoc equitum magiſtri eſt, docere civitatem, quam debile quiddam ſit equitatus à peditatu deſtitutus; ut una cum equis & pedites habeat. Nec minus ad officium magiſtri equitum pertinet, ut peditibus acceptis uti poſſit. Ac licet pedites non tantum inter equos, ſed etiam poſt equos occultare. Nam longe grandior eſt eques homine pedeſtri.

14. Hæc vero equidem univerſa, & ſi qua moliri aliquis præterea volet, in conatu hoſtis aut vi aut arte ſuperandi, divina cum ope ſuſcipienda conſulo; ut numine ſibi placato ac propitio, fortunam quoque proſperam prædicare poſſit.

15. Nonnunquam & illud aptiſſimum ad fraudem, ſi nimis ſe cautum

κὸν προσποίησαλ τῆ εἰ), ϗ μηδαμῶς φιλοκίνδυνον. τῦτο γὰρ τὺς πολεμίους πολλάκις προάγεται ἀφυλακτοῦντας μᾶλλον ἁμαρτάνειν. ὧ δὲ ἅπαξ δόξῃ τις φιλοκίνδυνος τῆ εἰ), ἔξεστι ϗ ἡσυχίαν ἔχοντα, προσποιούμενον δὲ πράξειν τι, πράγματα τοῖς πολεμίοις παρέχειν.

ΚΕΦ. ϛ'.

ΑΛΛΑ γὰρ ὑδεὶν ἂν τις ἰδιώτης πλάσαι, ὃ βύλεται, εἰ μὴ ἐξ ὧν γε πλάττοιτο, παρεσκευασμένα εἴη, ὡς πείθεσθαι τῇ τέχνῃ γνώμῃ. ὑδὲ γὰρ ἂν ἐξ ἀνθρώπων, εἰ μὴ σιὼ θεῷ, οὕτω παρεσκευασμένοι ἔσονῆ), ὡς φιλικῶς τε ἔχειν πρὸς τὴ ἀρχοντα, ϗ φρονιμώτερον σφῶν αὐτὸν ἡγεῖσθαι πρὸς τὴ πρὸς τὺς πολεμίους ἀγώνων.

β'. Εὐνοϊκῶς μὲ οὖν ἔχειν ϗ ἐκ τῶνδε εἰκὸς τὺς ἀρχομένους, ὅταν φιλοφρόνως τις ἔχῃ πρὸς αὐτοὺς, ϗ προνοεῖν φαίνηται,

cautum quiſpiam ſimulet, aleæque belli tentandæ nequaquam cupidum. Hoc enim hoſtes eo ſæpius adigit, ut omiſſo cavendi & excubandi ſtudio, magis delinquant. Si quis ſemel viſus fuerit adeundi periculi cupidus eſſe, poteſt hoſtibus, etiam quieſcendo, dum aliquid ſe facturum ſimulat, negotia faceſſere.

CAP. VI.

SED enim ex animi ſui arbitrio nihil formare quiſpiam poſſit, ſi non ea de quibus aliquid fingendum ita comparata ſint, ut artificis voluntati cedant. Nec enim ex hominibus ſic aliqui unquam inſtructi erunt, ut amore proſequantur illum qui eis cum imperio præeſt, utque eum ſe prudentiorem judicent in iis quæ ad certamina cum hoſtibus ineunda pertinent, niſi Deo volente.

2. Hinc quoque conciliari benevolentiam illorum, qui reguntur, conſentaneum eſt; ſi comiter aliquis eos complectatur, ac

φαίνηται, ὅπως τε σῖτον ἕξουσι, καὶ ὅπως ἀσφαλῶς μὲν ἀποχωρήσουσι, πεφυλαγμένως δὲ ἀναπαύσονται.

γ'. Ἐν δὲ ταῖς φρουραῖς χρὴ καὶ χιλοῦ, καὶ σκιῶν, καὶ ὑδάτων, καὶ φυλακῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων φανερὸν εἶναι ἐπιμελούμενον, καὶ προνοοῦντά γε, καὶ ἀγρυπνοῦντα ἕνεκα τῶν ἀρχομένων.

δ'. Καὶ ὅταν γε πλέον ἔχῃ τι, τὸ μεταδιδόναι κερδαλέον τῷ προθυμοτάτῳ. ἥκιστα δ' ἂν καταφρονοῖεν ἄρχοντος, ὡς μὴ σπανιοῦντι εἰπεῖν, εἰ ὁπόσα ἐκείνοις δοκοίη, αὐτὸς ταῦτα βέλτιον ἐκείνων φαίνοιτο ποιῶν.

ε'. Ἀρξάμενον οὖν δεῖ ἀπὸ τῶν ἵππων ἀναβαίνειν ἐπὶ τοὺς ἵππους, πάντα τὰ ἐν ἱππικῇ μελετᾶν, ὅπως ὁρῶσι τὸν ἄρχοντα δυνάμενον ἐπὶ τῶν ἵππων καὶ τάφρους ἀσφαλῶς περᾶν, καὶ τείχη ὑπερβαίνειν, καὶ ἀπ' ὄχθων καταίρειν, καὶ ἀκοντίζειν ἱκανῶς. πάντα γὰρ ταῦτα προσκόπτει εἰς τὸ μὴ καταφρονεῖσθαι.

ς'. Ἢν δὲ δὴ καὶ πρόθυμον γνῶσιν ἐπιτάμενόν τε, καὶ δυνά-

prospicere se declaret, ut & victum habeant, & tuto se recipiant, & idonea muniti custodia quiescant.

3. In præsidiis manifesta debet ejus esse cura de pabulo, & tentoriis, & aquis, & excubiis, & aliis rebus necessariis; itemque providentia ipsius, & vigilantia pro iis quos regit.

4. Ubi copia quadam rei alicujus abundat is qui aliis præest, lucrosum erit, id suis impertiri. Minime vero contemnent eum, qui cum imperio est, si quæcumque, ut paucis rem complectar, suos facere jusserit, ea rectius ipsis facere visus fuerit.

5. Quapropter exordiens ab inscendendis equis, exercere omnia debet ad rem equestrem pertinentia: quo præfectum suum posse videant in equo & fossas tuto trajicere, & muros superare, & de tumulis se demittere, & idonee jaculari. Nam hæc omnia nonnihil ad hoc conferunt adjumenti, ne contemtui sit.

6. Jam si rerum gerendarum peritum esse norint, & idoneum ad

δυνάμενον παρασκευάζειν, ὡς ἂν πλέον ἔχοιεν τῶν πολεμίων· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὀλίγα λάβωσιν εἰς τὴν γνώμην, ὡς οὔτ' ἂν εἰκῇ, οὔτ' ἄνευ θεῶν, οὔτε παρὰ τὰ ἱερὰ ἡγήσαιτ' ἂν ὑπὸ πολεμίους· πάντα ταῦτα πλανωτέρους τῷ ἄρχοντι τοὺς ἀρχομένους ποιεῖ.

ΚΕΦ. ζ'.

ΠΑντὶ μὲν οὖν παντὶ ἄρχοντι φρονίμῳ εἶναι· πολὺ μέντοι τῶν Ἀθηναίων ἱππάρχου διαφέρειν δεῖ καὶ τῷ τοὺς θεοὺς θεραπεύειν, καὶ τῷ πολεμικὸν εἶναι, ὧν γε ἐν ἀρχῇ μὲν ὅμοιοι ἀντίπαλοι ἱππῆς τε παραπλήσιοι τὸ πλῆθος, καὶ ὁπλῖται πολλοί.

β'. Κἂν μὲν εἰς τὴν πολεμίαν ἐμβάλλειν ἐπιχειρῇ ἄνευ τῆς ἄλλης πόλεως, πρὸς ἀμφοτέρους τούτους μόνοις ἂν τοῖς ἱππεῦσι διακινδυνεύοι. ἢν δὲ ὁ πολέμιοι εἰς τὴν Ἀθηναίων χώραν ἐμβάλλωσι, πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἄλλως ἔλθοιεν, εἰ μὴ

ad efficiendum, ut hostibus ipsi potiore loco sint; & animis præterea impresserint, eum nec temere, nec absque numinis ope, nec extis adversantibus in hostes ducturum: hæc scilicet ejusmodi sunt omnia, magis ut morigeros præfecto reddant illos qui ejus imperio continentur.

CAP. VII.

AC prudentem sane quemvis esse convenit, qui cum imperio sit: at populi Athenienſis equitum magistrum longe aliis præstare tum cultu Deorum immortalium tum usu rei militaris oportet; quum ei finitimi sint adversarii, tam equites numero pares, quam pedites sane multi.

2. Si agrum hostilem sine reliquæ civitatis auxiliis invadere conetur, adversus illos ambos ei solo cum equitatu periclitandum erit: sin hostes in Athenienſium regionem irrumpant, primum aliter non venient, quam aliis

μὴ σὺν ἄλλοις τε ἱππεῦσι πρὸς τοῖς ἑαυτῶν, καὶ πρὸς τούτοις, ὁπλίταις ὁπόσοις ἂν οἴωνται πάντας Ἀθηναίους μὴ ἱκανοὺς εἶναι μάχεσθαι.

γ'. Πρὸς οὖν τοσούτους πολεμίους ἐὰν μὲν ἡ πόλις πᾶσα ἐπεξίῃ ἀρήξουσα τῇ χώρᾳ, ἐλπίδες καλαί. ἱππῆς τε γὰρ σὺν θεῷ ἀμείνους, ἐὰν τῶν ἐπιμελῆται ὡς δεῖ, ὁπλῖταί τε ἀμείνους ἔσονται· καὶ τὰ σώματα τοίνυν οὐ χείρω ἔχοντες, καὶ τὰς ψυχὰς φιλοπονώτεροι, ἢν ὀρθῶς ἀσκηθῶσι, σὺν θεῷ. καὶ μὴν ὅτί γε τοῖς προγόνοις οὐ μᾶλλον Ἀθηναῖοι ἢ Βοιωτοὶ φρονοῦσιν.

δ'. Ἢν δὲ ἡ μὲν πόλις τρέπηται ὅλη τὰ ναυτικά, καὶ ἀρχὴν αὐτὴ τὰ τείχη διασώζειν, ὥσπερ καὶ ὁπότε Λακεδαιμόνιοι σὺν ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέβαλλον· τὰς δὲ ἱππέας ἀξιώσαι τὰ μὲν ἐκτὸς δεῖ τείχους διασώζειν, καὶ αὐτοὺς μόνους διακινδυνεύειν, πρὸς πάντας τοὺς ἐναντίους. ἐγὼ δὲ θεῶν μέν, οἶμαι, πρῶτον συμμάχων

aliis ad suos equitibus adjunctis, & cum illis præterea peditum copiis, quibus Athenienses universos impares ad pugnam futuros existiment.

3. Itaque si contra tantam hostium multitudinem civitas tota prodire velit, ut opem regioni ferat; spem bonam concipere licebit. Nam & equites Deo juvante meliores, si quis eorum curam convenientem gerat, & pedites itidem meliores erunt: quorum quidem nec corpora deteriora sunt, & animi longe laudis avidiores, si Deo propitio recte fuerint exerciti. Majores sane quod adtinet, non minus Athenienses eorum nomine quam Bœoti, semet efferunt.

4. Si vero civitas ad rem navalem se converterit, & mœnia tueri satis sibi duxerit, uti tum quoque factum quum Lacedæmonii Græcis universis sibi adjunctis Atticam invaserunt; equitesque sitis extra muros esse subsidio voluerit, ac solos contra copias adversariorum omnes periclitari: tum vero primum, mea sane sententia, divino

erit

χων ἰσχυρῶν δεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν ἵππαρχον προσήκει ἀποτετελεσμένον ἄνδρα εἶναι. καὶ γὰρ φρονήσεως δεῖ πολλῆς πρὸς τοὺς πολὺ πλείους, καὶ τόλμης, ὁπότε καιρὸς ἐμπέσοι.

ε'. Δεῖ δέ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ πονεῖν αὐτὸν ἱκανὸν εἶναι. πρὸς μὲν γὰρ ὃ παρὸν πρᾶτόμενα μαχιμωτέρων, ᾧ μηδὲ ὅλη ἡ πόλις θέλοι ἀντιχαρίσασθαι, δηλονότι πάρεστιν ἂν ὅτι καὶ χρείττους βούλοιντο, ποιεῖν δὲ ὑδὲν ἂν ἱκανὸς εἴη.

ς'. Εἰ δὲ φυλάττειν μὲν τὰ ἔξω τείχους τοσούτοις, ὅσοι σκοπεῖν τε τοὺς πολεμίους ἱκανοὶ ἔσονται, καὶ ἀναχωρίζειν εἰς τὸ ἀσφαλὲς τὰ δέοντα ὡς ὀκ πλείστα, ἱκανοὶ δὲ καὶ προορᾶν ὑδὲν ἧττον καὶ ὀλίγοι τῶν πολλῶν· καὶ φυλάττειν τοίνυν, καὶ ἀναχωρίζειν τὰ φίλια ὀκ ἀκμαιότεροι καὶ μήτε αὐτοῖς, μήτε τοῖς ἵπποις πιστεύοντες. ὁ γὰρ φόβος δεινὸς δοκεῖ συμφύλαξ εἶναι.

ζ'. Τοὺς μὲν φύλακας ὀκ τούτων ἄν τις ποιῶν, ἴσως ὀρθῶς

erit opus auxilio firmo, atq; ipsum deinde magistrum equitum esse virum prorsus absolutum conveniet. Nam & prudentia magna contra longe plures, & audacia requiritur, quum opportunitas obtulerit.

5. Itidem arbitror eum laboribus perferendis idoneum esse debere. Si enim exercitu tali præsente, cui ne tota quidem civitas se putet objiciendam, periclitari velit; nimirum feret, quidquid illi viribus superiores faciundum statuerint, nullam ad rem peragendam satis ipse idoneus.

6. At vero si extra muros sita tot equitibus custodiat, quot hostium rebus speculandis sufficient, & iis majore ex parte in tutum subducendis, quibus hoc opus est; sique non minus idonei sunt ad prospiciendum pauci, quam plures: sane tum ad custodiendas tum ad subducendas amicorum res non minus erunt opportuni qui nec seipsis nec equis suis satis fidunt. Nam metus in custodiendo socius acer esse videtur.

7. Itaque rectum consilium capiet, qui de his custodes ac præsidiarios

ὀρθῶς βουλεύοιτο· τοὺς δὲ περιττοὺς τῆς φυλακῆς εἰ μή τις σφαλερὰν ἔχειν ἡγήσεται, ὀλίγη ἀσφάλεια φανήσεται· τοῦ παντὸς γὰρ σπουδήσεται, ὥστε οὐκ ἂν ἐμφανὴς ἁμαρτωλὸς γένοιτο.

η'. Ἢν δὲ ὡς λῃσταῖς αὐτοῖς χρῆται, πάνυ ἂν, ὡς τὸ εἰκός, ἰσχνὸν τοῦτο περάτειον ἔχοι δύναμιν. ἀφ' ἧς δέ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τοὺς πρεσβυτέρους ἀεὶ ἔχοντα, ὡς ποιεῖ τι, μὴ καταφανῆ ὄντα, φυλάττειν ἴσως τι ἁμαρτάνῃ τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα.

θ'. Φιλοῦσι δέ πως στρατιῶται, ὅσῳ ἂν πλείους ὦσι, τοσούτῳ πλείω ἁμαρτάνειν. ἢ γὰρ ὑπὸ τὰ ὑπηρέσια ὑπομελείᾳ σκεδάννυνται, ἢ πορευομένων ἀταξίᾳ οἱ μὲν προέρχονται, οἱ δὲ ὑπολείπονται πλέον ἢ καιρός.

ι'. Τὰ οὖν τοιαῦτα ἁμαρτήματα οὐ χρὴ παρίεναι ἀκόλαστα, (εἰ δὲ μή, ὅλη ἡ χώρα στρατόπεδον ἔσται·) ἀλλὰ καλῶς προνοοῦνται, ὥστε ποιήσαντά τι φθάσαι ἀποχωρήσαντα,

sidiarios efficiet. Eos vero, qui constituta jam custodia superfuerint, si quis ut exercitum habere se duxerit; sane perexiguus hic ei videbitur. Nam in universum erit inferior ad pugnæ periculum aperto marte subeundum.

8. Sin eis ut prædonibus utatur, satis superque magnas ad hoc institutum copias habebit, uti quidem adparet. Debet autem, meo judicio, paratos semper habere suos, & occultando suas actiones & consilia, num in aliqua re delinquat hostilis exercitus, observare.

9. Solent vero plerumque milites, quanto plures sunt, tanto magis peccare ac labi. Nam vel ob curam parandi res necessarias, hinc inde disperguntur; vel iter absque ordine facientes, alii præcedunt, alii longius quam par & opportunum sit, à tergo manent.

10. Hujusmodi errores & peccata minime relinquenda sunt impunita, nisi quis regionem totam castra dispersi militis esse velit: & hoc recte providendum, ut facinore quodam edito, prius abscedat, quam majores

τ φυλῆς ἑκάστης τ ὑπηρετῶν, οἵπνες, ἰὼ ἀπόρρησις νάπας ἐντυγχάνωσιν, παριόντες ὅπῃ τὰ εὔπορα δηλώσουσι τοῖς ἱππεῦσιν, ἢ χρὴ τὴν ἐλασίαν ποιεῖσθαι, ὡς μὴ ὅλαι αἱ τάξεις πλανῶνται.

ε'. Ην δὲ ὑπικινδύνως ἐλαύνητέ που, φρονίμου ἱππάρχου τὸ τ προόδων ἄλλους προόδους διαδυναμένους προηγεῖσθαι τὰ τ πολεμίων. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ὑπιδέσθαι, καὶ τὸ φυλάξασθαι, καὶ τὸ ἀναμένειν ὅπῃ ταῖς ἀφαλάσεσιν, ὡς μὴ καταλάβωσι τοὺς ἵππους οἱ τελευταῖοι, τ ἡγεμόνα διώκοντες. ἴσασι μὲν οὖν ταῦτα σχεδὸν πάντες, καρτερῶν δ' ὑπιμελόμενοι δ πολλοὶ ἐθέλουσι.

ς'. Προσήκει δὲ ἱππάρχῳ ἔτι ἐν εἰρήνῃ ὑπιμεμελῆσθαι, ὅπως ἐμπείρως ἔξει τ τε πολεμίας καὶ τ φιλίας χώρας. ἢν δ' ἄρα αὐτὸς ἀπείρως ἔχῃ, τ ἄλλων γε δεῖ τοὺς ὑπισημονεστάτους ἑκάστων τόπων προσλαμβάνειν. πάνυ χρὴ ἀφαιρεῖσθαι ὁ ἡγούμενον εἰδὼς τὰς ὁδοὺς, τὸν μὴ εἰδότα, καὶ ὑπεναντίων δὲ πολεμίοις, ὁ εἰδὼς

cujuſque tribus antecedere; qui ſi forte in ſaltus invios inciderint, ad pervia tranſeuntes, equitibus indicent, qua equi agendi ſint, ne toti ordines oberrent.

5. Si periculoſum alicubi ſit iter, prudentis erit equitum magiſtri curare ut ante præmiſſos etiam præmiſſi quidam alii præcedant, qui res hoſtium perquirendo explorent. Etiam utile tam ad invadendum quam ad cavendum, ut ubi difficiles ſunt tranſitus, alteri alteros exſpectent: ne poſtremi, dum itineris ducem inſequuntur, verberibus equos concidant. Ac norunt quidem propemodum hæc omnes, ſed pauci curæ laborem tolerare volunt.

6. Oportet item equitum magiſtrum adhuc tempore pacis in hoc incumbere, ut peritus ſit tam hoſtilis quam ſuorum regionis: ac ſi nullam earum notitiam ipſe habeat, ex aliis ſibi ſingulorum locorum maxime gnaros adjungat. Magnum enim diſcrimen eſt inter ducem peritum viarum, & imperitum: ut etiam is qui hoſtibus in-

δως τοὺς τόπους, τοῦ μὴ εἰδότος πολὺ διαφέρει.

ζ'. Καὶ κατασκόπων δὲ, πρὶν πόλεμον εἶναι, δεῖ μεμελετηκέναι, ὅπως ἔσονται ἐκ τῶν πόλεων ἀμφοτέρωθεν φίλιοι, καὶ ἐξ ἐμπόρων. πᾶσαι γὰρ αἱ πόλεις τοὺς εἰσάγοντάς τι ἀεὶ ὡς εὐμενεῖς ἔχουσι. καὶ ψευδαυτόμολοι δ' ἔστιν ὅτε χρήσιμοι.

η'. Οὐ μὴν τοῖς γε κατασκόποις δεῖ ποτε πιστεύοντα φυλακῆς ἀμελεῖν, ἀλλ' ἀεὶ οὕτως κατεσκευάσθαι χρὴ, ὥσπερ ἤδη ἔξοντες εἰσηγγελμένοι ὦσιν οἱ πολέμιοι. καὶ γὰρ ἥδιστα πίστοι ὦσιν οἱ κατάσκοποι, χαλεπὸν ἐν καιρῷ ἀπαγγέλλειν. πολλὰ γὰρ ἐν πολέμῳ τὰ ἐμπόδια συμπίπτει.

θ'. Τάς γε μὴν ἐξαγωγὰς ἔστιν ἱππικῷ ἧττον ἂν οἱ πολέμιοι αἰσθάνοιντο, εἰ ἀπὸ σημάντου γίγνοιντο μᾶλλον, ἢ εἰ ἀπὸ κήρυκος ἢ ἀπὸ στρατηγοῦ. ἀγαθὸν οὖν καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀφὶ σημάντου ἐξάγειν, τὸ δεκαδάρχους καθιστάναι, καὶ τοῖς τε δεκαδάρχοις πεμπαδάρχους, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἕκαστος σημήνῃ, καὶ τὸ μέτωπον δὲ ὅπως μὴ κυκῶσιν

sidias ſtruit, locorum peritus, multum ab imperito differt.

7. Curæ ſint & exploratores ante bellum ſuſceptum, ut haberi poſſint & ex civitatibus utriſque amicis, & ex mercatoribus. Omnes enim civitates admittere ſemper eos, ut benevolos, ſolent, qui aliquid important. Utiles ſunt nonnunquam & ficti transfugæ.

8. Nec tamen ſic exploratoribus fidendum, ut omittatur cautio; ſed ita paratum ſemper eſſe oportet, quaſi ſi jam nuntiatum ſit, hoſtes adventare. Licet enim valde fideles ſint exploratores, in eo tamen difficultas eſt, ut aliquid in tempore nuncient. Quum multa in bello accidere impedimenta ſoleant.

9. Eductiones equitatus minus hoſtes ſentient, ſi potius eæ denuntientur, quam ſi præconis voce, vel per edictum imperentur. Ad hoc igitur, ut eductiones denuntiando fiant, bonum erit conſtituere decuriones, & cum decurionibus quinionum quoque duces: tum ut pauciſſimis unuſquiſque denuntiet, tum etiam ut duces

κωύοιεν ἂν τ τάξεως ἀταράκτως, οἱ πεμπάδαρχοι ὠθέμενοι, ὁπότε τύτων χρεὼς εἴη.

ί. Ὅταν γε μὴν φυλάττειν δέῃ, ἐγὼ μὲ ἀεὶ ἐπαινῶ τὰς κρυπτὰς σκοπάς τε καὶ φυλακάς· ὕτω γὰρ ἅμα μὲ τ φίλων φυλακὴ γίγνοιτ᾽, ἅμα δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνέδραι καταςκευάζονται.

ια. Καὶ αὐτοὶ μὲ δυσεπιβουλότεροί εἰσιν ἀφανῶς ὄντες, τοῖς δὲ πολεμίοις φοβερώτεροι. τὸ γὰρ εἰδέναι μὲ, ὅπ εἰσί πυ φυλακαὶ, ὅπυ δ᾽ εἰσί, καὶ ὁπόσαι, μὴ εἰδέναι, τῦτο θαῤῥεῖν μὲ κωλύει τὺς πολεμίυς, ἐπιτρέπειν δὲ ἀναγκάζει πάντα τὰ χωρία. αἱ δὲ φανεραὶ φυλακαὶ δῆλα ἔχυσι καὶ τὰ δεινὰ καὶ τὰ εὐθαρῆ.

ιβ. Ἐπὶ δὲ τῷ μὲ κρυπτὰς ἔχοντι φυλακὰς ἐξέρχεσθαι μὲ φανεροῖς ὀλίγοις ἔμπροσθεν τῶν κρυπτῶν φυλάττονται, πειρᾶσθαι τοὺς πολεμίους εἰς ἐνέδρας ἐπάγειν· ἀγρυπνικὸν δὲ, καὶ ὅπισθεν τῶν κρυπτῶν ἄλλοις φανερῶς ἔσιν ὅτε φυλάττειν. καὶ τῦτο γὰρ ἐξαπατηπικὸν

ces hi quinionum ſuo tempore procedentes, abſque perturbatione frontem aciei exporrigant.

10. Ubi præcavendum eſt, equidem occultas ſemper & ſpeculationes & excubias laudo. Sic enim & excubiæ ſimul pro amicis habentur, & hoſtibus ſimul inſidiæ ſtruuntur.

11. Minus etiam ſpeculatores ipſi, quum nihil de eis conſtat, inſidiis hoſtium expoſiti ſunt; & hoſtibus hoc modo ſunt formidabiliores. Nam ſcire, quaſdam eſſe collocatas alicubi excubias; ſed ubi ſint, & quo numero, neſcire: id vero fidentibus hoſtes animis eſſe prohibet, & habere ſuſpecta cogit omnia loca. Manifeſtæ vero excubiæ tam periculorum quam fiduciæ cauſſas apertas habent.

12. Præterea licebit occultas habenti excubias, ut cum paucis manifeſtis ante illos occultos excubans, hoſtes in inſidias pertrahere conetur: nec idoneum minus venandis hoſtibus, etiam poſt occultos cum aliis manifeſtis nonnunquam excubare. Nam hac quoque ratione non aliter

πικὸν τῶν πολεμίων ὁμοίως τῷ πρόσθεν εἰρημένῳ.

ιγ'. Ἀλλὰ μὴν φρονίμου γε ἄρχοντος καὶ τὸ μήποτε κινδυνεύειν ἐκόντα, πλὴν ὅπου ἂν πρόδηλον ᾖ, ὅτι πλεῖον ἕξει τῶν πολεμίων. τὸ δὲ ὑπηρετεῖν τὰ ἥδιστα τοῖς πολεμίοις, προδοσία τῶν ξυμμάχων δικαίως ἂν μᾶλλον, ἢ ἀνδρεία κείνοιο.

ιδ'. Σῶφρον δὲ καὶ ὃ ἐκεῖσε ὁρμᾷν, ὅπου ἂν ἀθενῆ τὰ τῶν πολεμίων ᾖ, κἂν πρόσω ὄντα τυγχάνῃ. τὸ γὰρ σφόδρα πονῆσαι ἀκινδυνώτερον, ἢ πρὸς τοὺς κρείττους ἀγωνίζεσθαι.

ιε'. Ἢν δέ ποι εἰς μέσον φιλίων τειχέων εἰσίασιν οἱ πολέμιοι, κἂν πολὺ κρείττους ὄντες, καλὸν μὲν ἐντεῦθεν ἐπιχειρεῖν, ὁποτέρωθι ἂν λελήθῃς πρῶν· καλὸν δὲ καὶ ἅμα ἀμφοτέρωθεν. ὅταν γὰρ οἱ ἕτεροι ἀποχωρῶσιν, οἱ οὐκ ἔτι ἐπὶ θάτερα ἐλαύνοντες ταράττοιεν μὲν ἂν τοὺς πολεμίους, σώζοιεν δ' ἂν τοὺς φιλίους.

ιϛ'. Καὶ ὃ μὲν ἀεὶ καταστέγειν εἰδέναι τὰ

circumveniuntur hoſtes, ac prius indicata.

13. Prudentis etiam ducis eſt, in periculum ultro ſe non conjicere; niſi quum manifeſtum eſt, potiorem ipſius quam hoſtium, conditionem futurã. At hoſtibus ſuppeditare cauſſam voluptatis maximæ, multo juſtius eſſe proditio ſociorum, quã fortitudo, judicabitur.

14. Prudens id quoque facinus, illuc progredi, ubi vires hoſtium debiles ſunt, licet intervallo magno diſtent. Nam minus eſt in vehementi labore periculi, quam ſi prœlio cum potioribus decertandum ſit.

15. Quod ſi medias inter munitiones & caſtella tuorum penetraverint hoſtes, licet longe viribus ſuperiores ſint; pulchrum tamen eos hinc adgredi, quacumque tandem à parte clam hoſtibus adſis; nec minus honeſtum, id ſimul ab utraq; parte fieri. Quum enim alii ſe recipient, adequitantes ab alterutro latere tui, tum perturbabunt hoſtes, tum ſaluti ſuorum conſulent.

16. Dictum jampridem, bonum eſſe,

τὰ τῶν πολεμίων, πάλαι εἰρηται ὡς ἀγαθὸν ἔστιν. ἐγὼ δὲ πάντων ἄριστον νομίζω εἶναι, τὸ αὐτὸν πειρᾶσθαι, ἵνα ἢ ποθὲν ἐξ ἀσφαλοῦς θεώμενον τοὺς πολεμίους ἀθρεῖν, ἢν τι ἁμαρτάνωσι.

ιζ'. Καὶ τὸ μὴ κλαπῆναι δυνατὸν πέμπειν χρὴ τοὺς ὀπτηλείους κλέπτοντας, τὸ δὲ ἁρπασθῆναι ἐγχωρεῖ, φιέναι τοὺς ἁρπάζοντας. ἢν δὲ πορθουμένων ποι τῶν πολεμίων ἀπαρτᾶταί τι ἀσθενέστερον τῶν αὐτοῦ δυνάμεως, ἢ ἁρπαστὸν ἀποσκεδαννύηι, ὑδὲ ταῦτα χρὴ λανθάνειν· ἀεὶ μᾶλλον ἰσχυροτέρωι τὸ ἀσθενέστερον θηρᾶν.

ιη'. Δυνατὸν δὲ προσέχοντι τῶι νοῶι ταῦτα καταμανθάνειν, ἐπεὶ καὶ βραχυγνωμονέστερα ἀνθρώπων θηρία, οἵ τε ἵκτινοι δύανται ὃ ἂν ἀφύλακτον ἦι, ἁφαρπάσαντες εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρεῖν, πρὶν ληφθῆναι· καὶ οἱ λύκοι δὲ τὰ τε ἐρημώμενα φυλακῆς ἀγεύστως, καὶ τὰ ἐν τοῖς δυσοράτοις κλέπτουσι.

ιθ'. Κἂν μεταθέων γέ τις ὀπαδήσηται κύων, ἢν μὴ ἥττων

esse, dari operam ut res hostium per exploratores cognoscantur. Ego vero esse omnium optimum existimo, ut aliquis ipse, si de tuto quopiam loco liceat hostes alicunde contemplari, num in aliquo peccent, inspicere conetur.

17. Ac siquidem aliquid eis furtim adimi poterit, ad hoc furtim peragendum idonei quidam mittendi: quod autem rapinæ expositum, mittendi qui rapiant. Si hostibus aliquo proficiscentibus, pars quædam copiarum hostilium debilior à tergo maneat, quam ipse sit, aut sumta fiducia palari ausit: ne hoc quidem ignorare debet, sic tamen, ut manu validiore venetur id quod est debilius.

18. Potest autem hæc animadvertere, qui mentem eis adhibet; quandoquidem & bestiæ, quibus intelligentia minor est, quam homini, puta milvii, si quid incustoditum sit, rapere norunt, & prius in tuta se recipere, quam capiantur: & lupi, quæ custodia destituuntur, venari solent, & in obscuris abdita furantur.

19. Idem lupus, si canis insequens

ἥττων ᾖ, τούτῳ ὑπιόντα· ἢν δὲ κρείττων, ἀποφάξας ὅ, τι ἂν ἔχῃ, ἀποχωρεῖ. ὅταν δὲ γε φυλακῆς καταφρονήσωσι λύκοι, τάξαντες ἑαυτῶν τοὺς μὲν ἀπελαύνειν τὴν φυλακήν, τοὺς δὲ ἁρπάζειν, οὕτω τὰ ὑπήδεια ποιοῦνται.

κ'. Θηρίων γε μὴν ἐπιστημένων τὰ τοιαῦτα φρονίμως λαμβάνεσθαι, πῶς οὐκ ἄνθρωπόν γε ὄντα εἰκὸς σοφώτερον τούτων φαίνεσθαι, ἃ καὶ αὐτὰ τέχνῃ ὑπ' ἀνθρώπου ἁλίσκεται;

ΚΕΦ. ε'.

Καλὸν μὲν εἰδέναι ἱππικῷ ἀνδρὸς, ὁπόσῳ ἂν ἵππῳ πεζὸν ἕλοι, καὶ ἐξ ὁπόσου βεβαδισμένου ἂν ἵπποι ταχὺς ἀποφύγοιεν. ἱππάρχικὸν δὲ καὶ χωρία γιγνώσκειν, ἔνθα πεζοὶ κρείττους ἱππέων, καὶ ἔνθα πεζῶν κρείττους ἱππεῖς.

β'. Χρὴ δὲ μηχανητικὸν εἶναι καὶ ποιεῖν πολλοὺς μὲν φαίνεσθαι τοὺς ὀλίγους ἱππέας, πάλιν δ' ὀλίγους τοὺς πολλούς· καὶ

quens ſuperveniat, viribus inferiorem adgreditur: ſin ille ſuperior ſit, jugulatis iis quæ nanctus eſt, diſcedit. Ubi vero lupi cuſtodiam contemnere auſi fuerint, ordinatis ſuis partim ad abigendos cuſtodes, partim ad rapiendum, ita neceſſaria ſibi adquirunt.

20. Quum igitur beſtiæ prudenter in agendis hiſce prædis ſe gerant, quomodo non par fuerit, eum qui homo ſit, ſapientiorem ſe declarare beſtiis, quæ ipſæ capi arte ab homine ſolent?

CAP. V.

HOc quoque ſcire vir equeſtris debet, quonam ex intervallo peditem ceperit eques, & quantum ad intervallum equi tardi celeres effugerint. Itidem ad equitum magiſtri munus pertinet ſcire loca, quibus in locis pedites equitibus ſuperiores ſint, ac viciſſim peditibus equites.

2. Etiam ſollerti artificio moliri debet, ut pauci equites, multi eſſe videantur; & multi viciſſim, paucorum ſpeciem habeant: itemque

ξ δοκῆν πρόντα μὴ ἀπεῖναι, ἀπόντα δὲ πρεῖναι· καὶ ξ μὴ τὰ τ πολεμίων μόνον κλέπτειν ὀπίσαθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτῆς ἱππέας ἅμα κλέπτοντα ἐξ ἀπροσδοκήτου τοῖς πολεμίοις ἐπιπίπτειν.

γ'. Ἀγαθὸν δὲ μηχάνημα καὶ τὸ δυνάσθαι, ὅταν μὴ τὰ ἑαυτοῦ ἀσθενῶς ἔχῃ, φόβον παρασκευάζειν τοῖς πολεμίοις, ὡς μὴ ἐπιθῶνται· ὅταν δ' ἐρρωμένα, θάρσος αὐτοῖς ἐμποιῆν, ὡς ἐγχειρῶσιν. ὥστε καὶ αὐτὸς μὴ ἂν ἥκιστα κακῶς πάσχοις, τοὺς δὲ πολεμίους μάλιστ' ἂν ἁμαρτάνοντας λαμβάνοις. ὅπως δὲ μὴ παρατάττειν δοκῶ ἀδυνάτα, γράφω καὶ ὡς ἂν γίγνοιτο τὰ δοκοῦντα αὐτῶν χαλεπώτατα εἶναι.

δ'. Τὸ μὴ τοίνυν μὴ σφάλλεσθαι ἐγχειροῦντα διώκειν ἢ ἀποχωρεῖν, ἐμπειρία ποιεῖ ἵππων δυνάμεως. πῶς δ' ἂν ἐμπείρως ἔχοι; εἰ προσέχοι τὸν νοῦν ἐν ταῖς μετὰ φιλίας ἀνθιππασίαις, οἷα ἀποβαίνουσιν ἐκ τ διώξεών τε καὶ φυγῶν.

ε'. Ὅταν μέντοι βούλῃ τοὺς ἱππέας πολλοὺς φαίνεσθαι,

ἓν

itemque si præsens sit, ut abesse videatur; si absit, adesse: neque tantum ut norit hostibus sua furtim præripere, verum equites etiam suos furtim circumveniendo, adoriri hostes de improviso.

3. Egregium & hoc artificium, si possit, quum ipse viribus inferior est, metum hostibus incutere, ne se adoriantur: quum potior ipse viribus, eorundem animis indere fiduciam, ut adgrediantur. Sic enim & ipse minimum detrimenti acceperis, & inprimis hostes in errore deprehendere possis. Ne vero, quæ fieri nequeant, præcipere videar: prodam sane litteris, quomodo & illa fiant, quæ in his difficillima videntur.

4. Itaque ne quis in conatu vel insequendi, vel abscedendi, offendat; ex eo consequetur, si vires equorum perspectas habeat. Quonam vero modo perspectas habere possit? Si animum adtendat in adversis provectionibus, quæ cum benevolentia fiunt; quales & è persequendo, & fugiendo discedant.

5. Quum vero volueris equites multorum habere speciem, unum

χωρήσαντα, πρὶν τὸ πολὺ βοηθοῦν ἐπιγενέσθαι.

ια'. Πολλάκις δὲ πορευόμενον στράτευμα, καὶ εἰς ὁδοὺς ἔρχεται, ἐν αἷς ὀλίγων δυνάμενων πλέον οἱ πολλοὶ τῶν ὀλίγων δύνανται. καὶ ἐν ἀβάσταις γε ὄσι τῷ παρεστῶτι τοῦ νοῦ ἀσφαλῶς ἐφεπομένῳ ταμεύσασθαι, ὥστε ὁπόσοις ἂν βούληται τῶν πολεμίων ἐπιπίπτεσθαι.

ιβ'. Εστι δὲ ὅτε καλὸν καὶ στρατοπεδευομένοις, καὶ ἀριστῶσι, καὶ δειπνοποιουμένοις ἐπιχειρεῖν, καὶ ἐκ κοίτης γε ἀνισταμένοις. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἄοπλοι στρατιῶται γίγνονται, μείονα μὲν χρόνον οἱ ὁπλῖται, πλείονα δὲ οἱ ἱππεῖς.

ιγ'. Σκοποῖς μέντοι καὶ παρφυλακαῖς οὐδέποτε δεῖ παύεσθαι ἐπιβουλεύοντα. οὗτοι γὰρ αὖ ὀλίγοι μὲν ἀεὶ καθίστανται, πολὺ δὲ ἔρυμα ἐνίοτε ἀποτελοῦσιν.

ιδ'. Οταν δὲ τὰ τοιαῦτα ἤδη καλῶς φυλάττωνται οἱ πολέμιοι, καλὸν ὅτι σὺν θεῷ λαθόντα ἐλθεῖν εἰς τὴν πολεμίαν, μεμελετηκότα οἵ τε ἐκστρατεύσουσι, καὶ πῇ τὴν χώραν παρφυλάττουσιν. εὐδεμία γὰρ οὕτω καλὴ λεία, ὡς αἱ φυλακαί, ἃς κρατήσωσι. ιε'. Καὶ

jores hostium copiæ ferendi auxilii causa superveniant.

11. Sæpius etiam, dum iter facit exercitus, ad eas vias pervenit, in quibus multi plus efficere, quam pauci, minime possint. Itidem ad loca transitu difficilia licebit animum adtendenti, ac tuto subsequenti, sic arbitratu suo rem gerere; ut quam multos ex hostibus velit, invadat.

12. Nonnunquam commodum & castra metantes, & prandentes, & cœnantes, & è cubili surgentes adgredi. Sunt enim milites in his omnibus inermes, ac breviori quidé tempore pedites, equites diutius.

13. Speculatoribus & excubiis nunquam insidiari desinet. Nam pauci semper ad hoc constituuntur, & interdum ab exercitus robore procul absunt.

14. Ubi vero satis hostes in his sibi cavent, recte faciet, si ope divina fretus in hosticum occulte contendet; ubi prius ei curæ fuerit quotnam singulis in locis, & qua parte regionis excubias agant. Quippe nulla tam pulchra præda est, ut captarum excubiarum.

ιε'. Καὶ εὐεξαπάτητοι δ' εἰσὶν οἱ φύλακες. διώκουσι γὰρ ὅ,τι ἂν ὀλίγον ἴδωσι, νομίζοντες σφίσι τοῦτο τεταχθαι. τὰς μέντοι ἀποχωρήσεις σκοπεῖν δεῖ, ὅπως μὴ ἐναντία τοῖς βοηθοῦσιν ἔσονται.

ΚΕΦ. η'.

Τοὺς μέντοι μέλλοντας διωκήσεσθαι ἀσφαλῶς ὃ πολὺ κρεῖττον στράτευμα κακουργεῖν, σαφῶς δεῖ τοσοῦτον διαφέρειν, ὥστε τοὺς μὲν, ἀσκητὰς φαίνεσθαι τῶν πολεμικῶν ἐν ἱππικῇ ἔργων, τοὺς δὲ πολεμίους, ἰδιώτας.

β'. Τοῦτο δ' ἂν εἴη, εἰ πρῶτον μὲν λαμβάνεσθαι μέλλοντες ἐκπεπονημένοι εἶεν τῇ ἐλάσει, ὥστε δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν. οἱ γὰρ περὶ ταῦτα ἀμελῶς ἔχοντες καὶ ἵπποι καὶ ἄνδρες, εἰκότως ἂν ὥσπερ γυναῖκες πρὸς ἄνδρας ἀγωνίζοιντο.

γ'. Οἱ δέ γε δεδιδαγμένοι τε καὶ εἰθισμένοι τάφρους τε

15. Et decipi facile possunt excubitores. Nam quidquid exiguo numero viderint, persequuntur: idque sibi mandatum existimant. In receptu considerandum, ne fiat in eam partem, qua suis opem laturi hostes occurrant.

CAP. VIII.

QUi vero facultatem habituri sint adficiendi detrimento copias longe se potiores absque discrimine suo, eos haud dubie necesse est adeo præstare cæteris; ut ipsi quidem in equestris rei bellicis operibus exerciti athletæ, hostes vero rudes esse videantur.

2. Possit autem hoc primum ita fieri, si ad prædam exituri, sic equitationi laborando adsueverint, ut tolerare labores militares queant. Qui enim ad hæc & equi & equites studiose non adsuefiunt, haud dubie non aliter ac fœminæ contra viros in certamen descendent.

3. Edocti vero & adsuefacti transilire

τε ἀλλαπιδᾶν, καὶ τειχία ὑφαίρειν, καὶ ἐπ' ὄχθους ἀναλλεσθαι. καὶ ἀφ' ὑψηλῶν ἀσφαλῶς καπέναι, καὶ ἐς τὰ ἐναντία ταχὺ ἐλαύνεσθαι, οὗτοι δ' ἂν τοσοῦτο διαφέροιεν ἂν τῶν ἀμελετήτων ταῦτα ὅσον περ πηνοὶ πεζῶν. οἱ δέ γε ἂν τοὺς πόδας ἐκπεπονημένοι τῶν ἀπειράτων πρὸς πραχέα, ὅσον περ ὑγιὴς χωλῶν· καὶ οἵγε τῶν τόπων ἔμπειροι πρὸς τὰς ἀπείρους τοσοῦτον ἐν ταῖς προελάσεσι καὶ ἀποχωρήσεσι διαφέροιεν ἄν, ὅσον περ οἱ ὁρῶντες τῶν τυφλῶν.

δ'. Καὶ τοῦτο δὲ χρὴ εἰδέναι, ὅτι * οἱ εὐοχούμενοι ἵπποι, * μὴ ἐκπεπονημένοι δὲ, ὥστε ἀποπίγεσθαι ἐν τοῖς πόνοις, εὖ πρεσκευασμένοι εἰσί. χρὴ δὲ, ἐπεὶ περ χαλινοὶ καὶ ἐφίππια ἐξ ἱμάντων ἠρτημένα ἔστι χρήσιμα, μή ποτε ⟨ἂν⟩ ἱππάρχου τούτων ἔρημον εἶναι. μικρᾷ γὰρ δαπάνῃ τοὺς ἀποστερῶσας χρησίμους ἂν παρέχοιτο.

ε'. Εἰ δέ τις νομίζοι πολλὰ ἔχειν πράγματα, εἰ οὕτω δείσῃ ἀσκῆσαι τὸν ἱππικὸν, ἐνθυμείσθω, ὅτι οἱ εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀσκοῦντες, πολὺ πλείω πράγματα καὶ χαλε-

transilire fossas, superare muros, in tumulos saltu evadere, de locis sublimibus tuto descendere, adversus acclivia celeriter agere; hi scilicet inexercitatis ad ista tantum præstiterint, quantum pedestribus alites: ac rursus illi, quorum pedes laboribus obduruere, tantum iis qui vias asperas non trivere, quantum sani claudis: gnari denique locorum in procursionibus, & receptibus, tantum ignaris præstiterint, quantum videntes cæcis.

4. Hoc quoque sciendum, equos recte comparatos, non eos esse, qui adeo saginati sint, ut in laboribus suffocentur; sed qui sint ad equitationis laborem idonei. Et quia frænis ac ephippiis uti licet, ubi loris concinnata sunt & refecta; nunquam his carere magister equitum debet. Nam exiguo sumtu destitutos ab his utiles reddiderit.

5. Si quis autem existimet, multis se negotiis oneratum iri, si res equestris ei sic exercenda sit; is cum animo suo cogitet, illos, qui ad ludos gymnicos exercentur, multo plus laboris ac molestiæ

χαλεπώτερα ἔχουσιν, ἢ οἱ τὴν ἱππικὴν τὰ μάλιστα μελετῶντες.

ς'. Καὶ γὰρ τὰ μὲν γυμνικὰ πονήματα τὰ πολλὰ σὺν ἱδρῶτι ἐκπονοῦνται, τὰ δὲ ἱππικῆς τὰ πλείστα μετ' ἡδονῆς. ὅσῳ γὰρ εὔξαιτ' ἄν τις πλείονος γενέσθαι, οὐκ ἔστιν ὅ,τι μᾶλλον τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων ἔοικεν αὐτῷ.

ζ'. Καὶ μὴν τό γε σὺν πολέμῳ νικᾶν πολλῷ εὐδοξότερον, ἢ πυγμῇ. μετέχει μὲν γάρ πη καὶ ἡ πόλις ζώντης τῆς δόξης. ὡς δὲ τὰ πολλὰ ὅτι τῇ τοῦ πολέμου νίκῃ καὶ εὐδαιμονίᾳ οἱ θεοὶ τὰς πόλεις στεφανοῦσιν. ὥστ' οὐκ οἶδ' ἔγωγε, τίνα σωφρονεῖ ἄλλ' ἄθλα μᾶλλον ἀσκεῖσθαι, ἢ τὰ πολεμικά.

η'. Ἐννοεῖν δὲ χρὴ, ὅτι καὶ οἱ τὴν θάλατταν λῃστάς, ἅτε τὸ πονεῖν ἠσκηκέναι, δυνατοὺς ζῆν καὶ ἀπὸ τῶν σφετέρων κρείττονας. σωφρονεῖ γε μὴν καὶ τοῖς καρπουμένοις τὰ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς στερισκομένοις τῆς τροφῆς λῃΐζεσθαι. ἢ γὰρ ἐργαστέον, ἢ ἀπὸ τῶν εἰργασμένων θρεπτέον.

stiæ sustinere, quam eos qui rem equestrem studio maximo tractãt.

6. Etenim exercitia pleraque gymnica cum sudore suscipiuntur, quum major equestris rei pars cum voluptate conjuncta sit. Quippe quod optare quispiam fortasse possit, ut alitis instar volet; ei nihil in rebus humanis equitatione similius est.

7. Quinetiam in bello victoriam adipisci, multo glorioſius est, quam in lucta. Nam ad ipsam quoque civitatem ejus gloriæ pars aliqua manat. Ac plerumque Dii per victoriam, felicesque successus in bello, coronare civitates solent. Itaque scire equidem nequeo, quænam aliæ res potius exerceri, quam bellicæ, debeant.

8. Hoc quoque cogitandum, prædones maritimos, propterea quod ad labores adsuefacti sint, victum ab iis sibi parare posse, qui viribus longe sunt ipsis potiores. Convenit & terra prædas agere, non eos, qui fructus è rebus suis percipiunt; sed qui victu carent. Nam aut opus faciundum, aut victitandum ex iis, quæ labor alienus excoluit.

πλέον. ἄλλως δ' ὃ ῥᾴδιον ὅτε βιάζεσθαι, ὅτε εἰρήνης τυχεῖν.

θ'. Μεμνῆσθαι δὲ καὶ τοῦτο χρὴ, μή ποτε ὑπὸ τοὺς κρείττους ἐλαύνῃ, ὅπισθεν ἵππους δύσβατον ποιοῦμενον. ὃ γὰρ ὁμοίοις, φεύγουσι καὶ διώκουσι σφαλερὸν.

ι'. Ἐπὶ δὲ βάλλομαι ὑπομνῆσαι καὶ τόδε φυλάττεσθαι. εἰσὶ γάρ τινες, οἳ ὅταν μὲν ἴσοι ὦσιν ὑπὸ τούτοις, ὧν ἂν οἴωνται κρείττους εἶναι, παντάπασιν ἀθενεῖ δυνάμει ἔρχονται, ὥστε πολλάκις ἔπαθον, ἃ ᾤοντο ποιήσειν· ὅταν δ' ὑπὸ τούτοις, ὧν ἂν σαφῶς ὑπερῶνται ἥττους ὄντες, πᾶσαν ὅσην ἂν ἔχωσι δύναμιν ἄγουσιν.

ια'. Ἐγὼ δὲ φημὶ χρῆναι τἀναντία τούτων ποιεῖν· ὅταν μὲν κρατήσειν ὀιόμενον ἄγῃ, μὴ φείδεσθαι τῆς δυνάμεως, ὅσην ἂν ἔχῃ. τὸ γὰρ πολὺ νικᾶν οὐδενὶ πώποτε μεταμέλειαν παρέσχεν.

ιβ'. Ὅταν δὲ τοῖς πολὺ κρείττοσιν ὑπιχειρῇ, καὶ προσιώσκῃ, ὅπως ποιήσαντα ὅ,τι ἂν δύνηται, φυκτέον ἐστὶν, εἰς τὸ

excoluit. Aliter nec vivere, nec pace potiri, facile.

9. Revocandum & hoc in memoriam, ne quis in superiores se viribus sic invehatur; ut à tergo receptum equis difficilem ob locorum asperitatem habeat. Quippe non par in fuga & in persequendo impingenti, periculum est.

10. Monere libet, in eo quoque cautionem adhibendam. Etenim quidam in eos pergentes, quibus se superiores esse putant, tam infirmas omnino copias secum sumunt; ut sæpenumero patiantur ea quæ aliis se illaturos existimabant: at illos invadentes, quibus se certo sciunt inferiores esse, vires omnes, quas habent, adducunt.

11. Ego vero his adsero contraria plane faciunda, ut quum in opinione ac spe victoriæ copias aliquis educit, exercitui suo non parcat, quantuscumque is fuerit. Nunquam enim magnæ victoriæ quenquam pœnituit.

12. Quum autem se multo superiores adgreditur, ac futurum prospicit, ut tametsi pro viribus omnia gesserit, fugere tamen cogatur:

τὰ τοιαῦτά φημι πολὺ κρεῖττον εἶναι ὀλίγους, ἢ πάντας προσάγειν· τοὺς μὲν γὰρ ἐπιλελεγμένους καὶ ἵππους, καὶ ἄνδρας τοὺς κρατίστους. τοιοῦτοι γὰρ ὄντες καὶ ποιῆσαί ἄν τι, καὶ ἀποχωρῆσαι ἀσφαλέστερον ἂν δύναιντο.

ιγ'. Ὅταν δὲ πρὸς τοὺς κρείττους πάντας προσαγαγὼν ἀποχωρεῖν βούληται, ἀνάγκη τοὺς μὲν ὑπὸ τῶν βραδυτάτων ἵππων ἁλίσκεσθαι, τοὺς δὲ καὶ δι' ἀφιππείαν πίπτειν, τοὺς δὲ καὶ ἀπὸ δυσχωρίας ἀπολαμβάνεσθαι. καὶ γὰρ πολλοῦ τόπον χαλεπὸν εὑρεῖν οἷς ἂν τις εὔξαιτο.

ιδ'. Ὑπό γε μὲν δὴ πλήθους καὶ συμπίπτοιεν ἄν, καὶ ἐμποδίζοντες πολλὰ ἂν ἀλλήλοις κακουργοῖεν. οἱ δ' ἀγαθοὶ ἵπποι καὶ ἱππῆς δυνατοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν ἀφαφεύγειν, ἄλλως τε ἂν καὶ μηχανάταί τις τοῖς διώκουσι φόβον ἀπὸ τῶν πρώτων ἱππέων.

ιε'. Σύμφορον δ' εἰς τοῦτο καὶ αἱ ψευδενέδραι. χρήσιμον δὲ καὶ κἀκεῖνο, ὃ εὑρίσκειν, πόθεν ἂν οἱ φίλοι ἐξ ἀσφαλοῦς ὑποφαινόμενοι βραδυτέρους τοὺς διώκοντας παρέχοιεν.

ις'. Ἀλλὰ

gatur: tum longe satius esse aio, paucos potius, quam multos abduci; sed omnino selectos equos, & viros præstantissimos. Tales enim & efficere aliquid, & tutius se recipere poterunt.

13. At si contra se potiores adductis suis omnibus, recipere se velit: necesse est tardissimis equis utentes capi, alios ob rei equestris imperitiam labi, alios ob locorum difficultates intercipi. Non enim facile est, ad magnum aliquod spatium talem invenire locum, qualem aliquis optet.

14. Quinetiam fiet, ut ob equorum multitudinem in seipsos corruant, & mutuo se non parum impedientes, damnis adficiant. E diverso & equi, & equites boni, è manibus hostium diffugere possint; præsertim si quis arte quadam per equites quos superstites habet, formidinem persequentibus incutiat.

15. Sunt autem ad hoc utiles insidiæ fictæ. Nec minus hoc quoq; commodum, invenire viam aliquam, unde se nostri tuto conspiciendos hostibus exhibentes, impetum persequentium reprimant.

16. Ma-

ις'. Αλλὰ μὴν καὶ τόγε δῆλον, ὡς πόνοις καὶ τάχει οἱ ὀλίγοι τῶν πολλῶν πολὺ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοὶ τῶν ὀλίγων περιέσονται ἄν. καὶ οὐ λέγω, ὡς ἅμα ὅ ὀλίγοι εἰσὶ, καὶ ποιεῖν μᾶλλον δυνήσονται, καὶ ῥᾴθιοι ἔσονται· ἀλλ' ὅτι ῥᾷον εὑρεῖν ὀλίγους, ἢ πολλοὺς τοὺς καὶ τῶν ἵππων ἐπιμελησομένους ὡς δεῖ, καὶ αὐτοὺς φρονίμως μελετήσοντας τὴν ἱππικήν.

ιζ'. Ην δέ ποτε συμβαίνῃ ἀγωνίζεσθαι πρὸς πολυπλησίους ἱππέας, ἐγὼ μὲν οἶμαι οὐκ ἂν χρεὼν εἶναι, εἴπερ δύο τάξεις οὐκ ἐκ φυλῆς ποιήσειεν, καὶ ἐκ μὲν ὁ φύλαρχος ἡγοῖτο, ἐκ δὲ ἄλλης ὁτουοῦν ἄριστος δοκοίη εἶναι.

ιη'. Οὕτω δὲ πως μὲν ἔποιτο καὶ μεγὰν ἐκ μιᾶς φυλάρχου τάξεως, ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἤδη εἶεν οἱ ἀντίπαλοι, ἀπὸ παραγγέλσεως παρελαύνοι ὀπὶ τοὺς πολεμίους. ὕστερον δ' οἶμαι καὶ ἐκπληκτικώτερος τοῖς ἐχθροῖς ἂν εἴη, καὶ δυσμαχώτερος.

ιθ'. Εἰ δὲ πεζοὺς ἔχοιεν ἑκάτεροι, καὶ ὕστοι ἀποκεκρυμμένοι

μένοι

16. Manifestum & illud, multo citius paucos pluribus superiores evadere, tum laborando tum accelerando, quam multos paucis. Neque tamen hoc equidem dico, posse aliquos, propterea quod pauci sint, & laboribus magis sufficere, & celeritate vincere: sed esse facilius invenire paucos, quam multos, qui & curam equis debitam adhibeant, & ipsi rem equestrem prudenter exerceant.

17. Quod si aliquando usuveniat, ut certamen adversus equites pares ineundum sit; mea sane sententia non male quis egerit, si cohortes ex una tribu duas fecerit, quarum uni tribunus ipse præsit, alteram ducat aliquis hominum opinione præstantissimus.

18. Hic vero tribuni cohortem aliquantum à tergo sequatur, atq; ubi jam propius ad hostes ventum fuerit, re suis denuntiata, in adversarios cursu prætervehatur. Sic enim futurum opinor, ut majori hostibus terrori sint, & pugna superari difficilius possint.

19. Sin utrique pedites habeant, etiam hi post equites occultati

μένοι ὅπισθεν τ̃ ἱππέων, ἔξαπίνης δὲ φαινόμενοι ἡ ὁμόσε ἰόντες, δοκοῦσιν ἄν μοι τ̃ νίκιν πολὺ μᾶλλον κερδάζεσθαι. ὁρῶ γὰρ τὰ φόβδοξα, ἢν μ̃ ἀγαθὰ ἦ, μᾶλλον εὐφραίνοντα τὺς ἀνθρώπυς· ἢν δὲ δεινὰ, μᾶλλον ἐκπλήττοντα.

κ'. Ταῦτα δὲ γνοίη ἄν τις μάλιστα ἐνθυμούμενος, ὡς οἱ τε ἐνέδραις ἐμπίπτοντες ἐκπλήττονται, ἡ ἐὰν πολὺ πλείυς ὦσι ἡ ὅταν πολέμιοι ἀλλήλοις ἀντικάθωνται, ὡς πολὺ τ̃ις φοβεραῖς ἡμέραις φοβερώτατα ἔχυσιν.

κα'. Αλλὰ δ μ̃ ἀγαθάξαι ταῦτα, ἡ χαλεπόν· τὸ δὲ εὑρεῖν τὺς φρονίμως, ἡ πιστῶς, ἡ προθύμως, ἡ εὐψύχως προελῶνας, ὅτι τὺς πολεμίυς, τ̃το ἤδη ἀγαθ̃ ἱππάρχυ.

κβ'. Δ ὃ ἡ λέγειν αὐτὸν ἱκανὸν εἶναι, ἡ ποιῆν τοιαῦτα, ἀφ' ὧν οἱ ἀρχόμενοι γνώσονται ἀγαθὸν εἶναι τὸ, τε πείθεσθαι, ἡ τὸ ἕπεσθαι, ἡ τὸ ὁμόσε ἐλαύνειν τοῖς πολεμίοις· ἡ ἐπιθυμήσουσι δ καλόν τι ἀκύειν, ἡ δυνήσονται ἃ ἂν γνῶσιν, ἐσκαρτερεῖν.

κγ'. Εαὶν

cultati subitoque prodeuntes, & hostem comminus invadentes, majus mihi momentum ad victoriam adlaturi videntur. Nam inopinata pleraque, si bona sint, majorem hominibus lætitiam adferre video: si dira, plus terroris incutere.

20. Licet hoc inprimis inde cognoscere, si quis secum expendat, quantopere terreantur ii qui delabuntur in insidias, tametsi numero longe plures sint; & quum hostes hostibus adversi consident, quam ingens primis diebus apud utrosque metus sit.

21. Sed enim hæc ordinari, absque magna difficultate possint: at eos invenire, qui & prudenter, & fideliter, & alacriter, & animose proruant in hostes, id jam boni est equitum magistri.

22. Nam & dicendi facultate præditum hunc esse oportet, & ea faciendi, de quibus illi, quos imperio suo continet, tum bonum esse cognoscant & parere huic, & ducentem sequi, & comminus hostes invadere; tum etiam cupidi sint laudis & celebrationis, ac in sententia constanter perseverare possint.

23. Jam

κγ'. Ἐὰν δέ ποτε αὖ ἢ φαλάγγων ἀντιτεταγμένων, ἢ χωρίων ἑκατέροις ὑπαρχόντων ἐν τῷ μέσῳ, τοῖς ἱππεῦσιν ἀναστροφαί τε, καὶ διώξεις, καὶ ἀποχωρήσεις γίγνωνται, εἰώθασι μὲν ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοῖς τοιούτοις ὁρμᾷν μὲν ἐκ τῶν ἀναστροφῶν βεβαίως ἀμφότεροι, τὸ δ' ἐν μέσῳ τάχιστα ἐλαύνειν.

κδ'. Ἢν δέ τις ὕστερος προσδείξας, ἔπειτα δ' ἐκ τῶν ἀναστροφῶν ταχέως τε διώκῃ καὶ ταχέως ἀποχωρῇ, βλάπτειν τ' ἂν μάλιστα τοὺς πολεμίους δύναιτο, καὶ, ὡς τὸ εἰκός, ἀσφαλέστατ' ἂν ἀφίοιτο. Ταχὺ μὲν διώκων, ἐν ᾧ ἂν ἐγγὺς ἢ τῶν ἑαυτοῦ ἰσχυρῶν, ταχὺ δὲ ἀποχωρῶν ἀπὸ τῶν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶν.

κε'. Εἰ δέ καὶ λαθεῖν δύναιτο ἀπὸ τῆς τάξεως ἑκάστης καταλιπὼν ἢ τέτταρας ἢ πέντε τῶν κρατίστων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, πολὺ ἂν προέχοιεν εἰς τὸ ἐπαναστρεφομένοις τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτειν.

ΚΕΦ.

23. Jam si aliquando vel aciebus ex adverso instructis, vel locis amborum copiis interjectis, faciundæ sint equitibus conversiones, & insequutiones, & receptus; solent quidem ut plurimum in his utrique lentius post conversiones provehi, mediumque spatium celerrimo cum impetu conficere.

24. Si quis autem his ita prius ostensis, deinde facta conversione celeriter insequatur, & celeriter se recipiat: plurimum sane damni hostibus hoc modo inferre poterit, & imprimis securitati suæ proculdubio consulet; dum celeriter insequetur, robori suorum vicinus; & vicissim celeriter ab hostium robore se recipiet.

25. Si quis vero de cohortibus singulis occulte vel quatuor vel quinque præstantissimos equos, & viros, relinquere posset; longe hi potiori essent conditione ad irruendum in hostes se convertentes.

ΚΕΦ. θ'.

ΤΑῦτα δὲ ἀναγιγνώσκειν μὲν καὶ ὀλιγάκις ἀρκεῖ, ποιεῖν δὲ τὸ μὲν δυνατὸν ἀεὶ δεῖ, καὶ πρὸς ὃ τι ἂν παρίῃ μνημονεύοντα, τὸ συμφέρον ἐπανορθοῦν. γράψαι δὲ πάντα, ὁπόσα δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν μᾶλλον οἷός τέ ἐστιν, ἢ τὰ μέλλοντα πάντα εἰδέναι.

β'. Πάντων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἕμοιγε δοκεῖ κράτιστον εἶναι τὸ, ὅσα ἂν γνῷ ἀγαθὰ εἶναι, ὅτι μελετᾶσθαι ὡς ἂν τάχιστα. ὀρθῶς δὲ γιγνώσκομεν ὅ γε περὶ καιρὸν ὅτε ἐν γεωργίᾳ, ὅτε ἐν ναυκληρίᾳ, ὅτε ἐν ἀρχῇ, ἵνα μήτις ὅτι μεγίστην, ὡς ἂν τάχιστα φαίνηται.

γ'. Φημὶ δ' ἔγωγε ταῦτα; οὐ τοῖς θεοῖς καὶ τὸ πᾶν ἱππικὸν ὧδ' ἂν πολὺ θᾶττον ἐκπληρωθείη εἰς τὰς χιλίας ἱππέας, καὶ πολὺ ῥᾷον τοῖς πολίταις, εἰ διακοσίους ἱππεῖς ξένους καταστήσαιντο. δοκοῦσι. καὶ ἂν μοι ὅτοι παρα-

γενόμενοι,

CAP. IX.

HÆc ut vicibus non multis legisse sufficit, ita quod plerumque se offert, exsequendum; & ejus habita ratione, quod adest, quidquid expedit, elaborandum. Omnia vero, quæ fieri oporteat, non magis prodi litteris possunt; quam omnia futura sciri.

2. Hoc autem inter omnes has admonitiones & præcepta mihi quidem optimum esse videtur, ut quidquid aliquis bonum esse cognoverit; id uti fiat, diligenter enitatur. Nam quæ recte intelliguntur, ea neque in agricultura, neque navicularia, neque imperandi munere fructum aliquem pariunt; nisi quis studium adhibeat, ut perficiantur.

3. Ego vero futurum adfirmo, ut Diis bene juvantibus hoc modo totus equitatus ad mille compleatur longe citius, & minore cum civium molestia, si ducentos equites externos stipendio conducerent. Videntur tamen & hi mihi,

si

γενόμθνοι, ἡ *εὐπιστότερον ἂν πᾶν τὸ ἱππικὸν ποιῆσαι, ἡ φιλοπμότερον πρὸς ἀλλήλους περὶ ἀνδραγαθίας.

ν'. Οἶδα δ' ἔγωγε ἡ Λακεδαιμονίοις ἱππικὸν ἀρξάμθνον εὐδοκιμεῖν, ἐπεὶ ξένους ἱππέας προσέλαβον. ἡ ἐν ταῖς ἄλλαις δὲ πόλεσι παντα χῆ τὰ ξενικὰ ὁρᾶ εὐδοκιμοῦντα. ἡ γὰ χρεία μέγα π εἰς προθυμίαν συμβάλλεται.

ε'. Εἰς δὲ τιμὴν τ ἱππων νομίζω ἂν αὐτοῖς χρήματα ὑπάρξαι, ἡ ὠφελ τ σφόδρα ἀπεχομένων ἔ ἱππεύειν, ὅπ ἡ οἷς καθηκε τὸ ἱππικὸν, ἐθέλησι τελεῖν ἀργύριον, ὡς μὴ ἱππεύειν· ὠφελ πλουσίων τε, ἀδυνάτων δὲ τοῖς σώμασιν· οἶομαι δὲ ἡ πρ ὀρφανῶν τ δυνατοὺς οἴκους ἐχόντων.

ς'. Νομίζω δὲ ἡ μετοίκων φιλοτιμεῖσθαι ἄν τινας εἰς ἱππικὴν καθισταμθνους. ὁρῶ γὰ ἡ τ ἄλλων, ὁπόσων ἂν καλῶν ὄντων μεταδιδῶσιν αὐτοῖς ὧ πολῖται, φιλοτίμως σφίσι ἐθέλοντας, τὸ προσῆκον πράττεσθαι.

ζ'. Δοκεῖ

si quidem accesserint, tum dicto magis audientem equitatum effecturi, tum virtutis in certamine mutuo laudis & honoris avidiorē.

4. Nec me latet, equitatum apud Lacedæmonios in existimatione tunc esse cœpisse, quum equites suis externos adjunxissent. Itidem ubique probari video & in aliis civitatibus equites externos. Nam usus atque necessitas ad alacritatem non parum confert.

5. Ad equorum vero pretia pecuniam habituros arbitror, & ab iis qui vehementer ab equitando abhorrent, quandoquidem illi pecuniam pendere malunt, ad quos munus equestris rei pertinet, ut equitare non cogantur; & consimiliter à locupletibus, sed robore corporum destitutis: nec minus à pupillis, mea quidem opinione, quibus opima domi res familiaris est.

6. Advenarum etiam plerosque si referantur inter equites, liberaliter se gesturos arbitror. Nam in aliis quoque muneribus honestis, ad quorum societatem à civibus admittuntur, ambitiose nonnullos imperata facere velle video.

ζ'. Δοκεῖ δ' ἄν μοι καὶ πεζὸν σὺν τοῖς ἵπποις ἐνεργότατον εἶναι, εἰ συστρατεύοιτο ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐναντιωτάτων τοῖς πολεμίοις. ταῦτα δὲ πάντα θεῶν συνευμενούντων γένοιτ' ἄν.

η'. Εἰ δέ τις τοῦτο θαυμάζει, ὅτι πολλάκις γέγραπται τὸ σὺν θεῷ στρατεύειν, εὖ ἴστω, ὅτι ἐγὼ πολλάκις κινδυνεύω, ἥπιον τοῦτο θαυμάσεται· καὶ ἐγώ γε καταμανθάνω, ὅτι ὅταν πόλεμος ᾖ, ἐπιβουλεύουσι μὲν ἀλλήλοις οἱ ἐναντίοι, ὀλιγάκις δὲ ἴσασι, πῶς ἔχει τὰ ἐπιβουλευόμενα.

θ'. Τὰ οὖν τοιαῦτα οὐδὲ ὅτῳ συμβουλεύσαιτό τις, οἷόν τε εὑρεῖν, πλὴν θεῶν· οὗτοι δὲ πάντα ἴσασι, καὶ προσημαίνουσιν ᾧ ἂν ἐθέλωσι, καὶ ἐν ἱεροῖς, καὶ ἐν οἰωνοῖς, καὶ ἐν φήμαις, καὶ ἐν ὀνείρασιν. εἰκὸς δὲ μᾶλλον ἐθέλειν αὐτοὺς συμβουλεύειν τούτοις, οἳ ἂν μὴ μόνον, ὅταν δέωνται, ἐπερωτῶσι τί χρὴ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς εὐτυχίαις θεραπεύωσιν ὅ,τι ἂν δύνωνται τοὺς θεούς.

ΞΕΝΟ-

7. Peditatus item adjunctus equitatui plurimum mihi videtur effecturus, si talibus è viris institutus fuerit, qui hostibus maxime sint contrarii. Poterunt autem hæc omnia fieri, si divinum suffragium accesserit.

8. Quod si miratur aliquis, in hoc scripto toties à me repeti, suscipiendas cum ope numinis actiones omnes: is minus se miraturum norit, si pericula sæpius adeat, secumque cogitet, adversarios in bello sibi mutuo insidiari; sed raro nosse quomodo res illorum comparatæ sint, quibus insidiæ struuntur.

9. In his igitur ne quidem inveniri potest quem in consilium adhibeat aliquis, extra Deos. Hi vero norunt omnia, futuraque denuntiant, cui volunt, in extis, auguriis, ominibus, visis somniorum. Et consentaneum sane vero est, potius hos agendorum auctores illis esse velle, qui non solum eos, ubi res ita postulat, de agendis consulunt: verumetiam rebus adhuc secundis, pro virili Deos colunt.

XENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ.

ΚΕΦ. α'.

ΤΟ μὲ εὕρημα Θεῶν Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδός ἐστιν, ἄγρα τε καὶ κύνες· ἔδοσαν δὲ καὶ ἐπίνοιαν τούτῳ Χείρωνα, ἀφ' ἁπάσης δικαιότητος.

β'. Ὁ δὲ λαβὼν ἐχάρη τῷ δώρῳ, καὶ ἐχρῆτο· καὶ ἐγένοντο αὐτοῦ μαθηταὶ κυνηγεσίων τε, καὶ ἑτέρων καλῶν, Κέφαλός, Ἀσκληπιὸς, Μελανίων, Νέστωρ, Ἀμφιάραός, Πηλεὺς, Τελαμὼν, Μελέαγρος, Θησεὺς, Ἱππόλυτος, Παλαμήδης, Ὀδυσσεὺς, Μενεσθεὺς, Διομήδης, Κάστωρ, Πολυδεύκης, Μαχάων, Ποδαλείριος, Ἀντίλοχος, Αἰνείας, Ἀχιλλεύς· ὧν κατ' ἐξόχην ἕκαστος ὑπὸ Θεῶν ἐπιμίθη.

γ'. Θαυ-

XENOPHONTIS DE VENATIONE.

CAP. I.

VENATIONES & canes, inventum sunt Deorum, Apollinis ac Dianæ: qui Chironem, eo donatum, ob justitiam ornarunt.

2. Is hoc munere accepto lætatus, utebatur: ac discipulos tum in venationibus tum aliis præclaris rebus habebat, Cephalum, Æsculapium, Melanionem, Nestorem, Amphiaraum, Peleum, Telamonem, Meleagrum, Thesеum, Hippolytum, Palamedem, Ulyssem, Menestheum, Diomedem, Castorem, Pollucem, Machaonem, Podalirium, Antilochum, Æneam, Achillem: quorum quisque suo tempore à Diis ornatus fuit.

3. Neque

γ'. Θαυμαζέτω δὲ μηδεὶς, ὅτι ἃ πολλοὶ αὐτῶν ἀρέσκοντες θεοῖς ὅμως ἐτελεύτησαν, (τοῦτο μὲν γὰρ ἡ φύσις· ἀλλ' οἱ ἔπαινοι αὐτῶν μεγάλοι ἐγένοντο·) μηδὲ ὅτι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἡλικίαν. ὁ γὰρ Χείρωνος βίος πᾶσιν ἐξήρκει.

δ'. Ζεὺς γὰρ καὶ Χείρων ἀδελφοὶ, πατρὸς μὲν τοῦ αὐτοῦ, μητρὸς δὲ ὁ μὲν, Ῥέας· ὁ δὲ Ναΐδος νύμφης. ὥστε ἐγεγόνει μὲν πρότερος τούτων, ἐτελεύτησε δὲ ὕστερον, ἢ ὡς Ἀχιλλέα ἐπαίδευσεν.

ε'. Ἐκ δὲ τῆς ὀπιμελείας τῆς ἐκ τῶν κυνῶν, καὶ κυνηγεσιῶν, καὶ τῆς ἄλλης παιδείας πολὺ διενεγκόντες, καὶ τιμὴν ἀρετῆς ἐθαυμάσθησαν.

ς'. Κέφαλος μὲν, καὶ ὑπὸ Θεᾶς ἡρπάσθη· Ἀσκληπιὸς δὲ μείζονων ἔτυχεν, ἀνιστάναι μὲν τεθνεῶτας, νοσοῦντας δὲ ἰᾶσθαι. διὰ δὲ ταῦτα θεὸς ὢν, πρὸς ἀνθρώποις ἀείμνηστον κλέος ἔχει.

ζ'. Μελανίων δὲ τοσοῦτον ὑπερέσχε φιλοπονίᾳ ὥστε ὧν

3. Neque vero miretur quispiam, eorum plerosque, tametsi Diis accepti essent, nihilominus vivendi finem fecisse. Hoc enim naturæ tribuendum. Magnæ quidem certe laudes ipsorum exstiterunt. Nec item mirandum, quod eædem omnium ætates non fuerint. Nam vita Chironis horum omnium vitæ par fuit.

4. Jupiter enim & Chiro fratres fuere, nati quidem illi eodem patre: verum is matre Rhea, hic Nympha Naide. Quo factum ut hos omnes Chiro ætate præcederet; nec statim mortuus sit, posteaquam Achillem instituisset.

5. Fuerunt autem hi propter virtutem magna hominum in admiratione, quum diligentia, quam in canibus, venationibus, aliisque disciplinis adhibebant, longe cæteris præstarent.

6. Cephalus certe raptus à Diva fuit. Æsculapius majora consequutus est, ut mortuos suscitaret, ac morbis laborantes sanaret. Atq; has ob res & Deus est, & apud homines gloriam nominis æternã obtinet.

7. Melanio tantum industria præstitit,

ὧν αὐτῷ ἀντερασταὶ ἐγένοντο ἅμα τότε ἄεισοι τ' τότε μεγίστων γάμων, μόνῳ δ' ἔτυχεν Ατελάντης. Νέστορος δὲ προδιελήλυθεν ἡ ἀρετὴ τ' Ελλήνων τὰς ἀκοάς, ὥστε εἰδόσιν οὐ λέγομι.

η'. Αμφιάραος δὲ, ὅτε ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσε, πλεῖστον κτησάμενος ἔπαινον, ἔτυχε πρὸς Θεῶν ἀεὶ ζῶν τιμᾶσθαι. Πηλεὺς δ' ὑπερθυμίαν παρέσχε καὶ Θεοῖς, δωρεάς τε Θέτιν αὐτῷ, καὶ τὸν γάμον πρὸς Χείρωνι ὑμνήσαι.

θ'. Τελαμὼν δὲ τοσοῦτος ἐγένετο, ὥστε οὐκ ἐκ πόλεως τ μεγίστης, ἣν αὐτὸς ἐβούλετο, γῆμαι Περίβοιαν τ Αλκάθου· ὅτε δὲ ὁ πρῶτος Ελλήνων ἐδίδου τὰ ἄεισα Ηρακλῆς ὁ Διὸς, ἑλὼν Τροίαν, Ησιόνην αὐτῷ ἔδωκεν.

ι'. Μελέαγρος δὲ τὰς ἐκ τιμὰς ἃς ἔλαβε, φανερὰ· πατρὸς δ' ὑπὸ γήρᾳ ὑπολανθανομένου τ Θεοῦ, οὐκ αὐτῶν αἰτίαις, ἐδυστύχησε. Θησεὺς δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ελλάδος ἐχθροὺς

præstitit, ut ei soli amplissimum id temporis Atalantæ conjugium obtigerit, in cujus petitione præstantissimos tunc rivales habuit. Nestoris virtus jam ante Græcorum aures pervagata est. Itaque scientibus eam commemoraturus essem.

8. Amphiaraus, expeditione adversus Thebas suscepta, maximam laudem adeptus, æternitatem & vitæ & honoris à Diis est consequutus. Peleus in ipsis etiam Diis id sui studium excitavit, ut Thetidem ei conjugem darent, ac nuptias ipsius apud Chironem celebrarent.

9. Tantus vir fuit Telamo, ut Periboeam Alcathoi filiam, quam expetebat, ex urbe maxima uxorem duceret: quumq; Græcorum princeps Hercules, Jovis filius, Troia capta virtutis quædam præmia largiretur, Hesionem ei dedit.

10. Quos Meleager honores adeptus sit, notum est: quod vero in calamitatem inciderit, id non ipsius culpa factum, sed patris; qui Divæ in senecta fuerat oblitus. Theseus Græciæ totius

hostes

ἐχθρὸς πάσης μόνῳ ἀπώλεσε, τιμὴ δὲ αὐτῷ πατρίδα πολλῷ μείζω ποιήσας, ἔτι καὶ νῦν θαυμάζεται.

ια'. Ἱππόλυτος δὲ ὑπὸ μὲν τῆς Ἀρτέμιδος ἐτιμᾶτο, καὶ ἐν λόγοις ἦν, σωφροσύνῃ δὲ καὶ ὁσιότητι μακαριωθεὶς ἐτελεύτησε. Παλαμήδης δὲ ἕως μὲν ἦν, πολὺ τῶν ἐφ' ἑαυτῷ ὑπερέσχε σοφίᾳ· ἀποθανὼν δὲ ἀδίκως, τοσαύτης ἔτυχε τιμωρίας ὑπὸ θεῶν, ὅσης οὐδεὶς ἄλλος ἀνθρώπων. ἐτελεύτησε δὲ οὐχ ὑφ' ὧν οἴονταί τινες. οὐ γὰρ ἂν ἦν ὁ μὲν φέρτατος, ὁ δὲ ὅμοιος ἀγαθοῖς. κακοὶ δὲ ἔπραξαν τὸ ἔργον.

ιβ'. Μενεσθεὺς δὲ οὐκ ἐκ τῆς ὀλιγωρίας οὐκ ἐκ τῶν πόνων τοσοῦτον ὑπερέβαλε φιλοπονίᾳ, ὥστε ὁμολογεῖν τοὺς τῶν Ἑλλήνων πρώτους, ὑστέρους εἶναι τὰ εἰς τὸν πόλεμον, ἐκείνου, πλὴν Νέστορος. καὶ οὗτος οὐ πρωτεύειν λέγεται, ἀλλὰ ἐρίζειν.

ιγ'. Ὀδυσσεὺς δὲ καὶ Διομήδης λαμπροὶ μὲν καὶ καθ' ἓν ἕκαστον, τὸ δὲ ὅλον αἴτιοι Τροίαν ἁλῶναι.

Κάστωρ

hostes solus delevit, patriaq; sua non parum amplificata, etiam nunc in hominum est admiratione.

11. Hippolytus in honore apud Dianam erat, & cum ea familiariter colloquebatur: tandem ob pudicitiam pietatemq; felix habitus, vivendi finem fecit. Palamedes dum vixit, longe sapientia sæculi sui mortales excelluit: quumq; injuste fuisset interemtus, sic ejus mortem ulti sunt Dii, ut alterius inter homines neminis. Occisus est autem non ab illis quos nonnulli arbitrantur: quod cæteroqui non extitissset horum alter prope præstantissimus, alter vero par egregiis: sed homines improbi facinus hoc perpetrarunt.

12. Menestheus ex venationum studio tantum industria laborumq; tolerantia præstitit, ut Græcorum primi fatcrentur, eo se inferiores esse bellicis in rebus, extra unum Nestorem: qui quidem non excelluisse Menestheum dicitur, sed cum eo certasse.

13. Ulysses, ac Diomedes, singulis in actionibus illustres extiterunt; & ad summam, ut Troia caperetur,

Κάστωρ δὲ καὶ Πολυδεύκης, ὅσα ἐπεδείξαντο ἐν τῇ Ἑλλάδι τῶν παρὰ Χείρωνος, ἀφ' ὧν ἀξίωμα τὸ ἐκ τούτων ἀθάνατοί εἰσι.

ιδ'. Μαχάων δὲ καὶ Ποδαλείριος παιδευθέντες τὰ αὐτὰ πάντα, ἐγένοντο καὶ τέχναις, καὶ λόγοις, καὶ πολέμοις ἀγαθοί. Ἀντίλοχος δὲ ὁ πατρὸς ὑπεραποθανὼν, τοσαύτης ἔτυχεν εὐκλείας, ὥστε μόνος φιλοπάτωρ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀναγορευθῆναι.

ιε'. Αἰνείας δὲ σώσας μὲν τοὺς πατρῴους καὶ μητρῴους θεοὺς, σώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸ πατέρα, δόξαν εὐσεβείας ἐξηνέγκατο, ὥστε καὶ οἱ πολέμιοι μόνῳ ἐκείνῳ, ὧν ἐκράτησε ἐν Τροίᾳ, ἔδοσαν μὴ συληθῆναι.

ις'. Ἀχιλλεὺς δ'. ἐν ταύτῃ τῇ παιδείᾳ τραφεὶς, ἔργα καλὰ καὶ μεγάλα μνημεῖα παρέδωκεν, ὥστε οὔτε λέγων, οὔτε ἀκούων περὶ ἐκείνου οὐδεὶς ἀπαγορεύει.

ιζ'. Οὗτοι τοιοῦτοι ἐγένοντο ἐκ τῆς ὑπομελείας τῆς παρὰ Χείρωνος. ὧν οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἔτι καὶ νῦν ἐρῶσιν, οἱ δὲ κα-

κοὶ

peretur, effecerunt. Castor & Pollux propter existimationem ex iis comparatam, quæ à Chirone percepta, passim in Græcia exhibuerunt, immortales facti sunt.

14. Machaon & Podalirius iisdem in rebus omnibus instituti, homines & in artibus, & in dicendo, & in bellis egregii exstiterunt. Antilochus pro patre morti sese objiciens, tantum gloriæ consequutus est: ut solus apud Græcos amans patris adpellatus fuerit.

15. Æneas paternis maternisque Diis una cum patre conservatis, pietatis gloriam tulit: eoque factum, ut etiam hostes illi soli inter omnes quibus Troia capta potiti fuerant; hoc concesserint, ut suis rebus non spoliaretur.

16. Achilles in hac educatus institutione, tam præclara magnaque monumenta sui excitavit; ut nec dicendo, nec audiendo de ipso quisquam satietur

17. Atque hi ex eo studio, quo à Chirone fuerunt exerciti, tales in viros evasérunt: qui quidem etiam nunc ab optimo quoque diliguntur, ignavis interim per invidiam

κοὶ φθονῶσιν. ὥστ' ἐν μὲ τῇ Ελλάδι, εἴ τῳ συμφορὰ ἐγίγνοιτο, ἢ πόλει, ἢ βασιλεῖ, ἐλύοντο * αὐτούς· εἰ δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους πάντας, πάσῃ τῇ Ελλάδι νεῖκος ἢ πόλεμος, διὰ τούτους οἱ Ελληνες ἐκράτουν, ὥστε ἀνίκητον ἡ Ελλάδα παρέχειν.

ΚΕΦ. β'.

ΕΓΩ μὲ οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσιῶν, μηδὲ τ ἄλλης παιδείας. ἐκ τούτων γὰρ γίγνονται τὰ εἰς τ πόλεμον ἀγαθοὶ, εἴς τε τὰ ἄλλα, ἐξ ὧν ἀνάγκη καλῶς νοεῖν, καὶ λέγειν, καὶ πράττειν.

β'. Πρῶτον μὲ οὖν χρὴ ἐλθεῖν ἐπὶ ὃ ἐπιτήδευμα τὸ τ κυνηγεσιῶν τ ἤδη ἐκ παιδὸς ἀλλάττονται τ ἡλικίαν, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα * παιδεύματα· τ μὲ ἔχοντα, σκεψάμενον τ οὐσίαν, ᾧ μή ἐστιν ἱκανὴ ἀξίως τ αὐτῷ ὠφελείας· ᾧ δὲ μή ἐστιν, ἀλλ' ὃν τιοῦν προθυμίαν παρέχεσθαι, μηδὲν ἐλλείπων τ ἑαυτῷ δυνάμεως.

γ'. Οσα

eis obtrectantibus. In Græcia quidem certe si cui vel civitati vel regi calamitas accidisset, ab ea per hos liberabantur: sin universæ Græciæ vel contentio, vel bellum adversus barbaros universos esset, per hos ipsos Græci victoria potiebantur; quo factum ut per eos Græcia reddita sit invicta.

CAP. II.

QUapropter juvenes equidem moneo, ut neque venationes, neq; disciplinas alias contemnant. Nam ex iis egregie ad bellum aliasque res apti fiunt: de quibus hoc consequi hominem necesse est, ut præclare tum animo consideret omnia, tum dicat, tum gerat.

2. Ac primum quidem ad studium hoc venationum accedere debet is qui jam è pueris excedit, deinde ad cæteras quoque disciplinas honoratas se conferat: sic tamen, ut facultatum ratio habeatur, num quis ad usum suum satis magnas habeat. Sin autem, saltim alacritatem animi adferat, ac nihil omittat eorum quæ præstare potest.

3. Quot

γ'. Οσα δὲ, καὶ οἷα δεῖ παρεσκευασμένον ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸ, φράσω καὶ αὐτὰ, καὶ τὴν ὑποφήμιον ἐχέτω, ἵνα προθύμως ἐγχειρῇ τῷ ἔργῳ. καὶ μηδεὶς αὐτὰ φαῦλα νομισάτω εἶναι. ἄνευ γὰρ δὴ τούτων, οὐκ ἂν εἴη πρᾶξις.

δ'. Χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀρχὸν ὑποθυμοῦντα τὸ ἔργον, εἶναι τὸν φωνὴν Ἑλλάνα, ἔτη δὲ χιλιάδων περὶ ἔτη εἴκοσι· τὸ δὲ εἶδος, ἐλαφρὸν, ἰσχυρόν· ψυχὴν δὲ ἰσχνὸν, ἵνα τοὺς πόνους τούτοις κρατῶν χαίρῃ τῷ ἔργῳ. τὰς δὲ ἄρκυς Φασιανοῦ ἢ Καρχηδονίου λεπτοῦ λίνου, καὶ τὰ σύρματα, καὶ τὰ δίκτυα.

ε'. Ἑστωσαν δὲ αἱ μὲν ἄρκυες ἐννεάλινοι, ὁ δὲ μέγεθος πενταπάλαμοι, διπάλαιστοι δὲ τοὺς βρόχους. ὑφειλώσθω δὲ τοὺς περιφόμους ἀναμμάτοις, ἵνα εὐτρόχως ὦσι.

ς'. Τὰ δὲ σύρματα δωδεκάλινα, τὸ δὲ μέγεθος τὰ μὲν σύρματα, διόργυια, τετρόργυια, πεντόργυια, τὰ δὲ

3. Quot autem, quibusque rebus instructus, ad hæc debeat accedere, dicam; ac præterea cujusq; disciplinam, ut his prænotis, ita deinde opus ipsum adgrediatur. Neq; vero vulgaria quis hæc, exiguique momenti ducat: quum absque iis res ipsa peragi nequeat.

4. Necesse est, eum qui retium studio teneatur, lingua esse Græcum, ætate annorum plus minus viginti, forma corporis agilem & robustum, animo satis parato, ut per hæc superatis laboribus, ipso ex opere delectationem capiat.

5. Constent autem retia de filis novem, & magnitudinem habeant spithamarum quinque, laquei palmos duos æquent. Margines sive circuitores plagarum enodes relinquantur, ut moveri facile possint.

6. Casses ad itinera collocatæ filorum sint duodecim, quæ quidem ad ulnarum duarum, vel quatuor, vel quinque spatium

δὲ δίκτυα, δεκόργια, εἰκοσόργια, τεσσαρακοντόργια. ἐὰν δὲ ᾖ μείζω, δυσμεταχείριστα ἐστιν. ἀμφότερα δὲ τεσσαρακοντάμματα, καὶ τὸ βέλτιον τὸ διάστημα ἴσον τῆς ἄρκυος.

ζ'. Ἐν δὲ τοῖς ἀκρωλενίοις τὰ μὲν σιάλοις ἐκπετάσαι χρὴ μαζούς, τὰ δὲ δίκτυα, δακτυλίους· τοὺς δὲ θηρεύτρους, ἀπὸ τροφείων.

η'. Αἱ δὲ χαλίδες μὲν τῶν ἀρκύων τὸ μῆκος δέκα παλαιστῶν, ἔστωσαν δὲ καὶ ἐλάττους· (αἱ μὲν ἄνισοι αὐτῶν ἐν τοῖς ἐπεγκλινέσι τῶν χωρίων εἰς ἴσα τὰ ὕψη ἐξαίρωσιν, ἐν δὲ τοῖς ὁμαλέσιν αἱ ἴσαι. αὗται δ' εὐθέαι ἔστωσαν, τὰ ἄκρα καὶ αὐτὰ λαβαί·) τὰ δὲ σιαδίσια, διπλάσια· αἱ δὲ τῶν δικτύων τὸ μὲν μέγεθος πενταπάλαμοι, δικρὰ ἔχουσαι μικρά, τὰ ἐντμήματα μὴ βαθέα. εὐπαγῆς δὲ πᾶσαι, καὶ μὴ ἀσύμμετροι τὰ πάχη πρὸς τὰ μήκη.

θ'. Τῷ δὲ πλήθει τῶν χαλίδων οἷόν τε ἔξι λεπτοτέρους

extendantur: majores vero plagæ ad ulnas decem, viginti, triginta. Quod si majora fuerint, tractari non facile poterunt. Utraque nodos habeant trignita, laqueorumq; par sit intervallum, ut in retibus.

7. In summis limbis eæ cassides, quæ in viis collocantur, mammillas, quas vocant, habeant: majores plagæ anulos: circumactores de funiculis tortis conficiantur.

8. Furculæ retium longitudine palmos decem æquent, nonnullæ minores sint. Harum quæ inæquales sunt, in locis ex altera parte declivibus æquales ad altitudines retia tollant: æquales autem, in locis planis adhibeantur. Atque hæ quidem in summo læves sint, & circumflecti facile debent. Furculæ cassium ad vias collocatarum duplo sint majores. Plagarum deniq; furculæ, quibus feræ grandiores capiuntur, magnitudine quinque spithamas æquent; & partes illas bifidas parvas habeant, neque profunde incisas. Omnes tamen firmæ sint, atque ita factæ, ut spissitudo longitudini respondeat.

9. Furculis ad retia vel multis

vel

πρὸς τὰ δίκτυα πολλῶν, καὶ ὀλίγων· ἐλάττοσι μὲν ἂν σφόδρα τείνηται ἐν τῇ θάσει· πλέοσι δ', ἂν ἡσυχῇ.

ι'. Ἔστω δὲ καὶ ἐν ὅτῳ ἔσονται αἱ ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα ἐν ἑκατέρᾳ, κιρρὸς μόχθῳ, καὶ τὰ δρέπανα· ἵνα ἢ ἡ ὕλης τέμνοντα φράττειν τὰ δέοντα.

ΚΕΦ. γ'.

ΤΑ δὲ γένη τῶν κυνῶν ἐστι δύο· αἱ μὲν, καστόριαι, αἱ δὲ, ἀλωπεκίδες. ἔχουσι δ' αἱ μὲν Καστόριαι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ὅτι Κάστωρ ἡσθεὶς τῷ ἔργῳ, μάλιστα αὐτὰς διεφύλαξεν· αἱ δ' ἀλωπεκίδες, διότι ἐκ κυνῶν τε καὶ ἀλωπέκων ἐγένοντο· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ συγκέκραται αὐτῶν ἡ φύσις.

β'. Χείρους δὲ καὶ πλείους αἱ τοιάδε, μικραὶ, χρυπαὶ, χαροπαὶ, μυωπαὶ, αἰχμαὶ, σκληραὶ, ἀσθενεῖς, ψίλαι, ὑψηλαὶ, ἀσύμμετροι, ἄψυχοι, ἄσινες, οὐκ εὔποδες.

γ'. Αἱ

vel paucis uti licet: paucis, quum vehementer, dum consistunt, extenduntur: pluribus, quum remissius.

10. Adsint etiam, quo includantur, tam retia quam plagæ, culleus è corio vitulino, itemque falces: ut cæsa materia, quædam obstrui, prout usus postulat, possint.

CAP. III.

CAnum genera duo sunt. Aliæ castoriæ, aliæ vulpinæ. Castoriis inditum hoc cognomentum, quod Castor ex venandi labore voluptatem capiens, eas potissimum apud se retinuerit: vulpinis, quod ex canibus & vulpeculis natæ sint, earum natura temporis diuturnitate tandem plane commista.

2. Hæ & deteriores, & plures sunt, exiguæ, naribus aduncis, oculis fulvis, luscioſæ, deformes, rigidæ, debiles, pilis rarioribus, proceræ, proportione corporis non concinna, non animosæ, naribus idoneis destitutæ, vitiosæ pedibus.

3. Ac

γ'. Αἱ μὲν οὖν μικραὶ πολλάκις ἐκ τῶν κυνηγεσιῶν ἀποτερῶνται τὴν ἐργασίας, διὰ τὸ μικρόν· αἱ δὲ γρυπαί, ἄφορμοι, καὶ διὰ τοῦτο ὑπ' ἀνάγκης τὸν λαγὼ μιμοῦνται· μυωποὶ δὲ καὶ χαροπαὶ χείρω τὰ ὄμματα ἔχουσιν, ἄμορφοι δέ, καὶ αἰσχραὶ ὁρᾶσθαι· αἱ δὲ σκληραὶ τὰ εἴδη, χαλεπῶς ἀπὸ τῶν κυνηγεσιῶν ἀπαλλάττουσι· πονηραὶ δὲ ἀδυνατοι αἱ ἀσθενεῖς, καὶ αἱ ψιλαί· καὶ ὑψηλαὶ, καὶ ἀσύμμετροι, ἀσυντάκτα ἔχουσι τὰ σώματα, βαρέως διαφοιτῶσιν· αἱ ἄψυχροι δὲ λείπουσι τὰ ἔργα, καὶ ἀφίσανται τὸν ἥλιον ὑπὸ τὰς σκιὰς, καὶ κατακλίνονται· αἱ δὲ ἄγαν, μόλις καὶ ὀλιγάκις αἰσθάνονται τοῦ λαγώ· αἱ δὲ ἄποδες, οὐδ' ἐὰν ὦσιν εὔψυχοι, τοὺς πόνους δυνανται ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἀπαγορεύουσι διὰ τὸ ἄλγος τῶν ποδῶν.

δ'. Εἰσὶ δὲ καὶ τῆς ἰχνεύσεως πολλοὶ τρόποι ἐκ τῶν αὐτῶν κυνῶν. αἱ μὲν γὰρ ἐπειδὴν λάβωσι τὰ ἴχνη, πορεύονται ἀσήμως, ὥστε μὴ γιγνώσκεσθαι, ὅτι ἰχνεύουσιν. αἱ δὲ τὰ ὦτα μόνον διακινοῦσι, τὴν δὲ οὐρὰν ἥσυχῆ ἔχουσι

3. Ac exiguæ quidem ob parvitatem, sæpenumero in venationibus operam perdunt: quibus nasus aduncus est, ore idoneo destituuntur, ac propterea leporem retinere nequeunt: luscioſæ fulvisq; præditæ oculis, deteriores habent oculos; deformes, adspectu turpes sunt: rigidæ, difficulter è venationibus digrediuntur: debiles, ac pilos habentes rariores, tolerare labores nequeunt: quibus altiora, nec proportione satis sunt concinna corpora, gravate discursitant: non animosæ, labores relinquunt, ex sole sub umbras se recipiunt, humi procumbunt: quæ nares bonas non habent, vix ac raro lepores sentiunt: quibus pedes vitiosi sunt, etiamsi sint animosæ, labores tamen perferre nequeunt, adeoque propter pedum dolorem deficiunt.

4. Vestigationis per eosdem canes modi complures sunt. Etenim nonnullæ quum vestigia deprehenderint, nullo de se indicio dato pergunt; ut non animadvertatur, investigationi esse intentas. Aliæ movent solas aures, cauda non

ἔχουσιν· αἱ δὲ τὰ ὦτα μὴ ἀκίνητα ἔχουσιν, * ἄκρα δὲ τῇ οὐρᾷ σείουσιν.

ε'. Αλλαι δὲ συνάγουσι τὰ ὦτα, καὶ ὑποσυθρωπάσασαι ἀφ' ὧν ἴχνους, φάσασαι τὴν ὀσμὴν καὶ φεύξασαι, ἀφανίζουσι. πολλαὶ δὲ τούτων μὲν ὀλίγον ποιοῦσι, μανικῶς δὲ διαφερόμεναι ὑλακτοῦσι περὶ τὰ ἴχνη, ὅτε εἰσπίπτουσιν εἰς αὐτά, ἀφρόνως καταπατοῦσαι τὰς ὀσθήσεις.

ς'. Εἰσὶ δὲ, αἳ κύκλοις πολλοῖς χρώμεναι καὶ πλάνοις, ὑπολαμβάνουσαι οὐκ ἂν πρόσθεν τὰ ἴχνη, ἀπολείπουσι τὸν λαγώ· ὁσάκις δ' ὑπερέχουσι τὰ ἴχνη, εὐκάζουσι· προορώμεναι δὲ τὸν λαγὼ, βέμουσι, καὶ οὐκ ἐπέρχονται πρὶν ἴδωσιν ὑποκινοῦντα.

ζ'. Οσαι δὲ τὰ τῶν ἄλλων κυνῶν εὑρήματα ἐν ταῖς ἰχνείαις καὶ μεταδρομαῖς προθέουσαι, ἀμυνὰ σκοποῦσαι, ἑαυταῖς ἀπίστως ἔχουσι. θεᾶσθαι δὲ, αἳ οὐκ ἐῶσι τῶν συνεργῶν τὰς σοφὰς εἰς ὃ πρόσθεν ἰέναι, ἀλλ' ἀνείργουσι θορυβοῦσαι. αἱ δὲ, ἀπατζόμεναι τὰ ψεύδη, καὶ ὑπολαμπρυνόμεναι ἐφ'

non mota. Aliis aures immotæ manent, extrema tantum cauda nonnihil quaſſata.

5. Aliæ contrahunt aures, ac vultu triſti per veſtigium defixo, caudaque demiſſa & inter crura condita, diſcurrunt. Multæ nihil horum faciunt, ſed inſano more veſtigia circumlatrantes obeunt, quum in ea inciderint, ac indicia temere conculcant.

6. Sunt quæ multis ambagibus & erroribus utentes, dum ſuſpicantur antrorſum tendere veſtigia, leporem relinquunt: & quoties ad veſtigia accurrunt, conjecturam faciunt: ſed ubi leporem vident, trepidant; nec prius invadunt, quam illum ſe loco movere conſpexerint.

7. Quæ vero indagando & tranſcurrendo aliorum canum inventa præcipiunt, hæ frequenter reſpicientes, ſibi ipſæ non credunt. Feroces vero ſunt, quæ peritas venationis ſocias progredi non ſinunt, ſed cum ſtrepitu eas repellunt. Aliæ veſtigiis falſis inhærent, & quidquid tandem ſit in quod inciderint, nimia

ἐφ' ὅτῳ ἂν τύχωσι, παράγουσι, σημειοῦσθαι ἑαυταῖς, ὅπου ἐξαπατῶσιν. αἱ δ', οὐκ εἰδυῖαι, τὸ αὐτὸ ποιοῦσι ταῖς. φαῦλαι δέ, αἱ οὐκ ἀπαλλαττόμεναι ἐκ τῶν τεμενῶν, τὰ ὀρθὰ οὐ γιγνώσκουσαι.

η'. Ὅσαι δὲ τῶν κυνῶν τὰ ἴχνη τὰ μὲν εὐναῖα ἀγνοοῦσι, τὰ δὲ δρομαῖα ταχὺ διαπερῶσιν, οὐκ εἰσὶ γνήσιαι. διώκουσι δὲ αἱ μὲν ἀρχόμεναι σφόδρα, διὰ δὲ μαλακίαν ἀνιᾶσιν· αἱ δὲ ὑποθέουσιν, εἶτα ἁμαρτάνουσιν· ἔτεραι δὲ ἀνοήτως ἐμπίπτουσαι εἰς τὰς ὁδοὺς ἁμαρτάνουσι, τὸ ἀνήκουστον πολὺ ἔχουσαι.

θ'. Πολλαὶ δὲ τὰ δώματα ἀφιᾶσαι ἐπανέρχονται διὰ τὸ μισόθηρον, πολλαὶ δὲ διὰ τὸ φιλάνθρωπον. αἱ δ' οὐκ ἐκ τῶν ἰχνῶν κεκραγυῖαι ἐξαπατῶσι πειρῶνται, ἀληθῆ τὰ ψευδῆ ποιούμεναι.

ι'. Εἰσὶ δὲ, αἳ τοῦτο μὲν οὐ ποιοῦσι, μεταξὺ δὲ θέουσαι, ἂν ποθεν ἀκούσωσι κραυγῆς, καταλείπουσαι τὰ αὑτῶν ἔργα, ἀπερισκέπτως ὅτι τοῦτο φέρονται. μεταθέουσι γὰρ αἱ μὴ ἀσαφῶς,

nimia cum oſtentatione procurrunt, ſuæ ſibi fraudis conſciæ. Quædam hoc idem faciunt inſciæ. Nullius pretii ſunt, quæ nuſquam tritis è tramitibus declinant, veſtigia recta ignorantes.

8. At quæcunque canes veſtigia cubilium ignorant, curſu vero impreſſa celeriter percurrunt, non ſunt indolis bonæ. Rurſum pars ab initio vehementes in perſequendo, præ molitie deinde remittunt: pars in curſu ſequuntur alias, ac deinde aberrant: quædam in vias ſtulte incidunt aberrantque, & revocantes haudquaquam facile exaudiunt.

9. Multæ ferarum odio, pleræque hominum deſiderio, perſequutione omiſſa, recurrunt. Nonnullæ ex veſtigiis latratu abducere tentant, pro veris falſa ſimulantes.

10. Sunt quæ hoc non faciunt, ſed inter currendum, ſicunde clamorem audierint, ad hunc relicto labore ſuo temere feruntur. Et aliæ quidem ex nulla certa conjectura curſum mutant, pleræque

ἀσαφῶς, αἱ δὲ πολὺ ὑπολαμβάνουσαι, δοξάζουσαι δὲ ἕτεραι, αἱ δὲ πεπλασμένως, φθονερῶς δὲ ἄλλαι ἐκκινοῦσι πρὸς τὸ ἴχνος, διὰ τέλους συμπαραφερόμεναι.

ια'. Τὰ μὲν οὖν πλάσια τύπων φύσει ἔχουσι, τὰ δὲ ἠμέναι ἀνεπιστημόνως, δύσχρηστοί εἰσιν. αἱ τοιαῦται μὲν οὖν κύνες ἀποβέβληνται τὴν ὑπομνησίαν κυνηγεσίων. οἵας δὲ δεῖ ἔχειν αὐτοὺς γόνυς τά τε εἴδη καὶ τἄλλα, φράσω.

ΚΕΦ. δ'.

ΠΡῶτον μὲν οὖν χρὴ εἶναι μεγάλας, εἶτα ἐχούσας τὰς κεφαλὰς ἐλαφράς, σιμάς, ἀρθρώδεις, ἰνώδη τὰ κάτωθεν τοῦ μετώπου· ὄμματα μετέωρα, μέλανα, λαμπρά· μέτωπα μεγάλα καὶ πλατέα· τὰς βαθείας ἄκρας· ὦτα μικρά, λεπτὰ, ψιλὰ ὄπισθεν· τραχήλους μακροὺς, ὑγροὺς, εὐφερεῖς· στῆθη πλατέα, μὴ ἄσαρκα, ἀπὸ τῶν ὤμων τὰς ὠμοπλάτας διεστώσας μικρόν· σκέλη τὰ πρόσθια,

pleræque multum sibi promittentes, aliæ quadam ex opinione, nonnullæ per simulationem, aliæ per invidiam sic à vestigio recedunt, ut semper alias sectentur.

11. Hæc vero vitia pleraque canibus insunt à natura, ad nonnulla vero quod educentur insciteæ, parum utiles evadunt. Et hujusmodi quidem canes, studiosos etiam venationis homines avertere possint. Quales autem ejusdem generis esse debeant, quod formas adtinet, & alia ejusmodi, dicam.

CAP. IV.

PRimum igitur magnas esse oportet, deinde levia habere capita, sima, nervosa, inferiori frontis parte fibrosa; oculos sublimes, nigros, claros; magnas frontes, ac latas; discrimina profunda; parvas aures ac tenues, posteriore parte glabras; cervices longas, molles, ac flexiles; pectora lata, non macilenta; scapulas ab humeris parum distantes; anteriora crura, parva,

τρόχια, μικρά, ὀρθά, τροχύλα, στιφρά· τοὺς ἀγκῶνας, ὀρθούς· πλευρὰς μὴ ὀπίσω βαθείας, ἀλλ' εἰς τὸ πλάγιον πεπηχυίας· ὀσφὺν σαρκώδη, τὰ μεγέθη μεταξὺ μακρῶν, βραχέων· μήτε ὑγρὰς λίαν, μήτε σκληρὰς λαγόνας, μεταξὺ μεγάλων, μικρῶν· ἰσχία τροχύλα, ὄπισθεν σαρκώδη, ἄνωθεν δὲ μὴ συνδεδεμένα, ἔνδοθεν δὲ περιτελλόμενα· τὰ κάτωθεν τῶν κενεώνων λαγαρά, καὶ αὐτοὺς τοὺς κενεῶνας· ὑγρὰς μακράς, ὀρθὰς, λιγυράς· μηρίας, μὴ σκληράς· κατωφέρη μακρά, στερρὰ, εὐπαχῆ· σκέλη πολὺ μείζω τὰ ὄπισθεν τῶν ἔμπροσθεν, καὶ * στερνά· πόδας στερρούς.

β'. Καὶ ἐὰν ὦσιν τοιοῦτοι οἱ κύνες, ἔσονται ἰσχυροὶ, τὰ εἴδη ἐλαφροὶ, σύμμετροι, ποδώκεις, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγρυπνούντων φαιδροὶ καὶ εὔθυμοι.

γ'. Ἰχνεύουσι δ' οὐκ ἐν τῷ τάχει ἀπαλλαττόμενοι, πρὸς ταῖς κεφαλαῖς ὅτι μάλιστα λαγείας, ἐμμελιῶσαι μὲν πρὸς τὰ ἴχνη, ὑπερβάλλουσαι δὲ τὰ ὦτα, τὰ μὲν ὄμματα πυκνὰ μᾶλλον ἀναστρέφουσαι, ταῖς δὲ ὀφρύσι μαίνουσαι

recta, teretia, firma; flexus crurum, rectos; latera non admodum profunda, sed in obliquum tendentia; lumbos carnosos, magnitudine media inter ea quæ longa & brevia sunt; ilia nec valde mollia, nec rigida, inter magna & parva; coxas teretes, posterius carnosas, superius non connexas, interius contractas; inferiora ventris, cum ipso ventre, laxa: caudas longas, rectas, flexiles; femora, non dura; partes femoribus subjectas longas, teretes, satis spissas; posteriora crura prioribus multo grandiora, & superiori parte incurva; pedes rotundos.

2. Quod si canes hujusmodi fuerint, robustæ erunt, specie agiles, aptæ proportionis, celeres, & elegantes adspectu, oreque idoneo.

3. Sed ita vestigent, ut tritis hominum tramitibus celeriter excedant, capita terræ obliqua admoventes, ad vestigia subrideant, aureisque demittant, oculos hinc inde crebro moveant, & caudis blandientes, multis in utrum-

σαίνουσαι κύκλους πολλοὺς περὶ τὰς πλευρὰς περίπους ὁμοῦ πᾶσαι δ' ἴχνους ἅπασαι.

δ'. Ὅταν δὲ περὶ αὐτὸν ὦσι τὸν λαγὼ, δῆλον ποιείτω τῷ κυνηγέτῃ θᾶττον φοιτῶσαι μᾶλλον, γνωρίζουσαι ἀπὸ δ' θυμοῦ, ἀπὸ δ' κεφαλῆς, ἀπὸ τ' ὀμμ', ἀπὸ δ' μεταλλάξεως τ' σημ', καὶ ἀπὸ τῶν ἀναθλεμμ', καὶ ἐμβλεμμ', τ' ὅπη τὰς καθέδρας δ' λαγὼ, καὶ ἀπὸ τ' εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ὄπισθεν, καὶ εἰς τὸ πλάγιον ἀναρρίμμ', καὶ ἀπὸ δ' ἀληθῶς ἤδη ἀωρᾶσθαι τ' ψυχὴν, καὶ ὑπερχάρειν, ὅτι δ' λαγὼ ἐγγύς εἰσι.

ε'. Διωκέτω δὲ ἐρρωμένως, καὶ μὴ ἐπανιέσθω, σὺν πολλῇ κλαγγῇ καὶ ὑλαγμῷ, συνεκφώσας μὲν δ' λαγὼ πάντη. μεταθείτω δὲ ταχὺ, καὶ λαμπρῶς, πυκνὰ μεταφερόμεναι, καὶ ἐπαναχλαγάσας δικαίως, πρὸς δὲ τ' κυνηγέτην μὴ ἐπανίτω λιπῶσα τὰ ἴχνη.

ς'. Μετὰ δὲ δ' εἴδους, καὶ δ' ἔργα τούτων, εὔψυχοι ἔστω, καὶ εὔποδες, καὶ εὔῤῥινες, καὶ εὔθριξ. εὔψυχοι μὲν οὖν ἔσον, ἐὰν

utrumque latus ambagibus per vestigia simul omnes progrediantur.

4. Sed ubi ad leporem ipsum accesserint, tum vero id venatori significent curritando celerius, atque idem indicantes ipso motu animi, capite, oculis, mutatione signorum ac indiciorum; acie modo sursum, modo in leporis sessionem directa; retrorsum in transversa; diverso impetu in anteriora, & reabse jam arrigendo animum, ac gestiendo, quod à lepore non procul absint.

5. Totis autem viribus persequantur, nec remittant, haud absque ingenti clamore ac latratu ipso cum lepore qualibet evadentes; ac veloci splendidoque cursu eum premant, identidem proruendo, justaque de caussa latratu altiori utendo; nec tamen ad venatorem, omissis vestigiis, redeant.

6. Præter hanc speciem, & hanc venandi rationem, requiritur ut animosæ sint, & pedibus, & naribus, & pilis bonis instructæ. Animosæ erunt, si

ἐὰν μὴ λίπωσι τὰ κυνηγέσια, ὅτῳ ἢ πείνῃ· εὔεινες δὲ, ἐὰν ᾖ λαγὼ ὀσφραίνωνται ἐν τόποις ψιλοῖς, ξηροῖς, πρωϊνοῖς, ᾖ ἄρτι ἐπόντος· εὔποδες δὲ, ἐὰν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ μὴ καταῤῥηγνύωνται αὐτῶν οἱ πόδες τὰ ὄρη θέοντες· εὐτειχες δὲ, ἐὰν ἔχωσι λεπτὴν, ᾖ πυκνὴν, ᾖ μαλακὴν τὴν τρίχα.

ζ'. Τὰ δὲ χρώματα ἢ χρὴ εἶναι τῶν κυνῶν οὔτε πυῤῥὰ, οὔτε μέλανα, οὔτε λευκὰ παντελῶς. ἔστι γὰρ ἢ γενναῖον τοῦτο, ἀλλ' ἁπλοῦν ᾖ θηριώδες.

η'. Αἱ μὲν οὖν πυῤῥαὶ ἔχουσαι ἕως λευκὸν τρίχα ἐπανθοῦσαι περὶ τὰ πρόσωπα, ᾖ αἱ μέλαιναι· αἱ δὲ λευκαὶ, πυῤῥάν· ὅτι δὲ ταῖς μηριαίαις ἄκραις τρίχας ὀρθὰς, βαθείας, ᾖ ὅτι ταῖς ὀσφύσι ᾖ ταῖς οὐραῖς κάτω, ἄνωθεν δὲ μετρίας.

θ'. Ἄγειν δὲ ἄμεινον τὰς κυνὰς τὰ ὄρη πολλάκις, τὰ δὲ ἔργα ἧττον. τὰ μὲν γὰρ ὄρη οἷόν τε θηρᾶν ᾖ ἰχνεύειν ᾖ μεθαθεῖν καθαρῶς, τὰ δὲ ἔργα ὑδέτερα, διὰ τοὺς τριμμούς.

ι'. Ἔστι δὲ ᾖ ἄνδρ τοῦ εὐεισκεῖν ἐν λαγὼ ἀγαθὸν

venationem æstu incumbente non deserant: narium bonarum, si leporem nudis in locis, aridis, apricis, & sub accessum sideris odoratu deprehendant: bonis præditi pedibus, si eodem anni tempore, dum montes percurrunt, pedes eorum non findantur: pili boni, si quidem is & subtilis sit, & spissus, & mollis.

7. At colore canes esse oportet minime rufo, neque nigro, neque candido prorsus. Quippe non index hic indolis generosæ, sed vulgaris ac ferinæ.

8. Si rufi nigrive coloris fuerint, villos candidos; si candidi, rufos habeant, circum frontem nitentes. In summis femorum partibus pilos habeant rectos & longos, itemque in lumbis & cauda infima; superius autem, mediocres.

9. Satius autem fuerit, per montes sæpe, per rura ducere canes rarius. Nam montes perveſtigari possunt, & absque impedimentis hinc inde liquido percurri: quum tramitum causſa neutrum cultis in locis fieri possit.

10. Quinetiam si maxime lepus aliquis

θὸν ἄγειν τὰς κύνας τὰ τραχέα. καὶ γὰρ εὐπόδες γίγνονται, καὶ τὰ σώματα ἀσκοῦσι ἐν τόποις τοιούτοις ὠφελοῦνται.

ια'. Ἀγέσθωσαν δὲ θέρους μέν, μέχρι μεσημβρίας· χειμῶνος δέ, δι' ἡμέρας· μετοπώρου δ', ἔξω μεσημβρίας· ἔαρος δὲ ἑσπέρας, ὅ ἔαρ. Ταῦτα γὰρ μέτρια.

ΚΕΦ. ε'.

ΤΑ δὲ ἴχνη τὰ λαγὼ τὰ μὲν χειμῶνος μακρά ἐστι, διὰ τὸ μῆκος τῶν νυκτῶν· τὰ δὲ θέρους, βραχέα, διὰ τὸ ἐναντίον. χειμῶνος μὲν οὖν οὐδὲν ὄζει αὐτῶν, ὅταν πάχνη ᾖ, ἢ παγετός. ἡ μὲν γὰρ πάχνη τῇ αὐτῆς ἰσχύϊ ἀνασπάσασα τὸ θερμὸν ἔχει ἐν αὑτῇ, ὁ δὲ παγετὸς, ἐμπήξας.

β'. Καὶ αἱ κύνες μαλακυνθῶσαι τὰς ῥῖνας οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι, ὅταν ᾖ τοιαῦτα, πρὶν ἂν ὁ ἥλιος ἀναλύσῃ αὐτά, ἢ πρόσω ἡ ἡμέρα. τότε δὲ καὶ αἱ κύνες ὀσφραίνονται, καὶ αὐτὰ ἐπαναφερόμενα ὄζει.

γ'. Ἀφανίζει

aliquis haud inveniatur, tamen per aspera loca ducere canes prodest; quum pedes hinc bonos consequantur, & corpora in hujusmodi locis exercentes, meliores evadant.

11. Ducantur autem æstate, usque ad meridiem: hyeme, per totum diem: autumno, extra meridiem: vere, intra vesperam. Inest enim his mediocritas.

CAP. V.

CÆterum leporis vestigia procul hyeme se porrigunt, quia longæ sunt noctes; parum autem æstate, ob rationem contrariam. Nec vero hyeme olent diluculo, quum pruina fuerit, aut gelu. Pruina enim vi sua calorem in se contrahens, intra se retinet: gelu autem densat.

2. Quæ quum acciderint, ob teneritatem narium canes prius sentire non possunt, quam sol dieive procedens, ea solvat. Tunc & canes olfaciunt, & ipsa vestigia dum evaporant, redolent.

3. Delet

γ'. Αφανίζει δὲ καὶ ἡ πολλὴ δρόσος καταφέρουσα αὐτά. καὶ ὅμβροι, οἱ γιγνόμενοι ἀφ' ἑκάστου, ὀσμὰς ἄγοντες ἐκ γῆς, ποιοῦσι δύσοσμον, ἕως ἂν ψυχθῇ. χείρω δὲ καὶ τὰ νότια ποιεῖ. ὑγραίνοντα γὰρ ἀφαιρεῖ· τὰ δὲ βόρεια ἐὰν ᾖ ἄλυπα, συνίστησι καὶ σώζει.

δ'. Οἱ δὲ ὑετοὶ καταπλύζουσι, καὶ αἱ ψυχάδες· καὶ ἡ σελήνη ἀμαυροῖ τῷ θερμῷ, μάλιστα δὲ ὅταν ᾖ πανσέληνος, καὶ μανόταται τότε. χαίροντες γὰρ τῷ φέγγει, ἐπαναῤῥιπτοῦντες μακρὰ διαιροῦσιν ἀντιπαίζοντες. ταραχὰς δὲ, ὅταν ἀλώπεκες παρεξέλθωσι, γίγνει.

ε'. Τὸ δὲ ἔαρ κεκραμένον τῇ ὥρᾳ καλῶς παρέχει τὰ ἴχνη λαμπρά, πλὴν εἴπ ἡ γῆ ἐξανθοῦσα βλάπτει τοὺς κυνάς, εἰς τὸ αὐτὸ συμμιγνύουσα τὰ ἀνθῶν τοὺς ὀσμάς· λεπτὰ δὲ, καὶ ἀσαφῆ τὰ ἴχνη. ἀφάπυρος γὰρ οὖσα ἡ γῆ ἀφανίζει ὃ θερμόν, ὃ ἔχουσιν. ἔτι γὰρ λεπτὸν, καὶ αἱ κυνὲς ἧττον ὀσφραίνονται τότε, ἀπὸ τὸ ἐκλελύσθαι τὰ σώ-

μαλα·

3. Delet etiam ea delapsus ros multus. Imbres item, qui longioribus intervallis cadunt, eductis terræ odoribus faciunt, ut difficulter oleant vestigia, donec tellus exsiccetur. Etiam tempestas australis deteriora facit, dum humectans diffundit: septentrionalis vero, si nimis sæva non sit, durabilia reddit, & servat.

4. Tam pluviæ quam guttæ diluunt, & inundant. Lunæ quoque calor facit, ut evanescant vestigia, præsertim quum plena est. Et vestigia tunc quidem rarissima sunt, quod gaudentes ejus luce lepores inter se colludant, & procul se jactando magnis intervallis vestigia distinguant. Eadem turbantur, quum vulpes antea pertransierint.

5. Ver propter anni temperiem, satis clara præbet vestigia; nisi quod terra, ficubi floret, canibus officit, dum in unum confundit florum ac vestigiorum odores: æstate vero exilia sunt, & obscuriora. Nam terra fervens abolet quidquid halitus & caloris habent. Est enim is tenuis, & canes tunc minus olfaciunt, quod eorum corpora

resoluta

μαζα: ὃ δὲ μετοπώρᾳ καθαρά. ὅσα γὰρ ἡ γῆ φέρει, τὰ μὲν ἤμερα συνηθροίσαι, τὰ δὲ ἄγρια γήρᾳ ἁλίσκεται. ὥστε ἃ ἀναλυπῶσι τὰ καρπῶν αἱ ὀσμαὶ εἰς ταῦτα φερόμεναι.

ς'. Ἐν δὲ χειμῶνος, καὶ θέρους, καὶ μετοπώρου τὰ ἴχνη ὀρθὰ ὅπη τὸ πολὺ, ἃ δ' ἥρᾳ συμπεπλεγμένα. τὸ γὰρ θηρίον σωδυάζεται μὲν ἀεί, μάλιστα δὲ ταύτην τὴν ὥραν. ὥστε ἀφ' τοῦτο ἐξ ἀνάγκης μετ' ἀλλήλων πλανώμενοι τοιαῦτα ποιοῦσιν.

ζ. Οἷς δὲ τὰ ἴχνη ὅπη πλείω χρόνον τὰ εὐναῖα τῶν θρομμαίων. τὰ μὲν εὐναῖα ὁ λαγὼς ποιεῖται ἐφισάμενος, τὰ δὲ θρομμαῖα δέχων. καὶ χῆ οὖν τὰ μὲν πεπωκότα, τῶν δὲ οὐ πεπλησμένα. ἐν δὲ τοῖς ὑλώδεσι μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς ψιλοῖς ὄζει. ἀφαιρέχων γὰρ, καὶ ἀναπηδίζων, ἅπτεται πολλῶν.

η'. Καταπίπτουσι δ' εἰς ἃ ἡ γῆ φύει ἢ ἔχει ἐφ' ἑαυτῆς, οἷον παντὶ, ἐπ' αὐτῷ, ἐν αὐτοῖς, περὶ αὐτά, ἄπο-

θεν,

refoluta languent. Autumni tempore veſtigia pura ſunt. Nam quæcumque terra producit, ſive domeſtica, jam congeſta ſunt; ſeu agreſtia, ſenio contabuerunt. Itaque fructuum odores ad veſtigia non ita feruntur, ut quidquam obſint.

6. Itidem hyeme, & æſtate, & autumno recta ſunt ut plurimum veſtigia, vere autem inter ſe perplexa. Nam coit hæc fera cum alias ſemper tum hoc tempore inprimis: ut à ſimul oberrantibus hanc ipſam ob cauſſam id neceſſario fieri oporteat.

7. Olent autem veſtigia cubilibus impreſſa, diutius quam in curſu. Nam illa cubilium inſiſtendo; curſus veſtigia currendo lepus imprimit. Itaque terra per illa denſatur, his non impletur. In ſylvoſis vero locis redolent magis, quam nudis. Siquidem modo percurrens lepus, modo ſeſſitans, multa contingit.

8. Procumbit autem ad ea quæ terra gignit, vel ſuperficie ſua continet, & quidem ſub re quavis, ſuper re quavis, in rem quamvis; itemque

θεν, πολὺ, μικρὸν, μεταξὺ τούτων· ὅτε δὲ ἡ σὺ τῇ θαλάττῃ ἀφρίπτῶν ὅπῃ τὸ δυνατὸν, ἡ σὺ ὕδατι, ἐάν τι ἢ ὑπερέχον ἢ ἐμπεφυκὸς σὺ τούτῳ.

θ'. Ὁ μὲν οὖν * εὐναῖος ὁ ποιούμενος εὐνὴν, ὅπῃ τὸ πολὺ, ὅτῳ μὲν ἡ ψυχὴ, σὺ εὐδιεινοῖς· ὅταν δὲ καύματα, σὺ πολυσκίοις· τὸ δὲ ἔαρ ἡ τὸ φθινόπωρον, σὺ προσηλίοις· ὦ δὲ δρομῆοι ὑχ ὕπω, ἀφ' τὸ ὑπὸ τῶ κυνῶν ἔκπληκτοι γίνεσθαι.

ι'. Κατακλίνεται δὲ ὑποθεὶς τὰ ὑποκώλια ὑπὸ τὰς λαγόνας, τὰ δὲ προσθεν σκέλη τὰ πλάγια σωθεὶς ἡ ἐκτείνας, ἐπ' ἄκρους δὲ τοὺς πόδας τῷ γόνυ καταθεὶς, τὰ δὲ ὦτα ὑπιπετάσας ὅπῃ τὰς ὠμοπλάτας. εἶτα δὲ ὑποστέγει τὸ ὑγρόν. ἔχει δὲ ἡ τὸ τρίχα θερμὴν. πυκνὴ γὰρ ἡ μαλακή.

ια'. Καὶ ὅταν μὲν ἐγρηγορῇ, καταμύει τὰ βλέφαρα. ὅταν δὲ καθεύδῃ, τὰ μὲν βλέφαρα ἀνεπέπταται ἀκίνητα, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἀτρέμας ἔχουσι. τοὺς δὲ μυκτῆρας, ὅταν εὕδῃ, κινεῖ πυκνά· ὅταν δὲ μὴ, ἧττον. ιβ'. Οταν

itemque propius, longius; diu, parum, mediocriter; & in mare nonnunquam, ad id quod poteſt, exſiliens; & in aquam, ſi quid exſtans, innatumve ſit aquæ.

9. Lepus cubans eſt, qui cubile ſibi ſtruit, idque ut plurimum, quum frigora ſunt, tepidis in locis; quum æſtus, in opacis; quum ver & autumnus, in apricis: alia curſitantium eſt ratio, propterea quod eis terror à canibus incutiatur.

10. Sic autem procumbit, ut partes inferiores ſubter ilia collocet, cruribus anterioribus ut plurimum compoſitis & exporrectis, mento extremis pedibus impoſito, auribus ſupra ſcapulas expanſis. Deinde partes etiam molliores tegit. Habet & pilos ad tegendum aptos, quippe qui denſi ſint ac molles.

11. Quum vigilat, nonnihil connivet palpebris: quum dormit, palpebras nullo cum motu apertas habet, oculis manentibus immotis. Nares per ſomnum frequenter movet, extra ſomnum rarius.

12. Quum

ιβ'. Οταν δὲ ἡ γῆ βρύῃ, μᾶλλον τὰ ἔργα ἢ τὰ ὄρη ἔχουσιν. ὑπομιμνῇ δὲ πανταχῆ ἰχνεύουσα, ἐὰν μήπ φοβέφος τ νυκτὸς γένηται. παθὼν δὲ τοῦτο ὑποκινῇ.

ιγ'. Πολύγονον δ' ἐστὶν ὅπως, ὅτε τὰ μὲ τέτοκε, τὰ δὲ τίκτῃ, τὰ δὲ κύει. τ δὲ μικρῶν λαγίων ὄζῃ μᾶλλον, ἢ τ μεγάλων. ἔτι γὰ ὑγρομελῆ ὄντα, ὑπτύρεται ὅλα ὑπὸ τ γῆς.

ιδ'. Τὰ μὲ οὖν λίαν νεογὰ φιλοκυνηγέται ἀφιᾶσι τῇ Θεῷ. οἱ δὲ ἤδη ἔτειοι τάχιστα φέρουσι τὸν δρόμον, τοὺς δ' ἄλλους οὐκέτι. εἰσὶ γὰρ ἐλαφροὶ, ἀδυνατοι δέ.

ιε'. Λαμβάνῃ δὲ δ ὃ λαγὼ τὰ ἴχνη ὑπάγοντα τοὺς κυνας ἐκ τ ἔργων ἄνωθεν, ὅσοι δὲ μὴ ἔρχονται αὐτῶν εἰς τὰ ἐργάσιμα, τοὺς λειμῶνας, τοὺς νάπας, τὰ ῥεῖθρα, τοὺς λίθους, τὰ ὑλώδη· ἢ ἐὰν ὑποκινῇ, μὴ ἀναβοᾷν, ἵνα μὴ αἱ κυνες ἔκφρονες γινόμεναι χαλεπῶς τὰ ἴχνη γνωρίζωσιν.

ιϛ'. Εὐ-

12. Quum terra pullulat, culta magis quam montes eum retinent. Ubique subsistit, dum investigatur; nisi noctu ingens eum metus invaserit. Id ei quum accidit, loco se movet.

13. Tam fœcundum est animal, ut partim recens pepererit, partim patiat, partim uterum gerat. Parvorum lepusculorum vestigia magis olent, quam adultorum. Nam quum membra eorum adhuc mollia sint, tota quasi tractim terram stringunt.

14. Quicumque recens editi sunt admodum, eos venationum studiosi Dianæ dimittunt. Anniculi cursum primum celerrime conficiunt, reliquos non item. Sunt enim agiles quidem illi, sed imbecilles.

15. Vestigia leporis captanda sunt ita, ut ex arvorum parte superiori canes ducas, præsertim si lepores fuerint, qui ad loca culta non veniunt, in prata, in saltus, fluenta, saxa, loca sylvosa. Quod si loco se moverit, clamandum non erit; ne canes adtonitæ, vestigia difficulter agnoscant.

ιϛ'. Εὐεισκέμμενοι δὲ ὑπ' αὐτῶν ἢ διωκόμενοι ἔστιν ὅτε διαβαίνουσι τὰ ῥεύματα, ἢ ὑποκάμπτουσι, ἢ καταδύονται εἰς φάραγγας, ἢ εἰσπλῶσι. περιόπτονται γὰρ οὐ μόνον τὰς κύνας, ἀλλὰ ἢ τοὺς ἀετούς. ὑποβαλόντες γὰρ τὰ σιμὰ ἢ μικρὰ, ἀναρπάζονται ἕως ἂν ὦσιν ἔτεσι· τοὺς δὲ μείζους ὑπερέχουσαι αἱ κύνες ἀφαιροῦνται.

ιζ'. Ποδωκέστατοι μὲν οὖν εἰσιν οἱ ὄρφνοι, οἱ πεδινοὶ δὲ ἧττον, βραδύταται δὲ οἱ ἕλφοι. οἱ δ' ὑπὲρ πάντας τοὺς τόπους πλανῆται, χαλεποὶ περὶ τοὺς δρόμους. τὰ γὰρ σαύτομα ἴσασι. θέουσι γὰρ μάλιστα μὲν τὰ ἀνάντη, ἢ τὰ ὁμαλά· τὰ δὲ ἀνόμοια, ἀνομοίως· τὰ δὲ κατάντη, ἥκιστα.

ιη'. Διωκόμενοι δέ εἰσι καταδηλοι μάλιστα μὲν ἀφ' ὑγρᾶς κεκινημένης, ἐὰν ἔχωσιν ἔνιον ἐρύθημα, ἢ ἀφ' ἁλὸς μὴ, διὰ τὴν ἀνταύγειαν· καταδηλοι δὲ ἢ ἐν τοῖς τριμμοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐὰν ὦσιν ἰσόπεδοι. τὸ γὰρ φανὸν τὸ ἐν αὐτοῖς οἷον ἀντιλάμπει. ἄδηλοι δὲ, ὅταν κατ'

τοὺς

16. Quum inveniuntur à canibus, iisdem insequentibus nonnunquam flumina trajant, & cursum flectunt, & in convalles se abdunt ac involvunt. Non enim canes tantum metuunt, sed etiam aquilas; à quibus inter superandum loca devexa sylvisque nuda, dum adhuc anniculi sunt, rapiuntur: majores à canibus impetu facto auferuntur.

17. Velocissimi sunt montani, campestres minus, paluſtres autem longe tardissimi. At qui locis omnibus oberrant, molesti sunt in cursu. Norunt enim itinera compendiaria, & maxime currunt per acclivia, vel plana: si quæ sunt loca inæqualia, & hæc inæqualiter percurrunt; per declivia minime feruntur.

18. In persequendo maxime conspiciuntur, quum per agrum subactum currunt, si quidem rubor quidam eis adsit; itemque per stipulas, propter splendoris reflexionem. Sunt etiam in tramitibus ac vris conspicui, siquidem hæ planæ fuerint. Nam quod in eis nitidum est, resplendet. Conspici ne-

τοὺς λίθους, τὰ ὄρη, τὰ φέλλια, τὰ δασέα ἀποχωρῶσι, διὰ τὴν ὁμόχροιαν.

ιθ'. Περιλαμβάνοντες δὲ τὰς κυνὰς ἐφίσανται, καὶ ἀναχαλιζόντες ἐπάγουσιν αὐτοὺς, καὶ ἐπακούουσιν εἴπου πλησίον κλαγγὴ ἢ ψόφος τῶν κυνῶν, καὶ ὅθεν ἂν ἀκούσωσιν, ἀποτρέπονται.

κ'. Οτὲ δὲ καὶ οὐκ ἀκούσαντες, ἀλλὰ δόξαντες ἢ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀφ' ἑαυτῶν, ἀφ' ἑτέρων αὐτῶν, ἐπαλλάττοντες ἄλμαλα, ἐμποιοῦντες ἴχνεσιν ἴχνη, ἀποχωροῦσι.

κα'. Καὶ εἰσι μαχεσφρομῶται μὲν οἱ ἐκ τῶν φιλῶν εὐεισκόμενοι, ἀφ' ὧν καταφανές· βεαχυφρομῶται δὲ, οἱ ἐκ τῶν δασέων· ἐμποδὼν γὰρ τὸ σκοτεινόν.

κβ'. Δύο δὲ καὶ τὰ γένη ἐστὶν αὐτῶν. οἱ μὲν γὰρ μεγάλοι, ἐπίσημοι, καὶ τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ μετώπῳ μέγα ἔχουσιν· οἱ δ' ἐλάττους, ὑπόξανθοι, μικρὸν τὸ λευκὸν ἔχοντες.

κγ'. Τὴν δὲ οὐρὰν οἱ μὲν κύκλῳ ποικίλον, οἱ δὲ ἀφ-

nequeunt quum ad saxa, montes, loca suberosa, sylvisque densa, secedunt, idque ob coloris similitudinem.

19. Si canes antevertant, subsistunt; seque humi collocatos erigunt, & num alicubi latratus strepitusve canum in propinquo sit, auribus captant: & undecumque hunc percipiunt, inde se avertunt.

20. Interdum tametsi nihil audierint, opinione tamen, ac persuasione sua, propter eadem, & per eadem loca, variatis saltibus, & in vestigia vestigiis aliis impressis, ita deinde discedunt.

21. Cursu longissima spatia conficiunt, qui nudis in locis reperiuntur, quod ea satis lucis habeant; brevissima, qui in sylvosis: quod tenebræ sint eis impedimento.

22. Duo sunt autem eorum genera. Nam alii magni sunt, notis nigris varie distincti, qui & albedinem in fronte insignem habent: alii minores subflavi, exigua cum albedine.

23. Cauda illis undique varia est, his albedine insignis longiore

πρόσωπον· καὶ τὰ ὄμματα οἱ μὲν ὑπόχαροποί, οἱ δ' ὑπόγλαυκοι· καὶ τὰ μέλανα τὰ περὶ τὰ ὦτα ἄκρα οἱ μὲν ὀπὶ πολύ, οἱ δὲ ὀπὶ μικρόν.

κδ'. Ἔχυσι δὲ αὐτῶν αἱ πολλαὶ τῶν νήσων τὰς ἐλάττους, αὗται ἔρημοι καὶ οἰκούμεναι. ὃ δὲ πλῆθος πλείους ἐν αὐταῖς, ἢ ἐν ταῖς ἠπείροις. καὶ γὰρ εἰσὶν οὐτ' ἀλώπεκες ἐν ταῖς πολλαῖς αὐτῶν, αἵπινες καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα ὀπῶσαι ἀναιροῦνται, ὅτε ἀετοί. τὰ μεγάλα δ' ὄρνεα ἔχυσι μᾶλλον, ἢ τὰ μικρά. ἐλάττω δ' ὀπὶ τὸ πολὺ τὰ ἐν ταῖς νήσοις.

κε'. Κωνηγέται δὲ εἰς μὲν τὰς ἐρήμους ὀλιγάκις ἀφικνοῦνται, ἐν δὲ ταῖς οἰκουμέναις ὀλίγοι ὄντες, καὶ ὑ φιλόθηρες οἱ πολλοί. εἰς δὲ τὰς ἱερὰς τῶν νήσων οὐδὲ ἁψοβιβάζειν οἴόντε κυνάς. ὅτου οὖν τῶν τε ὑπαρχόντων ὀλίγοις ἐνθηρῶνται, καὶ τῶν ὑπογινομένων, ἀνάγκη ἀφθόνους εἶναι.

κς'. Βλέπει δὲ οὐκ ὀξὺ διὰ πολλά. τά τε γὰρ ὄμματα ἔχει ἔξω, καὶ τὰ βλέφαρα ἐλλείποντα, καὶ οὐκ ἔχον-

spatio. Oculi illis subfulvi, his subcæsii. Quam circa summas aures nigredinem habent, ea magna est in illis, in his exigua.

24. Minores maxime in insulis, tum desertis, tum habitatis & excultis, reperiuntur: atque adeo plures sunt in iis quam in terra continente. Quippe nec in plerisque vulpes sunt, quæ tum lepores tum fœtus eorum interficiunt; nec aquilæ, quæ magis in montibus vastis degunt, quam exiguis. Et sunt in insulis plerumque montes minores.

25. Venatores etiam raro in desertas insulas veniunt, & in iis, quæ incoluntur, pauci sunt homines, neque venationis admodum studiosi. Quæ vero sacræ sunt insulæ, in eas haud fas est canes transvehi. Quo fit, ut quum pauci de iis qui jam illic existunt, venando capiantur, & plures semper gignantur; necessario magna sit eorum copia.

26. Multæ sunt autem causæ, quamobrem lepores acutum non cernant. Nam & oculos habent exstantes, & palpebras curtas, quæque

ἔχοντα προβολὴν τῆς αὐγῆς. ἡ ὄψις οὖν διὰ ταῦτα ἀμαυρά, ἐσκεδασμένη.

κζ'. Ἅμα δὲ τούτοις, ἢ ἂν ὕπνῳ ὦν τὰ πολλὰ τὸ θηρίον οὐκ ὠφελῆται πρὸς τὸ ὁρᾶν. καὶ ἡ ποδωκία πρὸς τὸ ἀμβλυωπῆν αὐτῷ πολὺ συμβάλλεται. ταχὺ γὰρ ἑκάστῳ διαφέρῃ τὴν ὄψιν, πρὶν νοῆσαι ὅ,τι ἐστί.

κη'. Καὶ οἱ φόβοι τῶν κυνῶν, ὅταν διώκωσι, ἐπόμενοι μὴ πύπτων, συνεξαιρεῖσθαι τὸ πρόσω. ὥστε διὰ ταῦτα πρόσπιπτον λανθάνῃ πρὸς πολλά, καὶ εἰς ἂν ἄρκυς ἐμπίπτων.

κθ'. Εἰ δ' ἔφυγεν ὀρθόν, ὀλιγάκις ἂν ἔπαθε τοιοῦτον. νῦν δὲ προβάλλων καὶ ἀγαπῶν τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἐγένετο καὶ ἐτράφη, ἁλίσκεται· καὶ πόδας δὲ ὁ πολλάκις ὑπὸ τῶν κυνῶν, διὰ τάχος, κρατεῖται· ὅσοι δὲ ἁλίσκονται, πρὸς φύσιν τοῦ σώματος, τύχῃ δὲ λῃσθέντες. ὀλίγον γὰρ τῶν ὄντων ἰσομέγεθες τούτῳ ὅμοιόν ἐστι πρὸς

que satis oculos obtegere nequeunt: quibus sane rebus videndi vis hebes redditur, quippe quæ dissipetur.

27. Præterea quum etiam somno plerumque fruitur hoc animal, parum inde tamen ad visum adjumenti habet. Ipsa pedum velocitas ad obtusionem facultatis cernentis non parum confert. Nam celeriter ab objecto quovis oculos prius avertit, quá quid sit, animadvertat.

28. Etiam canum persequentium comites, ipsæ formidines, inter alia providentiam omnem eis adimunt. Quæ causſæ sunt, ut imprudenter irruens in multa, etiam in retia incidat.

29. Quod si recta via fugeret, non frequenter hæc illi acciderent. Nunc quia complectitur atq; amat ea loca, quibus in locis & ortus & educatus est, capitur: quum cæteroquin ob celeritatem, in canum potestatem, insistentium ipsius vestigiis, raro perveniat. Quod si qui capiantur, id casu potius quodam fit, quam natura corporis impulsi. Quippe nullum animal est, quod lepori magnitudine par, eum cursu

æquet.

πρὸς δρόμον. σύγκειται δὲ ἐκ τοιούτων τὸ σῶμα.

λ'. Ἔχει δὲ κεφαλὴν κύφλην, μικρὰν, καταφερῆ, γενεῖον ἐκ δὲ πρόσθεν τραχήλου λεπτοῦ, περιφερῆ, οὐ σκληρὸν, μῆκος ἱκανόν· ὠμοπλάτας ὀρθὰς, ἀσυνδέτους ἄνωθεν· σκέλη τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐλαφρὰ, σύγκωλα· πῆχος δὲ βραχύτονον, πλευρὰς ἐλαφρὰς, συμμέτρους· ὀσφὺν περιφερῆ, κοίλην, σαρκώδη· λαγόνας ὑγρὰς, λαγαρὰς ἱκανῶς· ἰσχία τροχύλα, πλήρη κύκλῳ, ἄνωθεν δὲ ὡς χρὴ διεζῶται· μηροὺς μακροὺς, εὐπαχεῖς, ἔξωθεν μὲν ὑπεπταμένους, ἔνδοθεν δὲ οὐκ ὀγκώδεις· ὑποκώλια μικρὰ, περιφερῆ· πόδας τοὺς πρόσθεν ἄκρως ὑγροὺς, γενοὺς, ὀρθούς· τοὺς δὲ ὄπισθεν τερεοὺς, πλατεῖς· πάντας δὲ, σφόδρα τραχέως φροντίζοντας· σκέλη τὰ ὄπισθεν μείζω πολὺ τῶν ἔμπροσθεν, καὶ ἐγκεκλιμένα μικρὸν ἔξω· τείχωμα βραχύ, κῦφον.

λα'. Ἐὰν οὖν ἀδύνατον μὴ οὐκ εἶναι, ἐκ τοιούτων συνηρμοσμένον, ἰσχυρὸν, ὑγρὸν, ὑποθέλαφρον. τεκμήριον δὲ, ὡς

æquet. Ejuſmodi ſcilicet ex partibus corpus ejus compoſitum eſt.

30. Caput leve habet, idemque parvum, deorſum ſpectans, anteriori parte ſtrictius: collum exile, rotundum, non rigidum, juſta longitudine: ſcapulas rectas, à ſummo non connexas: crura ſub ipſis levia, partibus recte junctis: pectus haudquaquam anguſtum: latera levia, proportionis aptæ: lumbos teretes, cavos, carnóſos: ilia mollia, ſatiſq; laxa: coxas rotundas, undique plenas, parte ſuperiori à ſe invicem debito ex intervallo diſtantes: femora oblonga, ſatis ſpiſſa, extrinſecus tenſa, interius non turgida: partes his ſubjectas, parvas, firmas: pedes anteriores ſummopere molles, anguſtos, rectos; poſteriores firmos, latos; omnes nihil, quod aſperum ſit, curantes: crura poſteriora prioribus longe majora, nonnihil extrorſum incurvata: pilos breves, ac leves.

31. Quapropter fieri non poteſt, quin quod ex hujuſmodi partibus compoſitum eſt, firmum ſit, molle, vehementer leve: cujus quidem

ὡς ἐλαφρὸν ἔστιν, ὅταν ἀτρέμα ἀμφιπορεύηται, πηδᾷ (βαδίζοντα δὲ οὐδεὶς ἑώρακεν, οὐδ' ὄψεται) πρὸς τὸ ἐπέκεινα τῶν ἔμπροσθεν ποδῶν τοὺς ὄπισθεν, καὶ ἔξω, καὶ δεῦρο ἵστησι. δῆλον δὲ τοῦτο ἐν χρείᾳ.

λβ'. Οὐρὰν δὲ οὐκ ἐπιτηδείαν ἔχει πρὸς δρόμον. ἐπιδύνειν γὰρ οὐχ ἱκανὴ τὸ σῶμα, ἀμφὶ τὴν βραχύτητα, ἀλλὰ πῇ ὠπὶ ἑκατέρᾳ τοῦτο ποιεῖ. καὶ ὅταν ἁλίσκηται ὑπὸ τῶν κυνῶν, καταβάλλει ἅμα καὶ ἀποβάλλει τὸ ἕτερον οὖς πλάγιον, ὁποτέρᾳ ἂν λυπῆται ἀφειδόμενον, διὸ δὴ εἰς τοῦτο ὑποτρέφει ταχύ, ἐν μικρῷ πολὺ καταλιπὼν τὸ ὑπιφερόμενον.

λγ'. Οὕτω δὲ ἐπίκαιρόν ἐστι τὸ θηρίον, ὥστε οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ἰδὼν ἰχνεύομενον, ἐυρισκόμενον, μεταθεόμενον, ἁλισκόμενον, ἐπιλάθοιτ' ἂν εἴτε ἐρᾴη.

λδ'. Ἐν δὲ τοῖς ἔργοις κωλυτοῦσι τὰ ἀπέχεσθαι ὧν ὥρη φέρουσι, καὶ τὰ νάματα καὶ τὰ ῥεῖθρα ἐᾶν. τὸ γὰρ ἅπτεσθαι τόπων αἰσχρῶν καὶ κακῶν, καὶ ἵνα μὴ

dem levitatis agilis indicium est, quod quum etiam remissius aliquo pergit, saltare solet; (gradientem nec vidit quisquam, nec videbit) adeo quidem, ut ultra extraque priores pedes collocet posteriores, itaque currat. Manifesto paret hoc in necessitate.

32. Caudam habet ad cursum minus commodam. Non enim propter brevitatem ad dirigendum corpus idonea est, sed hoc utraque facit aure. Quumque in eo est ut capiatur à canibus, alteram aurem demittit, & detorquet obliquam; & utra tandem parte læditur, in hanc innitens, hoc modo celeriter sese flectit, exiguo temporis spatio longe canibus irruentibus post se relictis.

33. Adeo lepidum vero animal est, ut nemo sit; qui, sreum videat, dum vestigatur, dum invenitur, dum cursu petitur, dum capitur, cujusvis rei caræ non obliviscatur.

34. At inter venandum in locis cultis, à fructibus venator quorumvis anni temporum abstineat, latices & flumina relinquat intacta. Nam ut ea tangere fœdum ac improbum

μὴ τῷ νόμῳ ἐναντίοι ὦσιν οἱ θηῶντες. καὶ ὅταν ἀναγεία ἐμπίπλῃ, ἀναλύειν χρὴ τὰ πρὸς κυνηγέσιον πάντα.

ΚΕΦ. ϛ'.

Κυνῶν δὲ κόσμος θήραια, ἱμάντες, στελμονίαι. ἔστω δὲ τὰ μὲν θήραια, μαλακά, πλατέα, ἵνα μὴ θραύῃ τὰς τρίχας τῶν κυνῶν· οἱ δὲ ἱμάντες ἐχόντες ἀγκύλας τῇ χειρί, ἄλλο δὲ μηδέν. οὐ γὰρ καλῶς τηροῦσι τοὺς κύνας, οἱ ἐξ αὐτῶν ἐργαζόμενοι τὰ θήραια. αἱ δὲ στελμονίαι πλατεῖς τοὺς ἱμάντας, ἵνα μὴ τρίβωσι τοὺς λαγόνας αὐτῶν. ἐσκατερράμμεναι δὲ ἐσκεντρίδες, ἵνα τὰ γένη φυλάττωσι.

β'. Ἐξάγειν δὲ αὐτοὺς χρὴ ὅπου τὰ κυνηγέσια, ὅταν μὴ τὰ προσφερόμενα δέχωνται ἡδέως, (τεκμήριον δὲ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἐρρώνται) μηδὲ ὅταν ἄνεμος πνέῃ μέγας. ἀφανίζει γὰρ τὰ ἴχνη, καὶ οὐ δύνανται ὀσφραίνεσθαι, οὐδὲ αἱ ἄρκυες ἑστᾶναι, οὐδὲ τὰ δίκτυα.

γ'. Οταν

probum est; ita legem venatoriam violant, qui hoc faciunt. Quod si nulla se fera obtulerit, ad venationem pertinentia refigenda sunt omnia.

CAP. VI.

CAnum ornatus sunt collaria, lora, cinctus. Collaria quidem mollia sint, & lata, ne pilos canum adterant. Lora pro manibus ansas habeant, præterea nihil. Nec recte canes retinent ac servant, qui collaria de loris conficiunt. Cinctus habeant lora latiora, ne canum ilia terant. Muniti sint etiam insutis aculeis, ut genus suum conservent.

2. Venatum canes non educuntor, si cibos, qui offeruntur, non lubenter accipiant, quod in eis minus commodæ valetudinis indicium est; nec si flatus venti magnus sit. Is enim dissipat vestigia, nec canes tunc odorari, nec sagenæ retiave stare possunt.

3. Quod

γ'. Οταν δὲ τούτων μηδέτερον κωλύῃ, ἄγειν ἀφ' ἑσπέρας τῆς ἡμέρας. Ταῖς δὲ ἀλώπεκας μὴ ἐφίζειν τοῖς κύνας διώκειν. Ἀφθορεῖ γὰρ μεγίστη, ἢ οὐ τῷ δέοντι ποτε πάρεστιν.

δ'. Εἰς δὲ τὰ κυνηγέσια μεταβάλλοντα ἄγειν, ἵνα ὦσιν ἔμπειροι τῶν κυνηγεσίων, αὐτὸς δὲ τοῦ χωρίου. Ἐξιέναι δὲ πρωΐ, ἵνα τὸ ἰχνευτικὸν μὴ ἀποτερῶνται· ὡς οἱ ὀψιζόμενοι ἀφαιροῦνται τὰς μὲν κύνας τὸ εὑρεῖν τὰ λαγῶ, αὐτοὺς δὲ τὸ ὠφελεῖσθαι. Ἡ γὰρ ὀπὴ μόνη τῶν ἴχνεσι ἡ φύσις, λεπτὴ οὖσα, πᾶσαν ὥραν.

ε'. Τὸν δὲ τολιὸν ὁ ἀρκυωρὸς ἐξίτω ἔχων ὀπὴ θήραν, μὴ ἔχων βάρος. τὰς δὲ ἄρκυς ἱστάτω ἀμφὶ δρυμῶν ὁδοὺς, τραχείας, σιμὰς, λαγαρὰς, σκοτεινὰς, ῥοὰς, χαράδρας, χειμάρρους ἀεννάους. εἰς ταῦτα γὰρ μάλιστα φεύγει.

ς'. Οσα δὲ ἄλλα εἰσὶν ἄπειρον εἰπεῖν. τούτων δὲ πρόδηλος, δῆλος, καταφανὴς, λεπτὰς, εἰς ὄρθρον καὶ μὴ πρωΐ· ἵνα ἐὰν ἢ πλησίον ὁ ἀρκυστάσιον τὸ ζητησίμων, μὴ φοβῆται, ἀκόων ὁμοῦ καὶ ψόφον. ἐὰν δὲ ἢ ἀπ' ἄλλη-

3. Quod si horum neutrum impediat, ad tertium quemque diem educuntor. Nec vulpes persequi adsuescant canes. Id enim eos maxime corrumpit, ut quum oportet, nunquam præsto sint.

4. In educendo mutanda loca venationum, ut & canes venandi, & venator ipse regionis peritus evadat. Exeundum est autem diluculo, ne vestigatio frustra fiat. Quippe qui venatum serius educunt, canes inventione leporis, seipsos fructus perceptione fraudant; Etenim vestigii natura, quum subtilis sit; quovis anni tempore diu non durat.

5. Veste custos retiarius minime ponderosa indutus venatum exeat. Retia collocet ad vias nemorum asperas, declives, laxas, caliginosas; ad rivos, convalles, aquas perennes. Ad hæc enim loca præcipue lepus se fuga confert.

6. Infinitum aliquid, alia dicere quæcumq; huc pertinent. Aditus, transitus, manifesti, subtiles, versus diluculum, non ante lucem faciundi: ne si retia prope feras inquirendas tendantur, audiens strepitum

ἀλλήλων πολὺ, ἧττον κωλύῃ εἶναι περὶ καθαρὰς ποιεμένους τὰς ἀρχυστάδας.

ζ'. Ἵνα δ' αὐτῶν μηδὲν ἀντέχῃ, πηγνύῃ δὲ τὰς χαλίδας ὑπλίας, ὅπως ἂν ἐπαγόμεναι ἔχωσι τὸ σύστονον. ὑπὸ δ' ἄκρας ἴσους τοὺς βρόχους ὑποβαλλέτω, καὶ ὁμοίως ἀντερεισάτω, ἐπάρων εἰς μέσον τὸ κεκφύφαλον.

η'. Εἰς δὲ τὸ περίδρομον ἐναπέτω λίθον μακρὸν καὶ μέγαν, ἵνα ἡ ἄρκυς, ὅταν ἔχῃ τὸ λαγὼ, μὴ ἀνατείνῃ. σοιχιζέτω δὲ μακρὰ, ὑψηλὰ, ὅπως ἂν μὴ ὑπερπηδᾷ. ἐὰν δὲ ταῖς ἰχνίαις μὴ ὑπερεμβάλλεσθαι. ἔστι γὰρ θηρατικὸν μὲν, φιλόπονον δὲ, τὸ ἐκ παντὸς τέχνῃ ἑλεῖν ταχύ.

θ'. Τὰ δὲ δίκτυα τεινέτω ἐν ἀπέδοις, ἐμβαλέτω δὲ τὰ ἐνόρυγα εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἐκ τοῦ τεμμοῦ εἰς τὰ συμφέροντα, καθάπτων τοὺς περιδρόμους ὑπὸ τὴν γῆν, τὰ ἀκρωλένια σωλάγων, πηγνύων τὰς χαλίδας μεταξὺ τῶν σαρδονίων, ὑπὸ ἄκρας ὑποβάλλων

fera terreatur. Sin magnum interfit ſpatium, minus ante lucem aliquis ire prohibetur, ut loca retibus tendendis expurget.

7. Ne quid autem eis obſtet, furculæ infigendæ ſunt ſupinæ; ut plagæ magis tentæ ſint, quum adducuntur. Summis furculis totidem laqueos indat, pariquemodo fulciat, adtollens in medio concavitatem plagæ.

8. Ad marginem plagæ lapidem oblongum magnumque adnectat, ne recte, quum leporem tenuerit, in contrariam partem tendat. Longa vero & alta indagine cingat, ne forte lepus tranſiliat. In ipſis inveſtigationibus nulla interponenda mora. Quippe venatoris eſt, & induſtrii quidem, celeriter omnino feram capere.

9. Retia majora in planitie tendat, caſſes autem in vias conjiciat, & opportunis extra ipſos tramites locis, caſſium margines ad humum religans, limbos ſummos contrahens, inter oras rete ſuſtollentes furculas figens, funiculos ſummis furculis tenſiles imponat, & intervalla retium, quibus

λων τοὺς ὑπεκδρόμους, καὶ ἀνεκδίδρομα συμφράττων.

ι'. Φυλαττέτω δὲ ἐκτὸς εἰών. ἐὰν δὲ ἐγκλίνῃ τοῖχος, ἢ ἄρκυς, ἀνιστάτω. διωκόμενον δὲ τὸν λαγὼ εἰς τὰς ἄρκυς, εἰς ὃ πρόσθεν προϊέσθω, καὶ ὑπιόντων μὴ ἐγκοάτω· ἐμπεπωκότος δὲ, τὴν ὀργὴν τῶν κυνῶν παυέτω, μὴ ἀπιόμενος, ἀλλὰ προσμενέμενος· καὶ δηλούτω τῷ κυνηγέτῃ, ὅτι ἐάλωκεν ἀναβοήσας, ἢ ὅτι περιδεδράμηκε πρὸς τάδε, ἢ τάδε, ἢ ὅτι οὐκ ἐώρακεν, ἢ ὅτι κατεῖδε.

ια'. Τὸν δὲ κυνηγέτην ἔχοντα ἐξιέναι ἡμελημένως ἐλαφρὰν ἐσθῆτα ὑπὲρ τὸ κυνηγέσιον, καὶ ὑποδέσιν, ἔν τε τῇ χειρὶ ῥόπαλον· ᾧ δὲ ἀρκύωσιν, ἕπεσθαι· πρὸς δὲ τὸ κυνηγέσιον σιγῇ πορσιέναι, ἵνα μὴ ὁ λαγὼς, ἐάν που ᾖ πλησίον, ὑποκινῇ ἀκούων τὴν φωνῆς.

ιβ'. Δήσαντα δ' ἐκ τῆς ὕλης τοὺς κύνας ἑκάστῳ χωρὶς, ὅπως ἂν εὔλυτοι ὦσι, σωρεύσαι τὰς ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα, ὡς εἴρηται. μὴ δὲ τοῦτο τὸ μὴ ἀρκύωσιν εἶναι ἐν φυλακῇ, αὐτὸν δὲ τοὺς κύνας λαβόντα ἰέναι πρὸς τὴν ὑποκωκλὴν τοῦ κυνηγέσιου.

ιγ'. Καὶ

quibus evadere fera posset, obstruat.

10. Denique circumiens undique observet. Si vel indago, vel rete inclinaverit, erigat. Leporem vero, dum ad sagenas agitur, antrorsum recta currere sinat; ipse cum clamore post eum currat: atque ubi jam in casses inciderit, canum iram, non eos adtingendo, sed verbis mitigando compescat: & venatori clamore significet, vel captum esse, vel hac illacve transcurrisse, vel non ab se visum, vel jam conspici.

11. Venator autem, neglecto levique vestitu amictus, itidemque calceatus, venatum exeat, manu clavam gestans; eumque retium custos sequatur. Ad venandum vero taciti accedant, ne lepus, si forte alicubi sit in proximo, vocem audiens loco se moveat.

12. Canibus, ad silvam, seorsum singulis, ita religatis, ut facile solvi possint; casses & retia majora, ceu dictum, congunto. Inde retium custos excubias agat, venator ipse canibus secum sumtis ad prædam in casses adducendam abeat.

ιγ'. Καὶ εὐξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι ἢ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ μεταδῶναι τῆς θήρας, λύσαι μίαν κύνα, ἥτις ἂν ᾖ σοφωτάτη ἰχνεύειν· ἐὰν μὲν ᾖ χειμών, ἅμ' ἡλίῳ ἀνέχοντι· ἐὰν δὲ θέρος, πρὸ ἡμέρας· τὰς δ' ἄλλας ὥρας, μεταξὺ τούτων.

ιδ'. Ἐπειδὰν δὲ ἡ κύων λάβῃ τὸ ἴχνος ὅπῃ τὸν ✱ ἀποπλαγμένων, τοῦτο λῦσαι καὶ ἑτέραν· προαινομένην δὲ τὴν ἴχνους, ἀφαλιπόντα μὴ πολὺ καὶ τὰς ἄλλας ἀφιέναι κατὰ μίαν, καὶ ἑπεσθαι μὴ ἐγκείμενον, ὀνομαστὶ ἑκάστην προσαγορεύοντα· μὴ πολλάκις, ἵνα μὴ προθυμῶνται πρὸ τοῦ κυνηγοῦ.

ιε'. Αἱ δὲ ὑπὸ χαρᾶς καὶ μένους προϊᾶσιν, ἀνειλοῦσαι τὰ ἴχνη, ὡς πέφυκε, διπλᾶ, τριπλᾶ, προφορούμεναι πρὸς τὰ αὐτὰ, ἀφ' ὧν αὐτῶν, ἐπιπλαγμένα, προφερῆ, ὄρθια, καμπύλα, πυκνὰ, μανὰ, γνώριμα, ἄγνωστα, ἑαυτὰς προδήλους, παρὰ τὰς οὐρὰς ✱ ἀφασείουσαι, καὶ ὑπικλίνουσαι τὰ ὦτα, καὶ ἀσφαίρουσι τοῖς ὄμμασιν.

ιϛ'. Ἐπει-

13. Votis hinc Apollini & Dianæ, quæ ruri colitur, de impertiendis primitiis prædæ nuncupatis, canem unam solvat, quæ vestigandi peritissima sit, idque si tempus sit hibernum, ipso cum solis ortu; si æstas, ante diem; aliis anni temporibus, quodam inter hæc tempore medio.

14. Postquam canis ista rectum feræ vestigium ex aliis variatis & implicitis eruerit, alterum quoque solvat. Dum vero vestigii finis ab his quæritur, interjecto tempore non magno, singulatim & alias dimittat, ipseque sequatur, non urgens tamen, ac unamquamque nominatim adpellet; nec id quidem sæpius, ne ante tempus irritentur.

15. Hæ vero præ gaudio & animi ardore procedunt, vestigia cujusmodi sunt, dupla, tripla, evolventes, hac illac, proruentes ad eadem, per eadem, variata, in orbem acta, recta, curva, densa, rara, nota, ignota; prætercurrentes se invicem, caudas celerius quatientes, aures inclinantes, oculis coruscantes.

16. Ubi

ις'. Επειδὰν δὲ σχεδὸν τὰ λαγὼ ὦσι, δῆλον ποιήσουσι τῷ κυνηγέτῃ, σὺν τῇς ὑρᾷς τὰ σώματα ὅλα συνεπιχεσάμενοι, πολεμικῶς ὑπιφερόμενοι, φιλονείκως ὠθιζόμενοι, συντρέχουσι φιλοπόνως, συνιζάμενοι ταχὺ, διϊζάμενοι, πάλιν ὑπιφερόμενοι· τελευτῶσι δὲ ἀφίξονται πρὸς τὴν εὐνὴν τοῦ λαγὼ, καὶ ὑπιδραμῶν ἐπ' αὐτόν.

ιζ'. Ο δ' ἐξάφνης ἀνάξας, ἐφ' αὑτὸν ὑλαγμὸν ποιήσῃ τῶν κυνῶν καὶ κλαγγὴν φεύγων. ἐμβοώντων δὲ αὐτοὶ διωκομένῳ, ἰὼ κύνες, ἰὼ κακοὶ, σαφῶς γε ὦ κύνες, καλῶς γε ὦ κύνες. καὶ κυνοδρομῆν σχεδιελίξαντα ὁ ἀμπέχεται σχεδὸν τὰ χλεκα, καὶ τὸ ῥόπαλον ἀναλαβόντα, κατὰ τὸν λαγὼ, καὶ μὴ ὑπαντᾶν. ἄπειρον γάρ.

ιη'. Ο δὲ ὑποχωρῶν, ταχὺ ἐκλείπων τὴν ὄψιν, πάλιν σχεδάλλῃ, ὅθεν εὐείσκεται, ὑπὸ τὸ πολύ. ἀναβοᾶν * δὲ κοινὸν μὲν αὐτῷ πᾶς, αὐτῷ πᾶς, πᾷ δή, πᾷ δή· ὁ δὲ εἰ τε ἑαλωκὼς ἢ, εἴ τε μὴ, δηλούτω· καὶ εἰ μὲ ἑαλωκὼς ἢ ἐν τῷ σχετῷ δρόμῳ, ἀναπαλεσάμενος

16. Ubi vero prope leporem erunt, hoc ipsum venatori significabunt, una cum caudis corpora tota concutientes, bellico more irruentes, certatim procurrentes, studiose concurrentes, cito se conjungentes, vicissim à se discedentes, ac rursus irruentes. Tandem ad leporis cubile pervenient, & in ipsum incurrent.

17. Ille repente subsiliens, canum in se latratum & clamorem fugiendo convertet. Ipsi vero inter persequendum clament, Io canes, Io segnes, Certo canes, recte & canes. Venator obvoluto manui, quocumque circumdatur, clavaque sumta, simul incitato cursu more canum feratur, & leporis quidem à tergo, non ut ei occurrat. Nam venatoris hoc imperiti.

18. Lepus autem se subducens, & celeriter ex oculis se proripiens, rursus ea plerumque loca circuit, quibus in locis inveniebatur. Exclamet autem venator, In eum puer, In eum puer, Puer, inquam, Puer heus. Ille vero significet, captus sit, necne. Quod si primo cursu captus fuerit, revocatis

μενῶν τοὺς κύνας ζητεῖν ἄλλον· ἐὰν δὲ μή, κυνοδρομεῖν ὡς τάχιστα, ἢ μὴ ἀφιέναι, ἀλλ' ἐκπερᾶν φιλοπόνως.

ιθ'. Καὶ ἐὰν πάλιν ἀπαντῶσι, διώκοντα αὐτὸν, ἀναβοᾶν· εὖγε, εὖγε, ὦ κύνες, ἕπεσθε ὦ κύνες. ἐὰν δὲ πολὺ προειληφῶσι, ἢ μὴ οἷός τ' ἦ κυνοδρομεῖν ὑπιόντα αὐτοῖς, ἀλλὰ διημαρτηκὼς ἢ τὸ δρόμου, ἢ ἢ πλησίον πᾶ φοιτῶσας, ἢ ὑποβοώσας, ἢ ἐχρυθμίας τὸ ἴχνων μὴ δυνήσῃ ἰδεῖν, πυνθάνεσθαι προθύμως ἅμα, ὅτῳ ἂν προσπελάζῃ ἀναβοῶντα· ἢ κατεῖδες ὦῆ τοὺς κύνας;

κ'. Ἐπειδὰν δὲ πύθηται ἤδη, ἐὰν μὲ ἐν τῷ ἴχνῃ ὦσι, προτάττα ἐγκελεύειν, τοὔνομα μεταβάλλοντα ἑκάστης τῆς κυνὸς ὁ ποσαχῇ οἷόν τ' ἂν ᾖ, τοὺς τόνους τῆς φωνῆς ποιούμενον, ὀξὺ, βαρὺ, μικρὸν, μέγα. προσὸς δὲ τοῖς ἄλλοις κελεύσμασιν, ἐὰν ὦσιν ἐν ὄρει αἱ μεταδρομαὶ, ὑπικελεύειν τόδε, εὖ κύνες, εὖ ὦ κύνες. ἐὰν δὲ μὴ πρὸς αὐτοῖς ὦσι τοῖς ἴχνεσι, ἀλλ' ὑπερβάλλωσι, καλεῖν αὐτὰς, ἢ πάλιν, οὐ πάλιν, ὦ κύνες.

κα'. Ἐπει-

tis canibus alium quærat: sin minus, quam celerrime potest, canum more currat, nec desistat sed studiose omnia pervadat.

19. Quod si rursum persequentes leporem canes occurrerint, exclamet: Recte, recte, ô canes, sequimini canes. Si canes eum longe anteverterint, ac jam citato canum more cursu ad eas pervenire nequeat, sed ab ipso cursu aberraverit, aut eas in propinquo vagantes, aut adlatrantes, aut vestigiis inhærentes videre non possit: in transcursu, ad quemcunq; propius venerit, exclamans interroget: Heus tu, vidistine canes?

20. Ubi jam cognoverit, tum vero, si in vestigio fuerint, accedens hortetur, toties cujusque canis nomen vicissim efferens, quoties poterit; & vocis intentionem formet in sonum acutum, gravem, parvum, magnum. Præter alias vero incitationes, si cursu lepores in monte petantur, sic etiam hortetur: Belle canes, belle ô canes: Sin autem vestigiis non inhæreat, sed excesserint, tunc eas revocet in hunc modum: Retrorsum, retrorsum, ô canes.

21. Sed

κα'. Επειδὰν δὲ προσῶσι τοῖς ἴχνεσι, περιάγῃ αὐτὰς, κύκλους πολλοὺς πυκνοὺς ποιούμενον. ὅπου δ' ἂν ἡ αὐτῶν ἁμαυρὸν ὁ ἴχνος, σημεῖον θέσθαι τοῖχον ἑαυτῷ, καὶ ἀπὸ τούτου σπουδήν, μάχεις ἂν σαφῶς γνωρίσωσιν, ἐγκελεύοντα καὶ θωπεύοντα.

κβ'. Αἱ δ' ἐπειδὰν λαμπρὰ ἢ τὰ ἴχνη ὑπερβαλοῦσαι, προσαπιδῶσαι, κοινωνοῦσαι, ὑπολαμβάνουσαι, ἐπισημειούμεναι, ὅρους πεπέμφθαι ἑαυτῶν γνωρίμους, ταχὺ μεταθεύσονται. ὅταν δὲ ὕπω σαφὲς ἴχνος πυκνῶς προσβάλωσι, κατέχοντα μὴ κινοῦμεν, ἵνα μὴ ὑπὸ φιλονεικίας ὑπερβάλλωσι τὰ ἴχνη.

κγ'. Επειδὰν δὲ περὶ τὰ λαγὼ ὦσι, καὶ τοῦτο ὑποδεικνύωνται σαφῶς τῷ κυνηγέτῃ, προσέχειν ὅπως ἂν μὴ ὑποκινῇ εἰς τὸ πρόσθεν, προβαινόντων τὰς κύνας· αἱ δὲ προσβάλλουσαι τοῖς ὀχνοῖς, καὶ ἑαυτὰς ἐμπίπτουσαι, καὶ πολλὰ ὑποσπιδῶσαι, καὶ ἐπαναπηδῶσαι, ἐπαναίρουσαι τὰς κεφαλὰς, [ὑποσπιδῶσαι,] εἰσβλέπουσαι εἰς τὴν κυνηγέτην, ὑπογαυρίζουσαι

21. Sed postquam vestigiis adstiterint, circumducat eas, orbes multos crebrosque faciens: & ubicumque obscura ipsis vestigia fuerint, signum sibi statuat, ipsam indaginem: hinc eas & exhortando & blandiendo colligat, donec manifesto vestigia cognoverint.

22. Illæ vero, simul ac clara erunt vestigia, semet in ea conjicientes, adsilientes, consociantes, suspicantes, notantes, fines sibi notos statuentes, cito leporem cursu insequentur. Sed dum illæ sic per ipsum vestigium frequenter huc illucque prosiliunt, venator se reprimens, cum canibus minime currat; ne contentione quadam vestigia prætereant.

23. At quum juxta leporem erunt, idque venatori clare ostendent; observet ne metu canum loco se movens, anterius proruat. Illæ vero cum caudis hinc inde se jactantes, in se ipsas ruentes, saltu se adtollentes sæpius, adlatrantes, capita supra modum erigentes, venatorem inspectantes, hæc vera jam esse vestigia

ζῶσαι ἀληθῆ εἰ ἤδη ζῶντα ὑφ' αὑτῶν, ἀναστήσουσι τὰ λαγὼ, καὶ ὑπᾶσι κεκλαγγῇαι.

κδ'. Ἐὰν δ' εἰς τὰς ἄρκυς ἐμπέσῃ, ἢ ἔξω, ἢ ἐντὸς περιεχθῇ, καθ' ἓν ἕκαστον τούτων ὁ ἀρχύωρος γεγωνείτω. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἑαλωκώς, ἕτερον ὑπιζητεῖν· ἐὰν δὲ μή, μεταθεῖν χρώμενον τοῖς αὐτοῖς ἐγκελεύμασιν.

κε'. Ἐπειδὰν δὲ μεταθέωσαι αἱ κύνες ἤδη ἐπαίκοποι ὦσι, καὶ ᾖ ὀψὲ ἤδη τῆς ἡμέρας, τότε δὴ τὸν κυνηγέτην τὸν λαγὼ ἀπειρηκότα ζητεῖν, μὴ παραλείποντα μηδὲν ὧν ἡ γῆ ἀνίησιν, ἢ ἔχῃ ἐφ' ἑαυτῆς, τὰς ἀναστροφὰς ποιούμενον πυκνὰς, ὅπως ἂν μὴ παραλειφθῇ· (κατακλίνει) γὰρ ἐν μικρῷ ὁ θηρίον, καὶ οὐκ ἀνίστα) ἐπὸ κόπου καὶ φόβου) τὰς κύνας ἐπαγόμενον, ἐγκελεύοντα, παραμυθούμενον τὸν φιλάνθρωπον, πολλὰ· τὸν αὐθάδη, ὀλίγα· τὸν μέσον, μέτρια· ἕως ἂν ἢ ἀποκτείνῃ αὐτὸν κατὰ πόδας, ἢ εἰς τὰς ἄρκυς ἐμβάλῃ.

κς'. Μετὰ δὲ ζῶντα ἀνελόντα τὰς ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα,

stigia per seipsas adgnoscentes, ita demum leporem excitabunt, & cum latratu invadent.

24. Quod si lepus in casses inciderit, aut exterius, aut interius evaserit, ad unumquodque horum custos retium clamorem tollat: &, si captus fuerit, alius inquiratur; sin minus, iisdem ut ante concitationibus utendo, persequendus erit.

25. Sed ubi jam serum diei fuerit, canibus propemodum insequendo defatigatis; tum vero leporem venator & ipsum cursu defessum inquirat, nihil eorum relinquens inexcussum, quæ terra producit, aut supra se continet; sed crebro se huc illuc convertat, ne prætereatur. Procumbit enim paullo momento lepus, nec surgit præ lassitudine ac metu. Secum autem ducat in eum canes, & incitans has, & verbis animos addens, si qua hominis est studiosa, pluribus; si contumax, paucis; si has inter media, mediocriter; donec leporem vel è vestigio persequens interfecerit, vel in retia compulerit.

26. Post hæc autem sagenis retibusque

δίκτυα, ἀναπέφαλα τὰς κυάας, ἀπέναι ἐκ τῆ κυνηγεσίυ· ὑπομείναλα, ἐὰν ἡ θερινὴ μεσημβρία, ὅπως ἂν τ κυνῶν ⓐ πόδες μὴ καίωνζ ἐν τῇ πορείᾳ.

ΚΕΦ. ζ'.

ΣΚυλακεύειν δὲ αὐτὰς ἐπανιένλα τ πόνων τ χειμῶνος, ἵνα ἔχωσι τ ἡσυχίαν πρὸς τ ἔαρ ἐπάγονζ τ φύσιν γενάμεν. ἡ γὰρ ὥρα πρὸς τὰς αὐξήσεις τ κυνῶν κρατίςη αὕτη. εἰσὶ δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι αὗται, ἐν αἷς ἡ ἀνάληψις αὕτη ἔχει.

β'. Ἀγειν δὲ κυναγοὺς, ἵνα θᾶττον ἐθιμονες γένωνται, πρὸς κυάας ἀγαθούς. ἐπειδὰν δὲ ὦσιν ὑπήκοοι, μὴ ἀφαίρει ὅτι κυνηγέσιον ἐνδελεχῶς, ἀλλὰ ἀφαλείπειν, ἵνα * μὴ φιλοπονίαν ἀφανίσωσι. κύνας ἐξηκονθ' ἡμέρας.

γ'. Επειδὰν δὲ γένηζ τὰ σκυλάκια, ἐπὶ τῇ τεκούσῃ ἐᾷν, καὶ μὴ ἐπιβάλλειν ὑφ' ἑτέρας κύνας. οὐ γὰρ θεραπεία αἱ ἀλλό-

bufque ſublatis, canes avocet, & à venatione diſcedat; alicubi ſubſiſtens, ſi meridies æſtivus ſit, ne canum in itinere pedes urantur.

CAP. VII.

HYeme ſublevatas laboribus, ad fœturam admittat: ut quietem nactæ, vernio tempore ſobolem generoſam producant. Nam hoc anni tempus ad canum incrementa maxime convenit. Sunt autem dies quatuordecim, quibus hac neceſſitate urgentur.

2. Ad egregios vero canes, dum otio & quiete fruuntur, eas admittat, ut celerius concipiant. Ubi jam uterum geſtant, aſſidue venatum eas non educat, ſed aliquo interpoſito ſpatio; ne ſtudio laboris ſibi perniciem adferant. Uterum geſtant diebus ſexaginta.

3. Catulos, quum nati fuerint, ſub ea relinquat, quæ partum edidit; nec alteri cani ſubjiciat. Nam alienæ curationes ad in-

ἀλλότρια σὺν εἰσὶν αὔξιμοι. τὸ δὲ μητέρων καὶ τὸ γάλα ἀγαθὸν, καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ αἱ περιβολαὶ φίλαι.

δ'. Ἐπειδὰν δὲ ἤδη πλανᾶται τὰ σκυλάκια, διδόναι γάλα μέχρι ἐνιαυτοῦ, καὶ οἷς μέλλει τὴν ἄπαντα χρόνον βιώσεσθαι, ἄλλο δὲ μηδέν. αἱ γὰρ βαρεῖαι πλησμοναὶ τὰ σκυλακίων ἀφαφέρουσι σκέλη, σώμασι νόσους ἐμποιοῦσι, καὶ τὰ σώματα ἄδικα ποιοῦσι.

ε'. Τὰ δ' ὀνόματα αὐτοῖς τίθεσθαι βραχέα, ἵνα εὐανάκλητα ᾖ. εἰσὶ δὲ τοιάδε· Ψυχὴ, Θυμὸς, Πόρπαξ, Στύραξ, Λόγχη, Λόχος, Φρυγὶ, Φύλαξ, Τάξις, Ξίφων, Φόνεξ, Φλέγων, Αλκὴ, Τεύχων, Υλεὺς, Μήδας, Πόρθων, Σπέρχων, Ὀργὴ, Βρέμων, Ὕβρις, Θάλλων, Ῥώμη, Ἀνθεὺς, Ηβη, Γηθεὺς, Χαρὰ, Λεύσων, Αὐγὼ, Πολὺς, Βία, Στίχων, Σπουδὴ, Βρύας, Οἰνεὺς, Στέρρος, Κραυγὴ, Καίνων, Τύρβας, Σθένων, Αἰθὴρ, Ακτὶς, Αἰχμὴ, Νόης, Γνώμη, Στίβων, Ορμή.

ς'. Ἄγειν δὲ τοὺς σκύλακας ὅπη τὸ κυνηγέσιον, ταῖς μὲν θηλείας,

crementa parum conferunt. Matrum vero & lac, & halitus bonus est, & complexus grati.

4. Quum jam oberrant catuli, lac eis ad annum usque præbeatur, cum illis escis, quibus omnem ætatem victitaturi sunt, ac præterea nihil. Graves enim repletiones catulorum crura distorquent, morbos corporibus ingenerant, interiora minus proba reddunt.

5. Brevia vero nomina eis indantur, ut evocari facile possint. Et esse hujusmodi debent: Psyche, Thymus, Porpax, Styrax, Lonche, Lochos, Phrura, Phylax, Taxis, Xiphon, Phonex, Phlegon, Alce, Teuchon, Hyleus, Medas, Porthon, Sperchon, Orge, Bremon, Hybris, Thallon, Rhome, Antheus, Hebe, Getheus, Chara, Leuson, Augo, Polys, Bia, Stichon, Spude, Bryas, OEnas, Sterros, Crauge, Cænon, Tyrbas, Sthenon, Æther, Actis, Æchme, Noes, Gnome, Stribon, Horme.

6. Ad venationem vero catulos educat, feminas mensium octo;

θηλείας, ὀκταμιώους· τοὺς δὲ ἄῤῥενας, δεκαμιώους. τοὺς δὲ τὰ ἴχνη τὰ εὐναῖα μὴ λύειν, ἀλλ' ἔχοντα ὑφειμένας μακροῖς ἱμᾶσιν, ἀκολουθεῖν ταῖς κυσὶν ἰχνευόσαις ἐῶντα αὐτὰς διατρέχειν τὰ ἴχνη.

ζ'. Καὶ ἐπειδὰν ὁ λαγὼς εὑρίσκηται, ἐὰν μὲ καλαὶ ὦσι τοὺς τ' δρόμον τὰ εἴδη, μὴ ἀνιέναι εὐθύς· ἐπειδὰν δὲ παραλάβῃ ὁ λαγὼς τῷ δρόμῳ, ὥστε μὴ ἐφορᾶν ἔτι αὐτὸν, τὰς σκύλακας ἰέναι.

η'. Εἰ γὰρ ὁμόθεν καλὰς τὰ εἴδη ἔχουσας καὶ εὐψύχους τοὺς τ' δρόμον ὑπολύῃ, ὁρῶσαι τὸν λαγὼ, ἐντεινόμεναι ῥήγνυνται, ὅπως ἔχουσαι σωφρονέστατα τὰ σώματα. διαφυλάττειν οὖν δεῖ τοῦτο τὸν κυνηγέτην.

θ'. Εἰ δὲ αἰσχίους ὦσι πρὸς τ' δρόμον, ἥδεν κωλύει ἰέναι. εὐθὺς γὰρ δῆλαι ἀνέλπιστοι ὄσαι τ' ἐλάττους, ἃ πείσονται τοῦτο. * τὰ δὲ δρομικὰ, ἕως ἀνέλθωσι τῷ ἴχνει μεταθεῖν ἐᾶν. ἁλισκομένῳ δὲ τὸν λαγὼ δοῦναι αὐταῖς ἀναῤῥῆγνυσθαι.

ι'. Επει-

octo; mares, decem. Ad vestigia cubilium eos non solvat, sed laxatos longis retinens loris, canes vestigantes subsequatur, & catulos per vestigia currere sinat.

7. Ubi jam lepus reperitur, siquidem catulorum species ad cursum egregie comparata sit, non statim eos dimittat: sed ubi cursu lepus aliquod spatium anticipaverit, ut jam non amplius eum intueatur, ibi tum catuli laxandi erunt.

8. Nam si specie præditos egregia, & ad cursum animosos, comminus solvat; intuentes hi leporem, præ contentione rumpuntur, quum necdum habeant corpora solide compacta. Quapropter hoc venatori cavendum.

9. Sin species turpis ad cursum parum idoneas arguat, nihil impedit quominus abeant. Non enim malum hoc illis accidet, quum ab initio parum spei sit, futurum, ut leporem capiant. Vestigia vero, quæ cursu lepus impressit, catulos insequi sinat, donec eum invenerint. Ubi lepus ab eis capitur, discerpendum iisdem tradat.

ί. Ἐπειδὰν δὲ μηκέτι θέλωσι παρεμένειν τῶν ἀρχόντων, ἀλλ' ἀποσκεδαννύωνται, ἀναλαμβάνειν ἕως ἂν ἐθισθῶσιν εὐείσκειν παρατρέχοντα τὸν λαγών· * μὴ εἰ κόσμῳ ἀεὶ τοῦτο ζητοῦσα, τελευτῶσα γίγνωνται ἔχνωσι, ποιητέον μάθημα.

ια'. Πρὸς δὲ ταῖς ἄρχουσι διδόναι τὰ σιτία αὐταῖς, ἕως ἂν νέαι ὦσιν, * ὅταν ἀναιρῶνται· ἵν' ἐὰν πλανηθῶσιν ἐν τῷ χωρίῳ δι' ἀπειρίαν, πρὸς τοῦτο ἐπανιοῦσα σώζωνται. ἀφεθήσονται δὲ τούτου, ὅταν ἤδη τῷ θηρίῳ ἔχωσι πολεμίως, ὑπομένωσι δὲ ποιήσονται τοῦτο μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνο φεύγωσι. λεκτέον δὲ καὶ ὡς τὸ πολλὰ διδόναι τὰ ὑπτήδεια τοῖς κυσὶν αὐτόν. ὅταν γὰρ μὴ ἐνδεᾶς ὦσι, τούτου τὸ αὔριον οὐκ ἴσασιν ὅταν ὑπεμνησθῶσι λάβωσι, τὰ διδόντα φέρουσιν.

ΚΕΦ. η'.

ΙΧνεύεσθαι δὲ τοὺς λαγώς, ὅταν νίφῃ ὁ θεὸς, ὅτε ἀφανίσθαι τὴν γῆν. εἰ δ' ἐκέσαι μελάγχιμα, δυσζήτητος ἔσται.

12. Quum ad retia manere nolunt, sed palantes hinc inde disperguntur; revocet eos, donec adcurrentes invenire leporem adsuescant: ne semper eum absque ordine quærentes, tandem canum à societate se removeant; quod in eis documentum non probatur.

11. Itaque dum juvenes sunt, ad casses eis escas objiciat, ubi quid invenerint: ut si propter imperitiam in venatu aberraverint, ad escas redeuntes non amittantur. Hoc vero non amplius faciundum, quum infestis erunt in feram animis, & hanc magis adpetent, quam escas. Plerumque vero canibus ipse venator cibos objiciet. Nam quum eis non indigent, pascentem non agnoscunt: at quum avide cibum adpetentes, accipiunt; diligunt eum qui offert.

CAP. VIII.

LEpores investigandi sunt, quum nix ita ceciderit, ut terram operiat. Quippe si nivi loca quædam hieme nigricantia sint

ἔῃσαν. ἔτι δὲ, ὅταν μὴ ὀπνίφῃ, ἢ ἢ βορρέιον, τὰ ἴχνη ἔξω πολλῷ χρόνον δῆλα. ἡ γὰρ ταχὺ σωυτήκεται. ἐὰν δὲ νότος τε ᾖ, ἢ ἥλιος ὀπιλάμπῃ, ὀλίγον χρόνον. ταχὺ γὰρ ἀφανίζεται. ὅτῳ δ' ὀπνίφῃ συνεχῶς, ἥδεν δεῖ. ὀπικαλύπτει γάρ. ἥδὲ ἂν πνεῦμα ᾖ μέγα. συμφορεῖ γὰρ τὴν χόνα, ἀφανίζει.

β'. Κύνας μὲν οὖν ἥδεν δεῖ ἔχοντα ἰέναι ὑπὲρ τὰ θήρεα ταύτην. ἡ γὰρ χιὼν καίει τῶν κυνῶν τὰς ῥῖνας, τοὺς πόδας, τὴν ὀσμὴν δὲ λαγὼ ἀφανίζει, ἀφ' ὃ ἐφῆπται. λαβόντα δὲ τὰ δίκτυα, μετ' ἄλλου ἐλθόντα πρὸς τὰ ὄρη πρέπει ἀπὸ τοῦ ἔργου, ἢ ἐπειδὴ λάβῃ τὰ ἴχνη, πορεύεσθαι κατὰ ταῦτα.

γ'. Ἐὰν δ' ἐπιλλαγμένα ᾖ, ἐκ τῶν αὐτῶν πάλιν εἰς τὰ αὐτὰ ἥκοντα, κύκλους ποιούμενον, ἐκτρέπεται τὰ τοιαῦτα, ζητοῦντα ὅποι ἔξεισι. πολλὰ δὲ πλανᾶται ὁ λαγὼς, ἀπορούμενος ὅπου καλακλιθῇ. ἅμα δὲ ἢ εἰθισμένος τυγχάνειν τῇ βαδίζει, ἀφ' ὃ διάκειται ἀεὶ ἀπὸ τοιούτων.

δ'. Ἐπεὶ

sint interjecta, difficilis erit investigatu lepus. Quum ningit flante borea, vestigia diu manifesta exstant. Non enim cito liquescunt; Sin & auster spiret, ac solis splendor accedat, pauxillum durant, cito diffluentia. Quum vero nix continuo cadit, vestigatione nulla utendum. Nix enim vestigia tegit. Nec, quum magni ventorum flatus sunt. Quippe nivem congerens ventus, vestigia delet.

2. Quapropter ad hujusmodi venationem cum canibus exeundum non est, quandoquidem nix & canum nares adurit, & pedes, & leporis odorem gelu nimio cogit evanescere: sed sumtis retibus venator, alio sibi adjuncto, cultis à locis ad montes transeat, & quum vestigia deprehenderit, secundum ea progrediatur.

3. Si variata sint, ex iisdem, in eadem rediens, multis ambagibus circumeat, & exitum eorum quærat. Non parum vero lepus oberrat, dubius ubi procumbat. Simul in ipso incessu, quodam uti adsuevit artificio, quod hinc peti persequendo soleat.

4. Ubi

δ'. Επὶ δ' ἂν φανῇ τὸ ἴχνος, προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν. ἄξει δὲ ἡ πρὸς σύσκιον τόπον, ἢ πρὸς ἀπόκρημνον. τὰ γὰρ πνεύματα ὑπὸ τῆς χιόνα ὑπὲρ τῶν τοιούτων, ἀφαλείπεται οὗ εὐάσιμα πολλά. ζητεῖ δὲ τοῦτο.

ε'. Επειδὰν δὲ τὰ ἴχνη πρὸς τοιαῦτα φέρῃ, μὴ προϊέναι ἐγγύς, ἵνα μὴ ὑποκινῇ, ἀλλὰ κύκλῳ ἐκφοιτᾶν. ἐλπὶς γὰρ, αὐτοῦ εἶναι. δῆλον δ' ἔσται. τὰ γὰρ ἴχνη ἀπὸ τῶν τοιούτων ὑδαμοῦ περαίνει.

ς'. Επειδὰν δὲ ἤδη σαφὲς, ὅτι αὐτοῦ ἐστιν, ἐᾶν. μένει γάρ. ἕτερον δὲ ζητεῖν, πρὶν τὰ ἴχνη ἄδηλα γενέσθαι, τῆς ὥρας ἐνθυμούμενον, ὅπως, ἂν ἄλλος ἕτερος εὑρίσκῃ, ἔσται ἡ λειπομένη ἱκανὴ θηρεύσασθαι.

ζ'. Ηκιστα δὲ τούτου, θηρεύειν αὐτῶν ἑκάστῳ τὰ δίκτυα ἐν αὐτὸν τόπον, ὅπερ ἐν τοῖς μελαγχείμοις, θηλαμβάνοντα ἐντὸς, πρὸς ὅτῳ ἂν ᾖ. ἢν ἐπειδὴ ἑστηκότα ᾖ, προσελθόντα κινῆν.

η'. Ἐὰν

4. Ubi veſtigium adparuerit, antrorſum progrediatur. Deducetur autem ad locum vel opacum, vel abruptum; quod venti nivem trans ejuſmodi loca ferant. Itaque leporinis cubilibus illic idonea loca multa relinquuntur, quæ quidem lepus ipſe quæritat.

5. Quum vero veſtigia venatorem ad hujuſmodi loca ducent, non accedat propius, ne lepus ſe loco moveat; ſed per ambages circumeat. Nam ſpes eſt, illic eſſe leporem: ſtatimque parebit hoc, quum inde veſtigia nullum in alium ſe locum ulterius porrigent.

6. Ubi conſtiterit, leporem illic eſſe; relinquat eum ibidem, veluti manſurum; & alium quærat ante quam evaneſcant veſtigia; temporis apud animum rationem habens, ut ſi alios quoque reperiat, reliquum diei leporibus indagine cingendis ſufficiat.

7. Quum ſatis temporis erit, retia ſingulis obtendat, eodem modo quo in locis nigricantibus; ita quidem, ut ubicumque fuerit, includatur. Retibus autem jam erectis, accedens leporem excitet.

8. Quod

η'. Ἐὰν δὲ ἐκκυλισθῇ ἐκ τ̃ δικτύων, μεταθεῖν χρὴ τὸ ἴχνη. ὁ δὲ ἀφίξεται πρὸς ἕτερα τοιαῦτα χωρία, ἐὰν μὴ ἄρα ἐν αὐτῇ τῇ χιόνι πίεσῃ ἑαυτόν. σκεψάμενον οὖν δ̃ ὅπου ἂν ᾖ, περιίστασθαι. ἐὰν δὲ μὴ ὑπομένῃ, μεταθεῖν. ἀλώσει γὰρ ὑπ' ἄνδρ̃ δικτύων. ταχὺ γὰρ ἀπαγορεύει, διὰ δ βάθ̃ τ̃ χιόν̃, καὶ διὰ τὸ, κάτωθεν τ̃ ποδῶν λασίων ὄντων, περιέχεσθαι αὐτῷ ὄγκον πολύν.

ΚΕΦ. θ'.

ΕΠΙ δὲ τοὺς νεβροὺς καὶ τὰς ἐλάφους κύνας εἰς Ἰνδικάς. εἰσὶ γὰρ ἰσχυραὶ, μεγάλαι, ποδώκεις, οὐκ ἄψυχοι. ἔχουσι δὲ ταῦτα, ἱκαναὶ γίγνονται πονεῖν. τοὺς μὲν οὖν νεογνοὺς τ̃ νεβρῶν ἔτ̃ ἦρ̃ παρεῖναι. ταύτην γὰρ τὴν ὥραν γίγνονται.

β'. Καταστέλλας δὲ πρότερον προελθόντα εἰς * τὰς ὀργάδας, ἔτ̃ εἰσὶν ἔλαφοι πλῆθοι. ὅπου δ' ἂν ὦσιν, ἔχοντα τ̃ κυνα-

8. Quod si fuerit elapsus è retibus, per vestigia sequatur: quoniam ad alia lepus ejusmodi loca perveniet, nisi forte in ipsam nivem se depresserit. Itaque venator, ubi consideraverit, quo loco sit, retibus eum cinget: si non subsistat, cursu insequetur. Nam sine retibus etiam capietur. Quippe celeriter animum despondet, tum ob nivis altitudinem, tum etiam propterea quod quum inferius ei pedes hirsuti sint, magna nivis moles eis adhæreat.

CAP. IX.

HInnulis cerviſque venandis Indicæ canes adhibendæ sunt. Nam eæ robustæ, magnæ, veloces sunt, nec pusillanimes: & quum tales sint, ad labores quoque sufficiunt. Ac teneræ quidem ætatis hinnulos verno tempore venetur: tunc enim nascuntur.

2. Sed primum lucos ingressus, in quibus cervi plurimi sunt, omnia contempletur, & ad locum, in quo fuerint, canum magister

κυναγωγὸν τὰς κύνας ἡ ἀκόντια, περὶ ἡμέρας ἐλθόντα εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τὰς μὲν κύνας δῆσαι ἄποθεν ἐκ τῆς ὕλης, ὅπως μὴ, ἂν ἴδωσι τὰς ἐλάφους, ὑλακτῶσιν· αὐτὸν δὲ σκοπεῖσθαι.

γ'. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄψεται ἀγούσας τοὺς νεβροὺς πρὸς τὸν τόπον, ὃν ἂν μέλλῃ ἐκάστη τῶν ἑαυτῆς εὐνάσειν. καταχλίνασαι δὲ, καὶ γάλα δοῦσαι, καὶ ἀφασκευάμεναι μὴ ὁρῶντα ἐκεῖνό τινα, φυλάττει τὴν αὐτῆς ἑκάστη, ἀπελθοῦσα εἰς τὰ ἀντιπέρας.

δ'. Ἰδόντα δὲ ταῦτα τὰς μὲν κύνας λῦσαι, αὐτὸν δὲ λαβόντα ἀκόντια προϊέναι ὅπῃ τὸν νεβρὸν τὸν πρῶτον, ὅπου εἶδεν εὐναθέντα τὸν τόπον ἐνθυμούμενον, ὅπως μὴ ἁμαρτήσεται. πολλοὶ γὰρ ἄλλοσε ταῖς ὄψεσι εἰκῇ προσίοντι, ἢ οἷοι πόρρωθεν ἔδοξαν εἶναι.

ε'. Ἐπειδὰν δὲ ἴδῃ αὐτὸν, προσιέναι εἰκῇ. ὁ δὲ ἔξεστι ἀτρέμα, πίσας ὡς ὅπῃ χθὼν, καὶ ἐάσας ἀνελέσθαι, ἐὰν μὴ ἐφυσμένος ᾖ, βοῶν μέγα. τοῦτο δὲ γενόμενον ὁ μὲν ταχὺ

gister cum canibus & jaculis ante lucem veniens, canes à sylva procul religet; ne, si cervam viderint, latratus emittant: ipse de specula prospiciat.

3. Videbit autem simul, ac illuxerit, cervas illuc ducentes hinnulos, ubi suum quælibet in cubili esset collocatura. Postquam eos heic reclinarunt humi, & lactarunt, & hinc inde considerarunt, ne conspiciantur à quoquam: ita deinde in locum adversum discedentes, suum singulæ custodiunt.

4. Hæc ubi viderit, canes, solvat: ipse sumtis jaculis, ad primum hinnulum progreditor, ad animum revocans, ubi locorum in cubili reclinatum conspexerit, ne forte aberret. Nam pleraque loca videntur adspectui propius accedentis alia quam cujusmodi de longinquo paruerant.

5. Quum autem hunc viderit, accedat propius. Ille immotus manebit, humum versus se deprimens, & se tolli sinet, nisi sit imbre madidus, & valde clamet. Id enim si fiat, non manebit.

Nam

ταχὺ γὰρ ὁ ὑγρὸς, ὃν ἔχει ἐν ἑαυτῷ, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ συνιστάμενον, ποιεῖ ἀποχωρεῖν αὐτόν.

ς'. Ἁλώσεται δὲ ὑπὸ τῶν κυνῶν οὐ πόνῳ διωκόμενος. λαβόντα δὲ δοῦναι τῷ ἀρχιθήρᾳ. ὁ δὲ βοήσεται· καὶ δ' ἔλαφος τὰ μὲν ἰσχνὰ, τὰ δ' ἀκύσασα, ὑπεκφεύξεται τῷ ἔχοντι αὐτὸν, ζητοῦσα ἀφεθῆναι.

ζ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χωρίῳ ἐξελεύσεται τοῖς κυσὶ, καὶ λείψει τοῖς ἀκοντίοις. κρατήσαντα δὲ τούτου πορεύεσθαι καὶ ὅπου τοὺς ἄλλους, καὶ τῷ αὐτῷ εἴδει χρῆσθαι τοὺς αὐτοὺς λεπτοὺς τῶν θήρας.

η'. Καὶ οἱ μὲν νέοι τῶν νεβρῶν οὕτως ἁλίσκονται· οἱ δὲ ἤδη μεγάλοι, χαλεπῶς. νέμονται γὰρ μετὰ τῶν μητέρων καὶ ἑτέρων ἐλάφων· καὶ ἀποχωροῦσιν ὅταν διώκωνται εἰς μέσας, ὁτὲ δὲ πρόσθεν, εἰς δὲ τὸ ὄπισθεν ὀλιγάκις.

θ'. Αἱ δὲ ἔλαφοι τοὺς κυνὰς, ὑπὲρ αὐτῶν ἀμυνόμεναι, καταπατοῦσιν· ὥστ' οὐκ εὐάλωτοί εἰσιν, ἐὰν μὴ προσμίξας τις εὐθὺς διασκεδάσῃ αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε μονωθῆναί τινα αὐτῶν βίᾳ.

ι'. Θέον-

Nam humor ille, quem intra se continet, præ frigore concrescens, ut celeriter inde se proripiat, efficit.

6. Capietur autem à canibus cum labore insequentibus. Captum custodi retium tradat. Tollet ille clamorem, & cerva partim conspectis his, partim auditis, cursu tenentem invadet, & eripiendi viam quæret.

7. Interea vero canes incitet venator, & jaculis utatur. Hunc ubi redegerit in potestatem, ad alios tendat; in quos eodem genere venationis utetur.

8. Et juvenes quidem hinnuli, hoc modo capientur: at vero jam grandiusculi, difficilius. Quippe cum matribus aliisque cervis pascuntur, & in eos medios se recipiunt, quoties ab insequentibus cursu petuntur: interdum ante illos procurrunt, à tergo rarius esse solet.

9. Cervæ autem, hos propugnandi studio, canes proterunt & proculcant. Itaq; captu difficiles sunt, nisi quis statim irruerit, & feras à se invicem ita dissipaverit; ut solus hinnulorum aliquis per vim desertus maneat.

ι'. Θέοντος δὲ τούτου τὸν μὲν πρῶτον δρόμον αἱ κύνες ἀπολείπουσι. ἅτε γὰρ ἀπουσία τῶν ἐλάφων ποιᾷ αὐτὸν φοβερόν, τό, τε τάχος σφόδρα ἐοικὸς ᾖ τῶν πτηνῶν νεβρῶν. δυσπέρᾳ δὲ καὶ τῷ τρίτῳ δρόμῳ ταχὺ ἁλίσκονται. τὰ γὰρ σώματα αὐτῶν, ἔτι ἁπαλὰ ὄντα, τῷ πόνῳ οὐ δύναται ἀντέχειν.

ια'. Ἰσασι δὲ καὶ ποδοστράβας τὰς ἐλάφους ἐν τοῖς ὄρεσι, φανερὰ τοὺς λειμῶνας, καὶ τὰ ῥεῖθρα, καὶ τοὺς νάπας, ἐν ταῖς διόδοις καὶ τοῖς ἔργοις, ἀφ' ὧν, τι ἂν φοβοῖτο.

ιβ'. Χρὴ δὲ καὶ τοὺς ποδοστράβας σμίλακος πεπλεγμένας, μὴ σφριφλοίους, ἵνα μὴ σήπωνται, τοὺς δὲ στεφάνους εὐκύκλους ἔχοντας, καὶ τοὺς ἅλους ἐναλλὰξ σιδηροῦς τε καὶ ξυλίνους ἐσκαταπεπλεγμένους ἐν τῷ πλοκάμῳ· μείζους δὲ τοὺς σιδηροῦς, ὅπως ἂν οἱ μὲν ξύλινοι ὑπείκωσι τῷ ποδί, οἱ δὲ πίεζωσι.

ιγ'. Τὸν δὲ βρόχον τὸν σφενδόνης τὸν ὑπὸ τὸν στέφανον ὑποπεπτωκότα, πεπλεγμένον σπάρτου, καὶ αὐτὸν τὸν σφενδόνην. ἔστι γὰρ ἀσηπότατον τοῦτο. ὁ δὲ βρόχος αὐτὸς ἔστω σφοδρός, καὶ ἡ σφενδόνη.

10. Eo vero currente, canes à tergo cursu primo relinquuntur. Nam & valde formidolosum reddit absentia cervarum, & hinnulorum id ætatis celeritas alia nulla cum celeritate comparari potest. Secundo autem tertiove cursu, cito capiuntur. Quippe corpora illorum, quum adhuc recentia sint ac tenera, laborem sustinere nequeunt.

11. Solent etiam collocari tendiculæ cervis, in montibus, circa prata, rivos, ac flumina, saltus ac valles, ad viarum aditus atque transitus, in agris, quocumque adierint.

12. Tendiculas autem oportet è taxo contextas esse, delibratas, ne putrescant; & habere coronas plane orbiculares, clavis alternatim ferreis atque ligneis in reste defixis ac innexis: inter quos majores sint ferrei, ut pedi cedant ligneis, & eundem ferrei premant.

13. Laqueus autem funiculi coronæ imponendi, cum ipso funiculo, nexus è sparto sit. Quippe putredini hoc minime obnoxium est. Ipse laqueus & funiculus firmi sint.

σφείς. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἐξαπάλμιον, ἔστω μὲν δρυὸς ἢ πεύκης, μέγεθος τριπάλαμον, πάχει δὲ παλαιστῆς.

ιδ'. Ἰσάνας δὲ τὰς ποδοστράβας διελόντα τὸ γῆς βάθος πενταπάλαιστον, σφιφερὲς δὲ τοῦτο, καὶ ἄνωθεν ἴσον τῆς περάνης τῶν ποδοστραβῶν, εἰς δὲ τὸ κάτω ἀμειβόμενον πενότητι. διελὼν δὲ καὶ τῇ σφείδι καὶ τῷ ξύλῳ τὸ γῆς ὅσον ἴζεσθαι ἀμφοῖν.

ιε'. Ποιήσαντα δὲ ζῶντα, ὀπὶ μὲν τὸ βάθος τὸ ποδοστράβην ὀπιθεῖναι κατωτέρω ἰσόπεδον, σφεὶ δὲ τὸ περάνῳ τὸ βεῦχον τὸ σφείδος· καὶ αὐτῷ καὶ τὸ ξύλον καθέντα εἰς τὸ χώραν τὸ ἑκατέρου, τῇ περάνῃ ὀπιθεῖναι ἀκίδας ἀτρακτυλίδος μὴ ὑφτεινούσας εἰς τὸ ἔξω, ὀπὶ δὲ τούτων πέταλα λεπτὰ, ὧν ἂν ἡ ὥρα ᾖ.

ιϛ'. Μετὰ δὲ τοῦτο τῆς γῆς ὀπιβαλὼν ἐπ' αὐτὰ πρῶτον μὲν τὸ ὀπιπολῆς ἐξαιρεθεῖσαν ἐκ τοῦ ὀρυγμοῦ, ἄνωθεν δὲ ζούτης γῆς τερεᾶς τὸ ἄποθεν, ἵνα ᾖ τῇ ἐλάφῳ ὁπμάλιστα ἄδηλος ἡ χάσις· τοῦ τε σφιδὸς τὸ γῆς ἀποφέρειν

πόρρω

sint. Lignum, quod funiculo adligabitur, quernum, aut ilignum esto; longitudine trium spithamarum, crassitudine unius palmi, corticemque suum adhuc habeat.

14. Tendiculas vero collocet aperta scrobe ad quinque palmos in orbem, superne coronis tendicularum æqualem, inferius subinde angustiorem; similiter funiculo & ligno scrobem aperiat, quanta demittendo utrique conveniat.

15. Hæc ubi fecerit, in fundum scrobis inferius tendiculam æquabili situ imponat; laqueum vero funiculi circumponat coronæ. Et quum funiculum atque lignum suo utrumque loco demiserit, aculeatas atractylidis spinas imponat coronæ, non nimium tendentes extrinsecus, & super eas folia minuta spargat, quæ tunc anni tempus habebit.

16. Postea vero terra eis superinjiciatur primum è superficie scrobium egesta, & super eam solida terra procul inde sumta, ut cervæ quammaxime occultus sit locus: quodque terræ supererit è

πόρρω ἀπὸ τ ποδοτράβης. ἐὰν γὰρ ὀσφρανθῇ νεωστὶ κεκινημένης, δυσωπέσται. ταχὺ δὲ ποιεῖ τοῦτο.

ιζ'. Ἐπισκοπεῖν δὲ ἔχοντα τὰς κύνας, τὰς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἐσούσας, μάλιστα μὲν ἕωθεν, χρὴ δὲ καὶ τ ἄλλης ἡμέρας· ἐν δὲ τοῖς ἕρκεσι, πρωΐ. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὄρεσιν οὐ μόνον τ νυκτὸς ἁλίσκονται, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἡμέραν, διὰ τ ἐρημίαν· ἐν δὲ τοῖς ἕρκεσι, τ νυκτὸς, διὰ τὸ μεθ' ἡμέραν πεφοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους.

ιη'. Ἐπειδὰν δὲ εὕρῃ ἀνεσπαμμένῳ τ ποδοτράβῳ, μεταθεῖν ὑπολύσαντα τὰς κύνας, καὶ ἐγκελεύσαντα, κατ' ὀλκὸν τοῦ ξύλου, σκοπούμενον ὅπου ἂν φέρηται. ἔστι δὲ οὐκ ἄδηλον ὅπῃ τὸ πολύ. οἵ τε γὰρ λίθοι ἔσονται κεκινημένοι, τά τ' ὑπούρμαια τοῦ ξύλου καταφανῆ ἐν τοῖς ἕρκεσι. ἐὰν δὲ βαχέας τόπους διαφέρᾳ, αἱ πέτραι ἔξουσι τ φλοιὸν τοῦ ξύλου ἀφηρπασμένον, καὶ κατὰ τοῦτο ῥᾴους αἱ μεταδρομαὶ ἔσονται.

ιθ'. Ἐὰν μὲν οὖν τοῦ πρόσθιόν ποδὸς ἁλῷ, ταχὺ ληφθήσεται·

scrobibus, procul à tendicula deportetur. Etenim si motæ recenter humi odorem cerva percepererit, quod facere statim solet, hæsitabunda restitat.

17. Observet autem venator, cum canibus, cervas quæ in montibus degunt, matutino præsertim, nec minus etiam reliquo diei tempore; quæ cultis in locis, ante lucem. Quippe non tantum noctu capiuntur in montibus, sed etiam interdiu, propter solitudinem: in locis autem cultis, noctu; idque propterea, quod homines admodum interdiu cervæ metuant.

18. Quum autem tendiculam eversam repererit, solutis & incitatis canibus insequatur, qua lignum tractum erit; & quonam id tendat, observet. Plerumq; vero non obscurum erit. Nam & lapides erunt loco moti, & ligni tracti vestigia manifesta in arvis exstabunt. Si per aspera loca feratur, delibrati ligni cortex saxis adhærebit, & hoc ipso signo facilior erit insecutio.

19. Quod si fera pede capta fuerit anteriori, cito in potestatem veniet.

σεται. (ἐν γὰρ τῷ δρόμῳ πᾶν τὸ σῶμα τύπτει καὶ τὸ πρόσωπον.) ἐὰν δὲ ὄπισθεν, ἀφελκόμενον τὸ ξύλον ἐμποδὼν ὅλῳ τῷ σώματι. ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς δικρόας τῆς ὕλης ἐμπίπτει φερόμενον, καὶ ἐὰν μὴ διορρήξῃ τὴν σφενδόνην, καλαλαμβάνεται αὐτοῦ.

κ'. Χρὴ δ' ἐὰν οὕτως ἕλῃ, ἢ θεραπευόμενον πόνῳ, ἐὰν μὴ ἢ ἄρρεν, μὴ προσπέναι ἐγγύς. τοῖς γὰρ κέρασι παίει, καὶ τοῖς ποσίν. ἄποθεν οὖν ἀκοντίζειν. ἁλίσκονται δὲ καὶ ἄνευ ποδοφράγης διωκόμενοι, ὅταν ἢ ἡ ὥρα θερινή. ἀπαγορεύουσι γὰρ σφόδρα, ὥστε ἑστῶσαι ἀκοντίζονται. ῥίπτουσι δὲ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐὰν κατέχωνται, καὶ εἰς τὰ ὕδατα ἀπορόμενοι· ὁτὲ δὲ καὶ δύσπνοιαν πάσχουσι.

ΚΕΦ. ι'.

ΠΡὸς δὲ τὸ ὑπαίθριον κεκτῆσθαι κυνὰς Ἰνδικὰς, Κρητικὰς, Λοκρίδας, Λακαίνας· ἄρκυς, ἀκόντια,

veniet. Nam lignum inter currendum corpus totum & os percutit: sin posteriore, lignum, quod ægre trahitur, universum corpus impediet. Nonnunquam & in bifida quædam per sylvam incidit, dum ita trahitur; & nisi funiculum abruperit, illic deprehenditur.

20. Quod si fera vel hoc modo vel lassitudine victa, in potestatem venerit, & mas sit; propius adiri non debet. Nam & cornibus ferit, & pedibus. Itaque jaculis eminus utendum. Capiuntur etiam sine tendiculis, quum quis cervas æstate persequitur. Quippe cursu tam vehementer exanimantur, ut etiam stantes jaculis se conficiendas exhibeant. Itidem ubi tenentur, tam in mare quam alias aquas se conjiciunt: nonnunquam deficiente spiritu, concidunt.

CAP. X.

AT in aprum sylvestrem canes comparet Indicas, Cretenses, Locrenses, Lacænas: cassis, jacula,

ἀκόντια, περβόλια, ποδοστράβας· πρῶτον μὲν οὖν χρὴ εἰς τὰς κύνας ἐκ τούτου τοῦ γένους, μὴ τὰς ὀπιτυχούσας, ἵνα ἕτοιμοι ὦσι πολεμεῖν τῷ θηρίῳ.

β'. Αἱ δὲ ἄρκυς λίνων μὲν τῶν αὐτῶν, ὧνπερ αἱ τῶν λαγωῶν· πέντε καὶ τεσσαράκοντα λίνοι ἐκ τριῶν τόνων, ἕκαστος δὲ τόνος ἐκ πεντεκαίδεκα λίνων· ἀπὸ δὲ τοῦ κορυφαίου τὸ μῆκος δεκάμματοι, τὸ δὲ βάθος τῶν βρόχων πυγόνος· οἱ δὲ περίδρομοι, ἡμίλινοι τοῦ τῶν ἀρκύων πάχους. ἐπ' ἄκροις δὲ δακτυλίους ἐκτέτακται, ὑφειμένως δὲ ἐπὶ τοὺς βρόχους, τὸ δὲ ἄκρον αὐτῶν ἐκπεράτω ἔξω σχοινὸς τῶν δακτυλίων· ἰκμαὶ δὲ πεντεκαίδεκα.

γ'. Τὰ δὲ ἀκόντια ἔστω παντοδαπά, ἔχοντα τὰς λόγχας εὐπλατεῖς καὶ ξυρήκεις, ῥάβδους δὲ σφεῖς. τὰ δὲ περβόλια, πρῶτον μὲν λόγχας ἔχοντα τὸ μὲν μέγεθος πεντεπαλαίστους, κατὰ δὲ μέσον ⟨illegible⟩ καυλὸν κατατεταμένας ἐκκεχαλκωμένους, σφενδόνας, καὶ τὰς ῥάβδους κερατίνας δορατοπαχεῖς· αἱ δὲ ποδοστράβαι, ὅμοιαι τοῖς τῶν ἐλάφων. συσκευάζεται δ'

jacula, venabula, tendiculas. Ac primum quidem canes ex hoc genere oportet esse minime vulgares, ut ad pugnandum cum fera paratæ sint, ac promtæ.

2. Sagenas ex iisdem filis, quibus ad leporum venationem utendum diximus, necti oportet: filis quinque & quadraginta, funibus tribus; & unusquisque funis quindecim filis constet. Longitudo nodos habeat à summo fune decem, latitudo laqueorum sit cubiti minoris. Funiculi circuitores retium crassitiem habeant sesquialteram, & in fastigiis anulos laqueis suppositos, extremaque horum per anulos exeant. Sufficient vero quindecim.

3. Jacula varia sint, quæ spicula habeant satis lata & acuta novaculæ instar, hastiliaque firma. Venabula vero primum habeant spicula quinum palmorum, & ubi spiculum hastili adnectitur, illic in medio dentalia vel aures sint æratæ, firmæ; ipsaque hastilia cornea sint, crassitudine hastæ. Tendiculæ, quales cervorum, sunto. Sed venationis comites

δ' ἔτως. τὸ δὲ θηρίον μόλις ὑπὸ πολλῶν ἁλίσκεται. ὅπως δὲ δεῖ τούτων ἑκάστῳ χρῆσθαι πρὸς θήραν, διδάξω.

δ'. Πρῶτον μὲν οὖν χρὴ ἐλθόντας, ὅ ἂν οἴωνται εἶναι, ἀπάγειν τὸ κυνηγέσιον, λύσαντας μίαν τῶν κυνῶν τῶν Λακαινῶν, τὰς δ' ἄλλας ἔχοντας δεδεμένας συμπεπλεγμένας τῇ κυνί.

ε'. Ἐπειδὰν δὲ λάβῃ αὐτοῦ τὰ ἴχνη, ἕπεσθαι ἐξῆς τῇ ἰχνεύσῃ ἡγουμένην ἀκολουθίᾳ. ἔστι δὲ ὑπὸ τοῖς κυνηγέταις πολλὰ δῆλα αὐτοῦ, ἐν μὲν τοῖς μαλακοῖς τὰ χείλη τὰ ἴχνη· ἐν δὲ τοῖς τραχέσιν, ἡ ὕλης κλάσματα· ὅπου δ' ἂν δένδρα ᾖ, πληγαὶ τῶν ὀδόντων.

ς'. Ἡ δὲ κύων ὅταν τὸ πολὺ ἀφίξεται τόπον ὑλώδη ἰχνεύουσα. κατακλίνεται γὰρ τὸ θηρίον ὡς ὅταν τὸ πολὺ εἰς τοιαῦτα. ἔστι μὲν γὰρ χειμῶνός ἐστιν ἀλεεινά, ἔστι δὲ θέρους ψυχεινά.

ζ'. Ἐπειδὰν δ' ἀφίκηται ὅπου τὸν εὐνὸν, ὑλακτεῖ· ὁ δ' οὐκ ἀνίσταται ὡς τὰ πολλά. λαβόντας οὖν τὴν κυνά,

χὴ

mites adsint. Quippe fera ista vix à multis etiam capitur. Quomodo autem singulis instrumentis hisce sit utendum ad venationem, ostendam.

4. Primum igitur, quum ad locum venerint, ubi aprum esse conjiciunt, adducere prædam venatu capiendam debent, una de canibus Lacænis soluta: reliquas loris adstrictas tenentes, cum soluta circumeant.

5. Ubi vero canis hæc apri vestigia deprehenderit, ducentem per ea comitando sequi debent. Sed & ipsis venatoribus argumenta multa prodent aprum, velut in mollibus locis, vestigia: in sylvosis, ramorum fragmenta: ubi arbores fuerint, dentium ictus.

6. Canis autem ut plurimum ad locum aliquem sylvosum indagando perveniet, quod in ejusmodi locis fera plerumque recumbat. Nam hyeme calidiuscula sunt, æstate frigidiuscula.

7. Cum ad apri cubile pervenerit, latrat: ille vero plerumque surgere non solet. Sumant igitur canem,

ὑ ζώστω μὴ τ ἄλλων δῆσαι ἄποθεν ἀπὸ τ εὐνῆς πολὺ, ὑ εἰς τὰς ὅρμους ἐμβάλλεσθ τὰς ἄρκυς, ὑπεβάλλονθας τὰς βρόχυς ὑπὶ ἀποχαλιδώματα τ ὕλης δικρά· τ δὲ ἄρκυθ αὐτῆς μακρὸν ποιήσονθας κόλπον ποιῶν ἀντηρίδας ἔνδοθεν, ἐκατέρωθεν ὑφιστάντας κλῶνας, ὅπως ἂν εἰς τ κόλπον ἀφ τ βρόχων αἱ αὐγαὶ ὡς μάλιστα ἐνέχωσιν, ἵνα προφαίνοιτο ὡς φανώτατον ἡ τὸ ἔσω· ὑ τ περίδρομον ἐξάπτειν ἀπὸ δένδρου ἰσχυροῦ, ὑ μὴ ὀκ ῥάχυ. σωέχονθ γὰρ ὀκ τοῖς ψιλοῖς αἱ ῥάχοι. ὑπὲρ δὲ ἑκάστης ἐμφαίνειν τῇ ὕλῃ ὑ τὰ δύσορμα, ἵνα εἰς τὰς ἄρκυς ποιῆται τ δρόμον, ὑ μὴ ἐξαλλάττων.

η'. Ἐπειδὰν δὲ τῶσιν, ἐλθόνθας πρὸς τὰς κυνᾶς, λύσαι ἁπάσας, ὑ λαβόνθας τὰ ἀκόντια ὑ τὰ περιβόλια περιέναι. ἐξελεύσῃ δὲ τῶν κυνῶν ἕνα ἢ ἐμπειρόταθον, τοὺς δ' ἄλλους ἕπεσθαι κοσμίως, ἀπολείποντας ἀπ' ἀλλήλων πολὺ, ὅπως ἂν ἡ αὐτῶ ἰχνὴ ἀφαδρομή. ἐὰν γὰρ ὑποχωρῶν ἐμπέσῃ εἰς πυκνοὺς, κίνδυνθ πλη-

canem, & eam cum aliis omnino procul à cubili religent, ac sagenas in aditus (ad apri cubile tendentes) injiciant, & laqueos in erectos sylvæ stipites bifidos imponant. Ipsius autem sagenæ sinum longum producentes, intrinsecus sustentacula faciant, suppositis utrinque ramis: quo per laqueos splendor lucis in illum sinum maxime tendat, ut accurrenti apro pars interior quam lucidissima sit. Funiculum circuitorem ab arbore firma religent, non ad spinam. Quippe nudis in locis spinæ nonnihil adjuvant. Supra singulas plagas etiam aditu difficilia loca ramis arborum obstruant, ut in ipsa retia cursu feratur, nec usquam deflectat.

8. Quum retia tetenderint, ad canes redeant, omnesque solvant, & jaculis venabulisque sumtis procedant. Canes unus aliquis incitet, qui ejus rei peritissimus sit. Reliqui ordine sequantur, magnis intervallis alius ab alio distantes, ut transitus feræ satis late pateat. Nam si retrocedens in confertos inciderit, periculum

est

πληγῶναι. ᾧ γὰρ ἂν προσπέσῃ, εἰς τοῦτον τὴν ὀργὴν κατέθετο.

θ'. Ἐπειδὴ δὲ αἱ κύνες ἐγγὺς ὦσι τῆς εὐνῆς, ὀπίσω ἀναχωρήσαντες, καὶ ὅπῃ ἂν τῶν κυνῶν προσφέρηται αὐτῷ πρὸς τὸ πρόσωπον, ἀναρρίψει· θέων δ', ἐμπεσεῖται. ἐὰν δὲ μή, μεταθεῖν ἀνάγκη. καὶ ἐὰν μὲν ἡ τὸ χωρίον καταφερὲς, ἐν ᾧ ἂν ἔχῃ αὐτὸν ἡ ἄρκυς, ταχὺ ἀναστήσεται· ἐὰν δὲ ὀπίπεδον, εὐθὺς ἐπήξεται περὶ αὐτὸν ἔχων.

ι'. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ καιρῷ αἱ μὲν κύνες προσκείσονται, αὐτοὺς δὲ χρὴ φυλαττομένους αὐτῷ ἀκοντίζειν, καὶ λίθοις βάλλειν, περιϊσταμένους ὄπισθεν, καὶ πολὺ ἄποθεν, ἕως ἂν καταπείνῃ, προσωθῶν αὐτὸν, τὸ ἄρκυος τὸ πρόμον. εἶτα ὅστις ἂν ἢ τῶν παρόντων ἐμπειρότατος καὶ ἐγκρατέσταλος, προσελθόντα ἐκ τοῦ πρόσθεν τῷ προβολίῳ πάλιν.

ια'. Ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἀκοντιζόμενος καὶ βαλλόμενος καταπεῖναι τὸν πρόμον, ἀλλ' ἐπανιὼν ἔχῃ

est ut saucientur. Etenim iram suam in eum effunderet, quem adoriretur.

9. Canes autem, quum jam à cubili propius aberunt, impetum facient: ille perturbatus exsurget, &. quæcumque canis ad os ejus cum impetu feretur, eam in altum jactabit: simul currens, in plagas incidet. Sin minus, omnino cursu persequendus erit. Quod si declivis fuerit locus, in quo reti captus detinetur, statim exsurget: si planus, mox intentus in seipsum stabit.

10. Tum vero incumbent canes, & ipsi venatores ab eo sibi caventes tela conjicient, & lapides in eum torquebunt, à tergo circumstantes, & longo quidem ex intervallo, donec seipsum propellens, circumcurrentem plagæ funiculum intenderit. Tunc aliquis eorum qui adsunt, peritissimus, & imprimis apro capiendo idoneus, in cum progressus, à fronte venabulo feriat.

11. Quod si petitus ictusque telis ac lapidibus, funiculum illum circuitorem intendere noluerit, sed

ἔχῃ πρὸς τ προσιόντα προϊδρομὼ ποιούμενος· ἀνάγκη, ὅπα ὕπω ἔχῃ, λαβόντα ὁ προβόλιον προσιέναι, ἔχεσθαι δ' αὐτοῦ τῇ μ χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ πρόσθεν, τῇ δὲ ἑτέρᾳ ὄπισθεν. κατορθοῖ γὰρ ἡ μ ἀριστερὰ αὐτοῦ, ἡ δὲ δεξιὰ ἐπιβάλλει. ἔμπροσθεν δὲ ὁ πὺς ὁ μ ἀριστερὸς ἀπίεσθω τῇ χειρὶ τῇ ὁμωνύμῳ· ὁ δὲ δεξιὸς, τῇ ἑτέρᾳ.

ιβ'. Προσιόντα δὲ προβάλλεσθαι ὁ προβόλιον, μὴ πολλῷ μείζω διαβάντα, ἢ οἷ πάλη, ὑπτιέροντα τὰς πλευρὰς τὰς εὐωνύμους, ὑπὸ τ χέρα τ εὐάνυμον, εἶτα εἰσβλέποντα εἰς ὃ ὄμμα ὑ θηρίου, ἐνθυμούμενον τ κίνησιν τ ἀπὸ τ κεφαλῆς τ ἐκείνου· προσφέρειν δὲ τὸ προβόλιον φυλαττόμενον, μὴ ἐκκρύσῃ ἐκ τ χειρῶν τῇ κεφαλῇ ἐκνεύσας. * ἡ γὰρ ῥύμη τ ἐκκρύσεως ἔπεται.

ιγ'. Παθόντα δὲ τοῦτο πίπτειν δεῖ ὑπὸ φόβα, καὶ ἔχεσθαι τ ὕλης κάτωθεν. τὸ γὰρ θηρίον, ἐὰν μ ὕπτιος ἔχοντι προσπέσῃ, διὰ τ σιμότητα τ ὀδόντων τὸ σῶμα ὑ δύναται ὑπολαβεῖν· ἐὰν δὲ μετέωρος, ἀνάγκη πληγῶναι. περιεῖται

in accedentem converſus tendat, ſeipſum circumagens; tum ſcilicet, ita re comparata, neceſſe eſt venatorem ſumto venabulo accedere, tenentem id anterius manu ſiniſtra, poſterius altera. Nam telum ſiniſtra dirigit, dextra impellit & urget. Anterius autem pes ſiniſter manui cognomini jungatur, dexter dextræ.

12. Accedens vero, venabulum objiciat, cruribus non multo plus divaricatis, quam in lucta fieri ſolet, ac toto latere lævo ad manum lævam converſo. Deinde feræ frontem & oculos inſpiciat, capitis in ea motum obſervans. Venabulum infligens caveat ne ictu declinatione capitis evitato, venabulum ei de manibus excutiat. Quippe ſequi ſolet aper excuſſionis impetum.

13. Id autem ſi cui contigerit, pronus in os cadat oportet, & ſubjectæ ſibi materiei adhæreat. Nam ſi fera in aliquem ita comparatum irruerit, ſubjicere corpori dentes ſimos, ejus prehendendi cauſa, nequit: ſin erectus ſit, neceſſe eſt eum ſauciari. Sublevare

ἐᾶται μὴ οὖν μετεωρίζειν. ἐὰν δὲ μὴ δυνῆται, ἀμφιβὰς πατεῖ.

ιδ'. Ἀπαλλαγὴ δὲ τούτων μία ἐστὶ μόνη, ὅταν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ ἔχηται, προσελθόντα εἰς τῶν συληγετῶν ἕνα ἔχοντα προβόλιον, ἐρεθίζειν ὡς ἀφησοντα. ἀφιέναι δὲ δεῖ, μὴ τύχῃ δεδιπλωκότος. ιε'. Οταν δὲ ἴδῃ τοῦτο, καταλιπὼν ὃν ἂν ἔχῃ ὑπ' αὐτῷ, ὅτι τὸ ἐρεθίζοντα ὑπ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ ὑπερφέρει· τὸ δὲ ταχὺ ἀναπηδᾶν, τὸ δὲ προβόλιον μεμνῆσθαι ἔχοντα ἀνίστασθαι. ἡ γὰρ καλὴ σωτηρία ἄλλως, ἢ κρατήσαντι. ιϛ'. Περιφέρειν δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ προσθεῖναι ἐντὸς τοῦ ὠμοπλάτης, ἢ ἐσφάγη, καὶ ἀντερείσαντα ἔχειν ἐρρωμένως. ὁ δὲ ὑπὸ δέους μέντοι προθύσει, καὶ εἰ μὴ κωλύοιεν οἱ κυνηγοῦντες τοῦ λόγχης, ἀφίκοιτ' ἂν ἅμα τῷ ῥάδιον προσωθῶν αὐτὸν πρὸς τὸ προβόλιον ἔχοντα. ιζ'. Οὕτω δὲ πολλὴ ἡ δυνάμις ἐστὶν αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἃ οὐκ ἂν οἴοιτό τις, πείσεται αὐτῷ· πτηνεῶτος γὰρ εὐθὺς,

levare quidem altius eum nititur, verum id si nequeat, hinc inde inscensum proculcat.

14. In hoc vero discrimine constitutus unam duntaxat hanc viam liberationis habet, ut venationis sociorum quispiam cum venabulo accedens, velut hoc immissurus, aprum iritet. Non emittendum id tamen, ne lapsum feriat.

15. Hoc aper ubi conspexerit, omisso illo, quem sub se premit, in provocantem præ ira & furore convertetur. Tunc ille celeriter exsiliat, memor interim ut cum venabulo surgat. Nam alia ratione saluti honeste non consulet, nisi fera superata.

16. Rursus ergo venabulum eodem modo, quo prius, infligat; ac ferrum intra scapulas, ubi vulneratus est, admoveat; & obnixus acriter venabulo incumbat. Ille præ animi ardore progreditur, & nisi aures spiculi prohiberent, per hastile se propellens ad eum penetraret, qui venabulum tenet.

17. Adeo autem magna vis ejus est, ut ipsi etiam insint ea quæ nemo putaret: quippe recenter occisi

θὺς, ἐάν τις ὑπὸ τὴ ὀδόντα ὑπὸ τὴν τέχας, συντέχυσιν, ὥτως εἰσὶ θερμοί. ζῶντι δὲ ἀφάπτεσι, ὅταν ἐρεθίζηται. ὁ γὰρ ἂν τῶν κυνῶν, ἁμαρτάνων τῆ πληγῆ τοῦ σώματος, ἄκρα τὰ τριχώματα ἀφιεπίμπρασι.

ιη'. Ὁ μὲν οὖν ἄρρην, τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω πράγματα παρέχων, ἁλίσκεται. ἐὰν δὲ θήλεια ἢ ἡ ἐμπεσοῦσα, ὑπιέντα πάμεν, φυλαττόμενον μὴ ὠθεὶς πέσῃ. παθόντα δὲ τοῦτο πατάξαται ἀνάγκη, καὶ δάκνεται. ἑκόντα οὖν ἐκ χρὴ ἐκκοπίπτειν. ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ εἰς τοῦτο, ἀναγκαστὸς γίγνονται αἱ αὐταὶ, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ ἄρρενος. ἐξαναστάντα δὲ δεῖ πάμεν τῷ περιβολίῳ, ἕως ἂν ἀποκλείνῃ.

ιθ'. Ἁλίσκεται δὲ καὶ ὧδε. ἵενται μὲν αὐτοῖς αἱ ἄρκυς ὑπὸ τὰς ἀφαύσεις τῶν ναπῶν εἰς τοὺς δρυμοὺς, καὶ τὰ ἄγκη τὰ τραχέα, εἰσβολαὶ δ' εἰς τὰς ὀργάδας, καὶ ἕλη, καὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ τεταγμένος, ἔχων ὃ περιβόλιον, φυλάττει τὰς ἄρκυς. οἱ δὲ τοὺς κύνας ἐπάγουσι, τοὺς τόπους ζητοῦντες

cisi dentes adeo fervent, ut eis impositi pili, in se contrahantur. Viventi vero, si quando provocatus iritetur, ignescunt. Nam alioquin aberrans in ictu à canum corpore, summos eorum pilos hinc inde non adureret.

18. Ac mas quidem tot negotiis, atque etiam pluribus exhibitis, capitur. At fœminam, si ea inciderit in retia, venator accurrens feriat; non sine cautione tamen, ne impulsus cadat: quod si contigerit, proteratur necesse est, ac mordeatur. Non est igitur sponte cadendum. At si quis huc pervenerit invitus, ei non aliter surgendum est, quam qui sub masculo ceciderit. Exsurgens vero, venabulo percutiat oportet, donec eam occiderit.

19. Solent autem hoc etiam modo capi. Tenduntur eis plagæ ad exitus convallium in loca nemorosa, & edita montium aspera, ubi patent aditus ad lucos & paludes, & aquas alias. Is, cui datum est hoc negotii, retia venabulo instructus servat: alii canes adducunt, & aptissima quæque loca per-

τοιῶτες τοὺς χαλίσους. ἐπειδὰν δὲ εὑρεθῇ, διώκειαν.

κ'. Ἐὰν οὖν εἰς τὰ ἄρκυα ἐμπέσῃ, ⓐ ἀρκύωρον ἀναλαβόντα τὸ τροβόλιον τροσιέναι, καὶ λέγεσθαι ὡς εἴρηκα· ἐὰν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, μεταθεῖν. ἁλίσκεται δὲ καὶ ὅταν ἢ πίῃ, διωκόμενον ὑπὸ τῶν κυνῶν. τὸ γὰρ θηρίον καίτοι ὑπερβάλλον δυνάμει, ἀπαγορεύει ὑπὲρ αθμον γιγνόμενον.

κα'. Ἀποθνήσκουσι δὲ κύες πολλαὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ θήρᾳ, καὶ αὐτοὶ ⓐ κυνηγέται κινδυνεύουσιν. ὅταν δ' ἐν ταῖς μεταδρομαῖς ἀπειρηκότι ἀναλαμβάνωνται τροσιέναι τὰ τροβόλια, ἢ ἐν ὕδατι ὄντι, ἢ ἀφεστῶτι τροῖς ἀποχρήμνῳ, ἢ ἐκ δασέως μὴ θέλοντι ἐξιέναι· (ἐπεὶ γὰρ κωλύει αὐτὸν οὔτε ἄρκυς, οὔτε ἄλλο ἐδέν, φέρεσθαι ὁμόσε τῷ πλησιάζοντι) ὅμως μέντοι τροσιτέον, ὅταν ἔχῃ οὕτως, καὶ ἐπιδεικτέον τὴν εὐψυχίαν, δι' ἣν ἕλονθ' ἑκόντες τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην.

κβ'. Χρηστέον δὲ τῷ τροβολίῳ, καὶ ταῖς τροβολαῖς τῷ στόματος,

perquirunt. Ubi fera inventa fuerit, insequendo petitur.

20. Quod si in casses inciderit, retium custos accedat, sumto venabulo; & cum fera sic agat, quemadmodum diximus: sin minus, cursu intercipiendus est. Capitur etiam, dum æstu medio premitur à canibus. Nam licet hæc fera viribus supra modum præstet, præ nimio tamen anhelitu exanimatur.

21. Pereunt vero multæ in ejusmodi venatione canes, atque etiam venatores ipsi periclitantur. Quum autem persequendo exanimatæ admovere venabula coguntur, sive in aqua, seu in rupis secessu præruptæ fuerit, seu de loco sylvis denso prodire noluerit, (quandoquidem nec à reti, nec alia re quavis impediri se patitur, quominus in adpropinquantem irruat:) ubi redacta huc fuerit, eundum in eam, & animi magnitudo, cujus caussa cupiditati suæ cum labore satisfaciundum statuerunt, declaranda.

22. Utendum est autem venabulo, & gestu objectuque corporis,

σώματος, ὡς εἴρηται. εἰ γάρ τι καὶ πάσχοι, οὐκ ἂν ἁμάρτοι γε τοῦ ὀρθῶς ποιεῖν πάσχοι. ἐάν δὲ αἱ ποδοστράβαι αὐτοῖς ὥσπερ τοῖς ἐλάφοις, ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις, καὶ ἐπισκέψεις αἱ αὐταὶ, καὶ μεταδρομαὶ, καὶ αἱ παρόδοι, καὶ αἱ ἀγελαῖαι δὲ περιβολίδες.

κγ'. Τὰ δὲ νεογνὰ αὐτῶν ὅταν ἁλίσκηται, χαλεπῶς τοῦτο πάσχει. οὔτε γὰρ μονοῦται, ἕως ἂν * μακρὰ ᾖ· ὅταν τε αἱ κύνες εὕρωσιν, ἢ περίστῃ τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλιν ἀφανίζεται· ἔστι δ' ὅτε καὶ ὃ πολὺ ὢν ἂν ὦσιν ἄμφω, χαλεποὶ ὄντες τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμενοι ὑπὲρ ἐκείνων, ἢ ὑπὲρ αὐτῶν.

ΚΕΦ. ια'.

Λέοντες δὲ, πάρδαλεις, λύγκες, πάνθηρες, ἄρκοι, καὶ τἆλλα, ὅσα ἔστι τοιαῦτα θηρία, ἁλίσκεται τὰ μὲν ἐν ξέναις χώραις, περὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος, καὶ τὴν Κιττὸν τὴν ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας, τὰ δ' ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τῷ Μυσίῳ, καὶ ἐν Πινδῷ,

poris, ut dictum est. Nam hoc modo siquid etiam adversi contingat, non id propterea, quod recte agat venator, contigerit. Ponuntur vero ipsis tendiculæ in iisdem locis, sicut & cervis: & speculationes cædem sunt, & insequutiones, & aditus, & usus venabuli.

23. Quum fœtus eorum recens editi capiuntur, hoc ipsum graviter ferunt. Quippe non solent eos relinquere solos, donec adulti sint: & quum canes eos invenerint, vel aliquid ipsi præsenserint, statim se abdunt in sylvas, & ambo sequuntur eos ut plurimum, quorum sunt; id temporis sæviores, & pro illis acrius quam pro seipsis pugnantes.

CAP. XI.

AT leones, pardi, lynces, pantheræ, ursi, & aliæ, quæcumque sunt ejusmodi feræ, partim peregrinis in locis capiuntur, circa Pangæum montem, & Cittum, qui supra Macedoniam est: partim in Olympo Mysio, & Pindo:

Πινδῷ, τὰ δ' ἐν τῇ Νύσῃ ὑπὲρ τ Συρίας, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄρεσιν, ὅσα οἷά τ' ἐστὶ τρέφειν τοιαῦτα.

β'. Ἁλίσκεται δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι φαρμάκῳ διὰ δυσχωρίαν ἀκονιτικῷ. προβάλλουσι δὲ τοῦτο οἱ θηρώμενοι, συμμιγνύντες εἰς τὸ αὐτὸ, ὅτῳ ἂν ἕκαστον χαίρῃ πρὸς τὰ ὕδατα, καὶ πρὸς ὅ,τι ἂν ἄλλο προσίῃ.

γ'. Τὰ δὲ αὐτῶν καταβαίνοντα εἰς τὸ πεδίον τ νυκτὸς, ἀποκλειόμενα μὲν ἵππων καὶ ὅπλων ἁλίσκεται εἰς κίνδυνον καθιστάντα τοὺς κυνηγέτας.

δ'. Ἔστι δὲ οἷς αὐτῶν καὶ ὀρύγματα ποιοῦσι πρόσφορα, μεγάλα, βαθέα ἐν μέσῳ λείποντες κίονα τ γῆς· ἐπὶ δὲ τοῦτον εἰς νύκτα ἐπίθεσθαι δήσαντες αἶγα, καὶ ἔφραξαν κύκλῳ τὸ ὄρυγμα ὕλῃ, ὥστε μὴ προορᾶν, εἴσοδον καὶ λείποντες. τὰ δὲ, ἀκούοντα τ φωνῆς ἐν τῇ νυκτὶ κύκλῳ τὸ φραγμὸν περιθέουσι, καὶ ἐπειδὰν μὴ εὑρίσκῃ δίοδον, ὑφίππασι, καὶ ἁλίσκεται.

ΚΕΦ.

Pindo: aliæ in Nysa supra Syriam, & juxta montes alios, quotquot idonei sunt alendis hujus generis belluis.

2. Capiuntur vero partim in montibus aconitico veneno, propter asperitatem regionum. Hoc autem venatores rebus iis miscentes, quibus quæque delectatur fera, secus aquas illis objiciunt, & si quid aliud adire consueverint.

3. Partim etiam illæ, quæ noctu in plana descendunt, equis & armis intercluſæ & circumventæ, nec sine venatorum discrimine, capiuntur.

4. Sunt quibus & foveas amplas orbiculari forma conficiunt, profundam in medio relinquentes terræ columnam, cui sub noctem, capram religatam imponunt, & undique foveam materiæ sylvestri circumsepiunt & obstruunt, ne circumspiciendi facultas sit, aditu ad ingrediendum nullo relicto. Illæ vocem noctu audientes, sepem circumcursitant; & quum nusquam inveniunt aditum, transiliunt, & capiuntur.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

ΠΕρὶ μὲν αὐτῶν τῶν πράξεων, τῶν ἐν τοῖς κυνηγεσίοις, εἴρηται. ὠφελήσουσι δὲ οἱ ἐπιθυμήσαντες τούτου τοῦ ἔργου πολλά. ὑγιειάν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρασκευάσουσι, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧττον. τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύσει.

β'. Πρῶτον μὲν τὰ ὅπλα ὅταν ἔχοντες πορεύωνται ὁδοὺς χαλεπάς, οὐκ ἀποροῦσιν. ἀνέξονται γὰρ τοὺς πόνους, διὰ τὸ εἰθίσθαι μὴ τούτων αἴρειν τὰ δεινά. ἔπειτα εὐνάζεσθαί τε σκληρῶς δυνατοὶ ἔσονται, καὶ φύλακες ἐπὶ ἀγαθοὶ τοῦ ὑπαπομένειν.

γ'. Ἐν δὲ ταῖς παρόδοις ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἷοί τε ἔσονται ὑπείκειν, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ ἕπεσθαι καὶ αὐτοὶ αἱρεῖν τὰς ἄγρας. τεταγμένοι δ' ἐν τῷ πρόσθεν, οὐ λείψουσι τὰς τάξεις, διὰ τὸ καρτερεῖν δύνασθαι.

δ'. Ἐν

CAP. XII.

HActenus de iis quæ in venatione faciunda sunt, dictum. Huic autem labori ac studio dediti, magnam inde utilitatem capient. Nam & corporibus valetudinem bonam conciliabunt, & visu audituque meliori fruentur, & serius senescent. Ad disciplinam vero militarem potissimum eos venatio instituit.

2. Primum, ubi gestantibus arma per difficiles vias eundum erit, animos haud despondebunt. Quippe labores sustinere propterea poterunt, quod iis ad feras capiendas adsuefacti fuerint. Deinde poterunt etiam cubare duriter, & egregios se declarare custodes in eo quod fuerit imperatum.

3. In hostibus adeundis simul & progredi adversus eos, & facere poterunt, quæ imperantur; idq; propterea, quod eadem ratione feras etiam capere consueverint. In fronte collocati, quum labores tolerare norint, acies haud deserent.

4. In

δ'. Εν φυγῇ δὲ τῶν πολεμίων ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς διώξονται τοὺς ἐναντίους ἐν παντὶ χωρίῳ, ἀφὰ σωφροσύνην. δυσχωρήσαντος δὲ οἰκείου στρατοπέδου, ἐν χωρίοις ὑλώδεσι, καὶ ἀποκρήμνοις, ἢ ἄλλοις χαλεποῖς οἷοί τ' ἔσονται καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι μὴ ἀσχημόνως, καὶ ἑτέρους σώζειν. ἡ γὰρ σωφροσύνη τοῦ ἔργου πρόξενος αὐτοῖς πλέον τι εἰδέναι.

ε'. Καὶ ἤδη τινὲς τῶν τοιούτων, πολλοῦ ὄχλου συμμάχων διαφθαρέντος, τῇ αὐτῶν εὐεξίᾳ καὶ θάρσει διὰ δυσχωρίαν ἁμαρτόντας, τοὺς πολεμίους νενικηκότας, ἀναμαχόμενοι ἐτρέψαντο. ἀεὶ γὰρ ὅσοις τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἔχουσιν ἐγγὺς τοῦ εὐτυχῆσαι.

ς'. Εἰδότες δὲ καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὅτι ἐντεῦθεν εὐτύχουν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπεμέλησαν τῶν νέων ἐποιήσαντο. σταθμίζοντες γὰρ καρπῶν τὸ ἐξαρχῆς, ἐνόμισαν ὅμως τοὺς κυνηγέτας μὴ κωλύειν, διὰ

4. In hostium fuga propter consuetudinem & usum quibusvis in locis adversarios recte pariter ac tuto prosequentur. Si quid infeliciter exercitui suo cesserit, in sylvosis, præruptis, aliisque difficilibus locis tam seipsos quam alios absque macula turpitudinis conservare poterunt. Nam præbebit hoc eis ipse rei usus, ut plus aliis norint.

5. Nonnulli quidem tales aliquando, magna sociorum turba in fugam conjecta, jam victores hostes, ob difficultates locorum in errorem abreptos, suo ipsi robore atque audacia prœlium instaurando terga dare coegerunt. Semper enim illi, qui tum à corporibus tum animis egregie comparati sunt, haud procul absunt ab eo ut rem prospere gerant.

6. Quum autem majores quoq; nostri cognovissent, hinc prosperos adversus hostes successus suos manare, juventutis curam sibi suscipiendam censuerunt. Nam licet ab initio frugum inopia laborarent, non tamen venatoribus interdicendum venatione judicarunt;

διὰ τὸ μηδὲν τῶν ἐπὶ τῇ γῇ φυομένων ἀγρεύειν.

ζ. Πρὸς δὲ τούτῳ, μὴ νυκτερεύειν ἐντὸς πολλῶν σταδίων· ἵνα μὴ ἀφαιρῶνται τὰς θήρας αὐτῶν οἱ ἔχοντες ταύτην τὴν τέχνην. ἑώρων γὰρ, ὅτι τῶν νεωτέρων ἡ ἡδονὴ μόνη αὕτη πλεῖστα ἀγαθὰ συμβαλλομένη. σώφρονάς τε γὰρ ποιεῖ, καὶ δικαίους, ἅμα τε ἐν τῇ ἀληθείᾳ παιδευόμενοι.

η. Τά τε γὰρ πόλεμα διὰ τῶν τοιούτων εὐτυχοῦντες ἡδέως. τῶν τε ἄλλων εἴ τι βούλοιτο ἐπιτηδεύειν καλῶν, σθένους ἀποδεῖ, ὥσπερ ἑτέραν καλὴν ἡδονὴν, ἂν τις μανθάνῃ. ἐκ τῶν τοιούτων οὖν τραπῶνταί τε ἀγαθοὶ, καὶ στρατηγοὶ γίγνονται.

θ. Ὧν γὰρ οἱ πόνοι τὰ μὲν ἀναγκαῖα καὶ ὑβριστικὰ ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀφαιροῦνται, ἐπιθυμίαν δ' ἀρετῆς ἐνύξασαι, ὅτοι ἄριστοι. καὶ γὰρ ἂν αἰσχύνοιεν οὔτε τὴν πόλιν τὴν ἑαυτῶν ἀδικουμένην, οὔτε τὴν χώραν πάσχουσαν κακῶς.

ι. Λέγουσι δέ τινες, ὡς οὐ χρὴ ἐᾶν κυνηγεσιῶν, ἵνα

quum ii nihil eorum quæ ſupra terram naſcuntur, venari ſoleant.

7. Præterea vetuerunt, intra multa ſtadia [propter urbem] pernoctari, ne hujus artis periti homines ſuis ipſos prædis ac venatione fraudarent. Videbant enim hanc unam voluptatem junioribus utilitates adferre plurimas; quum & prudentes eos reddat, & juſtos, quod in veritate inſtituantur.

8. Itidem res bellicas per hæc ſibi cedere feliciter intelligebant. Eadem voluptas à cæteris quoque præclaris & honeſtis rebus, quibus ſe dare velint, minime juvenes arcet; quod aliæ voluptates improbæ faciunt, quæ diſcendæ non ſunt. Ex his igitur & boni milites, & imperatores boni evadunt.

9. Quorum enim labores ex animis & corporibus turpitudinem ac inſolentiam expellunt, & ſtudium virtutis excitant, ii præſtantiſſimi ſunt: quippe qui nec injurias patriæ, nec regionis & agri vaſtationem ſint neglecturi.

10. Dicunt vero nonnulli, non eſſe ſtudio venationis indulgendum,

ἵνα μὴ τ̃ οἰκείων ἀμελῶσιν· ὅτι εἰδότες, ὅτι οἱ τὰς πόλεις καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες, πάντες τ̃ οἰκείων ὑπὲρ μελέτερόι εἰσιν.

ια'. Εἰ οὖν οἱ φιλοκυνηγέται παιδαποδάζουσιν αὐτοὺς τῇ πατρίδι χρησίμους εἶναι εἰς τὰ μέγιστα, μᾶλλον ἂν τὰ ἴδια φρόνοιεν. σὺν γὰρ τῇ πόλει καὶ σώζεται καὶ ἀπόλλυται τὰ οἰκεῖα ἑκάστῳ· ὥστε πρὸς τοῖς αὑτῶν καὶ τὰ τ̃ ἄλλων ἰδιωτῶν οἱ τοιοῦτοι σώζουσι.

ιβ'. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ φθόνου ἀλόγιστοι τ̃ ζῶντα λεγόντων ἀμφοῖν ἀγαθῶν διὰ τ̃ αὑτῶν κακίαν ἀπολέσθαι μᾶλλον, ἢ ἑτέρων ἀρετῇ σώζεσθαι. αἱ γὰρ ἡδοναὶ αἱ πολλαὶ καὶ κακαί, ὧν ἡττώμενοι ἢ λέγειν ἢ πράττειν ἐπαίρονται τὰ χείρω.

ιγ'. Εἶτα οὐκ ἀπὸ τ̃ ματαίων λόγων ἔχθρας ἀναιρῶν, οὐκ δὲ τ̃ κακῶν ἔργων νόσους, καὶ ζημίας, καὶ θανάτους, καὶ αὑτῶν, καὶ παίδων, καὶ φίλων, ἀναισθήτως μὲ τ̃ κακῶν ἔχοντες, τ̃ δὲ ἡδονῶν πλέον τῶν ἄλλων αἰσθανόμενοι,

dum, ne res familiaris negligatur: quum non norint, eos omnino patres-familias adtentiores esse, qui de republica & amicis bene merentur.

11. Quod si studiosi venationis ita se comparant, ut patriæ maximis in rebus utiles sint; nec privata certe negligent. Nam uniuscujusque fortunæ sic cum republica conjunctæ sunt, ut cum ea pariter & incolumes sint, & evertantur. Itaque viri tales simul & suam & aliorum rem privatam conservant.

12. Multi tamen ex illis, qui hæc dictitant, per invidiam imprudentes, sua ipsorum ignavia perire malunt, quam aliorum virtute servari. Nam multæ voluptates ac pravæ sunt, quibus servientes, ut pejora dicant aut faciant, inducuntur.

13. Hinc vana & inconsiderata oratione sibi odia pariunt, improbis vero factis morbos, damna, neces, non sibi solum, sed etiam liberis, & amicis arcessunt; omni vitiorum sensu destituti, sed eodem ad voluptates ceteris acrio-

μθνοι, οἷς τίς ἂν χρήσαιτο εἰς πόλεως σωτηρίαν;

ιδ'. Τούτων μὴν τὴν κακὴν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀφέξεται, ἐρασθεὶς ὧν ἐγὼ παραινῶ. παιδεύσεις γὰρ καλὴ διδασκαλίᾳ χρῆσθαι νόμοις, καὶ λέγειν τοῖς δικαίων, καὶ ἀκούειν.

ιε'. Οἱ μὲν οὖν * πάσχοντες αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ ἀεί τι μοχθεῖν τε καὶ διδάσκεσθαι, αὐτοῖς μὲν μαθήσεις καὶ μελέτας ὑπιπόνους ἔχουσι, σωτηρίαν δὲ ταῖς αὐτῶν πόλεσιν· οἱ δὲ μὴ θέλοντες ἅμα τοῦ ὑπίπονον διδάσκεσθαι, ἀλλὰ σὺν ἡδοναῖς ἀκμαίοις ἅμα φέρειν, φύσει οὗτοι κάκιστοι.

ις'. Οὔτε γὰρ νόμοις, οὔτε λόγοις ἀγαθοῖς πείθονται. οὐ γὰρ εὐείσκουσι, διὰ τὸ μὴ πονεῖν, οἷς χρὴ τὸν ἀγαθὸν εἶναι. ὥστε οὔτε θεοσεβεῖς δυνατὸν εἶναι, οὔτε σοφοί. τῷ δὲ ἀπαιδεύτῳ χρώμενοι, πολλὰ ὑπιμῶσι τοῖς πεπαιδευμένοις.

ιζ'. Διὰ μὲν οὖν τούτων οὐδὲν ἂν καλῶς ἔχοι· διὰ δὲ τῶν ἀμεινόνων ἅπασαι αἱ ὠφέλειαι τοῖς ἀνθρώποις

re præditi; quorum opera quis uti ad reipublicæ ſalutem velit?

14. At his à vitiis nemo non abſtinebit, qui excitatus illorum ſtudio fuerit, quæ ipſe præcipio. Nam honeſta inſtitutio docet parere legibus, deque iis & loqui, & audire, quæ juſta ſunt.

15. Quapropter ii qui ſic ſe gerunt, ut ſemper aliquem obire laborem, & doceri velint, ſtudia quidem illi & exercitationes ſibi laborioſas ſectantur, ſed civitatibus ſuis ſalutares: qui vero laboris vitandi cauſſa doceri nolunt, ſed vitam potius in voluptatibus immodicis exigendam ſtatuunt, ingeniis præditi ſunt improbiſſimis.

16. Quippe nec legibus, nec admonitionibus rectis obtemperant. Dum enim laborem fugiunt, qualis eſſe vir fortis & egregius debeat, non inveniunt. Itaque nec religioſi eſſe poſſunt, nec ſapientes: quumque ſe gerant, ut rectæ inſtitutionis expertes, bene inſtitutos plerumque reprehendunt.

17. Nequit ergo quidquam in ſtatu per hos eſſe proſpero, quum his meliorum opera mortalibus omnia

ϑρώποις εὔρωνται. ἀμείνους οὖν, οἱ θέλοντες πονεῖν.

ιή. Καὶ τοῦτο ἐπιδέδεικται μεγάλῳ τεκμηρίῳ. τῶν γὰρ παλαιοτέρων οἱ παρὰ Χείρωνι, ὧν ἐπεμνήσθην, νέοι ὄντες ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν κυνηγεσίων, πολλὰ μὲν καλὰ ἔμαθον· ἐξ ὧν ἐγένετο αὐτοῖς μεγάλη ἀρετή, δι' ἣν καὶ νῦν θαυμάζονται· ἧς ὅτι μὲν ἐρῶσι πάντες εὔδηλον, ὅτι δὲ διὰ πόνων ἐστὶ τυχεῖν αὐτῆς, οἱ πολλοὶ ἀφίστανται.

ιθ. Τὸ μὲν γὰρ κατεργάσεσθαι αὐτὴν, ἄδηλον· οἱ δὲ πόνοι οἱ ἐν αὐτῇ ὄντες φανεροί. ἴσως μὲν οὖν εἰ ἦν τὸ σῶμα αὐτοῖς δῆλον, ἧττον ἂν ἠμέλουν οἱ ἄνθρωποι ἀρετῆς, εἰδότες ὅτι ὥσπερ αὐτοῖς ἐκείνη ἐμφανής ἐστιν, οὕτω μὲν αὐτοὶ ὑπ' ἐκείνης ὁρῶνται.

κ. Οταν μὲν γάρ τις ὁρᾶται ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, ἅπας ἑαυτοῦ ἐστι βελτίων, μήτε λέγει μήτε ποιεῖ αἰσχρὰ, μηδὲ κακὰ, ἵνα μὴ ὀφθῇ ὑπ' ἐκείνου.

κα. Υπὸ

omnia commoda concilientur. Ideoque ſequitur, eos eſſe meliores, qui labores ſuſcipere non recuſant.

18. Exemplo id demonſtratum inſigni. Nam veteres illi apud Chironem, quorum mentionem feci, facto à venationibus ætate prima initio, multas & egregias artes didicerunt: ex quibus magnum virtutis fructum conſequuti ſunt, propter quam nunc quoque ſunt in admiratione. Atque hanc quidem ab omnibus amari, manifeſtum eſt; ſed quia labore comparatur, multi quaſi reſiliunt.

19. Etenim adipiſcendi eam ſpes dubia eſt, in adipiſcendo labores manifeſti ſunt. Quod ſi virtutis quaſi corpus quoddam conſpici poſſet, minus eam mortales fortaſſe negligerent: quando perinde ſcirent ab ea ſe cerni, atque ipſa eorum oculis eſſet expoſita.

20. Quilibet enim, quum ab amato conſpicitur, ſeipſo melior exiſtit: & à dictis ac factis turpibus & improbis abſtinet, ne ab illo talia conſpiciantur.

21. Quum

κα'. Ὑπὸ δὲ τ ἀρετῆς ὐκ οἰόμνοι ὑπισχνεῖσθ, πολλὰ κακὰ ϗ αἰσχρὰ ἐναντίον ποιῦσιν, ὅπ αὐτὼ ἐκφνοι οὐχ ὁρῶσιν. ἡ δὲ παντα χῆ πάρεσι, ἀφ' τὸ ἔϑ' ἀθάναθος, ϗ τιμᾷ τοὺς περὶ αὐτὼ ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ κακοὺς ἀτιμάζ.

κβ'. Εἰ οὖν εἰδεῖεν τῦτο, ὅπ θεᾶται αὐτοὺς, ἵεντο ἂν ὑπὸ τοὺς πόνους, ϗ τὰς παιδεύσεις, αἷς ἀλίσκε μόλις, ϗ κατεργάζοντο ἂν αὐτώ.

ΚΕΦ. ιγ'.

Θαυμάζω δὲ τ σοφιστῶν καλυμμένων, ὅπι φασὶ μ ἐπ' ἀρετὼ ἄγειν οἱ πολλοὶ τὺς νέους, ἄγουσι δ' ὑπὶ τουὐναντίον. οὔτε γὸ ἂν ἄνδρά πω ἐωρά καμεν, ὅντιν' ἡμῶν σοφισὴ ἀγαθὸν ἐποίησεν, οὔτε γράμματα παρέχονται, ἐξ ὧν χρὴ ἀγαθοὺς γίγνεσθαι.

β'. Ἀλλὰ

21. Quum autem à virtute se non putent adspici, multa palam & improba & fœda perpetrant; idque propterea, quod ne ipsi quidem eam cernant. Illa vero, quum immortalis sit, ubique adest: & recte se in eam gerentes, honore adficit; improbos infamia notat.

22. Itaque si conspici se ab ea scirent, ad labores & disciplinas accederent, quibus capitur, licet ægre; suamque in potestatem illam redigerent.

CAP. XIII.

MIrum hoc vero mihi de illis hominibus videtur, qui sapientiæ professores appellantur, quod eorum pleriq; se juvenibus ad virtutem duces esse dicant, quum potius eis ad contraria se duces præbeant. Quippe neminem adhuc vidimus, quem illi modo sapientiæ professores egregium virum effecerint; neque scripta proferunt, quibus homines effici meliores possint.

2. Sed

β'. Ἀλλὰ περὶ μὲν τ' ματαίων πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται, ἀφ' ὧν τοῖς νέοις αἱ μὲν ἡδοναὶ κεναὶ, ἀρετὴ δ' οὐκ ἔνι· διατρίβω δ' ἄλλως παρέχει τοῖς ἐλπίσασί τι ἐξ αὐτῶν μαθήσεσθαι μάτιον, ἢ ἑτέρων κωλύει χρησίμων, καὶ διδάσκει κακά.

γ'. Μέμφομαι οὖν αὐτοῖς τὰ μὲν μεγάλα, μειζόνως· περὶ δὲ ὧν γράφουσιν, ὅτι τὰ μὲν ῥήματα αὐτοῖς ἐζήτηται, νῶμαι δὲ ὀρθῶς ἔχουσι, ἃς ἂν παραδοῖεν οἱ νεώτεροι ἐπ' ἀρετὴν, οὐδαμοῦ.

δ'. Ἐγὼ δὲ ἰδιώτης μέν εἰμι, οἶδα δὲ, ὅτι κράτιστον μέν ἐστι παρὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τὸ ἀγαθὸν διδάσκεσθαι· δεύτερον δὲ, παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθόν τι ἐπισταμένων, μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν ἐξαπατᾶν τέχνην ἐχόντων.

ε'. Ἴσως οὖν τοῖς μὲ ὀνόμασιν ὑ σεσοφισμένως λέγω· (οὐδὲ γὰρ ζητῶ τοῦτο·) ὧν δὲ δέον) εἰς ἀρετὴν ⓐ καλῶς πεπαιδευμένοι, ὀρθῶς ἐγνωσμένα ζητῶ λέγειν. ὀνόματα

2. Sed multa de rebus vanis ab eis perscripta sunt, ex quibus voluptates quidem inanes juventus, at fructum virtutis nullum percipit. Eadem & remorantur ac detinent illos qui frustra doctrinam ex eis aliquam sibi pollicentur; & ab aliis utilibus avocant, illorumque loco vitiosa tradunt.

3. Quamobrem eos ob illa quæ graviora sunt, gravius reprehendo: in scriptis vero, quod verba quidem exquisita sint, rectæ vero sententiæ, quibus juniores ad virtutem instituerentur, nusquam adpareant.

4. Equidem licet rerum imperitus, scio tamen optimum esse, ab ipsa natura id quod bonum est, doceri: proximum, ab iis potius qui vere boni alicujus scientiam nancti sunt, quam ab aliis qui fallendi artificium tenent.

5. Itaque verbis forsitan non eleganter utor, quod hæc non adfecto; sed ea, quibus ad virtutem præclare institutis opus est, à me recte cognita proferre cupio. Nam ver-

μαζα μὲ γὰρ οὐκ ἂν παρεύσαι, γνῶμαι δὲ, εἰ καλῶς ἔχοιεν.

ε'. Ψέγουσι δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοὺς νῦν σοφιστὰς, καὶ οὐ τοὺς φιλοσόφους, ὅτι ἐν τοῖς ὀνόμασι σοφίζονται, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νοήμασιν. οὐ λανθάνει δέ με, ὅτι * καλῶς καὶ ἐξῆς γεγράφθαι. ῥᾴδιον γὰρ ἔσται αὐτοῖς ταχὺ, μὴ ὀρθῶς, μέμφασθαι.

ζ'. Καίτοι γέγραπταί γε οὕτως, ἵνα ὀρθῶς ἔχῃ, καὶ μὴ σοφιστικοὺς ποιῇ, ἀλλὰ σοφοὺς, καὶ ἀγαθούς. ὃ γὰρ δοκεῖ αὐτὸ βούλομαι μᾶλλον, ἢ εἴ τι χρήσιμα, ἵνα ἀνεξελεγκτὰ ᾖ εἰς ἀεί.

η'. Οἱ σοφισταὶ δ' ὅτι τῷ ἐξαπατᾶν λέγουσι καὶ γράφουσιν, ὅτι τῷ ἑαυτῶν κέρδει, καὶ ὠφελοῦσιν οὐδένα οὐδέν. οὐδὲ γὰρ σοφὸς αὐτῶν ἐγένετο οὐδεὶς, οὐδ' ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἀρκεῖ ἑκάστῳ σοφιστὴν κληθῆναι· ὃ ἔστιν ὄνειδος καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι.

θ'. Τὰ

verba quidem ut parum ad inſtitutionem conferunt; ita ſententiæ ſunt utiles, ſi doctrinam egregiam contineant.

6. Vituperant autem & alii plerique profeſſores iſtos ſapientiæ ſæculi noſtri, non ſapientiæ ſtudioſos; quod in verbis, non animorum ſenſibus, ſapientiæ ſuæ acumen oſtentent. Nec me latet, quod præſtaret hæc à me ſcripta non eſſe. Nam facile ipſis erit, aliquid cito, licet non recte, reprehendere.

7. Scripta tamen ita ſunt, ut recte ſe habeant; nec oſtentatores ſapientiæ, ſed reapſe ſapientes ac bonos efficiant. Neque enim hæc videri malo, quam eſſe utilia; ut nunquam refutari poſſint.

8. At illi ſapientiæ profeſſores ad fallendum & proferunt & ſcribunt ſua, lucri ſui cauſſa, nec quidquam ulli hominum proſunt. Quippe nullus eorum nec fuit, nec eſt ſapiens; ſed unicuique ſufficit habere nomen profeſſoris ſapientiæ, quod apud recte ſentientes ignominioſum eſt.

9. Qua-

θ'. Τὰ μὲν οὖν τ σοφιστῶν παιδεύγματα παραινῶ φυλάττεσθαι, τὰ δὲ τῶν φιλοσόφων εὑρήματα μὴ ἀπαιδεύτως. οἱ μὲν γὰρ σοφισταὶ πλουσίοις καὶ νέοις θηρῶνται, οἱ δὲ φιλόσοφοι πᾶσι κοινοὶ καὶ φίλοι. τύχας δὲ ἀνθρώπων οὔτε τιμῶσιν, οὔτε ἀπαιδεύουσι.

ι'. Μὴ ζηλοῦν δὲ μηδὲ τοὺς ἐπὶ ταῖς πλεονεξίαις εὐκλεῶς ἰόντας, μήτ' ἐπὶ ταῖς ἰδίαις, μήτ' ἐπὶ ταῖς δημοσίαις· ἐνθυμητέον, ὅτι οἱ μὲν ἄριστοι αὐτῶν χρηστότητος μὲν ἕνεκα τοῦ βελτίονος, ἐπίπονοί τ' εἰσὶν, οἱ δὲ κακοὶ πάσχουσί τε κακῶς, καὶ χρηστότητος ἕνεκα τοῦ χείρονος.

ια'. Τάς τε δὴ τ ἰδιωτῶν οὐσίας ἀφαιρούμενοι, καὶ τὰς τ πόλεως, εἰς τὰς κοινὰς σωτηρίας ἀνωφελέστεροί εἰσι τῶν ἰδιωτῶν· τά τε σώματα πρὸς μὲν πόλεμον κάκιστα καὶ ἀσθενέστατα ἔχουσι, πονεῖν οὐ δυνάμενοι. οἱ δὲ κυνηγέται εἰς τὸ κοινὸν τοῖς πολίταις καὶ τὰ σώματα

31. Quapropter horum sapientiæ professorum præcepta cavenda moneo, sapientiæ vero studiosorum inventa cogitataque nequaquam rejicienda. Nam ut illi sapientiæ professores aucupantur eos qui divites sunt, & juvenes: ita communes sunt & amici omnibus, hi sapientiæ studiosi. Fortunas hominum iidem ut in pretio non habent, ita nec ignominiosas ducunt.

10. Non illos item moneo tibi æmulandos, qui ad captandas conditiones meliores temere feruntur, sive privatis in rebus, seu publicis: & hac quidem in consideratione, quod optimi ex illis ob res bene gestas noti sint, tanquam laborioſi; quum improbi turpiter in ærumnas incidant, & flagitiosis è rebus clari sint.

11. Quippe quum & privatis auferant bona sua, & rempublicam expilent, minus ad salutem communem utilitatis adferunt, quam homines imperiti; & habent corpora bello ineptissima, fœdeque constituta, quum laboribus ferendis impares sint. At venatores & corpora & bona sua civibus

μαλά· καὶ τὰ κτήματα καλῶς ἔχοντα παρέχουσιν.

12. Ἔρχονται δὲ, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ θηρία, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φίλους. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς φίλους ἰόντες, δύσκλειαν ἔχουσι παρὰ πᾶσιν· οἱ δὲ κυνηγέται, ἐπὶ τὰ θηρία ἰόντες, εὔκλειαν. ἑλόντες μὲν γὰρ, πολέμια νικῶσι· μὴ ἑλόντες δὲ, ἄφθονοι μέν, ὅτι πάσης τῆς πόλεως ἐχθροῖς ἐπιχειροῦσιν, ἔπαινον ἔχουσι· ἔπειτα, ὅτι οὔτ' ἐπ' ἀνδρὸς βλάβῃ, οὔτε φιλοκερδείᾳ ἔρχονται.

13. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος βελτίους γίγνονται πολλαχοῦ πολλαὶ, καὶ σοφώτεροι, δι' ἃ διδάξομεν. ἐὰν γὰρ μὴ πόνοις, καὶ ἐνθυμήμασι, καὶ ἐπιμελείαις πολλαῖς ὑπερβάλλωνται, οὐκ ἂν ἕλοιεν ἄγρας.

14. Τὰ γὰρ ἀντίπαλα αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγωνίζονται, καὶ ἐν τῇ αὐτῶν οἰκήσει, ἐν ἰσχυρᾷ πολλῇ ἐστιν. ὥστε τῷ κυνηγέτῃ μάτην οἱ πόνοι γίγνονται, ἐὰν μὴ μείζονι φιλοπονίᾳ, καὶ πολλῇ συνέσει κρατήσῃ αὐτῶν.

15. Οἱ μὲν οὖν κατὰ πόλιν βουλόμενοι πλεονεκτεῖν, μελε-

bene comparata in medium exhibent.

12. Et hi quidem feras invadunt, illi amicos. Qui amicos adgrediuntur, apud omnes infames sunt: venatores, dum feras adoriuntur, laudem inveniunt. Nam si feras ceperint, belluas hostiles vincunt; sin minus, laudantur tamen: primum, quia civitatis totius inimicos adgrediuntur: deinde, quod nec ullius hominis damno, nec lucri cupiditate id faciant.

13. Ex hoc ipso denique conatu ad pleraque meliores & peritiores evadunt ex ratione quam ostendemus. Quippe nisi laboribus, & cogitationum inventis, & magna diligentia longe præstarent, prædas nullas caperent.

14. Nam hostes eorum pro vita dimicantes, & in suo ipsorum domicilio, magnum robur habeant. Itaque venator frustra laboraret, nisi feras industria majori, ac prudentia copiosa superaret.

15. Ergo quotquot in civitate meliori esse supra cæteros conditione

μελετῶσι νικᾶν φίλους· οἱ δὲ κυνηγέται, κοινοὺς ἐχθρούς· καὶ τοὺς μὲν ἡ μελέτη αὕτη ποιεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους πολεμίους ἀμείνους, τοὺς δὲ, πολὺ χείρους. καὶ τοῖς μὲν ἡ ἄγρα μετὰ σωφροσύνης, τοῖς δὲ μετ' ἀκρασίᾳ θέαμα.

15'. Κακοηθείας δὲ καὶ ἀκροκερδείας οἱ μὲν δυνατοὶ καθαφεῖναι, οἱ δὲ οὐ δυνατοί. φωνὴ δὲ ἡ μὲν εὐεπῆ ἱᾶσιν, οἱ δ' ἀκρᾶν. πρὸς δὲ τὰ θεῖα τοῖς μὲν οὐδὲν ἐμποδὼν ἀσεβεῖν, ἡ δ', εὐσεβέσθαι.

16'. Λόγοι δὲ παλαιοὶ κατέχουσιν, ὡς καὶ Θεοὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ χαίρουσι καὶ πρόποντες, καὶ ὁρῶντες· ὥστε ὑπάρχειν εἰθυμουμένους τούτων, θεοφιλές τ' εἶναι, καὶ εὐσεβεῖς τοὺς νέους, τοὺς ποιοῦσα ἃ ἐγὼ παινῶ, οἰομένους εἶναι θεῶν τε ὀρᾶσθαι ζῶντα. οὗτοι δ' ἂν εἶεν καὶ τοκεῦσιν ἀγαθοὶ, καὶ πάσῃ τῇ ἑαυτῶν πόλει, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν καὶ φίλων.

17'. Οὐ μόνον δὲ ὅσοι ἄνδρες κυνηγεσιῶν ἠράσθησαν, ἐγένοντο ἀγαθοὶ,

tione volunt, amicos vincere contendunt: venatores autem, communes inimicos. Et hos quidem hæc exercitatio præstantiores facit adversus alios hostes, illos multo deteriores: & sua utriusque venatio, his cum prudentia, illis cum turpi audacia conjuncta.

16. Malitiam & quæstum hi contemnere possunt, illi non possunt: vocem hi bona proferentem emittunt, illi turpem. Adversus ipsum numen nihil illos ab impietate deterret, at hi religiosissimi sunt.

17. Perhibetur enim antiquo mortalium sermone, Deos etiam hoc opere tum faciundo tum spectando voluptatem percipere. Quo fit, ut juvenes hæc ad animos revocantes, quæ ipse moneo, si ea faciant, religiosi sint & pii, quum hæc ab aliquo numine spectari arbitrentur: iidemque in parentes, in patriam universam, in unumquemque civium, in amicos egregie se gerent.

18. Neque viri duntaxat, quotquot venationum fuere studiosi, laudem præclaram adepti sunt;

ἀγαθαὶ, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες (αἷς ἔδωκεν ἡ θεὸς ταῦτα Ἄρτεμις,) Ἀταλάντη, καὶ Πέρκρις, καὶ εἴπερ ἄλλη.

ΕΚ

sed etiam fœminæ, quibus hæc Diana largita est, ut Atalanta, Procris, & si qua præter has alia fuit.

ΕΧΕ-

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(c) πρὸς Αἰσχίνην ἐπιστολῆς.

ΣΥΝΤΥΧΩΝ μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξήϊ, καὶ περὶ σοῦ δὲ πυθομένῳ, ὡς τινα ἔγοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίνατο, τὴν αὐτὴν Σωκράτει. ἐγὼ δὲ καὶ πάνυ σε ἐθαύμασα διότι ἐβες, εἰ γνώμης σε ἠγάθην.

β'. Ωσπερ οὖν ἤρξάμην σε θαυμάζων, ὅτι καὶ ναῦν, ἐφ' ὀπτανοῦ τὴν σοφίαν ἀσπασαμένων, πεθαύμακα δ' ἀμελέκλαστόν σα τὴν γνώμης. μέγιστον γὰρ, ὡς ἐγῷμαι, τεκμήριον ἀρετῆς, ἀλόντος ὑπὸ τοιούτου ἐκείνου, εἰ τὸν θνητὸν καλὸν τὸν Σωκράτους ἠγοῦτο βίον.

γ'. Οτι μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντὶ δῆλον. ἀπόχρη δὲ

E XENOPHONTIS

ad Æschinem Epistola.

POSTEAQUAM me convenisset Hermogenes, cum alia quædam narravit, tum me de te interrogante, quodnam philosophiæ studium sequereris: idem, respondit, quod Socrates. Ego vero, etiam quum Athenis ageres, propter hunc animum te admiratus sum.

2. Quemadmodum igitur admirari te cœpi, sic nunc quoque præ quovis alio philosophiæ studioso animi tui constantiam demiror. Maximum enim, ut mihi videtur, argumentum est virtutis tuæ; quod is vir te ceperit, si modo vitam Socratis mortalem aliquis dicendam putat.

3. Cæterum numina supra nos esse, cuivis constat. Satis quidem

δὲ *τῷ κρείττονι τὸ δυνάμεως αὐτοὺς σέβειν. οἵοι δέ εἰσιν, οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον, οὔτε ζητεῖν θεμιτόν. οὐδὲ δὴ δεσποτῶν φύσιν ἢ τρόπους ἀξιοῦν ἄλλους εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει.

ιʹ. (d) Καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ μὲν ἄμεινον ἀνθρώπινα ἁμαρτάνουσιν, *τοσῷδε τὸ δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλισχραίνουσιν ἄχθος φέρει.

ιαʹ. Πότε δή, ὦ Αἰσχίνη, Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν πλαινουμένου μανθάνειν; μισεῖ μὲν οὖν οἶμαι αὐτὸν μέχρι ὧν σωιέναι. διετέλει δὲ ἐκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλόν, καὶ τί ἀνδρεία τε, καὶ δικαιοσύνη, καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί.

ιβʹ. Ἀνθρώπινα γὰρ αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει, τὰ δ' ἄλλα ἢ ἀδύνατα ἀνθρώποις ἀλῶναι ἔφασκεν, ἢ μύθων τρόπῳ συγγενῆ, μετ' ὀφρύος σοφιστῶν (e) παίγνια διεξιόν-

dem est, ea majorem ob potestatem venerari. Quales autem & qui sint Dii, nec inveniri facile potest, nec inquiri fas est. Quippe servorum etiam non interest scire naturam aut facta dominorum suorum; ut quibus nihil præterea conveniat, quam inservire.

4. Quodq; maximum est, quanto majorem admirationem merentur, qui res humanas tractant; tanto plus hoc iis adfert oneris ac molestiæ, qui gloriam de multis intempestivis ac vanis rebus adfectat.

5. Nam quando audivit quisquam, ô Æschines, Socratem de rebus cœlestibus differentem, vel ad lineas ac figuras emendandæ vitæ gratia discendas hortantem? Musicam enim scimus ipsum intellexisse non ultra judicium aurium. Quin semper aliquid egregii suis dicere non desinebat, quid esset fortitudo, quid justitia, quid virtutes cæteræ.

6. Vocabat autem hæc bona humana, cætera vero vel homines adsequi non posse, vel fabulis esse cognata dicebat, qualia supercilioſi sapientiæ professores ridicula commemorarent.

διεξιόντων. ἢ οὐκ ἔλεγε μὴ ταῦτα, *ἀχὶ δὲ ἔφατ-
λε. (1) γράφειν δὲ τὰ προχθέντα εἰδότι σοι, χάριν
οὐκ ἀπὸδις ἐσόμενον, χρόνον ἔχι, ἀνέγραφά τε ἄλ-
λοθι.

ζ'. Παυσάσθωσ οὖν ἐλεγχόμενοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς
ἴτωσ, οἷς ὁ Σωκράτης οὐκ ἤρεσκεν, ᾧ ζῶντι μὲ ὁ θεὸς
σοφίαν ἐμαρτύρησεν, (ἃ) δὲ κλείναντες τ μεταγοίας ἀπο-
κάθαρσιν οὐχ εὗρον.

η'. Τὸ δὲ καλὸν ἄρα, *Αἰγύπλιοι ἠράσθησ, καὶ τ
Πυθαγόρα περιπόθοις σοφίας, ὧν τὸ πρόθυμον ἢ μὴ μό-
νιμον ὅτι *Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδοσ, ἢ
ἀντὶ διαίτης λιτῆς, Σικελιῶτις γαστρὸς ἀμέτρου τρά-
πεζα.

EK

memorarent. Neque vero verbis hæc ita tradebat, ut factis eadem non præstaret. Verum ad te illa non ignorantem perscribi, quæ à Socrate gesta sunt, quamquam ingratum futurum non sit; tamen & prolixum fuerit, & alibi à nobis est præstitum.

7. Desinant igitur convicti, vel ad id accedant, quod probabile est, quibus Socrates non placuit; quum ei vivo sapientiæ testimonium Deus exhibuerit, interfectores vero ejus pœnitentiæ suæ purgationem non invenerint.

8. Illi vero egregii viri, Ægypti & prodigiosæ Pythagoræ sapientiæ amore capti sunt, quorum supervacancum & inconstans erga Socratem studium tyrannidis amor redarguit, & Sicula ventris immoderati mensa frugalitati victus antepositа.

EX

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(g) πρὸς Κείτωνα ἐπιστολῆς.

Ἐγὼ δ' ἤδη Σωκράτη πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα, ὅτι οἱ τοὺς υἱέας ἵνα πολλοῦ μὲν ἔχωσιν οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες, ἴσον πεπόνθασι τοῖς ἵππους τρέφουσι, καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, προφοῦ δὲ παμπόλλου πρέχομένοις.

β'. Οὕτω γὰρ ποτέρους μὲν τοῖς ἵπποις χρήσονται, ἀπείρους δὲ ὧν χρή. εἰ δὲ ἵππου ἀρετοῦ, καὶ τοῦ εὐσαρκίαν, τοῦ δὲ καὶ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν.

γ'. Τὰ αὐτὰ δ' οἶμαι ἁμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλοῦ κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ μὴ ἐπιμελομένους. ἃ δὲ κεκτήσονται,

EX EPISTOLA XENOPHONTIS

Ad Critonem.

SCIAS frequenter ad nos dixisse Socratem, quod illi, qui liberis suis de multis facultatibus prospiciunt, ut autem boni ac egregii evadant, negligunt; simile quid agant equos alentibus, qui bellicos ad usus eos non instituunt, & multum pabuli exhibent.

2. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed eorum, quæ præstare oportebat, imperitos. Nam equi virtutem ac laudem non in corpulentia, sed audacia peritiaque bellici usus, sitam esse.

3. Eodem modo & illos peccare, qui filiis multos agros comparant, ipsosmet vero negligunt. Nam prædia magni pretii æstimationem

σονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσονται, αὐτοὶ δὲ ὀλίγου. προσήκει δὲ τὸ φυλάττον ἢ κτηθὲν τοῦ ἀξιοπρεπέστερον εἶναι.

δ'. Καὶ τοίνυν ὁ τὴν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀπολείξας, κἂν ὀλίγα καταλίπῃ, πολλὰ ἔδωκε. γνώμη γὰρ ἢ πλείω ἢ ἐλάττω ἔχει, ἀγαθῇ μὲν ἔμμεσα, ἀκμελεῖ δὲ ἢ ἀπαιδεύτῳ, ὀλίγα.

ε'. Σὺ δὲ ἡδὴν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν ἀφ' παιδεύσεως ἰοῦσιν ἀναγκαῖά τε καὶ πλείστα νομίζεται. τοῖς δ' ἀμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν τῆς σαρκὸς ἀκλυὲς, τὸ δὲ μέλλοντος δυσελπιστίαν ἐ μειοῖ.

EK

mationem habebunt, ipsi viles erunt: quum oporteat è contrario custodientem re possessa longe majoris esse dignitatis ac pretii.

4. Quamobrem siquis filium suum magni pretii hominem effecerit, quamvis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus est. Animus enim facit, ut res vel multæ vel paucæ appareant, quippe animo bono, quidquid possidet, moderatum est: rudi autem & recte non instituto, exiguum.

5. Tu vero non plura, quam necessitas postulat, das filiis tuis; quæ sane recta institutione utentes, ut necessaria, sic satis esse sibi copiosa existimant: imperitis vero præsentem quidem corporis molestiam remittunt, at futuri temporis exspectationem metu plenam non imminuunt.

Z EX

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(h) πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς.

ΕΜΟΙ δὲ δοκῶ, ὦ Σώτειρα, οὔτε ὁ θάνατος αἰσχρὸν, οὔτέ τι καλόν ἐστιν· ὅρος δὲ ζωῆς, οὐχ εἷς * πάντων, ἀνισάριθμον ἔτους φέρων τὸ μὴ ὅμοιον † γενέσεως, * τῇ ἰσχύϊ ἢ ἀῤῥωστίᾳ· † δὲ πρόφασιν ποτὲ μὲν αἰσχρὰν οὖσαν, ἐφέλκεσθαι θάνατον, * ὅταν δὲ καλὴν ἢ πρεπώδη.

(i) Ex † αὐτῆς ἐπιστολῆς.

Αλλ' οὔτε ἐπὶ θανάτῳ πρόφασιν τοσαύτην πέντε εὑρέσθαι· ἐπισκοπῶ, ὅτι ὁδὸν ἀνθρωπίνης ζωῆς νομίζειν ἀρχὴν μὲν γένεσιν, τέλος δὲ θάνατον. ἀπέφαινε δὲ,

EX EPISTOLA XENOPHONTIS

Ad Sotiram.

MIHI vero mors ipsa nec turpe quiddam, nec honestum esse videtur: sed tantum esse vitæ terminus, non idem omnium, inæqualitatem annorum ferens ex dissimilitudine ipsius ortus, & pro ratione roboris aut infirmitatis: occasionem vero nonnunquam turpem, interdum pulchram ac decoram, homini mortem adtrahere.

Ex eadem Epistola.

Ne quidem mortis caussa tantum luctum excogitare convenit, quum scias, initium viæ mortalium existimari debere nativitatem; finem vero, mortem. Est autem

δὲ, ὅσῳ ἂν ᾖ ὁ μὴ θέλων ἔπαθε· ὃ δὲ καλῶς, ἐχόντῳ τε ἔργον, ᾗ ἃ χρὴ παθόντῳ. μακάριος οὖν δὴ Γρύλλῳ, ᾗ ὅστις ἃ τὸ μέτριον ἑλόμενῳ τοῦ βίου, τὸ δὲ μετ' ἀρετῆς, ᾗ εἰ βραχὺ ᾧ ἔδωκεν ἀγῶνα ὁ Θεός.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(k) πρὸς Λαμπροκλέα ἐπιστολῆς,

ἣν οἱ ἄλλοι τῷ Ξενοφάντι ἀναπλάσι.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν ἂν δέξαιο Σωκράτους σοφρονοῦς δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσιμον. ἐᾶν δὲ ἔφη Σωκράτης τοῖς ὑπέρμετρον κτῆσιν, πλοῦτον· τὸ δὲ, ὅσοις πρόσφορον χρῆσθαι· ἔπειτα δὲ, τούτων μὴ διαμαρτάνειν. τῷ δὲ ὄντι τούτοις κεκλῆσθαι εὐπόρους, τοὺς δὲ ἄλλους πένητας ἀπεκάλει, καὶ ἀνίατον αὐτοὺς

tem mortuus, quod cuivis etiam invito contingit: præclare vero mortuum esse hominis voluntarii, & ut convenit instituti, opus est. Beatus est igitur Gryllus, & quicumq; non longissimam, sed cum virtute conjunctam vitam eligit: etsi breve tempus ætatis Deus ei concesserit.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS

Ad Lamproclem,

quam alii Xenophani adscribunt.

PRIMUM Socratis admirabilem doctrinam approbare debes, qui divitias ex usu metiri jubebat. Non enim immensas possessiones, divitias vocabat; sed tantum quantum requiritur ad usum decentem. Monebat autem, ne in his judicio falleremur. Illos enim vocari revera divites; reliquos autem, pau-

αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πένεσθαι. ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀῤῥώστημα, οὐ κτήσεως.

pauperes adpellabat: & incurabili paupertate laborare dicebat: quod animi esset imbecillitas, non possessionis.

Variæ

Variæ Lectiones cum Annotatiunculis.

Lib. de Re Equestri.

PAG. 3. (a) Partes calloſæ (ſive oſſa) in cruribus equorum, inter ungulam & ſuram, ita dictæ à pedibus caninis. *p.* 6. *l.* 5. al. ἐυχυλότερον. *p.* 7. *l.* 8. fortè ὄπαθεν. *p.* 9. *l.* 9. Omittendum videtur μὴ ante ὀργίζεσθαι. *p.* 12. (b) Τὰς ἵππους φασὶ ξαδίως παρατιλμένας, ὑποπίας λέγειν. Schol. Thucyd. *p.* 14. *l.* 13. fortè σῶμα. *p.* 22. *l.* 3. legit Leuncl. χρὴ δ' ἵππον μὴ χῆ τοιάδε παροξύνειν. *p.* 24. *l.* 5. al. αὐτῆ. *p.* 34. *l.* 13. fortè ἀπολαύνειν. *p.* 35. *l.* 1. al. ἴη. *p.* 37. *l.* 16. legendum videtur καταψῶσι. *p.* 39. *l.* 1. al. χλωσμῷ. *p.* 40. *l.* 15. rect. αὐτός. *p.* 43. *l.* 5. fortè τάτῳ. *p.* 44. *l.* 11. locum hunc ita emendat & reſtituit Leuncl. πιθεὶς λυπεῖται. *p.* 52. *l.* 7. Expungendum videtur τὸ ἵππου.

Lib. de Magiſt. Equit. ſive Hipparchicus.

Libellus hic à Xenophonte ſcriptus putatur ad Gryllum filium. *p.* 57. *l.* 16. Legendum monet Leuncl. τοὺς δὲ βυλῆς· forte rectiùs (nulla caſus mutatione facta, ſed interjecta præp. χῆ quæ per incuriam elapſa fuiſſe videtur) τοὺς χῆ δὲ βυλεύ. *p.* 58. *l.* 9. al. ὄπιθοφή. *p.* 61. *l.* 16. al. ἀφὸ τὸ ἀνδιπ. *p.* 64. *l.* 13. al. ἀφιστοτάτας. *p.* 68. *l.* 13. al. ἀναβιβασμῷ. *p.* 70. *l.* 1. fortè ἕπως. *p.* 72. *l.* 2. al. ἐννοῶν. *l.* 12. Omiſſum videtur καταπάτον. *p.* 91. *l.* 9. al. εὖ ἐχόμενοι. *l.* 10. fortè μὴ ἐκπεπλαμένοι. *p.* 99. *l.* 1. al. ἐυπειθέστερον.

Lib. de Venatione.

P. 106. *l.* 2. al. αὐτοί. *l.* 12. Hunc locum ita corrigit Leuncl. παιδύματα πιλῶ ἔχοντα, σκιᾷ. *p.* 111. *l.* 1. al. ἄκραν δὲ τὴν ἐράν. *p.* 114. *l.* 10. al. ὄπίρικνα. *p.* 132. *l.* 7. al. ἐπιλαγμένων. *l.* 15. al. τὰς ἐρὰς διατ. *p.* 133. *l.* 15. ἀναβοᾶν δ' ἐκεῖνον. *p.* 134. *l.* 16. fortè τὸμπαλιν, τὸμπ. *p.* 137. *l.* 12. legit Leuncl. μὴ διὰ φιλοπ. ἀμφθαρῶσι. *p.* 139. *l.* 15. locum hunc ita corrigit Leuncl. τὰ δὲ δρομαῖα τῶν ἰχνῶν, ἕως ἂν εὕρωσι, μεταθεῖν. & *p.* 140. *l.* 3. μὴ ἀκόσμως ἀεὶ τὸ τὸν ζητοῦσι. *l.* 6. fortè ὅταν ἕυρωσί π. *p.* 143. *l.* 13.

l. 13. al. τοὺς. *p.* 154. *l.* 13. legendum censet Leuncl. τῇ γὸ ξύμῃ τ ἰκκρ. *p.* 158. *l.* 7. al. παρά. *p.* 164. *l.* 6. fortè παρέχοντες. *p.* 168. *l.* 5. fortè καλῶς τόδε ἔξει, μὴ μαχάφθαι. *l.* 6. παχύ π, μή.

Epist. ad Æschinem.

P. 173. (c) Fragmentum hoc reperitur in Stobæi Serm. de Diis & (magna ex parte) in Eusebii Evangel. præpar. l. 14. c. 12. *p.* 174. *l.* 1. al. τὸ κρεῖττον τ θεῶν. αὐτὰ σιϛ. *l.* 5. (d) Tota hæc Paragraphe in vet. quibusdam exemplaribus non occurrisse videtur, quippe quæ à Conrado Gesnero prorsus omissa est in Latina hujus Epistolæ Interpretatione, ac proinde asteriſco notata à Stephano, uti & *l.* 16. (e) vocab. παίγνια. Sed locum hunc transtulit Leunclavius, mutato (*l.* 6.) τοσῶδε in τόσον τόδε τοῖς. *p.* 175. *l.* 1. al. οὐκ ἄδει δὲ πράττειν. *l.* 2. Tota hæc periodus post (f) ab eodem Gesnero Latinè non est reddita, asteriſco insuper à Stephano notata. *l.* 9. al. Αιγ. γὸ ἰφαδ. *l.* 11. al. Σωκράτ.

Epist. ad Critonem.

P. 176. (g) Occurrit hoc fragmentum apud eundem Stob. Serm. ὁποίως πὰς χὴ εἶ) πατέρας φεὶ τὰ τέκνα.

Ep. ad Sotiram.

P. 178. (h) Stob. Ser. σύγκρισις ζωῆς χ θανάτ. *l.* 3. Locum hunc ita emendat Leuncl. πάντων, τὸ ἀνισ. ἐτῷ φέρειν τῷ μὴ ὁμοίῳ τ. & *l.* 4. τῇ τε ἰσχύι ἢ ἀξιώσει. & *l.* 5. ἔστιν ἔ. (i) Stob. Ser. παιγνιικά.

Ep. ad Lamproclem.

P. 179. (k) Stob. Ser. φεὶ σωφροσύνης.

ERRATA.

P. 25. *l.* 1. lege ἵππων. *p.* 55. in titulo scribe ἱππαρχικός.

FINIS.

TESTIMONIA ALIQUOT DE Xenophonte EX *SCRIPTORIBUS ANTIQUIS* EXCERPTA.

TESTIMONIA
ALIQUOT
DE
Xenophonte
EX
SCRIPTORIBUS ANTIQUIS
EXCERPTA.

TESTIMONIA ALIQUOT DE *XENOPHONTE* Ex Scriptoribus Antiquis Excerpta.

Ξενοφῶντος βίος ἐκ τῶν Λαερτίου.

ΞΕΝΟΦΩΝ Γρύλλου μὲν ἦν υἱὸς, Ἀθηναῖος, τῶν δήμων Ἐρχιεύς, αἰδήμων δὲ καὶ εὐειδέστατος εἰς ὑπερβολήν. τούτῳ δὲ φασιν ἀπαντήσαντα Σωκράτει ἀθροῦναι τὴν βακτηρίαν, καὶ κωλύσαι πρίασθαι, πυθανόμενον ποῦ πωλοῦνται τὰ ὠνούμενα ἕκαστον. ἀποκειναμένου δὲ, πάλιν πυθέσθαι, πῶς δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται ἄνθρωποι; ἀπορήσαντος δὲ, ἕπου τοίνυν, φάναι, καὶ μάνθανε.

β'. Καὶ τοιούτου μὲν ἀκροατὴς Σωκράτους ἦν, καὶ ταχὺ συνεμφοιτήσας τὰ λεγόμενα εἰς ἀνθρώπους ἤγαγεν, ἀπομνημονεύματα ἐπιγράψας. ἀλλὰ καὶ ἱστορίαν φιλοσόφων πρῶτος ἔγραψε.

γ'. Καὶ

Xenophontis Vita ex Laertio.

XENOPHON, Grylli filius, Athenienſis fuit, oppido Erchia, verecundia & forma, ſupra quam dici poteſt, inſignis. Huic Socratem in bivio obvium aiunt, porrecto ſcipione, eum acceſſu prohibuiſſe, quærentem, ubinam ſingula venirent cibaria; qui cum reſpondiſſet, rurſus eum interrogaſſe fertur, ubinam homines boni atque honeſti fierent; illo vero hæſitante, dixiſſe, ſequere ergo me & addiſce.

2. Ex eo tempore Socratis auditor fuit; primuſque ab eo dicta literis conſignans, hominibus edidit, Memorabilia inſcribens. Sed & hiſtoriam philoſophorum primus conſcripſit.

γ'. Καὶ αὐτὸν φησιν Ἀρίστιππος ἐν τετάρτῳ περὶ παλαιᾶς τρυφῆς, ἐρασθῆναι Κλεινίου, περὶ ὃν καὶ ταῦτα εἰπεῖν· Νῦν μὲν ἐγὼ Κλεινίαν ἥδιον μὲν θεωμαι ἢ τἄλλα πάντα ἐν ἀνθρώποις καλά· τυφλὸς δὲ τ' ἄλλων πάντων δεξαίμην ἂν ἢ Κλεινίου ἑνὸς ὄντος γενέσθαι. ἄχθομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ὕπνῳ, ὅτι οὐδὲν ὁρῶ. ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ τιμὴν μεγίστην χάριν οἶδα, ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσι.

δ'. Κύρῳ δὲ φίλος ἐγένετο τούτῳ τῷ τρόπῳ. ἦν αὐτῷ συνήθης Πρόξενος ὄνομα, γένος Βοιώτιος, μαθητὴς μὲν Γοργίου δὲ Λεοντίνου, φίλος δὲ Κύρῳ. ὅτε οὖν ἐν Σάρδεσι διατρίβων τυγχάνοι τῷ Κύρῳ, ἔπεμψεν εἰς Ἀθήνας ὑποκαλῶν Ξενοφῶντα, καλῶν αὐτόν, ἵνα γένηται Κύρῳ φίλος· ὁ δὲ τ' ὑποκάλυμμα δεικνύει Σωκράτει, καὶ σύμβουλον ἤρετο.

ε'. Καὶ ὃς ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Δελφοὺς χρησόμενον τῷ θεῷ. πεισθεὶς Ξενοφῶν, ἦλθε τὸν θεόν, σωθεὶς δὲ οὐκ εἰ μὴ ἀπιέναι πρὸς Κῦρον, ἀλλ' ὅπως. ἐφ' ᾧ καὶ Σωκράτης αὐτὸν

3. Aristippus in quarto de antiquis deliciis, Cliniam ab eo amatum scribit, ad quem illius hæc esse verba: Nunc enim libentius ego quidem Cliniam, quam cætera omnia, quæ inter homines pulchra sunt, aspicio: cæterarum vero rerum omnium magis, quam unius Cliniæ, cæcitatem ferre possum: nocti autem somnoque succenseo, quod ipsum non video. Diei vero & Soli maximam habeo gratiam, quod mihi Cliniam ostendunt.

4. In amicitiam Cyri pervenit hoc modo. Erat ei familiaris, Proxenus nomine, genere Bœotius, Gorgiæ Leontini discipulus, amicus Cyri. Is cum Sardibus apud Cyrum habitaret, epistolam Athenas ad Xenophontem misit, eum in amicitiam Cyri invitans: ille epistolam Socrati ostendit, ab eoque consilium petit.

5. Socrates ipsum Delphos misit oraculum petiturum. Paret Xenophon, ad oraculum venit, sciscitatur, non ille quidem utrum proficisci ad Cyrum oporteat, sed quomodo: qua de re Socrates cum objurga-

αὐτὸν ἡπάτα μὴ, συνεβούλευσε δὲ ἐξελθεῖν. καὶ ὡς μὲν τῷ Κύρῳ, καὶ Πρόξενος φίλος οὐχ ἧττον ἦν αὐτῷ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα τὰ κατ' ἀνάβασιν γενόμενα καὶ τὴν κάθοδον, ἱκανῶς αὐτὸς ἡμῖν διηγήσατο.

5'. Ἐκπρῶς δὲ διέκειτο πρὸς Μένωνα τὸν Φαρσάλιον περὶ τὸν χρόνον τῆς ἀναβάσεως, τὸν ξεναγόν, ὅτε καὶ λοιδορῶν αὐτὸν φησι αὐτοῦ μείζοσι κεχρῆσθαι παιδικοῖς. ἀλλὰ καὶ Ἀπολλωνίδῃ τινὶ ὀνειδίζει πεπρῆσθαι τὰ ὦτα.

ζ'. Μετὰ δὲ τοῦτο τήν τε ἀνάβασιν καὶ τὰς ἐν τῷ Πόντῳ σύμφορας, καὶ τὰς πρεσβευσάσας τὰς Σεύθου τοῦ τῶν Ὀδρυσῶν βασιλέως, ἦκεν εἰς Ἀσίαν πρὸς Ἀγησίλαον τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα, μισθοῦ τοὺς Κύρου στρατιώτας αὐτῷ παραδώσων· φίλος τε ἦν εἰς ὑπερβολήν. ἀφ' οὗ καιρὸν ὅτε Λακωνισμῷ φυγὴν ὑπ' Ἀθηναίων κατεγνώσθη.

η'. Γενόμενος δ' ἐν Ἐφέσῳ, καὶ χρυσίον ἔχων, τὸ μὲν ἥμισυ Μεγαβύζῳ δίδωσι τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερεῖ, φυλάττειν ἕως ἂν

objurgavit, exeundi tamen consilium dedit. Sic ille ad Cyrum profectus est; neque minus ei, quam Proxenus, amicus fuit: ac cætera quidem quæ in profectione & reditu gesta sunt, satis ab eo nobis explicata.

6. Ipse vero cum Menone Pharsalio manipulari, sub ipsum profectionis tempus, inimicitias gerebat. Siquidem cum ei convitium faceret, majoribus se ait amoribus ac deliciis, quam eum, usum fuisse; sed & Apollonidi cuidam exprobrat, quod aures habet perforatas.

7. Cæterum post profectionem, & clades in Ponto acceptas, fœderaque à Scuthe Odrysiorum rege violata, in Asiam ad Agesilaum Lacedæmoniorum regem profectus, ei Cyri milites stipendio accepto tradidit, amicissimusque fuit. Quo tempore, propter Lacedæmoniarum studium partium, exilio ab Athenienſibus multatus est.

8. Ephesum autem veniens, cum aurum haberet, dimidium ejus Megabyso, Dianæ sacerdoti, quoad reverteretur, asservandum

 dedit;

ἂν ἐπανέλθῃ· εἰ δὲ μή, ἄγαλμα ποιησάμενον ἀναθεῖναι τῇ Θεῷ· ᾧ δὲ ἡμίσει ἔπεμψεν εἰς Δελφοὺς ἀναθήματα.

θ'. Ἐντεῦθεν ἦλθε μετὰ Ἀγησιλάου εἰς τὴν Ἑλλάδα κεκλημένου εἰς τὸν πρὸς Θηβαίους πόλεμον· καὶ αὐτῷ πρόξενίαν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι. ἐντεῦθεν ἐλάσας τὰ Ἀγησίλαου ἦλθεν εἰς Σκιλλοῦντα, χωρίον τῆς Ἠλείας, ὀλίγον τοῦ πόλεως ἀπέχον. εἵπετο δὲ αὐτῷ καὶ γύναιον ὄνομα Φιλησία, καθάφησι Δημήτριος ὁ Μάγνης, καὶ δύο υἱεῖς, Γρύλλος καὶ Διόδωρος, (ὡς φησι Δείναρχος ἐν τῷ πρὸς Ξενοφῶντα ἀποστασίου) οἱ καὶ Διόσκουροι ἐκαλοῦντο. ἀφικομένου δὲ τοῦ Μεγαβύζου κατὰ πρόφασιν τοῦ πανηγύρεως, κομισάμενος τὰ χρήματα, χωρίον ἐπρίατο, καὶ καθιέρωσε τῇ Θεῷ, δι' οὗ ποταμὸς ῥεῖ Σελινοῦς, ὁμώνυμος τῷ ἐν Ἐφέσῳ. τοιοῦτον διετέλεσε κυνηγετῶν, καὶ τοὺς φίλους ἑστιῶν, καὶ τὰς ἱστορίας συγγράφων.

ι'. Φησὶ δ' ὁ Δείναρχος, ὅτι καὶ οἰκίαν καὶ ἀγρὸν αὐτῷ ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι. Ἀλλὰ καὶ Φιλοπίδᾳ τῷ Σπαρτιάτῃ

dedit; fin minus ex eo simulachrum factum Deæ dedicare jussit: ex dimidio autem dona Delphos misit.

9. Ex hoc loco cum Agesilao ad bellum contra Thebanos vocato in Græciam profectus est: cum eo Lacedæmonii etiam hospitium publicum fecerunt. Hinc omisso Agesilao Scilluntem venit, qui locus Elidis parum ab urbe abest. Eum muliercula sequuta est nomine Philesia, quemadmodum ait Demetrius Magnes, & duo filii, Gryllus & Diodorus, ut est apud Dinarchum in oratione ad Xenophontem apostasii, qui etiam Dioscuri vocabantur. Quo cum per causam publici omnium conventus Megabysus venisset, accepta ab eo pecunia, agrum emit ac Deæ consecravit, per quem fluvius fluit Selinus, eodem, quo is, qui Ephesi est, nomine. Ex hoc tempore venationibus & amicorum conviviis, scribendaque historia, vitam traduxit.

10. Dinarchus Lacedæmonios ei domum atque agrum dono dedisse ait. Sed & Philopidam Spartiatem,

πάτιν φασὶν αὐτῷ πέμψαι αὐτόθι δωρεὰν ἀνδράποδα αἰχμάλωτα ἐκ Δαρδάνου, ἃ τ' ἀφθέντας αὐτὰ ὡς ἐβούλετο.

ια'. Ἠλείους τε στρατευσαμένους εἰς Φ Σκιλλοῦντα, καὶ βραδυνόντων Λακεδαιμονίων ἐξελεῖν τὸ χωρίον· ὅτε καὶ τοὺς υἱέας αὐτοῦ εἰς Λέπρεον ἐκπεξελθεῖν μετ' ὀλίγων οἰκετῶν, καὶ αὐτὸν Ξενοφῶντα εἰς τ' Ἦλιν πρότερον, εἶτα καὶ εἰς Λέπρεον πρὸς τοὺς παῖδας, κἀκεῖθεν σὺν αὐτοῖς εἰς Κόρινθον ἀφικέσθαι, καὶ αὐτόθι κατοικῆσαι.

ιβ'. Ἐν τούτῳ δὲ ψηφισαμένων Ἀθηναίων βοηθεῖν Λακεδαιμονίοις, ἔπεμψε τοὺς παῖδας εἰς τὰς Ἀθήνας στρατευσομένους ὑπὲρ τ' Λακεδαιμονίων. καὶ γὰρ ἐπεπαίδευτο αὐτόθι ἐν τῇ Σπάρτῃ, καθά φησι Διοκλῆς ἐν τοῖς βίοις τ' φιλοσόφων.

ιγ'. Ο μὲ οὖν Διόδωρος οὐδὲν ὀπφανὲς πεφάσκει ἐκ τ' μάχης ἀνασώζεται, καὶ αὐτῷ υἱὸς ὁμώνυμος τῷ ταὐδελφῷ· ὁ δὲ Γρύλλος τεταγμένος κατὰ τὰς ἱππέας (ἦν δὲ ἡ μάχη περὶ Μαντίνειαν) ἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος ἐτελεύτησεν, ὡς φησιν

tiatem, aiunt, ſervos ei captivos è Dardano donum illuc uſque miſiſſe; de quibus eum ſic, ut voluerit, ſtatuiſſe.

11. Atque etiam Elidenſes Scilluntem cum exercitu profectos, tardantibus Lacedæmoniis, ei agrum ademiſſe: quo tempore filios cum paucis ſervis Lepreum clam profugiſſe, atque ipſum Xenophontem primo quidem in Elidem, deinde Lepreum quoque ad filios, atque inde cum iis Corinthum incolumem ſe recipiſſe, ibique domicilium habuiſſe.

12. Hoc tempore cum Athenienſes Lacedæmoniis opem ferre decreviſſent, filios pro Lacedæmoniis militaturos Athenas miſit. Nam ut eſt apud Diocle in vitis Philoſophorum, Spartæ apud eos educebantur.

13. Ac Diodorus quidem nulla re præclare geſta ex pugna ſervatur, eique filius, eodem, quo frater, nomine, naſcitur. Gryllus autem in equitum ordine locatus (erat autem ad Mantineam prælium) fortiſſime pugnans mortuus eſt, quemadmodum ait

φησιν Εφορος ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ, Κηφισοδώρου μὲν ἱππάρχουντος, Ηγησίλεω δὲ στρατηγοῦντος. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ καὶ Επαμινώνδας ἔπεσε.

13. Τὴν μὲν οὖν τοῦ Ξενοφῶντος φασι θύειν ἐσταμμένον. ἀπαγγελθέντος δ' αὐτῷ τὸν θάνατον, ἀποστεφανώσασθαι· ἔπειτα μαθόντα ὅτι γενναίως, πάλιν ἐπιθέσθαι τὸ στέφανον. ἔνιοι δὲ οὐδὲ δακρῦσαί φασιν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εἰπεῖν, ἤδη θνητὸν γεγεννηκώς.

14. Φησὶ δὲ Αριστοτέλης ὅτι ἐγκώμια καὶ ἐπιτάφιον Γρύλλῳ μυείοι ὅσοι συνέγραψαν, τὸ μέρος καὶ τῷ πατρὶ χαριζόμενοι. Ἀλλὰ καὶ Ερμιππος ἐν τῷ περὶ Θεοφράστου, καὶ Σωκράτη φησὶν ἐγκώμιον Γρύλλου γεγραφέναι. Τίμων δ' ἐπισκώπτει αὐτὸν ἐν τούτοις,

Ἀθηναίη τε λόγων δυὰς ἢ τριὰς ἢ ἔτι πόρσω·
Οἷος Ξενοφῶν ἴς τ' Αἰσχίνης οὐκ ἐπιεικής
Γράψαι.

15. Καὶ ὁ μὲν βίος αὐτῷ τοιόσδε. ἤκμαζε δὲ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς τετάρτης καὶ ἐνενηκοστῆς Ολυμπιάδος. καὶ ἀνα-

βέβηκε

Ephorus in 25. Cephisodoro equitum præfecto, Hegesileo Imperatore. In hac pugna Epaminondas quoque cecidit.

14. Eo tempore Xenophontem ferunt coronatum sacrificantem, nunciata sibi filii morte, coronam deposuisse; sed paulo post, cum eum fortiter se gessisse accepisset, rursus coronam sibi imposuisse: quidam vero ne lachrymasse quidem illum aiunt, sed tantum dixisse, sciebam me genuisse mortalem.

15. Aristoteles, qui Grylli laudationem, & Epitaphia scripserint, innumerabiles fuisse tradit, quorum multos patri hoc gratificatos esse. Sed Hermippus in libro de Theophrasto, Socratem quoque Grylli laudationem scripsisse ait. Timon autem cavillatur

Imbecillaq; sermonum dualitas, aut trinitas, aut adhuc ulterius,
Qualis Xenophon aut Æschines contumax Scribere.

16. Talis ejus vita fuit. Floruit anno quarto, quartæ ac nonagesimæ Olympiadis. Cum Cyro profectus

τέθνηκε σὺν Κύρῳ ὅτε ἄρχοντος Ξεναινέτου, ἐνὶ δευτέρῳ ἔτει τῆς Σωκράτους τελευτῆς. κατέφρενε δὲ, (καθά φησι Στησικλείδης ὁ Αθηναῖος ἐν τῇ τῶν Αρχόντων, καὶ Ολυμπιονικῶν ἀναγραφῇ) ἔτει δευτέρῳ τῆς πέμπτης καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος, ὅτε ἄρχοντος Καλλιδημίου, ἐφ' οὗ καὶ Φίλιππος ὁ Αμύντου Μακεδὼν ἦρξε.

ιζ'. Τέθνηκε δὲ ἐν Κορίνθῳ, ὡς φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης, ἤδη δηλαδὴ γήρᾳ ἱκανῶς, ἀνὴρ τά τε ἄλλα γενναῖος ἀγαθὸς, καὶ δὴ καὶ φίλιππος, καὶ φιλοκύνηγος, καὶ ταχτικὸς, ὡς ἐκ τῶν συγγραμμάτων δῆλον. εὐσεβής τε καὶ φιλοθύτης, καὶ ἱερεῖα θρέψαι ἱκανὸς, καὶ Σωκράτη ζηλώσας ἀκριβῶς.

ιή. Συνέγραψε δὲ βιβλία πρὸς τὰ πεντήκοντα, ἄλλων ἄλλως διαιροῦντων· ἥ τε ἀνάβασιν, ἧς κατὰ βιβλίον ἓν ἐποίησε προοίμιον, ὅλης δὲ οὔσης Κύρου παιδείαν, καὶ Ελληνικὰ, καὶ Ἀπομνημονεύματα, συμποσιόν τε καὶ οἰκονομικὸν, καὶ περὶ ἱππικῆς, καὶ κυνηγετικὸν, καὶ ἱππαρχικὸν,

fectus est, Xenæneto Archonte, anno antequam Socrates mortem obiret. Mortuus est (ut Steſiclides ait Athenienſis in Archontum & Olympionicarum commentario) anno primo quintæ ac centeſimæ Olympiadis, Archonte Callidemo, quo tempore Philippus quoque Amyntæ filius Macedo imperabat.

17. Mortuus est autem Corinthi (ut est apud Demetrium Magnetem) ætate videlicet confectus; vir cum alioquin bonus, tum equitandi venandique ſtudioſus, & ordinum militarium peritus, quod ex ejus libris manifeſtum est. Præterea religioſus, & ſacrificiis deditus, & ad dignoſcendas hoſtias idoneus, quique Socratem perfecte imitatus est.

18. Libros ad quadraginta ſcripſit, quos aliter alii dividunt. Cyri profectionem, cujus in ſingulis libris procemium fecit, cum totius nullum feciſſet; Cyri pædiam, Græcorum geſta, Memorabilia, Sympoſium, & Occonomicum, de Equitandi arte, de Venatione, de Equitum præfecti

mune-

χικὸν, ἀπολογίαν τε Σωκράτους, καὶ περὶ πόρων, καὶ Ἱέρωνα ἢ τυραννικὸν, Ἀγησίλαόν τε καὶ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων πολιτείαν, ἣν φησιν οὐκ εἶναι Ξενοφῶντος ὁ Μάγνης Δημήτριος.

ιθ'. Λέγεται δ' ὅτι καὶ τὰ Θουκυδίδου βιβλία λανθάνοντα ὠφελέσθαι δυνάμενος, αὐτὸς εἰς δόξαν ἤγαγεν. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀττικὴ μοῦσα, γλυκύτητι τῆς ἑρμηνείας. ὅθεν καὶ πρὸς Ἕλληνας ζηλοτύπως εἶχον αὐτός τε καὶ Πλάτων, ὡς ἐν τῷ περὶ Πλάτωνος λέξομεν.

κ'. Ἔστι δὲ εἰς τοῦτον ἡμῶν ἐπιγράμματα τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον,

Οὐ μόνον εἰς Πέρσας ἀνέβη Ξενοφῶν διὰ Κῦρον,
Ἀλλ' ἄνοδον ζητῶν εἰς Διὸς ἥτις ἄγοι.
Παιδείᾳ δ' ἣν Ἑλληνικὰ πράγματα δείξας,
Ὡς καλὸν ἡ Σοφίη μνήσατο Σωκράτους.

κα'. Ἄλλο, ὡς ἐτελεύτα.

Εἰ καὶ σὲ, Ξενοφῶν, Κραναοῦ Κέκροπός τε πολῖται
Φεύγειν κατέγνων οὕνεκα φίλου χάριν Κύρου,

Ἀλλὰ

munere, Socratis apologiam, de Reditibus, Hieronem sive de Tyrannide, Agesilaum, Atheniensium Lacedæmoniorumque Remp. quam Demetrius Magnes Xenophontis esse negat.

19. Dicitur quoque Thucydidis libros latentes, cum surripere posset, in honorem adduxisse. Vocatus est Attica musa, propter dulcedinem orationis. Qua ex re cum ipse, tum Plato, alter alteri obtrectaverunt; quemadmodum in Platone dicemus.

20. Sunt autem in hunc nostra quoque Epigrammata hujusmodi;

Haud solum ad Persas ascendit Xenophon propter Cyrum,
Sed reditum quæsivit in Jovis qui duceret.
Doctrinâ enim suâ Græca gesta ostendens,
Ut honestum Sapientia meminit Socratis.

21. Et aliud quomodo mortuus est:

Quamvis & te, Xenophon, Cranai Cecropisque cives
Exulare decreverunt, amici gratia Cyri;

At-

Αλλὰ Κόρινθος ἔδεκτο φιλόξενον, ἣ σὺ φιλησῶν
Οὕτως ἀρέσκῃ, κεῖθι χὴ μένειν ἔγνως.

κβ'. Εὗρον δὲ ἀλλαχόθι ἀκμάσαι αὐτὸν περὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν Ολυμπάδα, σὺν τοῖς ἄλλοις Σωκρατικοῖς. καὶ Ιστρός φησιν αὐτὸν φυγεῖν κατ' ψήφισμα Εὐβούλου, καὶ καταλῦσαι κατὰ ψήφισμα τοῦ αὐτοῦ.

κγ'. Γέγονασι δὲ Ξενοφῶντες ἑπτά. πρῶτος αὐτὸς οὗτος· δεύτερος, Αθηναῖος, ἀδελφὸς Νικοστράτου τοῦ τὸν Θησηίδα πεποιηκότος, γεγραφὼς ἄλλα τε καὶ βίον Επαμινώνδου καὶ Πελοπίδου. τρίτος, ἰατρὸς Κῷος· τέταρτος, ἱστορίαν Αννιβαϊκὴν γεγραφώς· πέμπτος, μυθώδη περατείαν πεπραγματευμένος· ἕκτος, Πάριος ἀγαλματοποιός· ἕβδομος, κωμῳδίας ἀρχαίας ποιητής.

EK

Attamen Corinthus ſuſcepit hoſpitalis, quo tu gaudens
Sic delectaris, ibique manere decreviſti.

22. Sed ego apud alios reperi, eum nona atque octuageſima Olympiade, cum aliis Socraticis, floruiſſe. Iſtrus ait Ebuli pſephiſmate ipſum in exilium pulſum, ejuſdemque pſephiſmate ab exilio revertiſſe.

23. Xenophontes autem exiterunt ſeptem. Primus iſte ipſe. Alter Athenienſis, Nicoſtrati frater, ejus qui Theſeidem fecit, qui cum alia multa, tum Epaminondæ quoque ac Pelopidis vitam conſcripſit. Tertius medicus Cous. Quartus Hannibalis hiſtoriæ ſcriptor. Quintus, qui de fabuloſis monſtris egit. Sextus Parius ſignorum fictor. Septimus veteris comœdiæ Poëta.

TESTIMONIA

ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ἐν βίῳ Πλάτωνος.

ΕΟικε δὲ καὶ Ξενοφῶν πρὸς αὐτὸν ἔχειν οὐκ εὐμενῶς. ὥσπερ γοῦν ἀμφιλογεικοῦντες, τὰ ὅμοια γεγράφασι, Συμπόσιον, Σωκράτους ἀπολογίαν, τὰ Ἠθικὰ ἀπομνημονεύματα. εἶτ' ὁ μὲν πολιτείαν, ὁ δὲ Κύρου παιδείαν. καὶ ἐν τοῖς νόμοις ὁ Πλάτων πλάσμα φησὶν εἶναι τὴν παιδείαν αὐτοῦ. μὴ γὰρ εἶναι Κῦρον τοιοῦτον. ἀμφότεροι τε Σωκράτους μνημονεύοντες, ἀλλήλων οὐδαμοῦ, πλὴν Ξενοφῶν Πλάτωνος ἐν τρίτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΒΙΟΣ
ἐκ τῆς Σούδα.

ΞΕνοφῶν Γρύλλου, Ἀθηναῖος, φιλόσοφος Σωκρατικός, ὃς πρῶτος ἔγραψε βίους φιλοσόφων, καὶ ἀπομνη-

Ex Eodem *in Vita Platonis.*

VIdetur autem Xenophon quoque in eum animo non optimo fuisse. Quocirca tanquam æmuli, ita similia ambo scripserunt, Symposium, Socratis apologiam, Moralia commentaria; atque is quidem politiam, ille vero Cyri pædiam. Atque etiam in legibus Plato ejus pædiam commentitiam esse ait: neque enim Cyrum talem fuisse. Uterque autem de Socrate memorantes, alter de altero mentionem nullam fecit, nisi quod Xenophon in tertio Memorabilium, de Platone.

Xenophontis Vita *ex Suida.*

XEnophon, Grylli filius, Athenienſis, Philoſophus Socraticus, qui primus ſcripſit vitas Philoſophorum, & Memorabilia.

ἀπομνημονεύματα. παῖδας ἔσχεν ἀπὸ Φιλησίας, Γρύλλον καὶ Διόδωρον, οἱ καὶ Διόσκουροι ἐκαλοῦντο. αὐτὸς δὲ Ἀττικὴ μέλιττα ἐπωνομάζετο. γέγονε δὲ συμφοιτητὴς Πλάτωνος, καὶ ἤκμαζε κατὰ τὴν ἐνενηκοστὴν ὀγδόην Ὀλυμπιάδα. ἔγραψε βιβλία πλείονα τῶν μ', ὧν καὶ ταῦτα, Κύρου παιδείας βιβλία η', Κύρου ἀναβάσεως βιβλία ζ', Ἑλληνικῶν βιβλία ζ', Συμπόσιον, καὶ ἄλλα πολλά.

ΧΙΩΝΟΣ, ΩΣ ΕΣΩΘΗ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΥΠΟ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

ΧΙΩΝ ΜΗΤΡΙΔΙ ΥΓΙΑΙΝΕΙΝ.

ΠΟΛΛΗΝ χάριν οἶδα τοῖς ἐπιχωρίοις ἡμᾶς ἀνέμοις, καὶ μάλιστα ἐν Βυζαντίῳ ἀφορμιζομένοις βιασαμένοις. ἦ τοι ὁ πρῶτον ἡδέως αὐτοῖς ἐπιγέλων. ἀλλὰ καὶ ἀξία παρέφασις καὶ χρονιωτέρας μονῆς ἐφάνη Ξενοφῶν, Σωκράτους γνώριμος. β. Οὗ-

bilia. Filios fuscepit è Philesia Gryllum & Diodorum, qui & Dioscuri vocabantur. Ipse autem appellabatur apes Attica. Erat condiscipulus Platonis, floruitque octava & nonagesima Olympiade. Scripsit libros plures quam quadraginta, è quibus sunt & isti, Cyri pædias libri octo, Cyri expeditionis libri septem, Hellenicorum libri septem, Symposium, aliaque multa.

CHIONIS, DE CONSERVATO A XENOPHONTE BYZANTIO.

CHIO MATRIDI S. D.

MAGNAM ventis gratiam habeo, qui nos detinuerunt, ac vi quadam Byzantii commorari coëgerunt. Equidem initio succensebam eis, quum valde properarem: sed ob Xenophontem, Socratis familiarem, operæpretium erat istic etiam diutius hærere.

β'. Οὗτος δὲ ὁ Ξενοφῶν εἷς τῶν ἐπ' Ἀρταξέρξῃ στρατευσαμένων Ἑλλήνων, Κύρῳ δὲ συμμάχων ἐγένετο. ἐν τῷ μὲν πρῶτον μετὰ πίνος τῶν στρατηγῶν ἦν, ἀνὴρ πολυπράγμονος οὐδενὸς, πλὴν στρατιώτου ἐχρῆν, ὥσπερ εἷς ἂν τῶν Κύρου πιμίων.

γ'. Ὡς δὲ Κῦρός τε ἀπέθανεν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων προδοσυνδεθέντες ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς, ἡρέθη στρατηγὸς ἀνδρείας τε ἕνεκα, καὶ τῆς ἄλλης σοφίας, δοκῶν ἄριστα ἂν δύνασθαι τὴν σωτηρίαν τοῖς Ἕλλησι.

δ'. Καὶ οὐκ ἔψευσεν αὐτὸς τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ διὰ μέσης πολεμίας γῆς, ὀλίγων σπανὶν ἄγων θρεμμάτων, ἑκάστης ἡμέρας τοῖς βασιλέως στρατηγοῖς προστραπεδεύσατο.

ε. Θαυμαστὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα· πολὺ δὲ τούτων θαυμασιώτερόν τε καὶ μεῖζον, ὅσῳ αὐτὸς ἐγὼ νῦν ἐθεασάμην. πεπονημένοι γὰρ οἱ Ἕλληνες πολυχρονίῳ καὶ χαλεπῇ στρατείᾳ, καὶ μηδὲν

2. Nam is Xenophon unus ex iis Græcis est, qui expeditionem adversus Artaxerxem susceperunt, societate belli cum Cyro inita. Et erat initio quendam apud ducem, nec curiose quidquam agebat, nisi quod deceret militem: adeoque unus erat ex eorum numero, quos Cyrus habebat in pretio.

3. Verum posteaquam primo prœlio Cyrus occubuit, & violatis induciis, Græcorum imperatoribus abscissa fuere capita: cum ob fortitudinem tum sapientiam, qua cæteroqui valebat, imperator creatus est; quod existimaretur egregie saluti Græcorum consulturus.

4. Atque hæc spes eos haudquaquam fefellit. Nam per medios hostes, exiguas, quas ducebat, copias incolumes servavit; quum quidem diebus singulis castra non procul à ducibus regiis haberet.

5. Sunt hæc quidem admiratione digna, sed illud multo admirabilius & majus, cujus ipse nunc spectator fui. Nam Græci diuturnæ ac difficilis militiæ laboribus confecti, quum nullum

pro

δὲν ἄλλο εὐρημθύοι τ̃ κινδυνων ἄϑλον, πλὴν τ̃ σωτηρίας, δεξαμθύων αὐτοὺς κατὰ φόβον τ̃ν Βυζαντίων, ἔγνωσ̃ ἁρπάσαι τ̃ πόλιν· καὶ πολὺς τάραχος αἰφνιδίως κατέσχε τοὺς Βυζαντίους.

ς'. Ἐπεὶ δὲ ὡπλίζοντό τε οἱ ξένοι καὶ ὁ σαλπικτὴς ἐσήμηνεν, ἐγὼ μὲ ἀσπίδα καὶ λόγχην ἁρπάσας, ἔθραμον ὅπῃ ὁ τάχος, ἅμ̃ τ̃ ἐφήβων τινὰς συνεσπόμθυς, ἐώρων· ἐμοὶ δὲ ἡ φυλακὴ τ̃ν τειχ̃ν οὐδὲν ὠφέλιμος, πολεμίων κατεχόντων τ̃ πόλιν. ἀλλ' ὅμως ῥᾴον ἐνομίζομθν ἀμυνεσθαι πλεονεκτοῦντες τῷ τόπῳ, ἢ ἀπολεσθαί γε βεβαιότερον.

ζ'. Κἂν τούτῳ ταραττομένων τ̃ Ἑλλήνων, ἑωρῶμθν ἀνήρ τινα ἄνδρα, καλὸν πάνυ καὶ μέγαν ἰδέσθαι, διεξιόντα μὲ δι' αὐτ̃ν, καὶ παύοντα τ̃ ὁρμ̃ς ἕκαστον. ὅστις δὲ ἦν ὁ Ξενοφ̃ν.

η'. Ὡς δὲ ὑπ τ̃ ἐναντίων πρεκάλουν αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ἕνα ὄντα πολλοῖς πείθεσθαι, καὶ ἀναπαῦσαι ποτὲ αὐτοὺς

pro aditis periculis præmium retulissent, præter corporum incolumitatem; à Byzantiis præ formidine admissi, urbem populari statuerunt; eoque factum, ut magnæ Byzantiis turbæ subito exorirentur.

6. Quumque jam milites externi arma caperent, ac tubicen classicum caneret: equidem scuto hastaque correpta currebam ad muros, quo loco juvenum quendam globum coiisse videbam. Verum mœnia præsidio munire nullam ad rem proderat, quod jam urbem hostes occupassent. Nihilominus existimabamus defensionem nobis faciliorem fore, si loci commoditate superiores essemus; aut saltem perituros nos aliquanto tardius.

7. Interim quum magnæ inter Græcos essent turbæ, cernebamus hominem cæsarie prolixa, pulchro ac miti adspectu, per medios incedentem milites, ac singulorum impetus reprimentem: qui quidem erat is de quo loquor, Xenophon.

8. Quum vero illi eum ex adverso cohortarentur, ut unus multis pareret, ac tandem aliquando

αὐτοὺς τ̃ ταλαιπώρᾳ ὑ χαλεπῆς ζάλης· ἀνάγετε οὖν ὅπι πόδα, ἔφη, καὶ βυλεύσασθε. ὑ γὰρ δή@, μὴ ἀφ.φύγῃ βυλόμενος τὸ πρᾶγμα ἐφ' ἡμῖν κείμενον.

θ'. Ως δὲ τοῦτό γε αὐτῷ ἀπειπεῖν ἠδέσθησαν, εἰς μέσον καταστὰς ὁ Ξενοφῶν, θαυμασοὺς λόγους διέθετο, ὡς ὃ τέλ@ αὐτὸ ἐδήλωσεν. ὑ γὰρ ἡμῖν γε σαφῶς ἐξηκούοντο.

ι'. Τοὺς γοῦν πρὸ μικρῦ ἁρπάζειν ἐγνωκότας τ̃ πόλιν, μετρίους κατὰ τ̃ ἀγορὰν ἑωρῶμεν ὠνυμένους τὰ ὀπτήδεια, ὡς τ̃ ἄλλων Βυζαντίων ἕκαστος, ὑ μηδὲν ἔπ ἐκείνῳ δ̃ ἀδίκῳ ὑ ἁρπακτῦ Αρεως πνέοντας. αὖτη δὲ ἡ ὄψις, ὀπήδειξις ἰοῦ τ̃ Ξενοφῶντος ψυχῆς, ὅπως ὑ φρονῶν ὑ λέγειν ἠδυνατο.

ια'. Οὐ μὴν ἔγωγε ἡσυχίᾳ ἂν ἄνδρα παρελθεῖν ἐπέμενα, καὶ ταῦτα ὁμοίως Βυζαντίοις εὖ πεποιηκὼς αὐτός· ἐπεὶ ἀφ' τοὺς ἀνέμους ὑ αὐτὸς εἰς ἰοῦ τ̃

ærumnosæ difficilique tempestati finem imponeret: Pedem igitur referte, ac de re consultate. Non enim metuendum est, ne res in potestate nostra sita, dum consultabimus, nobis elabatur.

9. Ubi, quo minus in hoc ei parerent, verecundia præpediebantur; stans eorum in medio Xenophon, admirabilem orationem habuit, quemadmodum finis ipse declaravit. Nam à nobis exaudiri ea clare non poterat.

10. Enimvero cernebamus, eos, qui paulo ante urbem diripere decreverant, modeste commeatum in foro non aliter ac reliquorum Byzantiorum quemlibet, emere: neque jam amplius ulla ex parte injustum illum rapacemque Martem spirare. Atque hoc spectaculum, animi Xenophontis indicium erat; quantum ille tum prudentia tum orationis vi valeret.

11. Equidem ferre non poteram, ut is vir non compellatus me præteriret; præsertim quum eodem me, quo Byzantios, beneficio adfecisset. Nam & ipse unus ex iis eram, quem ventis ibi detentum

τ̃ ἁρπαθησομένων· ἀλλ' ἐγώεισα αὐτῷ ἐμαυτόν.

ιβ'. Ο δὲ ϗ τ̃ σῆς πρὸς Σωκράτη φιλίας ἀνεμιμνήσκετο, κἀμὲ φιλοσοφεῖν παρῄνει· ϗ τἆλλα δ' ἀπαιτικῶς, μὰ Δία, ἀλλὰ ϗ πάνυ φιλανθρώπως διελέγετο.

ιγ'. Νῦν δὲ εἰς Θρᾴκην ἄγει ὁ στρατεύμα. Σεύθης γὰρ ὁ τ̃ Θρᾳκῶν βασιλεὺς πρὸς τινας ὁμόρους πολεμῶν, μετεπέμψατο, ὡς τελῶν μαθὼν αὐτοῖς ἐπιχειρῶν. ἀλλὰ δὲ ἐπήκουσε. δ γὰρ ἄποροι ἁβρυδῆται βάλλονται, ἀλλὰ ϗ κτήσασθαί τι ἐκ τ̃ πόνων, ἕως γ' ἔτι στρατεύμα εἰσιν.

ιδ'. Ἰσθι δὲ πολύ με ἥδιον πορευόμενον εἰς Ἀθήνας πλευσεῖσθαι φιλοσοφήσοντα. μέμνησαι γὰρ δήπου, ὅτι πρέπων με συνεχῶς ἐπὶ φιλοσοφίαν, ϗ θαυμαστὰ διεξιὼν περὶ τῶν καθ' ὁποιῶν ἀπευδαιμόνων περὶ αὐτῶν μέρων, τἆλλα μ' εἶχες πειθόμενον; ἐκανὸν δὲ ϗ πάνυ φοβούμενον.

ιε'. Ἐδόκει γάρ μοι τὰ μὲ λοιπὰ ἅπαντα ἀπευδαιοτέρους

tentum ſpoliari contigiſſet. Itaque cognoſcendum ei me præbui.

12. Tum ille amicitiæ, quæ tibi cum Socrate fuiſſet, reminiſci; meque ad philoſophandum cohortari, ac de rebus etiam aliis non profecto militariter, ſed humaniter admodum mecum colloqui.

13. Nunc copias in Thraciam ducit. Nam Thracum rex Seuthes, qui bellum adverſus finitimos quoſdam gerit, arceſſivit eos; ſeque ſtipendium Græcis & amplum & integrum numeraturum recepit. Parent in hoc illi, quod dimitti nolint inopes, ſed laboribus ſuis aliquid comparare, donec adhuc conjunctæ ſunt ipſorum copiæ.

14. Cæterum ſcito me jam multo lubentius Athenas ad philoſophandum navigaturum. Nam meminiſti, quoties me ad philoſophiam impelleres, & admirabilia quædam commemorares de iis qui ullam in ejus partem incubuiſſent; in aliis me facilè tibi adſenſum fuiſſe, tantum hoc vehementer veritum eſſe.

15. Arbitrabar enim augeri virtutes alias in hominibus à philoſophia,

ρους ποιῆν ὅσων ἐφάψαιντο· (καὶ γὰρ τὸ σώφρονα καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἄλλοθεν ἀρύεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἢ φιλοσοφίας ὤμην·) τὸ δὲ θρασυτικὸν καὶ σφοδρὸν ἀμαλύνειν τῆς ψυχῆς, καὶ μαλθάττειν ἐπὶ τὸ ἥσυχον. ἀπραγμοσύνη γὰρ ἦν, καὶ ἠρεμία, τὰ θαυμαστά, ὡς μοι ἔλεγες, ἐγκώμια φιλοσόφων.

ιϛ'. Δεινὸν οὖν μοι καταφαίνεται, εἰ φιλοσοφήσας τἄλλα μὴ ἀμείνων ἔσομαι, θαῤῥαλέος δὲ οὐκ ἔτι, οὔτε σφοδρότης εἰ δυνήσομαι, οὔτε ἀσφαλὴς, εἰ δεῖ· ἀλλὰ μεθήσω πάντα ταῦτα, ὥσπερ ἐπιλήσμονι πνὶ ἐπῳδῇ παντὸς ἔργου λαμπροτέρου κηληθεὶς τῇ φιλοσοφίᾳ.

ιζ'. Ἡγνόουν ἄρα, ὅτι καὶ πρὸς ἀνδρείαν εἰσὶν ἀμείνους οἱ φιλοσοφήσαντες. καὶ μόλις γε αὐτὸ ὑπὸ Ξενοφῶντος ἔμαθον, οὐκ ἐπειδὴ διελέχθη μοι περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπεὶ τοιοῦτος ὢν ἐφάνη, ὁποῖός ἐστι. μάλιστα γὰρ δὲ μεταμῶν τῶν Σωκράτους λόγων,

sophia, quæcunque tandem illi susciperent. Quippe modestiam & justitiam non aliunde quam ex philosophia, haurire homines existimabant: verum agendi vim, ac impetum animi, remissiorem reddi, ac ad tranquilitatem quandam emolliri. Nam philosophorum admirabiles laudes in tranquillitate mihi consistere dicebas, & in eo quod nullis negotiis impliciti essēt.

16. Itaque graviter mihi ferendum videbatur, si philosophia percepta, cæteris in rebus melior evaderem; at neq; magnanimus, neq; miles amplius esse possem, nec (si res ita poscceret) præclari alicujus facti auctor: Immo quod valedicendum mihi esset his omnibus, delenito à philosophia; quæ incantationis instar mihi omnis insignis facinoris oblivionē induceret.

17. Nimirum ignorabam, eos qui exculti essent à philosophia, etiam ad fortitudinem melius esse comparatos. Atque hoc vix à Xenophonte didici, non quod ea de re mecum sermonem habuerit; sed quod talem se declaraverit, qualis est. Nam quum Socratem diligentissime

γων, ἀρχὰς στρατεύματα καὶ πόλεις σώζειν, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐποίησε φιλοσοφία ἀπρᾶ τε καὶ τοῖς φίλοις ἀχρειότερον.

ιη'. Ἡσυχία μὲν οὖν ποιητικωτέρα τάχα εὐδαιμονίας· ἤδη μὲν τοι καὶ πρὸς ταῦτα καλῶς ἔχοντα, ὁ καλῶς ἡρεμῶν δυνάμενος. ἐπεὶ καὶ μείζων ἂν εἴη ὁ πολεμοῦντος, ὁ πλεονεξίαν, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ τἆλλα πάθη χειρούμενος, ὧν καὶ οἱ νικῶντες τοὺς πολεμίους ἥττωνται.

ιθ'. Καγὼ οὖν ἐλπίζω φιλοσοφήσας, τά τε ἄλλα χρείττων ἔσεσθαι, καὶ οὐδὲν ἧττον ἀνδρεῖος, ἀλλ' ἧττον θρασύς. Ταῦτα μὲν οὖν οὐ τοῦ ἰκανοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάνυ πέρα. γίγνωσκε δέ με ἤδη πρὸς τὸ πλοῦν ὄντα. καὶ γὰρ δὴ γέγονε καὶ τὰ τῶν ἀνέμων αἰσιώτερα.

Ex

tissime audierit, tamen & exercitus & urbes servare potest, nulla re factus à Philosophia minus ad commodandum sibi & amicis idoneus.

18. Quamobrem vita quieta, est illa quidem magis ad parandam felicitatem efficax; ita tamen, ut præclare faciat is omnia, qui vitam colere quietam possit. Etenim majorem illum esse necesse est, qui avaritiam, cupiditatem, & passiones cæteras vincit, quam qui bellicis rebus occupatur: quum iis etiam illi succumbant, qui victoria de hostibus potiuntur.

19. Itaque percepta philosophia, spero me cum ad alias res meliorem fore, tum nihilominus fortem, utut minus audax ero. Verum satis hac de re superque dictum. Scito autem me jam ad navigationem accingi, quod & venti magis secundi sint.

Ex τῦ Παυσανίυ, Ηλιακῶν α'.

Λακεδαιμόνιοι δὲ ὕστερον Σκιλλῦντα ἀποτεμόμενοι τῆς Ηλείας, Ξενοφῶντι ἔδοσαν τῷ Γρύλλυ φυγάδι ἤδη γεγονότι ἐξ Αθηνῶν. ἐδιώχθη δὲ ὁ Ξενοφῶν ὑπὸ Αθηναίων, ὡς ὑπὲρ βασιλέα τῶν Περσῶν σφίσιν εὔνουν ὄντα στρατείας μεταχὼν Κύρῳ πολεμιωτάτῳ τῦ δήμυ. καθήμενον γὰρ ἐν Σάρδεσιν ὁ Κῦρος, Λυσάνδρῳ τῷ Αριστοκρίτυ καὶ Λακεδαιμονίοις χρήματα ἀνήλισκεν ἐς τὰς ναῦς. ἀντὶ τύτων δὴ Ξενοφῶντι ἐγένετο φυγή. κατοικήσας δὲ ἐν Σκιλλοῦντι, τέμενός τε καὶ ἱερὸν καὶ ναὸν Αρτέμιδι ᾠκοδομήσατο Εφεσίᾳ. πρέχει δὲ ὁ Σκιλλῦς καὶ ἄγρας θηρίων, ὑῶν τε ἀγρίων καὶ ἐλάφων. καὶ τῆ γῆ τῆ Σκιλλυντίαν Σελινῦς ποταμὸς διέξεισιν. οἱ δὲ Ηλείων ἐξηγηταὶ κομίσασθαί τε αὖθις Σκιλλῦντα Ηλείυς ἔλεγον, καὶ Ξενοφῶντα, ὅτι ἔλαβε ὑπὸ Λακεδαιμονίων τῆ γῆ,

E Pausania, Eliacorum l. 1.

SEd ereptam Eleis Scilluntem Lacedæmonii post Xenophonti Gyrilli filio tunc Athenis exulanti donarunt. Exagitatus vero est Xenophon à suis civibus, quod Cyro, qui fuit Athenienſi populo inimiciſſimus, contra Perſarum regem, quo maxime benevolo utebantur, ſtipendia feciſſet. Cum enim Sardibus eſſet Cyrus, Lyſandrum Ariſtocriti filium & Lacedæmonios ad comparandam [contra Athen.] claſſē pecunia juverat. Hæc Xenophonti exilii cauſa fuit. Conſtituto autem ad Scilluntem domicilio, agri partem Epheſiæ Dianæ, & fanum dedicavit. Abundat Scillus omnibus ferarum generibus ad venationem, apris inprimis & cervis. Agrum perlabitur Scilluntium Selinus amnis. Ex Eleis autem ii quibus curæ eſt antiquitatis memoriam conſervare, receptam à ſuis Scilluntem memorant: & Xenophontem, quod illam à Lacedæmoniis accepiſſet,

in

γῶν, κριθῆναι μὲν ἐν τῇ Ολυμπιακῇ βουλῇ, τυχόντα δὲ ὑπὸ Ηλείων συγγνώμης, ἀδεῶς ἐν Σκιλλοῦντι οἰκῆσαι. ἡ δὲ ἡ ὀλίγον ἀπωτέρω ἱερᾶς, μνῆμά τε ἐξείκνυσι, καὶ τὴν Πεντέλησιν ὄφι λιθοτομίας εἰκὼν ὄπι τῷ τάφῳ, ἔνθα δὲ αὐτὸ Ξενοφῶντος λέγουσιν οἱ περιοικοῦντες.

Athenæi Deipnosoph. lib. i.

Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου ὑπὸ Διονυσίῳ ποτὲ τῷ Σικελιώτῃ, πίνειν ἀναγκάζοντος οἰνοχόου, παραιτησάμενος ὀνόματι τὸν τύραννον, Τί δή, (ἔφη) ὦ Διονύσιε, ἐχὶ ἡ ὀψοποιὸς ἀγαθὸς ὢν ἡ ποικίλος, ἀναγκάζει ἡμᾶς εὐωχημένους ἐσθίειν καὶ μὴ βεβρωμένους; ἀλλὰ κοσμίως ἡμῖν ὑπηρέτησον τὴν τράπεζαν σιγῶν.

Ex

in Olympico consilio causam dixisse, eundemque ab Eleis absolutum, Scillunte impune domicilium habuisse. Et sane non longe à Dianio monumentum monstratur cum statua à Pentelico marmore, quam Xenophontis esse accolæ dicunt.

Athenæi Deipnosoph. lib. 10.

XEnophon Grylli filius, cum apud Dionysium Siculum ad bibendum pocillator eum cogeret, nominatim affatus tyrannum, Cur non, inquit, Dionysie, & obsonator tuus, probus quidem & varius, epulantes nos ad edendum invitos cogit? contra, modestus & tacitus mensam apponit.

Ex τ αὐτῦ. βιβλ. ια'.

ΕΙΣ ταῦτά τις ἀποβλέπων τὰ τ καλῦ Ξενοφῶντος, ἐπιγνώσεται δωήσεται), ὡ εἶχε πρὸς αὐτὸν ὁ λαμπρότατος Πλάτων ζηλοτυπίαν. ἢ τάχα φιλονείκως εἶχον ἀρχῆθεν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἄνδρες ὅτοι, ἀριθμοῦντες τ ἰδίας ἑκάτερῳ ἀρετῆς· ἢ ἴσως ἢ πρὶ πρωτείων διεφέροντο, οὐ μόνον ἐξ ὧν περὶ Κύρυ εἰρήκασι τεκμαιρομένοις ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τ αὐτῷ ὑποθέσεων.

β'. Συμπόσια μὲ γὰ γεγράφασιν ἀμφότεροι, ἢ ἐν αὐτοῖς ὁ μὲ τὰς αὐλητρίδας ἐκβάλλει, ὁ δὲ εἰσάγει· ἢ ὁ μὲ (ὡς πρόκειται) πρὸς πίτε μεγάλοις ποτηρίοις, ὁ δὲ τ Σωκράτη πρὸς ἡμέραν πρὸ ψυκτῆρι πίνοντα μέχρι τ ἕω. Καὶ πρὸς περὶ ψυχῆς δὲ ὁ Πλάτων καταλεγόμενον ἕκαστον τ παρατυχόντων, οὐδὲ κτ' μικρὸν τ Ξενοφῶντος μέμνηται.

γ'. Καὶ

Ex eodem. lib. II.

HÆc feſtivi Xenophontis verba ſi nos intuebimur, licebit intelligere, ſplendidiſſimum Platonem æmulum ejus non immerito fuiſſe, vel potius tantos fortaſſis viros inter ſe principio contendiſſe, ſuæ utrumque virtutis conſcium, ac forſitan etiam certaviſſe, primas uter partes obtineret, non ſolum id nobis conjectantibus ex iis quæ de Cyro ambo memoriæ prodiderunt, verum etiam ex eodem operum ſuorum argumento.

2. Nam convivia uterque ſcripſit, & in ipſis tibicinas hic rejicit, ille admittit: hic (quod antea nos indicavimus) ne magnis poculis bibant hortatur convivas: ille vero Socratem inducit ad auroram uſque bibentem pſyctere. Præterea libro ſuo de animo, Plato eos qui adfuerunt omnes ſigillatim commemorans, ne verbum quidem fecit de Xenophonte.

3. De

γ'. Καὶ περὶ μὲν Κύρου οὕτω ὁ μὲν λέγει, ὡς οὐκ ἀφ' ἧς ἡλικίας ἐπεπαίδευτο πάντα τὰ πάτρια· ὁ δὲ Πλάτων, ὥσπερ διαπέπυσμαι, ἐν τρίτῳ Νόμων φησί· Μαντεύομαι δὲ περὶ Κύρου τὰ μὲν ἄλλα στρατηγὸν αὐτὸν ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐδὲ ἅπτεσθαι τὸ παράπαν· οἰκονομίας δ' οὐδὲ ἅπτεσθαι τὴν νῦν παρατετεχνευμένην· ἔοικε δ' οὐκ ἐν νέῳ στρατεύεσθαι, παιδοῦς τε τοὺς παῖδας ταῖς γυναιξὶ τρέφειν.

δ'. Πάλιν ὁ μὲν Ξενοφῶν συναναβὰς Κύρῳ εἰς Πέρσας μετὰ τῶν μυρίων Ἑλλήνων, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς τὴν προδοσίαν τοῦ Θεσσαλοῦ Μένωνος, ὅτι αὐτὸς αἴτιος ἐγένετο τοῖς περὶ Κλέαρχον τὴν ἀπωλείας τῆς ὑπὸ Τισσαφέρνους γενομένης, καὶ οἷός τις ἦν τὸ τρόπον, ὡς χαλεπὸς, ὡς ἀσελγὴς, διηγησάμενος· ὁ καλῶς Πλάτων, μονονουχὶ εἰπὼν οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος, ἐγκώμια αὐτοῦ διεξέρχεται.

Ex

3. De Cyro Xenophon tradit, à teneris annis patriis omnibus institutis educatum & assuefactum fuisse: contra Plato refragatur, & libro tertio de legibus sic ait, Ego equidem de Cyro id suspicor, & auguror, strenuum imperatorem eximiumque fuisse, ac vitæ civilis studiosum, sed rectam institutionem nunquam omnino attigisse, nec unquam de rerum domesticarum administratione cogitasse, ut qui militasse, exercitusque duxisse videatur mox ab adolescentia, & fœminis liberos educandos suos commiserit.

4. Rursum Xenophon cum Græcorum decem millibus adversus Persas Cyrum comitatus, probe scivit Menonis Thessali proditionem, & quod ejus consilio Clearchum Tissaphernes occidit, tum etiam quam insolens ac durum esset hominis ingenium: elegans tamen Plato, cum eam rem exponit, id duntaxat præfatus mendacem esse Xenophontis orationem, laudes Menonis prosequitur.

Ex τῦ Λυκιανῦ ἐν λόγῳ ὑπεγραμμένῳ, Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν.

ΤΟΥ δὲ συγγραφέως ἔργον ἓν, ὡς ἐπράχθη εἰπεῖν. τῦτο δ' οὐκ ἂν δύναιτο, ἄρχοις ἂν ἢ φοβῆται Ἀρταξέρξου ἰατρὸς αὐτοῦ ὤν, ἢ ἐλπίζει κάνδυν πορφυρῦν, καὶ τρεπτὸν χρυσῦν, καὶ ἵππον τῆς Νισαίων λήψεσθαι μισθὸν τῷ ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνῳ. Ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιός τε συγγραφεὺς, καὶ δὴ Θουκυδίδης. ἀλλὰ καὶν ἰδίᾳ μισῇ τινας, πολὺ ἀναγκαιότερον ἡγήσεται τὸ κοινὸν, καὶ τὴν ἀλήθειαν πρὸ πλείονος ποιήσεται τῆς ἔχθρας· καὶν φιλῇ, ὅμως οὐκ ἀφέξεται ἁμαρτάνοντος.

Ex τῦ Λυκιανῦ περὶ τῶν Μακροβίων.

ΞΕνοφῶν δὲ ὁ Γρύλλου ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

Διο-

E Luciano in tractatu qui inscribitur, Quomodo Historia conscribenda sit.

HIstorici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec vel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, vel sperat candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem se accepturum esse, mercedem videlicet laudum earum quas scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, justus scriptor, (neque Thucydides,) sed sive privatim oderit quosdam, multo magis necessarium putabit esse id quod publicum est; veritatemque pluris faciet, quam inimicitiam: sive etiam amaverit, tamen non parcet illi, quisquis peccaverit.

E Luciano de Longævis.

XEnophon Grylli filius vixit ultra nonaginta annos.

Dio-

DE XENOPHONTE.

Διονυσίου Αλικαρνασσέως ἐπιστολὴ πρὸς Γν. Πομπήϊον.

Ξενοφῶν μὲ, Ηροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο, κατ' ἀμφοτέρας τὰς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. πρῶτον μὲν γὰρ ὑποθέσεις τῶν ἱστοριῶν ἐξελέξατο καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἀνδρὶ φιλοσόφῳ πρεπούσας· τήν τε Κύρου παιδείαν, εἰκόνα βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος· καὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ νεωτέρου Κύρου (ᾧ καὶ αὐτὸς συνανέβη) μέγιστον ἐγκώμιον ἔχουσῶν τῶν συστρατευσαμένων Ἑλλήνων· καὶ τρίτην ἐπὶ τοῖς Ἑλληνικοῖς, καὶ οὓς κατέλιπεν ἀτελῆ Θουκυδίδης· ἐν ᾗ καθαλύονταί τε οἱ τριάκοντα, καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, ἃ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον, αὖθις ἀνίστανται.

β'. Οὐ μόνον δὲ τῶν ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ηροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας. τοῖς

τε

Dionysii Halicarnassei Epist. ad Cn. Pompeium.

XEnophon Herodotum in utroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. Nam in primis materiam suæ historiæ elegit pulchram & magnificam, ac eam quæ virum sapientiæ studiosum decet; ut Institutionem Cyri boni atque felicis regis effigiem; ac etiam Expeditionem, minoris natu Cyri, (cui ipse interfuit,) quæ maximam commendationem continet eorum Græcorum qui simul cum eo militabant; præterea etiam tertium opus, Græcarum historiarum, quod inchoatum & imperfectum reliquit Thucydides: in quo imperium triginta virorum dissolvitur, & mœnia Athenienſium, quæ Lacedæmonii sustulerant, atque funditus everterant, rursus instaurantur.

2. Non solum vero ob materiam in cœlum ferendus est, (in qua Herodotum sequitur,) sed etiam propter dispositionem suspiciendus. Nam & principiis earum

πε δ ἀρχᾶς αὐτῶν τᾶς πρεπωδεστάτας λέξη, ϗ πλάσαι ἑκάστῃ τᾷ ὑποτηδειοτάτᾳ ἀποδέδωκε. μεμέλικέ τε καλῶς ϗ τέταχε ϗ πεποίκιλκε τὰ γραφά. ἦθός τε ὑποδείκνυ θεοσεβὲς ϗ δίκαιον ϗ καρτερικὸν ϗ εὐπετὲς, ἁπάσας τε συλλήβδην κεκοσμημένον ἀρεταῖς.

γ'. Καὶ ὁ μὲ πραγματικὸς τόπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικὸς, πῇ μὲ ὅμοιος Ηροδότῳ, πῇ δὲ ἀνδρεστέρως. καθαρὸς μὲ γὰ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, ϗ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει δὲ ὀνόματα συνήθη τε καὶ πρόσφυῆ τοῖς πράγμασι, ϗ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ ϗ κεχαρισμένως, οὐχ ἧττον Ηροδότῳ.

δ'. Ὑψος δὲ ϗ κάλλος ϗ μεγαλοπρέπειαν, ϗ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἰσχνικὸν Ηρόδοτος ἔχει. ὁ γὰ μόνον οὐκ ἰσχυσε τοῦτο πὰ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἂν ποτε διεγερθῇ βληθεὶς τῷ φαίσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας, ὥσπερ ἀπὸ πηγᾶς αὔρα, ταχέως σβέννυται. μακρότερος γὰ γίνεται ϗ δέονος ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ πρέποντος, ϗ

rum aptiſſimis utitur, & finem convenientem unicuiq; attribuit. Digeſſit eleganter & diſpoſuit, ac variis ornamentis ſuam ſcriptionem affecit. Mores præ ſe fert ſanctos, juſtos, fortes, faciles; ac in ſumma omnibus virtutibus ornatos.

3. Atque hæc quidem eſt forma rei & argumenti ejus. Forma vero elocutionis, partim ſimilis Herodoto, partim non adeo redundans & fluens. Purus quidem ſatis in verbis, & apertus; quemadmodum & Herodotus: delegit autem verba uſitata, & rebus ipſis à natura inſita: quæ omnino non minus ſuaviter & jucunde quam Herodotus ipſe componit.

4. Excellentiam vero & ſplendorem, amplitudinem jucundam, & ſuavem conformationem hiſtoricã, quemadmodum Herodotus, non habet. Non modo enim hoc ab ipſo mutuari non potuit, ſed etiam ſi aliquando voluit ſuam excitare elocutionem, paululum inſpirans, veluti terrena aura, extemplo langueſcit & extinguitur. In multis enim plus æquo longior fit;

nec

ὐ ὐχ ὡς Ηερόδοτος ἐφάπτεται τῶν προσώπων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλίγωρός ἐστιν, ἂν τις ὀρθῶς σκοπῇ.

ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ Ο ΤΑΡΣΕΥΣ,
περὶ τῆς Ξενοφῶντος ἰδέας.

ΕΣΤΙΝ οὗτος ἀφελὴς μὲν ὡς ὅτι μάλιστα, καὶ τούτῳ πλεονάζων πρὸ εἴδει πρὸς τὰ ἄλλα εἴδη πάντων τῶν παναγυρικῶν. τοῖς μὲν ἀπὸ τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἡδοναῖς πολλαῖς χρώμενος, γλυκύτησι δὲ τοῖς ἀπὸ τούτων, οἷς ταῖς ἀπὸ τῶν μύθων, καὶ τῶν τοιούτων, μανώτερον.

β'. Ἐπεὶ καὶ ὅτε περὶ τῶν κυνῶν διέξεισιν ἡδοναῖς ποικίλῃ, καὶ τῷ τῆς ἀφελείας αὐτῆς ὀπάσασιν τοῦτο ποιεῖ, καὶ οὐ κατ' ἄλλό τι τῆς φύσεως γλυκύτητος ἰδίων.

γ'. Τὸ μὴν τοῖς περὶ τὴν Ἀβραδάτου καὶ τὴν Πάνθειαν πᾶν ἦθός τε καὶ πάθος πολλὰς ἔχει τὰς ἡδονάς, μυθικῶς πλασθέν.

nec adeo feliciter ut Herodotus personarum dignitatem attingit & exprimit: sed in multis, si quis recte consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

HERMOGENES TARS. *De forma dictionis Xenoph.*

HIc scriptor simplex est in primis, & ea dicendi forma præ cæteris formis omnibus, quæ sunt laudationum, abundat: ac vario genere suavitatis, à simplicitate proficiscentis, utitur; ita tamen, ut manantes hinc delectationes, veluti quæ sumuntur à fabulis, & aliis ejusmodi, rarius adhibeat.

2. Nam & ubi de canibus pleraque cum lectoris voluptate commemorat, id ipsum per intensionem simplicitatis facit; non alia quadam illorum ratione, quæ naturaliter ad suavitatem pertinent.

3. Tota quidem descriptio morum & affectuum Abradatis ac Pantheæ, fabulose conficta, delectationes multas habet; nec mi-

πλατέν· καὶ τὰ περὶ τὸ Τιγράνου δὲ ὡσαύτως, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Ἀρμενίαν.

δ'. Εφαμεν δὲ, ὅτι μανῶς μὲν ἥκιστα τῶν τοιούτων γλυκύτησι, ἥκιστα μέντοι καὶ ταύτης. μεγάθους δὲ τὴν μὲν ἔννοιαν ἄπλετα πολλαχοῦ, καθαιρῇ δὲ καὶ τοῦτο, καὶ βιάζεται πρὸς τὸ ἀφελὲς τῆς μεθόδοις, καὶ τῇ λέξει, καὶ τοῖς περὶ τὴν λέξιν ἅπασι.

ε'. Καθαρὸς δὲ, καὶ εὐκρινὴς, εἴπερ τις ἕτερος, ὁ Ξενοφῶν· ἀριμύτησί τε καὶ ὀξύτησι χάρων, ὧν τὴν φύσιν ἐν τῷ περὶ γλυκύτητός τε καὶ ἀφελείας εἰρήκαμεν. Ἐπιμελὴς δὲ, ὡς ἐν ἀφελείᾳ τε καὶ ἁπλάστῳ λόγῳ, ἥκιστα πολλῇ.

ζ'. Τῆς δὲ αὖ τῷ Πλάτωνι ἀφελείας πολλῷ ἧττον τούτῳ ἀφελεστέρα ἐστὶ, κατ' αὐτὰς ἁρμοδίους τὰς περιβολὰς τοιαύτῃ νομοθέτης τὴν μίμησιν, ἐν μέρει κατὰ τὴν λέξιν, καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ λέξει.

η'. Συμπόσια γοῦν ἀμφοτέρωις ἐστὶ γεγραμμένα. ἀλλ'

nus & illa, quæ de Tigrane, deque conjuge ipsius Armenia narrantur.

4. Diximus autem, rarius eum uti hoc genere suavitatis; & utitur tamen. Amplitudinis vero formam sententiis frequenter adtingit, ita tamen, ut hanc etiam extenuet, ac vi quadam revocet ad simplicitatem per ipsas tractandi rationes, verborumque delectum, ac per alia, quæcumque proprie ad verba pertinent.

5. Purus autem est, ac dilucidus Xenophon, si quisquam alius; & acrimonia pariter acumineque gaudet: quorum naturam in capite de suavitate ac simplicitate exposuimus. Accurationem in dicendo, ut in oratione simplici, & fictiones experte, multam adhibet.

6. Eam vero simplicitatem, qua Plato usus est, longe Xenophontis simplicitas superat, quum quidem hæc talis sit ipsis rerum argumentis, non verbis duntaxat, & iis, quæ verba comitantur.

7. Scripta sunt ab utroque convivia. Sed hic & saltatricem intro-

ὁ μὲ καὶ ὀρχηστρίδων εἰσόδες, καὶ ὀρχημάτων εἴδη τινὰ, καὶ φιλήματα, καὶ πολλὰ τοιαῦτα λέγειν μὴ ἡδονῆς οὐ ῥᾳδιτάξαι· ὁ δὲ ταῦτα, ὡς αὐτὸς φησιν, ἀφεὶς ταῖς γυναιξὶν, ὅπερ ἐστὶ σεμνότερον ἀρχὴ τοῦ ἀφελῆσαι τὸ πρᾶγματος.

η'. Τοιοῦτος δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ τοῖς ἱστορικοῖς, οἷος καὶ τοῖς ἄλλοις· οἷον, ὅτι χλοὴν ἐστέφαντο, ὅταν λέγῃ· καὶ ὅτι τοῖς παισὶν ὡς σκεπτοῖς διελέγοντο, καὶ ὅτι πίνειν ἐκ τοῦ κρατῆρος ἐπικύψαντας ἔδει, καθάπερ βουσί· ταῦτα γὰρ, καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ὑπερβάλλουσαν ἀφέλειαν ἔχει τῆς ἡδονῆς, ἣν οὐχ ὁμοίως ὁ Πλάτων κέκτηται.

θ'. Καὶ ταῖς μιμήσεσι δὲ τῶν προσώπων μᾶλλον εὐδοκιμεῖ, ὅτε ἀφελῆ, καὶ ὡς ὄντως ἁπλᾶ, καὶ ἀπαλὰ, καὶ ἡδέα ἔτι ψυχῶν μιμεῖται· ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ Κύρου, παιδὸς ἔτι ὄντος, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Παρὰ δὲ τῷ Πλάτωνι τοιοῦτον οὐδέν ἐστι, πλὴν ὅσον ἐν ταῖς τῶν μειρακίων ἡλικίαις· οἷον, ὅτε τὸν Θεαίτητον,

introductionem, & quasdam saltationum species, & oscula, cum aliis talibus, literis prodere quadam cum voluptate non vertur: quum Plato, sicut ipsemet ait, mulieribus hæc relinquens, simplicitatem rerum ad graviorem quandam speciem traducat.

8. Xenophon autem in historicis quoque talis est, qualis & in aliis libris: veluti quum dicit milites gramineis coronis usos: item, quod cum pueris, tanquam surdis ac mutis, loquuti sint: & quod è cratere bibendum eis erat capite demisso, bovis instar. Nam hæc, & his similia, quadam eximia simplicitate delectant; cujus usus apud Platonem non itidem reperitur.

9. Etiam in personarum imitationibus magis excellit Xenophon, quum simplices, ac reapse fictionis expertes, & teneros, & jucundos, animorum mores imitando exprimit; ut indolem Cyri adhuc pueri, & quæcunque sunt hujus generis.

10. Ad apud Platonem nihil est tale, præterquam in adolescentium ætate: veluti quum Theætetum,

τον, ἢ τι τοιοῦτον πρόσωπον εἰσάγῃ, πάντως ὑ κατὰ τὸ ὃ Κύρυ διπύθεν ὃν λέγω, παιδὸς ἔτι ὄντος, ἢ κατὰ τὸ ὃ Αρμενίας γυναικὸς, ἢ ὅσα τοιαῦτα.

ια'. Ἰδιον δὲ Ξενοφῶντος καὶ ὃ κατὰ ποσὰ ἀφιγμένα χρῆσθαι ποιητικαῖς πως λέξεσι, πολὺ τ' ἄλλων τῇ φύσῃ διεσκιγμένων λέξεων· ὥσπερ ὅταν λέγῃ πορεύειν, ὑ ὅσα τοιαῦτα.

vel aliam quandam ejusmodi personam introducit; omnino tamen alia ratione, quam qua Cyrus ille Xenophonteus, de quo loquor, adhuc puer introducitur; vel uxor Tigranis Armenia, vel quæ alia sunt ejusmodi.

11. Est & illud Xenophonti peculiare, quod per intervalla nonnunquam verbis quodam modo poëticis utitur, quæ natura sua plurimum ab aliis verbis differunt: veluti quum πορεύειν dicit, & quæ sunt ejus generis alia.

Cicero de Oratore lib. 2.

Denique etiam à Philosophia profectus princeps Xenophon Socraticus ille, scripsit Historiam, leviore quodam sono usus, & qui illum impetum Orationis non habeat; vehemens fortasse minus, sed aliquanto tamen, ut mihi quidem videtur, dulcior.

Xenophontis sermo, est ille quidem melle dulcior, sed à forensi strepitu remotissimus. *Id.*

Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt. *Id.*

Quintilianus Instit. l. 10. *c.* 1.

Quid ego commemorem Xenophontis jucunditatem illam inaffectatam, sed quam nulla possit affectatio consequi? ut ipsæ finxisse sermonem Gratiæ videantur: & quod de Pericle veteris comœdiæ testimonium est, in hunc transferri justissime possit, in labris ejus sedisse quandam persuadendi Deam.

FINIS.

IMPERATORUM PERSICORUM

AD

XENOPHONTIS HISTORIAM

SPECTANTIUM

SERIES CHRONOLOGICA

Juxta Calculum Cl. Dodwelli.

SERIES CHRONOLOGICA IMPERATORUM PERSICORUM &c.

Juxta Calculum DODWELLIANUM.

	Ante Chr. *Epoch. Vulg.*
CYrus Cambyſis Perſarum Regis filius (cujus de Inſtitutione Xenophon ſcripſit Libros Octo, *Ol.* 55. 1. ante *Chr.* Epoch. vulg. 560.) Crœſum & Sardes cepit (*lib.* VII. *Inſtit. cap.* 2.) [a] *Ol.* 58. 1. *hoc eſt*, ante *Chr.* Epoch. Vulg.	548.
Babylonem cepit, adeoque totius Aſiæ imperium obtinuit.	[b] 539.
Poſt Captam Babylonem regnavit ann. 9. ideoque in univerſum 30.	
Cambyſes Cyri filius natu major patri mortuo ſuccedit. *lib.* VIII. *Inſtit. p.* 544.	[c] 530.
Darius Hyſtaſpis (cui Cyrus Gobryæ filiam uxorem dedit. *Inſt. lib.* VIII. *cap.* 4. *ſect.* 11, 12.) filius, poſt Cambyſem imperio Perſarum potitus eſt.	[d] 522.
Xerxes Darii filius regnare cœpit.	[e] 486.

[a] Vide *Marſham.* ſed 59. 1. *Petav.* Ego *Marſhamo* potius aſſentior. [b] Poſt Jan. 5. *Thoth* anni *Nab.* 209. [c] Poſt *Thoth* anni *Nab.* 218. Januar. 3. [d] Addend. ad Diſſert. *Dodwellianam* de Cycl. pag. 906. [e] Annal. *Thucyd.* pag. 44.

Artaxerxes

Artaxerxes Xerxis filius, cognomine Longimanus, regnare cœpit. [a] 465.

Hoc regnante (*viz.* Artaxerxe) Bellum Peloponnesiacum cœpit. [b] 431.

Darius, cognomento Nothus, (& Artaxerxis Cyrique cognomine junioris pater. *lib.* I. *cap.* 1. §. 1. Anac.) regnare cœpit. [c] 424.

Artaxerxes, cognomine Mnemon, patri defuncto succedit. *lib.* I. *cap.* 1. §. 3. Anac. [d] 405.

Cyrus copias ducit adversus fratrem Artaxerxem in Asiam superiorem. *lib.* I. *cap.* 2. Anac. [e] 401.

Ochus Artaxerxi mortuo succedit. [f] 359.

Xenophon [g] mortem obiit ann. 359. vel superiori *Olymp.* 105. 1. *Laert.*

a Annal. *Thucyd.* Ante-*Pelop.* p. 78. &c. *b* Vide Annal. *Thucyd.* p. 118. *c* Vide Ann. bell. *Pelop.* \ II. & XX. *d* Ante Dec. 2. *Thoth* ann. *Nab.* 344. vide *Petav.* Doct. Temp. X. 29. *e* Vide Chronol. Xenoph. p. 13. *f* Post Nov. 21. *Thoth* anni *Nab.* 389. anno Julian. sup. è Canone Astronomic. *g* Vide plura in Apparatu *Dodwelliano* ad Annal. *Thucyd.*

INDEX

Rerum & Verborum in Scriptis Xenophonteis præcipue memorabilium.

In hoc Indice

	denotat Libros, qui inscribuntur:
Παιδ. sive Π.	Κύρου Παιδείας.
Αναβ. sive Αν.	Κύρου Ἀναβάσεως.
Ελλην. sive Ελλ.	Ἑλληνικῶν Ἱστοριῶν.
Αγησ. sive Αγ.	Λόγος εἰς Ἀγησίλαον.
Λακ. sive Λ.	Λακεδαιμονίων Πολιτεία.
Αθην. sive Αθ.	Ἀθηναίων Πολιτεία.
Συμπ. sive Σ.	Συμπόσιον.
Ιερ. sive Ι.	Ἱέρων ἢ Τυραννικός.
Πορ. sive Πο.	Πόροι ἢ περὶ Προσόδων.
Απομν. sive Απ.	Ἀπομνημονευμάτων.
Απολογ. sive Απολ.	Σωκράτους Ἀπολογία.
Οἰκον. sive Οἰκ.	Οἰκονομικός.
Ιππικ. sive Ιππ.	Περὶ Ἱππικῆς.
Ιππαρχ. sive Ιππαρ.	Ἱππαρχικός.
Κυν. sive Κ.	Κυνηγετικός.

A

	Pag.	Sect.
Abradatas Suſorum Rex	Παιδ. 262.	1
Uxor ejus à Cyro capta	ibid.	ibid.
Ipſe ad Cyri exercitum venit	356.	24
Comitatus eſt exinde Cyrum contra Crœſum	386.	12
Immiſſo in Ægyptios curru interficitur	406.	16
Mortuus lugetur, eique honorifice parentatur	422.	2
Abrocomas Cyri [junioris] hoſtis	Αναβ. 24.	20
Ejus milites Græci ad Cyrum deficiunt	26.	3
Unus è quatuor Ducibus, ſive Prætoribus copiarum regiarum	4[illegible]	10
Abſinthio referta Arabiæ quædam planities	33[illegible]	1
Abydus urbs, ejuſque ſitus	Ελλην. 256.	6
Eam in Lacedæmoniorum amicitia continet Dercyllidas	254.	2

	Pag.	Sect.
Abydeni Lacedæmonios ejicere recusant, jubente Pharnabazo	257.	6
Eorum ager à Pharnabazo devastatur	ibid.	ibid.
Academia, locus Athenis Ελλ. 76. 4.	Ιππαρχ. 67.	1
Qualis ibi instituenda Equitatio	71.	14
Acarnanes Athenienſibus auxiliantur	Ελλην. 209.	10
Athenienſibus junĉti Achæos invadunt	243.	1
Pacem cum Achæis, ſocietatem cum Lacedæmoniis pepigere	249.	1
Eos Achæis amicos efficit Ageſilaus, & ſibi fœderatos	Αγησ. 26.	20
Eorum cum Ageſilao pugna	Ελλ. 246.	7
Achæi ab Acarnanibus, Athenienſibus, & Bœotiis obſidentur	243.	1
Legatos Lacedæmonem mittunt	244.	1
Achaici Pthiæ montes	Αγησ. 19.	5
Acheruſias Peninſula	Αναβ. 331.	2
Achilles Συμπ. 148. 6.	Συμπ. 190.	31
Patrocli amicus	Κυνηγ. 101.	2
Chironis diſcipulus	Ελλ. 154.	21
Acrorii	Αναβ. 279.	16
Adeps Delphinorum olei loco	Ελλ. 30.	9
Adimantus Leucorophidæ filius		
A Lyſandro captus gratiam apud hoſtes invenit	72. 20. & 73.	22
Adulteros occidendi impunitas	Ιερ. 217.	3
Aduſius in Cariam à Cyro mittitur	Παιδ. 426.	1
Deinde in Phrygiam Helleſpontiacam	429.	4
Ægæum mare	Οἰκ. 132.	27
Æginetæ muro cinguntur	Ελλ. 276.	2
Ægoſpotamos, locus è regione Lampſaci	68.	13
Ægyptii à Cyro ſubacti	Παιδ. 4. 4. & 538.	10
Ex univerſis, qui cum Crœſo militabant, fortiſſimi	411.	22
Cyro ſe dedunt, ea lege ut contra Crœſum non militarent	ibid.	21
Urbes iis donat Cyrus in Aſia ſuperiori, quæ idcirco Ægyptiorum urbes appellantur	ibid.	ibid.
Eorum Rex bellum Perſis inferre parat	Αγησ. 29.	28

		Pag.	Sect.
A militibus ſuis deſeritur; Reges duo, ſeditione orta, in Ægypto creantur		30.	29
Ælyzia urbs	Ελλ.	354.	66
Æneas Stymphalius, Arcadum Imperator		472.	1
Tyrannidem Euphronis ſubvertit		ibid.	2
Dum hoſtem vult conſervare, unà cum illo præceps per ſaxa actus interiit	Αγ.	239.	9
Æneas venandi arte à Chirone eruditus	Κω.	101.	2
Pietate inſignis		105.	15
Æneſias Ephorus Lacedæmonum	Ελλ.	84.	7
Ænianes Ageſilai hoſtes	Αγ.	19.	6
Æolenſes Αγ. 6. 18. Lacedæmonum ſocii		21	11
Æſchines unus ex triginta in Oligarchia Athen.	Ελλ.	82.	2
Socraticæ doctrinæ ſtudioſus.	*Epiſt. ad Æſchinem*		
Æſchylus Phliaſius	Συμπ.	170.	63
Æſculapius Chironis diſcipulus	Κω.	101.	2
Mortuos ſuſcitavit		102	6
Ætoli cum Ageſilao fœdus ineunt	Αγησ.	26.	30
Achæis amici			
Agamemnon populorum Paſtor cur dictus ab Homero	Απομν.	135.	1
Agaſias Stymphalius	Αγαθ.	139.	21
Ejus integritas		368.	12
Agathon, Poeta à Pauſania adamatus	Συμπ.	191.	32
Ageſilaus è proſapia Herculis	Αγησ.	1.	3
Filius Archidami, Rex à Lacedæmoniis creatur poſthabito Leotychida, Agidis filio		3.	5
In Aſiam contra Xerxem proficiſcitur		ibid.	7
Contra Tiſſaphernem expeditionem ſuſcipit	Ελλ.	163.	3
Cum Tiſſapherne inducias facit	Αγησ.	4.	10
In induciis à Tiſſapherne violatis perſtat		5.	11
Ejus ad Tiſſaphernem nuntium		6.	13
Equitatu non inſtructus		ibid.	15
Miſericors in captivos		8.	21
Equitatum conquirit		9.	23
Coronas Dianæ ſuſpendit		11.	27
In Sardianam regionem proficiſcitur, & Perſas fundit		13.	32

	Pag.	Sect.
Sardium Pomœria devaſtat, Apollini Delphico decimas conſecrat	15.	34
Barbari ad eum deficiunt	ibid.	35
Helleſpontum trajicit, celer in conficiendo itinere	17.	1
Victis Theſſalis ſtatuit trophæum	19.	5
Fugat Argivos	22.	11
Ab hoſtibus coronatur	ibid.	ibid.
Pugnat cum Thebanis	ibid.	12
Vulneratur	23.	13
Ejus pietas	ibid.	ibid.
Milites coronari jubet	24.	15
Domum revertitur	24.	16
In Argivos proficiſcitur	ibid.	17
Agrum Corinthiacum vaſtat, Pelopponeſi portas aperit, & domum revertens Pæana abſolvit	ibid.	ibid.
Piræum aggreditur	25.	18
Capit	ibid.	19
Victis Arcarnanum copiis trophæum ſtatuit	26.	20
Phliuntem aggreditur, profugos reſtituit, & pacem	ibid.	21
Amicorum fatum ulciſcitur	27	23
Urbem mœnibus carentem defendit, civitati opes parat	28	25
In legatione imperatoria munus obit	ibid.	26
Legatus trophæum de hoſtibus ſtatuit	ibid.	ibid.
Domum deducitur magna cum pompa	29.	27
Ejus ætas 80 ann.	ibid.	28
Alterum Ægypti Regem adjuvat, alterum vincit	31.	30
Ejus pietas	32.	2,&c.
Juſtitia	33. 1 & 55.	4
Gratitudo	34.	2
Munificentia & continentia	ibid.	3
Semiſſem rerum Agidis propinquis ſuæ matris communicat	35.	5
Ejus cum Tithrauſte colloquium	ibid.	6
Temperantia	36.	1,2
Tolerantia	37.	3
Caſtitas	ibid.	4,5

Fortitudo

	Pag.	Sect.
Fortitudo	39.	1,2,3,4
Amor in patriam	42.	1,2,&c.
Perſis infeſtus	44.	7,&c.
Mire comis	45.	1,&c.
Nihili egens	48.	6
Ejus habitatio	ibid.	7
Facilis ad eum aditus	49.	2
In voluptate parcus	ibid.	3,4,5
Pulchrum poſteris exemplum	52.	2
A puero famæ cupidus	53.	4
Ab omnibus inculpatus obiit	ibid.	ibid.
Delatoribus infeſtus	56.	5
Statuam ſuam erigi vetat	ibid.	7
Liberalis	55. 3 & 56.	8
In ſecundis rebus modeſtus, In adverſis hilaris	55. / 57.	2 / 10
In ſenecta vegetus	59.	15
In patria ſepultus	60.	
Claudicabat	Ελλ. 156.	3
Mortem Ageſipolis ægre tulit	321.	20
Phrygiam populatur	191	1
Piræum copias ducit	233	3
Ageſipolis Deorum juſſu inducias Argivorum ſolvit	250.	2
Inſtaurat bellum Olynthiacum	316.	8
Febre corripitur, & mortem obit	321.	19
Agis Laced. Rex exercitum ducit	151.	17
Eundem dimittit	153.	21
Mortem obit, & honorifice ſepelitur	155.	1
Eo mortuo, contendunt de regno Leotychidas & Ageſilaus.	ibid.	ibid.
Agrigentum urbs ad deditionem fame compulſa	81.	14
Alcibiades Socratis auditor	Απομν. 14.	13
A Tiſſapherne captus Clazomenas noctu aufugit	Ελλ. 3.	6
Mindarum ſuperat, claſſemque ejus diripit	6.	12
Exul eligitur dux cum Conone & Thraſybulo	26.	4
Athenas reverſus ſummo applauſu excipitur	29.	8
A quibus corruptus	Απομν. 18	24

Cum

		Pag.	Sect.
Cum Pericle tutore ſuo diſſeruit, nondum annos 20 natus		25.	40
Amphiaraus à Chirone venari edoctus	Κων.	101.	2
Expeditione adverſus Thebas ſuſceptâ, maximam laudem conſecutus		103.	8
Amphidoli populi	Ελλην.	152. 18. item 208.	9
Amyclæ urbs in Laconia	Αγησ.	48.	7
Illuc Ageſilaus profectus eſt in civili plauſtro		ibid.	ibid.
Anaphauſtus, ſeu Anaphlyſtus, locus Atticæ	Περ.	271.	43
Anaxagoras Solem eſſe lapidem ignitum dicebat	Αν.	261.	7
Maxime elatus, quippe quod Deorum machinas enarraſſet		260.	6
Anaxibius navarchus, ejuſque perfidia	Ανα.	377.	2
Græcos Byzantii vendi jubet		387.	23
In ineunda Pharnabazi gratia eluſus		390.	4
Abydum mittitur, ejuſque Præfectus ſtatuitur	Ελλ.	271.	32
Solum ſe hoſtibus objicit pro ſuorum ſalute		274.	38
Anaxilaus accuſatus quod Byzantium prodere voluiſſet, conſervandi ejuſdem excuſatione uſus, abſolvitur		23.	12
Anaximander	Συμπ.	143.	6
Andrii ab Athenienſibus in fugam vertuntur	Ελλ.	30.	10
Andromachus Eleorum Præfectus mortem ſibi conſciſcit		487.	19
Anippus captus mortem ſibi conſciſcit præ mœrore		279.	25
Hannibal Siciliam aggreditur		13.	27
Antalcidas Laced. legatus ad Teribazum		260.	12
Antilochus, Chironis diſcipulus	Κων.	101.	2
Solus apud Græcos Φιλοπάτωρ appellatus		105.	14
Antiochus Pancratiaſtes ab Arcadibus ad Regem Perſicum legatus	Ελλ.	451.	23
Antipho voluit Socratis auditores ab eo abducere	Απ.	54.	1
Ejus cum Socrate diſſertatio		ibid.	ibid.
Antiſthenes Imperator belli electus		142.	1
Socratis auditor, ab eo nunquam diſcedit		190.	17
Anytus ob ſervilem filii educationem infamis	Απολ.	283.	31
Ad eundem Socratis de filio ejus verba		ibid.	ibid.
Apaturia, feſtum in quo parentes & cognati inter ſe			

	Pag.	Sect.
conveniunt Ελλην.	52.	5
Apollodorus à Socrate nunquam discedit Απομν.	190.	17
Socratis studiosus fatum ejus molestissime fert Απολ.	281.	25
Apum œconomia Οἰκον.	52.	32
Aquila aurea super longam hastam extensa, signum Cyri & Regum exinde Persicorum Παιδ.	395.	2
Arabes à Cyro subditi	4.	4
Ab Assyriis victi	49.	2
Arabiæ trans Euphratem sitæ descriptio Ανάβ.	33.	5
Araspes Medus, Cyro à puero sodalis Παιδ.	262.	1
Huic Cyrus captam Pantheam tradit asservandam	ib.	ibid.
Ejus colloquium cum Cyro de vi amoris	263.	2
Amore Pantheæ captus	351.	18
A Cyro mittitur in Lydiam explorandi causa	353.	21
Ad Cyrum redit	380.	7
Arcades una cum Bœotis Laced. opprimunt Αγησ.	27.	23
Archedemus pauper, sed dicendi agendique peritissimus. Απομν.	125.	3
Amicus Critonis	127.	8
Archestratus in vincula conjectus, quod diceret pacem cum Lacedæmoniis ineundam Ελλην.	78.	9
Archidamus Agesilai fil. belli Dux eligitur	399.	18
Ejus illustris victoria una cum prodigiis secundis	490.	23
Femore trajecto vulneratur	450.	21
Arcus Barbarorum quales Ανάβ.	201.	16
Areopagus locus Athenis qualis Απομν.	153.	20
Argentifodinæ Athenis Πορ.	251.	5
Argentum patrium metiri medimno, quid Εκ.	152.	20
Arginusæ è regione Lesbi ad Maleam promontorium	45.	19
Argivi Agesilai hostes Αγησ.	21.	9
Ab eo fugantur	22.	11
Cum eo societatem ineunt	25.	20
Deficiunt & una cum Elæis &c. Lacedæmonem adoriuntur	27.	24
Ariæus Cyri (junioris) Præfectus in cornu sinistro exercitus Αν.	53.	4
A Græcis per regios alienatur	99.	1
Ejus perfidia Οἰκ.	29.	19

		Pag.	Sect.
Aribæus Cappadocum Rex, ejuſqùe copiæ	Παιδ.	87.	00
Ariobarzanes Seſti Rex obſeſſus	Αγησ.	29.	26
Ariſtarchi adverſa fortuna	Απομν.	116.	2
Is Cleandri ſucceſſor & Byzantii præfectus	Αναβ.	389.	3
Græcos non pauciores 400 vendit		ibid.	ibid.
Ariſtippi cum Socrate ſermocinatio	Απομν.	64.	1
Ariſtodemus Herculis filius	Αγησ.	48.	7
Cognomine Parvus	Απομν.	43.	2
Armenii Regis copiæ	Παιδ.	88.	
Ipſe à Cyro captus eſt, una cum uxore & liberis		143.	2
Amicus Cyro evadit fideliſſimus		160.	24
Artamas Phrygiæ magnæ Princeps		87.	00
Ejus copiæ		ibid.	ibid.
Artapatas fideliſſimus Cyri junioris ſceptrifer	Αναβ.	60.	20
Artaxerxes Darii & Paryſatidis filius		1.	1
Cyrum fratrem prehendit, & mox liberat		2.	3
Quantas copias duxit contra Cyrum		49.	9
Pacem conſtituit inter Laced. & Athen.	Ελλην.	291.	32
Ejus literæ de pace		ibid.	ibid.
Regum Perſicorum primus qui vino indulſit	Π.	556.	7
Aſiatici uxores, liberos, omniaque pretioſiſſima in bellum ſecum ducere ſolebant		309.	2
Aſini ſylveſtres plurimi in Arabia		33.	2
Aſſyriorum Rex Syros, Arabas, Hyrcanios, & Bactrianos ſubegit, necnon Medos debilitare conatus eſt		49.	2
Fœdus hanc ob cauſam iniit cum Crœſo Lydorum Rege, aliiſque Principibus		ibid.	ibid.
Ejus copiæ quantæ		88.	
Ejus oratio ad Milites		189.	20
Noctu caſtra ſua deſerit		202.	3
A Gobrya ad duellum provocatur, ejuſque reſponſum		289.	4
Gadatæ regionem invadit		306.	2
Gobryæ filium cuſpide transfodit		257.	
In Lydiam fugit ad Crœſum		348.	15
Aſſyrii Cyri vi ſubditi		4	4
Aſtyages Medorum Rex, & Cyri avus maternus	Π.	6.	1

		Pag.	Sect.
Ei mortuo Cyaxares filius in regno succedit		49.	2
Athenæ in medio Græciæ & totius terræ, sitæ	Πορ.	251.	6
Earum obsidio	Ελλην.	76.	4
Earum deditio, murorumque eversio		80.	13
Pax & ἀμνηστία ibidem constituta		124.	
Decreto Senatus Duces octo damnati sunt, & ex iis sex qui aderant, interempti		61.	12
Oligarchia 30 virorum ibidem constituta		81.	2
Decem Præfecti ibidem constituti		83.	6
Athenienſium strages ad Coressum, duce Thrasylo		15.	6
Strages, duce Conone 42. 11. altera, eodem duce		71.	18
Strages tertia, duce Diomedonte		44.	16
Athenienses contra Tyrannos bellum gerunt		114.	14
Athenienses Thebanis se adjungunt		184.	9
Rursus maris obtinent imperium		281.	13
Eorum navigia piscatoria capit Teleusias		285.	20
Pacem desiderant		288.	26
Lacedæmoniis auxilium ferunt		432.	39
Athenienses mari, Lacedæmonii terra præstant		438.	
Voto facto, Xerxem devicerunt	Αναξ.	149.	7
Muros restaurant	Ελλην.	259.	10
Cum Agide bellum gerunt		11.	24
Obsessi neque inducias, neque pacem impetrare potuerunt		77.	8
Fame domantur		78.	10
Bello fracti pacem cum Lacedæmoniis ineunt		367.	2
Corcyrensibus succurrendum decernunt, & auxilia mittunt		369.	7
Eorum respublica improbis potius quam probis consulit	Αθ.	101.	1
Eorum plebs plus potest quam Optimates		105.	10
Artis nauticæ periti		110.	19
Eorum sacrificia		113.	9
Eorundem Festa quamplurima		119.	2
Nempe Bacchanalia &c.		120.	4
Arcadibus opem ferunt sub Lysistrato & Agesilao	Πολ.	256.	7
Agesilai hostes	Αγησ.	19.	6

		Pag.	Sect.
Præmiorum valde avidi	Ιππαρχ.	63.	26
Majorum gloria elati		86.	3
Atticæ terræ descriptio	Πορ.	250.	3 &c.
Ad mercaturam commodissima		254.	1
Aurifodinæ in Pangæo	Ελλην.	300.	
Item in campo juxta Cremastem		273.	37
Autolycus, quinquertio	Συμπ.	125.	5
Forma & modestia insignis		127.	8
Patre Lycaone superbus		146.	13
Autophradates Agesilaum veritus fugit	Αγησ.	29.	26
Averruncus Αποτρόπαιος	Συμπ.	158.	33

B

Babylon à Cyro obsessa, & capta	Παιδ.	435.	&c.
Rex ejus à Gadata & Gobrya occiditur		440.	11
Commeatus ibidem repositus in annos viginti		436.	7
Bacchicus numerus	Συμπ.	196.	3
Bactriani Cyro subditi	Παιδ.	4.	
Belesis præfectus Syriæ & Assyriæ	Ανα.	462.	14
Ejus Regia ubi sita		29.	10
A Cyro excinditur, & regia ejus crematur		30.	10
Belli Peloponesiaci finis	Ελλ.	84.	7
Bithynorum Pharnabazus præfectus	Ανα.	462.	14
Bœoti à Thebanis circumventi	Απομ.	147	2
Malè erga ipsos affecti		ibid.	ibid.
Se Atticam invasuros minitantur		148.	4
Lacedæmonios superant	Αγησ.	27.	23
Cum pueris consuescunt	Λακ.	69.	13
Optimates vulgus in servitutem reducit	Αθην.	123.	11
Galeis præstantissimis insignes	Ιππ.	50.	3
Sese ob majores efferunt	Ιππαρχ.	86.	3
Bœotia	Απομ.	155.	25
Bœotiam populatur Agesilaus	Αγησ.	27.	22
Bœotorum socii 17. 2, adversus Lacedæmonios		19.	6
Byzantii obsidio	Ελλην.	22.	10
Ejusdem proditio		24.	13

C

		Pag.	Sect.
Caduſii ſe Cyri copiis adjungunt	Παιδ.	295.	13
In extremo exercitus agmine collocantur à Cyro		300.	
Ab Aſſyriis opprimuntur		310.	8
Calami ſitim reſtinguentes	Αναβ.	224.	19
Calami odorati copia		33.	1
Callias Hipponici filius pro pace apud Lacedæmonios legatus	Ελλ.	381.	1
Athenienſium peditum dux		239.	13
Ingentem pecuniam ſapientiæ diſcendæ cauſa dedit Protagoræ aliiſque	Συμπ.	126.	5
Callicratidas Lyſandro ſuccedit	Ελλ.	37.	3
Homo minime aulicus		39.	6
Ejus dictum egregium		47.	23
Callixenus omnibus exoſus fame perit		61.	2
Calpæ portus ſitus	Αναβ.	345.	1
Cambyſes Perſarum Rex, Cyri pater	Παιδ.	6.	1
Ejus cum Cyro colloquium de munere imperatorio recte obeundo		56.	1 &c.
Ejus oratio ad Cyrum & Perſarum principes		528.	12
Cambyſes Cyri fil. regno præficitur à patre morituro		544.	
Camelos equi metuunt		405.	14
Canes caſtrati ad venationem & cuſtodiam nihilo deteriores redduntur		451.	22
Eorum ornamenta	Κυν.	128.	1
Quomodo hortandi à venatore		133.	17
Eorum genera duo, caſtorium & vulpinum, & cur ita dicta		109.	1
Vulpinorum canum deſcriptio		109	2
Caſtoriorum ſive venaticorum deſcriptio		113.	1
Canum venaticorum nomina qualia		138.	5
Capitha genus menſuræ	Αναβ.	35.	6
Cappadoces à Cyro ſubditi	Παιδ.	4.	
Caranus quid ſignificat	Ελλ.	25.	1
Carbatini calcei quinam	Αναβ.	221.	11
Carduchi in montes fugiunt		187.	6
Græcos invadunt		188.	7

	Pag.	Sect.
Carmina quædam concinere solent prælium ineuntes	209.	20
Cares Cyro vi subditi	Παιδ. 4.	
Seditione inter eos orta Cyri opem implorant	426.	1
Carthaginenses in Siciliam copias mittunt	Ελλ. 13.	27
Carthaginense linum retibus conficiendis aptissimum	Κυν. 107.	4
Castrametandum quomodo censuerit Lycurgus	Λακ. 90.	1
Cebes Socratis auditor	Απομν. 28.	48
Celænæ urbs Phrygiæ, & Cyri regia	Αναβ. 9.	9
Celtæ & Hispani mittuntur in subsidium Laced.	Ελλ. 444.	9
Ceparum usus & bonitas	Συμ. 150.	8 &c.
Cerberum ubi adiisse dicitur Hercules	Αναβ. 331.	2
Chalcedon ab Athenienses obsidetur	Ελλ. 19.	2
Chaldæi à Cyro debellantur	Παιδ. 161.	1
Ad Indos sæpe proficisci soliti	171.	13
Chalybes ferro fodiendo victum quærunt	Αναβ. 282.	1
Populi fortissimi, eorumque arma	248.	10
Charmides Glauconis filius, & unus è decem in Piræo præfectis occisus	Ελλ. 112.	12
Reipublicæ negotia invitus tractat	Απομν. 164.	1
Socratem saltantem deprendit	Συμπ. 138.	19
Effert sese ob paupertatem	144.	9
Jocus ejus in Niceratum	149.	8
Charicles legislator	Απομν. 21.	31
Interdicit Socrati juvenum consuetudinem	23.	35
Cherisophus Imperator Græci exercitus statuitur	Αν. 330.	22
Præfectum percutit	228.	2
Ei imperium abrogatur	334.	7
Ejus oratio in rebus afflictis	145.	2
Ejusdem obitus	348.	8
Chiron Centaurus, venationem didicit ab Apolline & Diana	Κυν. 101.	1
Longævus 102. 3. ejus prosapia	102.	4
Ejus discipuli 101. 2. omnes extiterunt viri boni	165.	18
Chrysantas ex Paribus Persicis, prudens &c.	Παιδ. 116.	2
Lyciæ & Ioniæ satrapas à Cyro constitutus	533.	4
Cilices Cyro subditi	4.	

		Pag.	Sect.
Cleander Xenophonti consulit	Anab.	379.	6
Ejus humanitas		390.	3
Cleanor Arcas malle se mori dicit, quam arma tradere		79.	8
Clearati Centurionis perfidia		306.	9
Clearchus Lacus Ramphii filius	Ell.	12.	25
Exul Cyro minori copias conscribit	Anab.	4	9
Post mortem Cyri Græcorum militum Imperator eligitur		85.	3
Tissaphernen convenit, & fraude prehensus est	An.	117.	7
Ad Regem deductus capite truncatur		120.	1
Cleombrotus juxta Platæas exercitum ducit	Ell.	331	14
Cum Thebanis pugnam committit		394.	9.
A Thebanis superatur		396.	13
Cleonymum Sphodriæ filium & fortissimum deperit Archidamus Agesilai filius		336.	25
Interficitur		396	14
Clito statuarius, ejusq; cum Socrate colloquium	An.	180.	6
Colchi Græcis in armis occurrunt	Anab.	246.	7
Colchicum mel insanum reddit edentem		249.	16
Colossæ urbs magna & opulenta		8.	6
Columbæ Syris sacrosanctæ		29.	9
Comis alienis appositiis utuntur Medi	Paed.	18.	2
Conjuratio Lacedæmone prodita	Ell.	158.	6
Conon Athenienſium dux eligitur		35.	10
A Callicratida terra marique obsessus		42.	13
Cum navibus suis aufugit		71.	19
In vincula conjicitur à Teribazo		262.	16
Corcyram insulam Mnasippus ferro ac igne vastat		368.	4
Corinthi capitellum columnæ sponte sua decidit		223.	5
Corinthus Argivis subjecta	Agesi.	24.	17
A Lacedæmoniis debellata		44.	5
Corinthii ab Athen. deficiunt	Ell.	480.	4
Corinthiorum quorundam nefarium facinus		222.	2
Coronea civitas Bœotiæ, cujus in agro prælium commissum est inter Laced. & Thebanos	Agesi.	21.	9
Cotys Paphlagonum præfectus, Sesti obsidionem præ timore Agesilai solvit		29.	26
Agesilai partes sequitur	Agesi.	32.	4

		Pag.	Sect.
Cranonii Theſſaliæ populi, Bœotorum ſocii	Αγησ.	17.	2
Cretenſes canes ad venandos apros aptiſſimi	Κυν.	149	1
Critias civitatem Athenienſium malis affecit	Απομν.	13.	12
Socratis auditor		14.	13
In Theſſaliam fugit		18.	24
Euthydemi amore captus		20.	29
Unus triginta virorum		21.	3
Obtrectat Socrati		ibid.	ibid.
Crito Socratis auditor		28.	48
Archidemo opitulatur		125.	4
Critobulus Critonis filius		39.	8
Formæ elegantiæ ſuperbus	Συμπ.	144	7
Amator Cliniæ		151.	14
A pueritia Socratis curæ commiſſus		155.	23
Crœſus Lydorum Rex.	Παιδ.	87.	
Eligitur Imperator copiarum omnium contra Medos Perſaſque confederatarum		362.	5
Devictus à Cyro Sardes profugit		412.	1
Captis Sardibus, ad Cyrum adducitur		415.	4
Cteſias Medicus, & Hiſtoriographus	Anab.	60.	18
Currus agitatio Trojana qualis	Παιδ.	349.	16
Apud omnes Aſiaticos olim in uſu, tandem à Cyro abrogatur		ibid.	ibid.
Nova curruum forma, & bello aptior à Cyro excogitatur		350.	17
Cyaxares, poſt mortem patris Aſtyagis, regno Medorum potitur		49.	2
Cyro iraſcitur		240	5
Cum Cyro in gratiam redit		336.	11
Cyro filiam ſuam dat uxorem		530.	13
Ejus copiæ quantæ		88.	
Cyllene urbs à Cyro Ægyptiis militibus data		411.	21
Cyniſca Ageſilai ſoror	Αγησ.	51.	6
Cyprus à Cyro ſubacta	Παιδ.	4.	
Cyrus Imperatorum Perſicorum primus, quot nationes ſubegit		4.	4
Cambyſis Perſarum Regis & Mandanes filius		6.	1
Formâ pulcherrimâ, & optima indole		ibid.	ibid.

Ad

	Pag.	Sect.
Ad avum Astyagem Medorum Regem profi-ciscitur	Haud. 17.	1
Cum avo lepide confabulatur de Saca pincerna	19.	4
Redeunte in Persiam matre, ipse apud avum manet	26.	13
Erga avum ægrotantem pius	29.	2
Venandi cupidus	36.	6
In Persiam redit	48.	1
Auxiliaribus Persarum copiis ad avunculum Cyaxa-rem ducendis præficitur	51.	6
In Mediam ducit exercitum	86.	2
Certamina instituit, aliaque ad rem militarem spectantia curat	95 &c.	
Sub specie venationis exercitum ducit in Ar-meniam	134.	13
Nuntium mittit ad Regem Armenium	139.	18
Regem Armenium cum uxore ac liberis capit	143.	2
Chaldæos devincit	161.	1
Fœdus init cum Hyrcaniis, qui exercitum ejus du-cunt ad Crœsi castra	213.	7
Crœsi exercitum fugat	218.	14
Prædam ab hoste captam dividi jubet	254.	18
Iter ingreditur ad Gobryam	273.	1
Gobryam mittit ad Regem Assyrium, ut eundem ad duellum provocet	289.	4
Iter instituit ad Babylonem	298.	16.
Exercitum rursus ducit contra Crœsum	374.	1
Equo suo vulnerato excutitur	408.	18
Sardes & Crœsum capit	415.	4
Ad Abradatam occisum Pantheamque uxorem ejus accedit	422.	2
Pantheam consolatus est	424.	4
Sardibus movens Crœsum alioque Lydos se-cum abducit	430.	6
Phrygas, Cappadocas, Arabas in potestatem redigit	432.	9
Babylonem rursus venit, urbem capit, & quo artificio	435 &c.	
Eunuchos censet corpori suo custodiendo aptis-simos, & quare	450	21

	Pag.	Sect.
Plurima inſtituit de imperio ſuo recte adminiſtrando Paud.	464.	&c.
Imprimis de cultu Deorum	470.	8
Quibus artificiis amorem ſuorum ſibi conciliavit	478.	1
Pater à ſubditis appellatus	483.	6
Quanta cum pompa primum profectus eſt è Regia Babylonia	491.	&c.
Sociis munera ampla largitur, & eos domum remittit	516.	&c.
Jubet tentorium ſuum in medio caſtrorum figi, ita ut orientem ſolem ſpectaret	521. / 523.	2 / 4
In Perſiam tendens, ad Cyaxarem divertit	526.	9
In Perſiam venit ad patrem Cambyſem	527.	11
Babylonem è Perſia rediens, ad Cyaxarem rurſus proficiſcitur, & filiam ejus uxorem ducit	530.	13
Babylonem reverſus Satrapas mittit ad nationes in poteſtatem ejus rédactas	530.	1
Veredarios inſtituit	537	9
Exercitum cogit 120000 equitum, 2000 curruum falcatorum, 600000 peditum	538.	10
Nationes univerſas ab ingreſſu Syriæ ad mare rubrum & Ægyptum ſubigit	ibid.	ibid.
Hyeme degebat Babylone, verno tempore Suſis, æſtate vigente Ecbatanis	539.	11
Vice jam ſeptima, ex quo imperium adeptus erat, in Perſiam venit	540.	1
Ibi in ſomnio de morte inſtante admonitus eſt, & mox ægrotat	ibid.	ibid.
Jubet fil. ne cadaver ſuum in auro aut argento reconderent, ſed ipſi terræ quamprimum redderent	550	
Etiam atque etiam orat, ne vel ipſi filii, vel aliquis alius ipſum conſpiceret, poſteaquam obvelatus fuerit	ibid.	
Filium natu majorem Cambyſem ſibi ſucceſſorem in Imperio ſtatuit, minorem Tanaoxarem Medorum, Armeniorum, & Caduſiorum Satrapam	544.	
Mortem obiit	551.	

Cyri

		Pag.	Sect.
Cyri cum patre Cambyſe diſſertatio de munere imperatorio recte obeundo	Xen.	56.	2 &c.
Cum Cyaxare colloquium de militum armis		89.	
Oratio ad exercitum ſuum in Mediam profectum		115.	3
Ad milites ſuos jam dimicaturos cum Aſſyriis		186.	18
Ad eoſdem poſt pugnam		200.	2
Ad exercitum congreſſurum cum copiis confœderatis Crœſi aliorumque Principum		216.	12
Ad cohortium Præfectos, fugatis jam copiis confœderatis		222.	19
Ad eoſdem de parando equitatu Perſico		227.	3
Ad captivos quoſdam		236.	3
Ad milites poſt reditum Indorum in Lydiam miſſorum		364.	7
Ad Duces ante pugnam cum Crœſo		395.	5
Ad Perſarum ſociorumque Principes, poſt captam Babylonem		444.	17
Alia ad Pares, ſive Homotimos Perſicos		454	26
Ejus Epiſtola ad Cyaxarem		246.	12
Ejus jam moribundi oratio		541.	3
Ejus Inſtituta de imperio ſuo recte adminiſtando		464.	&c.
De itinere regio expediendo		521.	3
De caſtris metandis		523.	5
Cum Crœſo ejus colloquium de beneficientia & liberalitate		485.	&c.
Cyri precatio, de morte inſtante admoniti		540.	
Ejus imperium quoſnam habuit limites		551.	8
Cyro defuncto, res Perſicæ in pejus vergunt		552.	*ad finem.*
Cyrus (Minor *vulgo dictus*) Darii & Paryſatidis filius natu minor	Anab.	1.	1
Satrapa ſtatuitur à patre		ibid.	2
Ad patrem mortuum aſcendit arceſſitus		ibid.	ibid.
Poſt patris mortem à fratre Artaxerxe prehenditur, & mox liberatus ad Satrapiam redit		ibid.	ibid.
Conſilia exinde init de fratre deturbando, & regno ejus arripiendo		2.	6
Copias Græcas aliaſque clanculum cogit		3.	6
Ad Aſiam ſuperiorem movens, quam belli cauſam			

		Pag.	Sect.
præ se fert	Anab.	6.	1
Tarsum Ciliciæ urbem venit		15.	23
Græcorum Ducibus declarat propositum suum, idque militibus ipsorum communicari jubet		30.	11
In agro Babyl. universas copias media nocte lustrat		45.	1
Clearchum jubet dextrum cornu ducere, Menonem sinistrum, ipseque medium ducit agmen		ibid.	ibid.
Quot copias habuit		49.	9
Silanum vatem Daricis 3000 donavit, & quare		51.	14
Appropinquante Artaxerxis exercitu, aciem instruit, & quo ordine		53.	3 &c.
Commissâ pugnâ, fratrem vulnerat		59.	18
Ipse interficitur		60.	1
Ejus laudes & virtutes		61.	&c.
Ei interfecto caput & dextra abscinduntur		69.	1
Ad eum defecerunt Ionicæ urbes omnes, excepta Mileto		2.	6
Ejus milites Græci negant se ulterius perrecturos, & quare		16.	1
Eum sequendum contra Regem tandem decernunt		24.	21
Ipse agriculturam maxime æstimavit	Oix.	24.	4
Hortum suum Sardibus Lysandro ostendit		30.	20
Cyri Anáb. &c. scripta à Themistogene Syrac.	Ell.	126.	1

D

Dædalus à Minoe ob sapientiam captus	Apom.	221.	33
Dailochus Hieronis amasius	Ier.	209.	31
Darii Pers. Regis filii duo, Artaxerxes & Cyrus	Anab.	1.	1
Daricus nummus		25.	21
Decemviri Athenis constituti	Ellen.	114.	15
Διφθέραι, & ejus officium	Hipparch.	64.	2
Delphi oraculo Apollinis insignes	Lac.	83.	5
Templum à Phocensibus desertum	Pol.	277.	9
Delia feriæ in Delo insula in honorem Apollinis	Ap.	263.	2
Dercyllidas quare Sisyphus cognominatus	Ellen.	129.	6
Thimbroni succedit		ibid.	ibid.
Paratus ad prælium, tamen colloquium cum Tissapherne			

	Pag.	Sect.
ſapherne non recuſat	Ελλην. 149.	14
Abydenos in officio continet	254.	2
Derdas Elimeæ Princeps	310.	28
Ejus facta egregia	313.	1 &c.
Dexippi perfidia & pœna	Ανάβ. 258.	9
Ejus malitia inſignis	365.	5
Is tanquam proditor lapidibus petitur	ibid.	ibid.
Διαλέγεσθαι unde dictum	Απομν. 250.	12
Diomedes Chironis diſcipulus	Κυν. 101	2
Ejus & Ulyſſis opera, Troja capta eſt	104.	13
Dionyſia, feſta Athenis in honorem Bacchi	Αθην. 120.	4
Quomodo celebrata	Ιππαρχ. 68.	2
Dionyſius Syracuſarum Tyrannus quando regnare cœpit	Ελλην. 81.	14
A Carthaginienſibus victus, amittit Gelam &c.	82.	4
Διόσκυροι, Caſtor & Pollux	Συμπ. 190.	29
Dodonæ oraculum Jovis	Πορ. 279.	2
Draco Legiſlator	Οἰκ. 97.	4

E

Elei fœdus ineunt cum Lacedæmoniis	Ελλην. 155.	22
Multi cæduntur ab Arcadibus	485.	13
Trophæum ſtatuunt	ibid.	14
Lacedæmonios exuperant	Αγησ. 27.	23
Cum pueris conſueſcunt	Λακ. 69.	13
Amaſii eorum una in acie collocantur	Συμπ. 191.	34
Ενωμότ αρχος Præfectus militum 25	Λακ. 87.	4
Epaminondas bello adoritur Achaiam	Ελλην. 455.	29
Quos habuit ſocios	501.	5
Spartam ingreditur	504.	11
Interficitur, victoria tamen potitus	511.	24, 25
Ejus Encomium	502	8
Epheſus, urbs Ioniæ, qua Ageſilaus copias coëgit cum Tiſſapherne dimicaturus	Αγησ. 6.	14
Ephori, magiſtratus apud Lacedæmonios	Λακ. 73.	3
Emphatice dicti οἱ πέντε	Αγησ. 16.	36
Quorſum creati, & qua poteſtate præditi	Λακ. 82.	3
Officium eorum	86.	1

		Pag.	Sect.
Non ſurgunt Regi de ſellis Ephoricis		99.	6
Singulis menſibus juramento ſe adſtringunt		99.	7
Ephororum catologus durante bello Pelop.	Ελλ.	84.	7
Epiſthenis Olynthii quoddam memorabile	Ἀναβ.	415.	5
Epyaxa Cyenneſis Cilicum Regis uxor ad Cyrum venit		10.	12
Huic Cyrus exercitum ſuum oſtendit		11.	14
Hanc in Ciliciam Cyrus dimittit		13.	20
Cum ea Cyrus conſueſcere dicebatur		11.	12
Eques quatuor auribus, & quatuor oculis donatus	Π.	233.	4
Equeſtris ordo in urbibus ex quibus conſtituendus	Ἱππικ.	8.	1
Equeſtris viri officium in curando equo		15.	4
Equi dens ætatem indicans, Græcis γνώμων appellatur		10.	1
Equi caput 5. 8. Oculi 5. 8. Buccæ 5. 9. Nares 5. 10 Collum 5. 8. Cervix 4. 8. Pectus 4. 7. Latera 6. 12 Genua 4. 6. Femur 4. 7. Colei 7. 15. Lumbi 6. 12 Oſſa crurum 4. 5. Coxæ 6. 13. Maxillæ 5. 9. Spina dorſi ſupra armos 6. 11. Vertex 5. 11. Membrorum omnium ſoliditas 6. Quinam ad bellum apti 56. 3. Ne fatigentur quomodo cavendum 71. 13. Ne cadant quomodo cavendum. ibid. Ad laborem qui ſunt apti 91. 4.			
Calcitroſi		56.	4
Equi camelos fugiunt	Παιδ.	404	14
Eorum ungula conſideranda	Ἱππικ.	7.	15
Stercus quotidie exportandum		17.	2
Antequam ſudarint, non dandus cibus	Παιδ.	99.	14
Quid curæ ſit circa ſtabulum & ſtramenta	Ἱππικ.	17.	2
Et circa pullos		9.	4
Pedes quomodo teretes fiant		56.	4
Equi infrænandi ratio		22.	7
Equus ferox nimium, ad uſum belli, uti etiam inertior, non ematur		39.	12
Liberalis & voluntarius 45. 17. Bellator ut fiat		12.	7
Vector ut fiat		9.	5
Nunquam iracunde agendum cum equo		23.	13 &c.
Eteonicus præfectus Lacedæmonius Byzantii	Ἀναβ.	379.	7
In arcem fugit		391.	13

Una

		Pag.	Sect.
Una cum Lacedæmoniis Thaſſo pellitur	Ελλην.	11.	23
Ejus prudens conſilium in opprimenda ſuorum militum conjuratione		63.	2
Evagoras Rex Cypri, bellum gerit adverſus Perſas		266.	24
Euclides Phliaſius vates Xenophonti fit obvius	Av.	456.	1
Eunuchi corporibus Regum cuſtodiendis aptiſſimi	Π.	450.	21
Euphrates fl. ab univerſo Cyri minoris exercitu pedibus trajectus, quod divinitus accidiſſe viſum eſt, & quare	Av.	32.	17
Euphro Laced. Dux interficitur	Ελλην.	474.	5
Ejus flagitia		476	
Euthydemus multa Sophiſtarum & Poetarum Scripta collegit	Απομν.	205.	1
Quam virtutem expetit		210.	11
A Socrate convictus ſe nihil ſcire, cum illo frequentiſſime verſatur		224.	40
Εὐαγχέδαι unde dictum		207.	7

F

Fabarum uſus in Magiſtratibus eligendis	Απομν.	12.	9
Feſtis diebus quemquam interficere, etiam dignum, olim nefas	Ελλην.	222.	2
In Feſtis diebus judicia exercere nefas Athenis	Δ.	122	8
Fœderis percutiendi mos priſcis	Αναβ.	86.	4
Fœderis ſanciendi mos apud Macronas		245.	5
Furta non deprehenſa permiſſa Lacedæm.	Λακ.	67.	8
In Furto Lacedæmones deprehenſi loris cæduntur		68.	6

G

Gadatas lachrymatur, quòd ſpado ſit	Παιδ.	316.	14
Cum matre & amicis, Cyro ſe conjungit		320.	18
In maximum periculum venit		306.	2
Ganymedes à Jove ob virtutem ſapientiamque adamatus & ſublatus in cœlum	Συμπ.	190.	30
Unde ita dictus		ibid.	ibid.
Gauliticam pecuniam qui ſuppilarant, damnati	Av.	312.	1
Geometria quatenus diſcenda, ejuſque uſus	Απομν.	258.	2

		Pag.	Sect.
Γνάμων Græcis dicitur dens equi ætatem indicans	Ιππ. 10.		1
Gobryas Aſſyrius ad Cyrum accedit, eique ſe adjungit	Παιδ.	255.	1
Ejus Oratio ad Cyrum		256.	2
Provocat Aſſyrium Regem ad duellum		289.	4
Gorgias Sophiſta	Συμπ.	126.	5
Gorgon homines in ſaxa transformat		155.	24
Græci milites Cyrum minorem ſecuti barbaros terrent	Ανάβ.	11.	18
Milites Artaxerxis ſibi oppoſitos proſternunt		57.	13
Secunda vice Artaxerxis copias ſuperant		72.	8
De morte Cyri tandem cognoſcunt		76.	3
Arma tradere jubentur		78.	6
Veniam habent in patriam redeundi		97.	13
Eorum Duces dolo circumventi trucidantur		117.	7
		120.	1
Eorum deſperatio cæſis eorum Ducibus		130.	3
Novos Duces loco occiſorum eligunt		144	32
Eorum conſultatio de reditu in patriam		288.	1
Admodum lætantur ob conſpectum mare		242.	18
Eorum, qui ſalvi ex Aſia redierunt, numerus		269.	4
Byzantii portas effringunt		381.	12
Xenophontem ducem ſequuntur		401.	3
Ad Seuthen ſeſe conferunt		ibid.	
Græci à victis Perſis ingentem prædam auferunt	Ελλ.	174.	24
Legatum ad Perſarum Regem mittunt		451	23
Perſas in fugam vertunt	Αγησ.	14.	32
Honore adfecti ab iis à quibus petulanter fuerant tractati		14.	34
Græci Aſiatici Ageſilai diſceſſum ex Aſia quantopere doluerint		16.	31
Perſarum caſtris potiuntur		14.	32
Sponte cum Ageſilao profecti ſunt ad ferendum ſuppetias Lacedæmoni		17.	38
Græci nominis urbes, minime in ſervitutem redigendas eſſe, ſed caſtigandas, dicebat Ageſilaus		44.	6
Græci quomodo liberos inſtituant		65.	1
Eorum ad Perſarum Regem legatio	Ελλην.	21.	9

Eorum

	Pag.	Sect
Eorum victoria contra Persas	Ελλην. 174.	24
Gryllus, Xenoph. pater, beatus quia non longævam, sed virtuti conjunctam vitam elegit	*Ep. ad Sotiram* 179.	
Gylus, Tribunus militum, imperante Agesilao, trophæum erigit	Αγησ. 24.	15

H

Hellanodicæ	Λακ. 95.	11
Hellesponti Lacedæmoniorum socii	Αγησ. 21.	11
Heraclidæ	Λακ. 86.	8
Heraclides Xenophontem apud Seuthen criminatur	Αναβ. 422.	4
Fugit ob surreptas pecunias	439	31
Hercules à Jove adamatus	Συμπ. 190.	29
Trojam cepit	Κυν. 103.	9
Herculis deliberatio de instituenda vita	Απομν. 74	21
Ejus in templo cum nulla arma sint reperta, quod signum inde colligerint Thebani	Ελλην. 393.	7
Hermocrates Ducum Syracus. calamitatem deplorat	8.	18
Ejus laudes	10.	21
Hermogenes Diodori amicus	Απομν. 129	6
Hipponici filius	264.	4
Ob potentiam amicorum sese effert	Συμπ. 146.	14
Amicus Xenophontis	*Epist. ad Æsch.*	
Hesiodus	Απομν. 73.	12
Hiero Rex	Ιερ. 199.	1
Sortem & regiam & privatam expertus	200.	2
Voluptatem probat majorem esse privato, quam Regi, idque ex visu 202. 11 &c. ex auditu 204. 15 ex victu 205. 18 &c. è re venerea 207. 26		
Regem gravius malis lædi, quam delectari bonis	213.	6
Semper quasi in bellis vitam agere	213.	8
Domi parum securum	214.	9,10
Minime amatum	218.	6
Omnibus diffidentem	219.	2
Omnibus odiosum	220.	5
Opibus parum felicem	221.	6,8
Privati recensentur voluptates	225.	2

Regis

		Pag.	Sect.
Regis pericula	Ιερ.	228	11
Ejus ſententia de honore Regibus attributo		231.	5
De graviſſimo Imperii malo		234.	12
De militibus mercenariis		237.	10
De ſumptibus publicis		244.	1 &c.
Hippagretæ Magiſtratus apud Laced. ab Ephoris electi & junioribus Præfecti, numero tres, quorum ſinguli ſub ſe juv. 100 habuerunt	Λακ.	73.	3
Hippias Eleus artem memoriæ docuit	Συμπ.	169.	6
Hippiæ diſputatio cum Socrate de juſtitia	Απομν.	234.	5
Hippolytus Chironis diſcipulus	Κυν.	101.	2
Ob pudicitiam inſignis		104.	11
Hipponicus 600 homines habuit in argentifod.	Πορ.	263.	15
Hiſpani & Celtæ mittuntur in ſubſidium Laced.	Ελλ.	444.	9
Homerus omnes res humanas in Poematis complexus	Συμπ.	148.	6
Homotimi Perſici	Παιδ.	51.	5
Hyacinthia feſtum ſolenne	Αγησ.	24.	17
Hyrcanii quinam	Παιδ.	209.	1
Cyro ſe adjungunt		295.	13
Hyſtaſpes ad ſubigendam Phrygiam Helleſpontiacam à Cyro mittitur		429.	4
Gobryæ filiam ducit		517.	11

I

Jaſon Theſſaliæ Dux conſtituitur	Ελλην.	365.	6
Heracleenſium mœnia dejecit		403.	27
Ejus prudentia ſingularis		401.	21
Ejus potentia quomodo creverit		404.	28
Jaſonium littus	Αναβ.	331.	1
Iconium urbs Phrygiæ ultima		13.	19
Indi Cyro ſubditi	Παιδ.	4.	4
Eorum Rex legatos mittit ad Cyaxarem		126.	1
Alios legatos mittit cum pecunia ad Cyrum		360.	1
Hi legati à Cyro in Lydiam mittuntur		362.	5
Indicæ canes, optimæ ad cervos hinnuloſque venandos	Κυν.	143.	1
Uti & apros ſylveſtres		149.	1

		Pag.	Sect.
Iones Lacedæmoniorum socii	Αγησ.	21,	11
Iphicrates cum classe Timotheo successor ab Athenienſibus mittitur	Ελλην.	370.	8
Syracusanorum naves subigit		378,	23
Ejus stratagema		377.	21
Ischomachus bonus & honestus appellatur	Οικ.	42.	7
Ejus ad uxorem præcepta		47.	12 &c.
Dissertatio illius & uxoris de rebus familiaribus agendis		47.	15
Conjugii rationem docet		48.	19
Ordinis venustatem & utilitatem		57. 3 & 70.	14
Domus commoditatem ostendit		65.	2
Roganti Socrati vitam suam exponit		79.	7
Agit de villicis instrumentis		87. 4 & 96.	2
De indocilibus		88.	11
De Domini præsentia, quantum valet		92.	20
De agriculturæ facilitate		102.	16
De ejusdem dignitate		102	12
De natura soli cognoscenda		103.	2
De tempore serendi		108.	2
De modo sive arte ejusdem		109	7
De segetum culmis secandis		113.	2
De arborum consitione		117.	1
De neglectus consequentia		124.	4
De agri inculti mercatione		130.	22
De aliorum præ aliis dignitate		134.	2
Issus maritima & extrema Cyliciæ urbs	Παιδ.	25.	1
Isthmus Cherronesi Thracicæ 37 stadia latus	Ελλην.	144.	8

K

Κάρανος, quid significat		25.	1

L

Lacedæmonii pueros ad furandum adsuefaciunt	Λακ.	67.	8
Ab Athenienſibus navali prælio superantur	Ελλ.	47.	24
Ne Athenæ evertantur, intercedant		79.	12
Athenas occupant		90.	14
A Thebanis fusi		186.	12
Quot copias tum suas tum auxiliares eduxerunt			

		Pag.	Sect.
contra Athenienſes	Ελλην.	208.	9
Pugnam cum Athenienſibus committunt		211.	13
Thebanos proſternunt		219.	14
Legatos Athenas mittunt de impetrando auxilio		424.	33
Terra præſtant, uti Athenienſes mari		438.	
Eorum ſententia de amore puerorum	Συμπ.	192.	35
Duces præſtantiſſimi		194.	39
Apud eos quando equites primum æſtimati	Ιππαρχ.	99.	4
Lacedæmon caret mœnibus	Αγησ.	28.	25
Laconica acies Λακ. 88. 5. Epiſtola	Ελλην.	7.	6
De pluribus vide Spartam & Spartanos			
Lamprocles filius Socratis natu maximus, matri ſuæ ſuccenſet, & Socratis ad eum ſermo	Απομν.	81.	1
Legati tres lapidibus obruuntur	Αναξ.	307.	12
Leotychidas Agidis filius poſtponitur Ageſilao in contentione de regno	Αγησ.	3.	5
Lepores ad Lunam exultant	Κυν.	118.	4
Qui tardiſſimi, qui velociſſimi		122.	17
Iis cur hebes viſus		124.	26
Eorum fœcunditas		121.	13
Eorum ſecundum omnia membra deſcriptio		126.	30
Leporis deſcriptio, ejuſque duo genera		123.	21,22.
Venatio	Παιδ.	80.	
Fugit lucem		ibid.	
Ab aquila corripitur		134.	14
Quomodo procumbit		120.	9
Apertis palpebris dormit, clauſis vigilat		ibid.	11
Lunæ Eclipſis	Αναξ.	36.	1
Lycurgus Legiſlator apud Spartanos	Λακ.	61	1
Fœminis exercitia corporis aſſignat		62	4
Ejus Leges de recta inſtitutione Puerorum		65.	2
De veſtitu		66.	3,4,5
De cibis		67.	6,7
De amoribus erga pueros	69.	14 & 70.	14
De inſtitutione Adoleſcentium		71.	3
De modeſtia		ibid.	5
De inſtitutione Juvenum		72.	2
De adultorum exercitiis		74.	8

		Pag.	Sect.
De cibo & potu cujuſque ætatis		75.	3,4
De regendis liberis	Agæ.	77.	1
Floruit ſub Heraclidis		86.	8
Conſtituit pacta inter Regem & Civitatem		97.	1
Leges promulgandi mos		83.	5
Lydi à Cyro devicti	Παιδ.	4.	4
Athenienſium ſocii	Πορ.	253.	3
Lyſander Navarchus à Lacedæm. ſtatuitur	Ελλην.	31.	1
Claſſem Athen. de improviſo diripit		70.	17
Athenas obſidet		76.	4
Lacedæmonem redit ſpoliis onuſtus		83.	6
Spithridatem ad defectionem inducit		167.	10
Interficitur		186.	12

M

Machaon Chironis diſcipulus	Κων.	101.	2
Omnis artis peritus		105.	14
Macrones populi	Ανα.	244.	1
Fœdera quomodo ſanciunt		245.	5
Mandana Aſtyagis Med. regis filia, & Cyri mater	Παιδ.	6.	1
Mania Zenis uxor à Pharnabazo Satrapiam impetrat	Ελλην.	130.	9
Cum Pharnabazo militat contra Myſos & Piſidas		132.	10
A Midia genero ſuo impie occiditur		ibid.	11
Mantinea in quatuor partes diviſa		295.	7
Murus ejus diruitur		ibid.	ibid.
Mantineis bellum infert Ageſipolis		293.	4
Ab Orchomeniis fuſi		414.	13
Rurſus mœnibus circumdare civitatem incipiunt		409.	4
Lacedæmonios ſuperant	Αγησ.	27.	23
Maragdi Arabis copiæ	Παιδ.	50.	7
Marſyas Phrygiæ fluvius, unde ita dictus	Ανα.	9	8
In Mæandrum fluvium ſe exonerat		ibid.	ibid.
Mauſolus Seſtum & Aſſum obſidens, ab Ageſilao Rege perſuaſus domum redit	Αγησ.	29.	26
Lacedæmoniis pecuniam concredit		ibid.	27
Mediæ murus quantus	Ανα.	102.	6
Medi à Perſis imperio ſpoliati		167.	5

	Pag.	Sect.
Megabates Spithridatæ filius ab Ageſilao amatus	Ag. 37.	4
Ageſilaum oſculari aggrediens repellitur	ibid.	ibid.
Megaphernes Perſa interficitur	Anab. 13.	20
Melitus Socratis accuſator	Απομν. 234. 4 & 264.	4
Menonis Theſſali mores, & ſtudia	Anab. 125.	11
Dira mors	128.	16
Methymna capta & direpta	Ελλην. 41.	9
Midias Maniam Zenis uxorem ſuffocat	132.	11
Maniæ filium interficit	ibid.	ibid.
Ei omnis poteſtas abrogatur	138.	23
Mileſii ad Cyrum minorem cur non defecerint	Anab. 63.	6
A Tiſſapherne necantur	3.	7
Eorum Optimates plebem trucidant	Αξην. 123.	11
Minervæ Thallaphori quales eligendi	Συμπ. 153.	17
Mithridates à Græcis Cyri minoris copiis turpiter victus	Anab. 165.	2
Mœotæ Europæ populi Scythis ſubjecti	Απομν. 68.	10
Μόρα apud Lacedæmonios cohors, & qualis	Lac. 87.	4
Moſynæci, ita dicti à ligneis ædificiis in quibus degebant, & quæ apud eos μόσυνες nuncupabantur	Ar. 279.	15
Intra ſuas ædes cremantur à Græcis militibus	ibid.	ibid.
Omnium maxime barbari	281,	19
Myſi leviter armati Regis Perſ. ditionem infeſtant	Ap. 156	26
Myſi cujuſdam & quatuor Cretenſium ſtratagema memorabile	Anab. 267.	1

N

Naſi quorundam Græcorum præ frigoris rigore putreſcunt & pereunt	414.	2
Navalis pugna inter Lyſandrum & Antiochum ab Alcibiade claſſi præfectum	Ελλην. 33.	6
Inter Athenienſes & Lacedæmonios	352.	61
Neſtor Chironis diſcipulus	Κυν. 101.	2
Nicarchus Arcas, accepto vulnere in ventre, inteſtina manibus in caſtra reportavit	Anab. 117.	8
Niceratus ſeſe effert ob fidelem memoriam quia totam Iliadem & Od. prompte potuit recitare	Σ. 143.	5

		Pag.	Sect
Nicias Nicerati filius 1000 homines in argentifodinis habuit	Πορ.	263.	14
Nicomachides indignatur, se non electum esse Imperatorem	Απομν.	142.	1
Invehitur in Antisthenem		ibid.	ibid.
Nicostratus Histrio	Συμπ.	176.	3
Cognomine Pulcher interficitur	Ελλην.	106.	4

O

Oculos quidam amittunt præ nivis aspectu nimis longo	Αναβ.	220.	10
Odrysæ patrio more suis parentant, & multo vino epoto equorum certamen peragunt	Ελλην.	141.	4
Olynthii fame laborantes pro pace legatos mittunt Lacedæmonem		323.	23
Una cum Menone ad Cyrum Min. veniunt	Αναβ.	8.	6
Eorum bellum	Ελλην.	309.	27
Eorum insignis victoria		314.	4
Iis pax datur certis conditionibus		324.	26
Orontes Persa Cyro insidias struit	Αναβ.	41.	1
Ejus epistola ad Artaxerxem deprehensa		42.	4
Ejusdem mors		45.	11
Otides aves in Arabia		34.	2
Earum descriptio		ibid.	3
Osculi de periculo Xenophontis cum Socrate dissertatio	Απομν.	40.	10
Osculo nullum incendium ad amorem gravius		41.	12
Oratio Archidami milites suos inflammans	Ελλην.	449.	20
Antileonis Thurii	Αναβ.	254.	2
Artabazi ad Cyrum	Παιδ.	343.	7
Calliæ Daduchi	Ελλην.	382.	4
Callicratidis		38.	5
Cambysis ad Seniores Persarum & Cyrum	Παιδ.	528.	12
Cephisodori	Ελλην.	440.	3
Cherisophi in rebus afflictis	Αναβ.	145.	2
Chrysantæ	Παιδ.	106. 3. & 192.	24
De equitatus præstantia		231.	4

Cleanoris

		Pag.	Sect.
Cleanoris Orchomenii ad Milites	Anab.	145.	3
Clearchi ad milites		17.	3
ad Tiſſaphernem		108.	2
Cleocriti Myſtarum præconis	Ellen.	112.	13
Cligenis legati ad Lacedæmonios pro Græcis		298.	12
Clitelis Corinthii		427.	37
Critiæ unius ex triginta viris		90.	17
Cyri, *vide* Cyrum			
Eurylochi Luſienſis Arcadis	Anab.	438.	29
Hecatonymi Sinopienſium legati, viri dicendi laude clari		283.	7
Hieronymi Elei ad milites		140.	23
Menonis ad milites, cum in ſummis verſaretur anguſtiis		31.	14
Patroclis Phliaſii	Ellen.	427.	38
Item alia ejuſdem		436.	2
Parnabazi ad Ageſilaum & alios Lacedæm.		199.	14
Pheraulæ	Paed.	111.	5.
Polydamantis ad Lacedæmonios	Ellen.	356.	4
Regis Aſſyrii ad milites	Paed.	189.	20
Thebanorum ad Athenienſes	Ellen.	180.	8
ad Sicyonenſes		474.	6
Tygranis ad Cyrum	Paed.	144.	15
Tiſſaphernis	Anab.	95.	11
Virtutis & voluptatis ad Herculem	Apom.	75.	23
Xenophontis	Anab.	134.	11
Et quidem animoſa		358	9
Alia ejuſdem		305.	8
Alia ad ingratos milites		315.	5
Ad Phalinum		79.	10
Ad Moſynæcorum magiſtratus		273.	3
Ad Proxeni milites	147. 4 &	148.	6
Alia qua ſe purgat		429.	9
Ad Duces Græcorum cæteros		140.	24

P

Παιδονόμος apud Lacedæmonios	Lac.	65.	2
Palamedes Chironis diſcipulus	Cyn.	101.	2

		Pag.	Sect.
Ob ſapientiam celebris, ideoque invidia Ulyſſis interemptus	Κυν.	104.	11
Ejuſdem fatum Socrati ſolatium	Απομν.	221.	33
Παναθηναΐα Feſtum Athenis 280.	Αθην.	126.	2
Pangæus mons quas nutrit feras	Κυν.	158.	1
In Pangæo aurifodinæ	Ελλην.	300.	
Panthea Abradatæ Suſorum Regis uxor, à Cyro capta	Παιδ.	262.	1
Occiſo Abradata, mox ſeſe jugulat		425.	5
Paphlagones Cyro ſubditi		4.	4
Parrhaſii pictoris cum Socrate de pictura colloq.	Απ.	178.	1
Paryſatis mater Cyro à fratre Artax. deficienti favet	Αν.	2.	4
Pauſanias Lacedæm. Rex contra Athenienſes exercitum ducit	Ελλην.	117.	20
Accuſatus ab Ephoris, capitis damnatus eſt		189.	18
Exul Tegeam ſe recipiens, moritur		190.	
Peleus Chironis diſcipulus	Κυν.	101.	2
Peloponneſii quidam contra Xenoph. conſpirant	Αν.	333.	6
Πεντηκοστύς, Dux octavæ partis cohortis apud Lacedæmonios	Λακ.	87.	4
Pericles Alcibiadis tutor	Απομν.	25.	40
Incantationum peritus, quibus civitatem ad amorem ſui pellexiſſe dicitur		104.	13
Perſæ in fugam verſi ab Ageſilao	Αγησ.	13.	32
Multitudineu hominum in bellum educunt, ſed quorum nullus inter pugnandum uſus	Παιδ.	559	10
Quos honorant, oſculantur	Αγησ.	37.	4
Oſculantur item cognatos abeuntes, vel quos ex aliquo temporis intervallo non conſpexerunt	Π.	47.	28
Quo more equos conſceudunt	Ιππικ.	23.	12
Quo more certant		32.	6
Eorum caſtra noctu incommoda	Ανα.	174.	21
Eorum cognomento Liberum, & 4 in partes diviſum juxta 4 hominum ætates	Παιδ.	7. 3	&c.
Natio in 12 tribus diſtributa		8	5
Inſtituta de Pueris		7.	3
De Ephebis		11.	9
De Adultis		14.	13

		Pag.	Sect.
De Senioribus		ibid.	14
Apud eos ætatum initia & fines, *viz.* Pueritiæ ab ipsa nativitate ad annum 16um vel 17um	Παιδ. 11.		8
Pubertatis vel adolescentiæ inde in decem annos proximos	Παιδ.	ibid.	9
Virilis inde ab annum 41um		14.	13
Senectutis inde ad finem vitæ		ibid.	ibid.
Eorum Rex multoties venatum exit		11.	9
Regio montosa, ideoque equi ibidem rari		19.	3
Vexillum aquila aurea super hastam longam extensa		895	2
Rex navales & terrestres copias adversus Græcos cogit	Αγησ.	3.	6
Immensas opes sibi corradit		48.	6
Raro conspiciendus		49.	1
Non sine difficultate adeundus		ibid.	2
Immersus voluptatibus		50.	2
Ejusdem cum Agesilao collatio		49.	1
Tempore Xenophontis viventium cum Persis Cyro Coætaneis collatio	Παιδ. 552. *ad fin.*		
Persidarum origo à Perseo		6.	1
Phalericus lacus	Οἰκ. 118.		6
Pharnabazus cum equitatu Agesilao infestus	Αγησ.	9.	23
Ejus cum Agesilao colloquium		33.	5
Ingratitudo erga Anaxibium	Αναβ.	390.	4
Perfidia		377.	2
Oratio ad Agesilaum & Lacedæmonios	Ελλην.	356.	4
Victoria contra Lacedæmonios		254.	1
Ab eo fœde vastatur Laced. Regio		257.	7
Prælio superatus fugit		17.	11
Pharnabazi filius ex Parapita munera dat Agesilao		202.	18
A fratre in exilium pellitur		ibid.	19
Pharsalii Thessaliæ populus, & Bœotorum socii Agesilaum infestant	Αγησ. 17.		2
Iis pax reddita	Ελλην. 356.	2	&c.
Phasianum linum optimum ad confic. retia	Κυν.	107.	4
Pheraules Persa qualis	Παιδ. 111.		4

Ejus

		Pag.	Sect.
Ejus oratio	Παυσ.	ibid.	5
Liberalitas in Sacam		502.	15
Indoles		507.	19
Phileſius, quod è pecunia de navigiis coacta 20 minas ſuppilaſſet, damnatus	Αναξ.	312.	1
Philippus ſcurra ſive joculator	Συμπ.	128.	11
Philitium ſive Phiditium, epulatio quædam apud Lacedæmonios	Λακ.	72.	6
Philocles, qui Andrios & Corinthios præcipitandi author evaſerat, morte mulctatur	Ελλην.	73.	22
Phliuntem invadit Iphicrates		229.	15
Phliaſiorum exules in gratiam redeunt		297.	10
Phliaſiis bellum infertur à Lacedæmoniis		318.	13
Eorum exules ob Lacedæmoniorum amicitiam in patria reſtituti	Αγησ.	26.	21
Phliaſiorum fides	Ελλην.	459.	1
Eorum urbs dolo capitur		462.	5
Phœnices Cyro vi ſubditi	Παυσ.	4	4
Phryges utrique Cyro vi ſubditi		ibid.	ibid.
Athenienſium ſocii	Πολ.	253.	3
Phrygia ab Ageſilao invaditur	Αγησ.	7.	16
Pthiæ montes		19.	5
Piſces Chalonis amnis ſacroſancti habentur Syris	Ar.	29.	9
Plato	Απομν.	157.	1
Πολέμαρχος, Dux cohortis apud Lacedæm.	Λακ.	109.	17
Pollux diſcipulus Chironis	Κων.	101.	2
Immortalis		105.	13.
Polydamanti Pharſalio arcem ſuam committunt Pharſalii	Ελλην.	356.	2
Ejus oratio ad Lacedæmonios		ibid.	4
Ipſe cum 8 civibus interficitur à Polyphrone		406.	34
Polydorus frater Jaſonis à Polyphrone fratre interf.		ib.	33
Prodici liber de Hercule	Απομν.	73.	21
Proxenus Bœotius Cyro min. ſe adjungit	Αναξ.	5.	11
Una cum cæteris Græcorum Ducibus fraude circumventus & cæſus		117. 7 & 120.	1
Πώγων Regis contubernales numero 2	Λακ.	98.	5
Pythagoræ prodigioſa ſapientia		*Epiſt. ad Æſch.*	

R

Regni & Tyrannidis discrimen Απομν. 256. 12
Reipublicæ Lacedæmonienſis forma Λακ. 61 &c.
Athenienſis forma Αθην. 101 &c.
Retium forma & materia Κων. 106. 4 &c.
Rhodius quidam ſe trajecturum pelliceis ratibus exercitum promittit Ανάβ. 181. 5
Rhodii quidam à populo ſuo exilium in acti, Lacedæmonem veniunt Ελλην. 264. 19

S

Saltant ad tibiam Thraces armati Ανάβ. 321. 3
Saltatio Æmianenſium & Magnetum in armis, Sementaria dicta 322. 4
Saltatio Pyrrhica 323. 6
Saltatio Perſica 322. 5
Saltationum varia genera 321.
Samiorum deditio Ελλ. 83. 5
Eorum crudelitas in ſuos 73. 22
Sardes obſidet Cyrus Παιδ. 413. 1
Eam cum Crœſo capit Cyrus ibid.
Sciluntem migrat Xenophon exul Ανάβ. 270. 8
Sciritarum jus in militia Λακ. 91. 3
Scytha nationes alias ſibi non ſubjicit, contentus ſi ſuæ gentis imperium retineat Παιδ. 4. 4
Scytharum copiæ ampliſſimæ ibid.
Quibus armis Scythæ utuntur Απομν. 172. 2
Selinuntem & Himeram duce Hannibale capiunt Carthaginenſes Ελλην. 13. 27
Selymbriam urbem capit Alcibiades 21. 8
Senes apud Laced. cauſarum capitalium Judices Λακ. 15. 14
Senio bonorum virorum quomodo Lycurgus proſpexerit 85. 1
Seniores quinam dicantur apud Perſas Παιδ. 14. 13
Seniores honore afficiendi 543. 2
Seniorum præfecti apud Perſas qui 8. 5

		Pag.	Sect.
Seniorum exemplum pueri Perſ. imitantur	Παιδ.	10.	8
Seniorum officium quod ſit apud Perſas		14.	14
Seniorum ordo ex quibus conſtet apud Perſas		16.	15
Sepeliri in Attica proditores lege prohibentur	Ελλην.	56.	10
Sepulchra parentum qui non ornant, expelluntur à Magiſtratu apud Athenienſes	Απομν.	87.	13
Serendi tempus & modus	Οικ.	107	1
Seſti oppidi diſtantia ab Abydo	Ελλην.	256.	6
Seſtus & Abydus Lacedæmonios ejicere recuſant, jubente Pharnabazo		257.	6
Liberatur ab obſidione Cotys metu Ageſilai	Αγησ.	29.	26
Seuthes, Thraciæ Rex, filiam promittit Xenoph.	Αν.	399.	20
Xenophonti ſuccenſet		422.	4
Xenophontis cònſilio paret		453.	29
Dat Xenophonti talentum argenti		454.	31
Siclus, genus monetæ, & quantum valuerit		35.	6
Sicula menſa		*Epiſt. ad Æſch.*	
Sicyonenſium clades	Ελλην.	445. 11 & 463.	7
Sicyonius portus ab Arcadibus captus		479.	1
Sidon Phœniciæ urbs	Αγησ.	30.	29
Siduntem capit Praxitas	Ελλην.	229.	13
Silanum vatem 3000 Daricis donavit Cyrus Min.	Αν.	51.	14
Silani vatis perfidia		294.	8
Simmias Socratis auditor	Απομν.	28.	48
Thebis ad Socratem ventitare ſolet		190.	16
Simo ſcripſit de re equeſtri, & Athenis equum aheneum in Eleuſinio poſuit	Ιππικ.	1.	77
Simonidis poetæ cum Hierone colloquium	Ιερ.	199.	1
Socrates Sophroniſci fil. plebi non vult aſſentiri	Ελλ.	53.	9
Mercedem à diſcipulis non exigebat	Απομν.	11.	5
A natura ſe ad mortem condemnatum dicit	Απολ.	281.	27
Moriturus futura prædixit Anyti filio		282.	30
Condemnatus riſiſſe fertur		282.	28
Divina ſorte magis quam humana periit		283.	32
Quibus in rebus divinatione opus eſſe dicebat	Απ.	5.	9
Rerum naturalium & cœleſtium diſputationes reprehendit		5.	11
A vitiis multos revocavit		10.	2

		Pag.	Sect.
Nihil utilitatis esse dicebat, si benevoli sint amici, nisi possint prodesse	Απομν.	29.	52
Qualis erat erga Deos		35.	64
Ejus frugalitas & continentia		38.	5
Semper in publico erat		10.	5
A simulatione auditores suos abduxit		60.	1
Ejus accusatio de novis Numinibus introduc. &c.		1.	1
Corrumpendis pueris 9. 1. Contemnendis legibus		12	9
Charmidem ad magistratus capessendos hortatur		164.	1
Mortem æquo animo tulit		263.	1
Per totam vitam nihil præterquam quæ justa & injusta essent, consideravit		264.	4
Nulli unquam injuriam intulit		267.	10
Cur misereatur Critobuli viri ditissimi	Οἰκον.	10.	2
Facultates suas minis quinque æstimabat		10.	3
Quia sua sibi sufficerent, Critobulo homine ditissimo se ditiorem affirmat		10.	4
Quamobrem Xanthippen duxerit		135.	10
Ejus in cultu corporis modestia	Απομν.	10.	4
Responsum ejus ad Critiam & Chariclem		22	34
Ejus auditores		28.	48
Ejus & Xenophontis colloquium		40.	9
Disputatio ejus de sapientia		54.	2
Ejus cum Aristippo de voluptate disputatio		63.	1
Colloquium ejus de gubernatione civitatis		67.	9
Cum Chærephonte & Chærecrate germanis de fraterna amicitia, ejus sermo		88.	1
Ejus cum Aristarcho sermo		115.	1
Dæmonium vetat eum ne defens. meditaretur		270.	4
Ei triginta dies post condemnationem concessi		263.	2
Critiæ & Alcibiadis consuetudine utendi accusatur		13.	12
Optimorum Poetarum sensum invertendi accusatur		31. 56 & 32.	58
Lamprocles filium suum matri succensentem reprehendit		84.	7
Ejus colloquium cum Diodoro		128.	1
Cum juvene de arte imperatoria		132	36
Consilium dat Pericli imperanti		149.	3

		Pag.	Sect.
Glauconem à concionando, & civitatis præfectura diſſuadet	Δεπν.	157.	1
Ejus cum Theodota colloquium		185.	4
Cum Hippia Eleo de juſtitia diſſerit		234.	5
Ad Geometriæ & Aſtronomiæ &c. ſtudium ſuadet		258.	2
Artes mechanicas vituperat		23. 2 & 39.	5
Terræ virtutes enumerat		32. 2 & 40.	8
Quantum uxor poſſit		22.	15
Quid œconomia, quid domus, quæ facultates, quæ utilia		38.	4
Ungi reſpuit	Συμπ.	132.	3
De indole muliebri ſententia ejus	Συμπ.	134.	9
Redolere virtutem dicit ſenes		133.	5
Fortitudinem probat eſſe diſcendam		136.	12
Saltare poſſe optat, & quare		137.	16,17,18
Abdomine tardus		138.	19
De carminum recitatoribus		143,	6
Ob quale lenocinium ſe effert		145.	10
Valde deformis		153.	19
Certat cum Critobulo de pulchritudine		171.	3
Et causâ cadit		174.	10
Muſicæ imperitus	*Epiſt. ad Æſch.*		
Illi vivo ſapientiæ teſtimonium Deus exhibuit	ibid. §. 8.		
Ejus opinio de inſtitutione liberorum	*Epiſt. ad Critob.*		
De metiendis divitiis	*Epiſt. ad Lamp.*		
ὁ Φρονησὶς vocatus	Συμπ.	177.	6
Solem eſſe lapidem ignitum dixit Anaxagoras	Απ.	261.	7
Solis Eclipſis	Ελλην.	82.	3
Solon inſignis Legiſlator	Συμπ.	194.	39
Sophænetus, quod Dux declaratus munus recuſarit, mulctatus	Αναβ.	312.	1
Soteridæ Sicyonii in Xenophontem audacia		178.	28
Sparta urbs Græciæ, minime populoſa, admodum potens	Λακ.	61.	1
Eam fere capit Epaminondas	Ελλην.	504.	11
Spartanorum magna clades ad Leuctram	Αγησ.	27.	23
Eorum Leges Pythio oraculo comprobatæ	Λακ.	83.	5
Rex Spart. quomodo in expeditionem proficiſcitur		91.	2

		Pag.	Sect.
Virtutem ſuam & potentiam amittit, dum legibus Lycurgi recuſat obtemperare	Λακ.	95.	1,2,&c.
Ex omni ſcrofarum partu, rex ſibi Porcum aſſumit		98.	5
Singulis menſibus jurejurando ſe aſtringit		99.	7
Spartani ſub Ageſ. contra Xerxem proficiſcuntur	Αγ.	3.	7
Cæteris hominibus & proceritate corporis præſtant, & quare		64.	10
Eorum nummus		80.	5
Caſtrametandi ratio		90.	1
Ignem perpetuum ferunt in acie		92.	3
Mos ſacra faciendi in acie		92.	3,4
In acie ſemper ſtant coronati	Αγησ.	94.	8
Regi de ſellis aſſurgunt		99.	6
Sphodriæ perſuadent Thebani, ut Athenienſes adoriatur	Ελλην.	334.	20
Capitis reus fit		335.	23
Una cum filio interficitur		396.	14
Spithridates Perſa ſeipſum cum uxore, liberis, facultatibus, in manus Ageſilai tradidit	Αγησ.	32.	3
Stages Perſa, ſeptem Athenienſibus interfectis, unum vivum capit	Ελλην.	14.	3
Struthæ victoria		264.	19
Ad maritimas regiones mittitur à Rege Perſarum		263.	17
Athenienſibus amicus, Lacedæmoniis infenſus		ibid.	
Struthiocameli ubi, eorumque deſcriptio	Ανα.	34.	2 &c.
In ſues quomodo Circen vertiſſe homines putat Socrates	Απομν.	39.	7
Syenneſis Cilicum Rex	Ανα.	15.	23
Symbolum militare, Jupiter ſervator & victoria		56.	11
Aliud, Jupiter Auxiliaris & Dux	Παιδ.	195.	26
Syracuſani ab Antandris ob quod beneficium civitate ſint donati	Ελλην.	8.	17
Syracuſ. Duces domi exilio damnantur à populo		ibid.	18
Captivi, qui in Piræo in lapidicinas conjecti fuerant, perfoſsâ petrâ, nocte aufugiunt		17.	9
Carthaginenſes vincunt		82.	3
Syracuſarum Tyrannus Dionyſius Hermocratis filius		ibid.	4

		Pag.	Sect.
Syri Cyro vi ſubditi	Παιδ.	4.	4
Syria frumentis, pecudibus, & palmis feracibus abundat		368.	8
Syriæ & Ciliciæ portæ	Anab.	27.	5
Syriæ prætor Beleſis		29.	10

T

Tamos Ægyptius Dux, naves 25 Cyro Minori adducit	Anab.	25.	2
Tanaoxares Cyri fil. Medorum, Armeniorum, & Caduſiorum Satrapa conſtituitur à patre morituro	Παιδ.	544	
Taochi populi	Anab.	229.	3
Oppugnantur à Græcis		234.	16
Lapides in Græcos devolvunt		236	3
Tarſus magna & opulenta urbs Ciliciæ		14.	23
Tegeatæ	Ελλην.	497.	36
Tegeatarum circiter octingenti Lacedæmonem fugiunt		412.	10
Telamo Chironis diſcipulus	Κυν.	101.	2
Peribæam Alcathoi filiam uxorem ducit		103	9
Teleutias portum Athenienſium capit	Ελλην.	283.	16
Athenienſes navibus ſpoliat		285.	20
Domum revertitur		276.	3
Lacedæmoniorum Dux		232.	19
Ejus oratio ad milites		281.	14
Ejus cum Olynthiis pugna		314.	4
Moritur		315.	6
Lacedæmonii eum Ecdico in auxilium cum claſſe mittunt		266.	23
Temnus Aſiæ civitas, ſui juris, & Regi non parens		256.	5
Templum Dianæ, ejuſque ſacra	Anab.	272.	13
Templum Dianæ Epheſiæ Xenophon erigit		270.	8
Templum Palladis in Phocæa fulmine ictum conflagravit	Ελλην.	18.	1
In Templum qui confugerant, violari noluit Ageſilaus		219.	13

	Pag.	Sect.
Tendiculæ cervis quomodo ponendæ	Κων. 146. 11	&c.
Terebinthino liquamine pro oleo utuntur Græci	Αν. 214.	8
Teribazus cum Græcis fœdus init	212	3
Teribazus à Græcis superatur	216	12
Teribazus regis Persarum præfectus	Ελλην. 261.	13
Ad Teribazum legatos mittunt de pace Laced.	ibid.	14
Teribazi perfidia erga Græcos	262.	16
Teribazus Phasianorum & Hesperitarum Præfectus	Ανάζ. 462.	14
Teribazus pacem divulgat liberis civitatibus	Ελλ. 289.	28
Terræ Atticæ descriptio	Περ. 251.	5
Terræ motum quale signum sibi esse putaverit Agesipolis	Ελλην. 252.	4
Thallophori qui	Συμπ. 153.	17
Thargelia festum Athenis	Αθην. 120.	4
Thasium vinum	Συμπ. 161.	41
Thassus insula à Lacedæmoniis deficit	Ελλην. 11.	23
Thassus urbs, bellis, seditionibus misere afflicta	26.	4
Thebæ	Περ. 272	46
Thebana arx retenta à Laced. contra fœdus	Ελλ. 326.	1
Adversus Thebas quare expeditionem Agesilaus susceperit	Αγησ. 26.	22
Thebas Agesilaus iterum petit	ibid.	
Thebani pacis conditiones respuunt	Ελλην. 289.	29
Frumenti inopia laborant	349.	56
Victoria uti nesciunt	511.	25
Ab Agesilao vincuntur	Αγησ. 23.	13
Eorum oratio apud Athenienses	Ελλην. 180.	8
Eorum timor	186.	13
Eorum crudele factum	330.	12
Eorum in Sphodria præfecto pecuniis deliniendo dolus	334.	20
Eorum & Lacedæm. ad Coroneam pugna	Αγ. 21.	9
In eos expeditionem suscipere renuit Ages.	331	13
Themistoclis artes, quibus effecit, ut à Civitate diligeretur	Απομν. 104.	13
Ipse apud Barbaros celebris	158	2
Theodorus Geometra	210.	10

	Pag.	Sect.
Themiſtogenes Syracuſanus ſcripſit Hiſtoriam de Cyri Ἀναβάσει &c.	Ελλην. 126.	1
Theramenes Tyrannis reſiſtit	86.	11
Unus è triginta Tyrannis	ibid.	
Falſo accuſatus	91.	17
Sibi objecta diluit	95.	18
Cicutæ potu injuſte necatur	103.	24
Therſander, tibicen egregius, interfectus	264. 18	&c.
Theſeus Chironis diſcipulus	Κυν. 101.	2
Univerſæ Græciæ hoſtes ſolus interemit	103.	10
Theſſalia latiſſime patet	Ελλην. 357.	4
Theſſaliam Ageſilaus intrat	Αγησ. 17.	2
Theſſali pugnant cum Ageſilao	Ελλ. 214. 3. Αγ. 18.	2
In fugam verſi ab Ageſilao	Ελλ. 214. 4. Αγ. 19.	4
Thimbro mittitur adverſus Strutham	Ελλην. 263.	17
Damnatus exulat	129.	6
Interficitur	264.	19
Eum præfectum Græcis Aſiaticis in auxilium mittunt Lacedæmonii	266.	23
Thraces ſine Regibus degunt	300.	12
A Clearcho vincuntur	Ἀνάβ. 121.	3
Armati ad tibiam ſaltant	321.	3
Corneis poculis utuntur	295.	13
Vulpinis pellibus capita ad imas uſque aures velant	414.	4
Thraciæ Aſiaticæ deſcriptio	345.	1
Thraſybulus 30 Tyrannorum præſidium capit	Ελλ. 108.	7
Sponte ſe morti objicit pro civium ſalute	112.	11
Morte ejus vaticinium complet	112	12
Noctu à ſuis in tabernaculo obtruncatur	270.	30
Oratio ejus ad milites	109.	10
Ejus res geſtæ	268.	25
Thraſylus Dux electus	35.	10
Agin fugat	11.	24
Epheſum aggreditur irrito conatu	14.	4
A Tiſſapherne vincitur	15.	6
Thyni ſe dedunt Scuthi	Ἀνάβ. 420.	17
Thyrienſibus bellum infert Iphicrates	Ελλην. 379.	25

		Pag.	Sect.
Tigranes maximus natu Armenii Regis filius	Παιδ.	144.	4
Patre capto ad Cyrum ultro accedit		ibid.	
Patris causam agit		144.	15
Comitatus est Cyrum in Chaldæam		161.	1
Timagoras ab Athenienſibus necatus, quod collegæ contubernium recuſaſſet	Ελλην.	453.	26
Timeſitheus Trapezuntius Xenoph. interpres	Αν.	273.	2
Ejus ad Moſynæcos legatio		ibid.	1
Timolai Corinthii oratio	Ελλην.	206.	6
Timotheus ab Athenienſibus Thebanis in auxilium miſſus		353.	63
Dux revocatur		370.	8
Tiſſaphernes Cyrum apud fratrem criminatur	Ανα.	2.	3
Græcis commeatum præcludit		180.	3
Ille & Pharnabazus exercitus ſuos conjungunt contra Græcos	Ελλην.	46.	11
Jusjurandum violat Ageſilao præſtitum	Αγησ.	6.	11
Ageſilao bellum denuntiat		ibid	13
Peditatum ſuum in Cariam, equitatum autem in Mæandri planitiem tranſportat		6.	15
Ab Ageſilao iterum dolo circumveniri metuit		7.	17
Ejus reſponſum ad orationem Clearchi	Ανα.	112.	3
Ejus aſtu Græcorum duces oppreſſi		116.	7
Ejus ſegnities incuſatur	Ελλην.	31.	2
Colloquium ejus cum Dercyllida		149.	14
Tithrauſtes Tiſſapherni ſufficitur, & juſſu Xerxis caput ejus amputat	Αγησ.	15.	35
Opes Ageſilao offert, quæ repudiantur		35.	5
Triginta virorum oligarchia Athenis conſtituitur	Ελλ.	81.	2
Catalogus, ſive nomina		82.	2
Imperium abrogatur		114.	15
Trophimi		316.	9

V

Vaticiniis uſus eſt Socrates	Απομν.	2.	2
Venandi ratio optima	Κυν.	134.	2
Venatio & canes Deorum inventum		101.	1

Venationis

		Pag.	Sect.
Venationis ſtudium commendatur	Κυν.	106.	1
In venatore quæ ætas, & quale corpus requiratur		106.	2
Venatores heroes Chironis diſcipuli recenſentur		101.	2
Venenis plurimi apud Perſas extingui ſolent	Παιδ.	557.	7
Vento ſacrificant Græci	Αναβ.	218.	3
Venus duplex	Συμπ.	183.	9
Veredarios Cyrus inſtituit	Παιδ.	537.	9
Veſpæ quomodo ſuffocentur	Ελλην.	206.	6
Veſpas irritare periculoſum		ibid.	
Vexillum Perſicum quale	Παιδ.	395.	2
Ulyſſes	Συμπ.	148.	6
Chironis diſcipulus	Κυν.	101.	2
Ejus & Diomedis ope Troja capta eſt		104.	13
Cur in ſuem non mutatus	Απομν.	39.	7
Quare certus Orator ab Homero dictus		257.	15
Dormiendo in Græciam pervenit	Αναβ.	254.	2
De Voluptate ſermocinatio Socratis cum Ariſtippo	Απομν.	64.	2,3
Ex Utribus pons fieri quo pacto queat	Αναβ.	181.	6
Vulcanalia feſtum Athenis	Απομν.	120.	4
Vulcanus Deus opitulator	Παιδ.	438.	9
Vulpinæ canes & earum vitia	Κυν.	109.	1,2
Vulpium pellibus Thraces capita ad imas uſque aures velant	Αναβ.	414.	2

X

Xanthicles Achæus dux in Socratis demortui locum ſufficitur in Græcorum exercitu	Αναβ.	144.	32
Quod è pecunia de navigiis coacta viginti minas ſuppilaſſet, damnatus		312.	1
Xantippe uxor Socratis	Συμπ.	134.	10
Xenias Arcas navi maximi pretii rebus impoſitis à Clearcho diſcedit	Αναβ.	27.	7
Xenias Parrhaſius Dux cohortis Cyri junioris		1.	2
Xenophon quaſi liberrime caſtra Cyri ſecutus		131.	4
Antequam ad Cyrum proficiſcatur, de profectione ſua ad Socratem refert, ejuſq; deinde hortatu, de eadem Apollinem conſulit		131	5

	Pag.	Sect.
A Cyro (cui eum Proxenus commendaverat) liberaliter est invitatus	132.	7
Sardibus primum Cyrum convenit	ibid.	
Somnium suum examinat, & quid sibi velit inquirit	133.	9
Illius oratio ad Proxeni milites prima	134.	11
Xenophontis & Apollonidis contentio de ipsis Regi subjiciendis	138.	17
In demortui Proxeni locum sufficitur	144.	32
Armis indutus, & pulcherrime ornatus, & cur sic	146.	4
Jovem salutatorem appellat	147.	5
Reprehenditur ob id quod hostem longius quam par erat, persecutus fuit	161.	7
Errorem suum in persequendo hostem adgnoscit, & fatetur ingenue	162.	9
Eques in locis equitationi idoneis, pedes in equitationi non idoneis	179	30
Qua ratione milites adhortatus fuerit	ibid.	
Cum Cherisopho expostulat	190.	14
Ejus & Cherisophi mutua opera & auxilium	200.	15
Ad eum duo juvenes veniunt, qui transitum fluminis patefaciunt	204.	8
Curam languentium & furcillæ morbo laborantium gerit	219.	6
Qualem se gesserit erga milites nive pereuntes	222.	16
Illius & Cherisophi joci	232.	11
Ad portas Drilarum stans, milites ingressu prohibet	263.	12
Ejus somnium spem salutis ostentans	205.	9
Cum eo perpetua fuit Bœotio Thoraci de Principatu contentio	296.	13
Militem calcitrantem, & mandata respuentem pulsavit	315.	4
Ei summa potestas imperatoria in Græcorum exercitu offertur, sed eo recusante ad Cherisophum defertur	330.	21
Eum & Cherisophum deserunt Achivi & Arcades, qui eos antea sequuti fuerant	334.	7

Jubet

	Pag.	Sect.
Jubet Cheriſophus eum arbitratu ſuo omnia adminiſtrare	335.	8
Illius & Anaxibii diſcordia	337.	3
Illius oratio, qua concitatos ſuorum militum animos, & tumultum exortum ſedat	367. 9 & 383. 16 & 429. 9.	
Ad Cleandrum Byzantii præfectum accedit	378.	6
Deos per ſacra conſulit, an exercitum ad Seuthen ducere permittant	392.	8
Ad Seuthen Thraciæ regem proficiſcitur	304.	9
Cum Seuthe paciſcitur pro ſuo exercitu	399.	20
Quid Seuthæ muneris loco offert	407.	14
Ejus una cum Seuthe adverſus ejus hoſtes expeditiones	409.	18
Seuthes queritur eum nimis militum eſſe ſtudioſum	426.	4
Accuſatus ſe purgat	429.	9
De Seuthe conqueritur, quod perfide cum Græcis agat, eos mercede fraudans	430.	12
Jovi Regi ſacrificat, quem ex Delphico oraculo in primis ſequutus fuerat	439.	32
Ejus paupertas	456.	1
Apollini ſacrificat	456.	2
Jovi Milichio cur ſacrificare jubetur	457.	2
Exta conſulit de copiis educendis	461.	12
Exercitum tradit Thimbroni	462.	14
Cum Socrate differit de oſculi periculo	Απομν. 40.	10
Cæſarie prolixa, pulchro ac miti aſpectu	*Chionis Ep.* 7.	
Xerxes terra marique victus ab Athenienſibus	Ανάϐ. 149.	8
In reditu regiam & arcem Celonis extruxit	9.	9

Z

Zeuxis, pictor inclytus	Οἰκ. 72.	1

FINIS.

Libri quidam &c. è Typographeo Sheldoniano Oxon. *nuper emissi.*

Elementa Arithmeticæ Speciosæ & Numerosæ, in usum Juventutis Academicæ. Authore *E. Wells* A. M. & Ædis *Christi Oxon.* Alumno. *Pretium* 3 *sol.*

A New Sett of Maps both of Ancient and Present Geography, (being forty one in Number, three whereof contain the Bible-Geography) wherein not only the Latitude and Longitude of many Places are Corrected, according to the latest Observations; but also the most remarkable Differences of Ancient and Present Geography may be quickly discern'd by a bare Inspection or Comparing of Correspondent Maps; which seems to be the most natural and easy Method to lead Young Studens (for whose Use the Work is principally intended) unto a competent Knowledg of the Geographical Science. Together with a Geographical Treatise particularly adapted to the Use and Design of these Maps. Both by *E. Wells* M. A. and Student of *Christ-Church*, *Oxon.* Price in Imperial Paper $2^l\ 15^s\ 6^d$ in large Royal $2^l\ 4^s\ 6^d$. in Small Royal $1^l\ 5^s\ 6^d$. in large Common Paper $13^s\ 6^d$.

Two Geographical Tables, one of Ancient Geography consisting of 4 large Sheets, the other of New consisting of 5 Sheets. By *E. Wells*. *Price* 2 *Shillings* and 6 *Pence*.

XIX - XIX

101817